TESTAMENTA MARRA

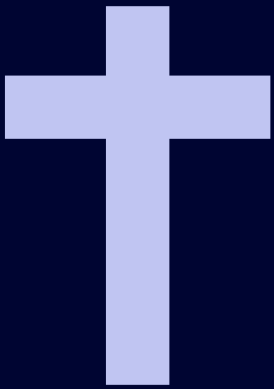

The New Testament in the Dieri language of Australia

TESTAMENTA MARRA
The New Testament in the Dieri language of Australia

Public Domain

Language: Dieri

Translation by: J. G. REUTHER, C. STREHLOW, jaura jinkmietja wulana

2023-07-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
1f85323a-0a8c-532b-9b6b-c58fa14656ec

Contents

Matthäus 1
Marcus 77
Lucas 124
Johannes 204
Kauk 266
Romalani 342
I. Korinthalani 373
II. Korinthalani 402
Galatalani 422
Ephesalani 433
Philippalani 443
Kolossalani 450
I. Thessalonichalani 457
II. Thessalonichalani 464
I. Timotheungu 468
II. Timotheungu 476
Titungu 482
Philemoningu 486
Hebräalani 488
Jakobuni dakani jaura 510
I. Petruni dakani jaura 518
II. Petruni dakani jaura 527
I. Johannini dakani jaura 532
II. Johannini dakani jaura. 541
III. Johannini dakani jaura. 542
Judasani dakani jaura 543
Johannini tinkari ngankani 545

Ngantjani-jaura Matthæungundru.

(Ngantjani-jaura Mariananka dankani ditjini.)

1 Pantjipantjini-jaura Jesu Christungundru, Davidani
ngatamuraia, Abrahamani ngatamuraia;
2 Abrahamali kantji patana wonti Isaak, Isaakali kantji
patana wonti Jacob, Jakobali kantji patana wonti Juda ja
neji ja ngatata nunkani;
3 Judali kantji patana wonii Phares ja Zara Thamarangun-
dru, Pharesali kantji patana wonti Esrom, Esromali kantji
patana wonti Aram;
4 Aramali kantji patana wonti Aminadab, Aminadabali
kantji patana wonti Naasson, Naassonali kantji patana
wonti Salmon;
5 Salmonali kantji patana wonti Boas Rahabangundru,
Boasali kantji patana wonti Obed Ruthangundru, Obedali
kantji patana wonti Jessai;
6 Jessaili kantji patana wonti mitaia kapara David, David
mitaia kaparali kantji patana wonti Salomo Uriani noandru;
7 Salomojeli kantji patana wonti Rehabeam, Rehabeamali
kantji patana wonti Abia, Abiali kantji patana wonti Asa;
8 Asali kantji patana wonti Josaphat, Josaphatali kantji
patana wonti Joram, Joramali kantji patana wonti Usia;
9 Usiali kantji patana wonti Jotham, Jothamali kantji
patana wonti Ahas, Ahasali kantji patana wonti Hiskias;
10 Hiskiasali kantji patana wonti Manasse, Manassili
kantji patana wonti Amon, Amonali kantji patana wonti
Josia;
11 Josiali kantji patana wonti Jechonia ja ngatata nunkani,
jendranguta tanali tanana wapalkana wonti Babylaia,
12 Ja tanali tanana Babylaia matja wapalkana, Jechoniali
kantji patana wonti Salathiel, Salathieli kantji patana wonti
Serubabel;
13 Serubabelali kantji patana wonti Abiud, Abiudali kantji
patana wonti Eliakim, Eliakimali kantji patana wonti Azor;
14 Azorali kantji patana wonti Sadok, Sadokali kantji
patana wonti Achim, Achimali kantji patana wonti Eliud;
15 Eliudali kantji patana wonti Eleasar, Eleasarali kantji
patana wonti Matthan, Matthanali kantji patana wonti
Jacob;
16 Jacobali kantji patana wonti Joseph, Mariananka noa,
nankangundru dankana wonti Jesus, tala nunkani Christus.

17 Kapara pratjana Abrahamangundru Davidanilu mara-
pratjana ja mandrumandru nganai; Davidandru Babylaia
wapalkanantulu kapara marapratjana ja mandrumandru
nganai; Babylaia wapalkanandru Christungulu kapara
marapratjana ja mandrumandru nganai.

18 Jesus Christus dankana wonti jeruja: Maria, ngandri
nunkani, matja talpadakaterina Josephangu, windrila pudla
jela ngamala, nandru mankamankana wonti, nani man-
drantju nganana wonti Jaolali kulikirieli.
19 Ngangau Joseph, noa nankani, talku nganana wonti,
ja wata jertapaterina wonti nana nintali ngankala, nulu
ngundrana wonti, nana kurukuru worarala.
20 Nulu jenia ngundranani, mai, Godaia angela kulno
ngapitjani nunkangu wondraterina wonti ja jatana wonti:
„Josephajai, Davidani ngatamurajai, wata japali nganau,
Maria, noa jinkani patala; ngangau mina nandru patana
warai, Jaola kulikirindru nganai.
21 Nandru kupa kanku kantji patala nganai; nina jundru
JESUS dikala nganai; ngangau kana wolara nunkani Nulu
kulkala nganai tanani madlentjandru.“
22 Jenia pratjana pantjina wonti, ngangau morlalu pan-
tjinanto, mina Prophetali Kaparandru kaukaubana wonti,
nau jatana wonti:
23 „Mai! ngameri kulno mandrantju nganala nganai,
ja nandru kupa kanku kantji patala nganai, ja tanali
tala nunkani dikala nganai «Emmanuel», jenia wondrai:
Goda-ngaianangunto.“
24 Joseph mukandru matja jiritjina, nulu jeruja ngankana
wonti, worderu Kaparaia angelali nunkangu jirijiribana
warai, ja nulu noa nunkani patana wonti.
25 Ja nulu wata nana ngujamana wonti, nandru kupa
kanku dankanantulu, ja nulu tala nunkani dikana wonti:
„JESUS“.

2

(Ngantjani-jaura Epiphanias ditjini.)

1 Jesus matja kupa dankana warai Bethlehemingu, Judaia
mitani, Herodini mitaia kaparaia ditjini; mai, jendranguta
kana kiri wora tiriwandru Jerusalemingu wokarana wonti,
2 Ja jatana wonti: „Woderi nau, Juda-kanaia-kapara matja
dankana? Ngangau ngaiani ditji waka nunkani najinala tiri-
wani, ja wokarana warai nunkangu pantjaterkana ngarila.“
3 Herodes, mitaia kaparali, jenia matja ngarana, nau
japali ngaruparana wonti, ja nunkangu jela Jerusalemala
warupoto.

4 Ja nulu kana wolaraia Priesta pirna ja jaura jinkinietja
pratjana kampana wonti ja tanana jekijekibana wonti,
woderi Christus dankananto.
5 Ja tana nunkangu jatana wonti: „Bethlehemingu Juda-
iani“; ngangau jeruja Prophetali dakana wonti:
6 „Ja jidni Bethlehemiai, Judaia mitani, jidni wata
ngadanietja nganai Judaia kapara marapuni, a-ai, ngangau
jinkangundru kapara dunkala nganai, Nulu kana wolara
ngakani, Israel, ngamalkala nganai.“
7 Ngadani Herodili kana kiri worana kurukuru karkana
wonti ja tanana jiglerali jekijekibana wonti, winta ditji waka
wondraterinala.
8 Ja nulu tanana Bethlehemia jinpana wonti ja jatana
wonti: „Palkanimai ja kupa parparali wontianau, ja jura
nina matja mankamankana, ngakangu jaura tikalkanau,
ngani bakana wokarananto nunkangu pantjaterkana ngar-
ila.“
9 Tanali mitaia kapara matja ngarana, tana palkana wonti.
Ja mai, ditji waka nina tanali tiriwa najinala, tanangu
ngopera wapana wonti, nau wokaranantulu miri banbala,
woderi kupa nganana wonti.
10 Tanali nina ditji waka najina, tana murlali pirna
mankina wonti;
11 Ja tana pungani matja wirina, tanali kupa waka
najina wonti Mariangu, ngandrini nunkanani jela; ja tana
pantjaterkana ngarina wonti nunkangu, ja tanali poto pirna
piltana wonti, ja nunkangu poto jinkina wonti: Marda,
maralje, kuli ngumu ja kaldri pilki.
12 Ja Godali tanana ngapitjani daudauana wonti, tana
wata morla Herodingu tikananto. Ja palto worku tana
nakaldra tikana wonti mitaia tananaia.

(Ngantjani-jaura kilpawoldra marrani Godaia ditji ngoperani.)

13 Tana matja puntina, mai, Kaparaia angela kulno
Josephangu ngapitjani wondraterina wonti ja jatana wonti:
„Jiritjiau ja kupa ja ngandri nunkani manina kurau ja
kuri-kariau Egypta mitaia, ja naka ngamamai, ngani
jinkangu jatanantulu; ngangau Herodes jertapateriai kupa
wontila ninapara nandrala.“
14 Nau jiritjina wonti ja kupa ja ngandri nunkani manina
kurana wonti tinkani, ja kutingana wonti Egypta mitaia.
15 Ja nau naka ngamana wonti Herodes palinantulu,
ngangau morlalu pantjinanto, mina Prophetali Kaparandru
kaukaubana wonti, nau jatana wonti: „Egypta mitandru
ngato Ngatamura ngakani karkana wonti.“

16 Herodili matja najina, kana kiri worali nina jedibala
wiri, nau pirna tiririna wonti, ja nulu jinpana wonti
Bethlehemingu ja wondirani pratjanani nunkanani ja kupa
kanku pratjana nandrana wonti, tana kilpawoldra mandru
ja morla waka nganana wonti, tanangupini ditjini, tanana
nulu kana kiri worangu jekibala wiri.
17 Jendranguta morlalu pantjina wonti, mina Jeremiasili
Prophetali kaukaubana wonti, nau jatana wonti:
18 „Ramangu tanali ngaiala ngarana wonti, miritja ja jildri
ja juajuangana pirna; Rahel nankani kupandru jindrana
wonti ja wata ngantjana wonti ngankalkananto, ngangau
tana panila nganai.“
19 Herodes matja nari, mai, Kaperaia angela kulno ngapit-
jani Josephangu wondraterina wonti Egypta mitani,
20 Ja jatana wonti: „Jiritjiau ja kupa ja ngandri nunkani
manina kurau, ja tikau, Israel mitaia; ngangau tana matja
nari, tanali kupaia tepi wontina wonti.“
21 Nau jiritjina wonti ja kupa ja ngandri nunkani manina
kurana wonti ja Israel mitani wokarana wonti.
22 Nulu matja ngarana, Archelaus Judaia mitaia kapara
nganai Herodini ngaperaia nunkanaia pirini, nau japali
pantjina wonti nakani palkala; ja nulu ngapitjali jirijiribani
jaura manina wonti, ja nau palkana wonti Galilaia mitaia.
23 Ja nau wokarana wonti ja ngamana wonti ngura kul-
nuni, tala nunkani Nazareth; ngangau morlalu pantjinanto
Prophetaia jaura: „Tanali nina Nazarethala dikala nganai.“

3

1 Tanangupini ditjini Johannes multibanietja wokarana
wonti ja Judaia pitarani jaura jinkina wonti,
2 Ja jatana wonti: „Madlentjandru karitjianau, ngangau
pariwilpaia milila karakara nganai.“
3 Naupini nau nganai, nunkangundru Jesaiasali
Prophetali kaukaubana wonti; „Karkanietjaia ngaiala
pitarani parai: Kaparaia palto ngankinganimai, ja
tidna-palto nunkani talku ngankanimai.“
4 Johannili kati Kameel njurdu ja dala mantamanta
kapani nunkanani ngamalkana wonti, ja buka nunkani
palaparu ja pitjambu nganana wonti.
5 Jendranguta nunkangu dunkana wonti Jesusalemala ja
Judaiala pratjaterina ja Jordanala pratjaterina.
6 Ja nulu tanana multibana wonti Jordan kaiarani, ja
tanali madlentji tanani talku dikana wonti.

7 Nulu Pharisaiala ja Sadduzaiala marapu nunkani multi-
banilaia wokaranani najina, nau tanangu jatana wonti:
„Wiparaia kuparu worajai! warlenulu jurangu wondrana
warai japa mindrinanto tirini nunkanani, nau wokarala
nganai?“
8 Madlentjandru karitjinaia tandra talku punkibanau!
9 Ja wata munta ngundraterianau: „Ngaiana Abraham
ngaperi ngaianani ngamalkai“; ngangau ngani jurangu
jatai: „Goda ngurunguru nganai, tanangupini mardandru
kupa jiritjibala Abrahamangu.“
10 Kalara matja pita kaparani parai; Pita pratjana, wata
tandra ngumu punkibanani, wokaribala nganai ja turuni
worala nganai.
11 Ngato jurana ngapali multibai madlentjandru karitji-
malkala; ngakangu ngadani kulno wokarala nganai, Nau
morla ngurunguru nganai ngakangu, nunkangu ngani wata
talku nganai, tidnaputa nunkani padakijiribala, Nulu jurana
multibala nganai Jaolali kulukirieli ja turujeli.
12 Marani nunkanani pirra nunkani parai, ja Nulu jiraua
nunkani darpala nganai, ja buka tandra nunkani kampani
pungaia mapala nganai, ja ngurdi Nulu japila nganai
turujeli, nau wata paliai.

(Ngantjani-jaura Jesuja multibanila ditjini.)

13 Ngadani Jesus Galilaiandru Jordan kaiarani Johanningu
wokarana wonti, nunkangundru multibanila manila.
14 Johannili nina daudauana wonti ja jatana wonti:
„Ngato jinkangundru multibanila maninanto, ja jidni
ngakangu wokarai“?
15 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Karari jenia manuni kurau, ngangau jeruja talku nganai
ngaldrangu, talkula pratjana morlalu kurala.“ Ngadani nulu
nunkangu manuni kurana wonti.
16 Jesujeli matja multibanila manina, Nau nurujeli nga-
pandru dunkana tarana wonti; ja mai, pariwilpa piririna
wonti, ja nulu najina wonti Godaia Jaola ngarinani mula-
para jeribaka wokarala nunkangu.
17 Ja mai! Ngaiala pariwilpandru jatana wonti: „Naupini
Ngatamura ngantjalu ngakani nganai, nunkangu ngani
murlali nganai.“

4

(Ngantjani-jaura Invocavit ditjini.)

1 Jendranguta Jaolali Jesus pitaraia taralkana wonti,
kutjieli nina wontjananto.

2 Ja Nau pota mandrumandru marapratjana ditji, ja pota
mandrumandru marapratjana tinka milja ngamana warai,
Nau ngadani mauali nganana wonti.

3 Ja wontjanietja nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Jidni Godaia Ngatamura ngananani, jatamai, tanap-
ini marda bukarinanto.“

4 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Dakanala parai:
Kana wata windri bukandru tepiriai, a-ai, jaura warupotun-
dru, nauja Godaia manandru dunkai.“

5 Ngadani kutjieli nina ngura kulikiria padakana wonti, ja
nina Godaia punga wutjuni terkibana wonti,

6 Ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Godaia Ngatamura
ngananani, ngarinalu kulkungamai; ngangau dakanala
parai: Nulu angelani nunkanani jirijiribala nganai jinkan-
gundru, tanali jidna marali ngamalkala nganai, wata jidni
tidna mardani dakaterinanto.“

7 Jesus nunkangu jatana wonti: „Nakaldra dakanala
parai: Goda Kapara jinkani wata wontjamai“!

8 Nakaldra kutjieli nina mardawonpa miri pirnaia
taralkana wonti ja nunkangu wondrana wonti mitaia ka-
paraia warupotuja milila ja pirnala tanani,

9 Ja nunkangu jatana wonti: „Tananapini warupoto
ngato jinkangu jinkila nganai, jidni ngakangu pantjaterkana
ngarinani ngatjila.“

10 Ngadani Jesus nunkangu jatana wonti: „Kutingau
Satanajai! ngangau dakanala parai: Jidni Godani Kaparani
jinkanani ngatjiamai ja windri nunkangu wodatarana nga-
mamai.“

11 Ngadani kutjieli nina worarana wonti, ja mai, angela
wora nunkangu wokarana wonti ja nunkangu mili nganana
wonti.

12 Jesujeli matja ngarana, tanali Johannes kanjangari
pungani widmana warai, Nau puntina wonti Galilaiaia;

13 Ja Nulu Nazareth worarana wonti ja ngura manina
wonti Kapernaum ngamala, nau panto dirkalani parai,
Sebulon ja Naphthali wondirani;

14 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Jesaiasali
Prophetali kaukanbana wonti, nau jatana wonti:

15 „Sebulon mitali ja Naphthali mitali pantunkari, Jordan
kaiarani jerankari, ja Galilaialali kojeli,

16 Kana wolarali, tana ngalpurani ngamai, praitji pirna
najina wonti, ja tanangu, tana naria pirini ja pungalani
ngamai, tanangu praitji dunkana tarana wonti.“

17 Jendranguta Jesujeli wonina wonti kaukaubala ja jatala:
„Madlentjandru karitjianau, ngangau pariwilpaia milila
karakara nganai.“

(Ngantjani-jaura Andreas ditjini.)

18 Jesus Galilaia pantuni dirkalani wirarina wonti, ja Nulu
neji mara wulana najina wonti, Simon, nina talali dikai
Petrus, ja Andreas ngatata nunkani; pudlali jama pantuni
worana wonti, ngangau pudla paru maninietja nganana
wonti.
19 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Ngakangu karipateri-
alumai; ngato judlana kana maninietja ngankala nganai.“
20 Pudlali nurujeli jama worarana wonti ja nunkangu
karipaterina wonti.
21 Ja Nau nakandru morla wapana wonti, ja Nulu neji
mara mandru morla najina wonti, Jakobus, Zebedäuni
ngatamura, ja Johannes, ngatata nunkani; pudlali botani
Zebedäus, pudlani ngaperani jela, jama karpana wonti. Ja
Nulu pudlana karkana wonti.
22 Pudlali nurujeli bota ja ngaperi pudlani worarana
wonti ja nunkangu karipaterina wonti.

23 Ja Jesus Galilaiani paruparu wirarina wonti ja jaura
pungani tananani ngujangujara jinkina wonti, ja ngantjani
jaura mililandru kaukaubana wonti, ja muntja ja wal-
towalto pratjana Nulu tepi ngankana wonti kana wolarani.
24 Ja pinti nunkangundru dunkana wonti Syria mitaia
paruparu, ja tanali nunkangu muntja pratjana padakana
wonti, tana muntja ja ketjaketjana pilki ja pilki nganana
wonti, ja kana kutjinto ja pirala muntja ja tjunduru; ja Nulu
tanana pratjana katitepi ngankana wonti.
25 Ja kana wolara marapu nunkangu karipaterina wonti
Galilaiandru ja Dekapolis mitandru ja Jerusalemingundru
ja Judaiandru ja Jordan kaiari jerankarindru.

5

(Ngantjani — jaura kulikiri pratjanaia ditjini.)

1 Matja Nulu kana wolara najina, Nau mardawonpaia
tarana wonti; ja Nau matja ngamana ngarina, mili nunkani
nunkangu wokarana wonti.
2 Ja Nau mana wilparina wonti, ja Nulu tanangu ngujan-
gujara jinkina wonti ja jatana wonti:
3 Murlali pirna, tana mungarali wangiwangi, ngangau
pariwilpaia milila tanangu nganai.
4 Murlali pirna, tana ngaurongauro, ngangau tanali
ngankalkani manila nganai.

5 Murlali pirna, tana malti nganai, ngangau tanali mita
maru ngamalkala nganai.
6 Murlali pirna, tana mauali ja tertieli nganai talkulaia,
ngangau tana bulurila nganai.
7 Murlali pirna, tana kalumiltjamiltjariai, ngangau
tanangu kalumiltjamiltjarina nganala nganai.
8 Murlali pirna, tana ngara kulikiri nganai, ngangau tanali
Goda najila nganai.
9 Murlali pirna tana wadlietja, ngangau tanana tanali
Godaia kupa dikala nganai.
10 Murlali pirna tana, tanangu kana talkulandru tirikari-
pateriai, ngangau tanangu pariwilpaia milila nganala
nganai.
11 Murlali pirna jura nganai, tanali jurana ngirkibanani
ja tirikaripaterinani ja madlentji marapu jurangu jatanani
jedinali ngakangundru.
12 Mankianimai ja murlali ngananau, ngangau kalala
jurani pirna nganai pariwilpani; ngangau jeruja tana
bakana Propheta worangu, jurangu ngopera ngananala,
tirikaripaterina wonti.
13 Jura mitaia kaldri nganai. Kaldri dunkarinani, minali
tanali kaldri ngankala nganai? Nau baku nganai, ja kanali
nina teribala nganai ja tidnali nankananankala nganai.
14 Jura mitaia praitji nganai. Ngura kulno, mardawanpani
miri paranani, wata kurukuru nganai.
15 Tanali wata praitji miribai ja kokuni ngarinalu widmai,
a-ai, praitjaia potuni, ja nau pratjanani mintjiai, tana
pungani ngamanani.
16 Jeruja praitji jurani mintjiatimai kanani, ngangau
tanali ngankani ngumu jurani najinanto ja Ngapari jurani
pariwilpani jurakokananto.
17 Wata ngundranau, ngani wokarana warai jirijirib-
ani-jaura kara, Prophetaia jaura kara dukarala, a-ai, ngani
wata wokarana warai, ninaia dukarala, windri morlalu
kurala.
18 Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: „Pariwilpa ja
mita maru mudanantulu, wata tiwi kulno kara, malka
wakawaka kulno kara jirijiribani jaurandru mudala nganai,
jenia pratjana morlalu pantjinantulu.“
19 Warlenulu nunkangupini jirijiribani jaurandru kulno
wakawaka dukaranani ja jeruja kanani ngujangujara jink-
inani, nau wakawaka nganala nganai pariwilpaia mililani;
warlenulu tanana ngankanani ja ngujangujara jinkinani,
nau pirna nganala nganai pariwilpaia mililani.

(Ngantjani-jaura G. D. VI. Trinitatis.)

20 Ngangau ngani jurangu jatai: „Talkula jurani wata
morla ngumu ngananani jaura jinkinietjaia ja Pharisaiaia,
jura morlalu wata pariwilpaia mililani wirila nganai.“
21 Jura matja ngarana, worderu Nauja pinaru worangu
jatana wonti: „Wata narielu nandramai“! warlenulu
narielu nandrai, nunkangu kalala parai.
22 Ja ngani jurangu jatai: „Worananau ngatatani
nunkanani baku tiririnani, nunkangu kalala parai; ja
worananau ngatatani nunkanani jatai: «Raka», nunkangu
kalala parai kaparani; ja worananau nunkangu jatai: «Jidni
jirijiri», nunkangu kalala parai turu ngurali.“
23 Ngangau jundru poto jinkani Altaraia padakanani, ja
naka mangatandra wilparinani, ngatata jinkani jinkangu
kuteriai,
24 Jeruja poto jinkani naka Altara bankini woraramai,
ja ngopera wapau, ja ngatatani jinkanani kulnukulnuni
ngankateriamai, ja ngadani wokarau ja poto jinkani jinkia-
mai.
25 Nurujeli murlali nganamai talpalani jinkanani, Jerunt-
jaia ditji jidni nunkangunto paltuni nganai; talpalali jidna
kalala kuranietjani jinkiati, ja kalala kuranietjali jidna
jinkiati milini, ja jidna kanjangari pungani widmaiati.
26 Morlalu ngani jinkangu jatai: „Jidni wata morla
nakandru dunkala nganai, jundru ngopera mudani marda
jinkinantulu.“

27 Jura matja ngarana, worderu Nauja pinaru worangu
jatana wonti: „Wata pinta wokaribamai“!
28 Ja ngani jurangu jatai: „Warlenulu widla najinani,
nankangu milkirina, nulu matja ngarali nankangunto pinta
wokaribana warai.“
29 Milki ngunarali jidna karkarkanani, ninaia dukarau
ja worau jinkangundru; ngangau jinkangu ngumu nganai
jinkani palku buru kulno tintananto, Nulia palku buru
pratjana turuni woraiati.
30 Ja mara ngunarali jidna karkarkanani, ninaia
wokaribau, ja jinkangundru worau; ngangau jinkangu
ngumu nganai, jinkani palku buru kulno tintananto, palku
buru pratjana turuni wiriati.
31 Nauja jatana wonti: „Warlenulu noa nunkani
woraranani, nulu nankangu narrani dakani jaura jinki-
nanto.“
32 Ja ngani jurangu jatai: „Warlenulu noa nunkani
woraranani, nani wata kantji palakantji ngananani, nulu
nana pinta wokaribanietja ngankai; ja warlenulu narrani
widla patanani, nulu pinta wokaribai.“

33 Nakaldra jura matja ngarana, worderu Nauja pinaru
worangu jatana wonti: „Wata jedinali jaura morlalu jata-
mai, ja Kaparani jaura morlalu jinkani kuramai.“
34 Ja ngani jurangu jatai: „Wata jaura morlalu jatamai,
wata pariwilpani kara, ngangau nauja Godaia ngamani piri
nganai.
35 Wata mitani kara, ngangau nauja nunkani tidnaia piri
nganai, wata Jerusalemingu kara, ngangau nauja kapara
pirnaia ngura nganai.
36 Bakana wata jinkani mangatandrani jaura morlalu
jatamai, ngangau jidni ngandandariai, para kulno maru
kara, waru kara ngankala.“
37 Jaura jurani nganaiatimai: „Kau, kau; pani, pani;“ mina
pudlangu pinpi tarai, jenia madlentjandru dunkai.
38 Jura matja ngarana, worderu Nauja jatana wonti:
„Milki milkini, manatandra manatandrani.“
39 Ja ngani jurangu jatai: „Madlentjani wata ngan-
drawalkaterianau, a-ai, warlenulu jidna ngadla ngunari
nandrai, nunkangu bakana nguru jinkiteriau.
40 Ja warlenulu ngundrai jinkangu tjakakijiribamalila kati
waka jinkani manila, nunkangu bakana kati pirna worarau.
41 Ja warlenulu jidna winpai nunkangu jela karakara
wirarila, nunkangu jela worita wirariau.
42 Worananau jinkangu ngatjiai, nunkangu jinkiau; ja
warlenulu ngantjai jinkangundru woljaia manila, wata
nunkangundru kulkateriau.“
43 Jura matja ngarana, worderu Nauja jatana wonti: „Ka-
maneli jinkani ngantjamai, ja talpalani jinkanani kalakalar-
iamai.“
44 Ja ngani jurangu jatai: „Talpala jurani ngantjanimai;
tanali jurangu kalala madlentji kuranani, tanangu kalala
ngumu kuranau; tana jurangu kalakalarinani, tanangu
ngumu ngankanimai; tanali jurana ngirkibanani ja jurangu
tirikaripaterinani, tanangundru ngatjianimai.
45 Ngangau jura kupa ngananantо Ngaperaia juranaia,
Nauja pariwilpani; Nulia ditji pirna nunkani dunkalkai
kanani madlentjani ja kanani ngumuni, ja talara jinkiai
kana talkuni ja tjikatjikani.“
46 Ngangau jura tanana ngantjanani, tanali jurana ngan-
tjai, mina kalala jura ngamalkai? Wata mardatandrakam-
panietja jenildramata?
47 Ja jura jaura murlali jinkinani windri ngatatani ju-
ranani, mina pilkildra jura ngankai? Wata mardatan-
drakampanietja jeruldramata?

48 Talku nganananau worderu Ngaperi jurani pariwilpani
talku nganai.

6

1 Ngamalkaterianau, talkula jurani wata kana mud-
lani ngankala, tanali jurana najinanto; jura kalala pani
Ngaperani juranani pariwilpani ngamalkaiati.
2 Jundru kalumiltjamiltjarinali jinkinani, wata
wima-kokujeli ngaiala ngankamai, kana jeljujeljujeli
jeribaka, tanali jaura pungani ja paltuni jeruja ngankai,
jendrania kanali tanana jurakokananto. Morlalu ngani
jurangu jatai: „Tanali kalala tanani matja ngamalkai.“
3 Jundru kalumiltjamiltjarinali jinkinani, mara worangan-
tju wata milkila ngananananto, mina ngunarali ngankai.
4 Kalumiltjamiltjarina jinkani kurukuru ngananananto, ja
Npaperali jinkanali kurukuruni najiai, ja Nulia jinkangu
kalala jinkila nganai tinkari.
5 Ja jidni ngatjinani, wata kana jeljujelju jeribaka ngana-
mai, ngangau tanali ngantjai jaura pungani ja palto bu-
runi terkana ngatjila, jendrania kanali tanana najinanto.
Morlalu ngani jurangu jatai: „Tanali kalala tanani matja
ngamalkai.“
6 Jidni ngatjinani, punga wapuni wiriau, ja mana ngan-
drawalkateriau, ja ngatjiau Ngaperani jinkanani, Nauja ku-
rukuruni nganai, ja Ngaperali jinkanali kurukuruni najiai,
ja Nulia jinkangu kalala jinkila nganai tinkari.
7 Jura ngatjinani, wata manabaka ngarranau kana ko
jeribaka; ngangau tanali ngundrai, jaura marapundru
Godali tanana ngarala nganai.
8 Wata tanali jeribaka ngundranau; ngangau Ngaperi
jurani milkila, mina jura ngamalkananto, windrila jura
nunkangu ngatjinani.
9 Jeruja ngatjianau: „Ngaperi ngaianini, jidni pariwilpani
ngamala wapaia; Tala jinkani kulikiri pantjiatimai;
10 Mililа jinkani wokaraiatimai; Jertapaterina jinkani
pantjiatimai, worderu pariwilpani jeruja bakana mitani;
11 Buka ngaianini ngaianingu karari jinkiamai;
12 Madlentji ngaianini woramai, worderu bakana ngaiani
kana nguruja madlentji worala wapaia;
13 Ja wata ngaianina wontjanilani wirilkamai, a-ai, nga-
ianina madlentjani kulkamai; Ngangau jinkangu mililа
nganai ja ngurula ja pirnala ngurali. Amen.“
14 Ngangau jura kanaia madlentji woranani, Ngaperali
juranali pariwilpani madlentji jurani bakana woranani.

15 Jura kanaia madlentji wata woranani, Ngaperali ju-
ranali pariwilpani madlentji jurani bakana wata woranani.
16 Jura milja ngamanani, jura wata kana jeljujelju jeribaka
mujarinanto; ngangau tana mudla marki ngankateriai
kanani, tana miljangamanietja wondraterinanto. Morlalu
ngani jurangu jatai: „Tanali kalala tanani matja nga-
malkai.“
17 Jidni milja ngamanani, jidni mangatandra gildieli
wiribateriau, ja jidni mudla ngapali kulirkateriau,
18 Ngangau jidni kanani wata miljangamanietja wondra-
terinanto, a-ai, windri Ngaperani jinkanani, Nauja kuruku-
runi nganai; ja Ngaperali jinkanali kurukuruni najiai, ja
Nulia jinkangu kalala jinkila nganai tinkari.
19 Wata poto kampanimai mitani, tanana kakatjieli ja
karumurujeli tidatida ngankai, ja kurikantjieli bakujai won-
titerina, ja kurieli maniai.
20 Poto kampanimai pariwilpani, tanana kakatjieli ja
karumurujeli wata tidatida ngankai, ja kurikantjieli bulu
bakujai ja wata kurieli maniai.
21 Ngangau woderi ngantjani poto jurani parai, naka
bakana jura ngara nganai.
22 Palkuja praitji milki nganai. Jidni milki manju
ngananani, jidni palku buru pratjana praitji ngananani.
23 Jidni milki madlentji ngananani, jidni palku buru
pratjana ngalpuru ngananani. Praitji jinkangu ngalpuru
ngananani, worderu pirna ngalpuru munta?

(Ngantjani-jaura G. D. XV. Trinitatis.)

24 Kana kulno ngandandariai kapara mandruni mili
ngamala, nau kulnuni kalakalarila nganai, ja kulno nulu
ngantjala nganai kara; kulnuni nau wodatarana ngamala
nganai, ja kulnuni gilbarila nganai kara. Jura ngandan-
dariai Godani ja Mammonani mili ngamala.
25 Ngangau ngani jurangu jatai: „Wata manujeli ngun-
dranau tepini juranani, mina jura tajila ja tapala nganai;
bakana wata palkuni juranani, mina jura widmaterila
nganai. Wata tepi morla pirna nganai bukani ja palku
katini?“
26 Paia najianau ngaranani, tanalia wata jaupai ja kampai
ja wata mapai kampani pungani, ja Ngaperali juranali
pariwilpani tanangu buka jinkiai. Wata jura morla pirna
nganai tanangu?
27 Worana jurangundru ngurunguru nganai, tepini
nunkanani tintipidi kulno juri ngankala manujeli ngundra-
terinali?

28 Ja minandru jura manujeli ngundrai katini? Ngunandula najianau maruni, worderu tanaia punkai; tanalia wata ngankai ja wata turpai.
29 Ngani jurangu jatai: „Bakana Salomo pirnalani nunkanani pratjanani wata widmaterina wonti tanangundru kulnuni jeribaka.“
30 Godali kanta maruni jeruja widmanani, nauja karari nganai, ja tankubana tanali ninaia turupirini worai; Nulia jenia jurangu wata ngankananto, jura wuldrungundranietja worajai?
31 Ngangau wata manujeli ngundraterianau ja jatanau: „Mina ngaiani tajila nganai kara? Mina ngaiani tapala nganai kara? Mina ngaiani widmaterila nganai kara?“
32 Jenia pratjana kana kojeli wontiai; ngangau Ngaperali juranali pariwilpani ngujamai, jura jenia pratjana ngamalkananto.
33 Ngopera wontianau Godaia milila ja talkula nunkani, ja jenia pratjana Nulia jurangu ngokala nganai.
34 Ngangau wata manujeli ngundranau tankubanaia; ngangau tankubana ditji munta manujeli ngundraterila nganai. Matja nganai, ditji pilki nauja pilkildra nunkani manujeli ngundraterinanto.

7

1 „Wata kalala kuranau, jeruja jura wata kalala manila nganai.
2 Ngangau mina kalala jura kurai, jenipara kalala jura manila nganai; ja mina kokujeli jura nguja jinkiai, jenia koko jura nakaldra manina tikala nganai.
3 Minandru jundru pita tiwitiwi ngatatani jinkanani milkini najiai, ja pita wondra milkini jinkanani jundru wata ngujamai?
4 Worderu jidni ngatatani jinkanani jatananto kara: «Dabiau, ngato pita tiwitiwi milkindru jinkanani giltarananto;» ja mai, pita wondra milkini jinkanani parai?
5 Jidni kana jeljujelju, ngopera pita wondra jinkani milkindru giltaramai, ja ngadani jundru ngumu najinanto, pita tiwitiwi ngatatani jinkanani milkindru giltarala.
6 Kulikiri wata kintalani jinkianau ja marda ngumu wata pikini worana pararanau, tanali tanana tidnali nankaiati ja jurana purana karitjiati.
7 Ngatjianimai, ja Nulia jurangu jinkila nganai; wontianimai, ja jura mankamankala nganai; nandranandranimai, ja mana jurangu wilpa pantjila nganai.

8 Ngangau worana ngatjiai, nulu manila nganai; ja
warle wontiai, nulu mankamankala nganai; ja warle nan-
dranandrai, nunkangu mana wilpa pantjila nganai.
9 Worana kana jurangundru nganai, nunkangu ngata-
mura nunkani ngatjiai bukaia, nulu nunkangu marda
jinkila nganai?
10 Ja nau nunkangu ngatjiai paruja, nulu nunkangu tjutju
jinkila nganai?
11 Ja jura, madlentji ngananani, ngujamai kupani juranani
poto ngumu jinkila; worderu morla Ngaperali juranali pari-
wilpani poto ngumu jinkila nganai tanangu, tana nunkangu
ngatjinani?
12 Pratjana, mina jura ngantjai, kanali jurangu
ngankananto, jenia bakana tanangu ngankanau; naupini
jirijiribani jaura ja Prophetaia nganai.
13 Manani wuldruni wirianau; ngangau mana maru
nganai ja palto maru, nauja turuja wapai, ja marapu
nunkangupini palkai.
14 Ngangau mana wuldru nganai ja palto wuldru, nauja
tepini wiriai, ja ngalje nganai, tanali ninapini manka-
mankai.

(Ngantjani-jaura G. D. VIII. Trinitatis.)

15 Jedikantji Prophetandru ngamalkaterianau; tjipi katieli
tana jurangu wokarai, ja mandrani tana pandipandi purani-
etja nganai.
16 Tanani tandrani jura tanana ngujamananto. Kanali
bakana waina tandra kampala nganai dilkandru ja man-
awara dieltjirundru?
17 A-ai, pita nindri ngumu pratjanali tandra ngumu
punkibai, ja pita nindri madlentjali tandra madlentji
punkibai.
18 Pita nindri ngumu ngandandariai tandra madlentji
punkibala, ja pita nindri madlentji ngandandariai tandra
ngumu punkibala.
19 Pita nindri pratjanali wata tandra ngumu punkibanani,
tanali wokaribala nganai ja turuni worala nganai.
20 Ngangau tanani tandrani jura tanana ngujamananto.
21 Wata tana pratjana, tana ngakangu jatai: «Kaparajai!
Kaparajai!» pariwilpaia mililani wirila nganai, a-ai, windri
naupini, nulu Ngaperaia ngakanaia pariwilpalaia jertapate-
rina ngankai.
22 Marapu ngakangu jatala nganai nunkanguka ditjini:
«Kaparajai! Kaparajai! wata ngaiani talani jinkanani
talpadakana wonti? Wata ngaiani talani jinkanani kutji

dunkalkana wonti? Wata ngaiani talani jinkanani pirnala marapu ngankana wonti?»

23 Jendranguta ngato tanangu kalabala nganai: «Wata ngato jurana ngujamana wonti; ngakangundru wapanimai; jura tjikatjika ngankanietja.»

24 Warle tananapini jaura ngakani ngarai ja ngankai, nina ngato kana kiri jeribaka kurala nganai, nulu punga nunkani marda tulurani wotinala.

25 Ja talara kunditji godana wonti, ja ngapa kumari wokarana wonti, ja watara ngakana wonti ja ninapini punga tertapana wonti, ja bulu tampuribana wonti; ngangau nina marda tulurana wotinala.

26 Ja warle tananapini jaura ngakani ngarai ja wata ngankai, nau kana patipati jeribaka nganai, nulu punga nunkani mita ngalarani wotinala;

27 Ja talara kunditji godana wonti, ja ngapa kumari wokarana wonti, ja watara ngakana wonti, ja ninapini punga tertapana wonti, ja nau tampurina wonti, ja tampurini nunkani pirna nganana wonti.“

28 Jendranguta Jesujeli tananapini jaura matja mudana, kana wolara ngujangujarani nunkanani pirna ngaruparana wonti.

29 Ngangau Nulu ngurungurujeli ngujangujara jinkina wonti, ja wata jaura jinkinietjali jeribaka.

8

(Ngantjani-jaura G. D. III. Epiphanias.)

1 Nau mardawonpandru ngarina tikanani, jendranguta kana wolara marapu nunkangu karipaterina wonti.

2 Ja mai, kana kulno gambanto wokarana wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, jidni jertapaterinani, jidni ngurunguru nganai ngana kulikiri ngankala.“

3 Ja Jesus mara warpina wonti, ja Nulu nina karakarana wonti ja jatana wonti: „Ngani jertapateriai, kulikiri nganamai.“ Ja nurujeli nau kulikiri pantjina wonti nunkani gambandru.

4 Ja Jesus jatana wonti nunkangu: „Mai, wata jundru jenia kanani kaukaubamai, a-ai, wapau, Priestani wondrateriamai, ja nina poto jinkiau, nina Mosili jirijiribana wonti, tanangu malka ngananantо.“

5 Ja Jesus Kapernaum ngurani matja wirina, juljaia kapara kulno nunkangu wokarana wonti ja nunkangu ngatjina wonti,

6 Ja jatana wonti: „Kaparajai, mili ngakani pungani parai
tjunduru, ja pirna ketjaketjai.“
7 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngani wokarala
nganai, nina tepi ngankala.“
8 Ja juljaia kaparali kalabana wonti ja jatana wonti:
„Kaparajai, ngani wata talku nganai, jidni punga ngalpani
ngakanani wirinanto; windri jaura kulno jatamai, ja mili
ngakani tepirila nganai.
9 Ngangau ngani kana nganai ja kaparani wodatarana
ngamai; ja ngato mili wolara ngamalkai; ja ngani nunkan-
gupini jatanani: «Jerra wapau!» ja nau wapai; ja kulnuni:
«Kaparau!» ja nau wokarai; ja milini ngakanani: «Ninapini
ngankau!» ja nulu jenia ngankai.“
10 Jesujeli jenia matja ngarana, Nau ngaruparana wonti ja
jatana wonti tanangu nunkangu karipaterinani: „Morlalu
ngani jurangu jatai: Jenipara morlalu ngundrana ngato
Israelani wata mankamankana warai.“
11 Ja ngani jurangu jatai: „Marapu wokarala nganai
tiriwandru ja jendakarandru ja Abrahamangu ja Isaakangu
ja Jakobangu jela pariwipaia mililani ngamala nganai.
12 Ja Nulu mililaia kupa teribala nganai ngalpuru pirnaia,
naka tana pirna ngirikidala nganai ja mana katakatangala
nganai.“
13 Ja Jesus jatana wonti juljaia kaparani: „Tikamai;
worderu jundru morlalu ngundrana warai, jeruja jinkangu
nganaiatimai.“ Ja mili nunkani tepirina wonti nunkan-
gupini ditjini.

14 Ja Jesus Petruni pungani wirina wonti, ja Nulu paiara
nunkani najina wonti, nani paranani muntja turuturu.
15 Ja Nulu nana mara patana wonti, ja muntja turuturujeli
nana worarana wonti; ja nani jiritjina wonti ja tanangu mili
nganana wonti.
16 Matja kalkaurarina, tanali nunkangu kana kutjinto
marapu wokaralkana wonti, ja Nulu jaurali kutji worana
dunkalkana wonti, ja Nulu muntja pratjana tepi ngankana
wonti.
17 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Jesaiasali
Prophetali kaukaubana wonti, nau jatana wonti: „Muntali
Nulu waltowalto ngaianani manina wonti, ja muntja
ngaianani waltana wonti.“
18 Ja Jesujeli matja najina, kana wolarali nina kapikap-
inani, Nulu jirijiribana wonti jerankaria pararala.
19 Ja jaura jinkinietja kulno nunkangu wokarana wonti ja
jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, ngani jinkangu
karipaterila nganai, wodajeri jidni wapanani.“

20 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Kintala jampali
minka ngamalkai, ja paiali ngaranani kunjila ngamalkai, ja
Kanaia Ngatamurajeli piri pani ngamalkai, wodajeri kukadi
terkala.“
21 Nunkani milindru kulno nunkangu jatana wonti:
„Kaparajai, ngakangu manuni kurau, ngani ngopera wa-
pananto, ngaperi ngakani todila.“
22 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngakangu karipateriau,
ja narieli muntali nari tanani todinanto.“

(Ngantjani-jaura G. D. IV. Epiphanias.)

23 Ja Nau botani wirina wonti, ja mili nunkani nunkangu
karipaterina wonti.
24 Ja mai, watara pirna wilparina wonti pantuni, jeruja
mandikilali bota walpana wonti; ja Nau mukaturarana
wonti.
25 Ja mili nunkangu wokarana wonti, ja tanali nina
jiritjibana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngaianina
kul-kau, ngaiani palipaliati!“
26 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura
japali nganai, juru wuldrungundranietja?“ Ngadani Nau
terkakana wonti ja watarani ja pantuni dikidikibana wonti,
ja dalpura pirna pantjina wonti.
27 Ja kana ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Mina kana
Nauja nganai; ngangau watara ja panto nunkangu pankiji?“

28 Ja Nau jerankari matja pararana Gergesena mitani,
nunkangu kana mandru kutjinto dankamalina wonti; pudla
narikutundru matja dunkana, tiri pirna, jeruja kana ngan-
dandarina wonti nunkangupini paltuni palkingala.
29 Ja mai, pudla maritjina wonti ja jatana wonti: „Mina
ngaianingu ja jinkangu, Jesujai, Godaia Ngatamurajai? Jidni
ninkida wokarana warai, ngaianingu jupala ditji talkuja
woljaia?“
30 Tanangu worita piki ngami pirna marakana wonti.
31 Kutji wora nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti:
„Jundru ngaianina dunkalkanani, ngaianingu manuni ku-
rau piki ngamini wirinanto.“
32 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Wapanau!“ tana matja
dunkana, tana pikini wirina wonti; ja mai, piki ngami
mardawonpa kalikalini kalikalibakana wonti pantuni, ja
ngapani palipalina wonti.
33 Ja ngamalkanietja japa mindrina wonti ja wapana
wonti nguraia, ja pratjana kaukaubana wonti, bakana jenia
kutjilandru.

34 Ja mai, ngura warupotula dunkana wonti Jesungu
mandurila; ja tanali nina matja najina, tana nunkangu
ngatjina wonti, Nau tanani wondirandru puntinanto.

9

(Ngantjani-jaura G. D. XVIV. Trinitatis.)

1 Ja Nau botani wirina wonti ja pararana wonti, ja ngurani
nunkanani wokarana wonti.
2 Ja mai, tanali tjunduru kulno nunkangu wokaralkana
wonti, nau turarani pirini paranani. Ja Jesujeli morlalu
ngun-drana tanani matja najina, Nulu tjundurani jatana
wonti: „Murlali nganamai, ngatamurajai, madlentji jinkani
matja worana warai!“
3 Ja mai, jaura jinkinietja palpali warawarapana wonti:
„Nulupini Goda ngirkibai.“
4 Jesujeli ngundrana tanani matja ngujamana, Nau jatana
wonti: „Minandru jura jenia madlentji ngundrai ngarali
juranali?
5 Mina morla ngaua nganai jatala kara: «Madlentji
jinkani matja worana;» jatala kara: «Terkakamai ja
wirariau?»
6 Ja jura ngujamananto, Kanaia Ngatamurajeli ngurula
ngamalkai, mitani madlentji worala,“ — Nau tjundurani
jatana wonti: „Terkakamai, turarani piri jinkani patau, ja
pungaia jinkanaia tikamai.“
7 Ja nau terkakana wonti ja pungaia nunkanaia tikana
wonti.
8 Kana wolarali jenia matja najina, tana ngaruparana
wonti ja Goda jurakokana wonti, ngangau Nulia jenia
ngurula kanani jinkina warai.

(Ngantjani-jaura Matthäus ditjini.)

9 Ja Jesus nakandru wapana wonti, ja Nulu kana
kulno najina wonti mardatandrakampanietjaia pungani
ngamanani, tala nunkani Matthäus; ja Nau nunkangu
jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“ Ja nau terkakana
wonti ja nunkangu karipaterina wonti.
10 Ja jendranguta Nau pungani bukani ngamana wonti;
ja mai, mardatandrakampanietja ja madlentji ngankanietja
marapu wokarana wonti ja Jesungu ja milini nunkanani jela
bukaia ngamana ngarina wonti.
11 Ja jenia Pharisaiali matja najina, tana milini nunkanani
jatana wonti: „Minandru ngujangujara jinkinietjali juranali
mardatandrakampanietjani ja madlentji ngankanietjani je-
lali tajiai?“

12 Jesujeli jenia matja ngarana, Nau tanangu jatana
wonti: „Ngurungurujeli wata kunki ngundrai, a-ai, windri
muntjali.
13 Wapanau ja kiririanau, mina jenia wondrai: «Ngato
kalumiltjamiltjarina ngantjai ja wata poto ngumu;» ngan-
gau ngani wata wokarana warai kana talku karkala, a-ai,
windri kana madlentji.“

14 Jendranguta Johannini mili nunkangu wokarana wonti
ja jatana wonti: „Minandru ngaiani ja Pharisaia pota
marapu milja ngamai, ja mili jinkani wata milja ngamai?“
15 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Worderu noangan-
tjanipirnaia kamaneli ngaurongauro ngamananto, noan-
gantjanipirna tanangu jela ngananani? Ditji wokar-
ala nganai, tanali noangantjanipirna tanangundru manila
nganai; ngadani tanaia milja ngamala nganai.
16 Wata kulnujeli katini womalani kati tjela ngumu
karpai; ngangau kati tjela nakaldra katindru purateriai, ja
wilpa morla pirna pantjiai.
17 Ja tanali wata waina marra jungani womalani kurarai;
junga purateriati, ja waina ngakaiati, ja junga tintateriati;
a-ai, tanali waina marra junga marrani kurarai ja pudlana
jelalu kulkai.“

(Ngantjani-jaura G. D. XXIV. Trinitatis.)

18 Nulu jenia tanangu kaukaubanani, mai, kapara kulno
wokarana wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti
ja jatana wonti: „Ngatamura mankara ngakani karari matja
palina, kaparau, jidni mara nankangu kurateriamai, ja nani
tepirila nganai.“
19 Ja Jesus terkakana wonti ja nunkangu karipaterina
wonti, ja mili nunkani bakana.
20 Ja mai, widla kulno, nani kilpawoldra marapratjana
ja mandru kumaranto nganana wonti, nunkangu tokuni
wokarana wonti ja kati jelpi nunkani karana wonti.
21 Ngangau nani jataterina wonti: „Ngato windri kati
nunkani karanani, ngani tepirinani.“
22 Jesujeli najina karitjina wonti ja nana najina wonti ja
jatana wonti: „Murlali nganamai, ngatamurajai! morlalu
ngundranali jinkanali jidna tepi ngankana warai.“ Ja widla
tepirina wonti nunkangupini ditjini.
23 Ja Jesus kaparaia pungani matja wokarana, Nulu
wimakoko wilpinietja najina wonti, ja kanali miritja
ngankanani, ja Nau tanangu jatana wonti:
24 „Piri pinianimai; ngangau mankara wata nari, a-ai,
windri mukaturarai.“ Ja tana kinkana wonti nunkangu.

25 Ja Nulu kana wolara matja narrana, Nau wirina wonti
ja nana mankara mara patana wonti, ja mankara jiritjina
wonti.
26 Ja naupini pinti marurina wonti nunkangupini mitani
paruparu.

27 Ja Jesus nakandru morla palkana wonti, ja nunkangu
butju mandru karipaterina wonti, pudla maritjina wonti, ja
jatana wonti: „Davidani ngatamurajai, ngalingu kalumilt-
jamiltjariau!“
28 Nau pungani wirinani, butju wulu nunkangu wokarana
wonti, ja Jesus pudlangu jatana wonti: „Judla morlalu
ngundrai, ngani ngurunguru nganai, jenia ngankala“?
Pudla nunkangu jatana wonti: „Kau, Kaparajai!“
29 Ngadani Nulu pudlana milki karakarana wonti ja jatana
wonti: „Worderu judla morlalu ngundrana warai, jeruja
jud-langu pantjiatimai.“
30 Ja pudla milki piririna wonti. Ja Jesujeli pudlana
daudauana wonti ja jatana wonti: „Ngamalkaterialumai,
wata kanali jenia ngujamananto.“
31 Pudla dunkana wonti ja nunkangundru kaukaubana
wonti nunkangupini mitani paruparu.
32 Pudla puntinani, mai, tanali nunkangu kana ngapu
kutjinto wokaralkana wonti.
33 Ja Nulu kutji matja dunkalkana warai, kana ngapula
jatana wonti. Ja kana wolara ngaruparana wonti ja jatana
wonti: „Wata pota kulno jenia Israelani pantjinala.“
34 Pharisaia jatana wonti: „Nulia kutji dunkalkai kutjia
kaparali.“
35 Ja Jesus wirarina wonti ngura pirnani ja wakani
pratjanani, ja ngujangujara jinkina wonti jaura pungani
tananani, ja ngantjani jaura mililandru kaukaubana wonti,
ja tepi ngankana wonti muntja pratjana ja waltowalto
pratjana kana wolarandru.
36 Nulu kana wolara najina, Nau tanangu kalumiltjamilt-
jarina wonti, ngangau tana wilpawilpa ja piltjaru nganana
wonti, tjipi jeribaka, tana ngamalkanietja pani.
37 Jendranguta Nau milini nunkanani jatana wonti:
„Kampananto marapu parai, ja ngankanietja windri
ngalje.“
38 Jendrania Kampania Kaparani ngatjianimai, Nulia
ngankanietja jinpananto nunkani kampanaia.

10

1 Ja Nulu mili nunkani marapratjana ja mandru matja karkana, Nulu tanangu ngurula jinkina wonti kutji mururuja, tanana dunkalkananto ja tepi ngankananto muntja pratjana ja waltowalto pratjana.
2 Mili marapratjana ja mandruja tala tanapini nganai: „Ngopera Simon, nina tanali dikai «Petrus» ja Andreas, ngatata nunkani; Jakobus, Zebedäuni ngatamura, ja Johannes, ngatata nunkani;
3 Philippus ja Bartholomäus; Thomas ja Matthäus mardatandrakampanietja; Jakobus Alphäuni ngatamura, ja Leppäus, nina tanali dikai «Thaddäus»;
4 Simon, Kana ngurandru ja Judas Iskarioth, nulu nina wondawondana wonti.“
5 Tananapini marapratjana ja mandru Jesujeli jinpana wonti, ja Nulu tanangu jirijiribana wonti ja jatana wonti: „Kana koja paltuni jura wata wapananto, ja Samarita ngurani jura wata wirinanto;
6 A-ai, windri tjipia wapanau, tana Israel pungandru tintaterinala.
7 Wapanau ja kaukaubanimai, ja jatanimai: «Pariwilpaia milila karakara nganai.»
8 Muntja tepi ngankanimai, kana gambanto kulikiri ngankanimai, kana nari jiritjibanimai, kutji dunkalkanimai; bakujeli jura matja manina, bakujeli jinkianimai.
9 Jura wata mardatandra maralje, bakana wata mardatandra bulu, bakana wata mardatandra nguja pilki pailtjini juranani ngamalkananto;
10 Wata billi paltuja, bakana wata kati mandru, bakana wata tidnaputa, bakana wata wonapita; ngangau ngankanietjani talku nganai buka nunkani.
11 Mina ngura pirnani kara, ngura wakani kara jura matja wirina, wolja jakalkanau, worana nunkangu talku nganai; naka ngamanimai, jura puntilalu.
12 Jura pungani wirinani, nunkangu jaura murlali jinkianimai.
13 Punga kara talku ngananani, murla jurani nunkangupini wokarananto, nau wata talku kara ngananani, murla jurani jurangu karitjina tikananto.
14 Ja warle jurana wata patanani, bakana jaura jurani wata ngaranani, nunkangupini pungandru kara ngurandru kara puntianimai, ja puturu jurani tidnandru kantikantianimai.
15 Morlalu ngani jurangu jatai: «Sodoma ja Gomorra mitalali kalala morla waka manila nganai kalala ditjini nunkangupini ngurani.»

16 Mai, ngato jurana jinpai tjipi jeribaka pandipandi
mandrani; kiri ngananau tjutju jeribaka ja jedini pani
mulapara jeribaka.
17 Ngamalkaterianau kanandru; ngangau tanali jurana
kapara worangu ngulkujeli jinkila nganai ja jaura pungani
tananani jurana wiriele nandrala nganai.
18 Bakana najinajibanietjani ja mitaia kaparani tanali
jurana wapalkala nganai ngakangundru, tanangu ja kana
koni malka morlalu nganananto.
19 Tanali jurana ngulkujeli jinkinani, wata manujeli ngun-
dranau, worderu kara, mina kara jura jatananto; ngangau
Nulia jurangu nunkangupini ditjini jinkila nganai, mina
jura jatananto.
20 Ngangau wata jura jatai, a-ai, jurani Ngaperaia Jaola
jatai jurangu.
21 Nejieli ngatata nunkani naria ngulkujeli jinkila nganai,
ja ngaperali kupa nunkani; ja kupa terkakala nganai
ngaperani ja ngandrini ja pudlana naria jinkila nganai.
22 Ja kana warupoto jurangu kalakalarila nganai ngakani
talandru. Worana wonki nganai ngadajelu, nulu tepi
ngurali manila nganai.
23 Tana jurangu tirikaripaterinani ngura kulnuni ngura
nguruja mindrianau. Ngangau morlalu ngani jurangu jatai:
«Jura Israelaia ngura pratjana wata mudala nganai Kanaia
Ngatamura wokaranantulu.»
24 Mili wata morla pirna nganai ngujangujara jinkini-
etjani, bakana ngankanietja wata morla pirna kaparani
nunkanani.
25 Milini matja nganai, nau ngujangujara jinkiniet-
jani nunkanani jeribaka pantjinani, ja ngankanietjani ka-
parani nunkanani jeribaka. Tanali punga ngamalkanietja
Beelsebub matja dikana, worderu morla pungaia ngurula
nunkani?
26 Wata tanangundru japali ngananau! Ngangau panila
kurirpi nganai, nau wata tinkari pantjila nganai; ja panila
kurukuru nganai, nina tanali wata ngujamala nganai.
27 Mina ngani jurangu jatai ngalpurani, jenia kaukauban-
imai praitjani; ja mina jura kurukuru ngarai talpali, jenia
kaukaubanimai punga mangatandrani.
28 Wata japali ngananau tanangundru, tanali palku nari
ngankai, ja ngandandariai mungara nari ngankala; morla
japali ngananau nunkangundru, Nauja ngurunguru nganai,
palku ja mungara turuja teribala.
29 Tanali wata tiwilitja mandru mardatandra wakawaka
kulnundru jinkimaliai? Ja wata kulno tanangundru mitani
purila nganai jurani Ngaperani panini.

30 Bakana para pratjana jurani mangatandrani matja
windamana.
31 Wata japali ngananau; jura morla pirna nganai tiwilitja
marapuni.
32 Warle ngana dikala nganai kanani, nina bakana ngato
dikala nganai Ngaperani ngakanani pariwilpani.
33 Warle ngana kutikutibala nganai kanani, nina bakana
ngato kutikutibala nganai Ngaperani ngakanani pari-
wilpani.
34 Wata ngundranau, ngani wokarana warai, murla ku-
rala mitani; a-ai, ngani wata wokarana warai murla kurala,
windri kalti tiri.
35 Ngangau ngani wokarana warai, puntibala materi ja
ngaperi nunkani, mankara ja ngandri nankani, kalari ja
paiara nankani;
36 Ja pungaia ngurala kanaia talpala nganala nganai.
37 Warle ngaperi kara, ngandri kara morla ngantjai
ngakangu, nau ngakangu wata talku nganai; ja warle
kaku kara, mankara kara morla ngantjai ngakangu, nau
ngakangu wata talku nganai.
38 Ja warle kunarku nunkani wata maniai ja ngakangu
karipateriai, nau ngakangu wata talku nganai.
39 Warle tepi nunkani mankamankana warai, nulu nina
tintala nganai, ja warle tepi nunkani tintana warai ngakan-
gundru, nulu nina mankamankala nganai.
40 Warle jurana patai, nulu ngana patai; ja warle ngana
patai, nulu ninaia patai, Nulia ngana jinpanala.
41 Warle Propheta kulno patai Prophetaia talani, nulu
Prophetaia kalala manila nganai; ja warle kana talku patai
kana talkuja talani, nulu kana talkuja kalala manila nganai.
42 Ja warle kulnuni tanangupini wakawakandru koko
kulno ngapa malti jinkila nganai milia talani, morlalu ngani
jurangu jatai: «Nulu kalala nunkani wata tintala nganai.»“

11

1 Ja Jesujeli jendranguta matja mudana, milini nunkanani
ngujangujara jinkila, Nau nakandru puntina wonti, ngujan-
gujara jinkila ja jaura kaukaubala ngurani tananani.

(Ngantjani-jaura G. D. III. Advent.)

2 Johannili kanjangari pungani Christuni ngankana matja
ngarana, nulu mili mandru nunkani jinpana wonti,
3 Ja nunkangu jatana wonti: „Naumata jidni, Nau
wokarananto kara, kulnuni ngaiani kalkananto kara?“
4 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti pudlangu:
„Tikalumai, ja Johanningu kaukaubalumai, mina judla
najila wapaia ja ngarala wapaia:

5 Butjulali najiai, ja tjundurula wapai; gambala kulikiri
pantjiai, ja talpakurulali ngarai; narila tepi terkakai, ja
wangiwangieli ngantjani jaura ngarai;
6 Ja murlali pirna naupini nganai, nau ngakangu wata
buljubuljuriai.“
7 Pudla tikanani, Jesujeli wonina wonti kana wolarani
jatala Johanningundru: „Mina najila jura pitaraia palkana
paraia? Kalanka kulno, watarali wijawijabanani?
8 Mina najila jura palkana paraia? Kana kulno kati
tjankanto? Mai, mitaia kaparaia pungani tanali ngamalkai
kati tjanka.
9 Mina najila jura palkana paraia? Propheta kulno?
Morlalu ngani jurangu jatai: Nau morla pirna nganai
Prophetani.
10 Ngangau naupini nau nganai, nunkangundru dakanala
parai: «Mai, ngato angela ngakani jinkangu mudlani
ngopera jinpai, nulu palto jinkani jinkangu ngopera
ngankingala nganai.»

11 Morlalu ngani jurangu jatai: «Wata kulno tanangundru,
widlandru dankanala, terkakana wonti morla pirna Johan-
ningu multibanietjani. Worananau morla waka nganai
pariwilpaia mililani, nau morla pirna nganai nunkangu.»
12 Johannes multibanietjaia ditjindru kararielu pari-
wilpaia milila ngurulali wokarai, ja kana ngurungurujeli
ninaia parumai.
13 Ngangau Propheta worali ja jirijiribani jaurali Johan-
ningulu talpadakana wonti;
14 Ja jura ngantjanani jenia patala, naupini Elias nganai,
nau wokarananto.
15 Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!
16 Worangu ngato ninapini nguja jeribaka kurananto?
Tanaia kupa wakani jeribaka nganai, tana jinkimalini pirini
ngamai ja kamaneli tanani karkai
17 Ja jatai: «Ngaiani jurangu wilpina warai, ja jura
wata kilina warai; ngaiani jindrana warai, ja jura wata
ngaurongaurojeli nandraterina warai.»
18 Ngangau Johannes wokarana warai wata tajina ja wata
tapana, ja tanaia jatai: «Nulu kutji ngamalkai;»
19 Ja Kanaia Ngatamura wokarana warai, Nulia tajiai
ja tapai, ja tanaia jatai: «Najianau, Nauja kana mirant-
jatieli tajinietja ja tapanietja, mardatandrakampanietjaia ja
madlentji ngankanietjaia kamaneli!» Ja Kirila kalala maniai
nunkani kupandru.“

20 Jendranguta Nulu wonina wonti, jaura kalkri jatala
tanangupini ngurani, tanangu pirnala nunkani marapu
pantjina wonti, ngangau tana wata madlentjandru karitjina
wonti:
21 „Jakajai jinkangu Chorazinia! jakajai jinkangu Beth-
saidajai! ngangau Tyrus ja Sidon ngurani jenia pirnala
pantjinani, judlangu pantjinala, pudla nurujeli kati muru-
murunto ja turuputani madlentjandru karitjinanto.
22 Ja ngani judlangu jatai: «Tyrus ja Sidon ngurali kalala
ditjini kalala morla waka manila nganai judlangu.»
23 Ja jidni Kapernaum, jidni miririna pariwilpaia, turujelu
jidni ngarila nganai; ngangau Sodom ngurani jenia pir-
nala pantjinani, jinkangu pantjinala, naupini nunkangupini
ditjini kararielu terkananto.
24 Ja ngani jurangu jatai: «Sodom mitalali kalala ditjini
kalala morla waka manila nganai jinkangu.»“

(Ngantjani-jaura Matthias ditjini.)

25 Jendranguta Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti:
„Ngato jidnana Ngaperiai, Kapara pariwilpaia ja mitaia,
jurakokala wapaia; ngangau jundru jenia kana kirini ja
ngujamanietjani kutibana warai ja kupani tinkari ngankana
warai;
26 Kau, Ngaperiai! jeruja jinkangu manju nganana wonti.
27 Ngaperali ngakanali ngakangu warupoto jinkina wonti;
ja wata kulnujeli Ngatamura ngujamai, windri Ngapili; ja
bakana wata kulnujeli Ngapina ngujamai, windri Ngata-
murajeli ja nulu, nunkangu Ngatamurajeli ngantjai jenia
tinkari ngankala.
28 Ngakangu kaparanau pratjana, jura wariwariai ja
pariai, ngato jurana ngara waribala nganai.
29 Pita wokara ngakani manianimai, ja ngakangundru
kiririanau, ngangau ngani malti ja ngarali waka ngun-
drateriai, ja jura mankamankala nganai mungara ngara
ngamala.
30 Ngangau pita wokara ngakani manju, ja juditji ngakani
ngaua nganai.“

12

1 Jendranguta Jesus Sabbat ditjini buka maruni
palkingana wonti, ja mili nunkani mauali nganana wonti
ja wonina wonti, buka tandra wokaribala ja tajila.
2 Pharisaiali jenia najina, tana nunkangu jatana wonti:
„Mai, milieli jinkanali ngankai, jenia wata talku nganai
Sabbat ditjini.“

3 Nau tanangu jatana wonti; „Jura wata warapanala, mina
Davidali ngankana wonti jendranguta, nau mauali nganana
wonti ja tana nunkangunto?
4 Worderu nau Godaia pungani wirina wonti ja wondrani
buka tajina wonti, tanana tajila nunkangu ja tanangu
nunkangunto wata manuni kuranala, a-ai, windri Priestani?
5 Jura wata warapanala jirijiribani jaurani, worderu
Sabbat ditjini Priestali Godaia pungani Sabbat wokaribai,
ja madlentji pani nganai?
6 Ngani jurangu jatai: «Ninkida Kulno nganai, Nauja
morla pirna nganai Godaia pungani.»
7 Jura ngujamanani mina jenia wondrai: «Ngato ngantjai
kalumiltjamiltjarina ja wata poto ngumu,» jura tanangu,
madlentji panini, wata kalala dikanani.
8 Ngangau Kanaia Ngatamura bakana Sabbat ditjia Ka-
para nganai.“
9 Ja Nau nakandru wapana wonti ja jaura pungani
tananani wokarana wirina wonti.
10 Ja mai, naka kana kulno nganana wonti, nau mara muja
nganana wonti. Ja tanali nina jakalkana wonti ja jatana
wonti: „Jenia talku nganai, Sabbat ditjini tepi ngankala?“
Ngangau tana nunkangundru ngulkuterkananto.
11 Nau tanangu jatana wonti: „Worana kana jurangundru
nganai, nulia tjipi kulno ngamalkai, nau Sabbat ditjini
kutuni purinani, nulia nina wata patala nganai ja dukarala
nganai?
12 Worderu morla pirna kana nganai tjipini? Jeruja
bakana talku nganai Sabbat ditjini ngumu ngankala.“
13 Ngadani Nau nunkangupini kanani jatana wonti:
„Mara ngutateriau!“ ja nau ngutaterina wonti, ja mara tepi
pantjina wonti nguruni jeribaka.
14 Pharisaia dunkana wonti ja ngankamalina wonti,
worderu nina nandrala.
15 Ja Jesujeli jenia matja ngujamana, Nau nakandru
puntina wonti, ja kana wolara marapu nunkangu karipa-
terina wonti, ja Nulu tanana pratjana tepi ngankana wonti.
16 Ja Nulu tanana daudauana wonti, tanali nina wata
tinkari ngankananto.
17 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Jesaiasali
Prophetali kaukaubana wonti, nau jatana wonti:
18 „Mai, Ngatamura ngakani, ninaia ngato kalkalkana
wonti, ja Ngantjanipirna ngakani, worangu ngani mungara
manju nganai; Ngato Jaola ngakani nunkangu kurala
nganai, ja Nulia kana wolarani kalala kaukaubala nganai.
19 Nulia wata jatamalila nganai ja maritjila nganai, ja
tanali ngaiala nunkani wata paltuni ngarala nganai.

20 Wokarini kalanka Nulia wata kantji wokaribala nganai,
ja praitji, ngampu palina, Nulia wata kantji palimala nganai,
Nulia kalala jinkinantulu kalalu ngankanaia.

21 Ja kana wolarali talani nunkanani wolkareli kalkala
nganai.“

22 Jendranguta tanali nunkangu kana kulno kutjinto
wapalkana wonti, nau butju ja ngapu nganana wonti; ja
Nulu nina tepi ngankana wonti, jeruja ngapula ja butjula
jatana wonti ja najina wonti.

23 Ja kana wolara ngaruparana wonti ja jatana wonti:
„Wata Naupini Davidani ngatamura nganai?“

24 Pharisaiali jenia matja ngarana, tana jatana wonti:
„Nulupini kutji windri Beelsebub, kutjia kaparali
dunkalkai.“

25 Jesujeli ngundrana tanani matja ngujamana, Nau
tanangu jatana wonti: „Mililа pratjana, munta piltjaru
ngankaterinani, pitaru jeribaka pantjila nganai, ja ngura
ja punga pratjana, munta piltjaru ngankaterinani, wata
terkala nganai.

26 Ja kutjieli kutji dunkalkanani, nau munta piltjaru
ngankateriai; worderu mililа nunkani terkananto?

27 Ja ngato Beelsebubieli kutji dunkalkanani, waninali
ngatamurajeli juranali tanana dunkalkai? Jendrania tana
kalala kuranietja jurani nganala nganai.

28 Ngato Godaia Jaolali kutji dunkalkanani, jeruja morlalu
Godaia mililа jurangu wokarana warai.

29 Worderu kara kana kulno kana ngurunguruja pungani
wirinanto poto nunkani watawatali manila, nulu wata
ngopera kana ngurunguru dupudupu ngankanani? Ja
ngadani nulu pungani pratjana watawatali manila nganai.

30 Worana wata ngakangunto nganai, nau tula ngakani
nganai; ja warle wata ngakangunto kampai, nulu piltjaru
ngankai.“

31 Jendrania ngani jurangu jatai: „Madlentji ja ngirkibani
jaura pratjana Godali kanani kalingala nganai; windri Jaola
ngirkibana Nulia wata kalingala nganai.

32 Ja warle jaura madlentji jatanani Kanaia Ngatamurani,
nunkangu Nulia kalingala nganai; warle jaura madlentji
jatanani Jaola kulikirini, nunkangu Nulia wata kalingala
nganai, wata nunkangupini mitani ja bakana wata ngadani.

33 Pita nindri ngumu kuranau, ja tandra nunkani ngumu;
pita nindri madlentji kuranau, ja tandra nunkani madlentji;
ngangau tandrani jura pita nindri ngujamai.

34 Wiparu kupa worajai! Worderu jura ngumu jatananto
jura madlentji ngananani? Ngangau ngara manamirindru
mana jatai.
35 Kana ngumujeli ngara ngumundru ngumula dunkalkai;
kana madlentjali ngara madlentjandru madlentji
dunkalkai.
36 Ngani jurangu jatai: «Jaura baku pratjanandru, tanana
kana jatala nganai, tanali kalabananto kalala ditjini.
37 Ngangau jinkani jaurandru Nulia jidna talku dikala
nganai, ja jinkani jaurandru Nulia jinkangu kalala jinkila
nganai.»“
38 Jendranguta jaura jinkinietja ja Pharisaia palpali
nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, ngaiani ngantjai malka jinkangundru najila.“
39 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Nguja
madlentjali ja palakantjieli malka wontiai, ja tanali wata
malka manila nganai, windri Prophetaia Jonani malka.
40 Ngangau worderu Jonas paru pirna mandrani ditji
parkulu ja tinka parkulu nganana wonti, jeruja bakana
Kanaia Ngatamura mita mandrani ditji parkulu ja tinka
parkulu nganala nganai.
41 Ninive kana terkakala nganai kalala ditjini nunkan-
gupini ngujani jela ja tanangu ngulkuterkala nganai, ngan-
gau tana madlentjandru karitjina wonti Jonani ngujangu-
jarandru; ja mai, ninkida morla pirna nganai Jonangu.
42 Mitaia kapara widla kunankarindru terkakala nganai
kalala ditjini nunkangupini ngujani jela ja tanangu
ngulkuterkala nganai; ngangau nani mitaia wondirandru
wokarana wonti, Salomoni kiri ngarala; ja mai, ninkida
morla pirna nganai Salomongu.
43 Kutji murumuru kanandru matja dunkana, nau
pitarani palkingai, wontina ngara ngamala, ja wata manka-
mankai.
44 Ngadani nau jatai: «Ngani tikala nganai pungaia
ngakanaia, woderindru ngani matja dunkana.» Ja nau
wokarana, nulu nina mankamankai kala, ja matja darpana,
ja tjirkatjirkana.
45 Ngadani nau palkai, ja nulu wapalkai kutji mara wora
ja mandru, morla madlentji nunkangu, ja tana wiriai naka
ngamala; ja ngadani naupini kana morla madlentji pantjila
nganai ngoperalani. Jeruja bakana nunkangupini nguja
madlentjani pantjila nganai.“
46 Nulu kana wolarani kaukaubanani, mai, ngandri
nunkani ja ngatata nunkani palarani terkana wonti ja
jertapaterina wonti nunkangu ngankamalila.

47 Kulno nunkangu jatana wonti: „Mai, ngandri jinkani
ja ngatata jinkani palarani terkala wapaia ja jertapaterila
wapaia jinkangu ngankamalila.“
48 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti nunkangu, nau
jenia jatanani: „Worana ngandri ngakani ja warletana
ngatata ngakani?“
49 Ja Nulu nguna warpina wonti milini nunkanani ja
jatana wonti: „Najianau, ngandri ngakani ja ngatata
ngakani!“
50 „Ngangau warle Ngaperaia ngakanaia pariwilpalaia
jertapaterina ngankai, naupini ngatata ngakani ja kaku
ngakani ja ngandri ngakani nganai.“

13

1 Nunkangupini ditjini Jesus pungandru dunkana wonti,
ja Nau panto dirkalani ngamana ngarina wonti.
2 Ja kana wolara nunkangu jurborina wonti, ja Nau botani
wirina wonti ja ngamana ngarina wonti, ja kana wolara
dirkalani terkana wonti.
3 Ja Nulu tanangu jaura marapu kaukaubana wonti
jeribaka jaurali ja jatana wonti: „Mai, jaupanietja wapana
wonti jaupala.
4 Ja nulu jaupanani, palpa paltuni purina wonti, ja paia
wokarana wonti ja nina tajina wonti.
5 Ja palpa marda paltirani purina wonti ja wata mita
tjanka marapu ngamalkana wonti ja nurujeli punkana
wonti, ngangau mita puta nganana wonti.
6 Ja ditji matja dunkana, nau winjarina wonti, ja ngangau
kapara pani nganana wonti, nau mujarina wonti.
7 Ja palpa dilkani purina wonti, ja dilka punkana wonti,
ja nina palimana wonti.
8 Ja palpa mita ngumuni purina wonti ja tandra
punkibana wonti, kulnujeli tandra 100, kulnujeli tandra 60,
kulnujeli tandra 30.
9 Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“
10 Ja mili nunkani nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Minandru jidni tanangu jeribaka jaurali jatai?“
11 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti tanangu: „Jurangu
matja jinkina warai, jaura kurukuru Godaia mililandru
ngujamananto, ja tanangu jenia wata jinkina warai.
12 Ngangau warle ngamalkai, nunkangu Nulia jinkila
nganai, ja nulu morla marapu ngamalkala nganai; ja warle
wata ngamalkai, nunkangundru Nulia bakana jenia manila
nganai, mina nulu ngamalkai.

13 Jendrangundruja ngani tanangu jeribaka jaurali jatai,
ngangau tanali najina bulu najiai, ja ngarana bulu ngarai,
ja wata ngujamai.
14 Ja tanangu morlalu pantjiai Jesaiasani talpadakani
jaura, nau jatana wonti: «Talpali jura ngarala nganai ja
bulu ngundrala nganai, ja milkieli jura najila nganai ja bulu
najila nganai.
15 Ngangau tananipini kana wolaraia ngara pariai, ja
tanaia talpa talpakuru, ja tanaia milki butju ngankateriai,
ngangau tanalia milkieli bulu najinanto ja talpali bulu
ngarananto ja ngarali bulu ngujamananto, ja wata madlen-
tjandru karitjinanto, ngato tananaia tepi ngankananto.»
16 Murlali pirna milki jurani nganai, ngangau tanalia
najiai, ja talpa jurani, ngangau tanalia ngarai.
17 Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: «Propheta ja
kana talku marapu wolkareli nganana wonti najila, mina
jura najila wapaia, ja tanali jenia wata najina wonti, ja
ngarala, mina jura ngarala wapaia, ja tanali jenia wata
ngarana wonti.»“
18 Jeribaka jaura jaupanietjandru ngaranau!
19 „Warle jaura mililandru ngarai ja wata ngujamai,
nunkangu kutji wokarai, ja nulu jenia dukarai, mina
ngarani matja jaupana; naupini nau nganai, nina paltuni
jaupana warai.
20 Nina marda paltirani jaupana warai, nau nganai, nulu
jaura ngarai ja nurujeli murlali nina patai;
21 Nau kapara pani nganai, a-ai, nau maraltja nganai.
Ketjaketjana ja tirikaripaterina wokaranani jaurandru, nau
wolja kalakalarila nganai.
22 Nina dilkani jaupana warai, nau nganai, nulu jaura
ngarai, ja nunkanipini mitaia manujeli ngundranali ja
poto pirnaia jedibanali jaura palimai, ja nulu tandra pani
punkibai.
23 Nina mita ngumuni jaupana warai, nau nganai, nulu
jaura ngarai ja ngujamai; nulupini tandra punkibai, kulnu-
jeli tandra 100, kulnujeli tandra 60, kulnujeli tandra 30.“

(Ngantjani-jaura G. D. V. Epiphanias.)

24 Jeribaka jaura nguru Nulu tanangu kurana wonti ja
jatana wonti: „Pariwilpaia milila kana kulno jeribaka
nganai, nulu paua ngumu mitani nunkanani jaupana wonti.
25 Matja kana muka turaranani, talpala nunkani
wokarana wonti, ja nulu paua madlentji jaupana wonti
ngumuni terti, ja kutingana wonti.
26 Ja nindri punkanani ja tandrarinani, bakana nindri
madlentji kantjirina wonti.

27 Ja pungaia kaparaia mili wora wokarana wonti ja
jatana wonti nunkangu: «Kaparajai! wata jundru paua
ngumu mitani jinkanani jaupana paraia? Woderindru
nindri madlentji?»
28 Nau tanangu jatana wonti: «Talpalali jenia ngankana
paraia.» Mili nunkangu jatana wonti: «Jundru ngantjai,
ngaiani wapananto, nina mulkana dukarala?»
29 Nau jatana wonti: «Pani; buka kanta jura bakana
dukaraiati, nindri madlentji dukarana.
30 Pudla wolja jela punkananto kampani ditjielu, ja
kampani ditjini ngani kampanietjani jatala nganai: Ngopera
nindri madlentji kampanau, ja kuma ngankanau, nina
turujeli japila; ja buka tandra kampani pungani ngakanani
mapani-mai.»“
31 Jeribaka jaura nguru Nulu tanangu kurana wonti
ja jatana wonti: „Pariwilpaia milila tandra wakawaka
jeribaka nganai, ninapini kana kulnujeli manina wonti ja
mitani nunkanani jaupana wonti.
32 Nau morla waka nganai tandra nguja marapuni; nau
matja pirnarina, nau morla pirna nganai nindri nguja mara-
puni, ja pitariai, jeruja tjilpini nunkanani paia ngaranala
wokarai, ja ngamai.“
33 Jeribaka jaura nguru Nau tanangu jatana wonti: „Pari-
wilpaia milila pulkurutjeribani buka jeribaka nganai, nina
widla kulnujeli manina wonti ja duldruwana wonti koko
pirna parkulu buka turarani, nau pulkurutjeranantulu.“
34 Tananapini pratjana Jesus kana wolarani jeribaka
jaurali jatana wonti, ja jeribaka jaura panini Nau wata
tanangu jatana wonti.
35 Ngangau morlalu pantjinanto, mina Prophetali
kaukaubana wonti, nau jatana wonti: „Ngani mana
wilparila nganai jeribaka jaurali, ngato kaukaubala nganai,
mina kurukuru nganana wonti mita pantjimanandru.“
36 Ngadani Jesujeli kana wolara jinpana wonti ja pungani
wokarana wonti. Ja mili nunkani nunkangu wokarana
wonti ja jatana wonti: „Jeribaka jaura nindri madlentjan-
dru mitani ngaianingu mildiri ngankamai.“
37 Nulu tanangu kalabana wonti: „Nulu paua ngumu
jaupai, Nau Kanaia Ngatamura nganai;
38 Buka maru, mita maru nganai; paua ngumu mililaia
kupa nganai; nindri madlentji madlentjaia kupa nganai;
39 Talpalali, nulu jenia jaupana, nau kutji madlentji
nganai; kampani ditji mita mudani nganai; kampanietja
angela wora nganai.

40 Worderu tanali nindri madlentji kampai ja turujeli
japiai, jeruja bakana mita mudanani nganala nganai.
41 Kanaia Ngatamurajeli angala worana nunkani jinpala
nganai ja nunkani mililandru kampala nganai tjikatjika
pratjana, ja tanana madlentji ngankanietja.
42 Ja tanali tanana turu pirini worala nganai; naka tana
ngirikidala nganai ja mana katakatangala nganai.
43 Jendranguta kana talku mintjila nganai ditji pirna
jeribaka tanani Ngaperaia mililani.“ Warle talpa ngamalkai
ngarala, nulu ngaraiatimai!
44 Nakaldra pariwilpaia milila poto pirna jeribaka nganai,
nau mitani kurukuru parai; nina kana kulnujeli manka-
mankana wonti ja kutibana wonti, ja nunkangundru pirna
mankina nau wapana wonti, ja warupoto, mina nulu
ngamalkana, jinkina wonti, ja ninapini mita burungankana
wonti.
45 Nakaldra pariwilpaia milila jinkimalinietja jeribaka
nganai, nulu marda ngumu wontiai.
46 Ja nulu marda kulno ngumu pirna matja manka-
mankana, nau wapana wonti, ja warupoto, mina nulu
ngamalkana, jinkina wonti, ja nina burungankana wonti.
47 Nakaldra pariwilpaia milila jama pirna jeribaka nganai,
nina kanali panto pirnani worai ja paru nguja marapu
kampai.
48 Ja naupini matja manamiririna, tanali nina taralkana
wonti dirkalaia, ja tana ngamana ngarina wonti, ja tanali
tanana ngumu pirrani kurana wonti, ja tanana madlentji
worana wonti.
49 Jeruja mita mudanani nganala nganai; angala wora
dunkala nganai, ja tanali puntipuntibala nganai kana
madlentji kana talkundru,
50 Ja tanana turu pirini worala nganai; naka tana ngiriki-
dala nganai ja mana katakatangala nganai.
51 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura tananapini pratjana
ngundrana warai?“ Tana nunkangu jatana wonti: „Kau,
Kaparajai!“
52 Nau tanangu jatana wonti: „Jendrania jaura jinkinietja
pratjana, tana mili pantjinala pariwilpaia mililaia, punga
ngamalkanietja jeribaka nganai, tanali tanani poto pirnan-
dru marra ja womala dunkalkai.“
53 Ja jendranguta Jesujeli tananapini jeribaka jaura mu-
dana wonti, Nau nakandru puntina wonti.
54 Ja Nau ngura kamanelini wokarana wonti, ja
Nulu tanangu ngujangujara jinkina wonti jaura pungani
tananani, ja tana pirna ngaruparana wonti ja jatana wonti:
„Wodajerindru Nulia ninapini kiri ja ngurula manina?

55 Naupini wata pita ngankanietjaia ngatamura nganai?
Ja ngandri nunkani Maria? Ja ngatata nunkani Jakobus ja
Joses ja Simon ja Judas?
56 Ja wata kaku nunkani pratjana ngaianangu jela nganai?
Wodajerindru Nulia jenia pratjana manina?“
57 Ja tana nunkangu kuterina wonti. Ja Jesus tanangu
jatana wonti: „Propheta wata waka nganai, windri ngura
kamanelini ja pungani nunkanani.“
58 Ja Nulu wata pirnala marapu naka ngankana wonti,
ngangau tanali wata morlalu ngundrana wonti.

14

1 Tanangupini ditjini Herodes, mitaia kapakaparali, pinti
Jesungundru ngarana wonti,
2 Ja nau milini nunkanani jatana wonti: „Naupini Jo-
hannes multibanietja nganai, Nau narindru jiritjina warai;
ngangau Nulu jenia pirnala ngankai.“
3 Ngangau Herodili Johannes patana wonti ja dupudupu
ngankana wonti ja nina kanjangari pungani widmana
wonti, Herodias Philippuni ngatataia nunkanaia noandru.
4 Ngangau Johannes nunkangu jatana wonti: „Jinkangu
wata talku nganai nana ngamalkananto.“
5 Nulu ngantjana wonti, nina nari ngankala, windri nau
japali nganana wonti kana wolarandru; ngangau tanali
nina Propheta ngundrana wonti.
6 Herodili dankani ditji nunkani ngamalkana, Herodiani
ngatani tanangu terti kilina wonti, ja Herodes nankangu
murlali nganana wonti.
7 Jendrania nau nankangu jaura morlalu jatana wonti,
nankangu jinkila, minani nani ngatjinani.
8 Ngandrieli nankanali nana matja kurukurubana, nani
jatana wonti: „Jinkiau ngakangu ninkida pirrani Johannes
multibanietja mangatandra.“
9 Ja mitaia kapara burkali pantjina wonti; windri jaura
morlalundru ja pungaia kamanelindru nulu jirijiribana
wonti, nina nankangu jinkinanto.
10 Ja nulu jinpana wonti ja Johannes mangatandra
wokaribana wonti kanjangari pungani.
11 Ja tanali mangatandra pirrani tikalkana wonti ja
mankarani jinkina wonti, ja nandru nina ngandrini
nankanani padakana wonti.
12 Ja mili nunkani wokarana wonti ja palku nunkani
manina wonti ja nina todina wonti ja wapana wonti,
Jesungu jenia kaukaubala.

13 Ja Jesujeli jenia matja ngarana, nau nakandru botali
wapana wonti pitaraia pilki. Ja kana wolarali jenia matja
ngarana, tana tidnali nunkangu karipaterina wonti ngura
wolarandru.
14 Ja Jesus dunkana wonti, ja Nulu kana wolara pirna
najina wonti; ja Nau tanangu kalumiltjamiltjarina wonti, ja
Nulu muntja tanani tepi ngankana wonti.
15 Matja kalkaurarina, mili nunkani nunkangu wokarana
wonti ja jatana wonti: „Ninkida pitaru nganai ja ditji matja
wirina; kana wolara jinpau, tanaia nguraia wapananto
buka tanani burungankala.“
16 Jesus tanangu jatana wonti: „Tanaia wata wapananto;
jura tanangu buka jinkianau.“
17 Tana nunkangu jatana wonti: „Ngaiani ninkida windri
buka ngunku mara wora ja paru mandru ngamalkai.“
18 Nau jatana wonti: „Jura ngakangu tanana padakani-
mai.“
19 Ja Nulu jirijiribana wonti, kana wolara kantani nga-
mana ngarinanto; ja Nulu buka mara wora ja paru mandru
patana wonti, ja pariwilpani najina tarana wonti, ja tanana
ngurungutana wonti; ja Nulu buka wokaribana wonti ja
milini nunkanani jinkina wonti, ja milieli kana wolarani.
20 Ja pratjanali tajina wonti ja jerturina wonti, ja tanali
buka worduwordu kampana wonti, billi marapratjana ja
mandru manamiri.
21 Ja tana materi 5000 nganana wonti, matja tajina,
kalitakali widlakupata.
22 Ja wolja Jesujeli mili nunkani jinpana tertana wonti,
tana botani wirinanto ja nunkangu ngopera jerankaria
pararananto, Nulu ngopera kana wolara jinpananto.
23 Ja Nulu kana wolara matja jinpana, Nau mardawonpaia
tarana wonti ngatjila kulnulu. Ja matja kalkaurarina, Nau
naka kulnulu nganana wonti.
24 Bota matja panto mandrani ngananani, mandikilali
nina jupana wonti; ngangau watara tanangu mudlani
ngakana wonti.
25 Nguramaranikuperi Jesus tanangu wokarana wonti
ngapani wapana.
26 Ja milieli nina najina ngapani wapanani, tana japali
pirna pantjina wonti jo jatana wonti: „Kutji Nauja nganai!“
ja tana japali maritjina wonti.
27 Nurujeli Jesus tanangu jatana wonti: „Murlali nganan-
imai, ngani Nauja; wata japali ngananimai!“
28 Petrujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonii:
„Kaparajai! Jidni ngananani, ngana karkamai, ngani
jinkangu ngapani wokarananto.“

29 Nau jatana wonti: „Kaparau!“ Ja Petrus botandru
ngarina wonti ja ngapani wapana wonti, Jesungu wokarala.
30 Nulu watara pirna najina, nau japali pantjina wonti;
ja nau nganana ngarina wonti kunakutila, nau maritjina
wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngana kulkamai!“
31 Nurujeli Jesujeli nguna warpina wonti ja nina patana
wonti ja jatana wonti: „Wuldrungundranietjajai, minandru
jidni mangangankai?“
32 Ja pudla botani tarana, watara mudana wonti.
33 Tana kana botani wokarana wonti nunkangu pant-
jaterkana ngarila, ja jatana wonti: „Morlalu, Jidni Godaia
Ngatamura nganai.“
34 Ja tana matja pararana, tana Genezareth mitani
wokarana wonti.
35 Ja kanali nunkangupini ngurani nina matja ngujamana,
tanali mita marapuni karakara jinpana wonti, ja tanali
muntja pratjana nunkangu wokaralkana wonti.
36 Ja tana nunkangu ngatjina wonti, tanali windri kati-
jelbi nunkani karakarananto; ja worderuntjali karakarana
wonti, tepi pantjina wonti.

15

1 Ngadani Pharisaia ja jaura jinkinietja Jerusalemingun-
dru Jesungu wokarana wonti ja jatana wonti:
2 „Minandru milieli jinkanali pinaraia jirijiribani jaura
dankarai? Ngangau tanali mara wata kulirkateriai buka
tajila.“
3 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Minan-
dru jura Godaia jirijiribani jaura dankarai jurani jirijiribani
jaurandru?“
4 Ngangau Godali jirijiribana wonti ja jatana wonti:
„Ngaperi ja ngandri pirna ngundramai!“ ja: „Warle
ngaperani ja ngandrini jaura madlentji jatai, nau naria
palinanto.“
5 Ja jura jatai: „Worana npaperani kara ngandrini kara
jatai: Poto ngumu ngato jinkiai, mina jinkangu ngumu
nganai, nina jundru ngakangundru maninanto; ja nulu
ngaperi nunkani kara, ngandri nunkani kara, wata pirna
ngundrananto.“
6 Ja jura Godaia jirijiribani jaura worana warai jurani
jirijiribani jaurandru.
7 Jura kana jeljujelju, ngumu Jesaiasali jurangundru
talpadakana wonti ja jatana wonti:
8 „Tanapini kana wolara manali ngakangu wokarai
ja manamimieli ngana pirna ngundrai, ja tanani ngara
ngakangu worita nganai.

9 Bakujeli tanali ngana pirna ngundrai; ngangau tanali
kanaia jirijiribani jaurandru ngujangujara jinkiai.“
10 Ja Nulu kana wolara karkana wonti ja tanangu jatana
wonti: „Ngaranimai, ja ngundranimai!
11 Wata jendralipara, mina manani wiriai, kana muru-
maru ngankai; a-ai, windri jendralipara, mina manandra
dunkai, nulupini kana murumuru ngankai.“
12 Jendranguta mili nunkani wokarana wonti ja nunkangu
jatana wonti: „Jidni milkila, Pharisaiali ninaia jaura matja
ngarana, tana kalakalarina warai?“
13 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Nindri pratjana,
tananapini Ngaperali ngakanali pariwilpani wata kuranala,
tanana tanali dukarala nganai.
14 Tana worani; ngangau tana butjuja palto wondranietja
ja munta butju nganai; butjujeli butjuni palto wondranani,
pudla kutuni purila nganai.“
15 Petrujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ninapini jeribaka jaura ngaianingu mildiri ngankamai.“
16 Jesus jatana wonti: „Bakana jura patipati nganai?
17 Jura wata ngujamai, jenipara pratjana, mina manani
wiriai, mandrani ngariai, ja ngadani palkingai?
18 Jenipara, mina manandru dunkai, ngarandru wokarai;
ja jendralipara kana murumuru ngankai.
19 Ngangau ngarandru dunkai, ngundrana madlentji,
naria nandrani, pinta wokaribana, palakantji, kurikantji,
jedieli jaura morlalu kurani, ngirkibani.
20 Tanalipini kana murumuru ngankai; mara murumuru-
jeli tajina wata kana murumuru ngankai.“

(Ngantjani-jaura G. D. Reminiscere.)

21 Ja Jesus nakandru wapana wonti ja kutingana wonti
Tyrus ja Sidon mitaia.
22 Ja mai, Canaan widla kulno nunkangupini wondiran-
dru dunkana wonti ja maritjina wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Kaparajai, Davidani ngatamurajai! ngakangu
kalumiltjamiltjariau; ngatani ngakani kutjieli pirna jupai.“
23 Ja Nulu wata jaura kulno kalabana wonti nankangu.
Ja mili nunkani nunkangu wokarana wonti ja nunkangu
ngatjina wonti ja jatana wonti: „Nanaia jinpamai: ngangau
nania ngaianangu maritjina karipateriai.“
24 Ja Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngapili
ngana jinpana wonti windri tanangupini tjipia, tana Israel
pungandru tintaterinala.“
25 Ja nani wokarana wonti ja nunkangu pantjaterkana
ngarina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngakangu
marangokau!“

26 Ja Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Wata jenia
talku nganai, kupaia buka manina ja kintalani worana.“
27 Nani jatana wonti: „Kau, Kaparajai; ja bakana kintalali
buka worduwordu tajiai, kapara worani kurlindru puri-
nani.“
28 Jendranguta Jesujeli kalabana wonti ja nankangu jatana
wonti: „Widlajai, morlalu ngundrana jinkani pirna nganai;
mina jidni jertapateriai, jenia jinkangu pantjiatimai.“ Ja
ngatani nankani tepirina wonti nunkangupini ditjini.

29 Ja Jesus nakandru wapana wonti ja Galilaia pantuni
wokarana wonti ja mardawonpani tarana wonti ja naka
ngamana ngarina wonti.
30 Ja kana wolara pirna nunkangu wokarana wonti, tanali
padakana wonti tjunduru, butju, ngapu, dupudupu ja nguja
marapu; ja tanali tanana Jesungu tidnani worana ngarina
wonti, ja Nulu tanana tepi ngankana wonti.
31 Jeruja kana wolara pirna ngaruparana wonti, ngangau
tanali najina wonti, ngapula jatanani, dupudupula tepi,
tjundurula wapanani ja butjulali najinani; ja tanali Israe-
lani Goda jurakokana wonti.
32 Jesujeli mili nunkani karkana wonti ja jatana wonti:
„Ngani kana wolarani kalumiltjamiltjariai, ngangau ditji
parkulu tanaia ngakangunto ngamana warai, ja tanalia
panila ngamalkai tajila; ja ngato wata ngantjai, tananaia
maua jinpala, tanaia paltuni wariwariati.“
33 Ja mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Wodajerindru
ngaiani pitarani jeruntja buka maninanto, tananapini kana
wolara jerto ngankala?“
34 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Worderuntja buka
ngunku jura ngamalkai?“ Tana jatana wonti: „Mara wora
ja mandrumata ja paru wakawaka ngalje.“
35 Ja Nulu kana wolarani jirijiribana wonti, tana mitani
ngamana ngarinanto.
36 Ja Nulu buka ngunku mara wora ja mandru ja paru
patana wonti, ja Nulu tanana ngurungutana wonti ja
wokaribana wonti ja milini nunkanani jinkina wonti, ja
milieli kana wolarani.
37 Ja pratjanali tajina wonti ja jerturina wonti, ja tanali
buku worduwordu kampana wonti billi mara wora ja
mandru manamiri.
38 Ja tanali matja tajina materi 5000 nganana wonti
kalitakali widlakupata.
39 Ja Nulu kana wolara matja jinpana, Nau botani wirina
wonti, ja Magdalaia wondirani wokarana wonti.

16

1 Ja Pharisaia ja Sadducaia wokarana wonti nina wontjala,
ja nunkangu ngatjina wonti, Nulu tanangu malka kulno
pariwilpandru wondrananto.
2 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Matja
kalkaurarinani, jura jatai: Ditji ngumu nganala nganai
ngangau pariwilpani kalkamaralje pirna nganai.
3 Ja tankubana palkara: Karari ditjini talara wokarala
nganai, ngangau pariwilpani nguramaralje pirna nganai, ja
ngalpuru pantjiai. Jura kana jeljujelju! Pariwilpaia mudla
jura kiri nganai ngujangujamala, windri miljaraia malka
jura wata ngujangujamai.
4 Nguja madlentjali ja pinta wokaribanietjali ngantjai
malka kulno; ja tanalia wata malka manila nganai, windri
Prophetaia Jonani malka.“ Ja Nulu tanana worarana kurana
wonti ja wapana wonti.
5 Ja mili nunkani jerankari wokarana wonti, ja tana
kuritarana wonti buka padakala.
6 Jesus tanangu jatana wonti: „Najianau ja ngamalkate-
rianau Pharisaiaia ja Sadducaiaia pulkurutjeribani bukan-
dru.“
7 Tana ngankamalina wonti ja jatana wonti: „Jenia Nauja
jatai, ngangau ngaiana wata buka padakana warai.“
8 Jesujeli jenia matja ngujamana, Nau tanangu jatana
wonti: „Minandru jura ngankamaliai, jura wuldrungun-
dranietja, ngangau jura wata buka padakana warai?
9 Jura wata ngundrai ja wata mangatandra wilpariai buka
ngunku mara wora materani 5000, ja worderuntja billi jura
kampana paraia?
10 Ja bakana wata buka ngunku mara wora ja mandru
materani 4000, ja worderuntja billi jura kampala wiri?
11 Worderu jura bulu ngujamai, ngani wata bukandru
jatana warai, jurangu jatana: Jura ngamalkaterinanto
Pharisaiaia ja Sadducaiaia pulkurutjeribani bukandru?“
12 Jendranguta tanali ngujamana wonti, Nau wata jatana
warai, tana ngamalkaterinanto bukaia pulkurutjeribani
bukandru, a-ai, Pharisaiaia ja Sadducaiaia ngujangujaran-
dru.

(Ngantjani-jaura Petruni ja Pauluni ditjini.)

13 Jesus Cäsaraia Philippi mitani wokarana wonti, ja Nulu
mili nunkani jekibana wonti ja jatana wonti: „Mina kana
jatai, worana Kanaia Ngatamura nganai?“
14 Tana jatana wonti: „Palpa jatai: Jidni Johannes
multibanietja, palpa Elias, palpa Jeremias kara Propheta
kulno kara.“

15 Nau tanangu jatana wonti: „Mina jura jatai, worana
ngani nganai?“
16 Simon Petrujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jidni
Christus nganai, Godaia tepia Ngatamura,“
17 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Murlali pirna jidni nganai, Simon, Jonani ngatamura;
ngangau palkujeli ja kumarali jinkangu jenia wata tinkari
ngankana warai, a-ai, Ngaperali ngakanali pariwilpani.
18 Ja ngani bakana jinkangu jatai: Jidni Petrus nganai, ja
nunkangupini marda tulurani ngato milila ngakani wotila
nganai, ja turu manali nina wata kalalu ngankala nganai.
19 Ja ngato jinkangu pariwilpaia mililaia mana ngamalki-
jiribananto jinkila nganai; ja mina jundru mitani dupudupu
ngankala nganai, jenia bakana pariwilpani dupudupu
nganala nganai; ja mina jundru mitani dukarala nganai,
jenia bakana pariwilpani walto nganala nganai.“
20 Ngadani Nulu mili nunkani daudauana wonti, tanali
jenia wata kulnuni kaukaubananto, Nau Jesus Christus
nganai.
21 Jendranguta Jesujeli wonina wonti, milini nunkanani
wondraterila, Nau Jerusalemia wapananto ja pinaru worau-
gundru ja Priesta pirnandru ja jaura jinkinietjandru pirna
ketjaketjananto, ja tanali nina nari ngankananto, ja Nau
ditjini parkulani nakaldra jiritjinanto.
22 Ja Petrujeli nina tjirimalkana wonti, ja wonina wonti
nina daudauala ja jatana wonti: „Ngamalkateriamai, Ka-
parajai, wata jenia jinkangu pantjinanto.“
23 Nau karitjina wonti ja Petrungu jatana wonti:
„Ngakangu ngadaia nganamai, Satanajai! jundru ngana
ngandrawalkai; ngangau jundru wata ngundrai, mina
Godaia nganai, a-ai, windri mina kanaia.“
24 Jesus milini nunkanani jatana wonti: „Warle ngantjai
ngakangu karipaterila, nau munta panila ngundrateriati-
mai, ja nulu kunarku nunkani maniatimai ja ngakangu
karipateriatimai.
25 Ngangau warle tepi nunkani ngantjai kulkala, nulu
nina tintala nganai; ja warle tepi nunkani tintai ngakan-
gundru, nulu nina mankamankala nganai.
26 Jenia kanani ngumu nganai kara, nulu mita maru
maninani, ja mungara tintaterinani? Mina kalala kanali
jinkinanto kara mungarani nunkanani?
27 Ngangau wolja Kanaia Ngatamura Ngaperaia
nunkanaia pirnalali wokarala nganai nunkani angela
worangunto; ja ngadani Nulu warupotuni kalala jinkila
nganai tanani ngankanandru.

28 Morlalu ngani jurangu jatai: Tanangundru palpa
ninkida terkala wapaia, tanalipini nari wata wontjala
nganai, tanalia Kanaia Ngatamura mililani nunkanani
wokaranani najinantulu.“

17

(Ngantjani-jaura G. D. VI. Epiphanias.)

1 Ditji mara wora ja kulnuni Jesujeli Petrus ja Jakobus
ja Johannes ngatata nunkani patana wonti, ja tanana pilki
taralkana wonti mardawonpa pirnaia miri.
2 Ja Nau tanangu njeranjerarina wonti, ja Nau mudla ditji
jeri mintjina wonti, ja kati nunkani bulurina wonti praitji
jeribaka.
3 Ja mai, Moses ja Elias tanangu wondraterina wonti,
pudla ngankamalina wonti nunkangu.
4 Petrujeli kalabana wonti ja Jesungu jatana wonti: „Ka-
parajai, ninkida ngaianangu ngumu nganai; Jundru jenia
ngantjai, ngaiani punga parkulu ninkida wotila nganai,
jinkani kulno, Mosini kulno ja Eliani kulno.“
5 Nau jeruja jatana, mai, talarapalku kulikirieli tanana
walpadakana wonti. Ja mai, ngaiala talarapalkundru jatana
wonti: „Naupini Ngatamura ngantjalu ngakani nganai,
nunkangu ngani murlali nganai; ninaia ngaranimai.“
6 Milieli jenia matja ngarana, tana mudlali purina wonti
ja japali pirna nganana wonti.
7 Ja Jesus tanangu wokarana wonti ja tanana karakarana
wonti ja jatana wonti: „Jiritjianau, ja wata japali
ngananau!“
8 Matja tana milki tjenmana, tanali kana pani najina
wonti, windri Jesus kulnulu.
9 Ja tana mardawanpandru ngarina tikana, Jesujeli
tanana daudauana wonti ja jatana wonti: „Ninaia mudla
wata kulnuni kaukaubanau, Kanaia Ngatamura narindru
jiritjinantulu.“
10 Ja milieli nunkanali nina jakalkana wonti ja jatana
wonti: „Minandru jaura jinkinietja jatai, Elias ngopera
wokarananto?“
11 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Elias
morlalu wokarala nganai, ja nulu warupoto nakaldra talku
kurala nganai.
12 Ja ngani jurangu jatai: Elias matja wokarana
warai, ja tanali nina wata ngujamana warai, a-ai,
nunkangu ngankana warai, mina tana jertapaterina warai.
Jeruja bakana Kanaia Ngatamura tanangundru ketjaketjala
nganai.“

13 Ngadani milieli nunkanali ngujamana wonti, Nau
tanangu Johannes multibanietjandru jatana warai.
14 Ja tana kana wolarani wokarana, kana kulno nunkangu
wokarana wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti,
15 Ja jatana wonti: „Kaparajai, ngatamurani ngakanani
kalumiltjamiltjariau; ngangau nauwa pirala muntja nganai
ja pirna ketjaketjai, ja pota marapu nauwa turuni puriai ja
pota marapu ngapani.
16 Ja ngato ninawa milini jinkanani wapalkana warai, ja
tanaia ngandandarina warai, ninawa tepi ngankala.“
17 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura nguja
gilbarinietja ja tjautjauetja! Wintaranaia ngani jurangu jela
ngananantо? Wintaranaia ngato jurana ngamalkananto?
Ninawa ngakangu padakanau ninkida.“
18 Ju Jesujeli nina dikidikibana wonti, ja kutji murumuru
nunkangundru dunkana wonti, ja kanku nunkangupini
ditjini tepirina wonti.
19 Jendranguta mili Jesungu pilki wokarana wonti ja
jatana wonti: „Minandru ngaiani ngandandarina warai,
ninaia dunkalkala?“
20 Jesus tanangu jatana wonti: „Jurani gilbarinandru.
Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: Jura morlalu ngun-
dranani tandra wakawaka jeribaka, jura nunkangupini
mardawonpani jatala nganai: «Ninkidandru tiringau je-
laniwa;» ja nauja jelaniwa tiringala nganai, ja watala jura
ngandandarila nganai.
21 Naupara nguja wata dunkai, windri ngatjinali ja milja
ngamanali.“
22 Tana Galilaiani wirarina, Jesus tanangu jatana wonti:
„Tanali Kanaia Ngatamura kana marani ngulkujeli jinkila
nganai.
23 Ja tanali ninaia nandrala nganai, ja ditjini parkulani
Nauja jiritjila nganai.“ Ja tana ngaurongauro pirna pantjina
wonti.
24 Tana Kapernaum ngurani wokarana, kalala kampani-
etja Petrungu wokarana wonti ja jatana wonti: „Jurani
Ngujangujana jinkinietjali wata kalala jinkiai?“
25 Nau jatana wonti: „Kau.“ Ja nau pungani wirina Jesujeli
nina ngaringana wonti ja jatana wonti: „Mina jundru
ngundrai, Simoniai? Worangundru mitaia kaparali kalala
pilki ja pilki maniai, tanani kupandru kara, tulandru kara?“
26 Petrus nunkangu jatana wonti: „Tulandru.“ Jesus
nunkangu jatana wonti: „Jeruja kupa baku nganai.
27 Ngangau ngaiana tanana wata ngirkibananto, pantuja
wapau, ja manakira worau, ja paru ngoperala nau taranani,
maniau; ja jundru mana matja pirakana, jundru Statera

mardatandra mankamankala nganai: Nina maniau, ja tanangu jinkiau ngakangundru ja jinkangundru.“

18

(Ngantjani-jaura Michaelis ditjini.)

1 Nunkangupini ditjini mili Jesungu wokarana wonti ja jatana wonti: „Worana pariwilpaia mililani morla pirna nganai?“

2 Ja Jesujeli kupa waka karkana wonti ja tanangu terti terkibana wonti,

3 Ja jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Jura wata karitjinani ja kupa wakawaka jeribaka pantjinani, jura morlalu wata pariwilpaia mililani wirila nganai.

4 Worana waka ngankateriai nunkangupini kupani jeribaka, naupini pariwilpaia mililani morla pirna nganai;

5 Ja warle jenipara kupa waka kulno patai talani ngakanani, nulupini ngana patai.

6 Warle tanangundru kulno wakawaka, ngakangu morlalu ngundranani, karkarkai, nunkangu ngumu nganai, marda wati jerkalani kurananto ja nina panto mandrani terti jikananto.

7 Jakajai mitani karkarkanandru! Karkarkana kantji ngananananto, ja jakajai nunkangupini kanani, nulu karkarkai.

8 Marali kara, tidnali kara jidnana karkarkanani, ninaia wokaribamai jo jinkangundru woramai; Ngumu jinkangu nganai, tidna wordu kara, nguna wordu kara, tepini wirila; tanali jidna mara mandrunto kara, tidna mandrunto kara turu nguralia woraiati.

9 Ja milkieli jidnana karkarkanani, ninaia dukaramai, ja jinkangundru woramai; Ngumu jinkangu nganai, milki kulnunto tepini wirila; tanali jidna milki mandrunto turu pirnaia woraiati.

10 Ngamalkaterianau, jura kulno tanangundru wakawaka waka ngundraiati; ngangau ngani jurangu jatai: Tanani angelali pariwilpani milingera ngakani Ngaperi mudla pariwilpani najila wapaia.

11 Ngangau Kanaia Ngatamura wokarana warai kulkala, mina tintaterina warai.

12 Mina jura ngundrai? Kana kulnujeli 100 tjipi ngamalkanani ja kulno tanangundru tintaterinani, nulu wata 99 mardawonpani worarala nganai ja wapala nganai, nina manila, nau tintaterina warai?

13 Ja jeruja ngananani, nulu nina mankamankana, morlalu ngani jurangu jatai: Nau nunkangu morla mankila nganai tanangu 99, tana wata tintaterina warai.
14 Jeruja Ngaperi jurani pariwilpani wata jertapateriai, kulno tanangundru wakawaka tintaterinanto.
15 Ngatatajeli jinkanali jinkangu madlentji ngankanani, wapau, ja kurukurubamai nina kulnujeli. Nulu jidna ngaranani, jundru ngatata jinkani kulkana warai.
16 Nulu jidna wata ngaranani, maningamai jinkangu kulno kara mandru kara, ngangau jaura pratjana morlalu kuranietja mana mandruni kara parkulani kara parananto.
17 Nulu tanana bulu ngaranani, mili wolarani kaukaubamai; nulu mili wolara bulu ngaranani, nau jinkangu kana ko ja mardatandra kampanietja jeribaka nganaiatimai.
18 Morlalu ngani jurangu jatai: Mina jura mitani dupudupu ngankala nganai, jenia bakana pariwilpani dupudupu nganala nganai; ja mina jura mitani dukarala nganai, jenia bakana pariwilpani walto nganala nganai.
19 Nakaldra ngani jurangu jatai: Mandru jurangundru kulnukulnuni ngananani poto kulnuni, ja nunkangundru ngatjinani, nina tanali manila nganai ngakani Ngaperandru pariwilpani.
20 Ngangau woderi mandru kara, parkulu kara, jela ngamai talani ngakanani, naka ngani tanangu terti nganai.“
21 Ngadani Petrus nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, worderuntja pota ngatatajeli ngakanali ngakangu madlentji ngankala nganai; ja worderuntja pota ngato madlentji nunkani worananto? Pota mara wora ja mandrumata?“
22 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngani jinkangu jatai: Wata pota mara wora ja mandruta, a-ai, 70 pota mara wora ja mandrumata.

(Ngantjani-jaura G. D. XXII. Trinitatis.)

23 Ngangau pariwilpaia milila mitaia kapara jeribaka nganai, nulu ngantjana wonti, milini nunkanani jelali windamala.
24 Ja nulu matja wonina windamala, tanali mili kulno nunkangu wapalkana wonti, nau nunkangu 10,000 mardatandra pirna wilpanto nganana wonti.
25 Ngangau nulu panila ngamalkana wonti jinkila, kaparali nunkanali jirijiribana wonti, nina ja noa nunkani ja ngatamura nunkani ja warupoto, mina nulu ngamalkana jinkinanto, kalala manila.
26 Naupini mili nunkangu woraterina wonti ja ngatjina wonti nunkangu ja jatana wonti: «Kaparajai, manju nganamai ngakangu, ngato jinkangu warupoto jinkila nganai.»

27 Kaparali nunkangu milini kalumiltjamiltjarina wonti
ja nina kurakana wonti, ja poto wilpa nulu worani patana
wonti.
28 Ja naupini mili dunkana wonti, ja mili nguruni
dankamalina wonti, nau nunkangu 100 mardatandra waka
wilpanto nganana wonti, ja nulu nina patana wonti ja
jupana wonti ja jatana wonti: «Jinkiamai, mina jidni
ngakangu wilpanto nganai.»
29 Ja mili nguru nunkangu tidnani woraterina wonti ja
nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti: «Manju ngana-
mai ngakangu, ngato jinkangu warupoto jinkila nganai.»
30 Ja nulu wata ngantjana wonti, a-ai, nau wapana wonti
ja nina kanjangari pungani widmana wonti, nulu poto wilpa
jinkinantulu.
31 Mili ngurujeli jenia matja najina, mina pantjina warai,
tana ngaurongauro pirna pantjina wonti ja wokarana
wonti, ja tanali kaparani tananani pratjana kaukaubana
wonti.
32 Ngadani kaparali nunkanali nina karkana wonti ja
nunkangu jatana wonti: «Jidni mili madlentji; ninapini
poto wilpa warupoto ngato jinkangu worani patana warai,
ngangau jidni ngakangu ngatjina warai;
33 Wata jidni bakana kalumiltjamiltjarinanto mili ngu-
runi, worderu ngani jinkangu kalumiltjamiltjarina warai?»
34 Ja kapara nunkani tiririna wonti, ja nulu nina jupaniet-
jani jinkina wonti, nulu nunkangu jinkinantulu, mina nau
nunkangu poto wilpa nganana wonti.
35 Jeruja bakana Ngaperali ngakanali pariwilpani jurangu
ngankala nganai, jura wata ngarali woranani ngatataja
jaranaia madlentji.“

19

1 Ja jendranguta Jesujeli tananapini jaura matja mu-
dana, Nau Galilaiandru puntina wonti ju Judaia wondirani
wokarana wonti Jordan kaiarani jerankari.
2 Ja nunkangu kana wolara pirna karipaterina wonti, ja
Nulu tanana naka tepi ngankana wonti.
3 Ja Pharisaia nunkangu wokarana wonti nina wontjala, ja
nunkangu jatana wonti: „Jenia talku nganai kana kulnuni,
noa nunkani worarala ngankana pilki ja pilkindru?“
4 Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura
wata warapana warai, Pantjimanipirnali tanana ngopera
materi ja widla pantjimana wonti,

5 Ja jatana wonti: Jendrania kana kulnujeli ngaperi ja
ngandri worarala nganai ja noani nunkanani jela ngamala
nganai, ja pudla palku kulno nganala nganai?
6 Jeruja pudla wata morla palku mandru, a-ai, windri
palku kulno nganai. Mina Godali matja ngokana, kanali
wata puntibananto.“
7 Tana nunkangu jatana wonti: „Minandru Mosili jir-
ijiribana wonti, puntibani dakani jaura jinkila ja nana
worarala?“
8 Nau tanangu jatana wonti: „Mosili jenia manuni kurana
wonti jurani ngara ngurungurundru, noa jurani worananto;
ngopera wata jeruja nganana wonti.
9 Ngani jurangu jatai: Warle noa nunkani woraranani,
nani wata palakantji ngananani, ja noa nguru patanani,
nulu pinta wokaribai; ja warle woraworarani widla
patanani, nulu bakana pinta wokaribai.“
10 Mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Materaia poto
noani nunkanani jeruja pirna ngananani, wata ngumu
nganai noa patala.“
11 Nau tanangu jatana wonti: „Wata pratjanali ninapini
jaura patai, a-ai, windri tanali, tanangu matja jinkina.
12 Ngangau palpa eunucha nganai, tana ngandrindru
jeruja dankanala; ja palpa eunucha nganai, tanana kanali
ngankana warai; ja palpa eunucha nganai, tana pariwilpaia
mililandru eunucha ngankaterinala. Worana ngurunguru
nganai jenia patala, nulia pataiatimai.“
13 Ngadani tanali kupa waka nunkangu padakana wonti,
Nau tanangu mara kuraterinanto ja ngatjinanto; ja milieli
tanana daudauana wonti.
14 Jesus jatana wonti: „Kupa worani patanau, ja
tananaia wata daudauanau ngakangu wokarananto, ngan-
gau tanangu pariwilpaia milila nganai.“
15 Ja Nau tanangu matja mara kuraterina, Nau nakandru
wapana wonti.
16 Ja mai, kulno nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Ngujangujara jinkinietja ngumujai, mina ngumula
ngato ngankananto, tepi ngurali ngamalkala?“
17 Nau nunkangu jatana wonti: „Minandru jundru ngana
ngumu dikai? Wata kulno ngumu nganai, windri Goda
kulnulu. Jundru ngantjanani tepini wirila, jirijiribani jaura
ngamalkamai.“
18 Nau nunkangu jatana wonti: „Wodanina?“ Jesus
jatana wonti: „Jenia: Wata narielu nandramai, wata
pinta wokaribamai, wata kurieli maniamai, wata jedi jaura
morlalu jatamai.

19 Ngaperi ja ngandri pirna ngundramai, ja ngurala
jinkani ngantjamai jidni munta jeribaka.“
20 Teri nunkangu jatana wonti: „Jenia pratjana ngato
ngamalkai kupandru; mina ngato morla ngankananto?“
21 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru ngantjanani
talku nganala, wapau ja poto jinkani jinkiamai kalalaia, ja
wangiwangini bakujeli jinkiau; jeruja jundru pariwilpani
poto pirna ngamalkala nganai; ja ngadani tikau ja ngakangu
karipateriau.“
22 Terieli nina jaura matja ngarana, nau ngaurongauro
tikana wonti, ngangau nau poto pirna nganana wonti.
23 Jesus milini nunkanani jatana wonti: „Morlalu ngani
jurangu jatai: Jenia mati nganai, kana poto pirna pari-
wilpaia mililani wirinanto.
24 Nakaldra ngani jurangu jatai: Morla ngaua nganai,
Camuli kulno kuri pikiri wilpani palkingananto kana poto
pirnani, nau Godaia mililani wirinanto.“
25 Milieli nunkanali jenia matja ngarana, tana pirna
ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Warlengarla tepita
manila nganai?“
26 Jesujeli tanana najina pararana wonti ja jatana wonti:
„Kana ngandandariai ngarla Godata wata ngandandariai.“

(Ngantjani-jaura Pauluni karitjini ditjini.)

27 Ngadani Petrulu kalabana wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Mai, ngaiani pratjana woraranala ja jinkangu
karipaterinala; mina kalala ngaiani manila nganai?“
28 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu
jatai: Jura ngakangu karipaterina warai marra dankanani,
Kanaia Ngatamura ngamanani pirnalaia pirini nunkanani,
jura bakana pirnalaia pirini marapratjana ja mandruni nga-
mala nganai, Juda kanaia kapara marapratjana ja mandruni
kalala kurala.
29 Ja warle worarana warai punga worana kara, ne-
jingatata worana kara, kaku worana kara, ngaperi kara,
ngandri kara, noa kara, kupa worana kara, mita worana
kara ngakani talandru, nulu 100 potajeli jenia manila
nganai ja tepi ngurali patala nganui.
30 Ja marapu ngoperala ngadaia nganala nganai, ja
ngadala ngopera nganala nganai.“

20

(Ngantjani-jaura G. D. Septuagesimä.)

1 Pariwilpaia milila kana kulno jeribaka nganai, nau
pungaia kapara nganai; nau tankubana wapana wonti,
ngankanietja karkala wain maruja nunkanaia.

2 Ja tana talpadakijiribamalina warai mardatandra kul-
nuja ditji kulnuni, nulu tanana jinpana wonti wain maruja
nunkanaia.
3 Ja nau wapana wonti takubana ditji mirini, ja nulu
najina wonti kana nguru baku terkanani jinkimalini pirini,
4 Ja nau tanangu jatana wonti: „Bakana jura wapanau
wain maruja, ja mina talku nganai, ngato jurangu jinkila
nganai.“
5 Ja tana wapana wonti. Nakaldra nau wapana wonti toda
ja ditji kunarkuni ja bakana jeruja ngankana wonti.
6 Ditji ngaltingaltini nau wapana wonti, ja kana nguru
nulu mankamankana wonti baku terkanani, ja nau tanangu
jatana wonti: „Minandru jura ninkida ditjiwirdi baku
terkai?“
7 Tana nunkangu jatana wonti: „Wata kana kulnujeli
ngaianina karkana warai.“ Nau tanangu jatana wonti:
„Bakana jura wapanau wain maruja, ja mina talku nganala
nganai, jura manila nganai.“
8 Ja matja kalkauranina wain maruja kapara najinajibani-
etjani nunkanani jatana wonti: „Ngankanietja karkamai, ja
tanangu kalala jinkiau, ja woniau ngadanietjandru ngoper-
aetjajelu.“
9 Ja tana ditji ngaltingaltila wokarana wonti, ja tanali
mardatandra kulno manina wonti.
10 Ja ngoperaetja matja wokarana, tanali ngundrana
wonti morla manila, ja bakana tanali mardatandra kulno
manina wonti.
11 Tanali nina manina, tana pungaia kaparani kalakalar-
ina wonti,
12 Ja jatana wonti: „Tanalipini ngadaetjali windri ditji
kulno ngankana warai, ja jundru tanana ngaianingu jerib-
aka ngankana warai, ngaiani ditjiwirdi pirna ngankana
warai ja woldrali ketjaketjana warai.“
13 Nulu kalabana wonti ja tanangundru kulnuni jatana
wonti: „Kamaneliai, ngato jinkangu wata tjikatjika ngankai;
wata ngaldra talpadakijiribamalina warai mardatandra
kulnuja?
14 Patamai pilki jinkani ja wapamai! Ngani jertapateriai
nunkangupini ngadanietjani kalala jinkila jinkangu jerib-
aka.
15 Wata ngakangu talku nganai, potuni ngakanani
ngankala worderu ngato ngantjai? Jidni milki madlentji,
ngangau ngani ngumu nganai?
16 Jeruja ngadala ngopera ja ngoperali ngadaia nganala
nganai; ngangau marapu matja karkana, ja windri ngalje
kalkalkana.“

17 Ja Jesus Jerusalemia tarana, Nulu mili marapratjana ja
mandru tjirimalkana wonti ja paltuni tanangu jatana wonti:
18 „Mai, ngaiana Jerusalemia tarala wapaia, ja tanali
Kanaia Ngatamura Priesta pirnani ja jaura jinkinietjani
ngulkujeli jinkila nganai, ja tanali ninaia naria kurala
nganai.
19 Ja tanali ninaia kana koni ngulkujeli jinkila nganai,
ninaia ngirkibala ja nandrala ja kunarkuni katibala; ja
ditjini parkulani Nauja nakaldra jiritjila nganai.“

(Ngantjani-jaura Jakobuni ditjini.)

20 Ngadani Zebedäuni ngatamuraia ngandri ngatananto
nunkangu wokarana wonti ja pantjaterkana ngarina wonti
ja nunkangu ngatjina wonti minakulnuja.
21 Nau nankangu jatana wonti: „Mina jundru ngantjai?“
Nani nunkangu jatana wonti: „Jatau, pudlapini ngatani
ngakani kulno ngunarani ja kulno worangantjuni mililani
jinkanani ngamananto.“
22 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Judla
wata milkila, mina judla ngatjiai. Judla ngurunguru
nganai, nunkangupini kokundru tapala, nunkangundru
ngato tapananto; ja nina multibanila manila kara, nina
multibanila ngato maninanto?“ Pudla nunkangu jatana
wonti: „Kauna, ngali ngurunguru nganai.“
23 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Koko ngakani judla
morlalu tapala nganai, ja nina multibanila, nina ngato
maninanto, judla manila nganai; ja ngamana ngunarani
ngakanani ja worangantjuni ngakanani jinkila, wata poto
ngakani nganai, a-ai, windri tanangu, worangu Ngaperali
ngakanali ngankingana wonti.“

24 Ja mili marapratjanali jenia matja ngarana, tana junka-
rina wonti neji marani.
25 Jesujeli tanana karkana wonti ja jatana wonti: „Jura
milkila, kana wolaraia kaparali tanangu jirijiribai, ja kana
pirnali tanana jupai.
26 Jeruja wata jurangu nganaiatimai, a-ai, warle jurangun-
dru ngantjai pirna pantjila, nau mili jurani nganaiatimai,
27 Ja warle jurangundru ngantjai ngoperala nganala, nau
mili jurani nganaiatimai.
28 Worderu Kanaia Ngatamura wata wokarana warai mili
ngamalkala, a-ai, mili nganala, ja tepi nunkani jinkiterila
kalala marapuja.“
29 Ja tana Jericho ngurandru puntina, nunkangu kana
wolara pirna karipaterina wonti.

30 Ja mai, kana butju mandru paltuni ngamana wonti,
pudlali matja ngarana, Jesus wiringanani, pudla maritjina
wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, Davidani ngatamurajai,
ngalingu kalumiltjamiltjariamai!“
31 Kana wolarali pudlana daudauana wonti, pudla nga-
purinanto; ja pudla morla parparali maritjina wonti ja
jatana wonti: „Kaparajai, Davidani ngatamurajai, ngalingu
kalumiltjamiltjariamai!“
32 Ja Jesus banbana wonti, ja Nulu pudlana karkana
wonti ja jatana wonti: „Mina judla ngantjai, ngato judlangu
ngankananto?“
33 Pudla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngali milki
piririnanto.“
34 Jesus pudlangu kalumiltjamiltjarina wonti, ja Nulu
pudlana milki karakarana wonti, ja nurujeli pudlali milkieli
nakaldra najina wonti, ja pudla nunkangu karipaterina
wonti.

21

(Ngantjani-jaura G. D. Advent ja Palmarum.)

1 Ja tana Jerusalemingu karakara nganana ja Beth-
phagingu mani nindri mardawanpani wokarana, jen-
dranguta Jesujeli mili nunkani mandru jinpana wonti,
2 Ja pudlangu jatana wonti: „Wirialumai nunkangupini
ngura wakani judlani mudlankari, ja nurujeli judla donki
ngandri mankamankala nganai workamantraterinani ku-
paranto; nana dukaralumai, ja pudlana ngakangu tikalka-
lumai.
3 Ja kulnujeli judlana daudauanani, judla jatalumai:
Kaparali pudlanaia karkai; ja nurujeli nulu pudlana jinpala
nganai.“
4 Jenia pratjana kantjirina wonti, ngangau morlalu pan-
tjinanto, mina Prophetali kaukaubana wonti, nau jatana
wonti:
5 „Zionani ngatamurani kaukaubanimai: Mai, Kapara
jinkani jinkangu wokarala wapaia malti, ja Nau dukateriai
donkini ja kuparani potowaltanietjaia wolkani.“
6 Mili wulu wapana wonti ja ngankana wonti, worderu
Jesujeli pudlangu jirijiribana wonti.
7 Ja pudlali donki ja kuparu tikalkana wonti, ja kati tanani
tanali nunkangu kurana wonti ja nina kurana tarana wonti.
8 Kana wolarali kati tanani paltuni jaupana wonti, ja kana
ngurujeli ngunanguna wokaribana wonti pita nindrindru,
ja tanana paltuni jaupana wonti.
9 Ja kana wolara, tana ngopera wapana wonti ja karipa-
terina wonti, maritjina wonti ja jatana wonti: „Hosianna

Davidani ngatamurani, ngaiani jurakokai ninaia, Nauja wokarai Kaparaia talani! Hosianna mirini!“

10 Ja Nau Jerusalemingu matja wirina, ngura warupotula patijiritjina wonti ja jatana wonti: „Worana Naupini nganai?“
11 Kana wolara jatana wonti: „Naupini Propheta Jesus nganai, Nazarethala, Galilaiandru.“
12 Ja Jesus Godaia pungani wirina wonti, ja Nulu pratjana narrana wonti, tanali jinkimalina wonti ja burungankana wonti Godaia pungani, ja mardatandrakaritjimalkanietjaia kurli ja mulapara burungankanietjaia ngamani piri Nulu kokulterkibana wonti;
13 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Dakanala parai: Punga ngakani tanali ngatjini punga dikananto; ja jura ninaia watawatali maninietjaia minka ngankala wapaia.“
14 Ja kana butju ja tjunduru nunkangu Godaia pungani wokarana wonti, ja Nulu tanana tepi ngankana wonti.
15 Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali jenia pirnala, Nulu ngankanani najina wonti, ja bakana kupa worana Godaia pungani maritjinani ja jatanani: „Hosianna Davidani ngatamurani!“ tana kuterina wonti,
16 Ja nunkangu jatana wonti: „Jundru ngarai, mina tanapini jatai?“ Jesus tanangu jatana wonti: „Kau, jura wata warapanala: Kupa wakawaka ja ngamatapanietja manandru jundru jurakokananto ngankingana warai?“
17 Ja Nulu tanana worarana wonti ja ngurandru wapana wonti Bathania nguraia ja naka tinkani turarana wonti.
18 Tankubana palkara, Nau nguraia tikana, Nau mauali nganana wonti.
19 Ja Nulu tandraia nindri kulno paltuni najina wonti ja nunkangu wokarana wonti, ja Nulu nunkangu panila mankamankana wonti, windri talpa; ja Nau nunkangu jatana wonti: „Ngurali wata morla jinkangu tandra punkaiatinimai.“ Ja nurujeli tandraia nindri mujarina wonti.
20 Ja milieli nunkanali jenia najina, tana ngaruparana wonti, ja jatana wonti: „Worderu nurujeli nauja tandraia nindri mujarina warai?“
21 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Jura morlalu ngundrana ngamalkanani ja wata mangangankanani, ngadani jura wata windri jenia tandraia nindrini ngankala nganai; bakana jura nunkangupini mardawonpani jatanani: «Dukarateriamai ja ngapa pirnani worateriamai», jenia morlalu pantjila nganai.

22 Ja pratjana, mina jura ngatjinani juranani ngatjiai ja
morlalu ngundrai, jura jenia manila nganai.“
23 Ja Nau Godaia pungani wokarana wonti ja ngujan-
gujara jinkina wonti. Ja nunkangu Priesta pirna ja kana
wolaraia pinaru wokarana wonti ja jatana wonti: „Mina
ngurulali jundru jenia ngankai, ja warle jinkangu ninapini
ngurula jihkina warai?“
24 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Bakana ngato jurana jaura kulno jakalkala nganai; jura
ngakangu jenia jatanani, bakana ngani jurangu jatala
nganai, mina ngurulali ngato jenia ngankai.
25 Johannini multibanila, wodajerindru nau nganana
wonti: Pariwilpandru kara kanandru kara?“ Tanali tjurujeli
ngundrana wonti, ja jatana wonti: „Ngaiani jatanani, «pari-
wilpandru,» Nauja ngaianingu jatala nganai: Minandru
jura nunkangu wata morlalu ngundrana wonti?
26 Ngaiani jatanani, «kanandru,» ngaiani kana wolaran-
dru japali ngananantо, ngangau tanali marapujeli Johannes
Propheta patai.“
27 Ja tanali Jesungu kalabana wonti ja jatana wonti: „Nga-
iani ko.“ Nau bakana tanangu jatana wonti: „Bakana ngani
jurangu wata jatai, mina ngurulali ngato jenia ngankai.
28 Mina jura ngundrai? Kana kulnujeli ngatamura man-
dru ngamalkana wonti, ja nau ngoperalani wokarana wonti
ja jatana wonti: «Ngatamurajai, wapau, ja karari ngankau
ngakani wain maruni.»
29 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: «Ngato wata
ngantjai.» Ngadani nau burkaljerina wonti ja wapana
wonti.
30 Nau ngadalani wokarana wonti ja nunkangu jeribaka
jatana wonti. Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: «Kau,
kaparajai,» ja wata wapana wonti.
31 Warle pudlangundru ngaperaia jertapaterina ngankana
wonti?“ Tana jatana wonti: „Ngoperalali.“ Jesus tanangu
jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Mardatan-
drakampanietja ja palakantji jurangu ngopera Godaia
mililani wirila nganai.
32 Ngangau Johannes jurangu wokarana wonti talkulaia
paltuni ja jura nunkangu wata morlalu ngundrana wonti;
mardatandrakampanietjali ja palakantjieli nunkangu mor-
lalu ngundrana wonti. Ja jura jenia najina, wata ngadani
madlentjandru karitjina wonti, nunkangu morlalu ngun-
drala.
33 Jeribaka jaura kulno morla ngaranau: Kana kulno
punga ngamalkanietja nganana wonti, nulu wain maru
kurana wonti, ja pita terkibana karitjina wonti, ja wain

nankani kutu mandrani bakuna wonti, ja punga wutju wotina wonti, ja nina marunajinajibanietja worangu worarana wonti, ja wapana wonti worita.

34 Tandraia miljaru matja karakara nganana, nulu mili nunkani wain maru najinajibanietja worangu jinpana wonti, tanali tandra nunkani manijiribananto.

35 Ja wain maru najinajibanietjali mili nunkani patana wonti, ja kulno nandrana wonti, kulno nari ngankana wonti, kulno mardali dakana wonti.

36 Nakaldra nulu mili nguru jinpana wonti morla tanangu ngoperalani, ja tanali tanangu jeribaka ngankana wonti.

37 Ngadani nulu ngatamura kunakulno jinpana wonti ja jatana wonti: Tana ngakani ngatamurani warawararila nganai.

38 Wain maru najinajibanietja worali ngatamura nunkani najina, tana ngankamalina wonti: Naupini maratunkaia; kaparanau, ninaia ngaiana naria nandrananto maratunka nunkani ngaianani ngananananto.

39 Ja tanali nina patana wonti, ja nina wain marundru narrana wonti, ja naria nandrana wonti.

40 Wain maruja kapara wokaranani, mina nulu tanangupara wain maru najinajibanietja worangu ngankala nganai?“

41 Tana nunkangu jatana wonti: „Nulu tanana madlentjietja madlentji taribala nganai, ja nulu wain maru wain maru najinajibanietja nguruni jinkila nganai, tanali nunkangu tandra jinkinanto miljaru tananani.“

42 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura wata warapanala jaurani: Naupini marda, nina wotinietjali worana wonti, nau marda buru pantjina wonti. Kaparandru nau jenia pantjina wonti, ja ngaianangu milkini ngaruparana pirna nganai?

43 Jendrania ngani jurangu jatai: Jurangundru Nulia Godaia milila manila nganai, ja kana wolara nguruni jinkila nganai, tanalipini tandra nunkani mandrai.

44 Ja worana nunkangupini mardani puriai, nina nulu nankanankala nganai; worangu nau marda purila nganai, ninapini nulu turara ngankala nganai.“

45 Ja Priesta pirnali ja Pharisaiali jeribaka jaura nunkani matja ngarana, tanali ngujamana wonti, Nau tanangundru jatai.

46 Ja tanali wontjana wonti nina patala, windri tana japali nganana wonti kana wolarandru, ngangau tanali nina Propheta patana wonti.

22

(Ngantjani-jaura G. D. 20. Trinitatis.)

1 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nakaldra jeribaka jaurali
tanangu kaukaubana wonti ja jatana wonti:
2 „Pariwilpaia milila mitaia kapara jeribaka nganai, nulu
noapatamalini buka ngankingana wonti nunkani ngatamu-
raia.
3 Ja nulu mili worana nunkani jinpana wonti kamaneli
karkala noapatamalini bukaia ja tana delkina wonti.
4 Nakaldra nulu mili nguru jinpana wonti ja jatana wonti:
«Kamanelini jatanimai: Mai, buka ngakani ngato matja
ngankingana, nganti pirna ngakani ja nganti manipirna
ngato nandrana ja pratjana ngankingana warai; kaparanau
noapatamalini bukaia.»
5 Ja tanali bulu ngarana wonti ja wapana wonti, kulno
mitaia nunkanaia, ja kulno ngankanaia nunkanaia;
6 Palpali mili nunkani patana wonti ja tanana ngirkibana
wonti ja naria nandrana wonti.
7 Mitaia kaparali jenia ngarana, nau tiri pantjina wonti
ja mili wolara nunkani jinpana wonti ja tanapini naria
nandranietja nandrana wonti, ja ngura tanani nulu japina
wonti.
8 Ngadani nau milini nunkanani jatana wonti: «Noap-
atamalini buka ngato matja ngankingana, windri kamaneli
wora wata talku nganai nunkanaia.»
9 Ngangau palto kunarkuja wapanau, ja noapatamalini
bukaia karkanimai pratjana, jura mankamankala nganai.
10 Ja tana mili wapana wonti paltuni, ja tanali pratjana
kampana wonti, tanana matja mankamankana, madlentji
ja ngumu. Ja noapatamalini punga manamiririna wonti
kamanelieli.
11 Ja mitaia kapara wirina wonti kamaneli najinajibala,
ja nulu naka najina wonti kana kulno noapatamalini kati
pani.
12 Ja nau jatana wonti nunkangu: «Kamaneliai, worderu
jidni ninkida wirina warai noapatamalini kati pani?» Ja nau
ngapurina wonti.
13 Mitaia kapara milini nunkanani jatana wonti: «Ninaia
mara ja tidna dupudupu ngankanau, ja ninaia patanau, ja
woranimai ngalpuru pirnaia; naka nauja pirna ngirikidala
nganai ja mana katakatangala nganai.»
14 Ngangau marapu matja karkana ja windri ngalje
kalkalkana.“

(Ngantjani-jaura G. D. 23. Trinitatis.)

15 Ngadani Pharisaia wapana wonti ja ngankamalina
wonti, nina jaurali mintieli jeribaka patala.
16 Ja tanali tanani ja Herodini mili nunkangu jinpana
wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, ngaiani
milkila jidni morlalu nganai, ja Godaia paltundru jundru
ngujangujara morlalu jinkiai, ja jidni manubaku nganai
kanani, ngangau jundru wata kana mudla ngundrai.
17 Ngaianingu jatau: Mina jundru ngundrai, jenia talku
nganai mitaia kaparani kalala jinkila kara, pani kara?“
18 Jesujeli madlentji tanani matja ngujamana, Nau jatana
wonti: „Minandru jura ngana wontjai, jura kana jeljujelju?
19 Kalalaia mardatandra ngakangu wondralkanau.“
Tanali nunkangu mardatandra kulno wondralkana wonti.
20 Ja Nau jatana wonti tanangu: „Waninunkani mudla
naupini nganai, ja mina jaura dirkalani parai?“
21 Tana nunkangu jatana wonti: „Mitaia kaparaia.“ Nau
tanangu jatana wonti: „Jinkianau kaparaia poto kaparani
ja Godaia poto Godani!“
22 Tanali jenia matja ngarana, tana pirna ngaruparana
wonti, ja nina worarana wonti ja wapana wonti.

23 Nunkangupini ditjini bakana Sadducaia wokarana
wonti, tanaia jatai: „Narila wata morla jiritjila nganai;“ ja
tanali nina jakalkana wonti,
24 Ja tana jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai,
Moses jatana wonti: Kana kulno kupa pani palinani,
ngatatajeli nunkanali noa nunkani patananto ja nejini
nunkanani ngatamura jiritjibananto.
25 Ngaianingu neji mara wora ja mandru nganana wonti,
ja ngoperalali noa patana wonti ja palina wonti; ja ngan-
gau nulu ngatamura pani ngamalkana, nulu noa nunkani
ngatatani nunkanani worarana wonti.
26 Nunkangu jeribaka bakana mandrulali ja parkulali
mara wora ja mandrujelu.
27 Pratjaterinani ngadani bakana widla palina wonti.
28 Terkakani ditjini, waninunkani noa mara wora ja man-
drundru nani nganala nganai, ngangau tanali marapujeli
nana ngamalkana wonti?“
29 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jura
tjautjau ngundrai, ngangau jura jaura worana ja Godaia
ngurula wata ngujamai.
30 Ngangau terkakani ditjini tanali wata noa patai ja wata
noa pantjiai, a-ai, tana Godaia angelani pariwilpani jeribaka
nganala nganai.

31 Nari jiritjinandru jura wata warapanala, mina Godali
jurangu kaukaubana wonti, Nauja jatana wonti:
32 «Ngani nganai Abrahamani Goda ja Isaakani Goda ja
Jakobani Goda?» Goda wata naria Goda nganai, a-ai, tepia.“
33 Ja kana wolarali jenia matja ngarana, tana nunkani
ngujangujarandru pirna ngaruparana wonti.

(Ngantjani-jaura G. D. 18. Trinitatis.)

34 Pharisaiali matja ngarana, Nulu Sadducaia ngapu
ngankana warai, tana jerra jurborina wonti.
35 Ja kulnujeli tanangundru, jirijiribani jaura jinkinietjali,
nina jakalkana wonti ja wontjana wonti:
36 „Ngujangujara jinkinietjajai, wodanau jirijiribani jau-
raia kapara nganai jirijiribani jaurani?“
37 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru Goda, Kapara
jinkani, ngantjamai ngarali jinkanali mungarali jinkanali ja
manujeli jinkanali.
38 Naupini jirijiribani jauraia ngoperala ja kapara nganai;
39 Ja kulno nunkangu jeribaka nganai: Ngurala jinkani
ngantjamai, jidna munta jeribaka.
40 Pudlangupini jirijiribani jaurani jirijiribani jaura ja
Prophetaia pratjana parai.“
41 Jendranguta Pharisaia mapaterina wonti, ja Jesujeli
tanana jakalkana wonti,
42 Ja jatana wonti: „Mina jura ngundrai Christungundru,
wani Ngatamura Nauja?“ Tana jatana wonti nunkangu:
„Davidani.“
43 Nau tanangu jatana wonti: „Worderu Davidali Jaolali
nina Kapara dikai, nau jatana wonti:
44 «Kapara jatanala Kaparani ngakanani: Ngakangu
ngunarani ngamana ngariau, ngato talpala jinkani jinkangu
tidnani kuranantulu, tidnaparani piri jeribaka?»
45 Davidali nina Kapara dikanani, worderu Nau nunkani
ngatamura nganai?“
46 Ja tana ngandandarina wonti nunkangu jaura kulno
kalabala; ja wata kulnujeli morla wontjana wonti nina
jakalkala nunkangupini ditjindru.

23

1 Ngadani Jesujeli kana wolarani ja milini nunkanani
kaukaubana wonti,
2 Ja jatana wonti: „Mosini ngamani pirini jaura jinkinietja
ja Pharisaia wora ngamai.
3 Pratjana, mina tana jurangu jatai, jura ngamalkananto,
jenia ngamalkanimai, ja ngankanimai; tanani ngankanani

jeribaka wata ngankanimai, ngangau tana jatai, ja wata ngankai.

4 Tanali bururu mati ja morla wondra workaworka-mandrai ja kanani pilpirani kurai; windri tanali muntali wata ngantjai tanana mara ngalkieli patala.

5 Tanani ngankana pratjana tanali ngankai, kanali tanana najinanto; tanali tjerapu maru ngankai ja katijelbi wirdi ngankai;

6 Tanali ngantjai piri ngopera buka pirnani ja piri ngopera jaura pungani;

7 Ja jaura murlali jinkimalini pirini, ja kanali tanana «Rabbi» dikananto.

8 Tanali jurana wata «Rabbi» dikananto, ngangau Kulno jurani ngujangujara jinkinietja nganai, ja jura pratjana ngatata mara nganai.

9 Ja wata kulno jurangundru ngaperi dikanimai mitani, ngangau Kulno Ngapari jurani nganai, Nauja pariwilpani.

10 Tanali jurana wata ngujangujara jinkinietja dikananto, ngangau Kulno ngujangujara jinkinietja jurani nganai, Christus.

11 Worana jurangundru morla pirna nganai, nauja jurani mili nganaiatimai.

12 Warle pirna ngankateriai, nau waka pantjila nganai, ja warle waka ngankateriai, nau pirna pantjila nganai.

13 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju! ngangau jura pariwilpaia mililа ngandrawalkai kanani; ngangau jura munta wata wiriai, ja tana wirinani, jura ngandrawalkai wirinanto.

14 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju! ngangau jura mangawaruja punga tajiai ja ngatjina wirdieli wondralkai; jendrangundruja jura kalala morla pirna manila nganai.

15 Jakajai jurangu jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura kana jeljujelju! jura panto pirnani ja mita mujani wirariai Juda kanaia kamaneli kulno ngankala, ja nau matja pantjina, jura nina turuja kupa ngankai pota mandru morla pirna jurangu.

16 Jakajai jurangu, jura paltowondranietja butju! jura jatai: Warle Godaia pungani jaura morlalu kurai, jenia panila nganai; ja warle Godaia pungaia marda maraljani jaura morlalu kurai, nau bakuwilpa nganai.

17 Jura kana patipati ja butju! mina morla pirna nganai, marda maralje kara, Godaia punga kara, nulu nina marda maralje kulikiri ngankai?

18 Ja: Warle jaura morlalu kurai Altarani, jenia panila
nganai; warle jaura morlalu kurai potuni, nau nunkangu
parai, nau bakuwilpa nganai.
19 Jura kana patipati ja butju! mina morla pirna nganai,
poto kara, Altara kara, nulu poto kulikiri ngankai?
20 Warle Altarani jaura morlalu kurai, nulu jaura morlalu
kurai nunkangu ja pratjana nunkangu paranani;
21 Ja warle jaura morlalu kurai Godaia pungani, nulu
jaura morlalu kurai nunkangupini ja nunkangu, Nauja
mandrani ngamai;
22 Ja warle jaura morlalu kurai pariwilpani, nulu jaura
morlalu kurai Godaia ngamani pirini, ja nunkangu, Nauja
nunkangu ngamai.
23 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura
kana jeljujelju! ngangau jura manjura ja kalumba ja paua
puntibai ja buru kulno marapratjanandru Godani jinkiai,
ja jirijiribani jaura mati: Kalala ja kalumiltjamiltjarina
ja morlalu ngundrana jura worarai. Tananapini jura
ngankananto ja jenia wata worarananto.
24 Paltowondranietja butju! jura wajluru ngandrawalkai
ja Camuli julkai.
25 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura
kana jeljujelju! jura koko ja pirra tokuni kulikiri ngankai,
ja mandrani puturu ja ngurdi nganai.
26 Pharisaia butjujai! ngopera koko ja pirra mandrani
kulikiri ngankamai, jeruja bakana toku kulikiririnanto.
27 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia,
jura kana jeljujelju! ngangau jura wiribani nariwonpa
jeribaka nganai, tanana palarani ngumu najiai ja mandrani
narimoku ja murumuru manamiri nganai.
28 Jeruja bakana jura, palarani jura talku wondrateriai
kanani, ja mandrani jura jeljujelju ja madlentji manamiri
nganai.
29 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia,
jura kana jeljujelju! ngangau jura Prophetaia nariwonpa
ngankijiribai ja kana talkuja nariwonpa tjirkatjirkai,
30 Ja jura jatai: Matja ngaiana ngaperaia ngaiananaia
ditjini ngamanani, ngaiana wata tanani kamaneli
Prophetaia kumarani ngananani;
31 Jeruja jura muntali morlalu kurai, jura Propheta nari
nandranietjaia ngatamura nganai.
32 Ja jura ngaperaia juranaia koko manamiri ngankanau!
33 Jura tjutju ja wiparaia kuparu worajai! worderu jura
turuja kalalandru puntila nganai?

(Ngantjani-jaura Jesuja kupa dankani ditjini mandrulani ja Stephanani ditjini.)

34 Mai, jendrania ngato jurangu Propheta worana ja kana kiri ja jaura jinkinietja worana jinpai; tanangundru jura palpa naria nandrala nganai ja palpa kunarkuni katibala nganai, ja tanangundru palpa jura jaura pungani juranani nandrala nganai ja ngura kulnundru ngura kulnuja tanangu tirikaripaterila nganai.

35 Ngangau jurangu wokarananto kumari talku pratjana, jenia mitani nangana, Abel talkuja kumarandru Zachariani, Barachiani ngatamuraia kumaranilu, nina jura Godaia pungani ja Altarani terti naria nandrana wonti.

36 Morlalu ngani jurangu jatai: Jenia pratjana nunkangupini ngujani wokarala nganai.

37 Jerusalemiai, Jerusalemiai, jundru Propheta worana nandrai ja mardali dakai tanana jinkangu jinpanala; worderuntja pota ngato kupa jinkani jertapaterina wonti mapala, worderu warugati ngandrieli nankani wolka nankani ngaruni mapai, ja jura wata ngantjana wonti.

38 Mai, punga jurani ngurawalpa parala nganai.

39 Ngangau ngani jurangu jatai: Kararindru jura ngana wata morla najila nganai, jura jatanantulu: Ngaiani jurakokai ninaia, Nauja wokarai Kaparaia talani!“

24

1 Ja Jesus dunkana wonti ja Godaia pungandru wapana wonti; ja mili nunkani nunkangu wokarana wonti, nunkangu Godaia punga wotini wondrala.

2 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura najiai jenia pratjana? Morlalu ngani jurangu jatai: Wata marda kulno marda kulnuni parala nganai ninaia tanali wata wokaribala nganai?“

3 Nau maninindri mardawonpani ngamana ngarina, mili nunkani nunkangu pilki wokarana wonti ja jatana wonti: „Ngaianingu jatau, winta jenia pantjila nganai? Ja mina jinkani tikani ja mita maruja mudani malka nganai?“

4 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngamalkaterianau, kulnujeli jurana karkarkaiati.

5 Ngangau marapu talani ngakanani wokarala nganai ja jatala nganai: «Ngani Christus nganai;» ja tanali marapu karkarkala nganai.

6 Jura ngarala nganai tirimalina ja tirimalinani pinti; ngamalkaterianau ja wata japali pantjianau; ngangau jenia pratjana pantjinanto, ja mudani jendranguta wata kantji nganala wapaia.

7 Ngangau kana wolara tiriterkakala nganai kana
wolarani ja mitaia kaparaia milila mitaia kaparaia mililani
ja maua pirna ja muntja pilki ja pilki nganala nganai, ja
mita wiltjiwiltjila nganai mankamanka.
8 Jenia pratjana ketjaketjanaia wonini nganai.
9 Ngadani tanali jurana ngulkujeli jinkila nganai ketjaket-
jananto, ja jurana nari ngankala nganai, ja kana wolara
pratjana jurangu kalakalarila nganai ngakani talandru.
10 Ja ngadani marapu kalakalarila nganai ja
ngulkuterkalkijiribamalila nganai ja kalakalarilkijiriba-
malila nganai.
11 Ja Jedikantji-Propheta marapu terkakala nganai, ja
tanali marapu karkarkala nganai.
12 Ja ngangau delkina pirna pirnarila nganai, kana mara-
puja ngantjani maltirila nganai.
13 Worana wonki ngamai ngadajelu, nulu tepi pirna
manila nganai.
14 Ja tanali ninapini ngantjani jaura mililandru mita
maruni kaukaubala nganai, kana warupotuni malka
ngananantо, ja ngadani mudani wokarala nganai.

(Ngantjani-jaura G. D. 25. Trinitatis.)

15 Jura «duljadulja-tjautjau» najinani, nunkangundru
Prophatali Danielali kaukaubana wonti, nau piri kulikirini
terkai, — warle jenia warapai ngundraiatimai—.
16 Ngadani tana Judaia mitala mardawonpaia japa min-
driatinimai!
17 Worana punga mangatandrani nganai, wata ngarina
tikaiatimai, nunkani pungandru minakulno manila,
18 Ja worana maruni nganai, wata karitjina tikaiatimai
kati nunkani manila.
19 Jakajai tanangu mandrantjani ja ngama jinkinietjani
tanangupini ditjini!
20 Ngatjianimai jurani japa mindrini wata pantjinanto
kilpani kara, Sabbat ditjini kara.
21 Ngangau ngadani ketjaketjana pirna nganala nganai,
worderu mitaia woninandru wata nganana wonti kararielu
ja bakana wata morla nganala nganai.
22 Ja tanapara ditji wata wordurinani, kana pani tepi
pirna ngamanani; windri kanandru, tanana Nulia kalka-
lkana wonti, tanapara ditji wordurila nganai.
23 Jendranguta kulno jurangu jatanani: Mai, ninkida
Christus nganai kara, jerra Nauja, jenia wata morlalu
ngundranimai.
24 Ngangau Jedikantji-Christus wora ja Jedikan-
tji-Propheta wora terkakala nganai, ja tanali malka pirna

ja pirnala jinkila nganai; ngangau tana ngurunguru ngananani, tanali bakana karkarkananto, tanana Nulia kalkalkanala.

25 Mai, ngani jurangu jenia ngopera jatana warai.

26 Tana jurangu jatanani: Mai, pitarani nau, wata wapanau; mai, nau punga mandrani, wata morlalu ngundranau.

27 Ngangau worderu talara praitji dunkai tiriwandru ja mintjiai jendakarajelu, jeruja bakana Kanaia Ngatamuraia tikani nganala nganai.

28 Ngangau woderi pundupundu parai, jerra kukunka jurboriai.

29 Tanangupini ketjaketjani ditjini ngadani nurujeli ditji pirna ngalpuru pantjila nganai, ja pirali praitji nunkani wata jinkila nganai, ja ditji waka wora pariwilpandru purila nganai, ja pariwilpaia ngurula wiltjiwiltjila nganai.

30 Ja ngadani Kanaia Ngatamuraia malka pariwilpani wondraterila nganai, ja ngadani kana wolara mitani juajuangala nganai, ja tanali Kanaia Ngatamura talara palkujeli pariwilpalali wokaranani najila nganai ngurunguru ja pirna.

31 Ja Nulia angela worana nunkani jinpala nganai wima kokujeli ngaiala pirnali, ja tanali mapala nganai, tanana Nulia kalkalkanala, watara mandru ja mandrundru pariwilpaia wondiri kulnundru wondiri kulnujelu.

32 Tandra nindrindru jeribaka malka kiririanimai; ngunanguna nunkani matja kuljakuljarina ja talpa matja punkana, jura ngujamai woldrakanja karakara nganai.

33 Jeruja bakana jura ngujamananto, jura jenia pratjana najinani, nau manani karakara nganai.

34 Morlalu ngani jurangu jatai: Naupini nguja wata mudala nganai jenia pratjana pantjinantulu.

35 Pariwilpa ja mita maru mudala nganai; jaura ngakani wata mudala nganai.

36 Ninapini miljaru ja ditji wata kulnujeli ngujamai, bakana wata angelali pariwilpani, a-ai, windri Ngaperali ngakanali.

37 Worderu Noani ditjini, jeruja bakana Kanaia Ngatamuraia tikani nganala nganai.

38 Ngangau worderu tana ngarimataia ditjia woljaia ngamana wonti; tanali tajina wonti ja tapana wonti, noa patana wonti ja noa pantjina wonti nunkangupini ditjielu, jendranguta Noa bota pirnani wirina wonti;

39 Ja tanali wata ngundrana wonti ngarimata wokaranan-
tulu ja pratjana tundribanantulu; jeruja bakana Kanaia
Ngatamuraia tikani nganala nganai.
40 Jendranguta mandru maruni nganala nganai, kulno
Nulia patala nganai, ja kulno Nulia worarala nganai;
41 Widla mandrujeli turara ngankala nganai marda
watieli, nana kulno Nulia patala nganai, ja nana kulno Nulia
worarala nganai.
42 Tepi ngamanau, ngangau jura wata milkila, mina ditjini
Kapara jurani wokarala nganai.
43 Jenia ngujamanau! Punga ngamalkanietja milkila
ngananani mina ditji tinkani kurikantji wokarai, nau tepi
ngamala nganai ja ngandrawalkala nganai, nau wata pun-
gani nunkanani wirinanto.
44 Jendrania bakana jura ngankingaterianau! Ngangau
ditji kulnuni, nina jura wata ngundrai, Kanaia Ngatamura
wokarala nganai.
45 Worana mili talku ja kiri nganai, nina kaparali najina-
jibanietja milini nunkanani kuranala, nulu tanangu buka
ditji talkuni jinkinanto?
46 Murlali pirna jenipara mili, nina kaparali nunkanali,
nau wokarana tikanani, jeruja ngankanani mankamankala
nganai.
47 Morlalu ngani jurangu jatai: Nulu nina kapara kurala
nganai nunkani poto pratjanani.
48 Naupara mili madlentji ngarali nunkanali jatanani:
Kapara ngakani kalkai wokarala,
49 Ja nulu woninani kamaneli nunkani nandrala, ja
muntali nau tajinani ja tapanani tapanietjali jela:
50 Jenipara milia kapara wokarala nganai miljaru kulnuni,
nina nulu wata ngundrai, ja ditji kulnuni, nina nulu wata
ngujamai,
51 Ja nina terti tjelapalkala nganai, ja nunkangu kalala
nunkani kana jeljujelju jeribaka kurala nganai; naka tana
pirna ngirikidala nganai ja mana katakatangala nganai.“

25

(Ngantjani-jaura G. D. 27. Trinitatis.)

1 Ngadani pariwilpaia milila ngameri marapratjana jeri
nganala nganai, tanali praitji tanani manina wonti ja
wapana wonti noangantjanipirnani mandurila.
2 Ja mara wora tanangundru kiri nganana wonti ja mara
wora patipati.
3 Patipatieli praitji tanani manina wonti, ja tanali wata
gildi padakana wonti.

4 Kirieli gildi manina wonti kokujeli tananali praitjanto.
5 Ngangau noangantjanipirna ngujawakaterina wonti,
tana pratjana jindina wonti ju mukaturarana wonti.
6 Tinka tertini miritja pirna nganana wonti: „Mai, noan-
gantjanipirna wokarai, wapanau nunkangu mandurila!“
7 Jendranguta jenipara ngameri pratjana jiritjina wonti,
ja praitji tanani tjirkatjirkana wonti.
8 Tana patipati kirini jatana wonti: „Ngaianingu jinkianau
jurani gildindru, ngangau praitji ngaianani palila wapaia.“
9 Kirieli kalabana wonti ja jatana wonti: „A-ai, pani-riati
ngaianingu ja jurangu; wapanau jinkimalinietjani ja ju-
rangu burungankanau.“
10 Tana matja wapana burungankala, noangantjanipirna
wokarana wonti; ja tana matja ngankingaterina, nunkan-
gunto noapatamalini bukaia wirina wonti, ja tanali mana
nguru ngankana wonti.
11 Ngadani bakana ngameri nguru wokarana wonti ja
jatana wonti: „Kaparajai, Kaparajai, ngaianingu wilpa
ngankau!“
12 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Morlalu ngani
jurangu jatai: Ngato jurana wata ngujamai.“
13 Jendrania tepi ngamanau, ngangau jura miljaru ja ditji
wata ngujamai, nunkangupini Kanaia Ngatamura wokarala
nganai.

14 Worderu kana kulno, nau jertapaterina wonti mita
tulaia palkala, mili nunkani karkana wonti, ja tanangu poto
nunkani jinkina kurana wonti.
15 Ja kulnuni nulu mardatandra pirna mara wora, ja
kulnuni mandru, ja kulnuni kulno jinkina wonti, tanani
ngurula pilki ja pilkindru; ja nau nurujeli palkana wonti.
16 Naupini, nulu mardatandra pirna mara wora matja
manina, wapana wonti ja jinkimalina wonti, ja nulu mar-
datandra pirna mara wora morla patana wonti.
17 Nunkangu jeribaka bakana nulupini, nulu mandru
matja manina, mandru morla patana wonti.
18 Naupini, nulu kulno matja manina, wapana wonti, ja
kutu bakuna wonti mitani, ja kaparaia nunkanaia mar-
datandra kurukurumalkana wonti.
19 Ditji marapuni ngadani tanapini milia kapara tikana
wonti, ja tanangunto windamana wonti.
20 Ja naupini, nulu mardatandra pirna mara wora
maninala, wokarana wonti ja mardatandra pirna mara
wora morla padakana wonti, ja jatana wonti: „Kaparajai,
mardatandra pirna mara wora jundru ngakangn jinkinala;

najiau, mardatandra mara wora morla ngato tanangu ngokana warai.“

21 Kapara nunkani nunkangu jatana wonti: „Matja, jidni mili ngumu ja talku, jidni talku nganana warai ngaljengaljeni, ngato jidnana kapara kurala nganai marapuni: Wiriau Kaparaia jinkanaia mankinani.“

22 Bakana naupini, nulu mardatandra pirna mandru maninala, wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, mardatandra pirna mandru jundru ngakangu jinkinala; najiau, mardatandra pirna mandru morla ngato pudlangu ngokana warai.“

23 Kapara nunkani nunkangu jatana wonti: „Matja, jidni mili ngumu ja talku, jidni talku nganana warai ngaljengaljeni, ngato jidnana kapara kurala nganai marapuni: Wiriau Kaparaia jinkanaia mankinani.“

24 Bakana naupini, nulu mardatandra kulno maninala, wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngato jidna ngujamanala, jidni kana ngurunguru nganai, jundru naka kampai, woderi jundru wata jaupanala, ja mapai, woderi jundru wata tarauanala;

25 Ja ngangau ngani japali, ngani wapanala ja mardatandra pirna kulno jinkani mitani kurukurumalkanala: Najiau ninkida jinkani.“

26 Kaparali nunkanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni mili madlentji ja nguja, jidni milkila ngananala, ngato naka kampai, woderi ngato wata jaupanala, ja mapai, woderi ngato wata tarauanala;

27 Jundru mardatandra ngakani mardatandrakaritjimalkanietjani jinkinanto, ja ngani wokaranani, ngato mardatandra ngakani kalalanto maninanto.

28 Jeruja mardatandra pirna nunkangundru manianau, ja nunkangupini jinkianau, nulia mardatandra pirna marapratjana ngamalkai.

29 Ngangau nunkangu, nulu ngamalkai, tanali jinkila nganai, ja nulu morla marapu ngamalkala nganai; nunkangundru, nulu wata ngamalkai, tanali bakana jenia manila nganai, mina nulu ngamalkai.

30 Ja nina mili nguja ngalpuru pirnaia woranau; naka tana pirna ngirikidala nganai ja mana katakatangala nganai.“

(Ngantjani-jaura G. D. 26. Trinitatis.)

31 Kanaia Ngatamura wokaranani pirnalani nunkanani ja angela kulikiri pratjana nunkangunto, jendranguta Nauja ngamana ngarila nganai pirnalaia nunkanaia ngamani pirini,

32 Ja tanali kana wolara warupoto nunkangu mapala
nganai. Ja Nulia tanana puntibala nganai, worderu tjipi
ngamalkanietjali tjipi puntibai tjipi ngaperandru,
33 Ja tjipi Nulia ngunarani nunkanani terkibala nganai, ja
tjipi ngaperi worangantjuni.
34 Ngadani Kapara jatala nganai tanangu ngunarani
nunkanani: „Kaparanau, jurana Ngaperali ngakanali ju-
rakokai, ja mililu maratunka manianau, nina Nulia jurangu
ngankingana wonti mita pantjimanandru.
35 Ngani mauali nganana warai, jura ngana jerto
ngankana warai; ngani tertieli nganana warai, jura ngana
kaljura ngankana warai; ngani tula nganana warai, jura
ngana patana warai;
36 Ngani balu nganana warai, jura ngakangu kati wid-
mana warai; ngani muntja nganana warai, jura ngakangu
wokarana warai; ngani kanjangari pungani ngamana
warai, jura ngakangu wirina warai.“
37 Ngadani kana talkujeli nunkangu kalabala nganai ja
jatala nganai: „Kaparajai, winta ngaiani jidna maua najina
warai, ja jidna jerto ngankana warai? terti kara, ja jidna
kaljura ngankana warai?
38 Winta ngaiani jidna tula najina warai ja jidna patana
warai? balu kara, ja jinkangu kati widmana warai?
39 Winta ngaiani jidna muntja kara, kanjangari pungani
kara najina warai ja jinkangu wokarana warai?“
40 Ja kaparali kalabala nganai ja jatala nganai tanangu:
„Morlalu ngani jurangu jatai: Mina jura ngankana warai
ngakani ngatata wakawaka kulnuni, jenia jura ngakangu
ngankana warai.“
41 Ngadani Nauja bakana jatala nganai tanangu
worangantjuni: „Wapanau ngakangundru, jura madlentji
ngankanietja, ngurali turuja, nina matja ngankingana
kutjini ja angelani nunkanani.
42 Ngani mauali nganana warai, ja jura ngana wata jerto
ngankana warai; ngani tertieli nganana warai, ja jura ngana
wata kaljura ngankana warai;
43 Ngani tula nganana warai, ja jura ngana wata patana
warai; ngani balu nganana warai, ja jura ngakangu wata
kati widmana warai; ngani muntja ja kanjangari pungani
nganana warai, ja jura ngakangu wata wokarana warai.“
44 Ngadani bakana tanali nunkangu kalabala nganai ja
jatala nganai: „Kaparajai, winta ngaiani jidna najina warai
maua kara, terti kara, tula kara, balu kara, muntja kara,
kanjangari pungani kara, ja wata mili jinkani nganana
warai?“

45 Ngadani Nulia tanangu kalabala nganai ja jatala nganai:
„Morlalu ngani jurangu jatai: Mina jura wata ngankana
warai tanangundru wakawaka kulnuni jura ngakangu
bakana wata ngankana warai.“
46 Ja tanapini wapala nganai ngurali kalalaia; ja kana
talku ngurali tepia.

26

1 Ja jendranguta Jesujeli jenia jaura pratjana matja mu-
dana, Nau milini nunkanani jatana wonti:
2 Jura milkila, ditji mandruni Passa wokarai, ja tanali
Kanaia Ngatamura ngulkujeli jinkila nganai, nina ku-
narkuni katibananto.
3 Jendranguta Priesta pirna ja jaura jinkinietja ja kana
wolaraia pinaru jurborina wonti Priesta pirnaia pirini, tala
nunkani Kaiphas.
4 Ja tanali kurukuru warawarapana wonti Jesus kirieli
patala ja nari ngankala.
5 Tana jatana wonti: „Wata ditji pirnani, ngangau kana
wolara juajuangaiati.“
6 Jesus Bethania ngurani Simon kana gambalaia pungani
matja wokarana,
7 Widla kulno nunkangu wokarana wonti, nandru Al-
abaster koko gildi ngumu pirnanto ngamalkana wonti,
ja nunkangu mangatandrani nangana wonti, Nau kurlini
ngamanani.
8 Milieli nunkanali jenia najina, tana junkarina wonti ja
jatana wonti: „Minani jenia tintana?
9 Ngangau nandruja jenia gildi kalala marapuja jinki-
nanto, ja wangiwangini bakujeli jinkinanto.“
10 Jesujeli jenia ngujamana, Nau tanangu jatana wonti:
„Minandru jura nanaia widla jupai? nandruja ngankana
ngumu ngakangu ngankana warai.
11 Ngangau milingeru jura kana wangiwangi jurangunto
ngamalkai, ngana jura wata milingeru ngamalkai.
12 Nandruja ninapini gildi ngakangu palkuni nangana,
nandruja jenia ngankana warai ngana wiribala todinaia
ngakanaia.
13 Morlalu ngani jurangu jatai: Woderi tanali paruparu
ninapini ngantjani jaura kaukaubala nganai mita maruni,
naka tanali bakana jatala nganai, mina nandruja ngankana
warai, nanaia ngundrananto.“
14 Jendranguta marapratjana ja mandrundru kulno, tala
nunkani Judas Ischariot, Priesta pirnaia wapana wonti.

15 Ja jatana wonti: „Mina kalala jura jertapate-
riai ngakangu jinkila, ngato nina jurangu wontawontala
nganai?“ Tanali nunkangu mardatandra 30 jinkina wonti,
16 Nunkangundruka ditjindru nulu milingeru wontjana
wonti nina wontawontala.
17 Pulkurutjeribanibuka pani ditji ngoperalani mili wora
Jesungu wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Wodaninkinaia jidni jertapateriai, ngaiani Passa kuparu
jinkani ngankinganantо tajila?“
18 Nau jatana wonti: „Nguraia wapanau nunkanguka,
ja nunkangu jatanau: Ngujangujara jinkinietja jatai: Ditji
ngakani karakara nganai, pungani jinkanani ngato milintali
Passa kuparu tajila nganai.“
19 Ja milieli jeruja ngankana wonti worderu Jesujeli
tanangu jirijiribana warai, ja Passa kuparu ngankingana
wonti.
20 Ja matja kalkaurarina, Nau kurlini ngamana ngarina
wonti mili marapratjana ja mandrunto.
21 Ja tanali tajina, Nau jatana wonti: „Morlalu ngani
jurangu jatai: Jurangundru kulnujeli ngana wontawontala
nganai.“
22 Ja tana ngaurongauro pirna pantjina wonti, ja wonina
wonti pilki ja pilki nunkangu jatala: „Ngani nauja nganai
Kaparajai?“
23 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngalinulu mara
kurai pirrani, nulu ngana wontawontala nganai.
24 Kanaia Ngatamura wapai, worderu nunkangundru
dakanala parai; jakajai nunkangupini kanani, nulia Kanaia
Ngatamura wontawontala nganai. Nunkangupini kanani
ngumu ngananala, nauja wata dankanala.“
25 Judas, wontawontanietjali nunkanali kalabana wonti ja
jatana wonti: „Ngani nauja nganai Rabbi?“ Nau nunkangu
jatana wonti: „Jidni matja jatai.“
26 Tanali tajinani, Jesujeli buka patana wonti ja ngu-
rungutana wonti ja ninapini wokaribana wonti ja milini
nunkanani jinkina wonti ja jatana wonti: „Patanimai ja
tajianimai; naupini ngani palku nganai!“
27 Ja Nulu koko patana wonti ja jurakokana wonti ja
tanangu jinkina wonti ja jatana wonti: „Warupotujeli
nunkangundru tapanimai!
28 Ngangau naupina ngani kumari nganai Testamenta
marraia, ninapini ngani marapuja nangateriai madlentji
kalingala.
29 Ngani jurangu jatai: Kararindru ngato wata morla
nunkangupini waina nindri tandrandru tapala nganai

nunkangupini ditjielu, ngato nina marra jurangunto tapala
nganai Ngaperaia ngakanaia mililani.“
30 Ja tana jurakokani wima matja jatana, tana maninindri
mardawonpaia wapana wonti.
31 Ngadani Jesus tanangu jatana wonti: „Jura pratjaterina
nunkangupini tinkani ngakangu kintjakintjarila nganai,
ngangau dakanala parai: Ngato ngamalkanietja nandrala
nganai, ja tjipi ngami piltjaru nganala nganai.
32 Ngadani ngani matja jiritjina warai, ngani jurangu
ngopera Galilaiaia wapala nganai.“
33 Petrulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Pratjana jinkangu kintjakintjarinani, ngani wata pota
kulno jinkangu kintjakintjarila nganai.“
34 Jesus nunkangu jatana wonti: „Morlalu ngani
jinkangu jatai: Nunkangupini tinkani windrila paia ngaperi
jatananto, jundru ngana pota parkulu jedieli worarala
nganai.“
35 Petrus nunkangu jatana wonti: „Ngani bakana jinkan-
gunto palinanto, ngato jidnana wata jedieli worarala
nganai.“ Jeruja bakana mili pratjana jatana wonti.
36 Ngadani Jesus tanangunto piri kulnuni wokarana
wonti, tala nunkani Gethsemane, ja milini jatana wonti:
„Ninkida ngamana ngarianau, wolja ngani wapanani jerra
ngatjila.“
37 Ja Nulu Petrus ja Zebedäuni ngatamura wulana patana
wonti, ja wonina wonti ngaurongauro ja japali nganala.
38 Ngadani Nau tanangu jatana wonti: „Ngani mungara
ngaurongauro pirna nganai narielu; ninkida ngamanimai
ja ngakangunto tepi ngamanimai!“
39 Ja Nau ngalje morla wapana wonti ja mudlali wora-
terina wonti ja ngatjina wonti ja jatana wonti: „Ngakani
Ngaperiai; jenia kantji pantjinani, naupini koko ngakangu
wiringananto, wata jeruja worderu ngani jertapateriai, a-ai,
worderu jundru.“
40 Ja Nau mili worangu tikana wonti, ja tanana muka
mankamankana wonti ja Petrungu jatana wonti: „Mina,
jura ngandandariai ngalje ngakangunto tepi ngamala?
41 Tepi ngamanau ja ngatjianau, jura wontjanilani wiriati;
mungara manju nganai ja palku waltowalto.“
42 Nakaldra pota mandrula Nau wapana wonti ja ngatjina
wonti ja jatana wonti: „Ngakani Ngaperiai; naupini
koko ngandandarinani ngakangu wiringala, ngato ninaia
tapananto; jeruja jertapaterina jinkani pantjiatimai.“
43 Ja Nau tikana, Nulu tanana nakaldra muka manka-
mankana wonti; ngangau tana milki parina wonti.

44 Ja Nulu tanana worarana wonti ja nakaldra wapana
wonti ja pota parkulula ngatjina wonti nakaldra jenia jaura
jatana.
45 Ngadani Nau milini nunkanani tikana wonti ja tanangu
jatana wonti: „Mukaturaranau ja ngara ngamanau! Mai,
naupini ditji karakara nganai, ja tanali Kanaia Ngatamura
madlentji marani ngulkujeli jinkila nganai.
46 Terkakanau ngaiana wapananto! mai, nauwa
wokaraila, nuluwa ngana wontawontai.“
47 Ja Nau jenia jatanani, mai, Judas, marapratjana ja
mandrundru kulno, wokarana wonti, ja nunkangunto kana
wolara pirna kalti tirieli ja pitali Priesta pirnandru ja kana
wolaraia pinarandru.
48 Wontawontanietjali nunkanali tanangu malka jinkina
wonti ja jatana wonti: „Worananina ngato manatapala
nganai, Nauja nganai; ninaia patanimai!“
49 Ja nurujeli nau Jesungu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Murlali nganamai, Rabbi!“ ja nina manatapana
wonti.
50 Jesus nunkangu jatana wonti: „Kamaneliai, minani
jidni wokarai?“ Ngadani tana karakararina wonti ja Je-
sungu mara kurana pararana wonti ja nina patana wonti.
51 Ja mai, kulno tanangundru Jesungu jela, nguna warpi-
pana wonti, ja mardakirra nunkani dukarana wonti, ja
Priesta pirnaia mili kulno nandrana wonti, ja nina talpa
wokaribana wonti.
52 Jesus nunkangu jatana wonti: „Mardakirra jinkani
nakaldra nunkani pirini widmana tikau; ngangau war-
letanali mardakirra patai, mardakirrali palila nganai.
53 Jundru ngundrai, ngani karari ngandandariai
Ngaperani ngakanani ngatjila, ja Nulia ngakangu angela
morla marapu jinpananto legiona marapratjana ja
mandruni?
54 Worderu jaura wora morlalu pantjinanto, jeruja jenia
pantjinanto?“
55 Nunkangupini ditjini Jesus wolarani jatana wonti:
„Jura ngakangu dunkana warai watawatali maninietjani
jeribaka mardakirrali ja pitali ngana patala; ditji marapuni
ngani jurangunto ngamana warai Godaia pungani ngujan-
gujara jinkina, ja jura ngana wata patana warai.
56 Jenia pratjana pantjiai, Prophetaia jaura morlalu pan-
tjinanto.“ Ngadani mili pratjana nunkangundru puntina
wonti ja japa mindrina wonti.
57 Ja tanali Jesus patana wonti ja nina Kaiphasangu
Priesta pirnaia wapalkana wonti, wodajeri jaura jinkinietja
ja pinaru wora jurborina wonti.

58 Petrus nunkangu woritandru karipaterina wonti
Priesta pirnaia pungajelu; ja nau wirina wonti, ja milini jela
ngamana ngarina wonti najila, mina pantjila nganai.
59 Priesta pirnali ja pinaru worali ja kapara pratjanali jedi
jaura wontina wonti Jesungu, nina nari ngankala.
60 Ja tanali panila mankamankana wonti. Ja jedikantji
marapu wokarana wonti, ja tanali panila mankamankana
wonti. Ngadani jedikantji mandru wokarana wonti,
61 Ja jatana wonti: „Naupini jatana warai: Ngani ngurun-
guru nganai, Godaia punga wokaribala ja ditjini parkulani
nina nakaldra wotila.“
62 Ja Priesta pirna terkakana wonti ja jatana wonti
nunkangu: „Jundru panila kalabai mina pudlalia morlalu
kurai jinkangu?“
63 Jesus ngapu nganana wonti. Ja Priesta pirnali kalabana
wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngato jinkangu jaura
morlalu jakalkai Goda tepini, jidni ngaianingu jatananto,
jidni Christus Godaia Ngatamura nganai.“
64 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jidni matja jatai.
Morlalu ngani jurangu jatai: Kararindru jura najila nganai
Kanaia Ngatamura ngurulaia ngunarani ngamanani, ja
pariwilpalali talara palkujeli wokaranani.“
65 Ngadani Priesta pirnali kati nunkani purana wonti
ja jatana wonti: „Nulia Goda ngirkibana warai; minani
ngaiani jaura morlalu morla ngamalkananto? Mai, karari
jura ninaia Goda ngirkibanani ngarana warai.
66 Mina jura ngundrai?“ Tanali kalabana wonti ja jatana
wonti: „Nauja palinanto nari.“
67 Ngadani tanali ngaltja nunkangu mudlani worana
wonti, ja nina marali nandrana wonti; ja palpali nina mara
mokujeli nandrana wonti,
68 Ja jatana wonti: „Ngaianingu morlalu jatamai Christu-
jai, warlenulu jidna nandrana warai?“
69 Petrus palarani ngamana wonti piri tertini, ja
nunkangu widla mili wokarana wonti ja jatana wonti:
„Jidni bakana Jesungunto Galilaiala nganana warai!“
70 Nau jedina wonti pratjanani ja jatana wonti: „Ngani ko,
mina jidni jatai.“
71 Nau dunkana manani, nina kulno ngurujeli najina
wonti ja tanangu naka jatana wonti: „Bakana naupini
Jesungu Nazaretalani jela nganana warai.“
72 Ja nau nakaldra jedina wonti ja jaura morlalu jatana
wonti: „Ngato nina kana wata ngujamai.“

73 Ngalje ngadani tana naka terkana wokarana wonti ja
Petrungu jatana wonti: „Morlalu, bakana jidni tanangun-
dru kulno nganai, ngangau talieli jinkanali jidni wondrai.“
74 Jendranguta nulu wonina wonti madlentji jataterila,
ja jaura morlalu jatana wonti: „Ngato ninapini kana wata
ngujamai.“ Ja nurujeli paia ngaperi jatana wonti.
75 Ja Petrulu Jesuni jaura ngundrana wonti, nau
nunkangu jatala wiri: „Windrila paia ngaperi jatananto,
jundru ngana pota parkulu jedieli worarala nganai.“ Ja nau
dunkana wonti ja burkali pirna jindrana wonti.

27

1 Ja matja nguramarana, Priesta pirnali ja kana wolaraia
pinaru pratjanali ngankamalina wonti Jesungundru, nina
nari ngakala.
2 Ja tanali nina dupudupu ngankana wonti ja nina
wapalkana wonti ja nina Pontiungu Pilatungu mitaia ka-
pakaparani jinkina wonti.
3 Ngadani Judasali wontawontanietjali nunkanali matja
najina, tanali nunkangu kalala jinkila nganai, nulu burkali
mardatandra 30 Priesta pirnani ja pinaru worangu jinkina
tikana wonti,
4 Ja jatana wonti: „Ngato madlentji ngankana warai,
ngangau ngato kumari kulikiri wontawontana warai.“ Tana
jatana wonti: „Mina jenia ngaianingu? Muntali najiau!“
5 Ja nulu tanana mardatandra Godaia pungani worana
wonti ja wapana wonti ja waruwarukijiribaterina wonti.
6 Priesta pirnali tanana mardatandra patana wonti ja
jatana wonti: „Wata talku nganai, tananaia Godaia pun-
gaia kokuni worala, ngangau jenia kumari mardatandra
nganai.“
7 Tana matja ngankamalina, tanali tanangundru bu-
lurukoko ngankanietjaia mita burungankana wonti tula
todila.
8 Jendrangundruja tanali nina mita „kumari-mita“ dikai
kararilu.
9 Jendranguta morlalu pantjina wonti mina Prophetali
Jeremiasali kaukaubana wonti nau jatana wonti: „Ja
tanali mardatandra 30 manina wonti burungankani kalala
nunkangu, worana tanali Juda kana ngatamurandru burun-
gankanala,
10 Ja tanali tanana jinkina wonti bulurukoko ngankaniet-
jaia mitani worderu Kaparali ngakangu jirijiribana wonti.“
11 Jesus kapakapara mudlani terkana wonti. Ja ka-
pakaparali nina jakalkana wanti ja jatana wonti: „Jidni

Juda kanaia Kapara nganai?“ Jesus nunkangu jatana wonti: „Jidni matja jatai.“

12 Ja Priesta pirna ja pinaru wora nunkangu ngulkuterkanani, Nulu wata kalabana wonti.

13 Ngadani Pilatus nunkangu jatana wonti: „Jundru wata ngarai, worderuntja jaurali tana jinkangundru ngulkuterkai?“

14 Ja Nulu nunkangu wata jaura kulno kalabana wonti, jeruja bakana kapakapara pirna ngaruparana wonti.

15 Ditji pirnani kapakaparali milingeru wolarani kanjangarila kulno kurakana wonti, worananina tanali ngantjana wonti.

16 Tanali jendranguta madlentji ngankanietja pirna kanjangari pungani ngamalkana wonti, tala nunkani Barabbas.

17 Tana matja jurborina, Pilatus tanangu jatana wonti: „Worana jura ngantjai, nina ngato jurangu kurakananto, Barabbas kara, Jesus kara, nina tanali dikai Christus?“

18 Ngangau nau milkila nganana wonti, tanali nina kuterilkanandru ngulkuterkana warai.

19 Nau kalala jinkini pirini matja ngamana ngarina, noajeli nunkanali nunkangu jinpana wonti ja jatana wonti: „Panila jundru nunkangupini kana talkuni ngankamai; ngangau ngato karari ngapitjali nunkangundru pirna ketjaketjana warai.“

20 Priesta pirnali ja pinaru wolarali kana wolara winpana wonti, tanali Barabbangundru ngatjinanto, ja Jesus nari ngankananto.

21 Kapakaparali kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Worana pudlangundru jura ngantjai, wodanina ngato pudlangundru kurakananto?“ Tana jatana wonti: „Barabbas.“

22 Pilatus tanangu jatana wonti: „Mina ngato Jesungu ngankananto, nina tanali dikai Christus?“ Pratjana nunkangu jatana wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“

23 Kapakaparali jatana wonti: „Mina madlentji Nulia ngankana warai?“ Tana morla maritjina wonti ja jatana wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“

24 Pilatulu najina, jenia baku nganai, tana windri morla juajuangana wonti, nulu ngapa manina wonti ja mara kulirkaterina wonti kana wolara mudlani ja jatana wonti: „Ngani madlentji pani nganai nunkangu kana talku kumarani; muntali najianau!“

25 Ja kana wolarali kalabana wonti ja jatana wonti: „Kumari nunkani ngaianingu ja kupani ngaianinani wokaraiatimai!“

26 Ngadani nulu tanangu Barabbas kurakana wonti. Ja
nulu jirijiribana wonti Jesus nandrananto, ja nina jinkina
wonti kunarkuni katibala.
27 Ngadani kapakaparaia mili wolarali Jesus kapaka-
paraia pungani wapalkana wonti, ja nunkangu mili prat-
jana jurborilkana wonti.
28 Ja tanali kati nunkani dukarana wonti, ja nunkangu
kati maralje widmana wonti.
29 Ja tanali dilka pirapira dakana wonti, ja nunkangu man-
gatandrani kurana wonti, ja pita nunkangu mara ngunarani
jinkina wonti, ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti ja
nina ngirkibana wonti ja jatana wonti: „Murlali nganamai,
Juda kanaia Kaparajai!“
30 Ja tanali nunkangu ngaltja worana wonti, ja pita
manina wonti, ja nina mangatandra nandrana wonti.
31 Ja tanali nina matja ngirkibana, tanali kati maralje
nunkangundru dukarana wonti, ju kati pilki nunkani
nunkangu widmana wonti, ja nina wapalkana wonti ku-
narkuni katibala.
32 Tana dunkana, tanali kana kulno Kyrenala manka-
mankana wonti, tala nunkani Simon; nina tanali watawatali
patana wonti nulu kunarku nunkani waltananto.
33 Ja tana wokarana wonti piri kulnuni, Golgatha tala
nunkani, jenia wondrai: „Mangatandra piri.“
34 Ja tanali nunkangu kaldri puratandrali ngokana jinkina
wonti tapananto; ja Nulu jenia wontjana, Nulu wata
ngantjana wonti tapala.
35 Tanali nina matja kunarkuni katibana, tanali kati
nunkani puntibana wonti wontjani malkali: Ngangau
Prophetaia jaura morlalu pantjinanto: „Tanali kati ngakani
puntibana wonti, ja ngakani kati pirnani tanali wontjani
malka worana wonti.“
36 Ja tana ngamana ngarina wonti ja nina najinajibana
wonti.
37 Ja tanali nunkangu mangatandrani miri jaura kurana
wonti, minandru Nau palinanto jeruja: „Naupini Jesus Juda
kanaia Kapara nganai.“
38 Ngadani tanali nunkangu jela watawatali maninietja
mandru kunarkuni katibana wonti, kulno nunkangu ngu-
narani, ja kulno nunkangu worangantjuni.
39 Wiringanietjali nina ngirkibana wonti ja mangatandra
walkina wonti,
40 Ja jatana wonti: „Jundru Godaia punga tampuribanietja
ja wotinietja ditjini parkulani, jidni munta kulkateriau!
jidni Godaia Ngatamura ngananani, kunarkundru ngaria-
mai!“

41 Tanali jeribaka nina bakana Priesta pirnali ja jaura
jinkinietjali ja pinarali ngirkibana wonti ja jatana wonti:
42 „Kana nguru Nulia kulkana warai, ja muntali
Nauja ngandandariai kulkaterila; Nauja Israelani Kapara
ngananani, Nauja karari kunarkundru ngariatimai, ja nga-
iana nunkangu morlalu ngundrala nganai.
43 Nulia Godani morlalu ngundrana warai; Nulia karari
ninaia kurakaiatimai, Nulia ninaia ngantjanani; ngangau
Nauja jatana warai: Ngani Godaia Ngatamura nganai.“
44 Tanangu jeribaka nina bakana watawatali maninietjali
ngirkibana wonti, pudla nunkangu jela kunarkuni parana
wonti.
45 Todandru ngalpuru pirna pantjina wonti mita maruni
ditji kunarkujelu.
46 Ditji kunarkuni Jesus ngaiala pirnali maritjina wonti ja
jatana wonti: „Eli, Eli, lama sabachthani?“ jenia wondrai:
„Godajai ngakani, Godajai ngakani; minandru jundru
ngana worarana warai?“
47 Palpa tanangundru naka terkana, ja jenia ngarana,
jatana wonti: „Nulupini Elias karkai.“
48 Ja nurujeli tanangundru kulno mindrina wonti ja miri-
tipa manina wonti, ja nina kaldrieli ngapatjanka ngankana
wonti, ja nina pitani widmana wonti, ja nunkangu jinkina
wonti tapananto.
49 Kana nguru jatana wonti: „Worani; ngaiana najinanto
Elias kara wokarala nganai ninaia kulkala.“
50 Jesus nakaldra ngaiala pirnali maritjina wonti ja palina
wonti.
51 Ja mai, kati pirna Godaia pungani puraterina wonti
terti mirindru ngarinalujelu; ja mita wiltjiwiltjina wonti, ja
marda taldra tjelapalkaterina wonti.
52 Ja nariwonpa wilparina wonti, ja kana kulikiria palku
marapu, tana matja turarana, jiritjina wonti.
53 Ja nunkani tepi terkakani ngadani, tana narikutundru
dunkana wonti, ja ngura kulikiria wapana wonti, ja kana
marapuni wondraterina wonti.
54 Ja juljaiakapara, ja tana nunkangunto Jesus najina-
jibana, japali pirna pantjina wonti, tanali mita wiltjiwiltji-
nani najina wonti, ja jenia, mina pantjina warai, ja jatana
wonti: „Morlalu Naupini Godaia Ngatamura nganana
warai.“
55 Naka bakana widla marapu nganana wonti, tanali
woritandru jenia najina wonti; tana Jesungu Galilaiandru
karipaterina warai mili nunkani nganala.

56 Tanangundru nganana wonti Maria Magdalala, ja
Maria, Jakobuni ja Joseni ngandri, ja Zebedäuni ngatamu-
raia ngandri.
57 Matja kalkaurarina, kana poto pirna Arimathiala, tala
nunkani Joseph, wokarana wonti; nau bakana Jesuni mili
nganana wonti.
58 Nau Pilatungu wapana wonti, ja Jesuni palkuni ngatjina
wonti; ngadani Pilatus jirijiribana wonti nunkangu palku
jinkinanto.
59 Ja Josephali palku manina wonti, ja nina kati kulikirieli
karana wonti,
60 Ja nina narikutu marrani nunkanani kurana wonti,
nina nulu marda taldrani bakuna wonti; ja nulu marda
pirna narikutuja manani tirimalkana wonti ja wapana
wonti.
61 Naka Maria Magdalala nganana wonti, ja Maria kulno,
pudla nariwonpankari ngamana wonti.
62 Ditjini kulnuni, ngankingani ditjini ngadani, Priesta
pirna ja Pharisaia Pilatungu jurlborina wonti,
63 Ja jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani mangatandra
wilpariai, Naupini karkarkanietja nunkani tepia ditjini
jatana paraia: Ditjini parkulani ngani jiritjila nganai.
64 Jirijiribamai, tanali nariwonpa ditjini parkulanilu na-
jinajibananto, mili nunkani wokaraiati ja nina kurieli
maniati ja kana wolarani jataiati: Nauja narindru jiritjina
warai; ja mudani jedibala morla tjautjau pantjiati ngoper-
alani.“
65 Pilatus tanangu jatana wonti: „Ninkida jura najina-
jibanietja ngamalkai; wapanau, ja nina ngumu ngamalka-
nau, worderu jura ngujamai.“
66 Tana wapana wonti ja nariwonpa ngumu ngamalkana
wonti, ja mardani kandrieli malka kurana wonti najina-
jibanietjali jelali.

28

1 Sabbath ditji matja mudana, ja nguramarana Godaia
ditjini, Maria Magdalala ja Maria nguru wokarana wonti
nariwonpa najila.
2 Ja mai, mita pirna wiltjiwiltjina wonti; ngangau Ka-
paraia angela pariwilpandru ngarina wonti, ja marda man-
andru tirimalkana wonti, ja nunkangupini miri ngamana
ngarina wonti.
3 Nau mudla talara praitji jeribaka nganana wonti, ja kati
nunkani bulu, taleri jeribaka.
4 Najinajibanietja nunkangundru japali ngarrana wonti,
ja nari jeribaka nganana wonti.

5 Angelali widlani kalabana wonti ja jatana wonti: „Wata
japali nganalumai; ngangau ngani milkila, judla Jesus
wontiai, Nau kunarkuni palina.
6 Nau wata ninkida nganai; ngangau Nau tepi terkakana
warai, worderu Nau jatana paraia. Kaparalumai, ja
najialumai piri, wodajeri Kapara parana warai,
7 Ja nurujeli wapalumai, ja milini nunkanani jatalumai:
Nau narindru tepi terkakana warai; ja mai, Nau jurangu
ngopera wapala nganai Galilaia mitaia, naka jura nina
najila nganai. Mai, ngani jenia judlangu jatana warai.“
8 Ja pudla nurujeli narikutundru wapana wonti japali
pirna ja mankinali, ja mindrina wonti jenia milini
nunkanani kaukaubala.
9 Pudla wapanani jenia milini nunkanani kaukaubala,
mai, Jesus pudlangu mandurina wonti ja jatana wonti:
„Murlali nganalumai!“ ja pudla nunkangu wokarana wonti
ja nina tidna patana wonti ju nunkangu pantjaterkana
ngarina wonti.
10 Ngadani Jesus pudlangu jatana wonti: „Wata japali
nganalumai; a-ai, wapalumai ja jenia ngatatani ngakanani
kaukaubalumai; ngangau tana Galilaiaia wapananto, ja
naka tanali ngana najila nganai.“
11 Pudla matja wapana, mai, najinajibanietja palpa ngu-
rani wokarana wonti ja Priesta pirnani kaukaubana wonti
pratjana, mina pantjina warai.
12 Ja tana, ja pinaru wora matja mapaterina ja
jaura ngankamalina, tanali najinajibanietjani mardatandra
marapu jinkina wonti,
13 Ja jatana wonti: „Jatanau: Mili nunkani tinkani
wokarana warai, ja nina kurieli manina warai, ngaiani
turaranani.
14 Ja jenia kapakaparali ngaranani, ngaiani nina murlali
daudauala nganai, ja jurana nunkangu murlali ngankala
nganai.“
15 Tanali mardatandra manina wonti, ja jeruja ngankana
wonti, worderu tanali ngujangujara manina warai. Ja Juda
kanali jenia kaukaubijiribamalina wonti kararielu.
16 Tana mili marapratjana ja kulno Galilaiaia wapana
wonti nunkangupini mardawonpaia, wodajeri Jesujeli
tanangu jirijiribanala.
17 Tanali nina najina, tana nunkangu pantjaterkana
ngarina wonti; ja palpa mangangankana wonti.
18 Ja Jesus tanangu wokarana wonti ja kaukaubana wonti
ja jatana wonti: „Nulia ngurula pratjana ngakangu jinkina
wonti pariwilpani ja mitani.

19 Jeruja wapanau, ja kana wolara warupoto mili
ngankanau, ja tanana multibanau Ngaperaia ja Ngatamu-
raia ja Jaolaia kulikiria talani.
20 Ja tanangu ngujangujara jinkianau pratjana ngamal-
kala, mina ngato jurangu jirijiribanala. Ja mai, ngani juran-
gunto nganala nganai ditjini warupotuni mita mudanajelu.“

Ngantjani-jaura Markungundru.

1 Jesuni Christuni Godaia Ngatamuraia wonini ngantjani
jaura.
2 Worderu Jesaiasani Prophetaia dakanala parai: „Mai,
ngato angela ngakani mudlani jinkanani ngopera jinpai,
nulu palto jinkani jinkangu ngankijiribingala nganai.
3 Karkanietjaia ngaiala pitarani parai: Kaparaia palto
ngankinganimai, ja tidna palto nunkani talku ngankani-
mai!“
4 Johannes terkakana wonti ja multibanila jinkina
wonti pitarani, ja madlentjandru karitjimalkani multibanila
kaukaubana wonti madlentji kalingala.
5 Ja nunkangu dunkana wonti Judaiala pratjaterina ja
Jerusalemala; ja nulu tanana multibana wonti Jordan
kaiarani, ja tanali madlentji tanani talku dikana wonti.
6 Johannili kati Camuli njurdu ja dala kapani nunkanani
ngamalkana wonti, ja buka nunkani palaparu ja pitjambu
nganana wonti.
7 Ja nulu ngujangujara jinkina wonti ja jatana wonti:
„Ngakangu ngadani kulno wokarala nganai, Nau morla
ngurunguru nganai ngakangu; nunkangu ngani wata talku
nganai buruna ngarila nunkani jinka tidnaputandru dukar-
ala.
8 Ngato jurana ngapali multibai, ja Nulu jurana Jaola
kulikirieli multibala nganai.“
9 Ja jendranguta Jesus Nazaretandru Galilaiani wokarana
wonti, ja Johanningundru multibanila manina wonti Jordan
kaiarani.
10 Ja nurujeli ngapandru dunkana tarana, nulu pari-
wilpa piririnani najina wonti, ja Jaola mulapara jeribaka
nunkangu ngarinani.
11 Ja ngaiala pariwilpandru pantjina wonti: „Jidni Ngata-
mura ngantjalu ngakani nganai, jinkangu ngani murlah
nganai.“
12 Ja nurujeli Jaolali nina pitaraia tertubana wonti.
13 Ja Nau naka pitarani pira kulno ja ditji marapratjana
nganana wonti, ja kutjieli nina wontjana wonti, ja Nau
nganti jampali jela nganana wonti, ja angela wora mili
nunkani nganana wonti.
14 Tanali Johannes kanjangari pungani matja widmana,
Jesus Galilaiani wokarana wonti ja ngantjani jaura Godaia
mililandru kaukaubana wonti,

15 Ja jatana wonti: „Ditji matja wokarana warai, ja Godaia
milila karakara nganai. Madlentjandru karitjianau, ja
ngantjani jaura morlalu ngundranau!“
16 Nau Galilaia pantuni wirarina wonti, ja Nulu Simon
ja Andreas ngatata nunkani najina wonti, pudlali jama
pantuni worana wonti; ngangau pudla paru maninietja
nganana wonti.
17 Ja Jesus pudlangu jatana wonti: „Kaparalumai, ja
ngakangu karipaterialumai, ngato judlana kana maninietja
ngankala nganai.“
18 Ja nurujeli pudlali jama worarana wonti ja nunkangu
karipaterina wonti.
19 Ja Nau nakandru morla wapana wonti, ja Nulu Jakobus
Zebedäuni ngatamura, ja Johannes ngatata nunkani, botani
jama karpanani najina wonti.
20 Ja nurujeli Nulu pudlana karkana wonti; ja pudlali
Zebedäus ngaperi pudlani ja mili nunkani botani worarana
wonti, ja pudla wapana wonti ja nunkangu karipaterina
wonti.
21 Ja tana Kapernaum ngurani wirina wonti. Ja nurujeli
Nau Sabbat ditjini jaura pungani wirina wonti ja ngujangu-
jara jinkina wonti.
22 Ja tana ngujangujarani nunkanani pirna ngaruparana
wonti; ngangau Nulu ngurungurujeli tanangu ngujangujara
jinkina wonti, ja wata jaura jinkinietjali jeribaka.
23 Ja jaura pungani tananani kana kulno kutji murumu-
runto nganana wonti, ja nau maritjina wonti,
24 Ja jatana wonti: „Burru, mina ngaianingu ja jinkangu,
Jesujai Nazarenalajai, jidni wokarana warai ngianina terib-
ala? Ngato jidna ngujamai, worana jidni nganai: Godaia
kulikiri!“
25 Jesujeli nina daudauana wonti ja jatana wonti: „Nga-
puriau, ja nunkangundru dunkau!“
26 Ja kutji murumurujeli nina diadialkana wonti, ja nau
ngaiala pirnali maritjina wonti ja nunkangundru dunkana
wonti.
27 Ja pratjana pirna ngaruparana wonti, jeruja tana
jakalkijiribamalina wonti ja jatana wonti: „Mina jenia
nganai? Mina naupini ngujangujara marra nganai? Ngan-
gau Nulu ngurungurujeli bakana kutji murumuruni jiri-
jiribai, ja tana nunkangu pankiai.“
28 Ja nurujeli pinti nunkangundru karitjina wonti won-
tikana wonti Galilaiani paruparu.
29 Ja nurujeli tana jaura pungandru dunkana wonti,
ja Simon ja Andreani pungani wirina wonti, Jakobus ja
Johannes jelalu.

30 Simonani paiara muntja turuturu parana wonti; ja nu-
rujeli tanali nunkangu nankangundru kaukaubana wonti.
31 Ja Nau wokarana wonti, ja nana terkibana tarana
wonti, ja nana mara patana wonti; ja nurujali muntja
turuturujeli nana worarana wonti, ja nani tanangu mili
nganana wonti.
32 Matja kalkaurarina, ja ditji wirina, tanali nunkangu
muntja pratjana ja kana kutjinto jurborilkana wonti.
33 Ja ngurala pratjana mapaterina wonti manani.
34 Ja Nulu marapu, tanali muntja pilki ja pilki ngamalkana
wonti, tepi ngankana wonti; ja Nulu kutji madlentji marapu
dunkalkana wonti, ja Nulu kutjini wata manuni kurana
wonti jatananto, ngangau tanali nina ngujamana wonti.
35 Ja nguramarani kuperi Nau jiritjina wonti ja pitaraia
wapana wonti, ja naka Nau ngatjina wonti.
36 Ja Simon, ja tana nunkangunto, nunkangu wapantina
wonti.
37 Ja tanali nina matja mankamankana, tana nunkangu
jatana wonti: „Marapujeli jidna wontiai.“
38 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngaiana bakana
ngura nguraia wapananto, ngangau ngato bakana naka
jaura kaukaubananto; ngangau jendrania ngani wokarana
wonti.“
39 Ja Nulu jaura pungani tananani ngujangujara jinkina
wonti Galilaiani paruparu, ja Nulu kutji dunkalkana wonti.
40 Ja kana kulno gambanto nunkangu wokarana wonti,
nau nunkangu ngatjina wonti ja nunkangu pantjerterkana
ngarina wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni jertapateri-
nani, jidni ngurunguru nganai ngana kulirkala.“
41 Jesus nunkangu kalumiltjamiltjarina wonti, ja Nau
mara warpina wonti ja nina karakarana wonti ja nunkangu
jatana wonti: „Ngani jertapateriai, kulikiri nganamai!“
42 Ja Nau jeruja jatana, nurujeli gamba nunkangundru
puntina wonti, ja nau kulikiri pantjina wonti.
43 Ja Nulu nina daudauana wonti, ja nina nurujeli narrana
wonti,
44 Ja nunkangu jatana wonti: „Mai, wata kanani jenia
kaukaubau, a-ai, wapau ja Priestani wondrateriau, ja
jinkani kulikirindru nina poto jinkiau, mina Mosili jirijirib-
ana wonti, tanangu malka ngananananto.“
45 Nau matja dunkana, nulu wonina wonti jenia pirna
kaukaubala ja jaura maruribala; jeruja Nau ngandanda-
rina wonti tinkari ngura kulnuni wirila, a-ai, Nau windri
palarani pitarani nganana wonti, ja tana nunkangu paru-
parundru wokarana wonti.

2

1 Ja nakaldra ditji palpani ngadani Nau Kapernaum
ngurani wirina wonti; ja tanali ngarana wonti Nau pungani
ngamai.
2 Ja nurujeli marapu jurborina wonti, jeruja bakana
naupini piri manani karakara tanangu wuldru nganana
wonti; ja Nulu tanangu jaura kaukaubana wonti.
3 Ja tana nunkangu wokarana wonti, ja nunkangu kana
tjunduru wapalkana wonti, nina kana mandru ja mandru-
jeli padakana wonti.
4 Ja ngangau tana ngandandarina wonti nina nunkangu
karakara wapalkana kana wolarandru, tanali punga man-
gatandra, woderi Nau nganana wonti, wilpa ngankana
wonti. Ja tanali nina matja wilpa ngankana, tanali turarani
piri, nunkangupini kana tjunduru paranani, ngarilkana
wonti.
5 Jesujeli tanani morlalu ngundrana najina, Nau kana
tjundurani jatana wonti: „Ngatamurajai, madlentji jinkani
matja worana warai!“
6 Naka jaura jinkinietja palpa ngamana wonti, tanali
ngundrana wonti ngarali tananali:
7 „Minandru Nulupini jeruja Goda ngirkibai? Worana
ngurunguru nganai madlentji kalingala, kalitakali Goda
kulnulu?“
8 Ja nurujeli Jesujeli Jaolali nunkanali ngujamana wonti,
tanali jeruja ngundrai, Nau tanangu jatana wonti: „Minan-
dru jura ngarali juranali jenia ngundrai?
9 Mina morla ngaua nganai, kana tjundurani jatala kara:
Madlentji jinkani matja worana, jatala kara: Terkakau,
turarani piri jinkani maniau ja wapau?
10 Ngangau jura ngujamananto, Kanaia Ngatamurajeli
ngurula ngamalkai mitani madlentji worala, Nau tjun-
durani jatana wonti.
11 Ngani jinkangu jatai: Terkakamai, turarani piri jinkani
maniau, ja jinkani pungaia wapau!“
12 Ja nau nurujeli terkakana wonti, ja nulu turarani piri
nunkani manina wonti, ja dunkana wonti pratjanani, jeruja
pratjana pirna ngaruparana wonti ja Goda jurakokana
wonti jeruja jatana: „Wata pota kulno ngaiani jenia naji-
nala.“
13 Ja Nau nakaldra panto dirkalaniwirdi wapana wonti, ja
kana wolara nunkangu wokarana wonti, ja Nulu tanangu
ngujangujara jinkina wonti.
14 Ja wiringana Nulu Levi Alphäuni ngatamura najingana
wonti mardatandrakampanietjaia pungani ngamanani, ja

Nau nunkangu jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“ Ja nau terkakana wonti ja nunkangu karipaterina wonti.

15 Ja jendranguta Nau pungani nunkani bukani ngamana wonti, ja mardatandrakampanietja ja kana madlentji marapu Jesungu ja milini nunkanani jela ngamana ngarina wonti bukaia; ngangau tana marapu nganana wonti, ja tana nunkangu karipaterina wonti.

16 Ja jaura jinkinietjali ja Pharisaiali nina najina madlentji ngankanietjanto ja mardatandrakampanietjanto tajinani, tana milini nunkanani jatana wonti: „Minandru Nulu madlentji ngankanietjani ja mardatandrakampanietjani jela tajiai ja tapai?“

17 Ja Jesujeli jenia matja ngarana, Nau tanangu jatana wonti: „Ngurungurujeli wata kunki ngundrai, a-ai, muntjali. Ngani wata wokaranala kana talku karkala, a-ai, windri kana madlentji.“

18 Ja Johannini mili ja Pharisaiani milja ngamana wonti; ja tana wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Minandru Johannini ja Pharisaiani mili milja ngamai, ja mili jinkani wata milja ngamai?“

19 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Noangantjanipirnaia kamaneli ngandandariai milja ngamala noangantjanipirna tanangu jela ngananani? Jeruntjaia tanali noangantjanipirna ngamalkai, tana ngandandariai milja ngamala.

20 Ditji wokarala nganai, tanali noangantjanipirna tanangundru manila nganai, ngadani tanaia milja ngamala nganai.

21 Wata kulnujeli katini womalani kati jela ngumu karpai; ngangau kati jela marra nakaldra kati womalandru purateriai, ja wilpa morla pirna pantjiai.

22 Ja bakana wata kulnujeli waina marra junga womalani kurarai, a-ai, waina marrali junga wokaribaiati, ja waina ngakaiati, ja junga pakiati, a-ai, tanali waina marra junga marrani kurarananto.“

23 Ja jendranguta Nau Sabbat ditjini buka maruni palkingana wonti, ja milieli nunkanali wonina wonti palto ngankala buka mangatandra wokaribala.

24 Ja Pharisaia nunkangu jatana wonti: „Mai, Minandru tanalia Sabbat ditjini ngankai, mina wata talku nganai?“

25 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jura wata warapanala, mina Davidali ngankana wonti, jendranguta nau buka pani nganana wonti, ja nau, ja tana nunkangunto, mauali nganana wonti?

26 Worderu nau Godaia pungani wirina wonti Abjathar Priesta pirnaia ditjini, ja wondrani buka tajina wonti,

tanana tajila wata kuluni manuni kuranala, a-ai, windri
Priestani, ja nulu bakana tanangu nunkangunto, jinkina
wonti?
27 Ja Nau tanangu jatana wonti: Sabbat ditji kanandru
pantjina wonti, ja wata kana Sabbat ditjindru.
28 Jendrania Kanaia Ngatamura bakana Sabbat ditjia
Kapara nganai.“

3

1 Ja Nau nakaldra jaura pungani wokarana wirina wonti,
ja naka kana kulno nganana wonti, nau mara kulno muja
nganana wonti.
2 Ja tanali nina najinajibana wonti, Nulu nina Sabbat
ditjini tepi ngankala nganai kara, ngangau tana nunkangun-
dru ngulkuterkananto.
3 Ja Nau nunkangupini kanani, nau mara muja
ngananani, jatana wonti: „Terti terkakamai!“
4 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jenia talku nganai,
Sabbat ditjini ngumu ngankala kara, madlentji ngankala
kara, mungara kulkala kara, nari ngankala kara?“ Ja tana
ngapu nganana wonti.
5 Ja Nulu tanana tirieli najina karitjina wonti, ja tanani
ngara ngurungurundru ngaurongauro nganana wonti, ja
nunkangu kanani jatana wonti: „Mara ngutateriau!“ Ja nau
mara ngutaterina wonti, ja nau mara nakaldra tepi nganana
wonti mara nguru jeribaka.
6 Ja Pharisaia matja dunkana, tana nurujeli Herodini
milieli jakalkijiribamalina wonti nunkangundru, worderu
nina nandrala.
7 Ja Jesus nunkani milinto pantuja kutingana wonti; ja
kana wolara marapu nunkangu karipaterina wonti Galila-
iandru, ja Judaiandru,
8 Ja Jerusalemindru, ja Idumaiandru, ja Jordan kaiari
jerankarindru, bakana tana Tyrus ja Sidon mitandru
wolara marapu nunkangu wokarana wonti; ngangau tanali
ngarana wonti, worderu marapu Nulu ngankanani.
9 Ja Nau milini nunkanani jatana wonti, tanali nunkangu
bota ngankijiribinganantо kana wolarandru; ngangau
tanali nina wata nankanankananto.
10 Ngangau Nulu marapu tepi ngankana wonti, jeruja
tana muntja pratjana nunkangu jurboringana wonti nina
karakarala.
11 Ja kutji murumuru wora, tanali nina najina, nunkangu
woraterina wonti ja maritjina wonti ja jatana wonti: „Jidni
Godaia Ngatamura nganai.“

12 Ja Nulu tanana pirna daudauana wonti, tanali nina
wata tinkari ngankananto.
13 Ja Nau mardawonpaia tarana wonti, ja Nulu karkana
wonti tanana Nulu ngantjana wonti; ja tana nunkangu
wokarana wonti.
14 Ja Nulu marapratjana ja mandru kalkalkana wonti,
ngangau tana nunkangunto ngananantо, ja Nulu tanana
jinpananto jaura kaukaubala,
15 Ja pirnala ngamalkala kana muntja tepi ngankala, ja
kutji worana dunkalkala.
16 Ja Nulu Simoningu tala Petrus ngokana wonti.
17 Ja Jakobus Zebedäuni ngatamura, ja Johannes Jakobuni
ngatata; ja Nulu pudlangu tala ngokana wonti jenia: „Boan-
erges, jenia wondrai: Piltripiltria kupa.“
18 Ja Andreas, ja Philippus, ja Bartholomäus, ja Matthäus,
ja Thomas, ja Jakobus Alphäuni ngatamura, ja Thaddäus, ja
Simon, Kana ngurandru,
19 Ja Judas Ischariot, nulu nina bakana wontawontana
wonti.
20 Ja tana pungani wirina wonti; ja nakaldra kana wolara
jurborina wonti, jeruja tana ngandandarina wonti buka
tajila.
21 Ja tanali, nunkangunto nganana, jenia ngarana warai,
tana dunkana wonti nina patala; ngangau tana jatana
wonti: „Nauja jirijiri.“
22 Ja jaura jinkinietja, tana Jerusalemingundru matja
ngarina, jatana wonti: „Nulu Beelsebub ngamalkai, ja kutjia
kaparali Nulu kutji worana dunkalkai.“
23 Ja Nulu tanana karkana wonti, ja tanangu jeribaka jau-
rali jatana wonti: „Worderu Satanali Satan dunkalkananto?
24 Ja milila kulno munta piltjaru ngankaterinani, jeruja
naupini milila wata terkala nganai.
25 Ja punga kulno munta piltjaru ngankaterinani, jeruja
naupini punga wata terkala nganai.
26 Ja Satan munta terkakirpaterinani ja piltjaru nganka-
terinani, jeruja nau wata terkala nganai, a-ai, nau mudala
nganai.
27 Kana kulno ngandandariai kana ngurunguruja pungani
wirila poto nunkani watawatali manila, nulu wata ngopera
kana ngurunguru dupudupu ngankanani; ja ngadani nulu
pungani nunkanani pratjana watawatali manila nganai.
28 Morlalu ngani jurangu jatai: Kanaia kupani Nulia
madlentji pratjana kalingala nganai, ja ngirkibani jaura
pratjana, tanali Goda ngirkibanani.

29 Warle ngirkibani jaura jatai Jaola Kulikirini, nulu
wata kalinganila manila nganai ngurali, a-ai, nulu kalala
madlentji ngurali manila nganai.
30 Ngangau tana jatana wonti: Nulu kutji murumuru
ngamalkai.“
31 Jendranguta ngandri nunkani ja ngatata nunkani
wokarana wonti; ja tana palarani terkana wonti ja
nunkangu jinpana wonti nina karkala.
32 Ja kana wolara nunkangu ngamana karitjina wonti.
Ja tana nunkangu jatana wonti: „Mai, ngandrieli jinkanali
ja ngatatajeli jinkanali ja kakujeli jinkanali palarani jidna
wontiai.“
33 Ja Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Worana ngandri ngakani nganai ja ngatata ngakani?“
34 Ja Nulu najina karitjina wonti tanangu, tana nunkangu
ngamana karitjina wonti ja jatana wonti: „Najanau, ngan-
dri ngakani ja ngatata ngakani!
35 Ngangau warle Godaia jertapaterina ngankai, naupini
ngatata ngakani ja kaku ngakani ja ngandri ngakani
nganai!“

4

1 Ja nakaldra Nulu wonina wonti panto dirkalani ngujan-
gujara jinkila. Ja kana wolara nunkangu jurborina wonti,
ja Nau botani wirina wonti ja ngapani ngamana ngarina
wonti, ja kana wolara panto dirkalani ngamana ngarina
wonti mitani.
2 Ja Nulu tanangu jeribaka jaurali ngujangujara marapu
jinkina wonti, ja Nau tanangu ngujangujarali nunkanali
jatana wonti:
3 „Ngaranau! Mai, jaupanietja wapana wonti jaupala.
4 Ja jendranguta nulu jaupanani, palpa paltuni purina
wonti; ja paia wokarana wonti ja nina tajina wonti.
5 Palpa marda paltirani purina wonti, ja wata mita tjanka
marapu ngamalkana wonti; ja nurujeli punkana wonti,
ngangau mita puta nganana wonti.
6 Ja ditji matja dunkana, nau winjarina wonti; ja ngangau
kapara pani nganana wonti, nau mujarina wonti.
7 Ja palpa dilkani purina wonti; ja dilka punkana wonti ja
nina palimana wonti, ja wata tandra jinkina wonti.
8 Ja palpa mita ngumuni purina wonti, ja kuripunkana
wonti ja punkana wonti ja tandra punkibana wonti ja
mandrana wonti: Kulnujeli 30, kulnujeli 60, kulnujeli 100.
9 Ja Nau tanangu jatana wonti: Warle talpa ngamalkai
ngarala, nulu ngaraiatimai!“

10 Ja Nau kulnulu nganana, nina mili marapratjana
ja mandrujeli, ja tanali nunkangunto, jakalkana wonti
nunkangupini jeribaka jaurandru.
11 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jurangu matja jinkina
warai, jaura kurukuru Godaia mililandru ngujamananto;
tanangu, tana palarani nganai, pratjana jeribaka jaura
nganai.
12 Ngangau tanali najinani najinanto ja bulu nguja-
mananto, ja ngaranani ngarananto ja bulu ngundrananto;
ngangau tana wata madlentjandru karitjinanto, tanani
madlentji kalingananto.“
13 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ninapini jeribaka jaura
jura wata ngujamanani, ja worderu jura jeribaka jaura
pratjana ngujamala nganai?
14 Iaupanietjali jaura jaupai.
15 Tana paltuni tanapini nganai; woderi jaura matja
jaupana, ja tanali nina ngarana, nurujeli kutji wokarai ja
jaura maniai, nina ngarani tananani matja jaupana.
16 Tanangu jeribaka tanapini nganai, tanana marda palti-
rani matja jaupana; tanali jaura ngarai ja nurujeli murlali
nina patai;
17 Ja munta tana kapara pani nganai, a-ai, tana
maraltja nganai; ngadani ketjaketjana ja tirikaripaterina
wokaranani jaurandru, tana wolja kalakalarila nganai.
18 Ja palpa, tanana dilkani matja jaupana, tanapini nganai,
tanali jaura ngarai,
19 Ja nunkangupini mitani manujeli ngundrana, ja poto
pirnaia jedibana, ja poto nguruja milkirina tanangu wiriai,
ja jaura palimai, ja tandra pani punkibai.
20 Ja tanapini nganai, tanana mita ngumuni matja jau-
pana; tanali jaura ngarai ja patai ja tandra punkibai;
kulnujeli 30, kulnujeli 60, ja kulnujeli 100.“
21 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Praitji wokarai, nina
kokuni ngarinalu kara, turarani pirini ngarinalu kara
kurala? Nau wata parai, nina praitjaia potuni kurala?
22 Ngangau panila kurirpi nganai, naupini wata tinkari
pantjinanto; ja panila kurukuruni pantjina wonti, a-ai,
praitjani wokarananto.
23 Kulnujeli talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“
24 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Najianau, mina jura
ngarai: Mina kokujeli jura jinkiai, jenia koko jura nakaldra
manina tikala nganai; ja jura ngaranani, tanali jurangu
morla jinkila nganai.

25 Ngangau warle ngamalkai, nunkangu Nulia jinkila
nganai; ja warle wata ngamalkai, nunkangundru Nulia
bakana jenia manila nganai, mina nulu ngamalkai.“
26 Ja Nau jatana wonti: „Jeruja Godaia milila nganai,
worderu kana kulnujeli paua mitani japai,
27 Ja nau mukaturarai, ja jiritjiai tinkani ja ditjini, ja paua
punkai ja wirdiriai; ja nau ko worderu.
28 Ngangau mita muntali tandra punkibai, ngopera nindri,
ngadani mangatandra, ngadani tandra kantji mangatan-
drani.
29 Ja tandra talku ngananani, nurujeli nulu kirra jinpai,
ngangau kampani ditji wokarana warai.“
30 Ja Nau jatana wonti: „Worangu jeribaka ngaiani Godaia
milila kurananto? Mina jeribaka jaurali ngaiani nina
jeribaka kurananto kara?
31 Tandra wakawaka jeribaka, ninapini mitani matja
jaupana, nau morla waka nganai tandra nguja marapuni
mitani.
32 Ja nina matja jaupana, nau kuri punkai ja morla pirna
pantjiai nindri marapuni, ja nguna pirna dunkalkai, jeruja
pungalani nunkanani bakana paia ngaranala ngamai.“
33 Ja jeribaka jaura marapujeli Nulu tanangu jaura
kaukaubana wonti, worderu tana ngurunguru nganana
wonti ngarala.
34 Ja jeribaka jaura panini Nulu tanangu panila
kaukaubana wonti; windri pilki Nulu milini nunkanani
pratjana mildiri ngankana wonti.
35 Ja Nau tanangu, nunkangupini ditjini matja kalkaura-
rina, jatana wonti: „Ngaiana jerankaria pararananto.“
36 Ja tanali kana wolara worarana wonti ja nina patana
wonti worderu Nau botani nganana wonti; ja bakana bota
nguru nunkangunto nganana wonti.
37 Ja watara pirna wilparina wonti; ja mandikila botani
pinpitarana wonti, jeruja nau ngampu ngapali manamiri
nganana wonti.
38 Ja Nau botani ngadani kukati terkana mukaturarana
wonti; ja tanali nina jiritjibana wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, jenia jnkangu jeribaka
nganai ngaiana palinani?“
39 Ja Nau mukandru matja jiritjina, Nulu watara dikidik-
ibana wonti ja ngapani jatana wonti: „Ngapuriau, dalpura
nganau!“ Ja watara mudana wonti, ja dalpura pirna
nganana wonti.
40 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura jeruja
japali nganai? Minandru jura wata morlalu ngundrai?“

41 Ja tana japali pirna pantjina wonti ja ngankamalina wonti: „Worana Naupini nganai, ngangau nunkangu watara ja ngapa pankiai?“

5

1 Ja tana pantuni jerankari pararana wonti Gadarena mitani.
2 Ja Nau botandru matja dunkana, nunkangu nurujeli narikutundru kana kutji murumurunto dankamalina wonti,
3 Ja ngura nunkani narikutu nganana wonti. Ja kana ngandandarina wonti nina kanjangarieli workamandrala.
4 Ngangau pota marapu tanali nina tidna workamandrana wonti, ja nina kanjangarieli dupudupu ngankana wonti; ja nulu kanjangari worduwordu ngankana wonti, ja tidna kanjangari dingadingana wonti; ja wata kulno ngurunguru nganana wonti nina manjujeli ngankala.
5 Ja nau milingeru ditjiwirdi ja tinkawirdi narikutuni ja mardawonpani maritjina wonti, ja munta mardali damaterina wonti.
6 Nulu Jesus woritandru najina, nau mindrina wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti,
7 Ja maritjina wonti ngaiala pirnali ja jatana wonti: „Mina ngakangu ja jinkangu Jesujai, Goda Kapara pirnaia Ngatamurajai? Ngani jinkangu Godani jaura morlalu jatai, wata ngana jupau!“
8 Nau nunkangu jatana wonti: „Dunkau, jidni kutji murumuru, nunkangupini kanandru!“
9 Ja Nulu nina jakalkana wonti: „Mina tala jinkani nganai?“ Ja nulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Legion tala ngakani nganai, ngangau ngaiani marapu nganai.“
10 Ja nau nunkangu pirna ngatjina wonti, Nulu tanana wata nunkangupini mitandru narrananto.
11 Naka mardawanpa kalikalini piki ngami pirna marakana wonti.
12 Ja kutji wora nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti: „Ngaianina jinpau pikia, ngangau ngaiani tanangu wirinanto!“
13 Ja Jesujeli nurujeli tanangu jenia manuni kurana wonti. Ja kutji murumuru matja dunkana, tana pikini wirina wonti, ja piki ngami mardawonpa kalikalini kalikalibakana wonti ngapani; ja tana 2000 nganana wonti; ja tana ngapani palipalina wonti.
14 Ja pikingamalkanietja wora japa mindrina wonti, ja ngura pirnani ja wakani jenia kaukaubana wonti, ja tana dunkana wonti najila, mina pantjina warai.

15 Ja tana Jesungu wokarana wonti, ja tanali nina kana
kutjila najina wonti ngapu ngamanani, ja kati matja wid-
materina, ja tjuru ngumu ngamalkanani, nulupini ngopera
Legion ngamalkana warai; ja tana japali pantjina wonti.
16 Ja tanali jenia najina wonti tanangu kaukaubana wonti
mina kana kutjintani pantjina warai, ja bakana jenia pikini.
17 Ja tanali wonina wonti nunkangu ngatjila, Nau tanani
wondirandru puntinanto.
18 Ja Nau botani matja wirina, nunkangu kana kutjila
ngatjina wonti nunkangu jela nganala.
19 Jesujeli nunkangu wata manuni kurana wonti, a-ai,
nunkangu jatana wonti: „Wapau pungaia jinkanaia ja
nguralaia jinkanaia, ja tanangu kaukaubamai mina pir-
nala Kaparali jinkangu ngankana warai, ja worderu Nau
jinkangu kalumiltjamiltjarina warai.“
20 Ja nau puntina wonti ja wonina wonti Dekapolis mitani
kaukaubala, mina Jesujeli nunkangu ngankana warai; ja
pratjana ngaruparana wonti.
21 Ja Jesus nakaldra botali dirkalani jerankana matja
pararana, nunkangu kana wolara jurborina wonti; ja Nau
pantuni karakara nganana wonti.
22 Ja mai, jaura pungaia kapara kulno wokarari wonti, tala
nunkani Jairus, ja nulu nina najina, nau nunkangu tidnani
woraterina wonti.
23 Ja nau nunkangu pirna ngatjina wonti ja jatana wonti:
„Ngatamura mankara ngakani ngara wordu: Kaparau ja
nankangu mara kurateriau, ngangau nani tepirinanto; ja
tepi ngamananto.“
24 Ja Nau nunkangunto wapana wonti; ja nunkangu kana
wolara karipaterina wonti, ja nina jennia wonti.
25 Ja widla kulno, nani kilpawoldra marapratjana ja
mandru kumaranto nganana wonti.
26 Ja nani kunki marapundru pirna ketjaketjana wonti,
ja poto nankani kalala jinkina wonti, ja nankangu wata
marangokana wonti, a-ai, nani windri morla madlentji
pantjina wonti;
27 Nandru Jesungundru matja ngarana, nani kana
wolarani wirina wonti ja tokunkari kati nunkani
karakarana wonti.
28 Ngangau nani jatana wonti: „Ngato windri kati
nunkani karakaranani, ngani tepirinani.“
29 Ja nurujeli kumari tjiri mujarina wonti, ja nandru
palku nankanina ngujamana wonti, nani muntjandru matja
tepirina.
30 Ja nurujeli Jesujeli muntali ngujamana wonti, ngurula
nunkangundru matja dunkana, Nulu kana wolorani najina

karitjina wonti ja jatana wonti: „Warle kati ngakani karakarana warai?“

31 Ja mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Jundru najiai, kana wolarali jidna jeniai, ja jidni jatai: Warle ngana karakarana warai?“

32 Ja Nulu najina karitjina wonti nana najila, warlenandru jenia ngankana warai.

33 Widla japali ja ngarranali wokarana wonti, ngangau nandru ngujamana wonti, mina nankangu matja pantjina, ja woraterina wonti nunkangu, ja nunkangu jaura morlalu pratjana jatana wonti.

34 Nau nankangu jatana wonti: „Ngatamurajai, morlalu ngundranali jinkanali jidna tepi ngankana warai; murlali wapau, ja tepi nganau jinkani muntjandru!“

35 Nau jenia jatanani, jaura pungaia kaparaia ngurala palpa wokarana wonti ja jatana wonti: „Ngatamura mankara jinkani matja nari; minandru jundru ngujangungara jinkinietja morla ngarapatipatibai?“

36 Jesujeli jenia kaukaubani jaura nurujeli ngarana wonti, ja jaura pungaia kaparani jatana wonti: „Wata japali nganau, windri morlalu ngundrau!“

37 Ja Nulu wata kulnuni manuni kurana wonti nunkangu karipaterila, windri Petrungu ja Jakobungu ja Johanningu Jakobuni ngatata.

38 Ja tana jaura pungaia kaparaia pungani wokarana wonti, ja Nulu patijiritjinani najina wonti, ja tana pirna jindranani ja juajuanganani.

39 Ja Nau matja wokarana wirina, Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura juajuangai ja jindrai? Kupa wata nari, a-ai, nania windri mukaturarai.“

40 Ja tana nunkangu kinkana wonti. Ja Nulu pratjana narrana wonti, ja Nulu kupaia ngaperi ja ngandri, ja tana nunkangunto, patana wonti, ja wirina wonti woderi kupa parana wonti.

41 Ja Nulu mankara mara patana wonti ja nankangu jatana wonti: „Talitha kumi; jenia wondrai: Mankarajai, ngani jinkangu jatai: Jiritjiau!“

42 Ja nurujeli mankara jiritjina wonti ja wirarina wonti; ngangau nani kilpawoldra marapratjana ja mandru nganana wonti. Ja tana pirna ngaruparana wonti.

43 Ja Nulu tanana pirna daudauana wonti, wata kulnujeli jenia ngujamananto; ja Nau jatana wonti, tanali nana buka jinkinanto.

6

1 Ja Nau nakandru puntina wonti ja ngura kamanelini
nunkanani wokarana wonti; ja mili nunkani nunkangu
karipaterina wonti.
2 Ja matja Sabbatarina, Nulu wonina wonti jaura pun-
gani ngujangujara jinkila; marapujeli jenia ngarana, pirna
ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Wodajerindrn Nulu
jenia ngamalkai? Ja mina kiri jenia nganai nunkangu matja
jinkina, ja jenia ngurula pirna, Nulia marali ngankai?
3 Naupini wata pita ngankanietja nganai, Mariani ngatani,
ja Jakobuni ja Joseni ja Judani ja Simonani neji? Ja kaku
nunkani wata ngaianangunto nganai?“ Ja tana nunkangu
kalakalarina wonti.
4 Jesus tanangu jatana wonti: „Propheta wata waka
nganai, a-ai, windri mita kamanelini nunkanani ja ka-
manelini nunkanani ja pungani nunkanani.“
5 Ja Nau ngandandarina wonti naka pirnala ngankala,
windri muntja ngaljeni Nau mara kuraterina wonti, ja
tanana tepi ngankana wonti.
6 Ja Nau ngaruparana wonti, ngangau tana wata morlalu
ngundrana wonti. Jo Nau ngura worani karitjinawontiwon-
tikana wonti ngujangujara jinkila.
7 Ja Nulu marapratjana ja mandru karkana wonti, ja won-
ina wonti tanana mandrulu mandrulu jinpala, ja tanangu
ngurula jinkina wonti kutji murumuruja.
8 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti, tanali panila paltuni
padakananto, windri wonapita; wata billi, wata buka, wata
mardatandra pailtjini.
9 Windri tidnaputa workamantraterianau, ja wata kati
mandru widmaterianau!
10 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Woderi jura punga
kulnuni matja wirina, naka ngamanimai jura puntilalu.
11 Ja warle ngurali jurana wata patanani, ja jurana wata
ngaranani; nakandru puntianau ja puturu jurani tidnandru
kantikantianau, tanangu malka ngananantо. Morlalu ngani
jurangu jatai: Sodom ja Gomorra mitalali kalala morla waka
manila nganai kalala ditjini, nunkangupini ngurani.“
12 Ja tana matja wapana kurana, tanali kaukaubana
wonti, tana madlentjandru karitjinanto.
13 Ja tanali kutji marapu dunkalkana wonti, ja waltowalto
marapu gildieli wiribana wonti, ja tanana tepi ngankana
wonti.
14 Ja Herodes mitaia kaparali jenia ngarana wonti,
ngangau tala nunkani paruparurina wonti, ja nau jatana
wonti: „Johannes multibanietja narindru matja jiritjina, ja
jendrangundruja Nulu jenia pirnala ngankai.“

15 Palpa jatana wonti: „Nauja Elias nganai;“ palpa jatana
wonti: „Nauja Propheta kulno nganai, Propheta kulno
jeribaka kara.“
16 Herodili jenia ngarana, nau jatana wonti: „Naupini
Johannes nganai, nina mangatandra ngato wokaribana
paraia; nau narindru jiritjina warai.“
17 Ngangau nulupini Herodili jinpana wonti ja Johannes
patana wonti, ja nina kanjangari pungani dupudupu
ngankana wonti Herodias Philippuni ngatataia nunkanaia
noandru; ngangau nulu nana noa patana wonti.
18 Ngangau Johannes Herodingu jatana wonti: „jinkangu
wata talku nganai, ngatataia jinkanaia noa ngamalka-
nanto.“
19 Herodiasandru nina najinajibana wonti ja ngantjana
wonti nina nari ngankala, ja nani ngandandarina wonti.
20 Ngangau Herodes Johanningundru japali nganana
wonti, ngangau nau milkila nganana wonti, nau kana talku
ja kulikiri, ja nulu nina ngamalkana wonti; ja nina matja
ngarana, nulu marapu ngankana wonti, ja nina manjujeli
ngarana wonti.
21 Ja ditji manju matja wokarana, Herodili dankani ditjini
nunkanani buka pirna ngankingana wonti kana pirnani, ja
kapara pirnani, ja Galilaialani ngoperaetjani nunkanani.
22 Ja Herodiasani ngatani wirina wonti, ja nani kilina
wonti, ja Herodes ja kamaneli nunkani nankangu murlali
pantjina wonti; ngadani mitaia kaparali mankarani jatana
wonti: „Ngatjiau ngakangu, mina jundru ngatjiai, ja ngato
jinkangu jinkila nganai.“
23 Ja nau nankangu jaura morlalu jatana wonti: „Mi-
nakulno jidni ngakangu ngatjiai, jenia ngato jinkangu
jinkila nganai milila ngakani juralu.“
24 Nani dunkana wonti ja ngandrini nankanani jatana
wonti: „Mina ngani ngatjinanto?“ Nani jatana wonti:
„Johannes multibanietja mangatandra.“
25 Ja nani nurujeli pirna mitaia kaparani wirina wonti
ja ngatjina wonti ja jatana wonti: „Ngato ngantjai, jundru
ngakangu nurujeli Johannes multibanietja mangatandra
pirrani jinkinanto.“
26 Ja mitaia kapara ngaurongauro pirna pantjina wonti,
windri jaura morlalundru ja bukaia kamanelindru nau
wata ngantjina wonti nana nintali ngankala.
27 Ja nurujeli mitaia kaparali mangatandra wokaribani-
etja kulno jinpana wonti, ja jirijiribana wonti mangatandra
nunkani maninanto.
28 Nau wapana wonti ja mangatandra nunkani kanja
ngari pungani wokaribana wonti, ja mangatandra nunkani

pirrani tikalkana wonti ja mankarani jinkina wonti, ja
mankarali nina ngandrini nankanani jinkina wonti.
29 Ja milieli nunkanali jenia matja ngarana, tana
wokarana wonti ja palku nunkani manina wonti ja nari
kutuni kulnuni kurana wonti.
30 Ja Apostel wora Jesungu jurborina tikana wonti, ja
tanali nunkangu pratjana kaukaubana wonti, mina tanali
ngankana warai, ja mina ngujangujara tanali jinkina warai.
31 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Kaparanau jura pilki
pitaraia!“ Ngangau marapu nganana wonti, tana wokarana
wonti ja wapana wonti, ja tana ngandandarina wonti buka
tajila.
32 Ja tana wapana wonti botali pilki pitaraia.
33 Ja kana wolarali tanana wapanani najina wonti, ja
marapujeli nina ngujamana wonti; ja tana tidnali ngura
pratjanandru jerra mindrina wonti, ja tana tanangu ng-
opera nganingana wonti ja nunkangu mapaterina wonti.
34 Ja Nau matja dunkana, Jesujeli kana wolara pirna
najina wonti, ja Nau tanangu kalumiltjamiltjarina wonti,
ngangau tana tjipi jeribaka nganana wonti tana ngamalka-
nietja pani; ja Nulu wonina wonti tanangu ngujangujara
marapu jinkila.
35 Ja ditji ngaltingaltini mili nunkani nunkangu wokarana
wonti ja jatana wonti: „Ninkida pitaru nganai, ja ditji
ngaltingaltiriai.
36 Tanana jinpau, ngangau tana ngura pirnaia ja wakaia
karakara wapananto, tanali buka tanani burungankala,
ngangau tanali panila ngamalkai tajila.“
37 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Jura
tanangu buka jinkianau!“ Ja tana nunkangu jatana wonti:
„Ngaiani wapananto 200 mardatandrali buka burun-
gankala tanangu jinkila tajinanto?“
38 Nau tanangu jatana wonti: „Worderuntja buka ngunku
jura ngamalkai? Wapanau ja najianau!“ Ja tanali matja
ngujamana, tana jatana wonti: „Mara wora, ja paru
mandru.“
39 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti, tana pratjana
ngamana ngarinanto witta kulno ja witta kulno kanta
kuljakuljani.
40 Ja tana ngamana ngarina wonti witta pilkipilki,
milingeru witta kulnuni 100 ja witta kulnuni 50.
41 Ja Nulu buka ngunku mara wora jo paru mandru
patana wonti, ja Nulu pariwilpa najina tarana wonti ja
tanana ngurungutana wonti; ja Nulu buka wokaribana
wonti ja milini nunkanani jinkina wonti, ngangau tanali

tanangu jinkinanto, bakana paru mandru Nulu pratjanani puntibana wonti.
42 Ja pratjanali tajina wonti ja jerturina wonti.
43 Ja tanali buka wordu wordu billi marapratjana ja mandru manamiri kampana wonti, ja bakana paru.
44 Ja tanali matja buka tajina, materi 5000 nganana wonti.
45 Ja nurujeli Nulu mili nunkani jinpana tertana wonti, tana botani wirinanto ja nunkangu ngopera jerankari Bethsaidaia pararananto, Nulu ngopera kana wolara jinpananto.
46 Ja Nau tanangundru matja puntina, Nau mordawonpaia tarana wonti ngatjila.
47 Ja matja tinkarina, bota panto mandrani nganana wonti, ja Nau mitani kulnulu.
48 Ja Nulu najina wonti, worderu tanali parparali ngankana bota tertubana wonti, ngangau watara tanangu mudlani ngakana wonti. Ja nguramarani kuperi Nau tanangu wokarana wonti ngapani wapana; ja Nulu ngantjana wonti tanangu wiringala.
49 Tanali nina najina ngapani wapanani, tanali ngundrana wonti Nau kutji nganai, ja pirna maritjina wonti.
50 Ngangau pratjanali nina najina wonti ja ngarrana wonti. Ja Nulu nurujeli tanangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Murlali ngananimai, ngani Nauja, wata japali ngananimai!“
51 Ja Nau tanangu botaia tarana wonti, ja watara mudana wonti. Ja tana munta japali pirna pantjina wonti ja ngaruparana wonti.
52 Ngangau tana bukandru wata kiririna wonti, ngangau tana ngara ngurunguru nganana wonti.
53 Ja tana matja pararana, tana Genezareth mitani wokarana wonti, ja tanali bota dirkalaia parumana wonti.
54 Ja tana botandru matja dunkana, nurujeli tanali nina ngujamana wonti.
55 Ja tana nunkangupini mitani paruparu wirarina wonti, ja wonina wonti turarani pirini kana muntja wirilkala, woderi tanali ngarana wonti Nau ngananani.
56 Ja woderi Nau wirina wonti ngura wakaia kara pirnaia kara ngura morla wakaia kara, jerra tanali kana muntja jinkimalini pirini terkibana wonti ja nunkangu ngatjina wonti, tanali windri kati jelbi nunkani karakarananto; ja pratjana tanali nina karakarana wonti, tepi pantjina wonti.

7

1 Ja Pharisaia ja jaura jinkinietja palpa nunkangu jurborina wonti, tana Jerusalemingundru wokarana wonti.

2 Ja tanali najina wonti milieli nunkanali palpali mara
murumurujeli, jenia wondrai, wata kulirkaterina, buka
tajina wonti, tanali daudauana wonti.
3 Ngangau Pharisaiali ja Juda kanali pratjanali wata tajiai,
tana wata ngopera mara parparali kulirkaterina warai,
ngangau tanali pinaraia jirijiribani jaura patai.
4 Ja tanali jinkimalini pirindru tikanani, tanali wata tajiai,
wata ngopera kulirkaterina warai; ja jenia marapu nganai,
mina tanali ngankai, worderu koko ja buluru koko ja pirra
ja kurli kulirkula.
5 Ngadani Pharisaiali ja jaura jinkinietjali nina jakalkana
wonti: „Minandru mili jinkani wata pinaraia jirijiribani
jaurani pankiai, ngangau tanali mara murumurujeli buka
tajiai“?
6 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngumu
Jesaiasali jurangundru kana jeljujeljundru talpadakana
wonti, worderu dakanala parai: Tanalipini kana wolar-
ali ngana manamimieli pirna ngundrai, ja ngara tanani
ngakangu worita nganai;
7 Bakujeli tanalia ngana pirna ngundrai, ngangau tanalia
kanaia jirijiribanandru ngujangujara jinkiai.
8 Godaia jirijiribani jaura jura worarai, ja kanaia jirijirib-
ani jaura jura patai; marda koko ja buluru koko kulirkala,
ja jenia jeribaka jura morla ngankai.
9 Ja Nau tanangu jatana wonti: Ngumu jura Godaia
jirijiribani jaura worarai jurani jirijiribani jaura kulkala.“
10 Ngangau Moses jatana wonti: „Ngaperi ja ngandri
pirna ngundramai; ja: Warle ngaperani ja ngandrini jaura
madlentji jatai, nau naria palinanto.“
11 Jura jatai: Worana ngaperani kara ngandrini kara
jatai: „Korban, jenia wondrai: Poto ngumu ngato jinkiai,
mina jinkangu ngumu nganai, nina jundru ngakangundru
maninanto;
12 Jeruja jura nunkangu wata morla manuni kurai
ngaperani kara ngandrini kara ngumu ngankala.
13 Jeruja jura Godaia jaura jurani jirijiribani jaurandru
worarai, nina jura matja manina; ja jenia jeribaka jura
morla ngankai.“
14 Ja Nulu kana wolara nunkangu karkana wonti ja
tanangu jatana wonti: „Pratjanali ngana ngaranimai ja
ngundranimai!
15 Panila palarani parai, mina kanani wiriai, jenia nina
murumuru ngankai, a-ai, windri jenia, mina nunkangundru
dunkai, jendralipara kana murumuru ngankai.
16 Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“

17 Ja Nau punga kulnuni wirina wonti kana wolarandru,
ja milieli nunkanali nina jakalkana wonti jeribaka jaurandru.
18 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jeruja bakana jura patipati nganai? Jura wata ngujamai, jenipara pratjana, mina palarandru kanani wiriai, ngandandariai nina murumuru ngankala?
19 Ngangau jenia wata nunkangu ngarani wiriai, a-ai, windri mandrani, ja ngadani palkingai; ja jenia tajina pratjana kulirkai.
20 Nau jatana wonti: Mina kanandru dunkai, jendralipara kana murumuru ngankai.
21 Ngangau kana ngarandru dunkai: Ngundrana madlentji, pinta wokaribani, palakantji, naria nandrani.
22 Kurikantji, potuni milkirini, tjikatjika, jedibani, mirautjatieli tajini ja tapani, milki madlentji, ngirkibani, pirna ngundraterini, patipatirini.
23 Jenia madlentji pratjana ngarandru dunkai, ja kana murumuru ngankai.“
24 Ja Nau nakandru terkakana wonti ja Tyrus ja Sidon mitani wokarana wonti; ja Nau punga kulnuni wirina wonti ja ngantjana wonti jenia wata kulnujeli ngujamananto, windri Nau ngandandarina wonti kurukurumalkaterila.
25 Ngangau widla kulnujeli nunkangundru matja ngarana, ngatatajeli nankanali kutji murumuru ngamalkana wonti, ja nani wokarana wonti ja nunkangu tidnani woraterina wonti.
26 Nani widla Griecha widla nganana wonti, Syro Phönizia mitani dankanala, ja nani nunkangu ngatjina wonti, Nulu kutji murumuru nankani ngatanandru dunkalkananto.
27 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngopera kupa jerturinanto; ngangau jenia wata talku nganai kupaia buka manila ja kintalani worala.“
28 Nandru kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Kau Kaparajai; ja bakana kintala wakali kurlini ngarinalu kupa wakaia buka worduwordu tajiai.“
29 Ja Nau nankangu jatana wonti: „Nunkangupini jaurandru wapau! kutji jinkani ngatanandru matja dunkana warai.“
30 Ja nani pungani nankanani wokarala tikana wonti, ja kutji murumuru matja dunkanani mankamankana wonti, ja mankara turarani pirini paranani.

(Ngantjani-jaura G. D. 12. Trinitatis.)

31 Ja Nau nakaldra dunkana wonti Tyrus ja Sidon wondirandru, ja Nau Galilaia pantuni wokarana wonti Dekapolis wondirani terti.

32 Ja tanali nunkangu wapalkana wonti kana talpakuru
ja ngapu, ja tana nunkangu ngatjina wonti, Nau nunkangu
mara kuraterinanto.
33 Ja Nulu nina kana wolarandru tjirimalkingana wonti,
ja nunkangu talpani Nau mara wutju nunkani kuraterina
wonti, ja Nulu ngaltja matja worana, Nulu nina tali
karakarana wonti.
34 Ja Nulu pariwilpa najina tarana wonti ja ngatjina
wonti ja jatani wonti nunkangu: „Ephata“, jenia wondrai:
„Biririau!“
35 Ja nurujeli nau talpa biririna wonti, ja nau tali walto
pantjina wonti, ja nau talku jatana wonti.
36 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti, wata jenia kanani
kaukaubala; ja worderu morla Nulu daudauana wonti,
jeruja morla tanali jenia kaukaubana wonti.
37 Ja tana pirna ngaruparana wonti ja jatana wonti:
„Warupoto Nulia ngumu ngankai; talpakuru Nulia ngankai
ngarananto ja ngapu jatananto.“

8

(Ngantjani jaura G. D. 7 Trinitatis.)

1 Tanangupini ditjini kana wolara pirna naka nganana
wonti, ja ngangau tanali panila ngamalkana wonti tajila,
Jesujeli mili nunkani karkana wonti ja tanangu jatana
wonti:
2 „Ngani kana wolarani kalumiltjamiltjariai, ngangau
ditji parkulu tanaia ngakangunto ngamana warai, ja tanali
panila ngamalkai tajila;
3 Ja ngato tananaia ngakangundru maua jinpanani ngu-
raia tananaia, tanaia paltuni wariwariati; ngangau palpa
tanangundru woritandru wokarala wiri.“
4 Ja milieli nunkanali kalabana wonti nunkangu: „Woda-
jerindru kulnujeli buka maninanto ninkida pitarani,
tananaia jerto ngankala?“
5 Ja Nulu tanana jakalkana wonti: „Worderuntja buka
ngunku jura ngamalkai?“ Tana jatana wonti: „Mara wora
ja mandrumata.“
6 Ja Nulu kana wolarani jirijiribana wonti mitani nga-
mana ngarinanto. Ja Nulu buka ngunku mara wora ja
mandru patana wonti, ja tanana ngurungutana wonti ja
wokaribana wonti ja milini nunkanani jinkina wonti, tanali
tanangu jinkinanto; ja tanali kana wolarani jinkina wonti.
7 Ja tanali bakana paru wakawaka ngalje ngamalkana
wonti; ja Nulu tanana ngurungutana wonti ja jirijiribana
wonti, tananapini bakana jinkinanto.

8 Ja tanali tajina wonti ja jerturina wonti; ja tanali buka
worduwordu kampana wonti billi mara wora ja mandru.
9 Ja tanali matja tajina 4000 nganana wonti; ja Nulu
tanana jinpana wonti.

10 Ja nurujeli Nau milini nunkanani jela botani wirina
wonti, ja Dalmanutha mitani wokarana wonti.
11 Ja Pharisaia dunkana wonti ja wonina wonti nunkangu
jela jakalkijiribamalila, ja ngantjana wonti nunkangundru
malka kulno pariwilpandru najila, nina wontjala.
12 Ja Nau Jaolali nunkanali ngaurongauro plrna pantjina
wonti ja jatana wonti: „Minandru nulupini ngujali malka
kulno ngundrai? Morlalu ngani jurangu jatai: Nulupini
ngujali wata malka kulno manila nganai.“
13 Ja Nulu tanana worarana wonti, ja nakaldra botani
wirina wonti, ja dirkalaia jerankaria pararana wonti.
14 Ja tana kuritarana wonti buka padakala, ja tanali botani
windri buka ngunku kulno ngamalkana wonti.
15 Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti ja jatana wonti:
„Najianau ja ngamalkaterianau Pharisaiaia pulkurutjerib-
ani bukandru, ja Herodini pulkurutjeribani bukandru.“
16 Ja tana ngankamalina wonti ja jatana wonti: „Jenia
Nauja jatai, ngangau ngaiana wata buka padakana warai.“
17 Ja Jesujeli jenia ngujamana, Nau tanangu jatana wonti:
„Minandru jura ngankamaliai ngangau jura buka pani
ngamalkai? Jura wata ngundrai ja bakana wata ngujamai?
Jura kararilu ngara ngurunguru nganai?
18 Jura milki ngamalkai ja wata najiai? Jura talpa
ngamalkai ja wata ngarai? Ja jura wata mangatandra
wilpariai?
19 Ngato buka ngunku mara wora 5000 materani matja
wokaribana, worderuntja billi buka worduwordujeli man-
amiri jura kampana paraia?“ Tana nunkangu jatana wonti:
„Marapratjana ja mandrumata.“
20 Ngato buka ngunku mara wora ja mandru 4000
materani matja wokaribana, worderuntja billi buka wor-
duwordujeli manamiri jura kampala wiri? Ja tana jatana
wonti: „Mara wora ja mandrumata.“
21 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Worderu jura wata
ngujamai?“
22 Ja Nau Bethsaida wokarana wonti; ja tanali nunkangu
butju kulno wokaralkana wonti ja nunkangu ngatjina
wonti, Nulu nina karakarananto.
23 Ja Nulu kana butju mara patana wonti, ja nina ngu-
randru tjirimalkingana wonti; ja Nulu nunkangu milkini

ngaltja worana wonti, ja Nau nunkangu mara kuraterina wonti ja nina jakalkana wonti: „Jundru palpa najiai?“

24 Ja Nulu najina tarana wonti ja jatana wonti: „Ngato kana worana najiai, ngangau pita jeribaka ngato tana najiai, tana wapanani.“

25 Ngadani Nau nakaldra mara nunkangu milkini kuraterina wonti ja nunkangu jirijiribana wonti, nulu najina tarananto; ja nau nakaldra tepi pantjina wonti, ja worita pratjana talku najina wonti.

26 Ja Nulu nina pungaia nunkanaia jinpana wonti ja jatana wonti: „Wata ngurani wiriau, ja wata kulnuni jenia jatau ngurani.“

27 Ja Jesus ja mili nunkani wapana wonti ngura wakaia Cäsarea Philippini karakara. Ja paltuni Nulu mili nunkani jakalkingana wonti ja tanangu jatana wonti: „Mina kana jatai, worana ngani nganai?“

28 Tanali kalabana wonti: „Johannes multibanietja; ja palpa: Elias; ja palpa: Propheta kulno.“

29 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Mina jura jatai, worana ngani nganai?“ Petrulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Christus nganai.“

30 Ja Nulu tanana daudauana wonti, tanali wata nunkangundru kulnuni kaukaubananto.

31 Ja Nulu wonina wonti tanangu ngujangujara jinkila: „Kanaia Ngatamura pirna ketjaketjananto, ja pinaru worali, ja Priesta pirna worali, ja jaura jinkinietja worali nina worananto ja nari ngankananto, ja ditjini parkulani Nau tepi terkakananto.“

32 Ja Nulu talku ninapini jaura tanangu kaukaubana wonti. Ja Petrulu nina tjirimalkana wonti ja wonina wonti nina daudauala.

33 Nulu najina karitjina mili nunkani najina wonti, ja Nulu Petrus daudauana wonti ja jatana wonti: „Ngakangu ngadaia nganamai, Satanajai! Ngangau jundru wata ngundrai mina Godaia nganai, a-ai, windri mina kanaia.“

34 Ja Nulu kana wolara milini nunkanani jela matja karkana, Nau tanangu jatana wonti: „Warle ngantjai, ngakangu karipaterila, nau munta panila ngundrateriatimai, ja nulu kunarku nunkani maniatimai ja ngakangu karipateriatimai.

35 Ngangau warle tepi nunkani ngantjai kulkala, nulu nina tintala nganai; ja warle tepi nunkani tintai ngakangundru ja ngantjani jaurandru, nulu nina mankamankala nganai.

36 Jenia kanani ngumu nganai kara, nulu mita maru
maninani, ja mungara nunkani tintaterinani?
37 Mina kalala kanali jinkinanto kara mungarani
nunkanani?
38 Ngangau worana ngakangundru ja ngakani jaurandru nintali nganai tanangupini nguja palakantjini ja
madlentjani, nunkangundru bakana Kanaia Ngatamura
nintali nganala nganai, Nauja wokarala nganai Ngaperaia
nunkanaia pirnalani angela kulikirinto.“

9

1 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu
jatai: Tanangundru palpa ninkida terkala wapaia, tanalipini nari wata wontjala nganai, tanali Godaia milila ngurulali
wokaranani najinantulu.“
2 Ja ditji mara wora ja kulnuni Jesujeli Petrus ja Jakobus
ja Johannes patana wonti, ja tanana pilki mardawonpa
pirnaia miri taralkana wonti, kulno worana. Ja Nau
njeranjerarina wonti tanangu milkini.
3 Ja kati nunkani kintjalkururina wonti, bulu pirna taleri
jeribaka; jeruja kulirkanietja mitani ngandandariai tanana
jeruja bulu ngankala.
4 Ja tanangu Elias Mosingunto wondraterina wonti; ja
pudla Jesungu jela ngankamalina wonti.
5 Ja Petrulu kalabana wonti ja Jesungu jatana wonti:
„Rabbi! Ninkida ngaianangu ngumu nganai; ja ngaiani
punga parkulu ngankananto, jinkani kulno, ja Mosini kulno,
ja Eliani kulno.“
6 Ngangau nau ko nganana wonti mina nau jatananto,
ngangau tana japali pirna nganana wonti.
7 Ja talarapalku pantjina wonti ja tanana walpadakana
wonti; ja ngaiala talara palkundru dunkana wonti ja jatana
wonti: „Naupini Ngatamura ngantjalu ngakani nganai,
ninaia ngaraiatinimai!“
8 Ja tanali najina karitjina wonti, ja nurujeli tanali kana
pani najina wonti, windri Jesus kulnulu tanangunto.
9 Ja tana mardawonpandru ngarina tikana, Nulu tanangu
jirijiribana wonti, jenia wata kulnuni kaukaubananto, mina
tanali matja najina, windri ngadani, Kanaia Ngatamura
narindru jiritjina warai.
10 Ja jenia jaura tanali patana wonti, ja tana jakalkijiribamalina wonti: „Mina jenia wondrai: Narindru jiritjina?“
11 Ja tanali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Jaura
jinkinietja jatai: Elias ngopera wokarananto.“
12 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Elias
wokarai, ja nulu ngopera pratjana talku kurai; ja worderu

dakanala parai Kanaia Ngatamurandru; Nauja pirna ketjaketjananto, ja tanali ninaia panila ngundrananto.“

13 Ngani jurangu jatai: „Elias morlalu wokarana warai, ja tanali nunkangu ngankana warai, mina tanali jertapaterina warai, worderu nunkangundru dakanala parai.“

14 Ja Nau milini nunkanani wokarana wonti, ja Nulu kana wolara tanangunto najina wonti, ja jaura jinkinietjali tanana jakajakalkana wonti.

15 Ja nurujeli, kana wolarali nina matja najina, tana pirna ngaruparana wonti, ja tana karakararina wonti ja nunkangu jaura murlali jinkina wonti.

16 Ja Nulu jaura jinkinietja jakalkana wonti: „Mina jura tanangu jela jakalkijiribamaliai?“

17 Ja kana wolarandru nunkangu kulnujeli kalabana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, ngato ngatamura ngakani jinkangu wapalkana warai, nulia kutji ngapu ngamalkai;

18 Ja woderi nulia ninaia patai, jerra nulia ninaia diadialkai; ja nulia ngaltja ngankai ja manatandra matateriai ja winjariai; ja ngani milini jinkanani jatana warai, tanalia ninaia dunkalkananto, ja tanaia ngandandarina warai.“

19 Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura nguja gilbarinietja, wintaranaia ngani jurangu jela ngananananto, wintaranaia ngato jurana ngamalkananto? Ninaia ngakangu padakanimai!“

20 Ja tanali nina nunkangu wapalkana wonti; ja Nulu nina najina, nurujeli kutjieli nina matarla ngankana wonti, ja nau mitani purina wonti ja ngaltja witjiwitji walkina wonti.

21 Ja Nulu ngaperi nunkani jakalkana wonti: „Winta jenia nunkangu pantjinala?“ Nau jatana wonti: „Kupandru,“

22 Ja nulu nina pota marapu bakana turuni ja ngapani worai, nina nari ngankala. Windri jidni ngurunguru ngananani, kalumiltjamiltjarina ngalina marangokau.

23 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru ngurunguru ngananani morlalu ngundrala; warle morlalu ngundrai nunkangu panila ngandandariai.“

24 Ja nurujeli kankuja ngaperi maritjina wonti, ja milkigildieli jatana wonti: „Ngato morlalu ngundrai, Kaparajai, marangokau ngakangu wuldrungundranietjani.“

25 Jesujeli najina, kana wolara jurborinani, Nulu katji murumuru dikidikibana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni kutji tali pani ja ngapu, ngato jinkangu jirijiribai, nunkangundru dunkau, ja wata morla nunkangu wiriau!“

26 Ja nau maritjina wonti, ja nulu nina pirna diadialkana
wonti, ja nau dunkana wonti; ja nau nari jeribaka nganana
wonti, jeruja marapu jatana wonti: „Nauja matja nari.“
27 Jesujeli nina mara patana wonti, ja nina terkibana
tarana wonti, ja nau jiritjina wonti.
28 Ja Nau pungani matja wirina, milieli nunkanali nina
pilki jekibana wonti: „Miandru ngaiani ngandandarina
warai ninaia dunkalkala?“
29 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Naupara nguja ngandan-
dariai pilki dunkala, windri ngatjinali ja milja ngamanali.“
30 Ja tana nakandru wapana wonti ja Galilaiani
palkingana wonti; ja Nulu wata ngantjana wonti kulnujeli
jenia ngujamananto.
31 Ngangau Nulu milini nunkanani ngujangujara jinkina
wonti ja tanangu jatana wonti: „Tanali Kanaia Ngatamura
kana marani ngulkujeli jinkila nganai, ja tanali ninaia nari
ngankala nganai, ja matja nari, Nauja jiritjila nganai.“
32 Tanali jenia jaura wata ngujamana wonti ja japali
nganana wonti nina jakalkala.
33 Ja Nau Kapernaum ngurani wokarana wonti. Ja Nau
matja pungani, Nulu tanana jakalkana wonti: „Mina jura
paltuni ngankamalina warai?“
34 Tana ngapu nganana wonti; ngangau tana paltuni
ngankamalina warai, worana morla pirna nganai.
35 Ja Nau matja ngamana ngarina, Nulu tanana marapprat-
jana ja mandru karkana wonti ja tanangu jatana wonti:
„kulnujeli ngantjanani ngoperala nganala, nau pratjanani
ngadaia nganala nganai, ja pratjanaia mili.“
36 Ja Nulu kupa waka patana wonti ja tanangu terti
terkibana wonti; ja Nulu nina matja munamana, Nau
tanangu jatana wonti:
37 „Warle jenipara kupa waka kulno patai ngakani talani,
nulu ngana patai; ja warle ngana patai, wata ngana patai,
a-ai, ninaia Nulia ngana jinpanala.“
38 Johannili nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Ngujangujara jinkinietjajai, ngaiani kulno najina paraia
jinkani talani kutji dunkalkanani, nau ngaianingu wata
karipateriai; ja ngaiani nina daudauana paraia, ngangau
nau ngaianingu wata karipateriai.“
39 Jesus jatana wonti: „Wata nina daudauanimai, ngangau
wata kulno nganai, nulu ngurula ngankala nganai ngakani
talani, ja wolja ngakangu madlentji jatala nganai.
40 Ngangau worana wata tula ngaianani nganai, nau
kamaneli ngaianani nganai.

41 Ngangau warle jurangu ngapa koko kulno jinkiai
tapananto ngakani talani, ngangau jura Christuja mili
nganai, morlalu ngani jurangu jatai: Nulu kalala nunkani
wata tintala nganai.
42 Ja warle tanangundru kulno wakawaka, ngakangu
morlalu ngundranani, karkarkai, nunkangu ngumu nganai,
marda wati jerkalani nunkanani kurananto, ja nina panto
mandrani worananto.
43 Ja marali jidnana karkarkanani, ninaia wokaribamai;
jinkangu ngumu nganai nguna wordu tepini wirila, jidni
mara mandrunto kara turuja wiriati, nauja ngurali jerkiai.
44 Jerra tanani burka wata paliai ja turu wata mudai.
45 Ja tidnali jidnana karkarkanani, ninaia wokaribamai;
jinkangu ngumu nganai, tidna wordu tepini wirila, jidni
tidna mandrunto turuja wiriati, nauja ngurali jerkiai.
46 Jerra burka tanani wata paliai ja turu wata mudai.
47 Ja milkieli jidnana karkarkanani, ninaia dukarau;
ngumu jinkangu nganai milki kulnunto Godaia mililani
wirila, jidni milki mandrunto turuja wiriati.
48 Jerra burka tanani wata paliai ja turu wata mudai.
49 Pratjana tanali turujeli wiribala nganai, ja poto ngumu
pratjana tanali kaldrieli wiribala nganai.
50 Kaldri ngumu nganai; kaldri wata morla kaldri
ngananani, minali jura ninaia ngankingala nganai? Kaldri
jurangunto ngamalkanimai, ja murlali ngamalkijiriba-
malianimai!“

10

1 Ja Nau nakandru puntina wonti ja Judaia wondi-
rani wokarana wonti, ja mitani Jordan kaiari jerankari
palkingana wonti; ja nakaldra kana wolara nunkangu
jurborina wonti, ja worderu Nulu milingeru ngankana
wonti, Nulu nakaldra tanangu ngujangujara jinkina wonti.
2 Ja Pharisaia nunkangu wokarana wonti nina wontjala,
ja tanali nina jakalkana wonti, jenia talku nganai kana
kulnuni noa nunkani worarala.
3 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Mina
Mosili jurangu jirijiribana wonti?“
4 Tana jatana wonti: „Mosili manuni kurana wonti
puntibani dakani jaura dakala ja nana worarala.“
5 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Jurani ngara ngurungurundru nulu jurangu ninapini jir-
ijiribani jaura dakana wonti.
6 Ngopera pantjimanandru Godali tanana materi ja widla
pantjimana wonti.

7 Jendrania kana kulnujeli ngaperi nunkani ja ngandri
nunkani worarala nganai, ja noani nunkanani jela ngamala
nganai.
8 Ja pudla palku kulno nganala nganai. Jendrania pudla
wata morla mandru, a-ai, windri palku kulno nganai.
9 Mina Godali matja ngokana, kanali wata puntibananto.“
10 Ja pungani nina nakaldra milieli nunkanali jendran-
gundruja jakalkana wonti.
11 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Warle noa nunkani
woraranani ja noa nguru patanani, nulu nankangu pinta
wokaribai;
12 Ja widlali noa nankani woraranani ja noa nguru
patanani, nandru pinta wokaribai.“
13 Ja tanali kupa waka nunkangu padakana wonti, Nulu
tanana karakarananto; milieli tanana daudauana wonti,
tanali tanana padakanani.
14 Jesujeli jenia najina, Nau kaldririna wonti ja tauangu
jatana wonti: „Kupa worani patanau, ja wata daudauanau
tanana ngakangu wokarananto; ngangau tanangu Godaia
milila nganai.
15 Morlalu ngani jurangu jatai: Warle Godaia milila wata
patai kupa wakali jeribaka, nau wata nunkangu wirila
nganai.“
16 Ja Nulu tanana matja munamana, Nau tanangu mara
kuraterina wonti ja tanana ngurungutana wonti.
17 Ja Nau dunkana kurana wonti paltuja, kulno nunkangu
mindrina wonti ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti
ja nina jakalkana wonti: „Ngujangujara jinkinietja ngumu-
jai, mina ngato ngankananto tepi ngurali manila?“
18 Jesus nunkangu jatana wonti: „Minandru jundru ngana
ngumu dikai? Wata kulno ngumu nganai, windri Goda
kulnulu.
19 Jirijiribani jaura jidni milkila: Wata pinta wokaribamai;
wata narielu nandramai; wata kurieli maniamai, wata jedi
jaura morlalu jatamai; wata watawatali maniamai; ngaperi
jinkani ja ngandri jinkani pirna ngundramai.“
20 Nulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngu-
jangujara jinkinietjajai, jenia pratjana ngato ngamalkai
kupandru.“
21 Jesujeli nina najina, Nulu nina ngantjana wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Kulno jundru wata ngamalkai;
wapau, pratjana mina jundru ngamalkai, jinkiau kalalaiai,
ja wangiwangini bakujeli jinkiau, ja jundru poto pirna pari-
wilpani ngamalkala nganai; ja ninkidani tikau, ngakangu
karipateriau, kunarku maniau.“

22 Nau jenia jaurandru ngaurongauro pantjina wonti, ja
ngaurongaurojeli wapana wonti; ngangau nau poto pirna
nganana wonti.
23 Ja Jesujeli najina karitjina wonti ja milini nunkanani
jatana wonti: „Jenia mati nganai, tana poto pirna Godaia
mililani wirinanto.“
24 Mili nunkani jaurandru pirna ngaruparana wonti.
Jesujeli nakaldra kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Kupa worai, worderu mati jenia nganai tanangu, tana
potuni manujeli ngundranani Godaia mililani wirila.
25 Morla ngaua nganai, Camuli kulno kuri pikiri wilpani
palkingananto kana poto pirnani, nau Godaia mililani
wirinanto.“
26 Tana morla pirna ngaruparana wonti ja ngankamalina
wonti: „Warlengarla tepita manila nganai?“
27 Jesujeli tanana najina wonti ja jatana wonti: „Kana
ngandandariai, ngarla Godata wata ngandandariai; ngan-
gau Godani pratjana wata ngandandariai.“
28 Petrulu wonina wonti nunkangu jatala: „Mai, ngaiani
pratjana woraranala ja jinkangu karipaterinala!“
29 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti, morlalu ngani
jurangu jatai: „Wata kulno nganai nulu worarana warai
punga kara, nejingatata worana kara, kaku worana kara,
ngaperi kara, ngandri kara, noa kara, kupa worana kara,
mita worana kara ngakangundru ja ngantjani jaurandru.
30 Nulu wata maninani 100 potajeli karari nunkangupini
mitani punga worana ja ngatata worana ja kaku worana ja
ngandri worana ja kupa worana ja mita worana tirikaripa-
terinali jela, ja ngadani tepi ngurali.
31 Marapu ngoperala ngadaia nganala nganai, ja ngadala
ngopera nganala nganai.“
32 Tana paltuni nganana wonti Jerusalemia tarala; ja Jesus
tanangu ngopera nganingana wonti, ja tana ngaruparana
wonti, ja tana nunkangu karipaterina japali pantjina wonti.
Ja nulu nakaldra mili marapratjana ja mandruni man-
duringana wonti ja wonina wonti tanangu jatala, worderu
nunkangu ngadani pantjinanto:
33 „Mai, ngaiana Jerusalemia tarala wapaia, ja tanali
Kanaia Ngatamura Priesta pirnani ja jaura jinkinietjani
ngulkujeli jinkila nganai, ja tanali ninaia naria kurala
nganai ja ninaia kana koni ngulkujeli jinkila nganai.
34 Ja tanali ninaia ngirkibala nganai ja nandrala nganai,
ja nunkangu ngaltja worala nganai, ja ninaia nari ngankala
nganai; ja ditjini parkulani Nauja jiritjila nganai.“
35 Ja nunkangu Jakobus ja Johannes Zebedäuni ngatamura
wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngujagujara

jinkinietjajai, ngali ngantjai, jundru ngalina jinkinanto
minakulno ngali jinkangu ngatjiai.“
36 Nau pudlangu jatana wonti: „Mina judla ngantjai,
ngato judlangu ngankananto?“
37 Pudla nunkangu jatana wonti: „Ngalingu kurau, kulno
jinkangu ngunarani ja kulno jinkangu worangantjuni pir-
nalani jinkanani ngamananto.“
38 Jesus pudlangu jatana wonti: „Judla ngurunguru
nganai, nunkangupini kokundru topala nina ngato tapai;
ja nina multibanila manila, nina multibanila ngato mani-
nanto?“
39 Pudla nunkangu jatana wonti: „Kauna, ngali ngu-
runguru nganai.“ Jesus pudlangu jatana wonti: „Nina
koko ninapini ngato tapai, judla tapala nganai; ja nina
multibanila, nina ngato maninanto, judla manila nganai;
40 Windri ngamana ngunarani ngakanani ja worangan-
tjuni ngakanani jinkila, wata poto ngakani nganai, a-ai,
windri tanangu, worangu matja ngankingana.“
41 Ja mili marapratjanali jenia ngarana, tana junkarina
wonti Jakobungu ja Johanningu.
42 Jesujeli tana karkana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Jura milkila, kana wolaraia kaparali tanangu jirijiribai, ja
tanani kana pirnali tanana jupai.
43 Jeruja wata jurangu nganaiatimai; a-ai, warle jurangun-
dru ngantjai pirna pantjila, nau mili jurani nganaiatimai.
44 Ja warle jurangundru ngantjai ngoperala nganala, nau
pratjanaia mili nganaiatimai.
45 Ngangau bakana Kanaia Ngatamura wata wokarana
warai mili ngamalkala, a-ai, mili nganala, ja tepi nunkani
jinkiterila kalala marapuja.“
46 Ja tana Jericho ngurani wokarana wonti. Ja Nau,
ja mili nunkani, ja kana wolara Jerichundru dunkana,
Timäiuni ngatamura, Bartimäus, butju paltuni ngamana
wonti potuni ngatjila.
47 Ja nulu matja ngarana, Jesus Nazarenala Nauja nganai,
nulu wonina wonti maritjila ja jatala: „Jesujai, Davidani
ngatamurajai, ngakangu kalumiltjamiltjariau!“
48 Ja marapujeli nina daudauana wonti nau ngapurinanto;
ja nau morla parparali maritjina wonti: „Davidani ngata-
murajai, ngakangu kulumiltjamiltjariau!“
49 Ja Jesus banbana wonti ja jatana wonti: „Ninaia
karkanau!“ Ja tanali nina kana butju karkana wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Murlali nganamai, terkakamai,
Nulia jidna karkai!“

50 Nulu kati nunkani worarana wonti ja terkakana wonti
ja Jesungu wokarana wonti.
51 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Mina jundru ngantjai ngato jinkangu ngankananto?“ Kana
butju nunkangu jatana wonti: „Rabbuniai, ngato nakaldra
najinanto!“
52 Jesus nunkangu jatana wonti: „Wapau morlalu ngun-
dranali jinkanali jidnana tepi ngankana warai.“ Ja nurujeli
nulu nakaldra najina wonti, ja nau Jesungu paltuni karipa-
terina wonti.

11

1 Ja tana Jerusalemingu karakara wokaranani, Beth-
phagingu ja Bethaniangu mani nindri mardawonpani, Nulu
mili nunkani mandru jinpana wonti.
2 Ja pudlangu jatana wonti: „Wapalumai nunkangupini
ngura waka judlangunkari, ja nurujeli judla nunkangu
wirinani, judla donki kuparu workamantraterinani manka-
mankala nganai, nunkangupini wata kana kulno dukate-
rina warai; nina dukaralumai, ja tikalkalumai!“
3 Ja kulno judlangu jatanani: „Ninandru judla jenia
ngankai?“ Judla jatalumai: „Kaparali ninaia karkai“; ja
nurujeli nulu nina jinpala nganai.
4 Pudla wapana wonti ja donki kuparu mankamankana
wonti manani workamantraterinani, palarani woderi palto
karitjiai; ja pudlali nina dukarana wonti.
5 Ja palpa tanangundru jerra terkana, pudlangu jatana
wonti: „Mina judla ngankai, donki kuparu judla dukarai?“
6 Pudla tanangu jatana wonti worderu Jesujeli jirijiribana
warai, ja tanali pudlangu manuni kurana wonti.
7 Ja pudlali donki kuparu Jesungu tikalkana wonti, ja
tanali kati tanani nunkangu kurana wonti, ja nina kurana
tarana wonti.
8 Marapujeli kati tanani paltuni jaupana wonti, kana ngu-
rujeli ngunanguna pitandru wokaribana wonti, ja tanana
paltuni jaupana wonti.
9 Ja tana ngopera wapana wonti ja karipaterina wonti
maritjina wonti ja jatani wonti: „Hosiana, ngaiani jurakokai
ninaia, Nauja wokarai Kaparaia talani:
10 Ngaiani jurakokai Ngaperaia ngaiananaia Davidani
milila nauja wokarai! Hosiana mirini!“
11 Ja Jesus Jerusalemingu ja jaura pungani wirina wonti.
Ja Nulu pratjana matja najinajibana, ja matja kalkaurarina,
Nau Bethaniaia wapana wonti marapratjana ja mandrunto.
12 Ja tana tankubana Bethaniandru dunkana kurana, Nau
mauali nganana wonti.

13 Ja Nulu woritandru tandraia nindri kulno talpanto
najina wonti, ja Nau nunkangu wokarana wonti, Nulu palpa
nunkangu mankamankananto; ja Nau nunkangu matja
wokarana, Nulu panila mankamankana wonti windri talpa;
ngangau jendranguta wata tandraia miljaru nganana wonti.
14 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ngurali wata morla kulnujeli jinkangundru tandra taji-
nanto.“ Ja milieli jenia ngarana wonti.
15 Ja tana Jerusalemingu wokarana wonti. Ja Jesus
Godaia pungani wirina wonti, ja Nulu wonina wonti tanana
narrala, tanali Godaia pungani jinkimalina wonti ja burun-
gankana wonti, ja Nulu mardatandrakaritjimalkanietjaia
kurli ja mulapara burungankanietjaia ngamana piri kokul-
terkibana wonti.
16 Ja Nulu wata manuni kurana wonti kulnujeli koko
Godaia pungani palkingalkananto.
17 Ja Nulu ngujangujara jinkina wonti ja tanangu jatana
wonti: „Wata dakanala parai: Tanali punga ngakani
ngatjini punga dikananto kanani warupotuni? Ja jura
ninaia watawatali maninietjaia minka ngankala wapaia.“
18 Ja jaura jinkinietjali ja Priesta pirnali jenia ngarana
wonti, ja wontina wonti worderu tanali nina nari
ngankananto; ngangau tana japali nganana wonti nunkan-
gundru, ngangau kana wolara pirna ngaruparana wonti
nunkani ngujangujarandru.
19 Ja matja kalkaurarina, tana ngurandru dunkana kurana
wonti.
20 Ja tankubana palkara tana wiringana, tanali najingana
wonti tandraia nindri mujarina warai kaparajelu.
21 Ja Petrulu jenia ngundrana nunkangu jatana wonti:
„Rabbi, najiau! Naupini tandraia nindri, ninaia jundru
dikidikibala wiri, mujarina warai.“
22 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Godani morlalu ngundranau!
23 Ngangau morlalu ngani jurangu jatai: Kulno nunkan-
gupini mardawonpani jatanani: Dukarateriamai ja ngapa
pirnani worateriamai, ja nau ngarani nunkanani wata
mangangankanani, a-ai, windri morlalu ngundranani, jenia
pantjinani, mina nau jatai, nunkangu pantjila nganai, mina
nau jatai.
24 Jendrania ngani jurangu jatai: Pratjana mina jura
ngatjinani juranani ngatjiai, morlalu ngundranau jura jenia
maninanto, ja jura jenia manila nganai.
25 Ja jura terkanani ngatjila, worani patanau mina jura
kulnuni ngamalkai; ngangau bakana Ngaperali juranali
pariwilpani madlentji jurani worani patananto.

26 Jura wata worani patanani, jeruja bakana Ngaperali
juranali pariwilpani madlentji jurani wata worani patala
nganai.“
27 Ja tana nakaldra Jerusalemingu wokarana wonti. Ja
Nau Godaia pungani wirarinani, Priesta pirna ja jaura
jinkinietja ja pinaru nunkangu wokarana wonti,
28 Ja nunkangu jatana wonti: „Mina ngurulali jundru
jenia ngankai, ja warle jinkangu ninapini ngurula jinkina
warai jenia ngankananto?“
29 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Bakana ngato jurana jaura kulno jakalkala nganai, ja jura
ngakangu kalabananto; ja ngani jurangu jatala nganai,
mina ngurulali ngato jenia ngankai.
30 Johanini multibanila pariwilpandru kara, kanandru
kara nganana wonti? Ngakangu kalabanau!“
31 Ja tana tjurujeli ngundrana wonti ja jatana wonti:
Ngaiani jatanani, pariwilpandru, Nauja ngaianingu jatala
nganai: Minandru jura nunkangu wata morlalu ngundrana
wonti?
32 Ngaiani jatanani, kanandru, ngaiani kana wolarandru
japali ngananananto, ngangau tanali marapujeli Johannes
Propheta patai.
33 Ja tanali Jesungu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Ngaiani ko.“ Ja Jesus tanangu kalabana wonti ja jatana
wonti: „Jeruja bakana ngani jurangu wata jatai, mina
ngurulali ngato jenia ngankai.“

12

1 Ja Nulu wonina wonti tanangu jeribaka jaurali jatala:
„Kana kulno wain maru kurana wonti, ja nulu pita terk-
ibana karitjina wonti, ja wain nankani kutu bakuna wonti,
ja punga wutju wotina wonti, ja nina marunajinajibanietja
worangu worarana wonti, ja wapana wonti worita.
2 Ja nulu najinajibanietja worangu miljaru talkuni mili
kulno jinpana wonti, nulu najinajibanietja worangundru
maruja tandrandru manijiribananto.
3 Tanali nina patana wonti ja nina nandrana wonti ja
mara kala jinpana wonti.
4 Ja nakaldra nulu tanangu mili nguru jinpana wonti; ja
nina mangatandra tanali mardali diana wonti, ja nina matja
ngirkibana, jinpana wonti.
5 Ja nakaldra nulu kulno nguru jinpana wonti; ja nina
tanali nari ngankana wonti, ja marapu morla, tanangundru
tanali palpa nandrana wonti, palpa nari ngankana wonti.

6 Nulu windri ngatamura kunakulno ngantjalu morla
ngamalkana wonti, ju nulu nina ngadani tanangu jin-
pana wonti ja jatana wonti: «Tana ngakani ngatamurani
warawararila nganai.»
7 Tana maru najinajibanietja ngankamalina wonti:
«Naupini maratunkaia; kaparanau, ninaia ngaiana nari
nandrananto maratunka nunkani ngaianani ngananantо.»
8 Ja tanali nina patana wonti ja nari ngankana wonti, ja
nina wain marundru palarani worana wonti.
9 Mina wain maruja kaparali ngankala nganai? Nau
wokarala nganai, ja nulu maru najinajibanietja nari
ngakala nganai ja wain maru nguruni jinkila nganai.
10 Jura wata ninapini jaura warapanala: «Naupini marda,
nina wotinietjali worana wonti, nau marda buru pantjina
wonti;
11 Kaparandru nau jenia pantjina wonti, ja ngaianangu
milkini ngaruparana pirna nganai.»“
12 Ja tanali wontina wonti nina patala, windri tana
kana wolarandru japali nganana wonti, ngangau tanali
ngujamana wonti, Nulu tanangundru ninapini jeribaka
jaura jatana warai. Ja tanali nina worarana wonti ja
wapana wonti.
13 Ja tanali nunkangu Pharisaia palpa ja Herodini
mili palpa jinpana wonti, tanali nina patananto jaurani
nunkanani.
14 Tana wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ngujangujara jinkinietjajai, ngaiani milkila, jidni morlalu
nganai, ja jidni manubaku nganai kanani; ngangau jundru
wata kana mudla ngundrai, a-ai, jundru morlalu Godaia
paltundru ngujangujara jinkiai; jenia talku nganai mitaia
kaparani kalala jinkila kara, pani kara? Ngaiani jinkinanto
kara, wata jinkinanto kara?“
15 Nulu tanana jeljujelju matja ngujamana, Nau tanangu
jatana wonti: „Minandru jura ngana wontjai? Padakanau
ngakangu kalalaia mardatandra kulno, ngato nina naji-
nanto!“
16 Tanali kulno jinkina wonti. Ja Nau tanangu jatana
wonti: „Waninunkani mudla naupini nganai, ja mina jaura
dirkalani parai?“ Tana nunkangu jatana wonti: „Mitaia
kaparaia.“
17 Ja Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jinkianau
kaparaia poto kaparani ja Godaia poto Godani!“ Ja tana
nunkangundru pirna ngaruparana wonti.
18 Ja Sadducaia nunkangu wokarana wonti, tanaia jatai:
„Narila wata morla jiritjila nganai“, ja nina jakalkana wonti
ja jatana wonti:

19 „Ngujangujara jinkinietjajai, Mosili ngaianingu dakana
wonti: «Kana kulnuja neji palinani, ja noa nunkani
woraranani, ja kupa pani woraranani, ngatatajeli nunkanali
noa nunkani patananto ja nejini nunkanani ngatamura
jiritjibananto.»
20 Neji mara wora ja mandru nganana wonti. Ja ngoper-
alali noa patana wonti, ja nau matja palina, ngatamura pani
worarana wonti;
21 Ja mandrulali nana noa patana wonti ja palina wonti;
ja parkulali bakana jeruja;
22 Ja nana tanali mara wora ja mandrujeli noa patana
wonti, ja ngatamura pani worarana wonti. Pratjaterinani
ngadani bakana widla palina wonti.
23 Terkakani ditjini, tana matja jiritjina, waninunkani noa
tanangundru nani nganala nganai, ngangau mara wora ja
mandrujeli nana ngamalkana wonti?“
24 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Wata jura jendrangundruja tjautjau ngundranau, ngangau
jura jaura worana ja bakana Godaia ngurula wata nguja-
mai?
25 Ngangau tana narindru matja jiritjina, tanali wata
morla noa patai ja noa pantjiai, a-ai, tana angela jeribaka
nganai, tana pariwilpani nganai.
26 Narilandru, tana tepi terkalala nganai, jura wata Mosini
dakani jaurani warapana warai, worderu dilka nindrini Go-
dali nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: «Ngani
Abrahamani Goda ja Isaakani Goda ja Jakobani Goda?»
27 Goda wata naria Goda, a-ai, tepia; jura tjautjau pirna
ngundrai!“
28 Ja jaura jinkinietja kulno nunkangu wokarana wonti,
nulu ngarana warai, worderu tana ngankamalina warai,
ja nulu ngujamana warai, Nulu tanangu ngumu kalabana
warai, nulu nina jekibana wonti: „Mina jirijiribani jaura
pratjanaia kapara nganai?“
29 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „jirijiribani jaura
pratjanaia kapara naupini nganai: Ngaramai, Israelajai,
Kapara Goda ngaianani Kapara kulno nganai;
30 Ja jundru Kapara Goda jinkani ngantjamai ngarali
jinkanali, ja mungarali jinkanali, ja manujeli jinkanali, ja
ngurungurulali jinkanali warupotujeli. Naupini jirijiribani
jauraia ngoperala nganai.
31 Ja nguru nunkangu jeribaka nganai: Ngurala jinkani
ngantjamai, jidna munta jeribaka. Morla pirna pudlangu
wata jirijiribani jaura kulno parai.“

32 Ja jaura jinkinietja nunkangu jatana wonti: „Ngumu,
Ngujangujara jinkinietjajai, jidni morlalu jatana warai,
ngangau Kulno nganai, ja wata kulno nguru nganai
nunkangu.

33 Ja ninaia ngantjana ngarali ja manujeli ja mungarali ja
ngurungurulali warupotujeli, ja ngurala ngantjana munta
jeribaka, morla pirna nganai tarani poto ngumuni ja poto
ngumu pratjanani.“

34 Ja Jesujeli ngujamana wonti, nulu matja kiri kalabana,
Nau nunkangu jatana wonti: „Jidni wata worita nganai
Godaia mililani.“ Ja wata kulnujeli wontjana wonti nina
morla jekibala.

35 Ja Jesujeli, Godaia pungani ngujangujara jinkinani,
kalabana wonti ja jatana wonti: „Worderu jaura jinkinietja
jatai, Christus Davidani ngatamura nganai?

36 David munta Jaola kulikirieli jatai: Kapara jatanala Ka-
parani ngakanani: Ngakangu ngunarani ngamana ngariau,
ngato talpala jinkani jinkangu tidnani kuranantulu, tidna-
parani piri jeribaka.

37 Davidali muntali nina dikai, Kapara, ja wodajerindru
Nau ngatamura nunkani nganai?“ Ja kana wolarali nina
murlali ngarana wonti.

38 Ja ngujangujarani nunkanani Nau tanangu jatana
wonti: „Jaura jinkinietjandru ngamalkaterianau, tanali
ngantjai kati wirdieli wirarina ja jaura murlali jinkimalini
pirini,

39 Ja ngamanai piri ngopera jaura pungani, ja ngamani
piri ngopera buka pirnani.

40 Tanali mangawaruja pungu tajiai, ja jendralia ngatjina
wirdri wondralkai; tanali kalala morla pirna manila
nganai.“

41 Ja Jesus mardatandra kokunkari ngamana ngarina
wonti, ja Nulu najinajibana wonti worderu kana wolarali
mardatandra mordatandra kokuni kurana wonti; ja kana
poto pirna marapujeli kurana wonti marapu.

42 Ja mangawaru kulno wangiwangi wokarana wonti
ja mardatandra mandru wakawaka kurana wonti, jenia
nganai mardatandra mara kulno.

43 Ja Nulu mili nunkani karkana wonti ja tanangu jatana
wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Nandrupini man-
gawaru wangiwangieli morla mardatandra kokuni kurana
warai, tanangu pratjanani.

44 Ngangau tanalia pratjanali tanani poto manamirindru
kurana warai; nandrupini nankani ngaljengaljendru prat-
jana, mina nandruja ngamalkana warai, nankani poto
pratjana, kurana warai.“

13

1 Ja Nau Godaia pungandru dunkana kurana, mili
nunkani kulno nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara
jinkinietjajai, najiau mina marda ja mina wotini!“
2 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Jundru jenia wotini pirna najiai? Wata marda kulno
marda kulnuni parala nganai.“
3 Ja Nau maninindri mardawonpani Godaia pungankari
matja ngamana ngarina, nina Petrulu ja Jakobulu ja Johan-
nili ja Andreasali pilki jakalkana wonti:
4 „Ngaianingu jatau, winta jenia pantjila nganai; ja mina
malka jenia nganai, winta jenia pratjana mudala nganai?“
5 Jesujeli kalabana wonti ja wonina wonti jatala: „nga-
malkaterianau kulnujeli jurana karkarkaiati.
6 Ngangau marapu wokarala nganai talani ngakanani, ja
tana jatala nganai: Ngani Nauja nganai, ja tanali marapu
karkarkala nganai.
7 Jura tirimalinandru ja tirimalina pinti ngaranani, wata
japali pantjianau; ngangau jenia pantjinanto, ja mudana
wata kantji nganala wapaia.
8 Ngangau kana wolara tiriterkakala nganai kana
wolarani, ja mitaia kaparaia milila mitaia kaparaia mililani;
ja mita wiltjiwiltjila nganai mankamanka, ja maua pirna ja
tjautjau pirna nganala nganai.
9 Ketjaketjanaia wonina jenia nganai. Jura munta nga-
malkaterianau, ngangau tanali jurana kaparani ngulkujeli
jinkila nganai, ja jaura pungani tanali jurana nandrala
nganai; ja najinajibanietjani ja mitaia kaparani tanali
jurana terkibala nganai ngakangundru, tanangu malka
ngananantо.
10 Ja tanali ngopera kanani warupotuni ngantjani jaura
kaukaubala nganai.
11 Kanali jurana wapalkanani ja ngulkujeli jinkinani
wata manujeli ngundranau mina jura jatananto, ja wata
ngankingaterianimai, a-ai, windri jenia, mina Nulia jurangu
jinkila nganai nunkangupini ditjini, jatanimai; ngangau
wata jura nganai, tana jatai, a-ai, Jaola kulikirieli.
12 Nejieli ngatata nunkani naria ngulkujeli jinkila nganai,
ja ngaperali kupa nunkani; ja kupa terkakala nganai
ngaperani ja ngandrini ja pudlana naria jinkila nganai.

13 Ja kana warupoto jurangu kalakalarila nganai ngakani
talandru. Worana wonki nganai ngadajelu, nulu tepi
ngurali manila nganai.
14 Jura «duljadulja-tjautjau» najinani, nunkangundru
Propheta Daniilali kaukaubana wonti, nau terkai woderi
nau wata terkananto, — warle jenia warapai ngundraia-
timai — ngadani tana Judaia mitala mardawonpaia japa
mindriatinimai!
15 Worana punga mangatandrani nganai, wata pungani
ngariatimai, ja bakana wata wiriatimai minakulno pungan-
dru manila.
16 Ja worana maruni nganai, wata karitjina tikaiatimai,
kati nunkani manila.
17 Jakajai tanangu mandrantjani ja ngama jinkinietjani
tanangupini ditjini!
18 Ngatjianimai jurani japa mindrina wata kilpani pantji-
nanto.
19 Ngangau tanapini ditji ketjaketjana pirna nganala
nganai, worderu jenia mitaia woninandru, ninapini Godali
pantjimana wonti, kararilu wata nganana wonti ja wata
nganala nganai.
20 Ja Kaparali tananapara ditji wata wordu ngankanani,
kana pani tepi pirna ngamanani: windri kalkalkanandru,
tanana Nulia kalkalkana wonti, Nulia jenia ditji wordu
ngankana wonti.
21 Jendranguta kulno jurangu jatanani: Mai, ninkida
Christus nganai kara; mai, jerra Nauja, jenia wata morlalu
ngundranimai.
22 Ngangau Jedikantji Christus wora ja Jedikantji Propheta
wora terkakala nganai, ja tanali malka ja pirnala jinkila
nganai; ngangau tana ngurunguru ngananani, tanali
bakana karkarkananto, tanana Nulia kalkalkanala.
23 Jura ngamalkaterianau! Mai, ngani jurangu jenia
pratjana ngopera jatana warai.
24 Tanangupini ditjini, ketjaketjana pirnani ngadani, ditji
pirna ngalpuru pantjila nganai, ja pirali praitji nunkani
wata jinkila nganai.
25 Ja ditji waka wora pariwilpandru purila nganai, ja
pariwilpaia ngurula wiltjiwiltjila nganai.
26 Ja ngadani tanali Kanaia Ngatamura najila nganai
talara palkujeli wokaranani ngurungurulali ja pirnali.
27 Ja ngadani Nulia angela worana nunkani jinpala
nganai, ja Nulia mapala nganai nunkani kalkalkanala
watara mandru ja mandrundru, mitaia wondirandru pari-
wilpaia wondirajelu.

28 Tandra nindrindru jeribaka malka kiririanimai; ngu-
nanguna nunkani matja kuljakuljarina ja talpa matja
punkana, jura ngujamai, woldrakanja karakara nganai.
29 Jeruja bakana jura ngujamananto, jura jenia najina
pantjinani, nau manani karakara nganai.
30 Morlalu ngani jurangu jatai: Naupini nguja wata
mudala nganai jenia pratjana pantjinantulu.
31 Pariwilpa ja mita maru mudala nganai; jaura ngakani
wata mudala nganai.
32 Ninapini miljaru ja ditji wata kulnujeli ngujamai,
bakana wata angelali pariwilpani, bakana wata Ngatamu-
rajeli, a-ai, windri Ngaperali.
33 Ngamalkaterianau, tepi ngamanau ja ngatjianau, ngan-
gau jura wata milkila, winta naupini ditji nganai.
34 Worderu kana kulno palkanani, nulu punga nunkani
worarai, ja milini nunkanani ngurula jinkiai, ja tanangu
pratjanani ngankana tanani kurai, bakana mana ngamalka-
nietjani jirijiribai nau tepi ngamananto.
35 Jeruja tepi ngamanau, ngangau jura wata milkila, winta
pungaia kapara wokarai, kalkaura kara, tinka terti kara,
paia ngaperi jatanani kara, tankubana kara;
36 Ngangau nulu jurana, nau nurujeli wokaranani, muka
mankamankaiati.
37 Mina ngani jurangu jatai, jenia ngani pratjanani jatai:
Tepi ngamanau!“

14

1 Ja ditji mandruni Passa ja pulkurutjeribanibuka pani
ditji nganana wonti; ja Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali
wontina wonti, worderu tanali nina kirieli patananto ja nari
ngankananto.
2 Tana jatana wonti: „Wata ditji pirnani, ngangau kana
wolara juajuangaiati.“
3 Ja Nau Bethania ngurani Simon kana gambalaia pungani
nganana wonti, ja Nau kurlini ngamana ngarinani, widla
kulno wokarana wonti, nandru Alabaster koko gildi ngumu
pirnanto ngamalkana wonti, ja nandru nina koko wokarib-
ana wonti, ja nina nunkangu mangatandrani nangana
wonti.
4 Palpa jerra nganana wonti tana junkarilkijiribamalina
wonti ja jatana wonti: „Minani jenia gildi bakujeli tintana?
5 Ngangau nandruja ninaia gildi kalalaia jinkinanto morla
300 mardatandrani, ja wangiwangini bakujeli jinkinanto.“
Ja tana nankangu buljubuljurina wonti.

6 Jesus jatana wonti: „Nanaia murlali worani patanimai.
Minandru jura nanaia jupai? Nandruja ngankana ngumu
ngakangu ngankana warai.

7 Ngangau milingeru jura kana wangiwangi jurangunto
ngamalkai, ja jura jertapaterinani jura tanangu ngumu
ngankananto; ngana jura wata milingeru ngamalkai.

8 Mina nandruja ngankananto, nandruja ngankana warai;
nandruja ngopera ngankana warai ngana palku wiribala
todinaia.

9 Morlalu ngani jurangu jatai: Woderi tanali paruparu
ninapini ngantjiani jaura kaukaubala nganai mita maruni,
naka tanali bakana jatala nganai, mina nandruja ngankana
warai, nanaia ngundrananto.“

10 Ja Judas Ischariot, marapratjana ja mandrundru kulno,
Priesta pirnaia wapana wonti, nulu nina tanangu wonta-
wontananto.

11 Ja tanali jenia ngarana, tana mankina wonti, ja
nunkangu talpadakana wonti mardatandra jinkila; ja nulu
wontina wonti worderu nulu nina ditjini talkuni wontawon-
tananto.

12 Pulkurutjeribanibuka pani ditji ngoperalani, tana Passa
kuparu nandrana, mili nunkani nunkangu jatana wonti:
„Wodaninkinaia jidni tertapateriai ngaiani wapananto ja
ngankingananto, jundru Passa kuparu tajinanto?“

13 Ja Nulu mili nunkani mandru jinpana wonti ja pud-
langu jatana wonti: „Wapalumai nguraia, ja kana kulno
judlangu mandurila nganai, nulu ngapa koko mandrai;
nunkangu karipaterialumai,

14 Ja woderi nau wirila nganai, jerra punga ngamalka-
nietjani jatalumai: Ngujangujara jinkinietja jatai: Woderi
ngakani piri nganai, naka ngato Passa kuparu milintali
tajinanto?

15 Ja nulu judlangu tajini piri pirna matja ngankingana,
wondrala nganai, naka ngaianani nina ngankingalumai.“

16 Ja mili nunkani dunkana kurana wonti, ja ngurani
wokarana wonti, ja jeruja mankamankana wonti, worderu
Nau pudlangu jatana warai; ja pudlali Passa kuparu
ngankingana wonti.

17 Ja matja kalkaurarina, Nau marapratjana ja mandrunto
wokarana wonti.

18 Ja tana kurlini ngamanani ja tajinani Jesus jatana
wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai, kulnujeli jurangundru,
nulia ngakangunto tajila wapaia, ngana wontawontala
nganai.“

19 Tanali wonina wonti ngaurongauro pantjila ja
nunkangu jatala pilki ja pilki: „Ngani nauja nganai? Ja
kulno: Ngani nauja nganai?“
20 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Kulno
marapratjana ja mandrundru, ngalikulno mara kurai pir-
rani.
21 Kanaia Ngatamura wapai, worderu nunkangundru
dakanala parai; jakajai nunkangupini kanani, nulia Kanaia
Ngatamura wontawontala nganai; nunkangupini kanani
ngumu ngananala, nauja wata dankanala.“
22 Tanali tajinani, Jesujeli buka patana wonti ja ngu-
rungutana wonti ja ninapini wokaribana wonti ja tanangu
jinkina wonti ja jatana wonti: „Patanimai ja tajianimai;
naupini ngani palku nganai!“
23 Ja Nulu koko matja patana ja jurakokana, Nulu nina
tanangu jinkina wonti, ja tanali pratjanali nunkangundru
tapana wonti.
24 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Naupini ngani kumari
nganai, ninapini ngani marapuja nangateriai.
25 Morlalu ngani jurangu jatai: «Kararindru ngato wata
morla nunkangupini waina nindri tandrandu tapala nganai
nunkangupini ditjielu, ngato nina marra tapala nganai
Godaia mililani.»“
26 Ja tana jurakokani wima matja jatana, tana maninindri
mardawonpaia wapana wonti.
27 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Jura pratjaterina
nunkangupini tinkani ngakangu kintjakintjarila nganai,
ngangau dakanala parai: Ngato ngamalkanietja nandrala
nganai, ja tjipi piltjaru nganala nganai.
28 Ngadani ngani matja jiritjina warai, ngani jurangu
ngopera Galilaiaia wapala nganai.“
29 Petrus nunkangu jatana wonti: „Bakana pratjana
jinkangu kintjakintjarinani, ja wata ngani.“
30 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Morlalu ngani
jinkangu jatai: Karari nunkangupini tinkani, windrila paia
ngaperi pota mandru jatananto, jundru ngana pota parkulu
jedieli worarala nganai.“
31 Nau morla parparali jatana wonti: „Ngani bakana
jinkangunto palinanto, ngato jidnana wata jedieli worarala
nganai.“ Jeruja bakana mili pratja jatana wonti.
32 Ja tana piri kulnuni wokarana wonti, tala nunkani Geth-
semane; ja Nau milini nunkanani jatana wonti: „Ninkida
ngamana ngarianau ngani ngatjinantulu.“
33 Ja Nulu Petrus ja Jakobus ja Johannes patana wonti ja
wonina wonti ngaruparala ja japali nganala.

34 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngani mungara ngau-
rongauro pirna nganai narielu; ninkida ngamanimai ja tepi
ngamanimai!“
35 Ja Nau ngalje morla wapana wonti ja mitani woraterina
wonti ja ngatjina wonti, ngangau naupini ditji nunkangu
wiringananto.
36 Ja Nau jatana wonti: „Abba, Ngaperiai! Jidni ngurun-
guru nganai pratjana ngankala, ninapini koko ngakangun-
dru maniau: wata jeruja, mina ngani jertapateriai, a-ai,
mina jidni.“
37 Ja Nau tikana wonti, ja Nulu tanana mukaturaranani
mankamankana wonti, ja Nau Petrungu jatana wonti:
„Simoniai, jidni mukaturarai? Jidni ngandandariai ngalje
ngakangunto tepi ngamala?
38 Tepi ngamanau ja ngatjianau, jura wontjanilani wiriati;
mungara manju nganai ja palku waltowalto.“
39 Ja Nau nakaldra wapana wonti ja ngatjina wonti
jenildramata jaura.
40 Ja Nau nakaldra tikana, Nulu tana muka manka-
mankana wonti; ngangau tana milki parina wonti, ja
tana wata milkila nganana wonti, mina tanali nunkangu
kalabananto.
41 Ja Nau pota parkulani tikana wonti ja tanangu jatana
wonti: „Mukaturaranau ja ngara ngamanau! Matja mu-
dai; ditji matja wokarana; mai, tanali Kanaia Ngatamura
madlentjia marani ngulkujeli jinkila nganai;
42 Terkakanau, ngaiana wapananto! mai, nauwa, nuluwa
ngana wontawontai, wokaraila.“
43 Ja nurujeli, Nau jenia jatanani, Judas, marapratjana ja
mandrundru kulno, wokarana wonti, ja nunkangunto kana
wolara pirna kalti tirieli ja pitali Priesta pirnandru ja jaura
jinkinietjandru ja pinarandru.
44 Wontawontanietjali nunkanali tanangu malka jinkina
wonti ja jatana wonti: „Worananina ngato manatapala
nganai, Nauja nganai, ninaia patanimai, ja ninaia morlalu
wapalkanimai!“
45 Ja nau wokarana, nau nurujeli nunkangu wapana
wonti ja jatana wonti: „Rabbi, Rabbi!“ ja nina manatapana
wonti.
46 Tanali mara nunkangu kurana pararana wonti ja nina
patana wonti.
47 Kulno tanangundru jerra terkanani mardakirra
dukarana wonti, ja Priesta pirnaia mili kulno nandrana
wonti, ja nina talpa wokaribana wonti.

48 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Jura ngankangu dunkana warai watawatali maninietjani
jeribaka mardakirrali ja pitali, ngana patala.
49 Ditji marapu ngani jurangunto nganana warai Godaia
pungani ngujangujara jinkina, ja jura ngana wata patana
warai: windri jaura wora morlalu pantjinanto.“
50 Ja tana pratjana nunkangundru puntina wonti ja japa
mindrina wonti.
51 Ja teri kulno nunkangu karipaterina wonti, nulu windri
kati kulno palku baluni ngamalkana wonti; ja teri worali
nina patana wonti.
52 Ja nulu kati worarana wonti, ja balu japa mindrina
wonti.
53 Ja tanali Jesus Priesta pirnaia wapalkana wonti; ja
nunkangu jela Priesta pirna ja pinaru ja jaura jinkinietja
pratjana jurborina wonti.
54 Ja Petrus nunkangu woritandru karipaterina wonti
Priesta pirnaia piri mandrajelu; ja nau naka milini jela
ngamana wonti, ja turuni ngarakalina wonti.
55 Priesta pirnali ja kapara pratjanali jedi jaura wontina
wonti Jesungu, nina nari ngankala; ja tanali panila manka-
mankana wonti.
56 Ngangau marapujeli jedi jaura morlalu kurana wonti
nunkangu, ja tanani jaura morlalu wata kulnuni nganana
wonti.
57 Ja palpa terkakana wonti ja jedi jaura morlalu kurana
wonti, ja jatana wonti:
58 „Ngaiani ninaia jatanani ngarana paraia: Ngato ni-
napini Godaia punga, ninaia kanali marali matja wotina,
wokaribala nganai, ja ditjini parkulani ngato kulno nguru
wotila nganai, ninaia kanali marali wata wotina warai.“
59 Ja bakana jeruja tanani jaura morlalu wata kulnurina
wonti.
60 Ja Priesta pirna terkana tarana wonti ja tertia wapana
wonti, ja nulu Jesus jakalkana wonti ja jatana wonti:
„Jundru panila kalabai? Mina tanalipini jinkangu morlalu
kurai?“
61 Nau ngapu nganana wonti ja panila kalabana wonti.
Nakaldra Priesta pirnali nina jakalkana wonti ja nunkangu
jatana wonti: „Jidni Christus nganai jurakokania Ngata-
mura?“
62 Jesus jatana wonti: „Ngani Nauja, ja jura najila
nganai Kanaia Ngatamura pirnalaia ngunarani ngamanani,
ja pariwilpalali talara palkujeli wokaranani.“
63 Priesta pirnali kati nunkani purana wonti ja jatana
wonti: „Minani ngaiana jaura morlalu morla ngamalka-
nanto?

64 Jura Godani ngirkibanani ngarana warai: Mina
jura ngundrai?“ Tanali pratjanali nunkangu ngulkuterkana
wonti, Nauja nari palinanto.
65 Ja palpali wonina wonti nunkangu ngaltja worala,
ja mudla nunkani walpadakala, ja nina maramokujeli
nandrala, ja nunkangu jatala: „Morlalu jatau!“ Ja bakana
milieli nina pitali nandrana wonti.
66 Ja Petrus pirini ngarinalu nganana, Priesta pirnaia
widla mili kulno wokarana wonti.
67 Ja nandru Petrus najina, worderu nau ngarakalinani,
nandru nina ngurutalpana wonti ja jatana wonti: „Bakana
jidni Jesungu Nazaretalani jela nganana warai!“
68 Nau jedina wonti ja jatana wonti: „Ngani ko, ja
bakana wata ngujamai mina jidni jatai.“ Ja nau piri palaraia
dunkana kurana wonti. Ja paia ngaperi jatana wonti.
69 Ja widla milieli nina matja najina, nani tanangu,
naka terkanani jatana wonti: „Naupini kulno tanangundru
nganai.“
70 Nau nakaldra jedina wonti. Ja wolja ngadani tana jerra
terkana nakaldra Petrungu jatana wonti: „Morlalu jidni
kulno tanangundru nganai, ngangau jidni Galilaiala nganai,
ja talieli jinkanali jenia wondrai.“
71 Ja nulu wonina wonti madlentji jataterila, ja jaura
morlalu jatana wonti: „Ngato ninapini kana wata ngujamai,
nunkangundru jura jatai.“
72 Ja nurujeli paia ngaperi pota mandrulani jatana wonti.
Ja Petrulu jenia jaura ngundrana wonti worderu Jesus
nunkangu jatala wiri: „Windrila paia ngaperi pota mandru
jatananto, jundru ngana pota parkulu jedieli worarala
nganai.“ Ja nulu jenia ngundrana, nau jindrana wonti.

15

1 Ja nurujeli, matja nguramarana, Priesta ja pinaru ja
jaura jinkinietja ja kapara pratjana ngankamalina wonti; ja
tanali Jesus dupudupu ngankana wonti, ja nina wapalkana
wonti, ja nina Pilatungu jinkina wonti.
2 Pilatulu nina jakalkana wonti: „Jidni Juda kanaia
Kapara nganai?“ Nulu kalabana wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Jidni matja jatai.“
3 Ja Priesta pirnali nunkangu jaura marapujeli
ngulkuterkana wonti.
4 Pilatulu nina nakaldra jakalkana wonti ja jatana wonti:
„Jundru panila kalabai? Mai, worderu ngurungurujeli
tanaia jinkangundru ngulkuterkai!“
5 Jesujeli nunkangu wata morla kalabana wonti, jeruja
Pilatus ngaruparana wonti.

6 Ditji pirnani nulu tanangu milingeru kanjangarila kurakana wonti, worananina tanali ngatjina wonti.
7 Kulno nganana wonti, tala nunkani Barabbas, nina tanali tirijiritjibanietjani jela dupudupu ngankana warai, ngangau tanali tirijiritjibanani kana kulno narielu nandrana warai.
8 Ja kana wolara pirna maritjina wonti ja wonina wonti ngatjila, worderu nulu tanangu milingeru ngankana wonti.
9 Pilatulu tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura jertapateriai, ngato jurangu Juda kanaia Kapara kurakananto?“
10 Ngangau nulu ngujamana wonti, Priesta pirnali nina windri kuterilkanandru ngulkuterkana warai.
11 Priesta pirnali kana wolara ngankana wonti, nulu tanangu Barabbas kurakananto.
12 Pilatus nakaldra kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Mina jura jertapateriai ngato nunkangu ngankananto, ninaia juru dikai Juda kanaia Kapara?“
13 Tana nakaldra maritjina wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“
14 Pilatus tanangu jatana wonti: „Mina madlentji Nulia ngankana warai?“ Tana morla maritjina wonti: „Ninaia kunarkuni katibamai!“
15 Pilatulu ngundrana wonti kana wolaraia jertapaterina ngankala, ja tanangu Barabbas kurakana wonti, ja nulu Jesus jinkina wonti, nulu nina matja nandrana, tanali nina kunarkuni katibananto.
16 Mitaia kaparaia milieli nina palaraia pirini wapalkana wonti, nauja kalala jinkini piri nganai, ja tanali mili pratjana karkana wonti.
17 Ja tanali nunkangu kati maralje widmana wonti, ja nunkangu dilka pirapira kurana wonti, nina tanali matja dakana.
18 Ja tanali wonina wonti nunkangu jaura murlali jinkila: „Murlali nganamai, jidni Juda kanaia Kapara!“
19 Ja milingeru tanali nina mangatandra pitali nandrana wonti, ja nunkangu ngaltja worana wonti, ja nunkangu pantjaterkana ngarina wonti, ja nunkangu woraterina wonti.
20 Ja tanali nina matja ngirkibana, tanali nunkangundru kati maralje dukarana wonti; ja kati pilki nunkani nunkangu widmana wonti; ja tanali nina dunkalkana wonti, nina kunarkuni katibala.
21 Ja tanali kana kulno watawatali patana wonti, nau wiringanani, Simon Kyrenala, nau marundru wokarana wonti, Alexandrini ja Ruphuni ngaperi, nulu kunarku nunkani waltananto.

22 Ja tanali nina Golgatha pirini wapalkana wonti, jenia
wondrai: „Mangatandra piri.“
23 Ja tanali nunkangu waina jinkina wonti nina kaldrieli
ngokana, tapananto; ja Nulu nina wata manina wonti.
24 Ja tanali nina kunarkuni matja katibana, tanali kati
nunkani puntibana wonti wontjani malkali, warle palpa
maninanto.
25 Jendranguta tankubana ditji mirini nganana wonti, ja
tanali nina kunarkuni katibana wonti.
26 Ja tanali miri jaura kurana wonti minandru Nau
palinanto: „Juda kanaia Kapara.“
27 Ja nunkangu jela tanali watawatali maninietja mandru
kunarkuni katibana wonti, kulno nunkangu ngunarani ja
kulno nunkangu worangantjuni.
28 Ja jaura morlalu pantjina wonti, nauja jatai: „Bakana
madlentji ngankanietjani terti Nau parananto.“
29 Wiringanietjali nina ngirkibana wonti, ja tana man-
gatandra walkina wonti ja jatana wonti: „Haha, jundru Go-
daia punga tamburibanietja ja wotinietja ditjini parkulani.
30 Jidni munta kulkateriau, ja kunarkundru ngariau!“
31 Tanali jeribaka nina Priesta pirnali ja jaura jinkinietja
jelali ngirkibana wonti ja jatana wonti: „Kana nguru Nulia
kulkana warai, ja muntali Nauja ngandandariai kulkaterila.
32 Christus, Juda kanaia Kapara, karari kunarkundru
ngariatimai, ngangau ngaiani najinanto ja morlalu ngun-
drananto.“ Bakana pudlali nunkangunto kunarkuni parana,
nina ngirkibana wonti.
33 Ja matja todarina, ngalpuru pirna pantjina wonti ditji
kunarkujelu.
34 Ja ditji kunarkuni Jesus ngaiala pirnali maritjina wonti
ja jatana wonti: „Eloi, Eloi, lama sabachthani?“ Jenia
wondrai: „Godajai ngakani, Godajai ngakani; minandru
jundru ngana worarana warai?“
35 Ja palpa tanangundru naka terkana, ja jenia ngarana,
jatana wonti: „Mai, Nulupini Elias karkai.“
36 Kulno mindrina wonti ja miritipa kulno kaldrieli
ngapatjanka ngankana wonti, ja nina pitani widmana wonti
ja nunkangu jinkina wonti tapananto, ja jatana wonti:
„Worani, ngaiana najinanto Elias kara wokarala nganai
ninaia ngarilkala.“
37 Ja Jesus ngaiala pirnali maritjina wonti ja palina wonti.
38 Ja kati pirna Godaia pungani puraterina wonti terti
mirindru ngarinalujelu.

39 Juljaia kaparali, nau nunkangunkari terkana, nulu najina, Nau ngaiala pirnali palinani jatana wonti: „Morlalu Naupini kana Godaia Ngatamura nganana warai.“
40 Jerra bakana widla nganana wonti, tanali woritandru najina wonti; tanagundru Maria Magdalala ja Maria, Jakobus wakani ja Joseni ngandri, ja Salome nganana wonti.
41 Nau Galilaiani nganana tana nunkangu karipaterina wonti ja mili nunkani nganana wonti; ja marapu morla, tana nunkangu jela Jerusalemia tarana wonti.
42 Ja matja kalkaurarina, ngangau ngankingani ditji nganana, jenia wondrai ditji kulno wiringani ditjini ngopera.
43 Joseph Arimathiala, kapara pirna kulno, nulu bakana muntali Godaia mililani kalkana, wokarana wonti; ja nau japanguru Pilatungu wirina wonti ja Jesu palkuni ngatjina wonti.
44 Pilatus ngaruparana wonti, Nau matja nari; ja nulu juljaia kapara karkana wonti ja nina jakalkana wonti, nau matja nari?
45 Ja nulu jenia juljaia kaparandru matja ngujamana, nulu Josephangu nina palku jinkina wonti.
46 Ja nulu kati burungankana wonti, ja nina ngarilkana wonti, ja nina katieli karana wonti, ja nina narikutuni kurana wonti, nulu nina marda taldrani matja bakuna, ja nulu marda kulno narikutuja manani tirimalkana wonti.
47 Maria Magdalalali, ja Maria Joseni ngandrieli najina wonti, woderi nulu nina kurana wonti.

16

(Ngantjani-jaura Jesu tepi terkakani ditjini.)

1 Ja Sabbat ditji matja mudana, Maria Magdalala ja Maria Jakobuni ja Salome kuli ngumu burungankana wonti wapala nina wiribala.
2 Ja tana tankutankubana wokarana wonti nari wonpani Godaia ditjini.
3 Ja tana ngankamalina wonti: „Warle ngaianangu marda nari kutuja manandru tirimalkala nganai?“
4 Ja tanali najingana wonti ja najina wonti, marda matja tiringana, ngangau nau pirna nganana wonti.
5 Ja tana nari kutuni wirina wonti, ja tanali teri kulno ngunarani ngamanani najina wonti, nulu kati bulu ngamalkana wonti; ja tana japali pantjina wonti.
6 Nau tanangu jatana wonti: „Wata japali ngananau, jura Jesus Nazarenala wontiai, nina tanali kunarkuni katibala wiri; Nau tepi terkakana warai, Nau wata ninkida nganai; najianau piri, woderi tanali nina kurala wiri.

7 Wapanimai ja milini nunkanani ja Petrungu jatanimai:
Nau jurangu ngopera wapala nganai Galilaia mitaia, naka
jura nina najila nganai, worderu Nau jurangu ngopera
jatana paraia.“
8 Ja tana nurujeli dunkana wonti ja nari kutundru
japa mindrina wonti; ngangau tana ngarrana wonti ja
ngaruparana wonti, ja tana wata kulnuni jenia jatana wonti,
ngangau tana japali pirna nganana wonti.

9 Nau matja tepi terkakana Godaia ditjini, Nau ngopera
Maria Magdalalani wondraterina wonti, nankangundru
Nulu kutji mara wora ja mandru dunkalkana wonti.
10 Nani wapana wonti ja tanangu jenia kaukaubana
wonti, tana nunkangunto nganana warai, tana ngauron-
gauro pirna nganana ja jindrana.
11 Ja tanali ngarana Nau tepi, ja nandru nina najina warai,
tanali wata morlalu ngundrana wonti.
12 Ngadani Nau tanangundru mandruni, pudla paltuni
nganana, nguja pilkieli wondraterina wonti, pudla maruja
wapanani.
13 Ja pudla wapana wonti ja palpani jenia kaukaubana
wonti; bakana pudlangu tanali wata morlalu ngundrana
wonti.

(Ngantjani-jaura Jesuni tarani ditjini)

14 Tanali ngadani kurlini ngamanani, Nau marapratjana
ja kulnuni wondraterina wonti, ja tanani gilbarinandru
ja ngara ngurungurundru Nau tanangu kaldririna jatana
wonti, ngangau tanali tanangu, tanali nina matja tepi
najina, wata morlalu ngundrana wonti.
15 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Palkanau mita maruja,
ja ngantjani jaura kaukaubanimai kanani warupotuni!
16 Warle morlalu ngundrai ja multibanila maniai tepi
ngurali manila nganai; worana gilbariai, tintaterila nganai.“
17 Tanangu, tanali morlalu ngundrai, jenia malka kari-
paterila nganai: Talani ngakanani tanali kutji dunkalkala
nganai; tali marrali tana jatala nganai.
18 Tanali tjutju narrala nganai; ja tanali naria tapani
tapanani, tana wata palinani; muntjani tana mara kurater-
ila nganai, ja tana tepirila nganai.
19 Ja Kapara tanangu matja jaura jatana warai, Nau pari-
wilpaia tarana wonti, ja ngamala wapaia Godani ngurani.
20 Ja tana palkana wonti, ja paruparu jaura jinkina wonti,
ja Kaparali tanangunto ngankana wonti ja malka pirnali
jaura ngurunguru nganana wonti.

Ngantjani-Jaura Lucangundru.

1 Ngangau marapujeli wontjana wonti kaukaubani jaura
dakala nunkangundru, mina ngaianangu terti pantjina
wonti, ja ngaiani morlalu milkila,
2 Jeruja worderu tanali ngaianangu kaukaubana wonti,
tana ngoperandru milkieli najina wonti ja jaura jinkinietja
pantjina wonti.
3 Jeruja bakana ngato ngundrana warai, ngato ngoperan-
dru pratjana jiglerali matja jakalkana warai, jenia jinkangu
talku dakala, Theophilai ngantjalu.
4 Ngangau jundru talku ngujamananto tananapini jaura,
tanangu jundru ngujangujara matja manina.
5 Herodes Judaia mitaia kaparaia ditjini Priesta kulno
nganana wonti, tala nunkani Zacharias, Abiaia mardundru,
ja noa nunkani Aaroni ngatamura widlandru, tala nankani
Elisabeth.
6 Pudla talku nganana wonti Godani, ja Kaparaia jiri-
jiribani jaura pratjanani ja talkulani ngumu wodatarana
ngamana wonti.
7 Pudlali wata kupa ngamalkana wonti, ngangau Elisabeth
ngameri nganana wonti, ja pudla kilpawoldra marapuni
wiringana wonti.
8 Ja jendranguta nulu Priestaia mangini ngamalkana
wonti marduwittani nunkanani Godani.
9 Ja Priestaia wondrani malkali nina patana wonti kuli
ngumu tarala, nau Godaia Kaparaia pungani wirina wonti.
10 Ja kana wolara palarani terkana wonti ngatjila kuli
ngumuja ditjini.
11 Ja Kaparaia angela kulno nunkangu wondraterina
wonti, nau turutupu Altaraia ngunarani terkana wonti.
12 Ja Zachariali nina najina, nau ngarrana wonti ja japali
pantjina wonti.
13 Angela nunkangu jatana wonti: „Wata japali nganau
Zachariajai, ngangau ngatjina jinkani ngarana warai, ja
noajeli jinkanali jinkangu kanku dankala nganai, ja jundru
tala nunkani dikala nganai: Johannes.
14 Ja jundru mankina ja murla ngamalkala nganai, ja
marapu mankila nganai nunkani dankanandru,
15 Ngangau nau pirna nganala nganai Kaparani; ja waina
ja tapana ngurunguru nulu wata tapala nganai, ja Jaolali
kulikirieli nau manamiri pantjila nganai nunkani ngandri
mandrandru.

16 Ja nulu Israelaia ngatamura marapu karitjimalkala
nganai Kaparani Godani tananani.
17 Ja nau nunkangu ngopera wapala nganai Eliaia jaolali
ja ngurungurulali, ngaperi woraia ngara kupa worani, ja
delkinietja talkulaia kirilani karitjimalkala, Kaparani kana
wolara talku ngankingala.“
18 Ja Zacharias angelani jatana wonti: „Worderu ngato
jenia ngujamananto? Ngangau ngani pinaru, ja noa ngakani
nankani ditji marapuni wiringana warai.“
19 Ja angelali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ngani Gabrieli nganai, nauja Godani terkai, ja Nulia ngana
jinpana warai, jinkangu ngankamalinanto, ja ninapini
ngantjani jaura jinkangu kaukaubananto.
20 Ja mai, jidni ngapurila nganai ja ngandandarila nganai
jatala nunkangupini ditjielu, nunkangupini jenia morlalu
pantjila nganai; ngangau jundru jaurani ngakanani wata
morlalu ngundrana warai, tanaia morlalu pantjila nganai
ditjini tananani.“
21 Ja kana wolarali kalkana wonti Zachariangu, to tana
ngaruparana wonti, ngangau nau juri ngamana wonti
Godaia pungani.
22 Nau matja dunkana kurana, nau ngandandarina wonti
tanangu ngankamalila, ja tanali ngujamana wonti, nulu
mudla Godaia pungani najina warai, ja nau tanangu marali
wondraterina wonti ja ngapu nganana wonti.
23 Ja jendranguta ngankana ditji nunkani matja mudana,
nau tikana wonti pungaia nunkanaia.
24 Tanangupini ditjini ngadani, Elisabeth noa nunkani
mandrantjurina wonti; ja nani kurukuru ngamalkaterina
wonti pira mara wora, ja jatana wonti:
25 „Jeruja Kaparali tanangupini ditjini ngakangu
ngankana paraia, tanangu Nulia ngana najina, ninta
ngakani kanandru manila.“

(Ngantjani-jaura Mariananka talpadakani ditjini.)

26 Pirani mara wora ja kulnuni Godali angela Gabriel jin-
pana wonti ngura kulnuja Galilaiaia, tala nunkani Nazaret.
27 Mankara kulnuni, nandru talpadakana wonti materi
kulnuni, tala nunkani Joseph, Davidani pungandru; ja
mankaraia tala Maria nganana wonti.
28 Ja angela nankangu wirina wonti ja jatana wonti:
„Murlali nganamai murlamaninietjajai; Kapara jinkan-
gunto, jidni murlali pirna nganai widlani!“
29 Nandru nina najina, nani ngaruparana wonti nunkani
jaurandru, ja ngundraterina wonti, mina mandurini jaura
jenia nganai.

30 Ja angela nankangu jatana wonti: „Wata japali nganau
Mariajai; ngangau jundru manjula mankamankana warai
Godani.

31 Ja mai, jidni mandrantjurila nganai, ja kanku kulno
dankala nganai, ja tala nunkani dikala nganai: «JESUS.»
32 Naupini pirna nganala nganai, ja tanali nina Ka-
para pirnaia Ngatamura dikala nganai, ja Goda Kaparali
nunkangu jinkila nganai ngaperaia nunkanaia Davidani
pirnalaia piri.
33 Ja Nau Kapara nganala nganai Jakobani pungani
ngurali, ja milila nunkani wata mudala nganai.“
34 Maria angelani jatana wonti: „Worderu jenia nganala
nganai, ngangau ngato noa wata ngujamai?“
35 Ja angelali kalabana wonti ja jatana wonti: „Jaola ku-
likiri jinkangu ngarila nganai, ja Kapara pirnaia ngurulali
jidna walpala nganai; ngangau bakana nina Kulikirila, nina
jundru dankala nganai, tanali Godaia Ngatamura dikala
nganai.
36 Ja mai, Elisabeth kamaneli jinkani bakana mandrantju
nganai kankunto, ja naupini pira mara wora ja kulno
nganai nankangu, nana tanali ngameri dikai.
37 Ngarla Godata wata ngandandarila nganai jaura prat-
janani.“
38 Maria jatana wonti: „Mai, ngani Kaparaia mili nganai,
ngakangu pantjiatimai worderu jidni jatana warai!“ Ja
angela nankangundru kutingana wonti.

(Ngantjani jaura Mariananka mandurini ditjini)

39 Maria terkakana wonti tanangupini ditjini, ja palkana
wonti mardawonpaia ngura kulnuja Judaiaia.
40 Ja Zachariani pungani wirina wonti ja Elisabethangu
mandurini jaura jinkina wonti.
41 Ja jendranguta Elisabethandru Mariani mandurini
jaura ngarana wonti, kupa nankani mandrani kulkungana
wonti; ja Elisabeth manamiri pantjina wonti Jaolali ku-
likirieli.
42 Ja nani ngaiala pirnali maritjina wonti ja jatana wonti:
„Murlali pirna jidni nganai widlani, ja murlali pirna jinkani
mandraia tandra nganai!
43 Ja wodajerindru jenia ngakangu, Kaparaia ngakanaia
ngandri ngakangu wokarananto?
44 Ngangau mai, matja mandurini jaura jinkani ngakangu
talpani wirina, kupa mandrani ngakanani mankina kulkun-
gana warai.

45 Ja murlali pirna nandru morlalu ngundrana paraia,
ngangau morlalu jenia pantjila nganai, mina nankangu
Kapara jatana paraia.“
46 Ja Maria jatana wonti: „Mungarali ngakanali Kapara
jurakokala wapaia,
47 Ja jaolali ngakanali Goda Kulkanipirnandru ngakanani
mankila wapaia,
48 Ngangau Nulia najina wonti nunkani mili waka. Ngan-
gau mai, kararindru ngana jurakokala nganai kana nguja
warupotujeli.
49 Ngangau ngakangu pirnala ngankana paraia Nauja
ngurunguru, ja kulikiri tala nunkani nganai.
50 Ja kalumiltjamiltjarina nunkani ngujandru ngujani
nganai tanangu, tana nunkangundru japali nganai.
51 Nulia ngurungurula ngankana wonti ngunarali
nunkanali; Nulia piltjaru ngankana wonti tanana ngara
ngundranani tananani pirna ngundrateriai;
52 Nulia kapara worana worarana wonti pirnalaia
pirindru ja wakawaka miri ngankana wonti.
53 Tana maua nganana, Nulia potujeli manamiri
ngankana wonti; ja tana poto pirnanto Nulia kala jinpana
wonti.
54 Nulia Israeli milini nunkanani marangokana wonti
kalumiltjamiltjarina nunkani ngundrala.
55 Worderu Nauja jatana wonti ngaianani ngaperi worani,
Abrahamangu ja ngatamurani nunkanani ngurali.“
56 Maria nankangu jela pira parkulu ngamana wonti, ja
ngadani pungaia nankanaia tikana wonti.

(Ngantjani-jaura Johannes multibanietjaia ditjini.)

57 Elisabethananka ditji matja wokarana, nandru
dankananto, ja nandru kupa ngatani dankana wonti.
58 Ja jenimalinietjali ja kamanelieli nankanali ngarana
wonti worderu Kapara kalumiltjamiltjarina nunkani
nankangu pirna ngankala wiri; ja tana nankangunto
mankina wonti.
59 Ja jendranguta ditji mara wora ja parkulani tana
wokarana wonti nina kanku karuwali ngankala, ja tanali
nina ngaperi nunkani jeri „Zacharias“ dikana wonti.
60 Ja ngandrieli nunkanali kalabana wonti ja jatana wonti:
„A-ai, Johannes tala nunkani nganala nganai.“
61 Ja tana nankangu jatana wonti: „Wata kamaneli kulno
jinkani nganai, nina tanali ninapini tala dikai.“
62 Tanali ngaperi nunkani marali jekibana wonti, worderu
nulu ngantjai ninaia dikala.

63 Ja nau ngatjina wonti marda pirrapirrani ja dakana
wonti ja jatana wonti: „Johannes tala nunkani nganai.“ Ja
tana pratjana ngaruparana wonti.
64 Nurujeli mana nunkani piririna wonti, ja tali nunkani
walturina wonti, ja nau jatana wonti ja Goda jurakokana
wonti.
65 Ja jenimalinietja pratjana japali pantjina wonti, ja
Judaia mardawonpa worani tana ngankamalina wonti jenia
jaura pratjanandru.
66 Ja pratjana, tanali jenia ngarana wonti, jenia ngarali
patana wonti ja jatana wonti: „Mina naupini kupa pantjila
nganai?“ Ngangau Kaparaia mara nunkangunto nganana
wonti.
67 Ja Zacharias, ngaperi nunkani, Jaolali kulikirieli man-
amiri pantjina wonti, ja nulu talpadakana wonti ja jatana
wonti:
68 „Jurakokana nganaiatimai Kaparani, Israelaia Godani,
ngangau Nulia najina wonti ja kulkana ngankingana wonti
kana wolarani nunkanani,
69 Ja Nulia murlaia jurietjali ngaianangu jiritjibana wonti
Davidani milini nunkanani pungani,
70 Worderu Nauja jatana wonti nunkani Prophetaia ku-
likiria manali, tana ngopera nganana wonti.
71 Nulia ngaianana kulkananto ngaianani talpalandru, ja
mara pratjanandru tana ngaianangu kalakalariai,
72 Kalumiltjamiltjarina ngankala ngaianani ngaperi
worani, ja ngundrala nunkani Testamenta kulikiri;
73 Jaura morlalu, nina Nulia talpadakana wonti Abra-
hamangu ngaperi ngaiananani, ngaianangu jinkila.
74 Ngangau ngaiana japanguru, Nulia ngaiananana tulaia
marani matja kulkana, mili nunkani nganananto.
75 Kulikirilani ja talkulani nunkani mudlani ditjini
warupotuni ngaiananani.
76 Ja bakana jidna, kupajai, tanali Kapara pirnaia
Propheta dikala nganai, ngangau jidni ngopera wapala
nganai Kaparaia mudlani, palto nunkani ngankingala.
77 Murlaia ngujamani jinkila kana wolarani nunkanani,
madlentji tanani kalingala.
78 Godaia ngaiananaia ngarali kalumiltjamiltjarinan-
dru, nunkangundru ngaianangu mirindru praitji dunkana
warai,
79 Tanangu mintjila, tana ngalpurani ja naria pungalani
ngamanani, ngaianani tidna murlaia paltuni wirilkala.“
80 Kupa pirnarina wonti ja ngurungururina wonti Jaolali;
ja nau pitarani nganana wonti nunkangupini ditjielu, nau
Juda kanani wondraterina wonti.

2

(Ngantjani jaura Jesuja dankani ditjini.)

1 Jendranguta tanangupini ditjini mitaia kaparali Augustulu jirijiribana wonti, mita warupoto windamala.
2 Naupini windamani ngoperala nganana wonti, jendranguta Kyrenius kapakapara Syria mitani nganana wonti.
3 Ja kana pratjana wapana wonti tanali tanana windamananto, kana pilki ja pilki nguraia tananaia.
4 Jendranguta bakana Joseph tarana wonti Galilaiandru Nazaret ngurandru Judaia mitaia Davidani nguraia, tala nunkani Bethlehem, ngangau nau Davidani pungandru ja mardundru nganana wonti.
5 Tanali nina windamananto Mariangunto, talpadakani noanto nunkani, nani mandrantju nganana wonti.
6 Jendranguta, pudla jerra matja ngamana, ditji nankani wokarana wonti, nandru dankananto.
7 Ja nandru kupa kanku panturu dankana wonti, ja nina katieli karana wonti ja nganti pirrani kurana wonti, ngangau pudlangu piri pani nganana wonti ngurani.
8 Ja ngamalkanietja nunkangupini mitani palarani nganana wonti, tanali tinkani ngami tanani ngamalkana wonti.
9 Ja mai, Kaparaia angela kulno tanangu wondraterina wonti, ja Kaparaia pirnala tanangu mintjina wonti, ja tana japali pirna ngamana wonti.
10 Ja angela tanangu jatana wonti: „Wata japali ngananau; mai, mankini pirna ngato jurangu kaukaubala wapaia, nauja kanani warupotuni nganala nganai.
11 Ngangau Kulkanipirna jurangu karari dankana warai, Naupini Christus Kapara nganai, Davidani ngurani.
12 Ja naupini jurangu malka ngananananto, jura kupa karaterinani mankamankala nganai, ja nganti pirrani paranani.“
13 Ja nurujeli angela kulnuni angela wolara wora pariwilpandru wokarana wonti, tanali Goda jurakokana wonti ja jatana wonti:
14 „Pirnala Godani miri, ja murla mitani, ja Godali kana ngantjai.“

(Ngantjani-jaura Jesuja dankana ditjini mandruni.)

15 Jendranguta angela wolara wora tanangundru matja pariwilpani tikana tarana, ngamalkanietja ngankamalina wonti: „Ngaiana Bethlehemia wapananto jenia jaurandru, tana Kaparali ngaianangu wondrana warai, najila, mina pantjina warai.“

16 Ja nurujeli tana wapana wonti, ja Joseph ja Maria
mankamankana wonti, ja bakana kupa nganti pirrani
paranani.
17 Tanali nina matja najina, tanali jenia jaura piltjaru
ngankana wonti, tanangu matja kaukaubana nunkangupini
kupandru.
18 Ja pratjanali, tanali jenia ngarana, ngaruparana
wonti nunkangundru, mina ngamalkanietjali tanangu
kaukaubana warai.
19 Ja Mariandru tananapini jaura pratjana ngamalkana
wonti, ja ngarali nankanali ngundrana wonti.
20 Ja ngamalkanietja tikana wonti ja Goda pirna ngun-
drana wonti ja jurakokana wonti pratjanandru, mina
tanali ngarana ja najina warai, worderu tanangu matja
kaukaubana.

(Ngantjani jaura kilpawoldra marra ditjini.)

21 Ja ditji mara wora ja mandru matja mudana, tanali nina
kupa karuwali ngankana wonti; ja tanali nunkangu bakana
tala jinkina wonti „JESUS,“ worderu angelali nina morla
ngopera dikana wonti, Nau mandrani kantjirina warai.

(Ngantjani jaura Mariananka kulirkani ditjini.)

22 Ja kulirkani ditji nankani matja mudana Mosini jirijirib-
ani jaurandru, pudlali nina Jerusalemia taralkana wonti,
nina Kaparani wondralkala.
23 Worderu Kaparaia jirijiribani jaurani parai: „Kanku
pratjana ngandrindru ngopera dankana, Kaparani kulikiri
nganala nganai.“
24 Ja poto ngumu jinkila, worderu Kaparaia jirijiribani
jaura jatai: „Mulapara mandru kara, waparu wolka man-
dru kara.“
25 Ja mai, kana kulno Jerusalemani nganana wonti,
tala nunkani Simeon, ja naupini kana talku ja Godandru
japali nganana wonti ja Israelaia ngankalkanani wolkareli
kalkana wonti; ja Jaola kulikiri nunkangunto nganana
wonti.
26 Ja nunkangu tinkari nganana wonti Jaola kulikirindru,
nulu nari wata najinanto, a-ai, nulu ngopera Kaparaia
Christus najinanto.
27 Ja nau Jaolali Godaia pungani wirina wonti. Ja pudlali
Jesus kupa wirilkanani nunkangu ngankala, worderu tanali
jirijiribani jaurandru milingeru ngankana wonti.
28 Bakana nulu nina ngunali nunkanali munamana wonti
ja Goda jurakokana wonti ja jatana wonti:

29 „Kaparajai, karari jundru milini jinkanani manuni
kurala wapai wapananto, worderu jundru ngakangu tal-
padakanala.
30 Ngangau ngato milkieli Kulkanipirna jinkani najila
wapaia.
31 Ninapini jundru ngankingana wonti kana mudla
warupotuja.
32 Praitji kulno kana koni mintjila, ja pirnala Israel kana
wolarani jinkanani.“

(Ngantjani-jaura Jesu dankani ditji Godaia ditjini kulno ngadani.)

33 Ja ngaperi nunkani ja ngandri nunkani ngaruparana
wonti jenia jaurandru, mina nau nunkangundru jatana
warai.
34 Ja Simeonali tanana ngurungutana wonti, ja Mariangu
ngandrini nunkanani jatana wonti: „Mai, Naupini parai
marapu Israelani nunkangu purinanto ja jiritjinanto, ja
malka nganala, nunkangu tanali tjakakala nganai.
35 Ja kalti tiri bakana jinkangu mungarani palkingala
nganai, kana marapuja ngarali ngundrani wondrateri-
nanto.“
36 Ja Propheta widla Hanna naka nganana wonti, Phanue-
lani ngatamura, Asserani mardundru; nani ditji marapuni
wiringana wonti, nani noanto kilpawoldra mara wora ja
mandru matja tepi ngamana.
37 Ja nani mangawaru nganana wonti tidna ja mara prat-
jana ja kulno pota mandru ja mandru; nanipini milingeru
Godaia pungani ngamana wonti ja milja ngamana wonti ja
ngatjina wonti, ja ditjini ja tinkani mili ngamana wonti.
38 Nanipini bakana nunkangupini ditjini karakara
wokarana wonti, ja nandru Goda jurakokana wonti
ja pratjanani nunkangundru kaukaubana wonti, tanali
Jerusalemani Kulkanipirnani kalkana wonti.
39 Ja pudlali pratjana Kaparaia jirijiribani jaurandru
matja mudana, pudla tikana kurana wonti Galilaia mitaia
Nazaret nguraia tananaia.
40 Ja kupa pirnarina wonti ja ngurungururina wonti
ja manamiri nganana wonti milkilali, ja Godaia manjula
nunkangunto nganana wonti.

(Ngantjani jaura G. D. 1. Epiphanias.)

41 Ja ngaperi ja ngandri nunkani milingeru kilpawoldrani
pota kulno Jerusalemia palkana wonti wiringani ditji pir-
nani.

42 Ja Nau matja kilpawoldra marapratjana ja mandru nganana, pudla tarana wonti Jerusalemia, worderu milingeru ditji pirnani.
43 Ja ditji pirna matja mudana, pudla tikana kurana wonti; ja Nau kanku Jesus Jerusalemini ngamantina wonti, ja Joseph ja ngandri nunkani ko nganana wonti.
44 Pudlali ngundrana wonti, Nau kamanelini jela nganai, ja ditji kulno matja palkana, pudlali nina wontina wonti kamanelini ja nguralani.
45 Ja pudlali nina wata mankamankana, pudla nakaldra tikana wonti Jerusalemia nina wontila.
46 Ja jendranguta ditji parkulani pudlali nina mankamankana wonti Godaia pungani, worderu Nau jaura jinkinietjani terti ngamanani tanana ngarala ja jakalkala.
47 Ja pratjanali nina matja ngarana, pirna ngaruparana wonti nunkani tjuru ngumundru ja kalabanandru.
48 Ja pudlali nina matja najina, pudla pirna ngaruparana wonti, ja ngandri nunkani nunkangu jatana wonti: „Ngataniai, minandru jundru jenia ngankala wiri ngalingu? mai, ngaurongaurojeli ngaperali jinkanali ngali jidna wontina warai.“
49 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Minandrn judla ngana wontina warai? Wata judla ngujamai, ngani ngananantо ngakani Ngaperaia pungani?“
50 Ja pudlali jaura nunkani bulu ngujamana wonti, tanana Nau pudlangu jatana wonti.
51 Ja Nau pudlangu jela tikana wonti Nazaret nguraia, ja pudlangu wodatarana ngamana wonti. Ja ngandrieli nunkanali tananapini jaura pratjana ngamalkana wonti ngarali nankanali.
52 Ja Jesus morla milkila pantjina wonti ja pirnarina wonti ja Godali ja kanali nina morla ngantjana wonti.

3

1 Tiberius kilpawoldra marapratjana ja mara wora mitaia kapara matja ngamana, Pontius Pilatus najinajibanietja Judaiani, ja Herodes kapakapara Galilaiani, ja Philippus neji nunkani kapakapara Ituraiani ja Trachonitis mitani, ja Lysanias kapakapara Abyleneni,
2 Ja Hannas ja Kaiphas Priesta pirna nganana wonti. Jendranguta Johanningu Zachariani ngatamurani Godaia jaura pantjina wonti pitarani.
3 Ja nau mitani Jorda kaiarani karakara wokarana wonti ja madlentjandru karitjimalkani multibani jaura kaukaubana wonti madlentji kalingala.

4 Worderu Jesaiani Prophetaia jaurani parai, jeruja
jatanani: „Karkanietjaia ngaiala pitarani parai: Ka-
paraia palto ngankinganimai ja tidna palto nunkani talku
ngankanimai.
5 Wipawipa pratjana palparu pantjila nganai, ja marda-
wonpa ja dako pratjana waka pantjila nganai; ja kuntikunti
talku, ja palto diladila palara pantjila nganai.
6 Ja kana warupotujeli Godaia Kulkanipirna najila
nganai.“
7 Nulu kana wolarani, tana nunkangu dunkana
wonti nunkangundru multibanila manila, jatana wonti:
„Wiparaia kuparu worajai! Warlenulu jurangu wondrana
wonti japa mindrinanto tirini, nau wokarala nganai?
8 Madlentjandru karitjinaia tandra talku punkibanau, ja
wata wonianau jataterila: «Ngaiana Abraham ngaperi
ngaianani ngamalkai;» ngangau ngani jurangu jatai, Goda
ngurunguru nganai tanangupini mardandru kupa jiritjibala
Abrahamangu.
9 Kalara matja pita kaparani parai; pita pratjana, wata
tandra ngumu punkibanani wokaribala nganai ja turuni
worala nganai.“
10 Ja kana wolarali nina jekibana wonti ja jatana wonti:
„Mina ngaiani ngankananto?“
11 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Warle
kati mandru ngamalkai, nulia nunkangu jinkiatimai, nulia
wata ngamalkai; ja warle buka ngamalkai, ngankaiatimai
bakana jeruja.“
12 Ja bakana mardatandrakampanietja wokarana wonti
multibanila manila, ja nunkangu jatana wonti: „Ngujangu-
jara jinkinietjajai, mina ngaiani ngankananto?“
13 Nau tanangu jatana wonti: „Kampanimai mina jurangu
parai kampananto, wata morla!“
14 Bakana kalti ja kirraetjali nina jekibana wonti ja jatana
wonti: „Ja ngaiani, mina ngaiani ngankananto?“ Ja nau
tanangu jatana wonti: „Wata kulno jupanau, ja wata
kaukau wapanau, ja murlali ngananau kalalani juranani!“
15 Kana wolara kalkaterina wonti, ja pratjana ngarali
tananali ngundrana wonti Johanningundru, nauja munta
Christus nganai kara.
16 Johannili kalabana wonti ja jatana wonti pratjanani:
„Ngato jurana ngapali multibai, ngakangu ngadani kulno
wokarala nganai, Nau morla ngurunguru nganai ngakangu;
nunkangu ngani wata talku nganai nunkani jinka tidna-
putandru dukarala. Nulu jurana multibala nganai Jaolali
kulikirieli ja turujeli.

17 Marani nunkanani pirra nunkani parai, ja Nulu jiraua
nunkani darpala nganai, ja buka tandra nunkani kampani
pungaia mapala nganai, ja ngurdi Nulu japila nganai
turujeli, nau wata paliai.“
18 Ja morla marapu nulu kurukurubana wonti ja ngant-
jani jaura kana wolarani kaukaubana wonti.
19 Herodili kapakaparali, ninapini nulu kurukurubana
wonti Herodias nunkanaia nejia noandru, ja madlentji
pratjanandru, mina Herodili ngankana wonti,
20 Pratjanani bakana jenia ngokana wonti, ja Johannes
kanjangari pungani widmana wonti.
21 Jendranguta kana pratjanali multibanila manina wonti,
ja bakana Jesujeli multibanila manina wonti, ja Nau ngatji-
nani pariwilpa piririna wonti.
22 Ja Jaolali kulikirieli nunkangu ngarina wonti kantji
mulapara jeribaka, ja ngaiala kulno pariwilpandru pan-
tjina wonti ja jatana wonti: „Jidni Ngatamura ngantjalu
ngankani nganai, jinkangu ngani murlali nganai.“
23 Ja Jesus matja kilpawoldra pota parkulu marapratjana
nganana, Nulu woninani; ja Nau, worderu kanali ngun-
drana wonti, Ngatamura nganana wonti Josephani, nau
Elini.
24 Nau Matthatani, nau Levini, nau Melchini, nau Janani,
nau Josephani.
25 Nau Mattathiani, nau Amonani, nau Nahumani, nau
Eslini, nau Naggaiani.
26 Nau Maathani, nau Mattathiani, nau Semeiani, nau
Josephani, nau Judani.
27 Nau Joananani, nau Rhesani, nau Zorababelani, nau
Salathielani, nau Neriani.
28 Nau Melchiani, nau Addiani, nau Kosamani, nau
Elmodamani, nau Erani.
29 Nau Joseani, nau Elieserani, nau Jorimani, nau
Matthatani, nau Levini,
30 Nau Simeonani, nau Judani, nau Josephani, nau
Jonasani, nau Eliakimani.
31 Nau Meleani, nau Menani, nau Mattathani, nau
Nathanani, nau Davidani.
32 Nau Jesseni, nau Obedani, nau Boasani, nau Salmonani,
nau Nahessonani.
33 Nau Aminadabani, nau Aramani, nau Esromani, nau
Pharesani, nau Judani.
34 Nau Jakobani, nau Isaakani, nau Abrahamani, nau
Tharani, nau Nachorani.
35 Nau Sarungani, nau Raguani, nau Phalekani, nau
Eberani, nau Salahani.

36 Nau Kainani, nau Arphachsadani, nau Semini, nau
Noahni, nau Lamechani.
37 Nau Methusalahani, nau Enochani, nau Jaredani, nau
Mahaleelani, nau Kainani.
38 Nau Enosani, nau Sethani, nau Adamani, nau Godaia.

4

1 Jesus Jaola kulikirieli manamiri Jordan kaiarandru
tikana wonti; ja Jaolali nina pitarani wirilkana wonti,
2 Kutjieli nina pira mara kulno ja ditji marapratjana
wontjananto. Ja Nulu tanangupini ditjini panila tajina
wonti; ja tana matja mudana, Nau mauali nganana wonti.
3 Ja kutji nunkangu jatana wonti: „Jidni Godaia Ngata-
mura ngananani, nunkangupini mardani jatamai, nau
bukarinanto.“
4 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Dakanala parai: Wata windri bukandru kana tepiriai, a-ai,
Godaia jaura pratjanandru.“
5 Ja kutjieli nina mardawonpa miria taralkana wonti,
ja nunkangu nurujeli mitaia kaparaia warupotuja milila
wondrana wonti.
6 Ja kutji nunkangu jatana wonti: „Jinkangu ngato
tananapini ngurula pratjana ja tanani pirnala jinkila
nganai; ngangau ngakangu naupini matja jinkina, ja
nunkangu ngani jertapateriai jinkila, ngato ninaia jinkila
nganai.
7 Jidni ngakangu pantjaterkana ngarinani, jenia pratjana
jinkani nganala nganai.“
8 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ngakangu ngadaia nganamai, Satanajai! Ngangau
dakanala parai: Jidni Godani Kaparani jinkanani ngatjia-
mai, ja windri nunkangu wodatarana jidni ngamamai.“
9 Ja nulu nina Jerusalemia wapalkana wonti ja Godaia
punga wutjuni terkibana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Jidni Godaia Ngatamura ngananani, ninkidandru ngari-
nalu kulkungamai!
10 Ngangau dakanala parai: Nulu angelani nunkanani
jinkangundru jirijiribala nganai jidnana ngumu ngamal-
kala;
11 Ja tanali jidna marali ngamalkala nganai, wata jidni
tidna mardali dakaterinanto.“
12 Ja Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Jaura jatai: Goda, Kapara jinkani wata wontjamai!“
13 Ja kutjieli wontjana pratjana matja mudana, nau
nunkangundru kutingana wonti miljaru pilkielu.

14 Ja Jesus Jaolali ngurungurujeli tikana wonti Galilaiaia,
ja pinti nunkangundru karitjinawontiwontikana wonti mita
marapuni karakara.
15 Ja Nulu ngujangujara jinkina wonti jaura pungani
tananani, ja tanali pratjanali nina jurakokana wonti.
16 Ja Nau Nazaretani wokarana wonti, woderi Nau pirnar-
inala; ja Nau Godaia ditjini jaura pungani wirina wonti
worderu milingeru, ja terkakana wonti warapala.
17 Ja tanali nunkangu Jesaiani jaura jinkina wonti, ja Nulu
nina matja pirakana, Nulu mankamankana wonti nina piri,
woderi dakanala paranani:
18 „Kaparaia Jaola ngakangu nganai, jendrania Nu-
lia ngana wiribana wonti ngantjani jaura wangiwangini
kaukaubala; ja Nulia ngana jinpana wonti ngara ngau-
rongauro murlali ngankala ja kanjangarini kurakana
kaukaubala, ja butjuni nakaldra najina ngankala; ja tanana
tapanto kurakana dadala,
19 Kaparaia kilpawoldra murlali kaukaubala.“
20 Ja Nulu jaura matja punmana, ja milini nakaldra
jinkina, Nau ngamana ngarina wonti; ja pratjana, jaura
pungani ngamana, nina ngurutalpana najina wonti.
21 Nau wonina wonti tanangu jatala: „Karari jenia jaura
jurangu talpani morlalu pantjina warai.“
22 Ja tanali pratjanali nunkangundru tinkari ngankana
wonti ja ngaruparana wonti murlaia jaurandru, jenia
nunkani manandru dunkana wonti, ja jatana wonti: „Wata
naupini Josephani ngatamura nganai?“
23 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Morlalu jura ngakangu
jenia jeribaka jaura jatala nganai: «Kunkiai, munta tepi
ngankateriau! Pirnala marapu ngaiani ngarana warai
Kapernaum ngurani matja pantjina, ngankau jenia bakana
ninkida jinkani ngaperaia ngurani!»“
24 Nau jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai: Wata
Propheta kulno kamaneli nganai ngaperaia ngurani.
25 Morlalu ngani jurangu jatai: Mangawaru marapu
nganana wonti Eliani ditjini Israelani, jendranguta pari-
wilpa ngurunguru nganana wonti kilpawoldra parkulu ja
pira mara wora ja kulno, ja mita marapuni maua pirna
nganana wonti;
26 Ja wata tanangundru kulnuja Elias jinpanala, a-ai,
windri mangawaru kulnuja Sidon mitaia Sarepta nguraia.
27 Ja kana gambanto marapu Israelani nganana wonti
Propheta Elisani ditjini, ja wata kulno tanangundru nulu
kulirkana wonti, windri Naeman Syriala.“

28 Ja jaura pungalali pratjanali jenia matja ngarana, tana
tiri pirna pantjina wonti.
29 Ja tana terkakana wonti, ja nina ngurandru tertubana
wonti, ja nina marda tuluraia taralkana wonti nunkan-
gupini kalikalini tanani ngura matja wotina, nina tertubana
ngarila.
30 Ja Nau tanangu terti palkingana wonti ja wapana wonti.
31 Ja Nau Kapernaum nguraia ngarina wonti Galilaia
ngura kulnuni, ja Nulu tanangu ngujangujara jinkina wonti
Sabbat ditjini.
32 Ja tana ngaruparana wonti nunkani ngujangujarandru,
ngangau jaura nunkani ngurunguru nganana wonti.
33 Ja jaura pungani kana kulno nganana wonti, nulu
kutji murumuru ngamalkana wonti, ja nau ngaiala pirnali
maritjina wonti,
34 Ja jatana wonti: „Burru! Mina ngaianingu ja jinkangu,
Jesujai Nazarenalajai! jidni wokarana warai ngaianina
teribala? Ngato jidna ngujamai worana jidni nganai, Godaia
kulikiri.“
35 Ja Jesujeli nina daudauana wonti ja jatana wonti:
„Ngapuriau ja nunkangundru dunkau!“ Ja kutjieli nina terti
worana wonti ja nunkangundru dunkana wonti, ja nina
wata patibana wonti.
36 Ja pratjana japali ngaruparana wonti ja ngankamalina
wonti ja jatana wonti: „Mina jaura naupini nganai? ngan-
gau ngurungurujeli ja pirnalali Nulia kutjini murumuruni
jirijiribai, ja tana dunkai.“
37 Ja pinti nunkangundru karitjinawontiwontikana wonti
ngura marapuni karakara.
38 Nau jaura pungandru terkakana wonti ja Simonani
pungani wirina wonti; ja Simoni paiara muntja turuturu
pirna nganana wonti, ja tana nunkangu ngatjina wonti
nankangundru.
39 Ja Nau nankangu buruna ngarina wonti, ja Nulu
muntja turuturuni dikidikibana wonti, ja nau nankan-
gundru puntina wonti; ja nurujeli nani jiritjina wonti ja
tanangu mili nganana wonti.
40 Ja ditji wirinani, pratjana tanali kana muntja muntja
nguja pilkipilki marapu ngananani, nunkangu wapalkana
wonti. Ja Nau tanangu pratjanani mara kuraterina wonti ja
tanana tepi ngankana wonti.
41 Ja bakana kutji wora marapundru dunkana wonti, tana
maritjina wonti ja jatana wonti: „Jidni Christus, Godaia
Ngatamura nganai!“ Ja Nulu tanana daudauana wonti ja

tanangu wata manuni kurana wonti jatananto, ngangau
tana milkila nganana wonti, Nauja Christus nganai.
42 Ja matja ditjirina, Nau puntina wonti ja palkana wonti
pitaraia; ja kana wolarali nina wontina wonti ja nunkangu
wokarana wonti, ja tanali ngantjana wonti nina patala, Nau
tanangundru puntiati.
43 Nau tanangu jatana wonti: „Bakana ngura nguruni
ngato ngantjani jaura Godaia mililandru kaukaubananto;
ngangau jendrania Nulia ngana jinpanala.“
44 Ja Nulu ngujangujara jinkina wonti Galilaia jaura punga
worani.

5

(Ngantjani-jaura G. D. 5. Trinitatis.)

1 Jendranguta kana wolarali nina jenijenina wonti Godaia
jaura ngarala, ja Nau Genezaret pantuni terkana wonti.
2 Ja Nulu bota mandru panto dirkalani paranani najina
wonti; ja parumaninietja dunkana kurana wonti jama
kulirkala.
3 Nau botani kulnuni wirina wonti, Simonanani
nunkanani, ja nunkangu ngatjina wonti, nulu ninaia
ngalje ngapani tirimalkana ngarinanto; ja Nau ngamana
ngarina wonti ja kana wolarani ngujangujara jinkina wonti
botandru.
4 Nulu matja mudana jaura jatana, Nau Simoningu jatana
wonti: „Ngapa mandraia bota ngarilkamai, ja jama jurani
woranau paru patala!“
5 Ja Simonali kalabana wonti ja jatana wonti nunkangu:
„Kaparajai, ngaiani tinkawirdi jiglerali ngankana warai ja
panila patana warai; ja jinkani jaurani ngato jama worala
nganai.“
6 Ja tanali jenia ngankana, tanali paru marapu patana
wonti, ja jama tanani puraterina wonti.
7 Ja tanali kamaneli tanani bota nguruni marali karkana
wonti tana wokarananto marangokala; ja tana wokarana
wonti ja bota wulana manamiri ngankana wonti ngampu
kunakutinanto.
8 Simon Petrulu jenia najina, nau Jesungu pantjani wora-
terina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, ngakangundru
dunkau, ngangau ngani kana madlentji nganai!“
9 Ngangau nau japali ngaruparana wonti, ja pratjana
nunkangunto, jenia paru marapundru, tanali jelali patana
warai.
10 Jeruja bakana Jakobus ja Johannes Zebedäuni ngata-
mura wulu Simonani kamaneli. Ja Jesus Simoningu jatana
wonti: „Wata japali nganau; ngangau kararindru jidni kana
maninietja nganala nganai!“

11 Ja tanali bota wulana dirkalani tirimalkana wonti ja pratjana worarana wonti ja nunkangu karipaterina wonti.

12 Ja jendranguta Nau ngura kulnuni nganana wonti, ja mai, kana kulno gambanto, nulu Jesus najina, nau mudlani woraterina wonti ja nunkangu ngatjina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, jidni jertapaterinani, jidni ngurunguru nganai ngana kulikiri ngankala.“

13 Ja Nau mara warpina wonti ja nina karakarana wonti ja jatana wonti: „Ngani jertapateriai, kulikiri nganamai!“ ja nurujeli gamba nunkangundru kutingana wonti.

14 Ja Nulu nunkangu jirijiribana wonti wata kulnuni jenia kaukaubala, a-ai, wapau, ja Priestani wondrateriau, ja jinkani kulirkanandru jenia poto jinkiau, worderu Mosili jirijiribana wonti, tanangu malka nganananto.

15 Ja jaura nunkangundru kanani marurina wonti, ja kana wolara nunkangu jurborina wonti nina ngarala, ja tanani muntjandru nunkangundru tepi manila.

16 Nau kurukurumalkaterina wonti pitarani ja ngatjina wonti.

17 Ja jendranguta ditji kulnuni Nulu ngujangujara jinkina wonti; ja jerra Pharisaia ja jirijiribani jaura jinkinietja ngamana wonti, tana Galilaia ja Judaia ngura pratjanandru ja Jerusalemingundru wokarana wonti; ja Kaparaia ngurula nganana wonti tanana tepi ngankala.

18 Ja mai, materali kana kulno wokaralkana wonti turarani pirini paranani, nau tjunduru nganana wonti; ja tanali wontina wonti nina wirilkala ja nunkangu terkibala.

19 Ja tanali kana wolarandru wata mankamankana wonti, worderu tanali nina wirilkananto, tana punga mangatandrani tarana wonti, ja nina turarani pirieli punga mangatandrandru ngarilkana wonti, tanangu terti Jesungu.

20 Ja Nulu tanani morlalu ngundrana matja najina, Nau nunkangu jatana wonti: „Kanajai, madlentji jinkani matja worana warai!“

21 Ja jaura jinkinietjali ja Pharisaiali wonina wonti ngundrala ja jatana wonti: „Worana Naupini nganai, Nulu ngirkibani jaura jatai Godani? Worana ngurunguru nganai madlentji kalingala, kalitakali Goda kulnulu?“

22 Jesulu tanani ngundrana matja talku ngujamana, Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Mina jura ngarali juranali ngundrai?

23 Mina morla ngaua nganai jatala kara: Madlentji jinkani matja worana, jatala kara: Terkakamai ja wirariau?“

24 Ngangau jura ngujamananto Kanaia Ngatamurajeli
ngurula ngamalkai mitani madlentji worala, Nau tjun-
durani jatana wonti: „Ngani jinkangu jatai: Terkakamai,
turarani piri jinkani patau, ja pungaia jinkanaia tikau!“
25 Ja nurujeli nau tanangu milkini terkakana wonti, ja
nulu turarani piri, nunkangu nau parana, patana wonti, ja
pungaia nunkanaia tikana wonti ja Goda jurakokana wonti.
26 Ja pratjana pirna ngaruparana wonti, ja tanali Goda
jurakokana wonti ja japali pirna pantjina wonti ja jatana
wonti: „Ngaiani nguja tula karari najina warai.“
27 Ja ngadani Nau wapana wonti, ja Nulu mardatan-
drakampanietja najina wonti, tala nunkani Levi, kam-
pani pungani ngamanani, ja Nau nunkangu jatana wonti:
„Ngakangu karipateriau!“
28 Ja nulu pratjana worarana wonti, ja nau terkakana
wonti ja nunkangu karipaterina wonti.
29 Ja Levili nunkangu buka pirna ngankingana wonti pun-
gani nunkanani, ja naka mardatandrakampanietja marapu
ja kana nguru nganana wonti, tana tanangunto kurlini
ngamana wonti.
30 Ja jaura jinkinietja ja Pharisaia milini nunkanani
kuterina wonti ja jatana wonti: „Minandru jura mardatan-
drakampanietjani ja kana madlentjani jela tajiai ja tapai?“
31 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Tepieli wata kunki ngundrai, a-ai, windri muntjali.
32 Ngani wata wokarana warai kana talku karkala, a-ai,
windri kana madlentji madlentjandru karitjinanto.“
33 Tana nunkangu jatana wonti: „Minandru Johannini
milieli jiglerali milja ngamai ja ngatjiai, jeruja bakana
Pharisaiani mili, ja milieli jinkanali tajiai ja tapai?“
34 Nau tanangu jatana wonti: „Jura ngandandariai
noangantjanipirnaia kamaneli milja ngankala, noangantja-
nipirna tanangu jela ngananani?
35 Ditji wokarala nganai, tanali noangantjanipirna tanan-
gundru manila nganai, ngadani tanaia milja ngamala
nganai tanangupini ditjini.“
36 Nau tanangu bakana jeribaka jaura jatana wonti:
„Wata kulnujeli kati buru tjela kati marrandru kati wom-
alani karpai, a-ai, jenia wata windri kati marra purateriai,
nau kati tjela marra bakana kati womalani wata talku
nganai.
37 Ja bakana wata kulnujeli waina marra junga womalani
kurarai, a-ai, waina marrali junga wakaribaiati, ja wata
windri waina baku ngakala nganai, bakana junga tintaterila
nganai;

38 A-ai, tanali waina marra junga marrani kurarananto,
ja pudlana jela kulkananto.
39 Ja wata kulnujeli, nulu waina warula matja tapana,
marra ngantjai; ngangau nau jatai: Nauja warula morla
ngumu nganai.“

6

1 Jendranguta Nau Sabbat ditji pirna mandrulani buka
maruni palkingana wonti; ja milieli nunkanali bukatandra
mangatandra wokaribana wonti, ja marali turbana tajina
wonti.
2 Pharisaia palpa jatana wonti tanangu: „Minandru jura
jenia ngankai, mina wata talku nganai Sabbat ditjini?“
3 Jesujeli tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jura
wata jenia warapanala mina Davidali ngankana wonti,
jendranguta nau munta mauali nganana wonti ja tana
nunkangunto?
4 Worderu nau Godaia pungani wirina wonti ja wondrani
buka manina wonti ja tajina wonti, ja bakana tanangu
nunkangunto jinkina wonti? tanana tajila wata kulnuni
manuni kuranala, a-ai, windri Priestani.“
5 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Kanaia Ngatamura
bakana Sabbat ditjia Kapara nganai.“
6 Jendranguta Sabbat ditji nguruni Nau jaura pungani
wokarana wirina wonti ja ngujangujara jinkina wonti; ja
naka kana kulno nganana wonti, nau mara ngunari muja
nganana wonti.
7 Jaura jinkinietjali ja Pharisaiali nina kurukuru naji-
najibana wonti, Nulu Sabbat ditjini tepi ngankala nganai
kara; ngangau tanali mankamankananto nunkangundru
ngulkuterkala.
8 Nulu ngundrana tanani ngujamana wonti, ja nunkangu
kanani nau mara muja ngananani jatana wonti: „Jiritjiau
ja terti terkakamai!“ Nau jiritjina wonti ja terkana wonti.
9 Jesus tanangu jatana wonti: „Ngato jurana minakulno
jakalkai: «Jenia talku nganai Sabbat ditjini, ngumu
ngankala kara, madlentji ngankala kara? Mungara kulkala
kara, nari ngankala kara?»“
10 Ja Nulu tanana pratjana najina karitjina wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Mara ngutateriau!“ Nulu jeruja
ngankana wonti, ja nau mara nakaldra tepi nganana wonti
mara nguru jeribaka.
11 Tana tiri pirna pantjina wonti ja ngankamalina wonti,
mina tanali Jesungu ngankananto.

12 Jendranguta tanangupini ditjini Nau mardawonpaia
tarana wonti ngatjila; ja Nau tinkawirdi Godani ngatjina
wonti.
13 Ja matja ditjirina, Nulu mili nunkani karkana wonti
nunkangu. Ja Nulu tanangundru mili marapratjana ja
mandru kalkalkana wonti, tanana Nulu bakana Apostel
dikana wonti:
14 Simon, nina Nulu bakana Petrus dikana wonti, ja
Andreas ngatata nunkani, ja Jakobus, ja Johannes, ja
Philippus, ja Bartholomäus,
15 Ja Matthäus, ja Thomas, ja Jakobus Alphäuni ngata-
mura, ja Simon, nina tanali dikai Zelotes,
16 Ja Judas Jokobuni ngatamura, ja Judas Ischariot, nau
wontawontanietja pantjina wonti.
17 Ja Nau tanangunto ngarina wonti ja terkana wonti
mita palarani, ja nunkani mili wolara, ja kana wolara
Judaiandru, ja Jerusalemingundru, ja Tyrus ja Sidon pan-
tudirkala ngurandru, tana wokarana wonti nina ngarala ja
tepi manila tanani muntjandru.
18 Bakana jenipara kana, tanana kutji murumurujeli
jupana, tepi pantjina wonti.
19 Ja kana pratjanali wontina wonti nina karakarala,
ngangau ngurula nunkangundru dunkana wonti ja pratjana
tepi pantjina wonti.
20 Ja Nau milki tjenmana wonti milini nunkanani ja jatana
wonti: „Murlali pirna jura wangiwangi, ngangau jurangu
Godaia milila nganai.
21 Murlali pirna jura karari mauali ngananani, ngangau
jura jerto pantjila nganai; murlali pirna jura karari jin-
dranani, ngangau jura kinkala nganai.
22 Murlali pirna jura nganai, kana jurangu kalakalarinani,
ja jurana pilki ngankanani, ja ngirkibanani, ja jurani tala
madlentji jeribaka woranani Kanaia Ngatamurandru.
23 Nunkangupini ditjini mankianimai ja kulkunganimai;
ngangau mai, kalala jurani pirna nganai pariwilpani; ngan-
gau jeruja ngaperali tananali Prophetani ngankana wonti.
24 Jakajai jurangu poto pirnanto, ngangau jura
ngankalkana jurani matja manina.
25 Jakajai jurangu, jura jerto pirna ngananani, ngangau
jura maua ngamala nganai; jakajai jurangu, jura karari
kinkanani, ngangau jura ngaurongauro ngamala nganai ja
jindrala nganai.
26 Jakajai jurangu, kana pratjanali jurangundru ngumu
jatanani, ngangau jeruja ngaperali tananali jedikantji
Prophetani bakana ngankana wonti.

27 Ngani jurangu, tanalia ngaranani, jatai: Talpala jurani
ngantjanimai; ngumu ngankanimai tanangu, tana jurangu
kalakalarinani.
28 Tanali jurangu kalala madlentji kuranani, tanangu
kalala ngumu kuranau, ja ngatjianau tanangundru, tanali
jurana ngirkibanani.
29 Warlenulu jidnana ngadla kulno nandrai, nunkangu
bakana ngadla kulno jinkiteriau; ja warlenulu jinkani kati
pirna maniai, nunkangu bakana kati waka wata ngan-
drawalkau.
30 Worananau jinkangu ngatjiai, nunkangu jinkiau; ja
nunkangundru, nulu poto jinkani maniai, ninaia wata
mamana tikau.
31 Ja worderu jura ngantjai kanali jurangu ngankananto,
jeruja kakana jura tanangu ngankanimai!
32 Ja jura tanana ngantjanani, tanali jurana ngantjai, mina
kalala jura ngamalkai? Ngangau bakana madlentjali tanani
ngantjanipirna ngantjai.
33 Ja jura tanangu ngumu ngankanani, tanali jurangu
ngumu ngankai, mina kalala jura ngamalkai? Ngangau
bakana madlentjali jenildramata.
34 Ja jura tanangu woljaia jinkinani, tanangundru jura
ngundrai nakaldra manila, mina kalala jura ngamalkai?
Ngangau bakana madlentjali kana madlentjani woljaia
jinkiai, nakaldra jenia jeribaka manila.
35 Talpala jurani ngantjanimai, ja ngumu ngankanimai, ja
woljaia jinkianimai, ja wata ngundranimai jenia matja tin-
tana; ja kalala jurani pirna nganala nganai, ja jura Kapara
pirnaia ngatamura nganala nganai; ngangau Nauja ngumu
nganai tanangu jurakokani panini ja kana madlentjani.

(Ngantjani jaura G. D. 4 Trinitatis.)

36 Ngangau kalumiltjamiltjarianau, worderu bakana
ngaperi jurani kalumiltjamiltjariai!
37 Wata kalala kuranau, jeruja tanali jurangu wata kalala
kurala nganai; wata dikidikibanau, jeruja tanali jurangu
wata dikidikibala nganai; madlentji woranau, jeruja tanali
jurani madlentji worarala nganai.
38 Jinkianimai, jeruja jura manila nganai; koko ngumu,
matja nankana ngarina, ja wijawijabana, ja manimiri
nangaterinanilu tanali jurangu ngalpani jinkila nganai;
ngangau mina kokujeli jura jinkiai, jenia jura nakaldra
manina tikala nganai.
39 Ja Nau tanangu jeribaka jaura jatana wonti: Butju
ngandandariai butjuni palto wondrala? Wata pudla jela
kutuni purila nganai?

40 Mili wata kaparani nunkanani wiringai; nau matja
kiririna, nau kaparani nunkanani jeribaka nganala nganai.
41 Ja minandru jundru tiwitiwi ngatatani jinkanani
milkini najiai, ja pita wondra milkini jinkanani jundra wata
najiai?
42 Worderu jidni ngatatani jinkanani jatananto: ngatata-
jai, ngato pita tiwitiwi jinkani milkindru giltarananto, ja
jundru muntali pita wondra milkini jinkanani wata najiai?
Jidni kana jeljujelju, ngopera pita wondra jinkani milkindru
giltaramai, ja ngadani jundru ngumu najinanto pita tiwitiwi
ngatatani jinkanani milkindru giltarala.

43 Ngangau wata pita nindri ngumujeli tandra madlentji
punkibai, ja wata pita nindri madlentjali tandra ngumu
punkibai.
44 Ngangau tanali pita pratjana ngujamai tanani tandran-
dru; ngangau tanali dilkandru wata manawara kampai, ja
dilka nindrindru wata waina tandra wokaribai.
45 Kana ngumujeli nunkani ngara ngumundru ngumula
dunkalkai, ja kana madlentjali nunkani ngara madlent-
jandru madlentji dunkalkai; ngangau ngara mananirindru
nunkani mana jatai.
46 Minandru jura ngana dikai: «Kaparajai, Kaparajai!» ja
wata ngankai mina ngani jatai?
47 Worana ngakangu wokarai, ja jaura ngakani ngarai, ja
tanana ngankai; ngato jurangu wondrala nganai worangu
jeribaka nauja nganai.
48 Nau kana kulnuni jeribaka, nulu punga wotinala, nulu
mikari bakunala, ja nulu marda kapara marda tulurani
kuranala. Ja ngapa kumari matja wokarana, kaiarali
nunkangupini pungani tertabanala ja ngandandarinala
nina tamburibala, ngangau marda tulurani matja wotinala.
49 Warle matja ngarana, ja wata ngankana, nau kana kul-
nuni jeribaka nganai, nulu punga mita ngalarani wotinala
marda kapara pani; ja kaiarali nina tertabana, ja nurujeli
nau tamburinala, ja nunkanipini pungaia tamburini pirna
ngananala.“

7

1 Nulu jaura nunkani pratjana kana wolaraia talpani
matja mudana, Nau Kapernaum ngurani wirina wonti.
2 Juljaia kapara kulnuja mili, nina nulu ngantjana wonti,
muntja nganana wonti nari kupiri.
3 Nulu Jesungundru ngarana wonti, ja nulu Judaia kapara
nunkangu jinpana wonti, ja nunkangu ngatjina wonti, Nau
wokarananto milini nunkanani marangokala.

4 Tana Jesungu matja wokarana, tana nunkangu parparali
ngatjina wonti ja jatana wonti: „Nau talku nganai, jundru
nunkangu jenia ngankananto.
5 Ngangau nulu ngaianana kana wolara ngantjai, ja jaura
punga ngaianani nulu wotinala.“
6 Jesus tanangunto wapana wonti. Ja Nau wata
morla worita pungandru nganana, juljaia kaparali kamaeli
nunkangu jinpana wonti tana nunkangu jatananto: „Ka-
parajai, wata ngara patau, ngangau ngani wata talku nganai
jidni ngakangu pungani wirinanto.
7 Jendrania ngani munta waka ngundraterina warai
jinkangu wokarala; windri jaura kulno jatamai, ja mili
ngakani tepirila nganai.
8 Ngangau bakana ngani kana nganai ja kaparani wo-
datarana ngamai, ja ngato mili wolara ngamalkai; ngani
nunkangupini jatanani: Wapau, ja nau wapai; ja kulnuni:
Kaparau, ja nau wokarai; ja milini ngakanani: Jenia
ngankau, ja nulu jenia ngankai.“
9 Jesujeli jenia ngarana, Nau nunkangundru pirna ngaru-
parana wonti; ja Nulu najina karitjina wonti kana wolarani,
nunkangu karipaterinani, ja jatana wonti: „Ngani jurangu
jatai: Wata Israelani ngato jenipara morlalu ngundrana
mankamankanala.“
10 Ja tanali, tanana nulu jinpana, terpina tikana wonti, ja
mili muntja tepi mankamankana wonti.

(Ngantjani jaura G. D. 16. Trinitatis.)

11 Ja ditji kulnuni Nau ngura kulnuja palkana wonti, Nain
tala nunkani; ja mili nunkani marapu, ja kana wolara
nunkangunto wapana wonti.
12 Nau ngura manani karakara wokarana, mai, tanali nari
kulno padakana tarana wonti, nunkani ngandria ngatani
kunakulno, ja nani mangawaru nganana wonti; ja kana
wolara ngurandru nankangunto nganana wonti.
13 Kaparali nana najina, Nau nankangu kalumiltjamiltja-
rina wonti ja nankangu jatana wonti: „Wata jindrau!“
14 Ja Nau karakararina wonti, ja naria pirra patana wonti;
ja wilimanietja banbana wonti. Ja Nau jatana wonti:
„Teriai, ngani jinkangu jatai, terkakamai!“
15 Ja narila ngamana tarana wonti, ja wonina wonti jatala.
Ja Nulu nina ngandrini nunkanani jinkina tikana wonti.
16 Ja tana pratjana japali pantjina wonti ja Goda ju-
rakokana wonti ja jatana wonti: „Propheta pirna nga-
ianangu terti jiritjina warai, ja Goda nunkani kana wolarani
wokarana warai.“
17 Ja nunkani pintipinti karitjinawontiwontikana wonti
Judaia mitani paruparu, ja mita pratjanani karakara.

18 Ja Johanningu milieli nunkanali jenia pratjana
kaukaubana wonti.
19 Ja Johannili mili nunkani mandru karkana wonti ja
pudlana Jesungu jinpana wonti ja jatana wonti: „Naumata
jidni, Nau wokarananto kara, kulnuni ngaiani kalkananto?“
20 Pudla materi nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Johannes multibanietjali ngalina jinkangu jinpana
warai ja jatana warai: Naumata jidni, Nau wokarananto
kara, kulnunni gaiani kalkananto?“
21 Nunkangupini ditjini Nulu marapu tepi ngankana
wonti muntjandru ja jupanandru ja kutji murumurundru,
ja butju marapuni Nulu jinkina wonti najinanto.
22 Ja Jesujeli kalabana wonti ja pudlangu jatana wonti:
„Tikalumai ja Johanningu kaukaubalumai, mina judla najila
wapaia ja ngarala wapaia: Butjulali najiai, tjundurula wa-
pai, gambala kulikiri pantjiai, talpakurulali ngarai, narila
tepi terkakai, wangiwangieli ngantjani jaura ngarai.
23 Ja murlali pirna naupini nganai, nau ngakangu wata
buljubuljuriai.“
24 Johannini mili matja tikana, Nulu wonina wonti kana
wolarani jatala Johanningundru: „Mina najila jura pitaraia
palkana paraia? Kalanka kulno watarali wijawijabanani?
25 Mina najila jura palkana paraia? Kana kulno kati
tjankanto? Mai, tana kati tjankani ja pankipankinani,
mitaia Kaparaia pungani ngamai.
26 Mina najila jura palkana paraia? Propheta kulno?
Morlalu ngani jurangu jatai: Nau morla pirna nganai
Prophetani.
27 Naupini nau nganai, nunkangundru dakanala parai:
Mai, ngato angela ngakani jinkangu mudlani ngopera
jinpai, nulu palto jinkani jinkangu ngopera ngankingala
nganai.
28 Ngangau ngani jurangu jatai: Propheta morla pirna
tanangundru, widlandru dankanala, Johanningu multiban-
ietjani wata kulno nganai; worananau waka nganai Godaia
mililani, nau morla pirna nganai nunkangu.“
29 Ja kana wolarali, tanali matja ngarana, ja mardatan-
drakampanietjali Goda talku ngundrana wonti, ja multiban-
ila manina wonti Johannini multibanilali.
30 Pharisaiali ja jirijiribani jaura ngujangujara jinkinietjali
Godaia jertapaterina tanangundru worarana wonti; ngan-
gau tanali wata multibanila manina wonti nunkangundru.
31 Kapara jatana wonti: „Worangu ngato ninapini kana
nguja jeribaka kurananto? Ja worangu tanaia jeribaka
nganai?

32 Tanaia kupa wakani jeribaka nganai, tana jinkimalini
pirini ngamai ja karkamaliai ja jatai: Ngaiani jurangu
wilpina warai, ja jura wata kilina warai; ngaiani jurangu
juajuangana warai, ja jura wata jindrana warai.
33 Johannes multibanietja wokarana warai, nulu wata
buka tajina ja wata waina tapana, ja jura jatai: Nulu kutji
ngamalkai.
34 Kanaia Ngatamura wokarana warai, Nulia tajai ja
tapai; ja jura jatai: Najiau! Nauja mirantjatieli tajinietja ja
waina tapanietja, mardatandrakampanietjaia ja madlentji
ngankanietjaia kamaneli!“
35 Ja kirilali kalala maniai nunkani kupa pratjanandru.

(Ngantjani jaura Maria Magdalenaia ditjini.)

36 Pharisaia kulno nunkangu ngatjina wonti, Nulu
nunkangunto tajinanto; ja Nau Pharisaia pungani matja
wirina, Nau kurlini ngamana ngarina wonti.
37 Ja mai, widla kulno ngurani, nani madlentji ngankani-
etja nganana wonti, nandru morlalu ngujamana wonti, Nau
Pharisaia pungani kurlini ngamanani, nandru Alabaster
koko kulno gildinto padakana wonti.
38 Ja nani nunkangu tokuni terkana wonti ja jindranali
wonina wonti milkigildieli nankanali tidna nunkani turib-
ala, ja parali nankanali pudlana muja ngankala; ja nandru
tidna nunkani manatapana wonti ja gildieli wiribana wonti.
39 Nulupini Pharisaiali, nulu nina matja karkana, je-
nia najina, nulu muntali ngundrana wonti ja jatana
wonti: „Naupini Propheta ngananani, Nulia ngujamananto
worana ja mina widla nania nganai, nandruja ninaia
matja karakarana; ngangau nania madlentji ngankanietja
nganai.“
40 Ja Jesujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Simoniai! Ngani jinkangu minakulno jatananto.“ Nau
jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, jatau!“
41 Mardatandra jinkinietja kulnuni kana mandru poto
wilpanto nganana wonti. Kulno nunkangu 500 mardatan-
dra waka wilpa nganana wonti, ja kulno 50.
42 Ngangau pndlali wata ngamalkana wonti woljaia
jinkila, nulu jenia pudlangu bakujeli jinkina wonti. Jatau,
warle pudlangundru nina morla ngantjala nganai?
43 Simonali kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngato
ngundrai nulu, nunkangupini nulu morla bakujeli jinkina
warai.“ Nau nunkangu jatana wonti: „Jidni talku jatana
warai.“
44 Ja Nulu widla karitjina najina wonti ja Simoningu
jatana wonti: „Jundru najiai nanapini widla? Ngani

jinkangu pungani wirina warai; jundru ngakangu wata
ngapa tidnaia jinkina warai; nandru milkigildieli nankanali
tidna ngakani wiribana warai ja parali nankanali muja
ngankana warai.
45 Jundru ngana wata manatapana warai; nani matja
wirina, jigleri nganana warai, tidna ngakani tapala.
46 Gildieli jundru wata ngana mangatandra wiribana
warai, nandruja gildieli tidna ngakani wiribana warai.
47 Jendrangundruja ngani jinkangu jatai: Madlentji
nankani marapu matja kalingana, ngangau nandruja pirna
ngantjana warai; worangu ngalje matja kalingana, nulu
ngalje ngantjai.“
48 Nau nankangu jatana wonti: „Madlentji jinkani matja
kalingana.“
49 Ja bukaia kamanelieli wonina wonti ngankamalila:
„Worana Naupini nganai, Nulia bakana madlentji kalin-
gai?“
50 Nau widlani jatana wonti: „Morlalu ngundranali
jinkanali jidnana kulkana warai; murlali wapamai!“

8

1 Ja jendranguta ditji ngadani Nau wirarina wonti ngura
pirnani ja wakani ngujangujara jinkila ja ngantjani jaura
Godaia mililandru kaukaubala, ja nunkangunto marapprat-
jana ja mandru.
2 Ja widla palpa tana tepi pantjinala kutji murumurun-
dru ja muntjandru, Maria, nana tanali dikai Magdalena,
nankangundru kutji mara wora ja mandru dunkanala.
3 Ja Johanna, Chuzani, Herodini kapakaparaia noa, ja
Susanna, ja widla palpa morla, tana mili nunkani nganana
wonti tanani potundru.

(Ngantjani jaura G. D. Sexagesimä.)

4 Kana wolara marapu nunkangu jurborinani ja ngura
marapundru nunkangu wokaranani, Nau jeribaka jaurali
jatana wonti:
5 „Jaupanietja wapana wonti paua nunkani jaupala; ja
nulu jaupanani, palpa paltuni purina wonti, ja kanali
nina nankanankana wonti, ja paiali ngaranalali nina tajina
wonti.
6 Ja palpa marda paltirani purina wonti, ja matja kuririna,
mujarina wonti; ngangau tjanka pani nganana wonti.
7 Ja palpa dilkani terti purina wonti, ja dilkali jela
punkana wonti, ja nina ngandrawalkana wonti.
8 Ja palpa mita ngumuni purina wonti ja punkana wonti
ja tandra punkibana wonti 100 potajeli. Nau jenia matja

jatana, Nulu karkana wonti: Warle talpa ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“

9 Ja milieli nunkananli nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Mina jeribaka jaura naupini?“

10 Nau jatana wonti: „Jurangu matja jinkina warai, jaura kurukuru Godaia mililandru ngujamananto; ja kana nguruni jeribaka jaurali, tanali najinani wata najinanto, ja ngaranani wata ngarananto.

11 Jenia jeribaka jaurali wondrai: Paua Godaia jaura nganai.

12 Tana paltuni tanapini nganai, tanali ngarai; ngadani kutji wokarai, ja nulu jaura tanani ngarandru maniai, tanali morlalu ngundraiati ja tepi pantjiati.

13 Tana paltirani tanapini nganai, tanali matja ngarana, jaura mankinali patai, ta tana kapara pani nganai; ditji palpa tanali morlalu ngundrai, ja wontjanilaia ditjini tana walturiai.

14 Ja tana dilkani matja purina tanapini nganai, tanali matja ngarana, ja mitaia manujeli ngundranali ja poto pirnali ja pankipankinali wirarina nina ngandrawalkai ja wata tandra punkibai.

15 Ja tana mita ngumuni tanapini nganai, tanali jaura ngarai ja ngamalkai ngara kulikirieli ja ngumujeli ja wonkieli; ja wonkieli tandra punkibai.

16 Wata kulnujeli, nulu praitji matja miribana, nina kokujeli walpadakai, turarani pirini ngarinalu kurai kara, a-ai, nulu nina praitji potuni kurai, ngangau tanali wirinani praitji najinanto.

17 Ngangau panila kurukuru nganai, jenia wata tinkari pantjila nganai; bakana panila ngalpurani nganai, tanali jenia wata ngujamala nganai ja tinkari pantjila nganai.

18 Najianau worderu jura ngarai, ngangau warle ngamalkai, nunkangu Nulia jinkila nganai; ja warle wata ngamalkai, bakana jenia, nulu ngundrai ngamalkala, Nulia nunkangundru manila nganai.“

19 Ngandri nunkani ja ngatata nunkani nunkangu wokarana wonti, ja tana ngandandarina wonti nunkangu wokarala kana wolarani.

20 Ja tanali nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Ngandri jinkani ja ngatata jinkani palarani terkala wapaia ja jertapaterila wapaia jidna najila.“

21 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngandri ngakani ja ngatata ngakani tanapini nganai, tanali Godaia jaura ngarai ja ngankai.“

22 Ja jendranguta ditji kulnuni Nau ja mili nunkani botani
wirina wonti; ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngaiana pan-
tuni jerankari dirkalaia pararananto;“ ja tana dirkalandru
wapana wonti.
23 Tana botali matja wapana, Nau mukaturarana wonti.
Ja watara wondru wokarana wonti, ja bota manamiririna
wonti, ja tana japali pantjina wonti.
24 Tana karakara wokarana wonti nina jiritjibala ja jatana
wonti: „Kaparajai, Kaparajai, ngaiana tintateriati!“ Nau
matja jiritjina, Nulu watara ja mandikila dikidikibana
wonti, ja tana ngapurina wonti, ja dalpura pirna pantjina
wonti.
25 Nau tanangu jatana wonti: „Woderi jurani morlalu
ngundrana nganai?“ Tana japali pirna ngaruparana wonti
ja ngankamalina wonti: „Worana Naupini nganai, Nulu
bakana watarani ja ngapani daudauai, ja tana nunkangu
pankiai?“
26 Ja tana Gadarena mitani pararana wonti Galilaiankari.
27 Nau mitaia matja dunkana tarana, nunkangu kana
kulno ngurandru mandurina wonti, nulu ditji marapu
kutji murumuru ngamalkana wonti, ja nau wata kati
widmaterina wonti ja wata pungani ngamana wonti, a-ai,
narikutuni.
28 Nulu Jesus najina, Nau maritjina wonti ja nunkangu
woraterina wonti ja ngaiala pirnali jatana wonti: „Mina
ngakangu ja jinkangu, Jesu, Goda Kapara pirnaia Ngatamu-
rajai? Ngani jinkangu ngatjiai, ngana wata jupau!“
29 Ngangau Nulu kutji murumuruni jirijiribana wonti
kanandru dunkananto; ngangau ditji marapu nulu nina
nunkangunto wapalkana paraia, ja tanali nina kanjan-
garieli dupudupu ngankana paraia, ja bakana tanali
nina workamantrana paraia; ja nulu jenia ngurula matja
wokaribana, kutjieli nina pitaraia wirilkana wonti.
30 Jesulu nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Mina tala
jundru ngamalkai?“ Nau jatana wonti: „Legiona:“ ngangau
kutji marapu nunkangu wirinala.
31 Ja nau nunkangu ngatjina wonti, Nulu tanangu wata
jirijiribananto ngarinaluja ngarila.
32 Naka piki ngami pirna nganana wonti, tana mar-
dawonpa kalikalini marakana wonti. Ja tana nunkangu
ngatjina wonti, Nulu tanangu manuni kurananto, tanan-
gupini wirinanto. Ja Nulu tanangu jenia manuni kurana
wonti.
33 Ja tana kutji murumuru kanandru matja dunkana, tana
pikini wirina wonti; ja piki ngami mardawonpa kalikalini
ngapani kalikalibakana wonti, ja ngapali palipalina wonti.

34 Piki ngamalkanietjali jenia najina, mina pantjina warai,
tana japa mindrina wonti ja ngura pirnani ja wakani jenia
kaukaubana wonti.
35 Tana dunkana wonti najila mina pantjina warai; ja
tana Jesungu wokarana wonti, ja nina kana Jesuja tidnani
ngamanani mankamankana wonti, nunkangundru kutji
wora dunkana warai, nau kati matja widmaterina ja tjuru
ngumu ngamalkana; ja tana japali pantjina wonti.
36 Tanali jenia najina wonti tanangu kaukaubana wonti,
worderu nau kutjila tepi pantjina warai.
37 Ja kana wolarali Gadarenaia wondirani nunkangu
ngatjina wonti, Nau tanangundru puntinanto, ngangau tana
japali pirna pantjina wonti; ja Nau botani wirina wonti ja
nakaldra karitjina tikana wonti.
38 Nulupini kanali, nunkangundru kutji wora dunkana
warai, nunkangu ngatjina wonti, nunkangu jela ngamala.
Ja Jesujeli nina jinpana wonti ja jatana wonti:
39 „Pungaia jinkanaia tikamai, ja kaukaubamai, mina
pirnala Godali jinkangu ngankana warai.“ Ja nau wapana
wonti ja ngurani paruparu parparali kaukaubana wonti,
mina pirnala Jesujeli nunkangu ngankana warai.
40 Jendranguta Jesus tikana wonti, ja kana wolarali nina
patana wonti, ngangau pratjanali nunkangu kalkana wonti.
41 Ja mai, kana kulno wokarana wonti, tala nunkani
Jairus, nau jaura pungaia kapara nganana wonti, ja nau
Jesungu tidnani woraterina wonti ja nunkangu ngatjina
wonti, Nau nunkangu pungani wirinanto.
42 Ngangau nulu mankara ngatamura kulno ngamalkana
wonti, nani kilpawoldra marapratjana ja mandru tepi, ja
parana wonti ngara wordu. Nau wapanani kana wolarali
nina jenina wonti.
43 Ja widla kulnujeli kumaranto kilpawoldra marapratjana ja mandru nganana wonti, ja nandru poto nankani
pratjana kunkini kalala jinkina wonti, ja wata kulnujeli
nana tepi ngankana wonti.
44 Nani nunkangu tokuni wokarana wonti, ja kati jelpi
nunkani karakarana wonti; ta nurujeli kumari tjiri nankani
mudana wonti.
45 Ja Jesus jatana wonti: „Warle ngana karakarana
warai?“ Pratjana pani pataterinani, Petrus ja tana nunkangunto jatana wonti: „Kaparajai, kana wolarali jidna jeniai
ja nankai, ja jidni jatai: Warle ngana karakarana warai?“
46 Jesus jatana wanti: „Kulnujeli ngana karakarana warai,
ngangau ngato ngujamai ngurula ngakangundru dunkana
warai.“

47 Widlali matja najina, nani wata kurukuru nganai,
nani ngarranali wokarana wonti ja woraterina wonti ja
kana wolarani nunkangu kaukaubaterina wonti, minandru
nandru nina karakarana warai, ja worderu nani nurujeli
tepi pantjina warai.
48 Nau nankangu jatana wonti: „Murlali nganamai ngata-
murajai, morlalu ngundranali jinkanali jidna tepi ngankana
warai, murlali wapau!“
49 Nau jenia jatana, jaura pungaia kapara mili kulno
wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Ngatamura
mankara jinkani matja nari, ngujangujara jinkinietja wata
ngarapatipatibau!“
50 Jesujeli jenia ngarana, Nulu nunkangu kalabana wonti
ja jatana wonti: „Wata japali nganau, windri morlalu
ngundrau, ja nani tepirila nganai.“
51 Nau pungani wirina, Nulu wata kulnuni manuni
kurana wonti wirinanto, windri Petrungu ja Johanningu ja
Jakobungu ja kupaia ngaperani ja ngandrini.
52 Pratjana jindrana wonti ja nankangundru ngauron-
gauro nganana wonti. Nau jatana wonti: „Wata jindranau!
Nania wata nari, a-ai, nania windri mukaturarai.“
53 Ja tana nunkangu kinkana wonti, ngangau tana nguja-
mana wonti nani nari.
54 Nulu tanana pratjana narrana wonti, ja Nulu nana
mara patana wonti ja karkana wonti ja jatana wonti:
„Kupajai, terkakamai!“
55 Ja mungara nankani tikana wonti, ja nani nurujeli
jiritjina wonti. Ja Nulu jirijiribana wonti nana buka
jinkinanto.
56 Ja ngaperi ja ngandri nankani pirna ngaruparana
wonti. Ja Nulu tanangu jirijiribana wonti wata kulkuni
jenia kaukaubananto mina pantjina warai.

9

1 Nulu mili marapratjana ja mandru nunkani karkana
wonti, ja tanangu pirnala ja ngurula jinkina wonti kutji
murumuru pratjanaia, ja muntjandru tepi ngankala.
2 Ja Nulu tanana jinpana wonti Godaia mililandru ngujan-
gujara jinkila, ja kana muntja tepi ngankala.
3 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Panila paltuni manianimai;
wata wonapita, wata billi, wata buka, wata mardatan-
dra; jura bakana wata kati mandru ngamalkananto.
4 Ja mina pungani jura matja wirina, naka ngamanimai,
ja nakandru wirarianimai.

5 Ja worderuntjali jurana wata patala nganai, nunkan-
gupini ngurandru dunkanimai, ja bakana puturu jurani
tidnandru kantikantianimai malka nganala tanangu.“
6 Tana wapana kurana wonti, ja ngura kulno ja kulnuni
palkingana wonti, paruparu ngantjani jaura kaukaubala ja
tepi ngankala.
7 Herodili mitaia kapakaparali pratjana ngarana, mina
nunkangundru pantjinani, nau japali nganana wonti, ngan-
gau palpa jatana wonti: „Johannes narindru matja jiritjina.“
8 Palpa: „Elias wondraterina warai;“ palpa: „Propheta
kulno warula narindru matja jiritjina.“
9 Ja Herodes jatana wonti: „Nina Johannes mangatandra
ngato wokaribana paraia: ja worana Naupini nganai,
nunkangundru ngato jenia ngarai?“ Ja nulu ngantjana
wonti nina najila.
10 Ja Apostela matja tikana, tanali nunkangu kaukaubana
wonti, mina pirnala tanali ngankanala; ja Nulu tanana tjir-
imalkana wonti, ja ngura kulnuja, tala nunkani Bethsaida,
kutingana wonti.
11 Kana wolarali jenia ngujamana, tana nunkangu kari-
paterina wonti; ja Nulu tanana patana wonti, ja tanangu
Godaia mililandru kaukaubana wonti, ja kana muntja Nulu
tepi ngankana wonti.
12 Ditji kunarkuni mili marapratjana ja mandru
nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti: „Kana wolara
jinpau, ngangau tanaia ngura pirnani ja wakani wirinanto
bukaia; ngangau ngaiana ninkida pitarani nganai.“
13 Nau tanangu jatana wonti: „Jura tanangu jinkianau
tajinanto!“ Tana jatana wonti: „Ngaiani ninkida windri
buka ngunku mara wora ja paru mandru ngamalkai;
ngaiani kara wapananto, ja tanangupini kana wolarani
buka burungankananto?“
14 Ngangau tana kana 5000 nganana wonti. Nau milini
nunkanani jatana wonti: „Tanaia ngamana ngarinanto
witta kulno ja kulno, milingeru marapratjana pota mara
wora.“
15 Ja tanali jeruja ngankana wonti, ja pratjana ngamana
ngarina wonti.
16 Nulu buka ngunku mara wora ja paru mandru patana
wonti ja pariwilpani najina tarana wonti, ja tanana ngu-
rungutana wonti, ja tanana wokaribana wonti, ja milini
nunkanani jinkina wonti, tana kana wolarani jinkinanto.
17 Ja tanali tajina wonti ja jerturina wonti, ja tanali buka
worduwordu kampana wonti billi marapratjana ja mandru
manamiri.

18 Ja jendranguta Nau kulnulu ngatjinani, mili nunkangu
jurborina wonti; ja Nulu tanana jekibana wonti ja jatana
wonti: „Mina kana jatai, worana ngani?“
19 Tanali kalabana wonti ja jatana wonti: „Johannes
multibanietja; palpa Elias; palpa jatai Propheta kulno
warula matja jiritjina.“
20 Nau tanangu jatana wonti: „Mina jura jatai, worana
ngani nganai?“ Petrulu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Godaia Christus.“
21 Nulu tanana daudauana wonti, ja tanangu jirijiribana
wonti, wata kulnuni jenia kaukaubala.
22 Nau jatana wonti: „Kanaia Ngatamura pirna ket-
jaketjananto, ja pinaru worali ja Priesta pirnali ja jaura
jinkinietjali ninaia worala nganai ja nari ngankala nganai,
ja ditjini parkulani Nau jiritjila nganai.“
23 Nau pratjanani jatana wonti: „Warle ngantjai ngakangu
karipaterila, nau munta panila ngundrateriatimai, ja nulu
kunarku nunkani ditji pratjanani maniatimai, ja ngakangu
karipateriatimai.
24 Ngangau warle tepi nunkani ngantjai kulkala, nulu
nina tintala nganai; ja warle tepi nunkani tinkai ngakan-
gundru, nulu nina kulkala nganai.
25 Ngangau jenia kanani ngumu nganai kara, nulu mita
maru maninani, ja munta tintaterinani kara, nandrateri-
nani kara?
26 Ngangau worananau ngakangundru ja ngakani jaurandru
nintali nganai, nunkangundru bakana Kanaia Ngata-
mura nintali nganala nganai, Nau nunkanani, ja ngaperaia,
ja angela kulikiria pirnalani wokarala nganai.
27 Morlalu ngani jurangu jatai: Tanangundru palpa,
ninkida terkala wapaia, tanalipini nari wata wontjala
nganai, tanali Godaia milila najinantulu.“
28 Jendranguta Nulu tanapini jaura matja mudana, ditji
mara wora ja parkulani, Nulu Petrus ja Johannes ja Jakobus
patana wonti, ja mardawonpaia tarana wonti ngatjila.
29 Ja Nau ngatjinani, mudla nunkani njeranjerarina wonti,
ja kati nunkani bulurina wonti ja kintjalkururina wonti.
30 Ja mai, kana mandru nunkangu ngankamalina wonti,
pudla Moses ja Elias nganana wonti.
31 Pudla pirnalali wondraterina wonti, ja mudana
nunkani kaukaubana wonti, nina Nulu morlalu
ngankananto Jerusalemini.
32 Petrus ja pudla nunkangunto jindina wonti; ngangau
tanali matja tepi ngamana, tanali pirnala nunkani najina
wonti, ja kana mandru nunkangunto terkanani.

33 Ja jendranguta pudla nunkangundru kutinganani,
Petrus Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, ninkida nga-
ianangu ngumu nganai; ngaiani punga parkulu wotila
nganai, jinkani kulno, Mosini kulno, ja Eliani kulno;“ ja nau
ko nganana wonti, mina nau jatai.
34 Nau jenia jatana, talara palku wokarana wonti ja
tanana walpadakana wonti; ja tana japali pirna pantjina
wonti, pudla talara palkuni wirinani.
35 Ja ngaiala kulno talara palkundru pantjina wonti
ja jatana wonti: „Naupini Ngatamura ngantjalu ngakani
nganai; ninaia ngaraiatinimai!“
36 Ja nau ngaiala pantjinani, tanali Jesus kulnulu manka-
mankana wonti. Ja tana ngapu nganana wonti, ja wata kul-
nuni tanangupini ditjini kaukaubana wonti nunkangundru,
mina tanali matja najina.
37 Jendranguta ditji kulnuni, tana mardawonpandru
matja ngarina, kana wolara nunkangu jurborina wonti.
38 Ja mai, kana kulno kana wolarandru maritjina wonti ja
jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai, ngani jinkangu
ngatjiai, ngatamura kunakulno ngakani najiau.
39 Ja mai, kutjieli nina patai, ja nurujeli nau maritjiai, ja
nulu nina diadialkai, jeruja nau ngaltja wiltjiwiltjiriai, ja
mankali nau nunkangundru kutingai ja nandrai.
40 Ja ngani milini jinkanani ngatjina warai, tanali nina
dunkalkananto, ja tanaia ngandandarina warai.“
41 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Jidni nguja
gilbarinietja ja tjautjau, wintaranaia ngani jurangu jela
nganai? Wintaranaia ngato jurana ngamalkala nganai?
Ngatamura jinkani ninkidani padakanimai!“
42 Nau karakara wokaranani, kutjieli nina patana wonti,
ja nina matala ngankana wonti; ja Jesujeli kutji murumuru
dikidikibana wonti, ja nina kanku tepi ngankana wonti, ja
nina ngaperani nunkanani nakaldra jinkina tikana wonti.
43 Pratjana Godaia pirnalandru ngaruparana wonti. Tana
pratjana ngaruparanani pratjanandru, mina Jesujeli matja
ngankana, Nau milini nunkanani jatana wonti:
44 „Tananapini jaura talpali patanimai; ngangau tanali
Kanaia Ngatamura kana marani ngulkujeli jinkila nganai.“
45 Tanali ninapini jaura wata ngujamana wonti, ja je-
nia tanangu kurukuru nganana wonti, tanali jenia wata
patananto; ja tana japali nganana wonti, nina jenia jaurar-
dru jakalkala.
46 Ja tanali ngundrana wonti, worana morla pirna nganai
tanangundru.

47 Jesujeli tanani ngarali ngundranani ngujamana, Nulu
kupa waka kulno patana wonti, ja nina nunkangu karakara
terkibana wonti.
48 Ja tanangu jatana wonti: „Warle ninapini kupa patai
ngakani talandru, nulia ngana patai; ja warle ngana patai,
nulia ninapini patai, Nulia ngana jinpanala. Ngangau
worana jurangundru pratjanani waka nganai, nauja pirna
nganala nganai.“
49 Johannili kalabana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai,
ngaiani kulno najina paraia, nulu talani jinkanani kutji
dunkalkanani, ja ngaiani nina daudauana paraia, ngangau
nau wata ngaianingunto wapai.“
50 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Wata daudauanau;
ngangau worana wata tula ngaianani nganai, nau kamaneli
ngaianani.“
51 Jendranguta, ditji nunkani miririnani, nau puntina
wonti, ja Nulu mudlamudla kurana wonti Jerusalemia
palkala.
52 Ja Nulu mili jinpana wonti manununkaninkari, ja
tana palkana wonti Samarita ngura wakaia, nunkani
ngankingala.
53 Ja tanali nina wata patana wonti, ngangau Nulu
mudlamudla kurana wonti Jerusalemia palkala.
54 Ja milieli nunkanali Jokabus ja Johannes jenia najina,
pudla jatana wonti: „Kaparajai, jidni jertapaterinani, ngali
jirijiribananto turu pariwilpandru godananto, tanana julka-
nanto, worderu Eliali ngankana wonti?“
55 Jesujeli najina karitjina wonti ja pudlana daudauana
wonti ja jatana wonti: „Judla wata milkila, mina Jaolaia
kupa judla nganai.
56 Ngangau Kanaia Ngatamura wata wokarana warai
kanaia tepi teribala, a-ai, kulkala.“ Ja tana ngura kulnuja
palkana wonti.
57 Jendranguta tana paltuni wapanani, kulno nunkangu
jatana wonti: „Ngani jinkangu karipaterila nganai, woderi
jidni paruparu wapanani, Kaparajai.“
58 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Kintala jampali
minka ngamalkai, ja paiali ngaranani kunjila ngamalkai, ja
Kanaia Ngatamurajeli piri pani ngamalkai, wodajeri kukadi
terkala.“
59 Nau kulnuni jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“
Nau jatana wonti: „Kaparajai, ngakangu manuni kurau,
ngani ngopera wopananto ngaperi ngakani todila.“
60 Jesus nunkangu jatana wonti: „Narieli muntali nari
tanani todinanto, jidni wapau, ja Godaia mililandru
kaukaubau.“

61 Bakana kulno jatana wonti: „Ngani jinkangu kari-
paterila nganai, Kaparajai, ngopera ngakangu manuni
kurau, ngani ngakani nguralandru daninanto, tana ngakani
pungani ngamai.“
62 Jesus nunkangu jatana wonti: „Wata kulno, nulu mara
nunkani mita bakuni potuni kurai, ja worakalina tikana
najiai, talku nganai Godaia mililani.“

10

1 Ngadani Kaparali mili marapratjana pota mara wora ja
mandru kalkalkana wonti, ja tanana mandru ja mandru
nunkangu ngopera jinpana wonti ngura pirnaia ja wakaia,
woderi Nau jertapaterina wonti munta wokarala.
2 Nau tanangu jatana wonti: „Kampananto marapu parai,
ja ngankanietja windri ngalje; jendrania Kampani Kaparani
ngatjianau, Nulia ngankanietja worana jinpananto nunkani
kampanaia.
3 Wapanau! mai, ngato jurana jinpai tjipi kuparu jeribaka
pandipandi mandrani.
4 Wata billi, wata pailtji, ja wata tidnaputa mandranau; ja
bakana wata kulnuni mandurini jaura jinkianau.
5 Mina pungani jura wirila nganai, ngopera jatanau:
«Murla nunkangupini pungani nganaiatimai!»
6 Ja naka murlaia kupa ngananani, jurani mura nunkangu
wokarala nganai; ja pani, nau jurangu tikala nganai.
7 Nunkangupini pungani ngamanimai; tajianimai ja
tapanimai mina tanali ngamalkai; ngangau ngankanietjani
talku nganai nunkani kalala; wata punga kulnundru punga
nguruja wapanau.
8 Ja mina ngurani jura wirila nganai, ja tanali jurana
patanani, naka tajianimai mina tanali jurangu kurai.
9 Ja nunkangupini ngurani kana muntja tepi ngankanau,
ja tanangu jatanau: Godaia milila jurangu karakara wokar-
ala wapaia.
10 Mina ngurani jura wirila nganai, ja tanali jurana wata
patanani, tanani paltuni dunkanimai ja jatanimai:
11 Bakana nina puturu, nau jurani ngurandru ngaianangu
tidnani parai, ngaiani jurangu kantikantiai; windri jenia
ngujamanau, jurangu Godaia milila karakara wokarala
wapaia.
12 Ngani jurangu jatai: Sodom mitalali kalala morla waka
manila nganai kalala ditjini nunkangupini ngurani.
13 Jakajai jinkangu Chorazinia! Jakajai jinkangu Beth-
saidajai! Ngangau Tyrus ja Sidon ngurani jenia pirnala

pantjinani, judlangu pantjinala, pudla nurujeli kati mu-
rumurunto ja turuputani madlentjandru karitjinanto.
14 Tyrus ja Sidon mitalali kalala morla waka manila
nganai kalala ditjini, judlangu.
15 Ja jidni Kapernaum, jidni miririna pariwilpaia, turujelu
jidni ngarila nganai!
16 Warle jurana ngarai, nulu ngana ngarai; ja warle jurana
worarai, nulu ngana worarai; ja warle ngana worarai, nulu
ninaia worarai, Nulia ngana jinpanala.“
17 Tana marapratjana pota mara wora ja mandru mank-
inali tikana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, bakana
kutji wora ngaianingu jinkani talani wodatarana ngamana
warai.“
18 Nau tanangu jatana wonti: „Ngato Satan talara praitji
jeribaka pariwilpandru ngarinani najina warai.
19 Mai, ngato jurangu ngurula jinkiai tjutjuni ja katninun-
tini nankana wirarinanto, ja talpalaia ngurulani pratjanani,
ja tanali jurana wata jupala nganai.
20 Wata jendrangundruja mankianimai, jurangu kutji
wora wadatarana ngamai, a-ai, jendrania mankianimai,
ngangau tala jurani pariwilpani matja dakana parai.“
21 Nunkangupini ditjini Jesus Jaolali mankina wonti ja
jatana wonti: „Ngato Jidnana Ngaperiai, Kapara pariwilpaia
ja mitaia, jurakokala wapaia; ngangau Jundru jenia kana
kirini ja ngujamanietjani kutibana warai ja kupani tinkari
ngankana warai; kau Ngaperiai, jeruja jinkangu manju
nganana wonti.
22 Ngaperali ngakanali ngakangu warupoto jinkina wonti;
ja wata kulnujeli ngujamai, worana Ngatamura nganai,
windri Ngapili, ja worana Ngili nganai, windri Ngata-
murajeli, ja worangu Ngatamurajeli ngantjai jenia tinkari
ngankala.“

(Ngantjani-jaura G. D. 13. Trinitatis.)

23 Ja Nulu mili mudlakalkana wonti ja jatana wonti:
„Murlali pirna tana milki, tanali najiai mina jura najiai!
24 Ngangau ngani jurangu jatai: Propheta ja mitaia kapara
marapujeli wolkareli nganana wonti jenia najila mina jura
najiai, ja wata najina wonti; ja jenia ngarala mina jura
ngarai, ja wata ngarana wonti.“
25 Ja mai, jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja
terkakana wonti ja jatana wonti: „Ngujangujara jinkini-
etjajai, mina ngato ngankananto tepi ngurali maratunka
ngamalkala?“
26 Nau nunkangu jatana wonti: „Mina jirijiribani jaurani
dakanala parai? Worderu jundru warapai?“

27 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jundru Goda
Kapara jinkani ngantjamai ngarali jinkanali, mungarali
jinkanali, ja manujeli jinkanali; ja ngurala jinkani jidna
munta jeribaka.“
28 Nau nunkangu jatana wonti: „Jundru talku kalabana
warai; jenia ngankau, ja jidni tepi ngamala nganai!“
29 Nau jertapaterina wonti talku ngankaterila ja Jesungu
jatana wonti: „Worana ngurala ngakani nganai?“
30 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Kana kulno
Jerusalemingundru Jerichoja ngarina wonti, ja watawatali
maninietjali kati nunkani dukarana wonti ja nina nandrana
wonti ja kutingana wonti, ja nina ngampu nari worarana
wonti.
31 Priesta kulno nunkangupini paltuni manubaku ngarina
wonti; ja nulu nina najina, nau wiringana wonti.
32 Jeruja bakana Levita kulno nunkangupini pirini
wokarana wonti, ja nina najina wonti ja wiringana wonti.
33 Ja Samarita kana palkana wonti ja nina dankana wonti,
ja nulu nina najina, nau kalumiltjamiltjarina wonti.
34 Ja nau karakararina wonti, ja nulu nina tapa karana
wonti, ja gildi ja waina nangana wonti; ja nulu nina
ngantini nunkanani kurana tarana wonti ja wapalkana
wonti nguraia, ja nina ngamalkana wonti.
35 Ja nguramaranani nulu mardatandra mandru
dukarana wonti ja punga ngamalkanietjani jinkina kurana
wonti ja jatana wonti: «Ninaia ngamalkau, ja jundru morla
tintanani, ngato jinkila tikala nganai ngani tikana.»
36 Mina jundru ngundrai, worana tanangu parkulani
ngurala nganana wonti nunkangu, nau watawatali manini-
etjani matja purina?“
37 Nau jatana wonti: „Naupini kalumiltjamiltjarinala
nunkangu.“ Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Wapau, ja
nunkangupini jeribaka ngankamai!“

38 Jendranguta tana palkana, Nau ngura kulnuni wokara
wonti; ja widla kulnujeli, tala nankani Martha, nina
pungani nankanani patana wonti.
39 Ja nandru kaku kulno ngamalkana wonti, tala nankani
Maria, nani bakana ngamana ngarina wonti Jesungu tid-
nani jaura nunkani ngarila.
40 Marthandru jiglerali ngankana wonti nunkangu mili
nganala. Nani wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparajai,
jenia jinkangu baku nganai, kakujeli ngakanali ngana
kulnulu worarai mili nganala? Jatamai nankangu, nandruja
ngakangu marangokananto!“

41 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Marthajai,
Marthajai, jundru marapuni manujeli ngundrai ja ngankai.
42 Kulno jundru ngamalkananto. Mariandru poto ngumu
kalkalkana warai, jenia wata kulnujeli nankangundru
manila nganai.“

11

1 Ja jendranguta Nau piri kulnuni nganana wonti ja
ngatjina wonti, ja Nau matja mudana, mili nunkani kulno
nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngaianina kiri ngankau
ngatjinanto, worderu bakana Johannili mili nunkani kiri
ngankanala.“
2 Nau tanangu jatana wonti: „Jura ngatjinani jeruja
jatanimai: Ngaperi ngaianini jidni pariwilpani ngamala
wapaia, tala jinkani kulikiri pantjiatimai, milila jinkani
wokaraiatimai, jertapaterina jinkani pantjiatimai, worderu
pariwilpani jeruja bakana mitani.
3 Buka ngaianini ngaianingu karari jinkiamai.
4 Madlentji ngaianini woramai, ngangau bakana nga-
iani muntali nunkangu worai, nulu ngaianingu madlentji
ngankanani, ja wata ngaianina wontjanilani wirilkamai,
a-ai, madlentjani ngaianina kulkamai.“
5 Nau tanangu jatana wonti: „Warle jurangundru ka-
maneli kulno ngamalkai, ja nunkangu tinka terti wapala
nganai, ja nunkangu jatala nganai: Kamaneliai, buka
ngunku parkulu ngakangn woljaia jinkiamai.
6 Ngangau kamaneli kulno ngakani paltundru ngakangu
wirina warai, ja ngato panila ngamalkai nunkangu kurala.“
7 Ja nulu mandrani nunkangu kalabanani ja jatanani:
„Wata ngana jupau; mana matja nguru nganai, ja kupa
ngakani ngakangunto turarani pirini turarai; ngani ngan-
dandariai jiritjila ja jinkangu jinkila.“
8 Ngani jurangu jatai: „Nau bakana wata jiritjinani
ja nunkangu jinkinani, ngangau nau kamaneli nunkani
nganai, nau nunkani kaukau wapanandru jiritjila nganai,
ja nunkangu jinkila nganai worderuntjali nulu ngamalka-
nanto.“
9 Ja ngani jurangu jatai: „Ngatjianimai, ja Nulia ju-
rangu jinkila nganai; wontianimai, ja jura mankamankala
nganai; nandranandranimai, ja mana jurangu wilpa pan-
tjila nganai.
10 Ngangau worana ngatjiai, nulu manila nganai; ja
warle wontiai, nulu mankamankala nganai; ja warle nan-
dranandrai, nunkangu mana wilpa pantjila nganai.
11 Worangu ngaperani jurangundru ngatamura bukaia
ngatjila nganai, nnlu nunkangu marda jinkila nganai kara?

Bakana parundru kara, nulu nunkangu parundru tjutju jinkila nganai kara?

12 Nau nunkangu kapini ngatjinani kara, nulu nunkangu katninunti jinkila nganai?

13 Jura, madlentji ngananani, ngujamai, kupani juranani poto ngumu jinkila; worderu morla Ngaperali pariwilpani Jaola kulikiri jinkila nganai tanangu, tana nunkangu ngatjinani!“

(Ngantjani-jaura G. D. Oculi.)

14 Ja Nulu kutji dunkalkana wonti, nau ngapu nganana wonti. Ja jendranguta kutji matja dunkana, nau ngapula jatana wonti, ja kana wolara ngaruparana wonti.

15 Palpa tanangundru jatana wonti: „Beelsebub kutjia kaparali Nulia kutji worana dunkalkai.“

16 Palpali nina wontjana wonti ja malka kulno pariwilpandru nunkangu ngatjina wonti.

17 Ngangau Nulu tanani ngundrana matja ngujamana, Nau tanangu jatana wonti: „Milila pratjana, munta piltjaru ngankaterinani, pitaru jeribaka pantjila nganai, ja punga kulno punga kulnuni tamburiai.

18 Satanas munta piltjaru ngankaterinani, worderu milila nunkani terkananto? Ngangau jura jatai: Beelsebubieli ngato kutji worana dunkalkai.

19 Ja ngato Beelsebubieli kutji dunkalkanani, waninali ngatamurajeli juranali tanana dunkalkai? Jendrania tana kalala kuranietja jurani nganala nganai.

20 Ngato Godaia mara wutjujeli kutji dunkalkanani, jeruja morlalu Godaia milila jurangu wokarana warai.

21 Kana ngurujeli kaltieli punga nunkani kulkanani, poto nunkani murlali parala nganai.

22 Kana morla nguru nunkangu wokaranani ja nina kalalu ngankanani, ngadani nulu tirimalini poto nunkani maniai, tanangu nulu manujeli ngundrai, ja poto nunkani nulu piltjaru ngankai.

23 Worana wata ngakangunto nganai, nau tula ngakani nganai; ja warle wata ngakangunto kampai, nulu piltjaru ngankai.

24 Kutji murumuru kanandru matja dunkana, nau pitarani palkingai, ngara ngamala wontina, ja nulu nina wata mankamankanani, nau jatai: Ngani tikala nganai pungaia ngakanaia, woderundru ngani matja dunkana.

25 Ja nau matja wokarana, nulu nina mankamankai matja darpana ja tjirkatjirkana.

26 Ngadani nau palkai, ja nulu wapalkai kutji mara wora ja mandru, morla madlentji nunkangu; ja tana wiriai naka

ngamala; ja ngadani naupini kana morla madlentji pantjila
nganai ngoperalani.“
27 Jendranguta, Nulu jenia kaukaubanani, widla kulno
kana wolarandru ngaiala pirnali nunkangu jatana wonti:
„Murlali pirna naupini palku, nulu jidna mandranala, ja
ngama jundru tapanala!“
28 Nau jatana wonti: „Kauna, ja morla murlali pirna tana
nganai, tanali Godaia jaura ngarai ja ngumu ngamalkai.“

29 Kana wolara jenimalinani, Nulu wonina wonti jatala:
„Naupini nguja madlentji nganai; malka tanalia wontiai, ja
tanalia wata malka manila nganai windri Prophetaia Jonani
malka.
30 Ngangau worderu Jonas Ninivilani malka nganana
wonti, jeruja bakana Kanaia Ngatamura nunkangupini
ngujani malka nganala nganai.
31 Mitaia Kaparaia widla kunankarindru terkakala nganai
kalala ditjini, nunkangupini nguja kanani jela, ja tanangu
ngulkuterkala nganai, ngangau nani mitaia wondirandru
wokarana wonti, Salomoni kiri ngarala; ja mai, ninkida
morla pirna nganai Salomongu.
32 Ninive kana terkakala nganai kalala ditjini, nunkan-
gupini ngujani jela, ja tanangu ngulkuterkala nganai, ngan-
gau tana madlentjandru karitjina wonti Jonani ngujangu-
jarandru; ja mai, ninkida morla pirna nganai Jonangu.
33 Wata kulnujeli, nulu praitji miribai, nina kurukuruni
kara, kokuni ngarinala kara widmai, a-ai, praitji potuni,
ngangau tana wirinani mintjina nunkani najinanto.
34 Palkuja praitji milki nganai. Jidni milki manju
ngananani, jidni palku buru pratjana praitji ngananani;
jidni milki madlentji ngananani, jidni palku buru pratjana
ngalpuru ngananani.
35 Ngamalkateriau, nau praitji jinkangu ngananani
ngalpuru nganaiati.
36 Jinkani palku pratjana praitji ngananani, ja wata buru
kulno ngalpuru ngananani, nau paruparu praitji nganala
nganai, jeruja, worderu praitjieli mintjinali nunkanali
jinkangu mintjinani.“
37 Nau jenia jatana, Pharisaia kulno nunkangu ngatjina
wonti, Nulu nunkangunto tajinanto. Nau matja wirina, Nau
kurluni ngamana ngarina wonti.
38 Pharisaiali najina wonti ja ngaruparana wonti, ngangau
Nau tajinani ngopera wata kulirkaterina wonti.

39 Kapara nunkangu jatana wonti: „Jura Pharisaiali koko
ja piri tokuni kulikiri ngankai; jurani mandrani watawatali
ja madlentji manamiri nganai.
40 Jura kana patipati! Nulupini, Nulia toku pantjimana
wonti, wata bakana mandra pantjimana wonti?
41 Mina mandrani nganai wangiwangini jinkiau; ja mai,
pratjana jurangu kulikiri nganai.
42 Jakajai jurangu, jura Pharisaia, ngangau jura manjura
ja kalumba ja kanta pilki pratjana puntipai, ja buru
kulno marapratjanandru Godani jinkiai, ja kalala ja Godaia
ngantjana jura worarai; tananapini jura ngankananto, ja
jenia wata worarananto.
43 Jakajai jurangu, jura Pharisaia, ngangau jura ngantjai
piri ngopera jaura pungani, ja mandurini jaura jinkimalini
pirini.
44 Jakajai jurangu, jura jaura jinkinietja ja Pharisaia, jura
kana jeljujelju, ngangau jura nariwonpa warula jeri, ja kana
tanangu miri wirariai ja jenia wata ngujamai.“
45 Jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja kulnujeli
kalabana wonti ja nunkangu wonti: „Ngujangujara jinkini-
etjajai, jenia jaurali jundru bakana ngaianina ngirkibai.“
46 Nau jatana wonti: „Jakajai bakana jurangu, jura
jirijiribani jauraia ngujangujara jinkinietja, ngangau jura
kanani bururu mati pirna kurarai, ja muntali jura nina
bururu wata mara ngalkieli patai.
47 Jakajai jurangu, ngangau jura Prophetaia nariwonpa
ngankijiribai, ja ngaperali juranali tanana nari ngankana
wonti.
48 Jeruja jura muntali morlalu kurai ngaperaia juranaia
ngankanani; ngangau tanali tanana nari ngankana wonti,
ja jura nariwonpa tananina ngankijiribai.
49 Jendrania bakana Godaia kirila jatana wonti: «Ngato
tanangu Apostel ja Propheta worana jinpala nganai, ja
tanangundru palpa tanali nari ngankala nganai ja tanangu
tirikaripaterila nganai.»
50 Ngangau tanalipini ngujali kalala maninanto Propheta
pratjanaia kumarandru jenia nanganani mita pantjimanan-
dru;
51 Abelani kumarandru Zachariani kumaranilu, nau
palina wonti Tarani Altarani ja Godaia pungani terti. Kau,
ngani jurangu jatai: Tanalipini ngujali kalala manila nganai
jendrangundruja.
52 Jakajai jurangu, jura jirijiribani jauraia ngujangujara
jinkinietja, ngangau jura ngujamani mana ngamalkai; jura
munta wata wiriai, ja tanana, tanali ngantjai wirila, jura
ngandrawalkai.“

53 Nau tanangu jenia jatana, jaura jinkinietjali ja Pharisaiali wonina wonti nina jaura winpala, ja palpandru nina jakalkala,
54 Tanali nina kurukuru najinajibana wonti ja wontina wonti nunkani manandru palpa patala, nunkangundru ngulkuterkananto.

12

1 Jendranguta kana wolara mapaterina wonti 1000 marapu jelalu, jeruja tana tidnali dakamalina wonti. Ja Nulu wonina wonti milini nunkanani jatala: „Ngopera Pharisaiaia pulkurutjeribani bukandru ngamalkaterianau, jenipara jeljujelju.
2 Ngangau panila kuripi nganai, nau wata tinkari pantjila nganai; ja panila kurukuru nganai, nina tanali wata ngujamala nganai.
3 Jendrania, mina jura ngalpurani jatana warai, jenia tanali praitjani ngarala nganai! ja mina jura talpani punga bitini kaukaubana warai, jenia tanali punga mangatandrani kaukaubala nganai.
4 Ngani jurangu, kamanelini ngakanani, jatai: Wata tanangundru japali ngananau, tanali palku nari ngankai, ja ngadani tana ngandandariai morla ngankala.
5 Ngato jurangu wondrala nganai, worangundru jura japali nganananto; nunkangundru japali ngananau, Nulia matja nari ngankana, bakana ngurula ngamalkai turuja teribala; kau, ngani jurangu jatai, nunkangundru japali ngananau.
6 Tanali wata tiwilitja mara worali mardatandra waka mandrundru jinkimaliai? ja Goda wata kulno tanangundru kuritarana warai.
7 Bakana para pratjana jurani mangatandrani matja windamana. Wata japali ngananau; ngangau jura morla pirna nganai tiwilitja marapuni.
8 Ngani jurangu jatai: Warle ngana dikala nganai kanani, nina bakana Kanaia Ngatamurajeli dikala nganai Godaia angelani.
9 Warle ngana kutikutibala nganai kanani, nina ngato kutikutibala nganai Godaia angelani.
10 Ja warle jaura madlentji jatanani Kanaia Ngatamurani, nunkangu Nulia kalingala nganai; ja warle Jaola kulikiri ngirkibai, nunkangu Nulia wata kalingala nganai.
11 Tanali jurana jaura pungani ja mitaia kaparani ja ngurulani wapalkanani, wata manujeli ngundranau worderu kara, mina kara jura kalabananto kara jatananto kara.

12 Ngangau Jaolali kulikirieli jurana nunkangupini ditjini
kiri ngankala nganai, mina jura jatananto.“
13 Kana wolarandru kulno nunkangu jatana wonti: „Ngu-
jangujara jinkinietjajai, nejini ugakanani jatamai, nulungali
poto maratunka puntibananto.“
14 Nau nunkangu jatana wonti: „Kanajai, warlenulu
ngana talku jatanietja kara, poto maratunka puntibijiriban-
ietja jurangu kurana warai?“
15 Nau tanangu jatana wonti: „Najinajibaterianau ja nga-
malkaterianau poto manujeli ngundranadru; ngangau kana
kulno wata tepiriai, nulu poto marapu ngamalkanani.“
16 Nulu tanangu jeribaka jaura kaukaubana wonti ja
jatana wonti: „Kana poto pirnaia mitali marapu mandrana
wonti.
17 Ja nulu muntali ngundrana wonti ja jatana wonti:
«Mina ngato ngankala nganai, ngangau ngato wata piri
ngamalkai, woderi ngato tandra ngakani kurananto?»
18 Ja Nau jatana wonti: Jenia ngato ngankala nganai;
Ngato kampani punga ngakani wokaribala nganai ja morla
pirna wotila nganai, ja jerra ngato pratjana kurala nganai,
mina ngakangu matja punkana, ja poto ngakani.
19 Ja ngani mungarani ngakanani jatala nganai:
«Mungarajai, jundru poto marapu ngamalkai kilpawoldra
marapuja; ngara ngamamai, tajiau, tapau, tepiriau!»
20 Goda nunkangu jatana wonti: «Jidni kana patipa-
tiai! nunkangupini tinkani Nulia mungara jinkani karkala
nganai; wanini jenia nganala nganai, mina jundru matja
ngankingana?»
21 Jeruja nau nganai, nulu nunkangu muntali poto kam-
pai, ja wata poto pirna nganai Godani.“
22 Nau milini nunkanani jatana wonti: „Jendrania ngani
jurangu jatai: Wata manujeli ngundranau tepini juranani,
mina jura tajila nganai, bakana wata palkuni juranani,
mina jura widmaterila nganai.
23 Tepi morla pirna nganai bukani, ja palku morla pirna
katini.
24 Kawalka najianau; ngangau tanalia wata jaupai ja wata
kampai, ja wata tajina pnnga ja kampani punga ngamalkai,
ja Godali tananaia jerto ngankai; worderu morla pirna jura
nganai paiani?
25 Worana jurangundru ngurunguru nganai, tepini
nunkanani tintipidi kulno juri ngankala manujeli ngundra-
terinali?
26 Jura ngandandarinani wakawakani, minandru jura
manujeli ngundrai pilkilani?

27 Ngunandula najianau, worderu tanaia punkai; tanalia
wata ngankai ja wata turpai; ngani jurangu jatai: Bakana
Salomo pirnalani nunkanani pratjanani wata widmaterina
wonti tanangundru kulnuni jeribaka.
28 Godali kanta jeruja widmanani, nauja karari maruni
terkai, ja tankubana tanali ninaia turupirini worai;
worderu morla jurangu, jura wuldrungundranietja worajai!
29 Bakana jura wata manujeli ngundranau, mina jura
tajila nganai kara, mina jura tapala nganai kara, ja wata
milkirianau!
30 Jenia pratjana mitaia kanali wontiai; Ngaperi jurani
milkila, jura jenia pratjana ngamalkananto.
31 Wontianau Godaia milila, ja jenia pratjana Nulia
jurangu jinkila nganai.
32 Wata japali ngangau, ngangau jidni ngami wakawaka;
ngangau Ngaperi jurani jertapaterina wonti jurangu milila
jinkila.
33 Buru ngankanau mina jura ngamalkai, ja wangi-
wangini bakujeli jinkianau. Jurangu billi ngankanau, tana
wata womala pantjiai; poto pariwilpani nau wata mudai,
woderi kurikantji wata karakara wokarai, ja bakana wata
kakatjieli tajiai.
34 Ngangau woderi ngantjani poto jurani parai, naka
bakana jurani ngara nganai.
35 Jura kapa ngampianau, ja praitji jurani mintjianau.
36 Jenipara kanani jeribaka ngananau, tanali kaparani
tananani kalkai, nunkangu nurujeli mana walto ngankala,
nau noapatamalini ditjindru wokarala tikanani ja nan-
dranandranani.
37 Murlali pirna tanapara mili, tanana kaparali tananali,
nau wokarana tikanani, tepi mankamankala nganai. Mor-
lalu ngani jurangu jatai: «Nau ngampipaterila nganai, ja
tanangu manuni kurala nganai kurlini ngamana ngari-
nanto, ja nau wapala nganai tanangu mili nganala.»
38 Ja nau tinka terti kara, nguramaranaia woljaia kara
wokaranani, ja tanana jeruja mankamankanani: Murlali
pirna tanapini mili!
39 Jenia ngujamanau, punga ngamalkanietja milkila
ngananani, mina ditji tinkani kurikantji wokarai, nau
tepi ngamala nganai ja ngandrawalkala nganai, nau wata
pungani nunkanani wirinanto.
40 Bakana jura ngankingaterianau! ngangau ditji kulnuni,
nina jura wata ngundrai, Kanaia Ngatamura wokarala
nganai.“
41 Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jidni ninap-
ini jeribaka jaura ngaianingu jatai kara marapuni kara.“

42 Kapara jatana wonti: „Worana punga ngamalkanietja
talku ja kiri nganai, nina kaparali najinajibanietja milini
nunkanani kurala nganai, nulu tanangu buka ditji talkuni
jinkinanto.
43 Murlali pirna jenipara mili, nina kaparali nunkanali,
nau wokarana tikanani, jeruja ngankanani mankamankala
nganai.
44 Morlalu ngani jurangu jatai: Nulu nina kapara kurala
nganai nunkani poto pratjanani.
45 Naupara mili ngarali nunkanali jatanani: Kapara
ngakani kalkai wokarala, ja nau woninani mili materi ja
mili widla nandrala, tajila ja tapala ja parawarala.
46 Jenipara milia kapara wokarala nganai miljaru kulnuni,
nina nulu wata ngundrai, ja ditji kulnuni, nina nulu wata
ngujamai, ja nina terti tjelapalkala nganai, ja nunkangu
kalala nunkani kana tjikatjikani jeribaka kurala nganai.
47 Jenipara milieli, nulu kaparaia nunkanaia jertapaterina
ngujamai, ja wata ngankingana warai, ja bakana jertapa-
terinani nunkanani wata pankina warai, nandrana marapu
manila nganai.
48 Warle nina wata ngujamana warai, ja jenia ngankana
warai, minandru nulu nandrana maninanto, nulu nan-
drana ngalje manila nganai. Nunkangundru, nunkangu
marapu matja jinkina, Nulia marapu wontila nganai; ja
worangu Nulia marapu jinkina warai, morla marapu Nulia
nunkangundru karkala nganai.
49 Ngani wokarana wonti turu mitani worala, ja ngato
ngantjai, nau matja jerkinanto!
50 Multibanila kulno ngato maninanto, ja worderu japali
ngani nganai nau mudanantulu!
51 Wata ngundranau, ngani wokarana warai murla jinkila
mitani, a-ai, windri puntibala.
52 Ngangau kararindru mara wora punga kulnuni puntibi-
jiribamalila nganai; parkulu mandruni ja mandru parku-
lani.
53 Ngaperali puntibala nganai ngatamurani ja ngatamu-
rajeli ngaperani; ngandrieli ngatani mankarani ja ngatani
mankarali ngandrini; paiarali kalarani nankanani, ja kalar-
ali paiarani nankanani.“
54 Nau bakana kana wolarani jatana wonti: „Jura talara
palku kulno kalkaura jendakarani dunkanani najinani, jura
nurujeli jatai: Kunditji wokarai, ja jeruja morlalu pantjiai.
55 Ja jura kunankari watara ngakanani najinani, jura jatai:
«Woldra pirna pantjila nganai, ja jeruja morlalu pantjiai.»

56 Jura kana jeljujelju! mitaia ja pariwilpaia mudla jura
ngujamai wontjala; minandru jura ninapini miljaru wata
wontjai?
57 Minandru jura wata muntali tjurujeli ngundrai mina
talku nganai?
58 Ngangau jidni talpalani jinkanani jelalu mitaia ka-
parani wapanani, paltuni jigleri ngankau nunkangu kul-
nukulnuni nganala; ngangau nulu jidnana kalala kurani-
etjani wapal-kaiati, ja kalala kuranietjali jidnana milini
jinkiati, ja milieli jidnana kanjangari pungani widmaiati.
59 Morlalu ngani jinkangu jatai: «Jidni wata morla
nakandru dunkala nganai, jundru ngopera mudani marda
jinkinantulu.»“

13

1 Tanangupini ditjini palpa naka nganana wonti, tanali
nunkangu Galilaialandru kaukaubana wonti, tanani kumari
Pilatulu tanani poto ngumuni duldruwanala.
2 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Jura ngundrai, tana Galilaiala morla madlentji ngananala
Galilaiala worangu, ngangau tanali jenia ketjaketjanala?“
3 A-ai, ngani jurangu jatai: „Jura wata madlentjandru
karitjinani, jura pratjana tanangu jeribaka palila nganai.
4 Tana marapratjana ja mara wora ja parkulu kara,
tanangupini Siloa punga wutju purina wonti, ja tanana
nari ngankana wonti; jura ngundrai, tana morla madlentji
nganana wonti kana pratjanani Jerusalem ngurani nga-
manani?
5 A-ai, ngani jurangu jatai; jura wata madlentjandru
karitjinani, jura tanangu jeribaka palila nganai.“
6 Nau ninapini jeribaka jaura jatana wonti: „Kulnujeli
tandraia nindri maruni nunkanani kurana wonti; ja nau
wokarana wonti nunkangu tandra wontila ja panila manka-
mankana wonti.
7 Nau maru ngamalkanietjani jatana wonti: «Mai, kil-
pawoldra parkulu ngani wokarai nunkangupini tandra
nindrindru tandra wontila, ja panila mankamankai; ninaia
wokaribamai, minandru nulia mita ngandrawalkai?»
8 Nulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: «Ka-
parajai, nunkangupini kilpawoldrani ninaia worani pata-
mai, ngato nunkangu bakuna karitjinantulu ja kudna
kuranantulu.
9 Nulia kara ngadani tandra punkibananto; pani kara,
ngadani jundru ninaia wokaribananto.»“
10 Ja Nulu jaura punga kulnuni Sabbat ditjini ngujangu-
jara jinkina wonti.

11 Ja mai, widla kulno naka nganana wonti, nandru
waltowaltuja kutji kilpawoldra marapratjana ja mara wora
ja parkulu ngamalkana wonti, ja nani tjunduru nganana
wonti ja ngandandarina wonti talku terkala.
12 Jesujeli nana najina, Nulu nana karkana wonti ja
nankangu jatana wonti: „Widlajai, dukarateriau jinkani
waltowaltundru!“
13 Ja Nulu nankangu mara kuraterina wonti, ja nurujeli
nani talku terkana wonti ja Goda jurakokana wonti.
14 Jaura pungaia kaparali junkarina wonti, ngangau
Jesujeli Sabbat ditjini tepi ngankana warai, ja nulu kalabana
wonti ja kana wolarani jatana wonti: „Ditji mara wora
ja kulno nganai, tanangu jura ngankananto, tanangupini
wokaranau Nulia jurana tepi ngankananto, ja wata Sabbat
ditjini!“
15 Kaparali nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Jidni kana jeljujelju! wata jura pratjanali jurani nganti
kara, donki kara, pirrandru dukarai, ja tanana wapalkai
ngapaia, Sabbat ditjini?
16 Nanipini bakana Abrahamani ngatamura, nana kutjieli
kilpawoldra marapratjana ja mara wora ja parkulu matja
dupudupu ngankana, ngato nana wata kurakananto nanap-
ini dupudupundru Sabbat ditjini?“
17 Ja Nau jenia jatanani, talpala nunkani pratjana nintali
pantjina wonti; ja kana wolara mankina wonti pirnala
pratjanandru, jenia nunkangundru pantjinala.
18 Nau jatana wonti: „Worangu jeribaka Godaia milila
nganai, ja worangu jeribaka ngato nina kurala nganai?
19 Nau paua wakawakani jeribaka nganai, ninapini kana
kulnujeli manina wonti, ja maruni nunkanani jaupana
wonti; ja nau punkana wonti, ja pita pirna pantjina wonti, ja
paia ngaranani ngunani nunkanani kunjila wontina wonti.“
20 Ja nakaldra Nau jatana wonti: „Worangu jeribaka ngato
Godaia milila kurala nganai?
21 Nau pulkurutjeribani buka jeribaka nganai, nina widla
kulnujeli manina wonti ja kurukurumalkana wonti koko
pirna parkulu buka turarani, nau pulkurutjeranantulu.“
22 Ja Nau ngura pirnani ja wakani palkingana wonti
ngujangujara jinkila, ja Nau Jerusalemia palkana wonti.
23 Kulno nunkangu jatana wonti: „Kaparajai! tana ngalje
nganai kara, tanali tepi manila nganai?“ Nau tanangu
jatana wonti:
24 „Jiglerali ngankanau mana wuldruni wirila; ngangau
marapujeli, ngani jurangu jatai, wontiai wirila, ja ngandan-
darila nganai.

25 Jendranguka ditjindru, punga ngamalkanietja matja terkakana ja mana matja nguru ngankana, jura wonila nganai palarani terkala ja mana nandranandrala ja jatala: «Kaparajai, Kaparajai, ngaianingu walto ngankamai!» ja Nulu kalabala nganai ja jatala nganai: Ngato jurana wata ngujamai wodajerindru jura nganai.

26 Ngadani jura wonila nganai jatala: «Ngaiani jinkangu milkini tajinala ja tapanala, ja paltuni ngaianinani jundru ngujangujara jinkinala.»

27 Ja Nau jatala nganai: Ngani jurangu jatai, ngato jurana wata ngujamai wodajerindru jura nganai; wapanau ngakangundru pratjana jura tjikatjika ngankanietja!

28 Naka ngirikidana ja mana katakatangana nganala nganai, jura najinani Abraham ja Isaak ja Jakob ja Propheta pratjana Godaia mililani, ja jurana nunkangundru matja teribana.

29 Ja tana tiriwandru ja jendakarandru ja tidnankarandru ja kunankarindru wokarala nganai, ja Godaia mililaia kurlini ngamana ngarila nganai.

30 Ja mai, ngadalata nganai, tana ngopera nganala nganai, ja ngoperalata nganai, tana ngadaia nganala nganai.“

31 Nunkangupini ditjini Pharisaia palpa nunkangu wokarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Puntiau, ja ninkidandru palkau, ngangau Herodili jertapateriai jidna nari ngankala.“

32 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Wapanau ja nunkangupini kintala jampani jatanau: Mai, ngato kutji worana dunkalkai ja tepi ngankai karari ja dankubana, ja ditjini parkulani ngato mudala nganai.

33 Jendrania ngani karari ja dankubana ja tankubana kulnuni palkananto; ngangau jenia wata pantjinanto, Propheta kulno wata Jerusalemingu palinanto.

34 Jerusalemiai, Jerusalemiai! jundru Propheta worana nandrai, ja mardali dakai, tanana jinkangu jinpanala; worderuntja pota ngato kupa jinkani jertapaterina wonti mapala, worderu warugati ngandrieli nankani wolka nankani ngaruni mapai, ja jura wata ngantjana wonti.

35 Mai, punga jurani ngurawalpa parala nganai. Morlalu ngani jurangu jatai: Jura ngana wata morla najila nganai jura jatanantulu: Ngaiani jurakokai ninaia, Nauja wokarai Kaparaia talani!“

14

(Ngantjani-jaura G. D. 17. Trinitatis.)

1 Jendranguta Nau Sabbat ditjini Pharisaia kaparaia pun-
gaia wirina wonti buka tajila, ja tanali nina najinajibana
wonti.
2 Ja mai, kana kulno nunkangu kantjini nganana wonti
ngapali muntja.
3 Ja Jesujeli kalabana wonti ja jirijiribani jauraia nguja
ngujara jinkinietjani ja Pharisaiani jatana wonti: „Jenia
talku nganai, Sabbat ditjini tepi ngankala kara, pani kara?“
4 Tana ngapurina wonti. Ja Nulu nina patana wonti ja tepi
ngankana wonti ja nina jinpana wonti.
5 Ja Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Warle
jurangundru, ngatamura nunkani kara nganti kara ngapa
kutuni purinani, nulu nina wata nurujeli dukarala nganai
Sabbat ditjini?“
6 Ja tana ngandandarina wonti nina jendrangundruja
kalabala.
7 Nau jeribaka jaura jatana wonti kurlia kamanelini,
ngangau Nulu najina wonti, worderu tanali piri ngopera
kalkalkanani, ja tanangu jatana wonti:
8 „Kana kulnujeli jidna karkanani noa patamalini bukaia,
wata piri ngoperani ngamana ngariau, nulu kara kulno
morla pirna jinkangu karkana warai;
9 Ja nau wokaranani, nulu jidna ja nina matja karkana,
nau jinkangu jatala nganai: Jerrariau; ja jidni wonila nganai
mudani pirini ngamala.
10 A-ai, kulnujeli jidna karkanani, wapau ja mudani pirini
ngamana ngariau; ngangau nau wokaranani, nulu jidna
matja karkana, nau jinkangu jatala nganai: Kamaneliai,
jera tarau! ngadani jundru pirnala ngamalkala nganai
tanangundru, tana jinkangu jela kurlini ngamai.
11 Ngangau warle pirna ngankateriai, nau waka pantjila
nganai; ja warle waka ngankateriai, nau pirna pantjila
nganai.“

12 Nau nunkangu, nulu nina matja karkana, jatana wonti:
„Jundru manamuka kara, buka pirna kara ngankinganani,
wata kana kamaneli jinkani karkau, bakana wata neji
worana jinkani, bakana wata kamaneli jinkani, bakana
wata jenimalinietjaia kana poto pirna; ngangau tanali
jidnana nakaldra karkaiati ja jinkangu kalala pantjiati.
13 A-ai, jundru buka pirna ngankinganani, jeruja karkau
kana wangiwangi, dupudupu, tjunduru, butju.
14 Ja murlali pirna jidni nganala nganai, ngangau tanali
wata ngamalkai jinkangu kalala jinkila; ngangau jundru
kalala manila nganai kana talkuja jiritjini ditjini.“

15 Kurlaia kamaneli kulnujeli jenia ngaranani, nau
nunkangu jatana wonti: „Murlali pirna, warlenulu buka
tajila nganai Godaia mililani.“

(Ngantjani-jaura G. D. 2. Trinitatis.)

16 Nau nunkangu jatana wonti: „Kana kulnujeli buka
pirna ngankingana wonti ja marapuni jatingana wonti.
17 Ja nulu mili nunkani jinpana wonti bukaia ditjini,
tanangu matja karkana, jatala: «Kaparanau, ngangau
pratjana matja ngankingana warai.»
18 Ja tanali pratjanali wonina wonti kulnukulnuni delk-
ila. Ngoperala nunkangu jatana wonti: «Ngato mita
kulno burungankana warai, ja ngani morlalu wapananto
nina najinajibala; ngani jinkangu ngatjiai, manju jatamai
ngakangundru.»
19 Ja kulno jatana wonti: «Ngato nganti marapratjana
burungankana warai, ja ngani wapai tanana wontjala;
ngani jinkangu ngatjiai, manju jatamai ngakangundru.»
20 Ja kulno jatana wonti: «Ngato noa patana warai,
jendralia ngani ngandandariai wokarala.»
21 Ja mili tikana wonti ja jenia kaparani nunkanani
kaukaubana wonti. Jendranguta pungaia kapara tiri pan-
tjina wonti ja milini nunkanani jatana wonti: «Nurujeli
wapamai nguraia palto pirnani ja wakani, ja wangiwangi,
ja dupudupu, ja tjunduru, ja butju wirilkamai.»
22 Ja mili jatana wonti: «Kaparajai, jenia matja pantjina,
worderu jundru jirijiribana warai, ja morla piri parai.»
23 Ja Kapara milini jatana wonti: «Wapamai paltuni
ja wondirani, ja tanana mararibamai wirinanto; ngangau
punga ngakani manamiri pantjinanto.»
24 Ngangau ngani jurangu jatai: Wata kana kulnujeli
tanangundru, ngani matja jatingana, buka ngakani wont-
jala nganai.“

25 Kana wolara marapu nunkangunto wapana wonti; ja
Nau karitjina wonti ja tanangu jatana wonti:
26 „Kulno ngakangu wokaranani ja wata kalakalarinani
ngaperani nunkanani ja ngandrini ja noani ja kupani ja neji
marani ja kakuni, ja bakana mungarani nunkanani; nau
ngandandariai mili ngakani nganala.
27 Ja warlenulu wata kunarku nunkani mandrai ja
ngakangu karipateriai, nau ngandandariai mili ngakani
nganala.
28 Ngangau warlenulu jurangundru ngantjai pungu wutju
wotila, nauja wata ngopera ngamana ngarinani wintamala,
nulia pratjana ngamalkai nina mudala?

29 Ngangau, nulia marda kapara matja kurana kara, ja
ngandandarinani nina mudala, pratjanali nina najinani,
woniati ninaia ngirkibala,
30 Ja jatala: «Nulupini kanali wonina warai wotila, ja
ngandandarina warai mudala.»
31 Worana mitaia kapara nganai kara, nau palkanani mi-
taia kapara kulnuni tirimalila, nau wata ngopera ngamana
ngarinani ja munta warawarabanani, nau ngurunguru
nganai kara 10,000 kananto nunkangu mandurila, nau
nunkangu manduriai 20,000 kananto?
32 Pani kara, nulu mili nunkani jinpala nganai, nau worita
ngananani, nunkangundru murla ngatjila.
33 Jeruja bakana pratjana jurangundru, warlenulu wata
pratjana, mina nulu ngamalkai, worarai, ngandandariai
mili ngakani nganala.
34 Kaldri ngumu nganai; kaldri dunkarinani, minali tanali
kaldri ngankananto?
35 Wata mitani kara wata tunkani kara nau ngumu
nganai, a-ai, tanali nina palarani worarai. Warle talpa
ngamalkai ngarala, nulu ngaraiatimai!“

15

(Ngantjani-jaura G. D. 3. Trinitatis.)

1 Mardatandra kampanietja ja kana madlentji marapu
nunkangu karakarana wonti nina ngarala.
2 Ja Pharisaiali ja jaura jinkinietjali kuterilkana wonti ja
jatana wonti: „Nulupini kana madlentji patai, ja tanali jelali
tajiai.“
3 Nulu tanangu ninapini jeribaka jaura kaukaubana wonti
ja jatana wonti:
4 „Warlenulu kanali jurangundru, nulu 100 tjipi nga-
malkanani, ja kulno tanangundru tintanani, wata nulu 99
wolja woraranani pitarani ja wapantinani nunkangu, nau
matja tintaterina, nulu nina mankamankalalu?
5 Ja nulu nina matja mankamankana, nulu mankina nina
pilperani kurana tarai.
6 Ja nau pungani matja tikana, nulu kamaneli ja jenima-
linietja karkai ja tanangu jatai: «Ngakangunto mankian-
imai, ngangu tintani tjipi ngakani ngato mankamankana
warai.»
7 Ngani jurangu jatai: Jeruja bakana pariwilpani mankina
nganala nganai kana madlentji kulnundru, nau madlentjan-
drn karitjinani, morla 99 talkuni, tana wata madlentjandru
karitjinanto.
8 Widla kulnujeli kara mardatandra marapratjana nga-
malkanani, ja nandru mardatandra kulno tintanani, wata

praitji miribai, ja punga darbai, ja jiglerali wontiai, nina
mankamankalalu?
9 Ja nandru nina matja mankamankana, nandru kamaneli
ja jenimalinietja karkai ja jatai: «Ngakangunto mankian-
imai, ngangau nina mardatandra ngato mankamankana
warai, nina ngato tintana warai.»
10 Jeruja bakana ngani jurangu jatai: Godaia angela
mankila nganai kana madlentji kulnundru, nau madlent-
jandru karitjinani.“

11 Nau jatana wonti: „Kana kulnujeli ngatamura mandru
ngamalkana wonti.
12 Ja wakaia kupali ngaperani jatana wonti: «Ngaperiai,
jinkiau ngakangu jenia poto ngakani pilki nganai.» Ja nulu
pudlangu poto puntibana wonti.
13 Ja ditji palpani ngadani wakaia kupali pratjana
ngokana wonti ja mita woritaia palkana wonti; ja jelaua
nulu poto nunkani tintana wonti tepi madlentjali.
14 Nulu pratjana matja tintana, nunkangupini mitani
maua pirna pantjina wonti; ja nulu wonina wonti maua
ngamala.
15 Ja nau wapana wonti ja nunkangupini mitani kana
kulnuja mili pantjina wonti; ja nulu nina mitani nunkanani
jinpana wonti nganti ngamalkananto.
16 Ja nau ngalkujeli nganana wonti mandra nunkani
tandra talali jerturila, tanana ngantieli tajina wonti, ja wata
kulnujeli nunkangu jinkina wonti.
17 Nau burkali pantjina wonti ja jatana wonti:
«Worderuntja mili ngaperali ngakanali ngamalkai, tanali
buka marapu ngamalkai, ja ngani mauali paliai.
18 Ngani jiritjila nganai, ja ngapinangu tikala nganai,
ja nunkangu jatala nganai: ‚Ngaperiai, ngato madlentji
ngankanala pariwilpani ja jinkangu,
19 Ngani wata morla talku nganai jundru ngana ngata-
mura jinkani dikananto; ngana mili jinkani ngankamai.‘ »
20 Ja nau jiritjina wonti, ja ngaperani nunkanani
wokarana wonti. Nau matja worita nganana, ngaperali
nunkanali nina najina wonti, ja nau nunkangu kalumilt-
jamiltjarina wonti ja mindrina wonti, ja nina munkana
wonti ja manatapana wonti.
21 Ngatamura nunkangu jatana wonti: «Ngaperiai, ngato
madlentji ngankanala pariwilpani ja jinkangu; ngani wata
morla talku nganai, jundru ngana ngatamura jinkani
dikananto.»
22 Ngaperi milini nunkanani jatana wonti: «Nurujeli kati
ngumu pirna dukaranau ja nunkangu widmanau, ja marani

nunkanani marapirapira kuranau, ja tidnaputa tidnani
nunkanani,
23 Ja nina nganti kuparu manipirna manianau ja nan-
dranau; ja ngaiana tajinanto ja mankinanto;
24 Ngangau naupini ngatamura ngakani nari nganana
warai, ja nakaldra tepirina warai, nau tintaterina warai,
ja nina matja mankamankana.» Ja tanali wonina wonti
mankila.
25 Neji nunkani maruni nganana wonti: ja nau tikanani ja
pungani matja karakara, nulu wima ja dultrinani ngarana
wonti.
26 Ja nulu mili kulno karkana wonti, ja nina jakalkana
wonti mina jenia wondrai.
27 Nau nunkangu jatana wonti: «Ngatata jinkani matja
tikana, ja ngaperali jinkanali nina nganti kuparu manipirna
nandrana warai, ngangau nulu nina nakaldra tepi nga-
malkai.»
28 Nau tiri pantjina wonti, ja wata ngantjana wonti wirila.
Ngaperi nunkani dunkana wonti, ja nina kurukurubana
wonti.
29 Nulu kalabana wonti ja ngaperani nunkanani jatana
wonti: «Mai, jeruntjaia kilpawoldra ngani jinkangu
pankiai, ja wata pota kulno ngato jirijiribani jaura jinkani
dankarana warai; ja ngakangu jundru wata pota kulno
kuparu waka jinkina warai, ngani ngakani kamanelinto
mankinanto.
30 Naupini ngatamura jinkani matja tikana warai,
nulu poto nunkani pirangurujeli julkana warai, jundru
nunkangu nina nganti kuparu manipirna nandrana warai.»
31 Nau nunkangu jatana wonti: Kupajai, jidni milingeru
ngakangu jela nganai, ja pratjana mina ngakani, jinkani
nganai.
32 Jidni murlali ngananantо ja mankinanto, ngangau
naupini ngatata jinkani nari nganana warai ja tepirina
warai, ja nau tintaterina warai ja nina matja manka-
mankana.“

16

(Ngantjani-jaura G. D. 9. Trinitatis.)

1 Nau bakana milini nunkanani jatana wonti: „Kana
kulno poto pirna nganana wonti, nulu ngamalkiribanietja
ngamalkana wonti; ja nina tanali nunkangu ngulkuterkana
wonti, ngangau nulu poto nunkani duljaduljamanala.“
2 Ja nulu nina karkana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Mina ngato jinkangundru ngarai? Ngamalkijiribanandru
windamau, ngangau jidni ngandandariai morla ngankijirib-
ala.“

3 Ngamalkiribanietja warawarapaterina wonti: „Mina
ngato ngankananto? Ngangau kaparali ngakanali ngamalk-
ijiribanila ngakangundru maniai. Ngani ngandandariai
bakula, ja ngani nintali nganai tjambatjambala,
4 Ngani milkila, mina ngato ngankala nganai, nulu
ngamalkijiribanila ngakangundru mamanani, tanali ngana
patananto pungaia tananaia.“
5 Ja nulu kaparaia nunkanaia kana poto wilpanto kulno
ja kulno karkana wonti ja ngoperalani jatana wonti:
„Worderuntja jundru kaparani ngakanani poto wilpanto
nganai?“
6 Nau jatana wonti: „100 koko gildi;“ ja nau nunkangu
jatana wonti: „Talpadakani dakani jinkani patamai, nga-
mana ngariau, ja nurujeli dakamai 50.“
7 Ngadani nau kulnuni jatana wonti: „Ja jundru,
worderuntja jundru poto wilpanto nganai?“ Nau jatana
wonti: „100 billi buka tandra.“ Ja nau nunkangu jatana
wonti: „Talpadakani dakani jinkani patau, ja dakamai 80.“
8 Ja kaparali ngamalkiribanietja tjikatjika jurakokana
wonti, ngangau nulu kiri ngankana wonti; ngangau nunka-
nipini mitaia kupa morla kiri nganai praitjaia kupani
ngujani tananani.
9 Ja ngani jurangu jatai: „Jura jurangu muntali ka-
maneli ngankanimai mamon wata talkuni; ngangau nau
mudanani, tanali jurana patala nganai punga nguralia.

10 Worana talku nganai wakawakani, nau bakana pirnani
talku nganai; ja worana wata talku nganai wakawakani,
nau bakana pirnani wata talku nganai.
11 Jura mamon wata talkuni wata talkurinani, warle
jurangu morlalulali jinkila nganai?
12 Ja jura tulani wata talkurinani, warle jurangu juranani
jinkila nganai?
13 Pungaia mili kulno ngandandariai kapara mandruni
mili ngamala; nau kulnuni kalakalarila nganai, ja kulno
nulu ngantjala nganai kara, kulnuni nau wodatarana
ngamala nganai, ja kulnuni gilbarila nganai kara. Jura
ngandandariai Godani ja Mamonani mili ngamala.“
14 Jenia pratjana Pharisaiali ngarana wonti, tanali mar-
datandra manujeli ngundrana wonti; ja tanali nina ngirk-
ibana wonti.
15 Nau tanangu jatana wonti: „Jura jenipara nganai,
tana munta talku wondrateriai kanani, ja Godali ngara
jurani ngujamai. Ngangau jenia, mina kanani pirna nganai,
Godani tjikatjika nganai.

16 Jirijiribani jaura ja Propheta Johaningulu; nunkan-
gupini ditjindru tanali ngantjani jaura Godaia mililandru
kaukaubai, ja kana pratjanali ngurujeli nunkangu jeniai.
17 Morla ngaua nganai pariwilpa ja mita mudanani, tjilpi
waka kulno jirijiribani jaurandru purinani.
18 Warlenulu noa nunkani worarai, ja kulno nguru patai,
nulu pinta wokaribai; ja warlenulu jenipara, materali matja
worarana, patai, bakana pinta wokaribai.

(Ngantjani-jaura G. D. 1. Trinitatis.)

19 Kana kulno poto pirna nganana wonti, nau kati tjanka
waru ja maralje widmaterina wonti, ja ditjini warupotuni
tepi ngumu ngankaterina wonti, ja mankina wonti.
20 Ja kana wangiwangi nganana wonti, tala nunkani
Lazarus, naupini punga manani nunkanani parana wonti
gambanto.
21 Ja nau ngalkujeli nganana wonti buka murujeli jer-
turila, tana kana poto pirnaia kurlindru purinani; ja kintala
wokarana wonti ja nina tapa talieli tapana wonti.
22 Jendranguta kana wangiwangi palina wonti, ja angelali
nina taralkana wonti Abrahamangu ngalpaia. Ja kana poto
pirna bakana palina wonti, ja tanali nina todina wonti.
23 Ja turuni nau milki tjenmana tarana wonti, ngangau
nau ketjaketjanani nganana wonti; ja nulu Abraham wori-
tandra najina wonti, ja Lazarus nunkangu ngalpani.
24 Ja nau karkana wonti ja jatana wonti: «Ngaperiai Abra-
ham, kalumiltjamiltjariau ngakangu, ja Lazarus jinpamai,
nau maramoku ngapani multibaterinanto ngana tali malti
ngankala; ngangau ngani pirna ketjaketjai nunkanguja turu
jaolani.»
25 Abraham jatana wonti: «Ngundrau ngatamura-
jai, ngumula jinkani jundru manina wonti tepiwirdi, ja
Lazarulu madlentji manina wonti; ja karari nulu ninkida
ngankalkana maniai, ja jundru ketjaketjana.
26 Ja bakana dulkuru pirna parai ngaianingu ja jurangu
terti, jeruja tana ninkidandru jertapaterinani jerra parar-
ala, jenia ngandandariai, ja bakana tana ninkindrupara
ngandandariai ngaianingu pararala.»
27 Nau jatana wonti: «Ngani jinkangu ngatjiai, ngaperiai,
jundru ninapara jinpananto ngakani ngaperaia pungaia.
28 Ngangau ngatata mara wora ngato ngamalkai: tanangu
nulupara morlalu kurananto, tana nunkangupini ketjaket-
jani pirini wokaraiati.»
29 Abraham nunkangu jatana wonti: «Tanali Mose ja
Propheta worana ngamalkai, tanali tananaka ngaraiatini-
mai.»

30 Nau jatana wonti: «A-ai, ngaperiai Abraham, narila
kulno wokaranani, jeruja tana madlentjandru karitjila
nganai.»
31 Nau nunkangu jatana wonti: «Tanali Mose ja Propheta
worana bulu ngaranani, tanali bakana wata morlalu ngun-
drala nganai narila terkakanani.»“

17

1 Nau milini nunkanani jatana wonti: „Jenia ngandan-
dariai wata karkarkana wokarananto; jakajai nunkangu,
nunkangundru jenia wokarai.
2 Nunkangu morla ngumu nganai, marda wati nunkangu
jerkalani kurananto, ja nina panto pirnani jikananto, nulu
wata tanangupini wakawaka kulno karkarkananto.
3 Ngamalkaterianau! Ngatatajeli jinkanali jinkangu
madlentji ngankanani, nina kurukurubau; ja nau burkali
ngananani, madlentji nunkani worau.
4 Ja nulu ditji kulnuni pota mara wora ja mandru jinkangu
madlentji ngankanani, ja ditji kulnuni pota mara wora ja
mandru jinkangu karitjinani ja jatanani: «Ngani burkali
nganai;» jundru madlentji nunkani worananto.“
5 Ja Apostel wora Kaparani jatana wonti: „Ngaianingu
morlalu ngundrana morla jinkiau!“
6 Kapara jatana wonti: „Jura morlalu ngundrana nga-
malkanani paua wakani jeribaka, jura nunkangupini tan-
dra pitani jatala nganai: Dukarateriau, ja panto pirnani
terkibateriau, ja nauja jurangu pankila nganai.
7 Warlenulu jurangundru mili kulno ngamalkanani, nulu
mita bakunani kara nganti ngamalkanani kara, nau marun-
dru tikana warai, nunkangu jatanani: Nurujeli wokarau ja
kurlini ngamana ngariau?
8 Nau wata nunkangu jatala nganai: Ngakangu buka
ngankinganimai, ja ngampipateriau, ja mili ngakani ngama-
mai, ngato matja tajina warai ja tapana warai; ja ngadani
bakana jundru tajinanto ja tapananto?
9 Nulu nina mili jurakokala nganai, nau jirijiribani jaurani
nunkanani pankina warai? A-ai, ngato ngundrai.
10 Jeruja bakana jura, jura pratjana ngankana warai,
mina jurangu matja jirijiribana, jatanau: Ngaiani mili baku
nganai, ngangau mina ngaiani wilpanto nganai ngankala,
ngaiani ngankana warai.“

(Ngantjani-jaura G. D. 14. Trinitatis.)

11 Jendranguta Nau Jerusalemia palkana wonti ja Samaria
ja Galilaia mitani palkingana wonti.

12 Ja Nau ngura kulnuni wirinani, nunkangu materi
marapratjana gambanto mandurina wonti, tana worita
terkana wonti.
13 Ja tana ngaiala pirnali karkana wonti: „Jesujai, Ngujan-
gujara jinkinietjajai, ngaianingu kalumiltjamiltjariau!“
14 Ja Nulu tanana najina, Nau tanangu jatana wonti:
„Wapanimai, ja Priesta worangu wondraterianau!“ Ja jen-
dranguta tana wapana, tana kulikiririgana wonti.
15 Kulno tanangundru najiterina, nau matja tepirina, nau
tarpina tikana wonti, ja Goda ngaiala pirnali jurakokana
wonti.
16 Ja nau mudlani woraterina wonti nunkangu tidnani, ja
nina jurakokana wonti; ja nau Samaritala nganana wonti.
17 Ja Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Wata
marapratjana kulikiri pantjina warai? Woderi mara wora
ja mandru mandru?
18 Wata tanana mankamankana, tanana karitjina
tikananto Goda jurakokala, windri nulupini kana tulali?“
19 Ja Nau nunkangu jatana wonti: „Terkakamai ja wapau;
morlalu ngundranali jinkanali jidna tepi ngankana warai.“

20 Pharisaiali nina jakalkana wonti: „Winta Godaia
milila wokarai?“ Nulu tanangu kalabana wonti ja jatana
wonti: „Godaia milila wata jeruja wokarai, tanali nina
ngujamanani.
21 Tana bakana wata jatala nganai: Najiau ninkida, najiau
jerra; ngangau mai, Godaia milila jurangu terti nganai.“
22 Nau milini nunkanani jatana wonti: „Ditji wokarala
nganai, tanangupini jura jertapaterila nganai Kanaia Ngata-
muraia ditji kulno najila, ja jura nina wata najila nganai.
23 Ja tana jurangu jatala nganai: Najiau ninkida, najiau
jerra; wata wapanau, bakana wata karipaterianau.
24 Ngangau worderu talara praitji, nau mintjiai pari-
wilpaia wondiri kulnundru pariwilpaia wondiri kulnujelu,
jeruja bakana Kanaia Ngatamura nganala nganai ditjini
nunkanani.
25 Ngopera Nau pirna ketjaketjananto, ja tanalipini kana
ngujali nina worananto.
26 Ja worderu Noahni ditjini pantjina wonti, jeruja bakana
Kanaia Ngatamuraia ditjini nganala nganai.
27 Tanali tajina wonti, tapana wonti, noa patana wonti,
noa pantjina wonti, jenia ditjielu, Noah bota pirnani wirina
wonti; ja kunditji wokarana wonti, ja pratjana nandrana
wonti.

28 Bakana jeruja, worderu Lotani ditjini pantjina wonti:
tanali tajina wonti, tapana wonti, burungankana wonti,
jinkimalina wonti, kurana wonti, wotina wonti.
29 Nunkangupini ditjini, Lot Sodom ngurandru dunkana
kurana, turu ja turukandri pariwilpandru godana wonti, ja
pratjana nandrana wonti.
30 Jeruja nunkangupini ditjini nganala nganai, nunkangu
Kanaia Ngatamura wondraterila nganai.
31 Worana nunkangupini ditjini punga mangatandrani
nganai, ja poto nunkani pungani parai, wata ngarina tika-
iatimai tanana manila; ja worana maruni nganai, bakana
wata karitjina tikaiatimai nunkangu, mina nunkangu
ngadani nganai.
32 Ngundranimai Lothani noa!
33 Warlenulu wontiai tepi nunkani kulkala, nulu nina
tintala nganai; ja warlenulu nina tintai, nulu nina tepi
ngamalkala nganai.
34 Ngani jurangu jatai: Nunkangupini tinkani mandru
turarani piri kulnuni parala nganai; kulno Nulia patala
nganai, ja kulno Nulia worarala nganai.
35 Mandrujeli jelali turara ngankala nganai; nana kulno
Nulia patala nganai, ja nana kulno Nulia worarala nganai.
36 Mandru maruni nganala nganai; kulno Nulia patala
nganai, ja kulno Nulia worarala nganai.“
37 Ja tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Woderi Kaparajai!“ Nau tanangu jatana wonti: „Woderi
pundupundu nganai, naka kirki jurborila nganai.“

18

1 Nau bakana tanangu jeribaka jaura jatana wonti, jen-
drangundruja tana milingeru ngatjinanto ja wata waltur-
inanto.
2 Ja jatana wonti: „Ngura kulnuni kalala kuranietja kulno
nganana wonti, nau Godandru wata japala nganana wonti,
ja kanandru wata manngarina wonti.
3 Mangawaru kulno nunkangupini ngurani nganana
wonti, ja nani nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti:
«Ngana kulkamai ngakani talpalandru.»
4 Ja nulu juri wata ngantjana wonti. Ngadani nau
warawarapaterina wonti: «Ngani bakana Godandru wata
japali ngananani, ja wata kana kulnundru manngarinani.
5 Ngangau nandrupini mangawarujeli ngana jupai, ngato
nana kulkala nganai; ngangau nania ngadani wokaraiati ja
ngana nandraiati.»“
6 Kapara jatana wonti: „Ngaranau, mina kalala kuranietja
tjikatjika jatai!

7 Godali kana kalkalkana nunkani wata kulkala nganai,
tanali ditjini ja tinkani nunkangu karkai, ja tanangu manju
kalumiltjamiltjarila nganai?
8 Ngani jurangu jatai: Nulu tana nurujeli kulkala nganai.
Kanaia Ngatamura wokaranani, Nulu bakana morlalu
ngundrana mankamankala nganai?“

(Ngantjani-jaura G. D. 11. Trinitatis.)

9 Nau nina jeribaka jaura palpani jatana wonti, tana
munta talku ngundraterina wonti ja kana nguruni gilbarina
wonti:
10 „Kana mandru tarana wonti Godaia pungani ngatjila;
kulno Pharisaia nganana wonti, ja kulno mardatandra
kampanietja.
11 Pharisaia terkana wonti ja ngatjina wonti jeruja:
«Godajai, ngato jidna jurakokai, ngangau ngani wata
kana pilki jeribaka, watawatali maninietja, kana tjikatjika,
pinta wokaribanietja, ja bakana wata naupini mardatandra
kampanietja jeribaka.
12 Pota mandru ngani milja ngamai ditji mara wora ja
mandruni, ja marapratjanandru ngato buru kulno jinkiai
pratjanandru ngato ngamalkai.»
13 Ja mardatandra kampanietja worita terkana wonti, nau
wata jertapaterina wonti milki tjenmala tarala pariwilpaia,
a-ai, nau munambiri nandraterina wonti ja jatana wonti:
«Godajai, ngakangu kanani madlentjani kalumiltjamilt-
jariau!»
14 Ngani jurangu jatai: Naupini morla talku ngarina
tikana wonti pungaia nunkanaia nunkangu. Ngangau warle
pirna ngankateriai, nau waka pantjila nganai, ja warle
waka ngankateriai, nau pirna pantjila nganai.“

15 Tanali bakana kupa waka nunkangu wokaralkana
wonti, nulu tanana karakarananto; ja milieli jenia najina,
tanali tauaua daudauana wonti.
16 Jesujeli tanana karkana wonti ja jatana wonti: „Kupa
waka worani patanau ngakangu wokarananto, ja tananaia
wata daudauanau; ngangau tanangu Godaia milila nganai.
17 Morlalu ngani jurangu jatai: Warle Godaia milila wata
patai kupa wakali jeribaka, nau nunkangu wata wirila
nganai.“
18 Ja kana kaparali nina jakalkana wonti ja jatana
wonti: „Ngujangujara jinkinietja ngumujai, mina ngato
ngankananto tepi ngurali maratunka manila?“
19 Jesus nunkangu jatana wonti: „Minandru jundru ngana
ngumu dikai? Wata kulno ngumu nganai, windri Goda
kulnulu.

20 Jirijiribani jaura jidni milkila: Wata pinta wokaribamai,
wata narielu nandramai, wata kurieli maniamai, wata jedi
jaura morlalu jatamai, ngaperi jinkani ja ngandri jinkani
pirna ngundramai.“
21 Nau jatana wonti: „Jenia pratjana ngato ngamalkai
kupandru.“
22 Jesujeli jenia ngarana, Nau nunkangu jatana wonti:
„Windri kulno jundru wata ngamalkai: Pratjana mina
jundru ngamalkai jinkau kalalaia, ja wangiwangini baku-
jeli jinkiau, ja jundru poto pirna pariwilpani ngamalkala
nganai; ja tikau, ja ngakangu karipateriau!“
23 Nulu jenia ngarana, nau ngaurongaurorina wonti,
ngangau nau poto pirna nganana wonti.
24 Jesujeli najina, nau ngaurongaurorinani, Nau jatana
wonti: „Worderu mati tana kana poto pirna Godaia mililani
wirila nganai!
25 Morla ngaua nganai, Camuli kulno kuri pikiri wilpani
palkingananto kana poto pirnani, nau Godaia mililani
wirinanto.“
26 Tanali jenia ngarana jatana wonti: „Warlengarla tepita
manila nganai?“
27 Nau jatana wonti: „Mina kanani ngandandariai, ngarla
Godata wata ngandandariai.“
28 Petrus jatana wonti: „Mai, ngaiani pratjana woraranala
ja jinkangu karipaterinala.“
29 Nau tanangu jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu
jatai: Wata kulno nganai, nulu matja worarana punga kara,
ngaperi ja ngandri kara, neji ngatata kara, noa kara, kupa
kara, Godaia mililandru,
30 Nulu wata pota marapu morla manila nganai nunkan-
gupini miljarani, ja miljarani nau wokarala nganai tepi
ngurali.“

(Ngantjani-jaura G. D. Quinquagesimä.)

31 Ja Nulu mili marapratjana patana wonti ja tanangu
jatana wonti: „Mai, ngaiana Jerusalemia tarala nganai,
ja jenia pratjana morlalu pantjila nganai, mina Propheta
worali dakana wonti Kanaia Ngatamurandru.
32 Ngangau tanali nina kana koni ngulkujeli jinkila
nganai, ja tanali nina ngirkibala nganai ja nunkangu
madlentji jatala nganai ja ngaltja worala nganai,
33 Ja tanali nina wirieli nandrala nganai ja nari ngankala
nganai; ja ditjini parkulani Nau jiritjila nganai.“
34 Ja tanali jenia bulu ngujamana wonti, ja naupini jaura
tanangu purru nganana wonti, ja tanali bulu patana wonti
mina tanangu matja jatana.

35 Jendranguta Nau Jericho karakara wokarana wonti, ja
kana butju paltuni ngamana wonti potuni ngatjila.
36 Nulu matja ngarana, kana wolara wiri nganani, nulu
jakalkana wonti mina jenia nganai.
37 Tanali nunkangu kaukaubana wonti: „Jesus Nazaretala
wiringala wapaia.“
38 Ja nau maritjina wonti ja jatana wonti: „Jesujai,
Davidani ngatamurajai, ngakangu kalumiltjamiltjariau!“
39 Tana ngopera wiringana nina daudauana wonti nau
ngapurinanto; ja nau morla parparali maritjina wonti:
„Davidani ngatamurajai, ngakangu kalumiltjamiltjariau!“
40 Ja Jesus banbana wonti ja jirijiribana wonti nina
nunkangu padakananto. Nau nunkangu matja karakara,
Nulu nina jakalkana wonti
41 Ja jatana wonti: „Mina jidni ngantjai, ngato jinkangu
ngankananto?“ Nau jatana wonti: „Kaparajai, ngato naji-
nanto.“
42 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Najiamai! morlalu
ngundranali jinkanali jidna kulkana warai.“
43 Ja nurujeli nulu nakaldra najina wonti ja nunkangu
karipaterina wonti ja Goda jurakokana wonti. Ja kana
wolarali pratjanali jenia najina, Goda jurakokana wonti.

19

(Ngantjani-jaura Godaia punga kulikiri ngankani ditjini.)

1 Ja Nau wirina wonti, ja Jericho ngurani palkingana
wonti.
2 Ja mai, kana kulno tala nunkani Zachäus, nau mardatan-
dra kampanietjaia kapara nganana wonti, ja kana poto
pirna.
3 Ja nulu wontina wonti Jesus najila worana nau nganai, ja
nau ngandandarina wonti kana wolarandru; ngangau nau
kana wordu waka nganana wonti.
4 Ja nau ngopera mindrina wonti ja tandra pitani katina
wonti nina najila; ngangau naka Nau palkinganantо.
5 Ja Nau nunkangupini pirini wokarana, Jesujeli nina na-
jina tarana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Zachäusajai,
nurujeli ngariau, ngangau ngani karari jinkani pungani
ngamananto.“
6 Ja nau nurujeli ngarina wonti, ja murlali pirna nina
patana wonti.
7 Ja pratjanali tanali jenia najina, buljubuljurina wonti ja
jatana wonti: „Nauja kana madlentji kulnuni wirina warai
jerra ngamala.“

8 Zachäus karakararina wonti ja Kaparani jatana wonti:
„Mai, Kaparajai, poto jura ngakani ngato wangiwangini
jinkiai; ja ngani kana kulnundru palpa ngukingukipaterina
warai, ngato nunkangu pota mandru mandru morla jinkina
tikai.“
9 Jesus nunkangu jatana wonti: „Karari nunkangupini
pungani murla pantjina warai, ngangau nauja bakana
Abrahamani ngatamura nganai.
10 Ngangau Kanaia Ngatamura wokarana wonti wontila
ja kulkala, mina tintaterina warai.“

11 Tanali jenia ngarana, Nau jeribaka jaura kulno
morla jatana wonti, ngangau Nau Jerusalemingu karakara
nganana wonti, ja ngangau tanali ngundrana wonti Godaia
milila nurujeli wondraterinanto.
12 Nau jatana wonti: „Kana pirna mita woritaia palkana
wonti nunkangu milila manila ja nakaldra tikala.
13 Nulu mili nunkani marapratjana karkana wonti, ja
nulu tanangu mardatandra pirna marapratjana jinkina
wonti ja tanangu jatana wonti: «Jinkimalianimai ngani
wokaranantulu.»
14 Kana wolara nunkani nunkangu kalakalarina wonti,
ja nunkangu ngadani mili palpa jinpana wonti ja jatana
wonti: «Ngaiani wata ngantjai, naupini ngaianingu kapara
ngananantо.»
15 Ja jendranguta nau matja tikana ja milila matja manina,
nulu jirijiribana wonti tananapini mili nunkangu karkala,
tanangu nulu mardatandra matja jinkina; ngangau nulu
ngujamananto warle palpa jinkimalinala.
16 Ngoperala terkana wonti ja jatana wonti: «Kaparajai,
mardatandra pirnali jinkanali mardatandra pirna mara-
pratjana morla ngokana warai.»
17 Ja nau nunkangu jatana wonti: «Matja, jidni mili
ngumu, ngangau jidni talku nganana warai wakawakani,
ngurula ngamalkau ngura marapratjanani.»
18 Mili mandrula wokarana wonti ja jatana wonti: «Ka-
parajai, mardatandra pirnali jinkanali mardatandra pirna
mara wora morla ngokana warai.»
19 Nau bakana nunkangu jatana wonti: «Bakana jidni
kapara ngananantо ngura mara worani.»
20 Ja kulno morla wokarana wonti ja jatana wonti:
«Kaparajai, najiau mardatandra pirna jinkani, ninapini
ngato katieli karana ngamalkana warai;
21 Ngangau ngani jinkangundru japali nganana warai,
ngangau jidni kana ngurunguru nganai; jundru maniai,

mina jundru wata kuranala, ja kampai, mina jundru wata
jaupanala.»
22 Nau nunkangu jatana wonti: «Jinkani manandru ngani
jinkangu kalala jatai, jidni mili madlentji! Jidni milkila
nganana warai ngani kana ngurunguru nganai, ngato
maniai, mina ngato wata kuranala, ja kampai, mina ngato
wata jaupanala.
23 Ja minandru jundru mardatandra ngakani wata mar-
datandrajinkimalinietjani jinkina warai? Ngangau ngato
wokaranani nina kalalanto maninanto.»
24 Ja tanangu naka terkanani Nau jatana wonti: «Nunkan-
gundru ninaia mardatandra pirna manianau, ja ninaia
nunkangu jinkianau, nulia mardatandra pirna marapprat-
jana ngamalkai!»
25 Ja tana nunkangu jatana wonti: «Kaparajai, nulia
mardatandra pirna marapratjana ngamalkai!»
26 Ngangau ngani jurangu jatai: «Nunkangu, nulu nga-
malkai, tanali jinkila nganai; nunkangundru, nulu wata
ngamalkai, tanali bakana jenia manila nganai, mina nulu
ngamalkai.
27 Tanapini talpala ngakani, tanali wata ngantjana warai,
ngani tanangu kapara nganananto, ninkida wokaralkani-
mai, ja ngakangu milkini nandranimai!»“
28 Ja Nau jenia matja jatana, Nau ngopera Jerusalemia
taringana wonti.
29 Jendranguta Nau Bethphage ja Bathania ngurani
wokarana, nunkangu mardawonpani, nina tanali dikai
maninindri mardawonpa, nulu mili mandru nunkani jin-
pana wonti,
30 Ja jatana wonti: „Wapalumai nunkangu ngura
wakankari, ja judla jerra wirina, judla donki kuparu
workamantraterinani mankamankala nganai, nunkangu
wata kana kulno dukaterinala; nina dukaralumai ja tikalka-
lumai!
31 Ja kulnujeli judlana jakalkanani: «Minandru judla
ninaia dukarai?» Jeruja judla nunkangu jatala nganai:
«Kaparali ninaia ngamalkananto».“
32 Pudla mili wulu wapana wonti, ja jeruja manka-
mankana wonti, worderu Nau pudlangu jatana warai.
33 Pudlali nina kuparu dukarana, kapara wora nunkani
pudlangu jatana wonti: „Minandru judla ninaia kuparu
dukarai?“
34 Pudla jatana wonti: „Kaparali ninaia ngamalkananto.“
35 Ja pudlali nina Jesungu tikalkana wonti, ja tanali kati
tanani nunkangu kuparani kurana wonti, ja Jesus nankangu
kurana tarana wonti.

36 Nau palkanani, tanali kati tanani paltuni jaupana
wonti.
37 Nau maninindri mardawonpaia kalikalini karakara
wokarana, mili wolarali wonina wonti mankina Goda nga-
iala pirnali jurakokala pirnala pratjanandru, tanali matja
najina.
38 Ja tana jatana wonti: „Ngaiani Kapara jurakokai, Nauja
wokarai Kaparaia talani! Murla pariwilpani, ja pirnala
mirini!“
39 Ja Pharisaia palpa kana wolarandru nunkangu jatana
wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai; milini jinkanani dau-
dauamai!“
40 Ja Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngani jurangu
jatai: Tanapini ngapu ngananani, marda maritjila nganai.“
(Ngantjani-jaura G. D. 10. Trinitatis.)
41 Ja Nau matja karakara wokarana, Nulu ngura najina
wonti ja jindrana wonti nunkangundru,
42 Ja jatana wonti: „Jundru jenia ngujamanani
nunkangupini ditjini jinkanani, mina murlani jinkanani
nganananto! Ja jenipara jinkangu milkini kurukuru
nganala wapaia.
43 Ngangau ditji wokarala nganai jinkangu, ja talpalali
jinkanali wondiri wotina karitjila nganai ja jidna kapikapila
nganai, ja paruparu tanali jidna jupala nganai;
44 Ja tanali jidna ja kupa jinkani dakangandrala nganai,
ja tanali wata marda kulno kulnuni parananto worarala
nganai; ngangau jundru ngantjani ditji jinkani wata ngu-
jamanala.“
45 Ja Nau Godaia pungani wirina wonti, ja Nulu wonina
wonti tanana narrala, tana nunkangu jinkimalina wonti ja
tanali burungankana wonti,
46 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Dakanala parai: Punga
ngakani ngatjini punga nganai, ja jura ninaia watawatali
maninietjaia minka ngankanala.“
47 Ja Nulu ditji pratjanani ngujangujara jinkina wonti
Godaia pungani. Ja Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali ja
pinarali wontina wonti nina nandrala,
48 Ja tanali wata mankamankana wonti mina tanali
ngankananto; ngangau kana wolarali nina ngantjana wonti
ja nina ngarana wonti.

20

1 Jendranguta ditji kulnuni, Nulu kana wolarani Go-
daia pungani ngujangujara jinkinani ja ngantjani jaura

kaukaubanani, Priesta pirna ja jaura jinkinietja pinarani
jela terkakana wonti ja nunkangu jatana wonti:
2 „Ngaianingu jatamai, mina ngurulali jundru jenia
ngankai, ja warle jinkangu ninapini ngurula jinkina warai?“
3 Nulu kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Bakana
ngato jurana jaura kulno jakalkala nganai, ja jura ngakangu
jatananto:
4 Johannini multibanila, pariwilpandru kara kanandru
kara nganana wonti.“
5 Tana warawarabijiribamalina wonti ja jatana wonti:
„Ngaiani jatanani: «Pariwilpandru,» Nauja jatala nganai:
Minandru jura nunkangu wata morlalu ngundrana wonti?
6 Ngaiani jatanani: «Kanandru,» kana wolarali ngaian-
ina mardali diaiati, ngangau tanalia morlalu ngundrai,
Johannes Prophata nganana wonti.
7 Ja tanali kalabana wonti: Ngaiani ko wodajerindru.“
8 Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Bakana ngani jurangu
wata jatai, mina ngurulali ngato jenia ngankai.“
9 Nulu wonina wonti kana wolarani ninapini jeribaka
jaura jatala: „Kana kulnujeli wain maru kurana wonti
ja nina marunajinajibanietja worangu worarana wonti ja
palkana wonti ditji marapu.
10 Ditji talkuni nulu marunajinajibanietja worangu mili
kulno jinpana wonti, tanali nunkangu wain maruja tandra
jinkinanto; ja marunajinajibanietja worali nina nandrana
wonti, ja nina kala jinpana wonti.
11 Ja nakaldra nulu mili kulno jinpana wonti; bakana
ninapini tanali nandrana wonti, ja nina ngirkibana wonti,
ja nina kala jinpana wonti.
12 Ja nulu mili kulno morla jinpana wonti; tanali bakana
nunkangu tapa jinkina wonti, ja nina palarani worarana
wonti.
13 Wain maruja kapara jatana wonti: «Mina ngato
ngankananto? Ngato ngatamura ngantjalu ngakani jinpala
nganai; tanali nina najinani, tana nintali warawararila
nganai kara.»
14 Wain maru najinajibanietja worali nina najina wonti,
tana ngankamalina wonti ja jatana wonti: «Naupini
maratunkaia; ngaiani nina nari nandrananto maratunka
ngaianani ngananananto.»
15 Ja tanali nina wain marundru palarani worarana wonti,
ja nina nari ngankana wonti. Mina wain maruja kaparali
tanangu ngankala nganai?

16 Nau wokarala nganai, ja tananapini marunajinajiban-
ietja worana nandrala nganai.“ Tanali jenia ngarana, tana
tatakana wonti: „A-ai.“
17 Nulu tanana nguru talpana najina wonti ja jatana
wonti: „Mina jenia nganai, matja dakanala parai: Naupini
marda, nina wotinietjali worana wonti, nau marda buru
pantjina wonti?
18 Worana nunkangupini mardani puriai, nina nulu
nankanankala nganai; worangu nau marda purila nganai,
ninapini nulu turara ngankala nganai.“
19 Ja Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali wontina wonti
nunkangupini ditjini mara nunkangu kurala, windri tana
kana wolarandru japali nganana wonti; ngangau tanali
ngujamana wonti, Nau tanangu ninapini jeribaka jaura
jatana warai.
20 Ja tanali nina matja najinajibana, tanali kurukuru
najinajibanietja jinpana wonti, tanali jeljujeljujeli talku
wondraterina wonti, tanali nina jaurali patananto, ja nina
kana kaparani ja najinajibanietjaia ngurulani ngulkujeli
jinkinanto.
21 Ja tanali nina jekibana wonti ja jatana wonti: „Ngu-
jangujara jinkinietjajai, ngaiani milkila, jundru talku
kaukaubai, ja ngujangujara jinkiai, ja manubaku nganai, ja
morlalu Godaia paltundru ngujangujara jinkiai;
22 Ngaianingu talku nganai, ngaiani mitaia kaparani
kalala jinkinani kara, pani kara?“
23 Nulu tanani jeljujelju ngujamana wonti, ja Nau tanangu
jatana wonti: „Minandru jura ngana wontjai?
24 Ngakangu kalalaia mardatandra kulno wondralkamai.
Waninunkani mudla ja jaura dirkalani nulia ngamalkai?“
Tanali kalabana wonti ja jatana wonti: „Mitaia kaparaia.“
25 Nau tanangu jatana wonti: „Jinkianau kaparaia poto
kaparani ja Godaia poto Godani!“
26 Ja tanali ngandandarina wonti nina jaura kulnujeli
patala kana wolarandru; ja nunkani kalabani jaurandru
tana ngaruparana wonti ja ngapurina wonti.
27 Sadducaia palpa nunkangu karakararina wonti, tana
jatai: „Narila wata morla jiritjila nganai,“ ja nina jakalkana
wonti ja jatana wonti:
28 „Ngujangujara jinkinietjajai, Mosili ngaianingu dakana
wonti, kana kulnuja nejieli, nulu noa ngamalkana warai,
kupa pani palinani, ngatatajeli nunkanali nana widla
patananto ja nejini nunkanani ngatamura jiritjibananto.
29 Neji mara mara wora ja mandru nganana wonti; ja
ngoperalali noa patana wonti ja kupa pani palina wonti;

30 Ja mandrulali nana widla noa patana wonti, nau
bakana kupa pani palina wonti.
31 Ja parkulali nana patana monti, nunkangu jeribaka
bakana tanali mara wora ja mandrujeli, ja tanali wata kupa
worarana wonti ja palina wonti.
32 Pratjanani ngadani bakana widla palina wonti.
33 Terkakani ditjini, waninunkani noa tanangundru nani
nganala nganai? ngangau mara wora ja mandrujeli nana
noa ngamalkana wonti.“
34 Ja Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Nunkanipini mitaia kupali noa patai ja noa pantjiai;
35 Tana talku nganai jenipara milila ja narindru jiritjina
manila, tanali wata noa patai ja noa pantjiai.
36 Tana ngandandarila nganai palila, ngangau tana ange-
lani jeribaka nganai ja Godaia kupa, ngangau tana narindru
jiritjini kupa nganai.
37 Narila jiritjila nganai, jenia bakana Mosili dilka nin-
drini wondrana wonti, worderu nulu Kaparani dikai:
«Goda Abrahamani ja Goda Isaakani ja Goda Jakobani.»
38 Goda wata naria Goda nganai, a-ai, tepia; ngangau
nunkangu tana pratjana tepi.“
39 Jaura jinkinietja palpali kalabana wonti ja jatana wonti:
„Ngujangujara jinkinietjajai, jundru ngumu kaukaubana
warai.“
40 Tanali wata morla wontjana wonti nina minakulno
jakalkala.
41 Nau tanangu jatana wonti: „Worderu tana jatai,
Christus Davidani ngatamura nganai?
42 Ja David munta wina jaurani jatai: «Kapara jatanala
Kaparani ngakanani: Ngakangu ngunarani ngamana
ngariau,
43 Ngato talpala jinkani jinkangu tidnani kuranantulu,
tidnaparani piri jeribaka.»
44 Davidali nina Kapara dikanani, worderu Nau ngata-
mura nunkani nganai?“
45 Kana wolarali jenia ngaranani, Nau milini nunkanani
jatana wonti:
46 „Ngamalkaterianau jaura jinkinietjandru, tanali ngant-
jai kati wirdieli wirarila, ja jaura murlali jinkimalini pirini,
ja ngamani piri ngopera jaura pungani, ja ngamani piri
ngopera buka pirnani;
47 Tanali mangawaruja punga tajiai ja ngatjina wirdieli
wondralkateriai. Tanalipini kalala morla pirna manila
nganai.“

21

1 Nulu najina tarana wonti, ja kana poto pirna najina
wonti, worderu tanali poto tanani mardatandra kokuni
kurana wonti.
2 Nulu bakana mangawuru wangiwangi kulno najina
wonti, nandru mardatandra wakawaka mandru kurana
wonti
3 Ja jatana wonti: „Morlalu ngani jurangu jatai, nandruja
mangawaru wangiwangieli morla kurana wonti pratjanani.
4 Ngangau tanalipini pratjanali tanani poto man-
amirindru Godaia potuni kurana warai; nandruja nankani
ngaljengaljendru pratjana, mina nandruja ngamalkana
warai, nankani poto pratjana, kurana warai.“
5 Ja palpa Godaia pungandru jatanani, worderu nauja
marda ngumujeli ja poto ngumujeli tjirkatjirkaraterina, Nau
jatana wonti:
6 „Jenia mina jura najiai — ditji wokarala nganai, tanan-
gupini wata marda kulno kulnuni parala nganai, ninaia
tanali wata dukarala nganai.“
7 Tanali nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Ngujan-
gujara jinkinietjajai, winta jenia pantjila nganai? Ja mina
nauja malka nganai jenia pantjinanto?“
8 Nau jatana wonti: „Ngamalkaterianau, tanali jurana
karkarkaiati; ngangau marapu talani ngakanani wokarala
nganai ja jatala nganai: Ngani Naujamata; ja: Miljaru matja
karakararina warai. Tanangu wata wapantianau!
9 Jura tirimalinandru ja tiripatijiritjinandru ngaranani,
wata japali ngananau, ngangau jenia ngopera pantjinanto;
ju mudani wata nurujeli wokarai.
10 Ngadani Nau tanangu jatana wonti: Kana wolara
tiriterkakala nganai kana wolarani, ja mitaia kaparaia
milila mitaia kaparaia mililani,
11 Ja mita wiltjiwiltjina pirna nganala nganai manka-
manka, ja maua pirna ja muntja pirna pilki ja pilki
paruparu nganala nganai, ja japa pirna ja malka pirna
pariwilpandru pantjila nganai.
12 Tanangupini pratjanani ngopera tanali jurangu mara
kurala nganai ja jurangu tirikaripaterila nganai; tanali
jurana jaura pungani ja kanjangarini ngulkujeli jinkila
nganai, ja mitaia kaparani ja najinajibanietjani wapalkala
nganai ngakani talandru.
13 Jenia tanali jurangu ngankala nganai malka
nganananto.
14 Jurani ngarali jenia patanau, jura wata manujeli
ngundrananto mina jura kalabananto.

15 Ngangau ngato jurangu mana ja kirila jinkila nganai,
nunkangu jurani talpalali pratjanali wata tjakakala nganai,
ja wata ngandrawalkala nganai.
16 Jurana ngaperali ja ngandrieli ja neji marali ja kana
kamanelieli ja kamanelieli jurana ngulkujeli jinkila nganai,
ja palpa jurangundru tanali nari ngankala nganai.
17 Ja pratjana jurana kalakalarila ngunai ngakani talan-
dru.
18 Ja para kulno jurani mangatandrani jura wata tintala
nganai.
19 Jura ngurunguru ngananani, jura mungara jurani
kulkala nganai.
20 Jura najinani tirimalinaia kana wolarali Jerusalem
matja kapikapina, ngadani ngujamanau, ngurawalpa
nunkani wokarana warai.
21 Ngadani tana Judaia mitani ngananani mardawon-
paia japa mindrinanto, ja tana ngura pirnani terti
ngananani puntinanto, ja tana ngura wakani ngananani
wata nunkangu wirinanto.
22 Ngangau kalala ditji tanapini nganai, pratjana morlalu
pantjinanto mina dakanala parai.
23 Jakajai tanangu mandrantjuni ja ngama jinkinietjani
tanangupini ditjtni! ngangau ketjaketjana pirna mitani
nganala nganai ja tiri tanangupini kana wolarani.
24 Ja tana kalti tirieli palila nganai, ja tanali tanana
dupudupu kana wolara pratjanani wapalkala nganai; ja
kana ko wolarali Jerusalem tidnali dakala nganai kana koja
ditji mudanantulu.

(Ngantjani-jaura G. D. 2. Advent.)

25 Ja malka pantjila nganai ditji pirnani ja pirani ja ditji
wakawakani; ja mitani kana japali nganala nganai ja tana
japali ngarrala nganai panto pirna mandikila tutunganani;
26 Ja kana japandru waltowalto pirna pantjila nganai,
ngangau tana japali kalkai mina wolja mita maruni
wokarananto; ngangau bakana pariwilpaia ngurula wiltji-
wiltjila nganai.
27 Ja ngadani tanali Kanaia Ngatamura najila nganai
talara palkujeli wokaranani ngurunguru ja pirna.
28 Ja jenia woninani, terkakanau ja mangatandra miriri-
anau, ngangau kulkani jurani karakara wokarai.
29 Ja Nau jeribaka jaura tanangu jatana wonti: Najianau
tandra nindri ja nindri warupoto.
30 Tana matja kuljakuljarina, jura najiai ja muntali nguja-
mai, woldrakanja karakara nganai.

31 Jeruja bakana jura najinani jenia matja pantjina,
ngujamanau: Godaia milila karakara nganai.
32 Morlalu ngani jurangu jatai: Naupini nguja wata
mudala nganai jenia pratjana pantjinantulu.
33 Pariwilpa ja mita maru mudala nganai, ja jaura ngakani
wata mudala nganai.
34 Ngamalkaterianau, jura wata ngara nankaterinanto mi-
rantjatieli tajina ja parawarala tapana ja tepindru manujeli
ngundraterina, ja naupini ditji jurangu nurujeli wokaraiati.
35 Ngangau minti jeribaka nau wokarala nganai kanani
warupotuni, tana mita maruni ngamai.
36 Ngangau milingeru tepi ngamanau, ja ditjini pratjanani
ngatjianimai, jura ngurunguru pantjinanto nunkangundru
pratjanandru, mina pantjila nganai, japa mindrila, ja
Kanaia Ngatamurani terkala.“

37 Ditjini Nulu Godaia pungani ngujangujara jinkina
wonti, jr tinkani Nau dunkana wonti mukaturarala
nunkangu marda wonpani, nina tanali dikai maninindri
mardawonpa.
38 Ja kana wolara dankudankubana nunkangu wokarana
wonti Godaia pungani, nina ngarala.

22

1 Pulkurutjeribani ditji pirna, nina tanali dikai Passa,
karakararina wonti.
2 Priesta pirnali ja jaura jinkinietjali wontina wonti,
worderu tanali nina nari ngankananto, ngangau tana kana
wolarandru japali nganana wonti.
3 Satan wirina wonti Judangu, nau tala Ischariot, nau
marapratjana ja mandrundru kulno nganana wonti.
4 Ja nau wapana wonti ja Priesta pirnani ja jirijiriban-
ietjani ngankamalina wonti, worderu nulu nina tanangu
wontawontananto.
5 Ja tana mankina wonti; ja tana kulnukulnuni nganana
wonti nunkangu mardatandra jinkila.
6 Ja nulu jenia talpadakana wonti, ja ditji talku wontina
wonti, nina tanangu kana wolara panini ngulkujeli jinkila.
7 Pulkurutjeribani ditji pirna kantji wokarana wonti,
nunkangupini tanali Passa kuparu nandrananto.
8 Ja Nulu Petrus ja Johannes jinpana wonti ja jatana wonti:
„Wapalumai ja Passa kupara ngaianani ngankingalumai,
ngaiana nina tajinanto.“
9 Pudla nunkangu jatana wonti: „Wodaninkinaia jidni
jertapateriai ngali nina ngankinganantо.“

10 Nau pudlangu jatana wonti: „Mai, judla ngurani
wirinani, kana kulno judlangu mandurila nganai, nulu
ngapakoko mandrai; nunkangu karipaterialumai pungaia,
woderi nau wiriai,
11 Ja punga ngamalkanietjani jatalumai: Ngujangujara
jinkinietja jinkangu jatai: Woderi tajini piri nganai,
nunkangu ngato Passa kuparu ngakani milintali tajinanto?
12 Ja nulu judlangu tajini piri pirna, matja ngankingana,
wondrala nganai, naka nina ngankingalumai.“
13 Pudla matja wapana, pudlali jeruja mankamankana
wonti, worderu Nau pudlangu jatana warai: ja pudlali
Passa kuparu ngankingana wonti.
14 Ja ditji matja wokarana, Nau ngamana ngarina wonti,
ja Apostel marapratjana ja mandru nunkangunto.
15 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngani wolkareli ja
ngalkujeli nganana warai ninapini Passa kuparu jurangu
jelali tajila ngakani ketjaketjanani ngopera.
16 Ngangau ngani jurangu jatai: Ngato ninaia wata morla
tajila nganai, jenia Godaia mililani morlalu pantjinantulu.“
17 Ja Nulu koko patana wonti ja jurakokana wonti ja
Nau jatana wonti: „Ninapini patanau ja jura muntali
puntibijiribamalianau.
18 Ngangau ngani jurangu jatai: Ngato wata morla waina
nindri tandrandru tapala nganai Godaia milila wokaranan-
tulu.“
19 Ja Nulu buka patana wonti ja jurakokana wonti ja
nina wokaribana wonti ja tanangu jinkina wonti ja jatana
wonti: „Naupini ngani palku nganai, ninaia ngani jurangu
jinkiteriai; jeruja ngankanimai ngakangu ngundrala!“
20 Jeruja bakana koko tajinani ngadani, ja jatana wonti:
„Naupini koko Testamenta marra nganai ngakani ku-
marani, ninaia ngani jurangu nangateriai.“
21 Ja mai, ngakani wontawontanietjaia mara ngakangunto
kurlini nganai.
22 Ja Kanaia Ngatamura wapai worderu morlalu kurana
wonti; ja jakajai nunkangupara kanani, nulia ninaia wonta-
wontala nganai.
23 Ja tanali wonina wonti jakalkijiribamalila, warlenulu
tanangundru nganai, nulia jenia ngankala nganai.

(Ngantjani-jaura Bartholomäuni ditjini.)

24 Tana bakana jatamalina wonti jendrangundruja,
worananau morla pirna nganai tanangundru.
25 Nau tanangu jatana wonti: „Kana wolaraia kaparali
tanangu jirijiribai, ja ngurula ngamalkanietja tanani tanali
dikai: «kapara ngumu.»

26 Jura wata jeruja, a-ai, worananau morla pirna jurangundru nganai, wakani jeribaka pantjinanto; ja kapara milini jeribaka.
27 Ngangau worananau morla pirna nganai, nau kurlini ngamai kara, nau mili nganai kara? Wata jeruja nganai, nau kurlini ngamai? Ngani jurangu terti nganai mili jeribaka.
28 Jura tanaia nganai, tanaia ngakangunto wonki nganana warai ngakani wontjanani;
29 Ja ngato jurangu milila jinkiai, worderu Ngaperali ngakanali matja jinkina; ngangau jura tajinanto ja tapananto ngakani kurlini mililani ngakanani.
30 Ja jura kaparaia pirini ngamala nganai Israelani kapara marapratjana ja mandruni kalala kurala."

31 Kapara jatana wonti: „Simoniai, Simoniai, mai, Satanali wontjana warai jurana buka tandra jeribaka tarauala.
32 Ngani jinkangundru ngatjina warai, morlalu ngundrana jinkani wata mudananto; ja jidni ngadani matja madlentjandru karitjina, ngatata jinkani ngurunguru ngankau!"
33 Nau nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngani matja ngankaterina, jinkangunto bakana kanjangaria ja naria wapala."
34 Nau jatana wonti: „Ngani jinkangu jatai Petrujai: Karari paia ngaperi wata jatala nganai, windrila jundru ngana pota parkulu jedieli worarala nganai ngana ngujamala."
35 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Ngato jurana marakala jinpanala, billi ja pailtji ja tidnaputa pani, jura palpa wata ngamalkanala?" Tana jatana wonti: „Pani."
36 Nau tanangu jatana wonti: „Karari, warle billi ngamalkai, ninaia maniatimai, jeruja bakana pailtji; ja warlenulu wata ngamalkai, kati nunkani kalalaia jinkiatimai ja mardakirra burungankaiatimai.
37 Ngangau ngani jurangu jatai: Bakana jenia, mina ngakagundru morla dakanala parai, morlalu pantjinanto; jenia: Tanali nina madlentji ngankanietjani terti kurana wonti; ngangau mina ngakangundru dakanala parai, matja mudana."
38 Tana jatana wonti: „Kaparajai, najiau ninkida mardakirra mandru parai!" Nau tanangu jatana wonti: „Matja."
39 Ja Nau dunkana wonti ja maninindri mardawonpaia wapana wonti, worderu Nulu milingeru ngankana wonti; ja nunkangu bakana mili nunkani karipaterina wonti.
40 Nau pirini matja wokarana, Nau tanangu jatana wonti: „Ngatjianimai jura wontjanilani wiriati."

41 Ja Nau tanangundru kulnulu tjiringana wonti, diani
marda worita jeribaka, ja pantjaterkana ngarina wonti ja
ngatjina wonti ja jatana wonti:
42 „Ngaperiai, jidni jertapaterinani ninapini koko
ngakangu wirilkingala; wata jertapaterina ngakani, a-ai,
jinkani pantjinanto.“
43 Angela kulno pariwilpandru nunkangu wondraterina
wonti nina ngurunguru ngankala.
44 Ja Nau naritirimalini wirinani, Nau morla parparali
ngatjina wonti; ja kangu nunkani kumari jeribaka ngakana
wonti.
45 Ja Nau ngatjinandru matja terkana tarana, Nau milini
nunkanani wokarana wonti, ja Nulu tanana ngaurongauro-
jeli mukaturaranani mankamankana wonti,
46 Ja tanangu jatana wonti: „Minandru jura mukaturarai?
Terkakanau ja ngatjianau, jura wontjanilani wiriati.“
47 Nau jenia jatanani, mai, kana wolara, ja Judas mara-
pratjana ja mandrundru kulno, tanangu ngopera wapana
wonti, ja Jesungu karakararina wonti nina manatapala.
48 Jesus nunkangu jatana wonti: „Judajai, manatapanali
jundru Kanaia Ngatamura wontawontai?“
49 Tanali nunkangunto matja najina, mina pantjiati, tana
nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani mardakirrali
nandrananto?“
50 Ja kulnujelit anangundru Priesta pirnaia mili nandrana
wonti, ja nina talpa ngunari wokaribana wonti.
51 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Karari
mudau!“ Ja Nulu nina talpa karakarana wonti ja nina tepi
ngankana wonti.
52 Jesus jatana wonti Priesta pirnani ja Godaia pungaia
kaparani ja pinarani, tana nunkangu matja wokarana:
„Watawatali maninietjani jeribaka jura dunkana warai
mardakirrali ja pitali?
53 Ngani jurangunto Godaia pungani nganana warai, jura
mara jurani wata ngakangu ngutana warai. Ja naupini
jurani ditji nganai ja ngalpuruja ngurula.“
54 Tanali nina patana wonti ja nina wapalkana wonti ja
nina Priesta pirnaia pungani wirilkana wonti. Ja Petrus
woritandru wapantina wonti.
55 Tanali pirini terti matja turu miribana ja ngamana
ngarina, bakana Petrus tanangu terti ngamana ngarina
wonti.
56 Widla milieli nina turuni ngamanani najina, ja nina
ngurutalpana najina, nani jatana wonti: „Bakana naupini
nunkangunto nganana warai!“

57 Nau jedina wonti ja jatana wonti: „Widlajai, ngato nina
wata ngujamai.“
58 Ja wolja nina kulnujeli najina wonti ja jatana wonti:
„Bakana jidni tanangundru kulno nganai!“ Petrus jatana
wonti: „Wata ngani.“
59 Ja ditji kulno matja mudana, kulnujeli morlalu kurana
wonti ja jatana wonti: „Morlalu, bakana naupara nunkan-
gunto nganana warai, ngangau nauja Galilaiala nganai!“
60 Petrus jatana wonti: „Kanajai! Ngani ko mina jidni
jatai.“ Ja nurujeli, nau jeruja jatanani, paia ngaperi jatana
wonti.
61 Ja Kaparali najina karitjina wonti ja Petrus najina
pararana wonti. Ja Petrulu Kaparaia jaura ngundrana
wonti, worderu Nau nunkangu jatala wiri: „Morla ngopera,
windrila paia ngaperi jatananto, jundru ngana pota parkulu
jedieli worarala nganai.“
62 Ja Petrus palaraia dunkana wonti ja burkali pirna
jindrana wonti.
63 Ja kanali, tanali Jesus patana wonti, nina ngirkibana
wonti ja nandrana wonti.
64 Ja tanali nina matja walpadakana, tanali nina mudla
nandrana wonti ja nina jakalkana wonti ja jatana wonti:
„Ngaianingu morlalu jatamai, warlenulu jidna nandrana
warai?“
65 Ja ngirkibani jaura marapu morla tana nunkangu
jatana wonti.
66 Ja matja ditjirina, kana wolaraia pinaru pratjana ja
Priesta pirna ja bakana jaura jinkinietja jurborina wonti,
ja tanali nina kaparani tananani wapalkana wonti,
67 Ja jatana wonti: „Jidni Christus nganai? Ngaianingu
jatau!“ Nau tanangu jatana wonti: „Ngani jurangu jatanani,
jura wata morlalu ngundranani;
68 Ngato jurana jakalkanani, jura ngakangu wata kala-
banani, ngana kurakanani kara.
69 Kararindru Kanaia Ngatamura Godaia ngurulaia ngu-
narani ngamala nganai.“
70 Tana pratjana jatana wonti: „Ngarla jidni Godaia
Ngatamura?“ Nau tanangu jatana wonti: „Jura jenia jatai,
ngangau ngani Nauja.“
71 Tana jatana wonti: „Mina jaura morlalu ngaiana morla
ngamalkananto? Ngangau ngaiana muntali jenia nunkani
manandru ngarana warai.“

23

1 Ja kana wolara tanani terkakana wonti ja nina Pilatungu
wapalkana wonti.

2 Tanali wonina wonti nunkangu ngulkuterkala ja jatana
wonti: „Ninapini ngaiani mankamankana warai, Nulia
kana wolara ngaianini tjautjau ngankai ja daudauai mitaia
kaparani kalala jinkila ja jatai, Nauja Christus Kapara
nganai.“
3 Pilatulu nina jakalkana wonti ja jatana wonti: „Jidni
Juda kanaia Kapara nganai?“ Nulu nunkangu kalabana
wonti ja jatana wonti: „Jidni matja jatai.“
4 Pilatus Priesta pirnani ja kana wolarani jatana wonti:
„Ngato madlentji pani nunkangupini kanani manka-
mankai.“
5 Ja tana jadijadibana wonti ja jatana wonti: „Nu-
lia kana wolara patijiritjibai ja Judaia mitani pratjanani
ngujangujara jinkiai, ja Nulia Galilaiandru wonina wonti
ninkidanilu.“
6 Pilatulu Galilaia ngarana, nulu jakalkana wonti: „Nauja
kana Galilaiala?“
7 Ja nulu matja ngujamana, Nau Herodini ngurulan-
dru nganai, nulu nina Herodingu jinpana wonti, naupini
nunkangupini ditjini bakana Jerusalemingu nganana wonti.
8 Herodilu Jesus najina, nau pirna mankina wonti; ngan-
gau nau ditji marapuni wolkareli nganana wonti nina na-
jila, ngangau nulu marapu nunkangundru ngarana wonti,
ja nau kalkaterina wonti malka kulno nunkangundru najila.
9 Nulu nina jaura marapujeli jakalkana wonti, ja Nulu
nunkangu panila kalabana wonti.
10 Priesta pirna ja jaura jinkinietja naka terkana wonti,
tana nunkangu pirna ngulkuterkana wonti.
11 Herodili ja milieli nunkanali nina tilpana wonti ja
ngirkibana wonti, ja nulu nina kati waru widmana wonti,
ja nina nakaldra Pilatungu jinpana tikana wonti.
12 Pilatus ja Herodes nunkangupini ditjini kamaneli pan-
tjina wonti; ngangau pudla ngopera kalakalarilkijiribama-
lina wonti.
13 Pilatulu Priesta pirna ja kana kapara ja kana wolara
matja mapana, nau tanangu jatana wonti:
14 „Jura ninapini kana ngakangu wapalkana warai kul-
nuni jeribaka, nulu kana wolara karkarkai; ja mai, ngato
jurangu mudlani ninaia wontjana warai, ja ngato nunkan-
gupini kanani madlentji pani mankamankana warai, prat-
janani jura nunkangundru ngulkuterkai.
15 Bakana Herodili pani; ngangau ngato jurana nunkangu
jinpana warai, ja mai, wata madlentji Nulia ngankana
warai, jendrali Nauja palinanto.
16 Ngato ninaia nandrala nganai ja kurakala nganai.“
17 Ngangau nulu tanangu ditji pirnani kulno kurakananto.

18 Tana pratjana maritjina wonti ja jatana wonti: „Ninapini worau, ja ngaianingu Barabbas kurakau!“
19 Naupini tiripatijiritjinandru ngurani matja pantjina, ja nari nandranandru kanjangarini ngamana wonti.
20 Nakaldra Pilatulu tanangu jaura kaukaubana wonti, ngangau nau jertapaterina wonti Jesus kurakala.
21 Tana maritjina wonti ja jatana wonti: „Kunarkuni katibamai, kunarkuni ninaia katibamai!“
22 Nau pota parkulula tanangu jatana wonti: „Mina madlentji Nulupini ngankanala? Ngato wata madlentji nunkangu mankamankana warai jendrali Nauja palinanto; ngato ninaia nandrala nganai ja kurakala nganai.“
23 Tanali nina ngaiala pirnali winpana wonti ja ngatjina wonti, Nauja kunarkuni parananto. Ja tanani ja Priesta pirnaia ngaialali kalalu ngankana wonti.
24 Pilatulu morlalu kurana wonti tanani ngatjina pantjinanto.
25 Nulu tanangu ninapini kurakana wonti, nau tiripatijiritjinandru ja nari ngankanandru kanjangarini ngamana wonti. Ja nulu Jesus tanani jertapaterinani jinkina wonti.
26 Ja tanali nina wapalkana, tanali Simon, Kyrenala kulno, watawatali patana wonti, nau marundru tikanani, ja nunkangu kunarku kurana wonti, nulu nina Jesungu ngadani waltananto.
27 Bakana kana wolara ja widla marapu nunkangu karipaterina wonti, tana nunkangundru ngaurongauro nganana wonti ja jindrana wonti.
28 Jesus tanangu jatana karitjina wonti: „Jura Jerusalemini ngatamura worai, wata ngakangundru jindranau, a-ai, jurangundru munta ja jurani kupandru jindranau!
29 Ngangau mai, ditji wokarala nganai, tanangupini tana jatala nganai: Murlali pirna tana ngameri, ja tana palku wata kantjirina warai, ja tana ngama, tanali wata tapananto jinkina warai!
30 Ngadani tanali wonila nganai mardawonpani jatala: Ngaianingu woraterianau! ja wonpani: Ngaianina walpadakanau;
31 Ngangau tanali jenia pita tjankani ngankanani, mina mujani pantjinanto?“
32 Tanali bakana madlentji ngankanietja mandru morla wapalkana wonti, pudlana nunkangunto nari ngankala.
33 Ja tana nunkangupini pirini, tala nunkani „mangatandra piri“ matja wokarana, tanali nina naka kunarkuni katibana wonti, ja madlentji ngankanietja kulno ngunarani ja kulno worangantjuni.

34 Jesus jatana wonti: „Ngaperiai, tanangu woramai,
ngangau tanali mangapunkujeli jenia ngankai.“ Tanali kati
nunkani puntibana wonti wontjani malkali.
35 Ja kana wolara terkana wonti najila. Tanangunto
bakana kana kaparali ngirkibana wonti ja jatana wonti:
„Nguru Nulia kulkanala; Nauja munta kulkateriatimai,
Nauja Christus, Godaia kalkalkani ngananani!“
36 Nina bakana mitaia kaparaia milieli ngirkibana wonti,
tana karakararina wonti ja nunkangu kaldri pilki jinkina
wonti,
37 Ja jatana wonti: „Jidni Juda kanaia Kapara ngananani,
munta kulkateriamai!“
38 Bakana nunkangu miri jaura dakani parana wonti
Griekaia ja Romaia ja Juda kanaia jaurali: „NAUPINI JUDA
KANAIA KAPARA NGANAI.“
39 Madlentji ngankanietja kulnujeli, kunarkuni warukana,
nina ngirkibana wonti ja jatana wonti: „Jidni Christus
ngananani, munta kulkateriamai ja ngalina.“
40 Nulu kulnujeli kalabana wonti ja nina daudauana wonti
ja jatana wonti: „Jidni bakana wata Godandru japali nganai,
ngangau jundru bakana ninapini kalala ngamalkai?
41 Ja talku ngaldrangu, ngangau ngaldra maniai, mina
ngaldra ngankanala;“ nulupini wata madlentji ngankana
warai.
42 Ja nau Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, ngana
ngundramai, jidni mililani jinkanani wokaranani!“
43 Jesus nunkangu jatana wonti: „Morlalu ngani jinkangu
jatai: Karari jidni ngakangunto Paradiesini nganala
nganai.“
44 Ja toda ngalpuru pirna pantjina wonti mita maruni ditji
kunarkujelu.
45 Ja ditji pirna ngalpuru pantjina wonti, ja Godaia
pungaia kati pirna terti puraterina wonti.
46 Ja Jesus ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti:
„Ngaperiai! marani jinkanani ngato Jaola ngakani kurai.“
Ja Nau jenia matja jatana, Nau palina wonti.
47 Juljaia kaparali jenia najina, mina pantjina, nulu Goda
jurakokana wonti ja jatana wonti: „Morlalu, Naupini kana
talku nganana warai.“
48 Ja kana wolara pratjanali tana wokarana warai najila,
tanali matja najina mina pantjinani, tana munampiri nan-
draterina wonti ja tikana karitjina wonti.
49 Worita terkana wonti kamaneli nunkani pratjana, ja
tana widla nunkangu Galilaiandru karipaterina warai, ja
tanali jenia najina wonti.

50 Ja mai, kana kulno tala nunkani Joseph, kana kapara,
kana ngumu ja talku.
51 Naupini ngankamalinani tananani ja ngankanani
tananani manukulkaterina wonti — nau Arimathia Juda
kana ngura kulnundru, nulu bakana Godaia mililani
kalkana wonti.
52 Nau Pilatungu wapana wonti ja Jesu palkuni ngatjina
wonti.
53 Ja nulu nina matja ngarilkana, nulu nina katieli karana
wonti ja narikutuni, mardani matja bakuna, kurana wonti,
nunkangu wata kulno parana wonti.
54 Ja ngankingani ditji nganana wonti, ja Sabbat ditjini
kupiri nganana wonti.
55 Bakana widla, nunkangu matja karipaterina, tana
nunkangunto Galilaiandru wokarala wiri, nina narikutu
najina wonti, worderu palku nunkani paranani.
56 Tana matja tikana, tanali kuli ngumu ja gildi pilki
ngankingana wonti; ja Sabbat ditjini tana ngapu nganana
wonti jirijiribani jaurandru.

24

1 Godaia ditji nguramaranani tana nariwonpani
wokarana wonti, ja kuli ngumu, nina tanali matja
ngankingana, padakana wonti, ja palpa tanangunto.
2 Tanali marda nari kutundru matja tiringana manka-
mankana wonti.
3 Ja tana matja wirina, tanali Jesu Kaparaia palku wata
mankamankana wonti.
4 Ja jendranguta tana jendrangundruja mangapunkujeli
nganana wonti, ja mai, materi mandru tanangu wokarana
wonti mintjini katieli.
5 Tana japali pantjinani ja mudla tanani mitani buruna
ngarinani, pudla tanangu jatana wonti: „Minandru jura
Tepita narini wontiai?
6 Nau wata ninkida nganai, a-ai, Nau jiritjina warai.
Ngundranau worderu Nulu jurangu kaukaubana paraia,
Nau Galilaiani matja nganana,
7 Ja jatana paraia: Tanali Kanaia Ngatamura kana
madlentjia marani jinkinanto ja kunarkuni katibananto, ja
ditjini parkulani Nau jiritjinanto.“
8 Ja tanali jaura nunkani ngundrana wonti.
9 Ja tana narikutundru karitjina tikana wonti ja jenia
pratjana marapratjana ja kulnuni ja tanangu pratjanani
kaukaubana wonti.

10 Maria Magdalala ja Johanna ja Maria Jokobuni, ja
tana widla palpa, tanangunto nganana wonti, tana jenia
Apostelani jatana wonti.
11 Ja tanani kaukaubani jaura tanangu jaura baku jerib-
aka nganana wonti, ja tanali tanangu wata morlalu ngun-
drana wonti.
12 Petrus terkakana wonti ja nari kutuja mindrina wonti;
ja nulu matja buruna ngulukana, nulu windri kati paranani
najina wonti; ja nau pungani tikana wonti ja pirna ngaru-
parana wonti jendrangundruja, mina pantjina warai.

(Ngantjani-jaura Jesu tepi terkakani ditji mandrulani.)

13 Ja mai, mandru tanangundru nunkangupini ditjini
ngura kulno wakaia wapana wonti, tala nunkani Emaus,
nau Jerusalemingundru 60 Statia worita nganana wonti.
14 Ja pudla ngankamalina wonti jenia pratjanandru, mina
pantjina warai.
15 Ja jendranguta pudla ngankamalinani ja jakalkijiriba-
malinani, bakana Jesus munta karakara wokarana wonti, ja
pudlangunto wapana wonti.
16 Pudlani milki njurlunjurlurina wonti nina wata nguja-
mala.
17 Nau pudlangu jatana wonti: „Mina jaura judla nganka-
maliai paltuni, ja minandru judla ngaurongauro nganai?“
18 Kulnujeli, tala nunkani Kleophas, kalabana wonti
ja nunkangu jatana wonti: „Jidni kulnulu tidnapalara
Jerusalemingu nganai, nulupini wata ngarana warai, mina
naka tanangupini ditjini matja pantjina?“
19 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Mina?“ Pudla
nunkangu jatana wonti: „Jenia Jesus Nazarenalandru,
Naupini Propheta talku nganana wonti, ngankanali ja
jaurali ngurunguru Godani ja kana wolarani.
20 Ja worderu Priesta pirnali ja kana kaparali ngaianinali
nina naria ngulkujeli jinkila wiri, ja nina kunarkuni kati-
bala wiri.
21 Ngaiani kalkanala, Nulu Israel kulkananto. Ja karari
ditji parkulu nganai, jenia pratjana pantjila wiri.
22 Ja bakana widla palpali ngaianingundru ngaianina
ngaruparibana warai, tana nguramarani nariwonpani
wokarana warai.
23 Ja tanali palku nunkani wata mankamankana warai
ja tikana warai ja jatana warai, tanali angela mudla matja
najina, tana jatai, Nau tepi nganai.
24 Ja palpa ngaianingundru narikutuni wokarana
warai, ja jeruja mankamankana warai, worderu widla
likaukaubana warai; windri nina tanali wata najina warai.“

25 Ja Nau pudlangu jatana wonti: „Judla kana patipati ja
ngara ngurunguru jenia pratjana morlalu ngundrala, mina
Prophetali kaukaubana wonti.
26 Wata jenia Christulu ketjaketjananto ja pirnalani
nunkanani wirinanto?“
27 Ja Nulu wonina wonti pudlangu Mosingundru ja
Propheta pratjanandru jenia mildiri ngankala, mina tanali
jaurani tananani pratjanani jatana wonti.
28 Ja tana nunkangupini nguraia karakara wokarana
wonti wodajeri pudla wapananto; ja Nulu malka wondrana
wonti, Nau wiringananto.
29 Ja pudlali nina parparali ngankana wonti ja jatana
wonti: „Ngalingu ngamamai, ngangau matja kalkaurariai
ja ditji panila.“ Ja Nau wirina wonti pudlangu jela ngamala.
30 Ja jendranguta Nau pudlangunto matja ngamana nga-
rina, Nulu buka patana wonti ja nina ngurungutana wonti
ja wokaribana wonti ja pudlangu jinkina wonti.
31 Pudla milki piririna wonti, ja pudlali nina ngujamana
wonti; ja Nau pudlangundru kutingana wonti.
32 Ja pudla ngankamalina wonti: „Wata ngaldra
ngara jerkina warai, worderu Nulu paltuni ngaldrangu
kaukaubana warai, ja worderu Nulu ngaldrangu jaura
worana mildiri ngankana warai?“
33 Ja pudla nunkangupini ditjini jiritjina wonti ja
Jerusalemia tikana karitjina wonti; ja pudlali marapratjana
ja kulno ja tanana tanangunto matja jurborina, manka-
mankana wonti.
34 Ja tana jatana wonti: „Kapara morlalu jiritjina warai ja
Simoningu wondraterina warai!“
35 Ja pudlali kaukaubana wonti mina paltuni matja
pantjina, ja worderu pudlali nina ngujamana warai buka
wokaribanani.

(Ngantjani-jaura Jesu tepi terkakani ditji parkulani.)

36 Tana jenia kaukaubijiribamalinani Jesus munta
tanangu terti terkana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Murla jurangunto nganaiatimai!“
37 Tana ngarrana wonti ja japali pirna pantjina wonti, ja
tanali ngundrana wonti, tanali jaola najiai.
38 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Minandru jura japali
pirna nganai; ja minandru ngarali juranali mangangankana
jiritjiai?
39 Ngana mara ja ngana tidna najianau, ngani munta
Nauja nganai; ngana karakaranau ja najianau, ngangau
jaolali wata palku ja moku ngamalkai, worderu jura najiai
ngato ngamalkanani.“

40 Ja Nau jenia matja jatana, Nau mara ja tidna tanangu
wondraterina wonti.
41 Ngangau tanali mankinandru wata morlalu ngundrana
wonti ja ngaruparana wonti, Nau tanangu jatana wonti:
„Jura ninkida palpa ngamalkai tajinanto?“
42 Tanali nunkangu paru buru kulno, matja wajina, ja
pitjambu jinkina wonti.
43 Ja Nulu nina patana wonti ja tanangu milkini tajina
wonti.
44 Nau tanangu jatana wonti: „Tanapini jaura ngakani
nganai, tananaia ngato jurangu kaukaubanala ngani ju-
rangunto nganana, ngangau pratjana morlalu pantjinanto
mina Mosini jirijiribani jaurani ja Prophetani ja wima
jaurani ngakangundru dakanala parai.“
45 Ngadani Nulu tjuru tanani piri ngankana wonti jaura
worana ngujamananto.
46 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jeruja dakanala parai,
ja jeruja Christus ketjaketjananto, ja ditjini parkulani jiritji-
nanto.
47 Ngangau tanali talani nunkanani madlentjandru
karitjina ja madlentji kalingana kanani warupotuni
kaukaubananto ja Jerusalemingu woninanto.

48 Jura jenia pratjanandru morlalu kuranietja nganai.
49 Ja mai, ngato jurangu Ngaperaia ngakanaia tal-
pada-kanila jinpala nganai; Jerusalem ngurani ngamanau,
jura ngurula mirindru widmaterilalu.“
50 Ngadani Nulu tanana Bethaniaia dunkalkana wonti, ja
Nau mara ngutaterina wonti, ja Nulu tanana ngurungutana
wonti.
51 Ja jendranguta Nulu tanana matja ngurungutana, Nau
tanangundru danina wonti ja pariwilpaia tarana wonti.
52 Ja tanali nunkangu matja pantjaterkana ngatjina, tana
Jerusalemia tikana kurana wonti mankinali.
53 Ja tana milingeru Godaia pungani ngamana wonti, ja
Goda jurakokana wonti ja ngatjina wonti.

Ngantjani-Jaura Johanningundru.

(Ngantjani-jaura Jesu dankani ditji parkulani.)

1 Ngopera jaura nganana wonti, ja jaura Godanto nganana
wonti, ja jaura Goda nganana wonti.
2 Naupini ngopera Godanto nganana wonti.
3 Nunkangundru warupoto pantjina wonti, ja nunkan-
gupini panini wata kulno pantjina wonti mina pantjina
wonti.
4 Nunkangu tepi nganana wonti, ja tepi kanaia praitji
nganana wonti.
5 Ja praitji mintjiai ngalpurani, ja ngalpurali nina wata
patana wonti.
6 Kana kulno terkakana wonti, nina Godali jinpana wonti,
tala nunkani Johannes.
7 Naupini wokarana wonti tinkaraia, ngangau nulu
praitjandru tinkari ngankananto, pratjana nunkangundru
morlalu ngundrananto.
8 Wata nau munta praitji nganana wonti, a-ai, praitjandru
nulu tinkari ngankananto.
9 Naupini praitji morlalu, Naupini kanani warupotuni
mintjiai, mitani wokarananto.
10 Naupini mitani nganana wonti, ja mita maru nunkan-
gundru pantjina wonti, ja mita marujeli nina wata nguja-
mana wonti.
11 Nau wokarana wonti nunkanani, ja tanali nunkanali
nina wata patana wonti.
12 Worderuntjali nina patana wonti, tanangu Nulu ngu-
rula jinkina wonti Godaia kupa pantjinanto, tanali talani
nunkanani morlalu ngundranani.
13 Tanapini wata kumarali, bakana wata palku jertapa-
terinali, bakana wata materi jertapaterinali, a-ai, Godandru
dankana wonti.
14 Ja jaura palku pantjina wonti, ja ngaianangunto nga-
mana wonti, ja ngaiana pirnala nunkani najina wonti,
Ngaperi Kunakulnuja pirnalani jeribaka murlali ja morlalu
manamiri.

15 Johannili nunkangundru tinkari ngankana wonti, ja
nau maritjina wonti ja jatana wonti: „Naupini Nau nganai,
nunkangundru ngani jatana wonti: Nau ngakangu ngadani
wokarala nganai ngakangu ngopera wapana wonti; ngan-
gau Nau morla ngopera nganana wonti ngakangu.“

16 Ja nunkani manamirindru ngaiana pratjanali manina
wonti murla ja murla.
17 Ngangau jirijiribani jaura Nulia Mosili jinkina wonti;
murla ja morlalu Jesu Christungundru pantjina wonti.
18 Wata kulnujeli Goda najina wonti; Ngatamura Kunakul-
nujeli, Nauja Ngaperaia ngalpani ngamai, Nulia ngaianangu
kaukaubana wonti.

(Ngantjani-jaura G. D. 4. Adventi.)

19 Ja naupini Johannini tinkari ngankani nganai, matja
Juda kanali Jerusalemingundru Priesta ja Levita jinpanala,
tanali nina jakalkananto: „Worana jidni nganai?“
20 Ja nulu morlalu kurana wonti ja wata jedina wonti; ja
nulu morlalu kurana wonti: „Wata ngani Christus nganai.“
21 Ja tanali nina jakalkana wonti: „Worana jidni? Jidni
Elias nganai?“ Nau jatana wonti: „Wata ngani nau.“ Jidni
Propheta nganai? Ja nulu kalabana wonti: „Pani.“
22 Tana nunkangu jatana wonti: „Ja worana jidni nganai,
ngaiani kalabani jaura tikalkananto tanangu, tanali ngaian-
ina jinpana warai; mina jidni jatai jinkangundru?“
23 Nau jatana wonti: „Ngani karkanietjaia ngaiala
pitarani nganai, Kaparaia palto talku ngankinganimai,
worderu Propheta Jesaias jatana wonti.“
24 Ja tana jinpani Pharisaiandru nganana wonti.
25 Ja tanali nina jekibana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Minandru jundru multibai wata Christus ngananani ja
wata Elias ja wata Propheta?“
26 Johannili kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Ngato ngapali multibai, ja Nau jurangu terti terkai, nina
jura wata ngujamai.
27 Naupini Nau nganai, Nau ngakangu ngadani wokarala
nganai, Nau ngakangu ngopera nganana, nunkangu ngani
wata talku nganai tidnaputa jinka nunkani dukarala.“
28 Jenia Bethabarani pantjina wonti, Jordan kaiarani
jerankari, woderi Johannili multibana wonti.

29 Ditjini kulnuni Johannili najina wonti Jesus nunkangu
wokaranani, ja jatana wonti: „Najiau Godaia tjipi kuparu,
Nuluwa kana warupotuja madlentji mandrala wapaia!“
30 Naupini nganai, nunkangundru ngani jatana wonti:
„Ngakangu ngadani kana kulno wokarala nganai, Nau
ngakangu ngopera wapana wonti; ngangau Nau morla
ngopera nganana wonti ngakangu.“
31 Ja ngato nina wata ngujamana wonti, a-ai, windri
ngangau Juda kanali nina ngujamananto, jendrania ngani
wokarana wonti ngapali multibala.

32 Ja Johannili tinkari ngankana wonti ja jatana wonti:
„Ngato najina wonti Jaola pariwilpandru ngarinani mula-
para jeribaka, ja Nauja nunkangu ngamana ngarina wonti.“
33 Ja ngato nina wata ngujamana wonti, a-ai, windri
Naupini, Nulia ngana jinpana wonti ngapali multibala,
ngakangu jatana wonti: „Worangu jundru najila nganai
Jaola ngarinani ja nunkangu ngamanani, Naupini nganai,
Nau Jaolali kulikirieli multibai.“
34 Ja ngato najina wonti ja tinkari ngankana wonti:
Naupini Godaia Ngatamura nganai.
35 Tankubana ditjini Johannes nakaldra terkana wonti ja
nunkani mili mandru.
36 Ja nulu Jesu palkanani najina wonti ja jatana wonti:
„Najiau Godaia Tjipi kuparu!“
37 Ja mili mandrujeli nina matja ngarana jatanani, pudla
Jesungu karipaterina wonti.
38 Jesus worakalina karitjina wonti ja najina wonti
pudlana nunkangu karipaterinani, Nau pudlangu jatana
wonti: „Mina judla wontiai?“ Pudla nunkangu jatana wonti:
„Rabbi — jenia wondrai ngujangujara jinkinietja — woderi
jidni ngamai?“
39 Nau pudlangu jatana wonti: „Kaperalumai ja na-
jialumai!“ Pudla wokarana wonti ja najina wonti, woderi
Nau ngamanani; ja nunkangupini ditjini pudla nunkan-
gunto ngamana wonti. Ja ditji kunarku nganana wonti.
40 Andreas, Simon Petruni ngatata, pudlangundru kulno
nganana wonti, pudlali Johanningundru ngarana warai, ja
nunkangu karipaterina warai.
41 Nulupini ngopera Simon neji nunkani mankamankana
wonti, ja nunkangu jatana wonti: „Ngali Messias manka-
mankana warai, jenia wondrai Christus.“
42 Nulu nina Jesungu wapalkana wonti. Jesujeli nina
matja najina, jatana wonti: „Jidni Simon nganai, Jonani
ngatamura; jundru Kephas tala ngamalkala nganai;“ jenia
wondrai „Marda.“
43 Tankubana ditjini Jesujeli ngantjana wonti Galila-
iaia palkala, ja Nulu Philippus mankamankana wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“
44 Philippus Bethsaidandru nganana wonti, Andreani ja
Petruni ngurandru.
45 Philippula Nathanaeli mankamankana wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Ninaia, nunkangundru Mosili
jirijiribani jaurani ja Prophetali dakana wonti, ninapini
ngaiani mankamankana warai, Jesu Josephani ngatamura
Nazaretandru.“

46 Ja Nathanael nunkangu jatana wonti: „Nazaretandru ngumula dunkananto?“ Philippus nunkangu jatana wonti: „Kaparau ja najiau!“
47 Jesujeli Nathanael nunkangu wokaranani najina wonti, ja nunkangundru jatana wonti: „Najianau Israel kana morlalu, nunkangu jedini pani nganai!“
48 Nathanael nunkangu jatana wonti: „Woderindru jundru ngana ngujamai?“ Jesujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Morla ngopera Philippulu jidna karkana warai, jidni tandra pitani ngananani, ngato jidna najina warai.“
49 Nathanailali nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Rabbi, jidni Godaia Ngatamura nganai, jidni Israelani Kapara nganai!“
50 Jesujeli nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngangau ngani jinkangu jatana warai, ngato jidnana najina warai tandra pitani, jundru morlalu ngundrai? Jundru morla pirnala najila nganai nunkangupini.
51 Ja Nau nunkangu jatana wonti: Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Kararindrn jura najila nganai pariwilpa piririnani, ja Godaia angela worana taranani ja ngarinani Godaia Ngatamurani.“

2

(Ngantjani-jaura G. D. 2. Epiphanias.)

1 Ja ditji parkulani noapatamalini ditji nganana wonti Kana ngurani Galilaiani; ja Jesuni ngandri naka nganana wonti.
2 Ja tanali bakana Jesus ja mili nunkani noapatamalini ditjia karkana wonti.
3 Ja waina matja mudana, Jesuni ngandri nunkangu jatana wonti: „Waina pani morla tanalia ngamalkai.“
4 Jesus nankangu jatana wonti: „Mina ngakangu ja jinkangu Widlajai? Ditji ngakani wata wokarala wapaia.“
5 Ngandri nunkani milini jatana wonti: „Mina Nauja jurangu jatai, jenia ngankanau!“
6 Ja naka mardangapakoko pirna mara wora ja kulno terkana wonti, worderu Juda kanali milingeru ngamalkana wonti kulirkaterila, ja koko pirnali mandrani koko waka mandru kara, parkulu kara patana wonti.
7 Jesus tanangu jatana wonti: „Ngapakoko manamiri ngankanau ngapali.“ Ja tanali manamiri ngankana wonti.
8 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Kaluanau, ja bukanajinajibanietjani padakanau!“ Ja tanali padakana wonti.
9 Ja bukanajinajibanietja nina waina, nau ngopera ngapa nganana warai, wontjana wonti, ja nau ko nganana wonti

woderindru nau, windri mili milkila nganana wonti, ngangau tanali ngapa manina, bukanajinajibanietjali noangantjanipirna karkana wonti,

10 Ja nunkangu jatana wonti: „Kana pratjanali waina ngumu ngopera jinkiai, ja tana matja kaljura nganana, ngadani madlentji; jundru waina ngumu kulkana warai kararielu.“

11 Naupini malka ngopera nganana wonti, nina Jesujeli ngankana wonti Kana ngurani Galilaiani pirnala nunkani wondrala; ja milieli nunkanali morlalu ngundrana wonti nunkangu.

12 Ngadani Nau Kapernaum nguraia ngarina wonti, Nau ja ngandri nunkani ja ngatata nunkani ja mili nunkani; ja naka tanali windri ditji palpa ngamana wonti.

13 Ja Juda kanaia Passa karakara nganana wonti, ja Jesus tarana wonti Jerusalemia.

14 Ja Nulu Godaia pungaia mankamankana wonti tanana nganti pirna ja tjipi ja mulapara burungankanani ja mardatandrakaritjimalkanietja ngamanani.

15 Ja Nulu jinkandru nandrani jinka wirri ngankana wonti, ja pratjana Godaia pungandru narana wonti, tjipi ja bakana nganti pirna; ja mardatandrakaritjimalkanietjaia marda Nulu nangana wonti, ja karitjimalkani kurli tanani Nulu kokulterkibana wonti.

16 Ja Nau mulaparaburungankanietjani jatana wonti: „Padakanimai tananapara pratjana ninkidandru, ja wata ngakani Ngaperaia punga burungankani punga karitjimalkanau!“

17 Milieli nunkanali ngundrana wonti worderu dakanala parai: „Ngantjana pirnali jinkani pungandru ngana tajila nganai.“

18 Juda kanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Mina malka jundru ngaianingu wondrai, ngangau jundru ninapini ngankai?“

19 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti tanangu: „Ninapini punga wokaribamai, ja ditjini parkulani ngato ninaia terkibana tarala nganai.“

20 Juda kana jatana wonti: „Ninapini punga tanali 46 kilpawoldrani wotina wonti, ja jundru ninaia ditjini parkulani terkibana tarala nganai?“

21 Nau jenia jatana wonti nunkani palku pungandru.

22 Nau matja tepi terkakana warai narindru, milieli nunkanali ngundrana wonti, Nulu jenia tanangu jatana wonti; ja tanali jaurani morlalu ngundrana wonti, ja nunkangupini jaurani nina Jesus jatana wonti.

23 Nau Jerusalemingu nganana Passa ditji pirnani, mara-
pujeli talani nunkanani morlalu ngundrana wonti, ngangau
tanali malka nunkani najina wonti, tanana Nulu ngankana
wonti.
24 Jesujeli tanangu wata morlalu ngundrana wonti, ngan-
gau Nulu pratjana ngujamana wonti.
25 Ja nunkangu wata kulno jaura jinkinanto kanandru;
ngangau Nulu muntali ngujamana wonti, mina kanani
nganai.

3

(Ngantjani-jaura Trinitatis ditjini.)

1 Kana kulno nganana wonti Pharisaiandru, tala nunkani
Nikodemus, Juda kanaia kapara kulno.
2 Naupini Jesungu wokarana wonti tinkani, ja nunkangu
jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani milkila, jidni ngujan-
gujara jinkinietja nganai Godandru wokaranala; ngan-
gau wata kulno ngurunguru nganai tananapini malka
ngankala, tanana jundru ngankai, Goda wata nunkangunto
ngananani.“
3 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Morlalu, morlalu, ngani jinkangu jatai: Wata kana marra
dankanani, nau ngandandariai Godaia milila najila.“
4 Nikododemus nunkangu jatana wonti: „Worderu kana
marra dankala nganai nau pirna ngananani? Nau poto
mandrula ngandri mandrani wirinanto marra dankala?“
5 Jesujeli kalabana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani
jinkangu jatai: Warle wata marra dankanani ngapali ja
Jaolali, nau ngandandarila nganai Godaia mililani wirila.
6 Mina palkujeli dankai, palku nganai; ja mina Jaolali
dankai, Jaola nganai.
7 Wata ngaruparau, ngangau ngani jinkangu jatana warai:
Jura marra dankananto.
8 Watara ngakai woderi nau jertapateriai ja birungana
nunkani jundru ngarai, windri jundru wata ngujamai,
woderindru nauja wokarai ja woderi ngakai; jeruja prat-
jana, tana Jaolandru dankai.“
9 Nikodemulu kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Worderu jenia pantjiai?“
10 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Jidni ngujangujara jinkinietja nganai Israelani, ja jenia
jundru wata ngujamai?
11 Morlalu, morlalu, ngani jinkangu jatai: Ngaiani jatai
mina ngaiani ngujamai, ja kaukaubai mina ngaiani naji-
nala, ja ngaianini tinkari ngankani jura wata patai.

12 Ngani mitaia potundru jurangu jatanani, jura wata
morlalu ngundranani; worderu morla jura wata morlalu
ngundrala nganai, ngani pariwilpaia potundru jurangu
jatanani?
13 Ja wata kulno pariwilpaia tarala wapaia, windri Nauja
pariwilpandru ngarinala, Kanaia Ngatamura, Nauja pari-
wilpani nganai.
14 Ja worderu Mosili pitarani tjutju miri ngankana wonti,
jeruja tanali Kanaia Ngatamura miri ngankananto.
15 Ngangau pratjanali, nunkangu morlalu ngundranani,
wata tintaterinanto, a-ai, tepi ngurali ngamalkananto.

(Ngantjani-jaura Jaolali ditji mandrulani.)

16 Ngangau jeruja Godali mitala ngantjana wonti, Nulia
Ngatamura Kunakulno nunkani jinkina wonti, ngangau
pratjanali tana nunkangu morlalu ngundranani, wata tin-
taterinanto, a-ai, tepi ngurali ngamalkananto.
17 Ngangau Godali Ngatamura nunkani wata mitani jin-
pana wonti kalala kurala, a-ai, Nulu mitala kulkananto.
18 Warlenulu ninaia morlalu ngundranani wata kalala
maninani; ja warlenulu wata morlalu ngundranani kalala
matja manina, ngangau nulu Godaia Ngatamuraia Kunakul-
nuja talani wata morlalu ngundrai.
19 Naupini kalala nganai: Praitji mitani wokarana wonti,
ja kanali ngalpuru morla ngantjana wonti praitjani; ngan-
gau ngankana tananani madlentji nganana wonti.
20 Ngangau warle madlentji ngankai, praitjani kalakalar-
iai, ja wata praitjani wokarai, ngankana nunkani tinkari
pantjiati.
21 Warle morlalulali ngankanani, praitjani wokarala
nganai, ngangau ngankana nunkani tinkari pantjinanto,
ngangau tanali Godani ngankana warai.“

22 Ngadani Jesus ja mili nunkani Judaia mitani wokarana
wonti; ja naka Nau ngamana wonti tanangunto ja multi-
bana wonti.
23 Ja bakana Johannili multibana wonti Ainoni, Salimingu
karakara, ngangau ngapa marapu naka nganana wonti; ja
tana wokarana wonti ja multibanila manina wonti.
24 Ngangau jendranguta Johannes wata kanjangarini nga-
mana wonti.
25 Johannini milindru jatamalina pantjina wonti Juda
kanani kulirkanandru.
26 Ja tana Johanningu wokarana wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Rabbi, Naupini jinkangu nganana paraia Jordan

kaiarani jerankari, nunkangundru jundru tinkari ngankana paraia, mai, Nau multibai, ja pratjana nunkangu wokarai.“

27 Johannili kalabana wonti ja jatana wonti: „Kana kulnujeli ngandandariai palpa manila, nunkangu wata ngopera jinkinala pariwilpandru.

28 Jura muntali ngakangu tinkari ngankai, ngani jatana paraia: Ngani wata Christus nganai, a-ai, Nulu ngana jinpana wonti nunkangu ngopera.

29 Warle talpadakani noa ngamalkai, nau noangantjanipirna nganai; ja noangantjanipirnaia kamaneli, nau terkai ja nina ngarai, pirna mankiai noangantjanipirnaia ngaialandru. Naupini mankina pirna ngakani karari manamiri nganai.

30 Nau pirnarinanto, ngani wakarinanto.

31 Naupini mirindru wokarai morla pirna nganai pratjanani. Worana mitandru nganai, nau mitandru nganai ja mitandru jatai; Nau pariwilpandru wokarai morla pirna nganai pratjanani.

32 Mina Nulu najina wonti ja ngarana wonti jenia Nulu tinkari ngankai, ja tinkari ngankani nunkani wata kulnujeli patai.

33 Warle tinkari ngankani nunkani patana warai, nulu jenia morlalu kurana warai Goda morlalu nganai.

34 Ngangau worana Godali jinpana wonti, Nulu Godaia jaura kaukaubai; ngangau Godali wata Jaola ngalje jinkiai nunkangu.

35 Ngaperali Ngatamura ngantjai, ja pratjana Nulia marani nunkanani jinkina wonti.

36 Warlenulu Ngatamurani morlalu ngundrai, nulu tepi ngurali ngamalkai; worana Ngatamurani wata pankiai, nulu tepita wata najila nganai, a-ai, Godaia tiri nunkangu milingeru parai.“

4

1 Kaparali matja ngujamana, Pharisaiali ngarana warai Jesujeli morla mili ngankanani ja multibanani Johanningu

2 — Jesujeli muntali wata multibana wonti, a-ai, windri milieli nunkanali —

3 Nau Judaiandru puntina wonti ja nakaldra Galilaiaia palkana wonti.

4 Nau Samaria mitani palkingananto.

5 Nau wokarana wonti Samaria ngura kulnuni, tala nunkani Sichar, nunkangupini mitani karakara, nina Jakobali ngatamurani nunkanani Josephangu jinkina wonti.

6 Naka Jakobani ngapatjili nganana wonti. Ngangau Jesus
palkanandru matja walturina, Nau ngamana ngarina wonti
ngapatjilini; ja toda nganana wonti.
7 Samaria widla kulno wokarana wonti ngapa kaluala. Je-
sus nankangu jatana wonti: „Ngakangu jinkiau tapananto?“
8 Ngangau mili nunkani nguraia wapana wonti buka
burungankala.
9 Samarita widla nunkangu jatana wonti: „Worderu jenia,
jidni Juda kana nganai ja ngatjiai ngakangundru tapala,
ngani Samarita widla ngananani?“ Ngangau Juda kana wata
manduriai Samaritalani.
10 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti nankangu:
„Jundru Godaia poto ngujamanani ja worana Nauja nganai,
Nauja jinkangu jatai: Jinkiau ngakangu tapananto, jidni
nunkangu ngatjila nganai, ja Nulia jinkangu tepia ngapa
jinkila nganai.“
11 Widla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jundru
wata ngapakoko ngamalkai ja ngapatjili mikari nganai;
wodajerindru jundru tepia ngapa ngamalkai?
12 Jidni morla pirna nganai ngaianini ngaperani
Jakobangu, nulupini ngaianingu ninaia ngapatjili jinkina
wonti, ja nulu muntali nunkangundru tapana wonti ja
ngatamurajeli nunkanali ja ngantieli nunkanali?“
13 Jesujeli kalabana wonti ja nankangu jatana wonti:
„Warlepratjana nunkangupini ngapandru tapanani
nakaldra tertieli pantjila nganai.
14 Warle nunkangupini ngapandru tapala nganai, nina
ngato nunkangu jinkila nganai, nau ngurali wata tertieli
pantjila nganai; a-ai, naupini ngapa, nina ngato nunkangu
jinkila nganai, nunkangu ngapa jukeri pantjila nganai, nau
ngurali tepini ngakala nganai.“
15 Widla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ninapini
ngapa ngakangu jinkiau, ngani wata morla tertieli pantji-
nanto, ja wata morla ninkida wokarananto kaluala.“
16 Jesus nankangu jatana wonti: „Wapau, noa jinkani
karkau, ja nakaldra ninkida tikau!“
17 Widlali kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngani noa
pani.“ Jesus nankangu jatana wonti: „Talku jidni jatana
warai, ngani noa pani.
18 Ngangau jundru noa mara wora matja ngamalkana, ja
nau, ninapini jundru karari ngamalkai, wata noa jinkani
nganai; jenia jidni morlalu jatana warai.“
19 Widla nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngato na
jiai, jidni Propheta nganai.

20 Ngaianini ngaperi nunkangupini mardawonpani
ngatjina wonti, ja jura jatai, Jerusalemingu nau piri nganai,
woderi ngatjinanto.“
21 Jesus nankangu jatana wonti: „Widlajai, ngakangu
morlalu ngundrau, ditji kulno wokarala nganai, jura
wata morla nunkangupini mardawanpani ja wata morla
Jerusalemingu Ngapinangu ngatjila nganai.
22 Jura nunkangu ngatjiai, nina jura wata ngujamai;
ngaiani nunkangupini ngatjiai, ninaia ngaiani ngujamai;
ngangau Kulkanipirna Juda kanandru wokarai.
23 Ditji kulno wokarala nganai, ja matja karari nganai,
nunkangu tana morlalu ngatjinietja Ngapinangu ngatjila
nganai Jaolali ja morlalujeli; ngangau Ngaperali jenipara
ngantjai, nunkangu jeruja ngatjinani.
24 Goda Jaola nganai, ja tana nunkangu ngatjiai, Jaolali ja
morlalujeli nunkangu ngatjinanto.“
25 Widla nunkangu jatana wonti: „Ngani milkila
Messias wokarala nganai, nina tanali dikai Christus;
Nau wokaranani, Nulu ngaianingu pratjana kaukaubala
nganai.“
26 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngani Naujata, Nauja
jinkangu jela ngankamalila wapaia.“
27 Ja jendranguta mili nunkani tikana wonti, ja tana
ngaruparana wonti, ngangau Nau widlali ngankamaliai; ja
wata kulno jatana wonti: „Mina jundru wontiai kara? Mina
jidni nankangu jela ngankamaliai kara?“
28 Widlali ngapakoko nankani worarana wonti, ja nguraia
tikana kurana wonti, ja kanani jatana wonti:
29 „Kaparanimai ja najianimai kana kulno, Nulupini
ngakangu jatana warai pratjana, mina ngato ngankana
warai; Naumata kara Christus?“
30 Tana ngurandru dunkana wonti ja nunkangu wokarana
wonti.
31 Jendranguta mili nunkani nunkangu ngatjina wonti ja
jatana wonti: „Rabbi, tajiau!“
32 Nau tanangu jatana wonti: „Ngato buka ngamalkai
tajila ninaia jura wata ngujamai.“
33 Mili wora jaura ngankamalina wonti: „Kulnujeli
nunkangu buka jinkina warai kara?“
34 Jesus tanangu jatana wonti: „Buka ngakani nganai,
ngato jertapaterina nunkani ngankananto, Nulia ngana
jinpana wonti, ja ngankana nunkani mudananto.
35 Wata jura jatai: Pira mandru ja mandruni kampani ditji
wokarala nganai? Mai, ngani jurangu jatai, milki jurani

miririanau ja maruni najianau, ngangau nau karari talku nganai kampananto.

36 Kampanietjali kalala maniai ja tandra kampai ngurali tepia; ngangau jelali mankinanto jaupanietja ja kampanietja;

37 Ngangau ninkina jenia jaura morlalu nganai: Kulno pilki jaupanietja ja kulno pilki kampanietja.

38 Ngato jurana jinpana wonti kampananto, mina jura wata ngankana warai; kana ngurujeli ngankana wonti, ja jura ngankanani tananani wirina wonti.“

39 Nunkangupini ngurandru Samaritala marapujeli nunkangu morlalu ngundrana wonti widlaia jaurandru, nandru tinkari ngankana wonti: „Nau ngakangu jatana warai pratjana, mina ngato ngankana wonti.“

40 Samaritala nunkangu matja wokarana, tana nunkangu ngatjina wonti, Nau tanangunto ngamananto; ja Nau ditji mandru naka ngamana wonti.

41 Ja morla marapujeli nunkani jaurandru morlalu ngundrana wonti,

42 Ja widlani tana jatana wonti: „Wata morla jinkani jaurandru ngaiani morlalu ngundrai, a-ai, muntali ngaiani ngarana warai ja ngujamai, Naupini morlalu Christus, kanaia Kulkanipirna nganai.“

43 Ditji mandruni Nau nakandru puntina wonti ja Galilaiaia palkana wonti.

44 Ngangau Jesujeli muntali morlalu kurana wonti, Propheta ngaperalani mitani waka nganai.

45 Nau Galilaiani matja wokarana, Galilaialali nina patana wonti, ngangau tanali pratjana najina paraia, mina Nulu Jerusalemingu ditji pirnani ngankana paraia; ngangau bakana tana ditji pirnani wokarana wonti.

46 Jesus nakaldra Kana ngurani Galilaiani wokarana wonti, woderi Nulu ngapandru waina ngankana paraia.

(Ngantjani-jaura G. D. 21. Trinitatis.)

47 Ja kapakapara kulno nganana wonti, nunkani ngatamura muntja parana wonti Kapernaum ngurani. Nulu matja ngarana, Jesus Judaiandru Galilaiaia wokaranani, nau nunkangu wapana wonti ja ngatjina wonti, Nau ngarinanto ngatamura nunkani tepi ngankala; ngangau nau ngara wordu parana wonti.

48 Ja Jesus nunkangu jatana wonti: „Jura wata malka ja pirnala najinani, jura wata morlalu ngundranani.“

49 Kapakapara nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngariau, windrila kupa ngakani palinanto.“

50 Jesus nunkangu jatana wonti: „Tikamai, kupa jinkani
matja tepi.“ Nulu nina jaura morlalu ngundrana wonti, nina
Jesus nunkangu jatana wonti, ja tikana wonti.
51 Nau matja ngarina, mili nunkani nunkangu mandurina
wonti, ja nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti:
„Kupa jinkani matja tepi.“
52 Ja nulu tanangundru ditji jakalkana wonti nunkangu
nau tepirila wiri; ja tana nunkangu jatana wonti: „Wol-
drawirdi toda muntjali nina worarala wiri.“
53 Jeruja ngaperali ngujamana wonti, jenia nunkangupini
ditjini nganala wiri, nunkangu Jesus nunkangu jatala wiri:
„Ngatamura jinkani matja tepi;“ ja nulu morlalu ngundrana
wonti ja ngurala nunkani pratjana.
54 Naupini malka mandrula nganai Jesujeli matja
ngankana, matja Nau Judaiandru Galilaiani wokarana
wonti.

5

1 Ngadani ditji pirna nganana wonti Juda kanani, ja Jesus
tarana wonti Jerusalemia.
2 Jerusalemingu tjipi manani panto kulno nganana wonti,
nulu Juda kana talini Bethesda tala ngamalkana wonti,
nunkangu punga mara wora nganana wonti.
3 Tanangupini mandrani parana wonti muntja marapu,
butju, tjunduru, jiranga, tanali kalkana wonti ngapa patijir-
itjinanto.
4 Ngangau angela kulno pota palpa pantuni ngarina
wonti, ja nulu ngapa patijiritjibana wonti. Worana ngopera
pantuni wirinani ngapa matja patijiritjinani, nau tepi
pantjina wonti, mina muntja nulu ngamalkana wonti.
5 Kana kulno naka nganana wonti, nau kilpawoldra 38
muntja parana wonti.
6 Ninapini Jesujeli paranani najina wonti, ja Nulu ngarana
wonti, nau ditji marapu jeruja nganana, Nau nunkangu
jatana wonti: „Jundru ngantjai tepi pantjila?“
7 Muntjali nunkangu kalabana wonti: „Kaparajai, ngato
kana pani ngamalkai, nulu ngana pantuni worananto,
ngapa matja patijiritjibana; ja ngani wokaranani kulno
nguru ngakangu ngopera wiriai.“
8 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jiritjiau, turarani piri
jinkani maniau ja wirariau!“
9 Ja nurujeli naupini kana tepirina wonti, ja nulu turarani
piri nunkani manina wonti ja wirarina wonti. Ja naupini
ditji Sabbat nganana wonti.

10 Juda kana nunkangu muntjalani jatana wonti: „Karari
Sabbat nganai; ja jenia jinkangu wata manuni kurala
wapaia turarani piri jinkani waltananto.“
11 Nulu tanangu kalabana wonti: „Naupini, Nulu ngana
tepi ngankana warai, ngakangu jatana warai: Turarani piri
jinkani maniau ja wirariau!“
12 Tanali nina jakalkana wonti: „Worana Naupini kana,
Nau jinkangu jatana warai: Turarani piri jinkani maniau ja
wirariau!“
13 Naupini muntjala ko nganana wonti, worana Nau
nganai, ngangau Jesus kutingana wonti, ngangau kana
wolara nunkangupini pirini nganana wonti.
14 Ngadani Jesujeli nina Godaia pungani mankamankana
wonti ja nunkangu jatana wonti: „Mai, jidni tepirina warai;
wata morla madlentji ngankau, jinkangu morla madlentji
wokaraiati.“
15 Naupini kana wapana wonti ja Juda kanani
kaukaubana wonti: „Nau Jesus nganai, Nulu ngana tepi
ngankana warai.“
16 Ja Juda kana jendrangundruja Jesungu tirikaripaterina
wonti ja wontjana wonti nina naria nandrala, ngangau Nulu
jenia ngankana wonti Sabbatani.
17 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Ngaperali ngakanali ngankai kararielu, ja ngato bakana
ngankai.“
18 Jendrangundruja Juda kanali morla wontjana wonti
nina naria nandrala, ngangau Nulu wata windri Sab-
bat wokaribana wonti, a-ai, Nulu bakana Goda Ngaperi
nunkani dikana wonti, ja jeruja munta Goda jeribaka
ngankaterina wonti.
19 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Mor-
lalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Ngatamura munta ngan-
dandariai ngankala, Nulu wata ngopera najinani Ngaperali
ngankanani; ngangau mina Nulupini ngankai, jenia bakana
Ngatamurajeli ngankai.
20 Ngangau Ngaperali Ngatamura ngantjai, ja Nulia prat-
jana nunkangu wondrai, mina Nulia muntali ngankai; ja
ngankana morla pirna tanangu Nulia nunkangu wondrala
nganai, jura ngaruparananto.
21 Ngangau worderu Ngaperali narila jiritjibai ja tepi
ngankai; jeruja bakana Ngatamurajeli tepi ngankai tanangu
Nauja jertapateriai.
22 Ngangau Ngaperali wata kulnuni kalala kurani, a-ai,
kalala kurani pratjana Nulia Ngatamurani jinkina wonti,

23 Ngangau pratjanali Ngatamura pirna ngundrananto,
worderu tanali Ngaperi pirna ngundrai. Warlenulu Ngata-
murani wata pirna ngundrai, nulu Npaperi wata pirna
ngundrai, Nulia ninaia jinpanala.
24 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warlenulu
jaura ngakani ngarai, ja nunkangu morlalu ngundrai, Nulia
ngana jinpanala, nulu tepi ngurali ngamalkai; ja kalalani
nau wata wokarai, a-ai, nau narindru tepia wiringana
wonti.
25 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Ditji kulno
wokarala nganai, ja matja karari nganai, narieli Godaia
Ngatamuraia ngaiala ngarala nganai, ja tanali ngarai, tana
tepirila nganai.
26 Ngangau worderu Ngaperali muntali nunkangu tepi
ngamalkai, jeruja bakana Nulia Ngatamurani jinkina wonti,
tepi muntali nunkangu ngamalkala.
27 Ja Nulia nunkangu ngurula jinkina wonti kalala ku-
rananto; ngangau Nauja Kanaia Ngatamura nganai.
28 Wata ngaruparanau nunkangupini; ngangau ditji kulno
wokarai, nunkangupini pratjanali, tana nari kutuni parai
ngaiala nunkani ngarala nganai,
29 Ja dunkala nganai, tanali ngumu ngankanala tepia
terkakala nganai, ja tanali madlentji ngankanala terkakala
nganai kalalaia.
30 Ngani ngandandariai muntali ngakangundru ngankala;
a-ai, worderu ngato ngarai, jeruka ngato kalala kurai;
ja kalala kurani ngakani talku nganai, ngangau ngato
wata ngakani jertapaterinali wontiai, a-ai, windri nunkani
jertapaterinali, Nulia ngana jinpanala.
31 Ngato ngakangundru muntali jaura ngamalkanani,
jaura ngakani wata morlalu ngananani;
32 Kulno nguru ngakangundru jaura jatai, ja ngani milkila,
jaura nunkani morlalu nganai, ninaia Nulia ngakangundru
jatai.
33 Jura Johanningu jinpana paraia, ja nulu jaura jatana
paraia morlaluja.
34 Ngato wata kanandru jaura morlalu maniai, a-ai, jenia
ngani jatai, jura kulkani ngamalkananto.
35 Nau jerkini ja mintjini praitji nganana wonti; ja jura
ngantjana paraia ditji ngalje murlali nganala praitjani
nunkanani.
36 Ngato jaura morlalu morla pirna ngamalkai Johan-
ningu; ngangau tananapini ngankana, tanana Ngaperali
ngakangu jinkinala, ngato tanana mudananto, tananapini
ngankana tanana ngato ngankai, ngakangundru morlalu
jatai, Ngaperali ngana jinpanala.

37 Ja Ngaperali, Nulia ngana jinpanala, munta ngakangundru jaura morlalu jatana wonti. Jura wata ngaiala nunkani ngarana wonti, ja wata mudla nunkani najina wonti;
38 Ja jaura nunkani wata jurangu parala wapaia, ngangau ninaia, ninaia Nulia jinpanala, nunkangu jura wata morlalu ngundrai.
39 Jura wontiai Godaia jaurani, ngangau jura ngundrai nunkangu tepi ngurali ngamalkala, ja tanapini nganai, tanana ngakangundru kaukaubai.
40 Ja jura wata ngantjai ngakangu wokarala tepi ngamalkala.
41 Kanandru wata ngato pirnala maniai.
42 Ngato jurana ngujamai, jura wata Godaia ngantjana jurangu ngamalkai.
43 Ngani wokarana wonti Ngaperaia ngakanaia talani, ja jura ngana wata patai; kulno nguru wokaranani jurangu talani nunkanani, nina jura patala nganai.
44 Worderu jura morlalu ngundrananto jura pirnala manijiribamaliai; ja kulnuja Godaia pirnala jura wata wontiai?
45 Wata ngundranau ngani jurangundru ngulkuterkala nganai Ngaperani, a-ai, Moses jurani ngulkuterkanietja nganai, nunkangu jura kalkani jurani kurana warai.
46 Ngangau jura Mosingu morlalu ngundranani, jura ngakangu morlalu ngundranani, ngangau nulu ngakangundru dakana wonti.
47 Jura jaurani nunkanani wata morlalu ngundranani, worderu jura jaurani ngakanani morlalu ngundrananto?“

6

(Ngantjani-jaura Lätare ditjini.)

1 Ngadani Jesus Galilaia ja Tiberias panto jerankaria pararana wonti.
2 Ja kana wolara nunkangu karipaterina wonti, ngangau tanali tanana malka najina wonti, tana Nulu muntjani ngankana wonti.
3 Ja Jesus mardawonpaia tarana wonti, ja naka Nau ngamana ngarina wonti nunkani milinto.
4 Ja Passa, Juda kanaia ditji pirna, karakara nganana wonti.
5 Jesus milkieli pariparina wonti ja najina wonti kana wolara nunkangu jurborinani, Nau Philippungu jatana wonti: „Wodajerindru ngaiana buka burungankananto tanali tajinanto?“
6 Jenia Nau jatana wonti nina wontjana; ngangau Nau munta milkila nganana wonti, mina Nau jertapaterina wonti ngankala.

7 Philippulu nunkangu kalabana wonti: „200 mardatan-
drali buka tanangu wata matja nganai, pilkipilki kulnujeli
tanangundru windri ngalje maniati.“
8 Mili kulno nunkani Andreas, Simon Petruni ngatata,
nunkangu jatana wonti:
9 „Kanku kulno ninkida nganai, nulia buka ngunku mara
wora ja paru mandru ngamalkai; ja mina jenia tanangu
marapuni!“
10 Jesus jataua wonti: „Ngankanau kana wolara ngamana
ngarinanto!“ Nunkangupini pirini kanta marapu nganana
wonti. Ja kana 5000 ngamana ngarina wonti.
11 Jesujeli buka patana wonti, ja Nulu jurakokana wonti,
ja tanana milini jinkina wonti, ja milieli tanangu matja
ngamana ngarina; jeruja bakana parundru, worderuntja
tanali ngantjana wonti.
12 Tana matja jerturina, Nau milini nunkanani jatana
wonti: „Buka worduwordu kampanau, ngangau panila
tintananto.“
13 Tanali kampana wonti, ja billi marapratjana ja mandru
buka worduwordujeli manamiri ngankana wonti buka
ngunku mara worandru, tanana, tanali matja tajina, pin-
pana wonti.
14 Kana worali nina malka, Jesujeli ngankanani matja na-
jina, tana jatana wonti: „Naupini morlalu Nauja Propheta
nganni, Nauja mitani wokarananto!“
15 Jesujeli matja ngujamana, tana jertapaterinani wokar-
ala ja nina patala ja nina mitaia kapara ngankala, Nau
nakaldra mardawonpaia kutingana wonti kulnulu.
16 Matja kalkaurarina, mili nunkani pantuja ngarina
wonti,
17 Ja tana botani wirina wonti ja ngapani Kapernaumia
wapana wonti; ja matja ngalpuru ngananani, Jesus wata
tanangu wokarana warai;
18 Ja panto patijiritjina wonti, ngangau watara pirna
ngakana wonti.
19 Tana Statia 25 kara, 30 kara worita wapana, tanali
Jesus najina wonti ngapani wapanani ja botani karakara
wokaranani; ja tana japali pantjina wonti.
20 Nau tanangu jatana wonti: „Nganimata Nauja, wata
japali ngananau.“
21 Tana jertapaterina wonti nina botaia manila, ja nurujeli
bota dirkalaia pararana wonti, wodajeri tana jertapateri-
nani pararala.
22 Ditji kulnuni, tanali kana wolarali panto dirkalani
jerankari matja terkana, najina wonti, wata bota nguru

naka nganala wiri, windri naupara kulnulu, ja Jesus wata milini nunkanani jela botani wirila wiri, a-ai, windri mili nunkani pilki wapala wiri

23 — Bota nguru wokarana warai Tiberiandru nunkangupini pirini karakara, wodajeri tanali buka tajila wiri Kaparaia jurakokanandru—;

24 Kana worali najina, Jesus wata ninkida ngananani, bakana wata mili nunkani, tana bakana bota worani wirina wonti, ja Kapernaum ngurani wokarana wonti Jesus wontila.

25 Ja tanali nina pantuni jerutajerra matja mankamankana tana nunkangu jatana wonti: „Rabbi, winta jidni ninkida wokarana warai?“

26 Jesujeli tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Jura ngana wata wontiai, ngangau jura malka najila wiri, a-ai, ngangau tanangupini bukandru jura tajila wiri ja jerturila wiri.

27 Wata jenipara buka ngankanau jenia mudai, a-ai, jenipara buka, jenia tepi nguralini parala nganai, ninapini Kanaia Ngatamurajeli jurangu jinkila nganai; ngangau Ninapini Goda Ngaperali morlalu kurana wonti.“

28 Tana nunkangu jatana wonti: „Mina ngaiani ngankananto Godaia ngankana ngankala?“

29 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Naupini Godaia ngankana nganai: Jura nunkangu morlalu ngundrananto, ninapini Nulia jinpanala.“

30 Tana nunkangu jatana wonti: „Mina malka jundru ngankai, ngaiani nina najinanto ja jinkangu morlalu ngundrananto? Mina jundru ngankai?

31 Ngaianini ngaperi worali pitarani Manna tajina wonti, worderu dakanala parai: Buka pariwilpandru Nulia tanangu tajinanto jinkina wonti.“

32 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Wata Mosili jurangu buka pariwilpandru jinkina wonti, a-ai, Ngaperali ngakanali jurangu buka morlalu pariwilpandru jinkiai.

33 Ngangau Godaia buka Nauja nganai, Naupini pariwilpandru ngariai, ja mitalani tepi jinkiai.“

34 Tana nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, milingeru ngaianingu ninapini buka jinkiau!“

35 Jesus tanangu jatana wonti: „Ngani tepia buka nganai; worana ngakangu wokarai nauja wata mauali pantjila nganai; ja warle ngakangu morlalu ngundrai, nauja wata morla tertieli pantjila nganai:

36 Ngani jurangu jatana warai: Jura ngana najina warai ja wata morlalu ngundrai.

37 Pratjana mina Ngaperali ngakanali ngakangu jinkiai,
ngakangu wokarala nganai, ja worana ngakangu wokarai,
ninapini ngato wata narrala nganai.
38 Ngangau ngani pariwilpandru ngarina wonti wata
ngakani jertapaterina ngankala, a-ai, nunkani jertapate-
rina, Nulia ngana jinpanala.
39 Jenia Ngaperaia jertapaterina nganai, Nulia ngana
jinpanala: Ngato pratjanandru, mina Nulia ngakangu jink-
inala, panila tintananto, a-ai, ngato jenia ditjini ngadalani
jiritjibananto.
40 Ngangau jenia Ngaperaia ngakanaia jertapaterina
nganai: Warle Ngatamura najiai, ja nunkangu morlalu
ngundrai, tepi ngurali ngamalkananto; ja ngato nina ditjini
ngadalani jiritjibala nganai.“
41 Juda kana buljubuljurina wonti, ngangau Nau jatana
warai: „Ngani jenipara buka nganai, Nau pariwilpandru
matja ngarina.“
42 Ja jatana wonti: „Naupini wata Jesus, Josephani
ngatamura, nunkani ngaperi ja ngandri ngaiani ngujamai?
Worderu Naupini jatai: Ngani pariwilpandru matja nga-
rina?“
43 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Wata
buljubuljurilkijiribamalianau.
44 Wata kulno ngurunguru nganai ngakangu wokarala,
Ngaperali ngakanali, Nulia ngana matja jinpana, nina wata
parumanani; ja ngato nina ditjini ngadalani jiritjibala
nganai.
45 Propheta worani dakanala parai: Ja tana pratjana
jenipara nganala nganai, tanali Godandru ngujangujara
matja manina; warletanali Ngaperandru matja ngarana ja
kirina, ngakangu wokarai.
46 Wata kulnujeli Ngapina najina warai, a-ai, windri Nulia,
Nauja Ngaperandru nganai, Nulia Ngapina matja najina.
47 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warle ngakangu
morlalu ngundrai, nulu tepi ngurali ngamalkai.
48 Ngani tepia buka nganai.
49 Ngaperi worali juranali pitarani Manna tajina wonti ja
palina wonti.
50 Naupini buka, pariwilpandru matja ngarina, jenipara
nganai, tanali nunkangundru tajinanto ja wata palinanto.
51 Ngani tepia buka nganai, Naupini pariwilpandru matja
ngarina; warle nunkangupini bukandru tajila nganai, nulu
tepi ngamalkala nganai ngurali; Naupini buka, nina ngato
jinkila nganai, ngani palku nganai, ninaia ngani jinkiterila
nganai mitalaia tepini.“

52 Juda kana jatamalina wonti ja jatana wonti: „Worderu
Nulupini ngaianingu palku nunkani jinkila nganai taji-
nanto?“
53 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani
jurangu jatai: Jura wata Kanaia Ngatamuraia palku tajinani,
ja kumari nunkani tapanani, jura wata tepi jurangu nga-
malkanani.
54 Warle ngana palku tajiai, ja ngana kumari tapai, nulu
tepi ngurali ngamalkai, ja ngato nina ditjini ngadalani
jiritjibala nganai.
55 Ngangau ngani palku buka morlalu nganai, ja ngani
kumari tapani morlalu.
56 Warle ngana palku tajiai, ja ngana kumari tapai, nau
ngakangu ngamai ja ngani nunkangu.
57 Worderu ngana Ngaperi tepieli jinpanala, ja ngani
Ngaperandru tepi nganai; jeruja bakana warle ngana tajiai,
nau ngakangundru tepi ngamala nganai.
58 Naupini jenipara buka nganai, Nauja pariwilpandru
matja ngarina; wata jeruja worderu ngaperi worali juranali
Manna tajina wonti ja palina wonti; warle ninapini buka
tajiai, nau ngurali tepi ngamala nganai.“
59 Tananapini Nau jatana wonti, Nulu Kapernaum jaura
pungani ngujangujara jinkina.
60 Mili nunkani marapujeli jenia matja ngarana, tana
jatana wonti: „Naupini jaura ngurunguru nganai, worana
ngurunguru nganai nina ngarala?“
61 Jesujeli muntali matja ngujamana, mili nunkani jen-
drangundruja buljubuljurinani, Nau tanangu jatana wonti:
„Jendrangundruja jura kintjakintjariai?
62 Jura najinani Kanaia Ngatamura taranani, wodajeri
Nauja ngopera nganana wonti?
63 Jaola nganai, Nulia tepi ngankai, palku baku nganai;
Tananapini jaura, ngato jurangu kaukaubana warai; Jaola
ja Tepi tanapini nganai.
64 Ja palpa jurangundru nganai, tanali wata morlalu
ngundrai.“ Ngangau Jesus ngoperandru milkila nganana
wonti, warletana nganai, tanali wata morlalu ngundrai, ja
warle nina wontawontala nganai.
65 Ja Nau jatana wonti: „Jendrangundruja ngani jurangu
jatana warai: Wata kulno ngurunguru nganai ngakangu
wokarala, nunkangu ngopera wata jinkinala Ngaperandru.“
66 Jendrangundruja mili nunkani marapu tikana wonti, ja
wata morla nunkangunto wirarina wonti.
67 Jesus marapratjana ja mandruni jatana wonti: „Jura
bakana jertapateriai ngakangundru wapana kurala?“

68 Simon Petrulu nunkangu kalabana wonti: „Kaparajai,
worangula ngaiani wapananto? Jundru tepi nguralia jaura
ngamalkai,
69 Ja ngaiani morlalu ngundrana warai ja ngujamana
warai, jidni Christus Goda tepia Ngatamura nganai.“
70 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Wata ngato jurana
marapratjana ja mandru ngakani kalkalkana wonti? Ja
kulno jurangundru kutji nganai.“
71 Nulu Judas Ischariot Simoni ngatamura ngundrana
wonti, ngangau nulupini nina wontawontananto, ja nau
marapratjana ja mandrundru kulno nganana wonti.

7

1 Ja ngadani Jesus Galilaiani wirarina wonti; ngangau
Nulu wata ngantjana wonti Judaiani wirarila, ngangau Juda
kanali nina wontina wonti naria nandrala.
2 Juda kanaia pungawalpaia ditji pirna karakara nganana
wonti.
3 Tana ngatata nunkani nunkangu jatana wonti: „Ninki-
dandru puntiau ja Judaiaia wapau, ngangau bakana milieli
jinkanali ngankana jinkani najinanto, tananaia jundru
ngankai.
4 Ngangau wata kulnujeli kurukuru ngankai, ja wontite-
riai tinkari pantjinanto. Jundru jenia ngankanani mitalani
wondrateriau.“
5 Ngangau bakana ngatatajeli nunkanali nunkangu wata
morlalu ngundrana wonti.
6 Jesus tanangu jatana wonti: „Miljaru ngakani wata
wokarana warai, ditji jurani milingeru nganai.
7 Mitala ngandandariai jurangu kalakalarila; ngakangu
tana kalakalariai, ngangau ngato tanangundru jaura mor-
lalu kurai, ngankana tanani madlentji nganai.“
8 Jura nunkangupini ditji pirnaia taranau; ngani wata
nunkangupini ditji pirnaia tarai, ngangau miljaru ngakani
wata kantji wokarana warai.
9 Nau tananapini tanangu matja jatana, Nau Galilaiani
ngamantina wonti.
10 Ngatata nunkani matja tarana, ngadani Nau bakana
ditji pirnaia tarana wonti, wata kantji, a-ai, kurukuru jeri.
11 Juda kanali nina wontina wonti ditji pirnani ja jatana
wonti: „Wodajeri Nau?“
12 Kana wolara marapujeli nunkangundru buljubuljurilk-
ijiribamalina wonti. Palpa jatana wonti: „Nau ngumu
nganai;“ palpa jatana wonti: „Pani, Nulu kana wolara
karkarkai.“

13 Wata kulno nunkangundru tinkari jatana wonti, ngangau tana Juda kanandru japali nganana wonti.
14 Ditji pirna worani terti Jesus Godaia pungani tarana wonti ja ngujangujara jinkina wonti.
15 Ja Juda kana ngaruparana wonti ja jatana wonti: „Worderu Nulupini jauraia kirila ngujamai, wata Nauja ninaia kirina warai?“
16 Jesujeli tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngakani ngujangujara wata ngakani nganai, a-ai, nunkani, Nulia ngana jinpanala.
17 Kulnujeli ngantjanani nunkani jertapaterina ngankala, nulupini ngujamala nganai, naupini ngujangujara Godandru ngananani kara, ngato ngakangundru muntali kaukaubanani kara.
18 Warle nunkangundru muntali kaukaubai, nulu pirnala nunkani wontiai; warle nunkanipini pirnala wontiai, Nulia ninaia jinpanala, Nauja morlalu nganai, ja madlentji wata nunkangu nganai.
19 Wata Mosili jurangu jirijiribani jaura jinkina wonti? Ja wata kulnujeli jurangundru jirijiribani jaurani pankiai; Minandru jura wontiai ngana naria nandrala?“
20 Kana wolarali kalabana wonti ja jatana wonti: „Jundru kutji ngamalkai; warle wontiai, jidna naria nandrala?“
21 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngankana kulno ngato ngankana warai, ja jura pratjana ngaruparai.
22 Jendrangundruja, ngangau Mosili jurangu kaluwali ngankani jinkina wonti, — nau wata Mosingundru, a-ai, ngaperi worandru — jura bakana Sabbatani karuwali ngankai.
23 Kana kulnujeli karuwali ngankala Sabbatani maninani, ngangau Mosini jirijiribani jaura wata wokaribananto; ngakangu jura tiririai, ngangau ngato kana kulno tepi ngankana warai Sabbatani?
24 Wata kalala kuranau milkieli najinandru, a-ai, kalala talku kuranau?“
25 Jerusalemala palpa jatana wonti: „Wata Naupini Nauja nganai, ninaia tanali wontiai naria nandrala?
26 Ja mai, Nulia tinkari kaukaubai, ja tana nunkangu panila jatai. Kana kaparali morlalu ngujamana warai, Naupini Christus nganai?
27 Ninapini ngaiani ngujamai wodajerindru Nauja nganai; Christus wokaranani, wata kulnujeli ngujamala nganai, wodajerindru Nau nganai.“
28 Jendranguta Jesus Godaia pungani parparali maritjina wonti ja ngujangujara jinkina wonti ja jatana wonti: „Kau,

jura ngana ngujamai, ja bakana milkila wodajerindru ngani
nganai; ja ngani wata ngakangundru munta wokarana
wonti, a-ai, Naupini morlalu nganai, Nulia ngana jinpanala,
ninapini jura wata ngujamai:
29 Ngato ninaia ngujamai; ngangau ngani nunkangundru
nganai, ja Nulia ngana jinpanala.“
30 Tanali wontina wonti nina patala, ja wata kulnujeli
mara nunkangu kurana wonti; ngangau ditji nunkani wata
kantji wokarana warai.
31 Marapujeli kana wolarandru nunkangu morlalu ngun-
drana wonti ja jatana wonti: „Christus wokaranani, Nulu
morla malka ngankala nganai, Nulupini matja ngankana
warai?“
32 Pharisaiali ngarana wonti kana wolarali jenia nunkan-
gundru buljubuljurilkijiribamalinani. Ja Priesta pirnali ja
Pharisaiali mili jinpana wonti nina patananto.
33 Jesus tanangu jatana wonti: „Windri miljaru wordu
morla ngani jurangunto nganai, ja ngani nunkangu wapala
nganai, Nulia ngana jinpanala.
34 Jura ngana wontila nganai ja wata mankamankala
nganai; ja wodajeri ngani nganai, nakani jura ngandan-
dariai wokarala.“
35 Juda kana ngankamalina wonti: „Wodajeri Nulupini
ngantjai palkala, ngangau ngaiani ninaia wata manka-
mankananto? Nulia ngantjai Griekani wapala, tana tjautjau
ngamai, Griekani ngujangujara jinkila?
36 Mina nulupini jaurali wondrai, ninapini Nauja jatana
warai: Jura ngana wontila nganai ja wata mankamankala
nganai; ja: Wodajeri ngani nganai, nakani jura ngandan-
dariai wokarala?“
37 Ditji pirnaia mudani ditjini, nau morla pirna nganana
wonti, Jesus terkana wonti ja maritjina wonti ja jatana
wonti: „Worana tertieli nganai, nau ngakangu wokaraia-
timai ja tapaiatimai!
38 Warle ngakangu morlalu ngundrai, worderu jaura jatai:
Nunkani palkundru tepia ngapa kaiari ngakala nganai.“
39 Jenia Nau Jaolandru jatana wonti, nina tanali man-
inanto, tana nunkangu morlalu ngundrai; ngangau jen-
dranguta Jaola kulikiri wata kantji wokarana wonti, ngan-
gau Jesus wata pirnala nunkani manina wonti.
40 Kana wolarandru marapu, tanali tananapini jaura
matja ngarana, jatana wonti: „Naupini morlalu Naupara
Propheta nganai!“
41 Palpa jatana wonti: „Naupini Christus nganai;“ palpa
jatana wonti: „Wata Galilaiandru Christus wokarai?

42 Wata Godaia jaura jatai: Davidani ngatamurandru,
ja Bethlehem ngura wakandru, wodajeri David nganana
wonti, Christus wokarala nganai?“
43 Jeruja kana wolara tidatida ngankijiribamalina wonti
nunkangundru.
44 Palpali tanangundru ngantjana wonti nina patala, ja
wata kulnujeli mara nunkangu kurana wonti.
45 Mili Priesta pirnani ja Pharisaiani wokarana wonti,
ja tana tanangu jatana wonti: „Minandru jura nina wata
padakana warai?“
46 Milieli kalabana wonti: „Wata pota kulno kana kulnu-
jeli kaukaubana warai, Nulupini kanali jeribaka.“
47 Pharisaiali tanangu kalabana wonti: „Nulu jurana
bakana karkarkana warai?
48 Kapara kulnujeli kara Pharisaia kulnujeli kara
nunkangu morlalu ngundrai?
49 A-ai, windri tanapini kana wolara, tanali jirijiribani
jaura wata ngujamai; jakajai tanangu.“
50 Nikodemus tanangu jatana wonti, nau tinkani
nunkangu wokarana paraia, ja kulno tanangundru nganana
wonti:
51 „Ngaianani jirijiribani jaurali wata kana kulnuni kalala
kurai, nina wata ngopera ngaranani ja ngujamanani mina
nulu ngankai?“
52 Tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Jidni bakana Galilaiala nganai? Wontjamai ja najiamai,
Galilaiandru wata Propheta terkakala nganai.“
53 Ja pratjana pungaia tananaia wapana wonti.

8

1 Jesus maninindri mardawonpaia wapana wonti.
2 Dankudankubana Nau nakaldra Godaia pungani
wokarana wonti, ja kana wolara nunkangu wokarana
wonti, ja Nau ngamana ngarina wonti ja tanangu
ngujangujara jinkina wonti.
3 Jaura jinkinietjali ja Pharisaiali widla kulno nunkangu
wapalkana wonti, tanali nana pinta wokaribanani matja
patana, ja nana terti terkibana wonti,
4 Ja nunkangu jatana wonti: „Ngujangujara jinkinietjajai,
nanapini widla tanali patana warai morlalu pinta wokarib-
anani.
5 Mosili jirijiribani jaurani ngaianingu jirijiribana wonti,
jenipara mardali dakananto, mina jidni jatai?“
6 Jenia tana nunkangu jatana wonti nina wontjala,
ngangau tanali palpa ngamalkananto nunkangundru

ngulkuterkala. Jesus buruna ngarina wonti ja marawutjujeli mitani dakana wonti.

7 Ngangau tana nina milingeru jakalkanani, Nau miririna tarana wonti ja tanangu jatana wonti: „Warle jurangundru madlentji pani ngani, nulia marda ngoperalali nanaia dakananto.“

8 Ja nakaldra Nau buruna ngarina wonti ja mitani dakana wonti.

9 Tanali jenia matja ngarana, burka tanangu ngulkuterkana wonti, ja tana dunkana wonti kulnulu kulnulu, pinarandru wonina nakajelu; ja Jesus kulnulu ngamana wonti, ja widla terti terkantinani.

10 Jesus miririna tarana wonti, ja ngangau Nulu wata kulno najina wonti windri nana widla, Nau nankangu jatana wonti: „Widlajai, woderi jinkani tana ngulkuterkani-etja? Wata kulnujeli jinkangu kalala jinkina warai?“

11 Nani jatana wonti: „Wata kulnujeli Kaparajai!“ Jesus nankangu jatana wonti: „Jeruja bakana ngato jinkangu wata kalala kurala nganai; wapau, ja wata morla madlentji ngankau!“

12 Nakaldra Jesujeli tanangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Ngani mitaia praitji nganai; worana ngakangu karipaterila nganai, nau wata ngalpurani wirarila nganai, a-ai, nulu tepia praitji ngamalkala nganai.“

13 Pharisaia nunkangu jatana wonti: „Jidni jinkangundru munta tinkari ngankateriai; tinkari ngankani jinkani wata morlalu nganai.“

14 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Bakana ngato ngakangundru muntali tinkari ngankanani, tinkari ngankani ngakani morlalu nganai, ngangau ngani milkila wodajerindru ngani wokarana wonti ja wodajeri ngani wapala nganai; jura wata milkila wodajerindru ngani wokarai ja wodajeri ngani wapai.

15 Jura palkundru kalala kurai: ngato wata kulnuni kalala kurai.

16 Ja ngato bakana kalala kuranani, kalala kurani ngakani morlalu ngangai; ngangau ngani wata kulnulu nganai, a-ai, ngani ja Ngaperi Nulia ngana jinpanala.

17 Ja bakana jurani jirijiribani jaurani dakanala parai: Kana mandruja tinkari ngankani morlalu nganai.

18 Ngato ngakangundru muntali tinkari ngankai, ja Ngaperali, Nulia ngana jinpanala, ngakangundru tinkari ngankai.“

19 Tana nunkangu jatana wonti: „Woderi Ngaperi jinkani nganai?“ Jesujeli kalabana wonti: „Jura wata ngana ja wata

Ngaperi ngakani ngujamai; jura ngana ngujamanani, jura
bakana Ngaperi ngakani ngujamanani.“
20 Tananapini jaura Jesujeli mardatandra kokuni
karakara jatana wonti, Nulu Godaia pungani ngujangujara
jinkinani; ja wata kulnujeli nina patana wonti, ngangau
ditji nunkani wata kantji wokarana warai.
21 Jesus nakaldra tanangu jatana wonti: „Ngani wapai,
ja jura ngana wontila nganai, ja madlentjani juranani jura
palila nganai; wodajeri ngani wapai, naka jura ngandan-
dariai wokarala.“
22 Juda kana jatana wonti: „Nulia ngantjai kara munta
nari ngankaterila, ngangau Nau jatai: Wodajeri ngani
wapai, naka jura ngandandariai wokarala?“
23 Ja Nau tanangu jatana wonti: „Jura ngarinalundru
nganai, ngani mirindru nganai; jura nunkangupini mitan-
dru nganai, ngani wata nunkangupini mitandru nganai.
24 Ngani jurangu matja jatana warai, jura madlentjani
juranani palila nganai; ngangau jura wata morlalu ngun-
dranani ngani Nauja nganai, jura madlentjani juranani
palila nganai.“
25 Tana nunkangu jatana wonti: „Worana jidni nganai?“
Ja Jesus tanangu jatana wonti: „Ngopera jenia, mina ngani
jurangu jatai.
26 Marapu ngato ngamalkai jurangundru jatala ja kalala
kurala; ja Nauja, Nulia ngana jinpanala, morlalu nganai,
ja mina ngato nunkangundru ngarana wonti, jena ngato
mitalani kaukaubai.“
27 Tanali wata ngujamana wonti, Nau tanangu Ngaperan-
dru jatanani.
28 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura Kanaia Ngatamura
matja miri ngankana warai, ngadani jura ngujamala nganai
ngani Nauja nganai, ja ngato muntali panila ngankai, a-ai,
worderu Ngaperali ngakangu ngujangujara jinkina wonti,
jenia ngato kaukaubai.
29 Ja Nulia ngana jinpanala, Naupini ngakangunto nganai;
ja Ngaperali ngana wata kulnulu worarai, ngangau ngato
milingeru ngankai, mina Nulia ngantjai.“
30 Nulu jenia kaukaubanani, marapujeli nunkangu mor-
lalu ngundrana wonti.
31 Jesus tanangu Juda kanani, tanali nunkangu morlalu
ngundranani, jatana wonti: „Jura jaurani ngakanani wonki
ngamanani, jura morlalu mili ngakani ngananani,
32 Ja jura morlaluta ngujamala nganai, ja morlalulali
jurana kurakala nganai.“
33 Tanali nunkangu kalabana wonti: „Abrahamani ngata-
mura ngaiani nganai, ja wata pota kulno ngaiani kulnuja

mili nganana wonti; worderu jidni jatai: «Jura kurakanila pantjinanto?»“

34 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warle madlentji ngankai, nau madlentjaia mili nganai.

35 Mili wata ngurali pungani ngamai; Ngatamura ngurali ngamai.

36 Ngatamurajeli jurana kurakanani, jura kantji kurakanila nganala nganai.

37 Ngani milkila jura Abrahamani ngatamura nganai; ja jura wontiai ngana naria nandrala, ngangau jaura ngakani wata jurangu wiriai.

38 Ngato kaukaubai, mina ngato Ngaperani ngakanani najina wonti; ja jura ngankai, mina jura ngaperani juranani najina warai.“

39 Tanali nunkangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngaperi ngaianini Abraham nganai.“ Jesus tanangu jatana wonti: „Jura Abrahamani kupa ngananani, jura bakana Abrahamani ngankana ngankananto.

40 Karari jura ngana wontiai naria nandrala, jenipara kana Nulia jurangu morlalu kaukaubana warai, nina ngato Godandru ngarana wonti; jenia Abrahamali wata ngankana wonti.

41 Jura ngaperaia juranaia ngankani ngankai.“ Tana nunkangu jatana wonti: „Ngaiani wata palakantjindru dankana wonti; Ngaperi kulno ngaiani ngamalkai, ninaia Goda.“

42 Jesus tanangu jatana wonti: „Goda Ngaperi jurani ngananani, jura ngana ngantjanani; ngangau ngani Godandru dunkana wonti ja wokarana wonti, ngangau bakana ngani wata munta wokarana wonti, a-ai, Nulia ngana jinpanala.

43 Minandru jura jaura ngakani wata ngujamai? Ngangau jura ngandandariai jaura ngakani ngarala.

44 Jura ngaperi kutjindru nganai, ja ngaperaia juranaia jertapaterina jura jertapateriai ngankala. Naupini kananandranietja ngoperandru nganana wonti, ja morlalulani nau wata terkai, ngangau morlalula wata nunkangu nganai. Nau jedi jatanani, nulu nunkangundru munta jatai, ngangau nau jedikantji nganai ja nunkanipini ngaperi.

45 Ngangau ngani jurangu jatai, jura ngakangu wata morlalu ngundrai.

(Ngantjani-jaura Judica ditjini.)

46 Warle jurangundru ngakangu madlentji kulno wondrai? Ngani morlaluta jatanani, minandru jura ngakangu wata morlalu ngundrai?

47 Worana Godandru nganai, nulu Godaia jaura ngarai;
jendrangundruja jura wata ngarai, ngangau jura wata
Godandru nganai.“
48 Juda kanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ngaiani wata talku jatai, jidni Samarita kana nganai ja
kutji ngamalkai?“
49 Jesujeli kalabana wonti: „Ngato wata kutji ngamalkai,
a-ai, ngato Ngaperi ngakani pirna ngundrai, ja jura ngana
wata pirna ngundrai.
50 Ngato wata pirnala ngakani wontiai; Kulno nganai,
Nulupini ninaia wontiai ja kalala kurai.
51 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Kulnujeli jaura
ngakani ngamalkanani, nulu ngurali wata nari najila
nganai.“
52 Juda kana nunkangu jatana wonti: „Karari ngaiani ngu-
jamai, jundru kutji ngamalkai; Abraham ja Propheta palina
wonti, ja jidni jatai: Kulnujeli jaura ngakani ngamalkanani,
nulu ngurali wata nari najila nganai.
53 Jidni morla pirna nganai ngaianini ngaperani Abra-
hamangu, nau palina wonti? Ja Propheta wora palina
wonti; worana jidni munta ngankateriai?“
54 Jesujeli kalabana wonti: „Ngani munta pirna nganka-
terinani pirnala ngakani pani nganai; Ngaperali ngakanali
ngana pirna ngankai, nunkangundru jura jatai, Nauja Goda
jurani nganai.
55 Ja jura ninaia wata ngujamana warai; ngato ninaia
ngujamai; ja ngani jatanani, ngato ninaia wata ngujamai,
ngani jedikantji nganala nganai jurangu jeribaka; ngato
ninaia ngujamai, ja jaura nunkani ngato ngamalkai.
56 Abraham ngaperi jurani murlali pantjina wonti ditji
ngakani najila; ja nulu nina najina wonti ja mankina
wonti.“
57 Juda kana nunkangu jatana wonti: „Jidni wata kilpa-
woldra 50 nganai? Ja jundru Abraham najina wonti.“
58 Jesus tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu, ngani
jurangu jatai: Morla ngopera Abrahamangu ngani nganana
wonti.“
59 Tanali marda patana wonti nina dakananto. Jesus
kurukurumalkaterina wonti ja Godaia pungandru dunkana
wonti, tanangu terti palkingana tarana.

9

1 Ja Nau wiringanani, Nulu kana kulno najina wonti, nau
butju nganana wonti kupandru.

2 Ja milieli nunkanali nina jakalkana wonti ja jatana
wonti: „Rabbi, warle madlentji ngankana wonti, nulupini
kara, ngaperali ja ngandrieli nunkanali kara, ngangau
nauja butju dankana wonti.“
3 Jesujeli kalabana wonti: „Wata nulupini madlentji
ngankana wonti, bakana wata ngaperali ja ngandrieli
nunkanali, a-ai, Godaia ngankana nunkangu wondraterinanto.
4 Ngato nunkanipini ngankani ngankananto, Nulia ngana
jinpanala, jeruntja ditjiwirdi ngananani; tinka wokarala
nganai, nunkangupini kana warupoto ngandandarila
nganai ngankala.
5 Wintaranaia ngani mitani nganai, ngani mitaia praitji
nganai.“
6 Nau jenia matja jatana, Nulu mitani ngaltja worana
wonti ja ngaltjandru buluru ngankingana wonti, ja nina
buluru butjuni milkini kurana wonti,
7 Ja nunkangu jatana wonti: „Wapau, ja Siloa pantuni
kulirkateriau!“ Jenia wondrai: „Matja jinpana.“ Nau wapana
wonti ja kulirkaterina wonti ja najila tikana wonti.
8 Jenimalinietja, ja tana nina ngopera najina wonti potuni
ngatjinani, jatana wonti: „Wata naupini nauja nganai,
nauja ngamana warai potuni ngatjila?“
9 Palpa jatana wonti: „Nauja naumata nganai;“ palpa:
„Nauja nunkangu jeribaka;“ nau munta jatana wonti:
„Ngani nauja nganai.“
10 Tana nunkangu jatana wonti: „Worderu milki jinkani
piririna warai?“
11 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Kana kulnujeli,
tala nunkani Jesus, buluru ngankingana warai ja nina
ngakangu milkini kurana warai ja ngakangu jatana warai:
Siloah pantuja wapau ja kulirkateriau. Ngani wapana warai
ja kulirkaterina warai ja kantji najina warai.“
12 Tana nunkangu jatana wonti: „Woderi Naupara
nganai?“ Nau jatana wonti: „Nganako.“
13 Tanali nina, nau ngopera butju nganana warai, Pharisaiaia
wapalkana wonti.
14 Jendranguta Sabbat nganana wonti, Jesujeli nina buluru
ngankinganani ja milki nunkani piri ngankanani.
15 Nakaldra nina bakana Pharisaiali jakalkana wonti,
worderu nulu nakaldra najina warai. Nau tanangu jatana
wonti: „Buluru Nulu ngakangu milkini kurana warai, ja
ngani kulirkaterina warai, ja ngato kantji najiai.“
16 Pharisaia palpa jatana wonti: „Naupini kana wata
Godandru nganai, ngangau Nulu Sabbat wata kulikiri
ngamalkai.“ Palpa jatana wonti: „Worderu kana madlentji

ngurungunu nganai jenia malka ngankala?“ Ja tana tidatida ngankijiribamalina wonti.

17 Nakaldra tana butjuni jatana wonti: „Mina jidni nunkangundru jatai, ngangau Nulu milki jinkani piri ngankana warai?“ Nau jatana wonti: „Nau Propheta nganai.“

18 Juda kanali nunkangu, nau butju nganana warai ja nakaldra najina warai, wata morlalu ngundrana wonti, tanali nunkanipini, nulu nakaldra najina warai, ngaperi ja ngandri karkanantulu.

19 Ja tanali pudlana jakalkana wonti ja jatana wonti: „Naupini judlani kupa nganai, nunkangundru judla jatai, nau butju dankanala? Worderu jenia pantjina warai, ngangau nulia karari najiai?“

20 Ngaperali ja ngandrieli nunkanali tanangu kalabana wonti ja jatana wonti: „Ngali milkila, naupini ngalini kupa nganai, ja nauja butju dankanala;

21 Worderu nulia karari kantji najiai ngali ko; warle milki nunkani piri ngankana warai, ngali ko; nauja munta pirna nganai, ninaia munta jakalkanau, nauja nunkangundru muntali kalabananto.“

22 Jenia ngaperi ja ngandri nunkani jatana wonti, ngangau pudla Juda kanandru japali nganana wonti; ngangau Juda kana kulnukulnuni nganana wonti, warle nina Christus dikanani, nina tanali Godaia milindru worala nganai.

23 Jendrangundruja ngaperi ja ngandri nunkani jatana wonti: „Nauja munta pirna nganai, ninaia munta jakalka-nau.“

24 Tanali nina kana, nau butju nganana warai, nakaldra pota mandrula karkana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Godani pirna ngundrau!“ ngaiani milkila, Naupini kana madlentji nganai.

25 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Nau kana madlentji nganai kara, ngani ko; kulno ngato milkila, ngani butju nganana warai ja karari nakaldra najiai.“

26 Tana nakaldra nunkangu jatana wonti: „Mina Nulu jinkangu ngankana warai? Worderu Nulu milki jinkani piri ngankana warai?“

27 Nulu tanangu kalabana wonti: „Ngani jurangu matja jatana warai ja jura bulu ngarana warai. Minandru jura jenia nakaldra ngarananto? Jura bakana ngantjai mili nunkani pantjila?“

28 Tana nunkangu kaldririna wonti ja jatana wonti: „Jidni mili nunkani nganai, ngaiani Mosini mili nganai.

29 Ngaiani milkila, Godali Mosingu kaukaubana wonti;
nunkangundru ngaiani ko nganai, wodajerindru Nau
nganai.“
30 Nulupini kanali tanangu kalabana wonti ja jatana
wonti: „Jenia ngaruparana nganai, ngangau jura ko woda-
jerindru Nau nganai, ja Nulu milki ngakani piri ngankana
warai.
31 Ngaiani milkila, Godali kana madlentji wata ngarai,
a-ai, kulno Godandru japali ngananani ja jertapaterina
nunkani ngankanani, nina Nulia ngarai.
32 Nguralindru (tanali) wata ngarana wonti, kulnujeli
kana butjuja milki, nau butju dankanala, piri ngankana
wonti.
33 Naupini wata Godandru ngananani, Nau ngandandari-
nani jenia ngankala.“
34 Tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Madlentjani jidni dankanala, ja jundru ngaianingu ngujan-
gujara jinkiai?“ Ja tanali nina tertubana wonti palaraia.
35 Jesujeli matja ngarana, tanali nina narrana warai, ja
Nulu nina matja mankamankana, Nau nunkangu jatana
wonti: „Jundru Godaia Ngatamurani morlalu ngundrai?“
36 Nulu kalabana wonti ja jatana wonti: „Worana
Nau nganai, Kaparajai, ngato nunkangu morlalu ngun-
drananto?“
37 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jundru nina najina
warai, ja Nulia jinkangu ngankamalila wapaia, Naumata
Nauja nganai.“
38 Nau jatana wonti: „Kaparajai, ngato morlalu
ngundrai;“ ja nau nunkangu pantjaterkana ngarina wonti.
39 Ja Jesus jatana wonti: „Ngani nunkangupini mitani
wokaranala puntibala; ngangau tanali wata najiai naji-
nanto, ja tanali najiai butjurinanto.“
40 Ja jenia Pharisaia palpali, tana nunkangunto
ngananani, ngarana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ngaiani bakana butju nganai kara?“
41 Jesus tanangu jatana wonti: „Jura butju ngananani, jura
wata madlentji ngamalkanani; karari jura jatai: Ngaiani
najiai; jeruja madlentji jurani parala nganai.“

10

(Ngantjani-jaura Jaolaia ditji parkulani.)

1 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: „Warle wata
manani wiriai tjipi jaruni, a-ai, pilki dankaranani, nau
kurikantji ja watawatali maninietja nganai.
2 Warle manani wiriai, nau ngamalkanietja nganai tjipia.

3 Nunkangupini mana ngamalkanietjali mana walto
ngankai, ja tjipieli ngaiala nunkani ngarai, ja nulu tjipi
nunkani tala karkai, ja tanana dunkalkai.

4 Ja nulu tjipi nunkani dunkalkanani, nau tanangu ng-
opera wapai, ja tjipi nunkangu karipateriai, ngangau tanali
ngaiala nunkani ngujamai.

5 Tulani tana wata karipaterila nganai, a-ai, nunkangun-
dru japa mindrila nganai; ngangau tulaia ngaiala tanali
wata ngujamai.“

6 Ninapini jeribaka jaura Jesus tanangu jatana wonti; ja
tanali wata ngujamana wonti mina jenia wondrai, Nau
tanangu matja jatana.

7 Jesus nakaldra tanangu jatana wonti: „Morlalu, morlalu,
ngani jurangu jatai: Ngani mana nganai tjipia.

8 Worderuntja pratjana ngakangu ngopera wokaranala
kurikantji ja watawatali maninietja nganai; ja tjipieli
tanana wata ngarai.

9 Ngani mana nganai: kulno ngakangu wirinani, nulu
kulkani ngamalkala nganai, ja nau wirila nganai ja dunkala
nganai ja kuljakulja mankamankala nganai.

10 Kurikantji windri wokarai kurieli manila naria nan-
drala ja teribala. Ngani wokaranala, tanali tepi ja poto pirna
ngamalkananto.

(Ngantjani-jaura Misericordias Domini ditjini.)

11 Ngani Ngamalkanietja ngumu nganai. Nauja Nga-
malkanietja ngumu tepi nunkani jinkiteriai tjipini.

12 Nau ngamalkanietja kalalaia, nau wata ngamalkanietja
nganai, ja tjipi wata nunkani nganai, nulupini pandipandi
wokaranani najinani, nulu tjipi worarai ja japa mindriai, ja
pandipandieli tanana patai, ja tjipi piltjaru ngankai.

13 Ngamalkanietja kalalaia japa mindriai, ngangau nau
ngamalkanietja kalalaia nganai, ja ngangau nulu tjipi wata
ngundrai.

14 Ngani Nauja ngamalkanietja ngumu nganai, ja tanana
ngakani ngato ngujamai, ja tanali ngakanali ngana nguja-
mai.

15 Worderu Ngaperali ngana ngujamai, ja ngato Ngaperi
ngujamai; ja ngani tepi ngani jinkiteriai tjipini.

16 Ja ngato tjipi pilki ngamalkai, tana wata nunkangupini
jarundru nganai; bakana tanana ngato wokaralkananto, ja
tanali ngaiala ngakani ngarala nganai, ja ngami kulno ja
ngamalkanietja kulno pantjila nganai.

17 Jendrangundruja Ngaperali ngakanali ngana ngantjai,
ngangau ngani tepi ngakani jinkiteriai, ninaia nakaldra
manila.
18 Wata kulnujeli ninaia ngakangundru maniai, a-ai,
ngani munta ninaia jinkiteriai. Ngato ngurula ngamalkai ni-
naia jinkiterila, ja ngato ngurula ngamalkai ninaia nakaldra
manila: Ninapini jirijiribani jaura ngato ngakani Ngaperan-
dru maninala.“
19 Juda kana nakaldra tidatida ngankijiribamalina wonti
nunkangupini jaurandru.
20 Palpa tanangundru jatana wonti: „Nulia kutji nga-
malkai, ja jirijiri nganai; minandru jura ninaia ngarai?“
21 Palpa jatana wonti: „Jenia wata kana kutjintaia
jaura nganai; kutji ngurunguru nganai butjuja milki piri
ngankala?“
22 Godaia pungaia kulikiri ngankani ditji Jerusalemingu
nganana wonti; ja kilpani nganana wonti.
23 Ja Jesus Godaia pungani Salomonani pirini wirarina
wonti.
24 Juda kanali nina kapikapina wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Wintaranaia jundru ngaianina mungara ngan-
drawalkai? Jidni Christus ngananani ngaianingu talku
jatamai!“
25 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Ngani jenia jurangu
jatana warai, ja jura wata morlalu ngundrai; tananaia
ngankana, tananaia ngato ngankai Ngaperaia ngakanaia
talani, tanalia ngakangundru tinkari ngankai.
26 Windri jura wata morlalu ngundrai, ngangau jura wata
tjipi ngakani nganai, worderu ngani jurangu jatana warai.
27 Tjipieli ngakanali ngaiala ngakani ngarai, ja ngato
tanana ngujamai, ja tana ngakangu karipateriai,
28 Ja ngato tanangu tepi ngurali jinkiai, ja tana ngurali
wata tintaterila nganai, ja wata kulnujeli tanana ngakani
marandru manila nganai.
29 Ngakani Ngaperi, Nulia tanana ngakangu jinkinala,
morla pirna nganai warupotuni; ja wata kulno ngurunguru
nganai, tanana Ngaperaia ngakanaia marandru manila.
30 Ngani ja Ngaperi kulno nganai.“
31 Juda kanali nakaldra marda patana wonti nina dakala.
32 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Ngankani ngumu
marapu ngato jurangu ngakani Ngaperandru wondrana
warai; wodatanangundru ngankanandru jura ngana
mardali dakai?“
33 Juda kanali nunkangu kalabana wonti ja jatana
wonti: „Ngankani ngumundru ngaiani jidna wata mardali

dakai, a-ai, Godaia ngirkibanandru, ja ngangau jidni, kana
ngananani, munta Goda ngankatariai.“
34 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Wata jurani jirijirib-
ani jaurani dakanala parai: Ngani jatana wonti, jura Goda
wora nganai?
35 Nulia tanana «Goda worana» dikanani, ja dakanala
ngandandariai wokaribala;
36 Jura nunkangu, ninaia Ngaperali kulikiri ngankana
wonti ja mitani jinpana wonti, jatanani: «Jundru Goda
ngirkibai;» ngangau ngani jatana warai: Godaia Ngatamura
ngani nganai?
37 Ngato Ngaperaia ngakanaia ngankani wata
ngankanani, ngakangu wata morlalu ngundranau;
38 Ngato tananaia ngankanani, jeruja, jura bakana
ngakangu wata morlalu ngundranani, tanangu ngankanani
morlalu ngundranau! ngangau jura ngujamananto ja
morlalu ngundrananto, Ngaperi ngakangu nganai ja ngani
nunkangu.“
39 Tanali nakaldra wontina wonti nina patala, ja Nau
tanani marandru kutingana wonti.
40 Ja Nau nakaldra Jordan kaiari jerankaria wapana
wonti, nunkangupini piria, woderi Johannili ngopera multi-
bana wonti; ja Nau naka ngamana wonti.
41 Ja marapu nunkangu wokarana wonti ja jatana wonti:
„Johannili malka pani ngankana paraia; ja pratjana mina
Johannes nunkangundru jatana paraia, morlalu nganai.“
42 Ja marapujeli naka nunkangu morlalu ngundrana
wonti.

11

1 Kulno muntja nganana wonti, Lazarus Bethaniandru,
Marianankani ja Marthanankani nankani kakuja ngurani.
2 Nani Maria nganana wonti, nandru Kapara matja gildieli
wiribana, ja tidna nunkani parali nankanali matja muja
ngankana, nankani neji Lazarus muntja parana wonti.
3 Kaku wulali nunkangu jinpana wonti ja jatana wonti:
„Kaparajai, mai, nina jundru ngantjai, nau muntja parai.“
4 Jesujeli jenia matja ngarana, Nau jatana wonti: „Naupini
muntja wata naria nganai, a-ai, Godaia pirnalandru, ngan-
gau Godaia Ngatamura pirna pantjinanto nunkangundru.“
5 Jesujeli Martha ja kaku nankani ja Lazarus ngantjana
wonti.
6 Nulu matja ngarana, nau muntja, Nau ditji mandru
morla nunkangupini pirini, woderi Nau nganana, ngamana
wonti.

7 Ngadani Nau milini nunkanani jatana wonti: „Ngaiana
nakaldra Judaiaia palkananto!“
8 Mili nunkani nunkangu jatana wonti: „Rabbi, kalkani
Juda kanali wontina paraia jidna mardali dakala, ja
nakaldra jidni jerra palkai?“
9 Jesujeli kalabana wonti: „Wata ditjiwirdri ditji karitjiai
pota marapratjana ja mandru? Worana ditjini wiriai nau
wata dakateriai, ngangau nulu nunkanipini mitaia praitji
najiai;
10 Worana tinkani wirariai, nau dakateriai, ngangau
praitji wata nunkangu nganai.“
11 Jenia Nau jatana wonti, ja ngadani Nau tanangu jatana
wonti: „Lazarus kamaneli ngaianani mukaturarala wapaia;
ja ngani wapai, nina jiritjibala.“
12 Mili nunkani jatana wonti: „Kaparajai, nau mukatu-
raranani, nau tepi pantjinani.“
13 Jesus nunkani narindru jatana wonti: tanali ngundrana
wonti, Nau jenia mukandru jatai.
14 Ngadani Jesus tanangu talku jatana wonti: „Lazarus
palila wiri,
15 Ja ngani mankiai jurangundru, ngani wata naka
nganala wiri, ngangau jura morlalu ngundrananto; ngaiana
nunkangu palkananto.“
16 Thomas, nina tanali dikai Didymus, mili nguruni jatana
wonti: „Ngaiana bakana palkananto nunkangu jela palila!“
17 Jesus matja wokarana, Nulu nina mankamankana
wonti, nau ditji mandru ja mandru narikutuni paranani.
18 Bethania Jerusalemingu karakara nganana wonti, Sta-
tia marapratjana ja mara wora worita.
19 Juda kana marapu Marthangu ja Mariangu wokarana
wonti pudlana nejini pudlanani ngankalkala.
20 Marthandru matja ngarana Jesus wokaranani, nani
wapana wonti nunkangu mandurila; Maria pungani nga-
mantina wonti.
21 Marthani Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, jidni
ninkida ngananani, neji ngakani wata palinani.
22 Bakana karari ngani milkila, minakulno jidni Godandru
ngatjinani, jenia Godali jinkangu jinkila nganai.“
23 Jesus nankangu jatana wonti: „Neji jinkani jiritjila
nganai.“
24 Marthani nunkangu jatana wonti: „Ngani milkila, nau
jiritjila nganai tepi terkakani, ditjini ngadalani.“
25 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngani tepi terkakani ja
tepi nganai. Warle ngakangu morlalu ngundrai, nau tepi
ngamala nganai, bakana nau palinani.

26 Ja worana tepi ngamai ja ngakangu morlalu ngundrai,
nau morlalu ngurali wata palila nganai. Jundru jenia
morlalu ngundrai?“
27 Nani nunkangu jatana wonti: „Kau Kaparajai, ngato
morlalu ngundrai jidni Christus nganai, Godaia Ngatamura,
Nauja mitani wokarananto.“
28 Ja nani jenia matja jatana, nani wapana wonti ja kaku
nankani Mariana kurukuru karkana wonti ja jatana wonti:
„Ngujangujara jinkinietja ninkida nganai ja jidna karkai.“
29 Nandru jenia matja ngarana, nani nurujeli jiritjina
wonti ja nunkangu wokarana wonti.
30 Jesus jendranguta wata ngurani wokarana wonti, a-ai,
Nau nunkangupini pirini nganana wonti, woderi Marthani
nunkangu mandurina wonti.
31 Juda kanali, tana nankangu jela pungani ngamana
wonti ja nana ngankalkana wonti, najinani Maria nurujeli
jiritjinani ja dunkanani, tana nankangu karipaterina wonti
ja jatana wonti: „Nania narikutuja wapai naka jindrala.“
32 Maria naka wokaranani woderi Jesus nganana wonti,
nandru nina matja najina, nani nunkangu tidnani wora-
terina wonti ja nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jidni
ninkida ngananani, neji ngakani wata palinani.“
33 Jesujeli nana jindranani najina, ja Juda kana, tana
nankangunto matja wokarana, bakana jindranani, Nau
Jaolali ngara jerkina wonti ja ngaratututututungana wonti.
34 Ja Nau jatana wonti: „Woderi jura nina kurala wiri?“
Tana nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, kaparau ja
najiau!“
35 Ja Jesus wolkarina wonti.
36 Juda kana jatana wonti: „Najianau worderu Nulia
ninaia ngantjana paraia!“
37 Palpa tanangundru jatana wonti: „Naupara, Nulia
butjuja milki piri ngankana paraia, ngandandarina paraia
ngankala, bakana Naupini wata palinanto?“
38 Jesus nakaldra ngara jerkina wonti ja narikutuni
wokarana wonti. Nau minka nganana wonti, ja marda
nunkangu parana wonti.
39 Jesus jatana wonti: „Nina marda tirimalkanau.“
Martha, naria kaku, nunkangu jatana wonti: „Kaparajai,
nauja matja paniai, ngangau nauja ditji mandru ja mandru
parai.“
40 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngani jinkangu wata
jatana warai, jundru morlalu ngundranani, jundru Godaia
pirnala najila nganai?“

41 Tanali nina marda tirimalkana wonti, woderi nau nari
paranani. Ja Jesus milki tjenmana wonti ja jatana wonti:
„Ngaperiai, ngato jidna jurakokala wapaia, ngangau jundru
ngana ngarana warai.
42 Ngani milkila, jundru ngana milingeru ngarai: windri
kana wolarandru, tanaia karakara terkai, ngani jenia jatana
warai, ngangau tanalia morlalu ngundrananto, jundru
ngana jinpanala.“
43 Ja Nau jenia matja jatana, Nau ngaiala pirnali karkana
wonti: „Lazarujai dunkau!“
44 Ja nau narila dunkana wonti mara ja tidna nari katieli
karaterini, ja nunkangu mudlani kangu kati paranani.
Jesus tanangu jatana wonti: „Ninaia dukaranau ja worani
patanau!“
45 Juda kana marapujeli tana Mariangu wokarana wonti
ja najina wonti mina Jesujeli ngankana wonti, tana
nunkangu morlalu ngundrana wonti.
46 Palpa tanangundru Pharisaiaia wapana wonti ja
tanangu kaukaubana wonti mina Jesujeli ngankana warai.
47 Priesta pirnali ja Pharisaiali kana kapara jurborilkana
wonti ja jatana wonti: „Mina ngaiana ngankananto?
Nulupini kanali malka marapu ngankai.
48 Ngaiana nina jeruja worani patanani, tanali pratjanali
nunkangu morlalu ngundrala nganai; ja Roma kana wokar-
ala nganai ja ngaianani piri ja kana wolara manila nganai.“
49 Kulno tanangundru, Kaiphas, nau nunkangupini kil-
pawoldrani Priesta pirna nganana wonti, tanangu jatana
wonti: „Jura panila ngujamai.
50 Jura bakana wata ngundrai, ngaianangu morla ngumu
nganai, kana kulno kana wolarani palinanto, ja wata kana
wolara tintaterinanto.“
51 Jenia nau wata munta jatana wonti, a-ai, ngangau nau
nunkangupini kilpawoldrani Priesta pirna nganana wonti,
nulu talpadakana wonti Jesus palinanto kana wolarani.
52 Ja wata windri kana wolarani, a-ai, Nulu bakana Godaia
kupa, tana piltjaru ngamanani, kulnukulnuni ngankananto.
53 Nunkangupini ditjindru tana ngankamalina wonti nina
naria nandrala.
54 Jesus wata morla Juda kanani kantji wirarina
wonti, a-ai, Nau nakandruka puntina wonti mita pitaraia
karakaraia, ngura kulnuja, tala nunkani Ephraim, ja Nau
naka ngamana wonti nunkani milinto.
55 Juda kanaia Passa karakara nganana wonti, ja marapu
nunkangupini mitandru Jerusalemia tarana wonti Passani
ngopera, kulirkaterila.

56 Tanali Jesus wontina wonti, ja Godaia pungani nganka-
malina wonti ja jatana wonti: „Mina jura ngundrai? Nau
wata ditji pirnani wokarala nganai?“
57 Priesta pirnali ja bakana Pharisaiali jirijiribani jaura
jinkina wonti, woranakulno milkila, woderi Nau nganai,
nulu jenia wondrananto, ngangau tanali nina patananto.

12

1 Ditji mara wora ja kulnuni Passani ngopera Jesus
Bethaniani wokarana wonti woderi Lazarus nganana wonti,
nina Jesujeli narindru jiritjibana paraia.
2 Tanali nunkangu naka buka pirna ngankingana wonti,
ja Martha mili nganana wonti; Lazarus kulno tanangundru
nganana wonti, tana nunkangunto kurlini ngamana wonti.
3 Marthandru Narda gildi koko kulno ngumu pirnanto
manina wonti ja Jesuni tidna wiribana wonti ja tidna
nunkani parali nankanali muja ngankana wonti, ja punga
manamiri pantjina wonti gildia kuli ngumujeli.
4 Nunkani milindru kulno, Judas Simon Ischariot, nulu
nina wontawontananto, jatana wonti:
5 „Minandru ninapini gildi wata 300 mardatandraia
jinkina warai kalalaia, ja wangiwangini bakujeli jinkina
warai?“
6 Jenia nau wata jatana wonti, ngangau nulu kana
wangiwangi ngundrana wonti, a-ai, ngangau nau kurikantji
nganana wonti, ja billi ngamalkana wonti ja patana wonti,
mina tanali kurarala.
7 Jesus jatana wonti: „Nana worani patanau! ngakani
todini ditjia nandruja jenia kulkana warai.
8 Ngangau kana wangiwangi jura milingeru ngamalkai,
ngana jura wata milingeru ngamalkai.“
9 Juda kana wolarali ngarana wonti, Nau naka ngananani;
ja tana wata windri Jesungundru wokarana wonti, a-ai,
tanali bakana Lazarus najinanto, nina Nulu narindru jir-
itjibana paranani.
10 Priesta pirna wora manamandumandurina wonti
bakana nina Lazarus naria nandrala.
11 Ngangau Juda kana marapu nunkangundru wapana
wonti, ja Jesungu morlalu ngundrana wonti.
12 Ditji kulnuni kana marapujeli, tana ditji pirnani matja
wokarana, ngarana wonti Jesus Jerusalemia wokaranani.
13 Tanali palma pitandru ngunanguna manina wonti
ja dunkana wonti nunkangu mandurila ja maritjina
wonti: „Hosiana, jurakokani nganaiatimai nunkangu,
Nauja wokarai Kaparaia talani Israelaia Kapara!“

14 Jesujeli donki matja manina, Nau nunkangu ngamana
tarana wonti, worderu dakanala parai:
15 „Wata japali nganau Zionani ngatamurajai, mai, Kapara
jinkani wokarala wapaia donki kuparani dukaterina!“
16 Jenia milieli nunkanali ngopera wata ngujamana wonti,
a-ai, jendranguta Jesujeli pirnala nunkani matja manina,
ngadani tanali ngundrana wonti, tananapini nunkangun-
dru dakana wonti, ja tanali nunkangu jenia ngankanala.
17 Kana wolarali tana nunkangunto nganana, Nulu
Lazarus narikutundru karkana paraia ja nina narindru
jiritjibana paraia, jenia tinkari ngankana wonti.
18 Jendrangundruja bakana kana wolara nunkangu man-
durina wonti, ngangau tanali ngarana warai, Nulu ninapini
malka ngankana paraia.
19 Pharisaiali ngankamalina wonti: „Jura najiai, jenia
jurangu baku nganai; mai, kana warupoto nunkangu
wapantina warai.“
20 Naka Grieka kana palpa nganana wonti tanangundru,
tana milingeru tarana wonti ditji pirnani ngatjila.
21 Tanapini Philippungu wokarana wonti, nau Bethsaida
Galilaiandru nganana wonti ja nunkangu ngatjina wonti ja
jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani ngantjai Jesus najila.“
22 Philippus wokarai ja Andreangu jenia jatai; ja Andreas
ja Philippus jenia nakaldra Jesungu jatai.
23 Jesujeli kalabana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ditji
matja wokarana warai, Kanaia Ngatamura pirna pantji-
nanto.

(Ngantjani-jaura Laurentius ditjini.)

24 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Buka tandra
matja mitani purina wata palinani, nau kulnulu parai; nau
matja palinani, nulu tandra marapu punkibai.
25 Warle tepi nunkani ngantjai, nulu nina tintala nganai;
ja worana nunkani tepini kalakalariai nunkangupini mi-
tani, nulu nina tepi nguralia ngamalkala nganai.
26 Worana mili ngakani nganai, nau ngakangu karipateri-
atimai, ja woderi ngani nganai, jerra bakana mili ngakani
nganala nganai; ja worana mili ngakani nganala nganai,
nina Ngaperali ngakanali pirna ngundrala nganai.

27 Ngani mungara karari ngaratututututungai. Ja mina
ngani jatananto? Ngaperiai, nunkangupini ditjindru ngana
kulkamai! Windri jendrangundruja ngani nunkangupini
ditjini wokarana warai.
28 Ngaperiai, tala jinkani pirna ngankamai!“ Ngaiala
kulno pariwilpandru wokarana wonti: „Ngato ninaia

pirna ngankana warai, ja ninaia nakaldra pirna ngankala
nganai.“
29 Kana wolara tana jerra terkana ja ngarana, jatana
wonti: „Talara piltripiltri nganana warai;“ palpa jatana
wonti: „Angela kulno nunkangunto ngankamalina warai.“
30 Jesujeli kalabana wonti ja jatana wonti: „Naupini
ngaiala wata ngakangundru, a-ai, jurangundru pantjina
warai.
31 Karari nunkangupini mitani puntibani nganai; karari
Nulia nunkanipini mitaia kapara narrala nganai.
32 Ja ngani mitandru matja miri ngananani, ngato
warupotopratjana ngakangu parumala nganai.“
33 Jenia Nau jatana wonti wondrala, mina nari Nau
palinanto.
34 Kana wolarali nunkangu kalabana wonti: „Ngaiani
jirijiribani jaurandru ngarana warai, Christus ngurali nga-
mala nganai; ja worderu jidni jatai: Kanaia Ngatamura miri
pantjinanto? Worana Naupini Kanaia Ngatamura nganai?“
35 Jesus tanangu jatana wonti: „Windri miljaru wordu
morla praitji jurangunto nganai. Wirarianau jeruntjaia jura
praitji ngamalkai, ngangau ngalpurali jurana pataiati. Ja
worana ngalpurani wirariai, nau wata milkila wodajeri nau
wapai.
36 Jeruntjaia jura praitji ngamalkai, praitjani morlalu
ngundranau, ngangau jura praitjaia kupa pantjinanto.“
Jenia Jesujeli kaukaubana wonti ja wapana wonti ja tanan-
gundru kurukurumalkaterina wonti.
37 Nulu jeruntja malka tanangu milkini ngankana wonti,
ja tanali nunkangu wata morlalu ngundrana wonti,
38 Ngangau Jesaiani Prophetaia jaura morlalu pantjinanto,
nina nau jatana wonti: „Kaparajai, warle ngaianinani
ngujangujarani morlalu ngundrana warai? Ja worangu
Kaparaia nguna tinkari pantjina warai?“
39 Jendrangundruja tana ngandandarina wonti morlalu
ngundrala, ngangau Jesaias nakaldra jatai:
40 „Nulia tanani milki butju ngankana wonti ja tanani
ngara ngurunguru ngankana wonti, ngangau tanali milkieli
wata najinanto ja ngarali wata ngujamananto ja madlent-
jandru karitjinanto, ngato tanana tepi ngankananto.“
41 Jenia Jesaias jatana wonti, nulu pirnala nunkani matja
najina ja nunkangundru kaukaubana wonti.
42 Bakana kapara marapujeli nunkangu morlalu ngun-
drana wonti; windri Pharisaiandru tanali nina wata kantji
dikana wonti, tanali tanana Godaia milindru narraiati.

43 Ngangau tanali kanaia pirnala morla ngantjana wonti
Godaia pirnalani.
44 Jesus parparali karkana wonti ja jatana wonti: „Warle
ngakangu morlalu ngundrai, wata ngakangu morlalu
ngundrai, a-ai, windri nunkangu, Nulia ngana jinpanala.
45 Ja warle ngana najiai, nulu ninaia najiai, Nulia ngana
jinpanala.
46 Ngani mitani wokaranala praitji nganala; ngangau
warle ngakangu morlalu ngundrai wata morla ngalpurani
ngananànto.
47 Ja warle jaura ngakani bulu ngarai ja wata morlalu
ngundrai, nunkangu wata ngato kalala kurai, ngangau
ngato wata wokaranala mitalani kalala kurala, a-ai, mitala
kulkala.
48 Warle ngana worarai, ja jaura ngakani wata patai,
nulu nina ngamalkai, nulu nunkangu kalala kurai; nulupini
jaurali, nina ngani jatana warai, nunkangu kalala kurala
nganai ditjini ngadalani.
49 Ngangau ngato wata ngakangundru muntali
kaukaubana warai, a-ai, Ngaperali, Nulia ngana jinpanala,
ngakangu jirijiribani jaura jinkinala; mina ngato
kaukaubananto ja mina ngani jatananto.
50 Ja ngani milkila, nunkani jirijiribani jaura tepi ngurali
nganai. Mina ngani jatala wapaia, jenia ngani jeruja jatai,
worderu Ngaperali ngakangu jatanala.“

13

(Ngantjani-jaura kuljakulja Thursdayni.)

1 Passa ditji pirnani ngopera Jesus milkila nganana wonti
ditji nunkani matja wokarana, Nau nunkangnpini mitandru
Ngaperaia wapananto; worderu Nulu nunkanina mitani
ngananani, ngantjana wonti, jeruja Nulu tanana narielu
ngantjana wonti.
2 Ja buka matja mudanani, ja kutjieli Judas Ischariot
Simonani ngatamurani ngarani matja jinkina, nulu nina
wontawontananto,
3 Ja Jesus matja milkila ngananani, Ngaperali nunkangu
pratjana marani jinkina warai, ja Nau Godandru dunkanala
ja Godaia tikananto,
4 Nau bukandru terkakana wonti, ja kati nunkani
dukarana wonti ja wirpakati manina wonti ja ngampina
wonti;
5 Ngadani Nulu ngapa ngapakokuni nangana wonti ja
wonina wonti militidna kulirkala ja wirpakatieli, nina Nau
matja ngampina warai, muja ngankala.

6 Nau Simon Petrungu wokaranani, nau nunkangu jatana
wonti: „Kaparajai, jundru ngana tidna kulirkai?“

7 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Mina ngato ngankala wapaia jidni karari wata milkila,
jundru jenia ngadani ngujamala nganai.“

8 Petrus nunkangu jatana wonti: „Ngurali jundru wata
ngana tidna kulirkananto!“ Jesujeli nunkangu kalabana
wonti: „Ngato jidna wata kulirkanani, jundru ngakangunto
wata poto ngamalkanani.“

9 Simon Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, wata
windri ngana tidna, a-ai, bakana mara ja mangatandra.“

10 Jesus nunkangu jatana wonti: „Worana matja nga-
porna, nau wata morla kulirkaterinanto windri tidna
kulnulu, ngangau nau pratjanani kulikiri nganai; ja jura
kulikiri nganai, windri wata pratjana.“

11 Ngangau Nulu wontawontanietja nunkani ngujamana
wonti; jendrangundruja Nau jatana wonti: „Jura wata
pratjana kulikiri nganai.“

12 Nulu tanana tidna matja kulirkana, ja Nau kati nunkani
matja widmaterina ja ngamana ngarina, Nau tanangu
jatana wonti: „Jura ngujamai mina ngato jurangu ngankana
warai?

13 Jura ngana Ngujangujara jinkinietja ja Kapara dikai; ja
jura talku jatai, ngangau ngani Nauja nganai.

14 Ngato, Kaparali ja Ngujangujara jinkinietjali juranali
jurana tidna kulirkana warai, jeruja bakana jura tidna
kulirkijiribamalinanto.

15 Wondrani malka ngato jurangu jinkina warai, ngangau
worderu ngato jurangu ngankana warai, jeruja bakana jura
ngankananto.

16 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Mili wata morla
pirna nganai nunkani kaparani, ja Apostel wata morla pirna
nganai nunkangu, nulu nina jinpanala.

17 Jura jenia milkila ngananani, murlali pirna jura nganai,
jura jenia ngankanani.

18 Wata jurangu pratjanandru ngato kaukaubai, ngani
milkila, worana ngato kalkalkanala; windri jaura morlalu
pantjinanto: «Nulu ngakangunto buka tajila wapaia, nulu
tidnawoda nunkani miri ngankana warai ngakangu.»

19 Karari ngani jurangu jenia jatai, morla ngopera jenia
pantjinani, ngangau jura, jenia pantjinani, morlalu ngun-
drananto, ngani Nauja nganai.

20 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warle nina patai,
worana ngato jinpai, nulu ngana patai; ja warle ngana patai,
nulu ninaia patai, Nulia ngana jinpanala.“
21 Nau jenia matja jatana, Jesus Jaolali ngaratututututun-
gana wonti, ja Nulu tinkari ngankana wonti ja jatana
wonti: „Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Kulnujeli
jurangundru ngana wontawontala nganai.“
22 Mili milkieli najimalina karitjina wonti, ja tana wur-
puru nganana wonti, worangundru Nauja jenia jatai.
23 Nunkani mili kulno, nau kurlini Jesuni munambirini
ngamana wonti, nina Jesujeli ngantjana wonti;
24 Nunkangupini Simon Petrulu malka jinkina wonti nulu
jakalkananto, worana nauja nganai, nunkangundru Nauja
jenia jatai.
25 Nau Jesu munambirini buruna ngarina wonti ja
nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, worana nauja nganai?“
26 Jesujeli kalabana wonti: „Nauja nganai, nunkangu
ngato buka waka multibala nganai ja jinkila nganai.“ Ja
Nulu buka waka matja multibana, Nulu nina Judas Ischariot
Simonani ngatamurani jinkina wonti.
27 Ja nulu buka waka matja manina, Satan nunkangu
wirina wonti. Jesus nunkangu jatana wonti: „Mina jundru
ngankai, jenia morla nurujeli ngankai.“
28 Jenia wata kulnujeli tanangundru, kurlini matja nga-
mana, ngujamana wonti, minani Nau jenia nunkangu
jatana wonti.
29 Palpali ngundrana wonti, ngangau Judali mardatandra
billi ngamalkana wonti, Jesus nunkangu jatai: „Burun-
gankau, mina ngaiani ditji pirnani ngamalkananto,“ nulu
wangiwangini palpa jinkinanto kara.
30 Nulupini buka waka matja manina, nau nurujeli
dunkana wonti. Ja tinka nganana wonti.
31 Nau matja dunkana, Jesus jatana wonti: „Karari Godaia
Ngatamura pirna nganai, ja Goda nunkangu pirna nganai.
32 Goda nunkangu pirna ngananani, jeruja bakana Godali
ninaia munta pirna ngankala nganai nunkangu, ja nurujeli
Nulia nina pirna ngankala nganai.
33 Kupa worai! Windri wordu morla ngani jurangunto
nganai. Jura ngana wontila nganai, ja worderu ngani
Juda kanani jatana warai: Wodajeri ngani wapai, naka
jura ngandandariai wokarala; jeruja ngani karari bakana
jurangu jatai.
34 Jirijiribani jaura marra ngato jurangu jinkiai: Jura
ngantjamalinanto; worderu ngato jurana ngantjana warai,
jeruja bakana jura ngantjamalinanto.

35 Nunkangundru pratjanali ngujamala nganai, jura mili
ngakani nganai, jura ngantjamalinani.“
36 Simon Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai,
wodajeri jidni wapai?“ Jesujeli nunkangu kalabana wonti:
„Wodajeri ngani wapai, jerra jidni karari ngandandariai
ngakangu karipaterila; ngadani jidni ngakangu karipaterila
nganai.“
37 Petrus nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, minandru
ngani karari ngandandariai jinkangu karipaterila. Ngakani
tepi ngani jinkangundru jinkiterila nganai.“
38 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Jinkani tepi jundru
ngakangundru ngantjai jinkila? Morlalu, morlalu, ngani
jinkangu jatai: Windrila paia ngaperi jatananto, jundru
ngana pota parkulu jedieli worarala nganai.“

14

(Ngantjani-jaura Philippi ja Jakobi ditjini.)

1 Jura ngara wata japali pantjianau! Godani morlalu
ngundranau, ja bakana ngakangu morlalu ngundranau.
2 Ngaperaia ngakanaia pungani piri marapu nganai; wata
kantji ngananani, ngani jurangu jenia jatanani. Ngani
wapai jurani piri ngankijiribingala;
3 Ja ngani matja wapana warai, ja jurangu piri nganki-
jiribingana warai, ngadani ngani nakaldra tikala nganai
ja jurana ngakangu manila nganai, ngangau woderi ngani
nganai bakana jura nganananto.
4 Ja wodajeri ngani wapai jura milkila, ja palto jura
bakana milkila.
5 Thomas nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, ngaiani
ko wodajeri jidni wapai, ja worderu ngaiani palto nguja-
mananto?“
6 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngani palto ja morlaluta
ja tepi nganai; wata kulno Ngaperani wokarai, a-ai, windri
ngakangundru.
7 Jura ngana ngujamanani, jura bakana ngakani Ngaperi
ngujamanani: ja kararindru jura ninaia ngujamai ja ninaia
najina warai.“
8 Philippus nunkangu jatana wonti: „Ngaperi ngaianingu
wondramai, ja ngaianingu matja.“
9 Jesus nunkangu jatana wonti: „Jeruntjaia ditji ngani
jurangunto nganai, ja jundru ngana wata ngujamana warai,
Philippujai? Warle ngana najina warai, nulu Ngaperi
najina warai; worderu jidni jatai: Ngaianingu Ngaperi
wondramai?
10 Jundru wata morlalu ngundrai ngani Ngaperani ja
Ngaperi ngakangu nganai? Tananapini jaura, tanana

ngani jurangu jatai, ngani wata ngakangundru munta jatai;
Ngaperali, Nauja ngakangu ngamai, Nulia muntali tanana
ngankani ngankai.
11 Ngakangu morlalu ngundranau ngani Ngaperani ja
Ngaperi ngakangu nganai; pani kara, ngakangu morlalu
ngundranau ngankanandru!
12 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Warle ngakangu
morlalu ngundrai, nulu tanana ngankani bakana ngankala
nganai, tanana ngato ngankai, ja ngankani morla pirna
nulu ngankala nganai tanangupini, ngangau ngani ngakani
Ngaperani wapai.
13 Ja minakulno jura talani ngakanani ngatjinani, jenia
ngato ngankala nganai, ngangau Ngaperi pirna pantjinanto
Ngatamurani.
14 Minakulno jura talani ngakanani ngatjinani, jenia
ngato ngankala nganai.

15 Jura ngana ngantjanani, jirijiribani jaura ngakani
ngamalkanau!
16 Ja ngani Ngaperani ngatjila nganai, ja Nulia jurangu
Ngankalkanipirna nguru jinkila nganai, Nauja ngurali jura
ngunto ngananantо,
17 Ninaia Jaola morlaluta, ninaia mitala ngandandariai
manila, ngangau tanali ninaia wata najiai ja ninaia wata
ngujamai; jura ninaia ngujamai, ngangau Nauja jurangunto
ngamai, ja jurangu Nauja nganai.
18 Ngato jurana wata ngamuru worarala nganai; ngani
jurangu wokarai.
19 Wordu morla, ja mitalali ngana wata morla najila
nganai; jura ngana najiai, ngangau ngani tepi, ja jura
bakana tepi nganala nganai.
20 Nunkangupini ditjini jura ngujamala nganai, ngani
Ngaperani ngakanani, ja jura ngakangu, ja ngani jurangu.
21 Warle jirijiribani jaura ngakani ngamalkai, ja tanana
ngumu ngamalkanani, nau naupini nganai, nulu ngana
ngantjai; warle ngana ngantjai, nina Ngaperali ngakanali
ngantjala nganai, ja ngato nina ngantjala nganai, ja munta
nunkangu wondraterila nganai.“
22 Nunkangu Judas, wata Ischariot, jatana wonti: „Ka-
parajai, mina pantjina warai, ngangau jidni jertapateriai
ngaianingu wondraterila, ja wata mitalani?“
(Ngantjani-jaura Jaolaia ditji pirnani.)
23 Jesujeli kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Kulnujeli ngana ngantjanani, nulu jaura ngakani ngamal-
kala nganai; ja Ngaperali ngakanali nina ngantjala nganai,

ja ngali nunkangu wokarala nganai ja nunkangu ngamala
nganai.
24 Warle ngana wata ngantjai, nulu jaura ngakani wata
ngamalkai; ja naupini jaura, nina jura ngarala wapaia, wata
ngakani nganai, a-ai, Ngapinanka, Nulia ngana jinpanala.
25 Ninapini ngani jurangu jatala wapaia, ngangau ngani
jurangunto ngamala wapaia.
26 Ngankalkanipirnali, Jaolali kulikirieli, ninaia Ngaperali
ngakanali jinpala nganai talani ngakanani, Nulupini jurana
pratjanani ngujangujara jinkila nganai, ja Nulia jurana
mangatandra wilpa ngankala nganai pratjanani, mina
ngani jurangu jatana warai.
27 Murla ngato jurangu worarai, murla ngakani ngato
jurangu jinkiai; wata jeruja worderu mitalali jinkiai. Jura
ngara wata ngaruparanau ja wata japali pantjianau!
28 Jura matja ngarana, ngani jurangu jatana warai: Ngani
wapai ja jurangu tikai. Jura ngana ngantjanani, jura
mankinani, ngani jatana warai: Ngaperani ngani tikai;
ngangau Ngaperi morla pirna nganai ngakangu.
29 Ja karari ngani jenia jurangu jatana warai, morla
ngopera jenia pantjinani, ngangau jenia pantjinani, jura
morlalu ngundrananto.
30 Ngani wata morla jaura marapu jurangu jatala nganai;
ngangau nunkanipini mitaia kapara wokarai, ja panila nulu
ngakangu ngamalkai.
31 Ngangau mitalali ngujamananto, ngato Ngaperi ngant-
jai, ja jeruja ngankai worderu Ngaperali ngakangu jirijirib-
anala: Terkakanau ngaiana ninkidandru wapananto.“

15

1 Ngani waina nindri morlalu nganai, ja Ngaperi ngakani
waina maru najinajibanietja nganai.
2 Waina ngunanguna pilki ja pilki, nulu wata tandra
mandranani, nina Nulia dukarai; ja pilki ja pilki nulu
tandra mandranani, nina Nulia kulirkai, nulu tandra morla
mandrananto.
3 Jura kulikiri nganai nunkanipini jaurandru, nina ngato
jurangu kaukaubana warai.
4 Ngakangu ngamanau ja ngani jurangu! Worderu waina
ngunanguna ngandandariai muntali tandra mandrala nau
wata waina nindrini paranani, jeruja bakana jura, jura wata
ngakangu ngamanani.
5 Ngani waina nindri nganai, jura ngunanguna. Worana
ngakangu ngamai ja ngani nunkangu, nulupini tandra

marapu mandrai; ngangau ngakangu panini jura ngandandariai ngankala.

6 Kulno wata ngakangu ngamanani, nina Nulia palarani worala nganai ngunanguna jeribaka, ja nau mujarila nganai; ja tanali nina kampala nganai ja nina turuni worala nganai, ja nau jerkila nganai.

7 Jura ngakangu ngamanani ja jaura ngakani jurangu ngamalkanani: Mina jura jertapateriai jura ngatjinanto, ja jenia jurangu pantjila nganai.

8 Jeruja Ngaperi ngakani pirna nganai, jura tandra marapu mandranani, ja jura mili ngakani ngananani.

9 Worderu Ngaperali ngana ngantjana wonti, jeruja ngato jurana ngantjana warai: ngantjanani ngakanani wonki ngamanau!

10 Jura jirijiribani jaura ngakani ngamalkanani, jura ngantjanani ngakanani ngamanani; worderu ngato Ngaperaia ngakanaia jirijiribani jaura ngamalkana warai, ja ngantjanani nunkanani ngamai.

11 Tananapini ngato jurangu kaukaubana warai, ngangau ngakani mankini jurangu nganananto, ja jurani mankini manamiri pantjinanto.

12 Naupini jirijiribani jaura ngakani nganai: Jura ngantjamalinanto, worderu ngato jurana ngantjana warai.

13 Wata kulnujeli ngantjani morla pirna ngamalkai nunkangu, nau tepi nunkani jinkiteriai kamanelini nunkanani.

14 Jura kamaneli ngakani nganai, jura ngankanani mina ngato jurangu jirijiribai.

15 Ngato jurana wata morla mili dikai, ngangau mili wata milkila mina kapara nunkani ngankai; jurana ngato kamaneli dikana warai, ngangau pratjana, mina ngato ngakani Ngaperandru ngaranala, ngato jurangu tinkari ngankana warai.

16 Wata jura ngana kalkalkana wonti, a-ai, ngato jurana kalkalkana wonti ja jurana kurana wonti jura wapananto ja tandra mandrananto, ja jurani tandra parananto: Ngangau minakulno jura ngakani talani Ngaperani ngatjinani, Nulia jurangu jinkinani.

(Ngantjani-jaura Simonani ja Judani ditjini.)

17 Ninapini ngato jurangu jirijiribai: Jura ngantjamalinanto.

18 Mitala jurangu kalakalarinani, ngujamanau, tanali ngakangu kalakalarina warai jurangu ngopera.

19 Jura mitandru ngananani, mitala nunkanina ngantjanani; ngangau jura wata mitandru nganai, a-ai, ngato

jurana mitandru kalkalkana wonti, jendrangundruja mitala jurangu kalakalariai.

20 Ninapini jaura ngundranau nina ngani jurangu jatana warai: Mili wata morla pirna nganai kaparani nunkanani. Tana ngakangu tirikaripaterina warai tana bakana jurangu tirikaripaterila nganai; tanali jaura ngakani ngamalkana warai, tanali bakana jurani ngamalkala nganai.

21 Jenia pratjana tanali ngankala nganai ngakani talandru, ngangau tanali nina wata ngujamai, Nulia ngana jinpanala.

22 Ngani wata wokaranani ja tanangu jaura kaukaubanani, tanali wata madlentji ngamalkanani, karari tanali wata morla jataterila ngamalkai tanani madlentjandru.

23 Worana ngakangu kalakalariai, bakana ngakani Ngaperani kalakalariai.

24 Ngato wata tanana ngankani tanangu terti ngankanani, tanana wata kulno ngurujeli ngankana warai, tanana wata madlentji ngamalkanani; karari tanali najina warai ja bakana kalakalarina warai ngakangu ja ngakani Ngaperani.

25 Ngangau naupini jaura, tanani jirijiribani jaurani dakanala parai, morlalu pantjinanto: Tanali ngakangu baku kalakalarina warai.

(Ngantjani-jaura Exaudi ditjini.)

26 Ja Ngankalkanipirna matja wokarana, ninapini ngato jurangu jinpala nganai Ngaperandru, Jaola morlaluta, Nauja Ngaperandru dunkai, Nulia ngakangundru tinkari ngankala nganai.

27 Ja jura bakana tinkari ngankai, ngangau jura ngoperandru ngakangunto ngamai.

16

1 Ninapini ngani jurangu jatana warai, jura wata kintjakintjarinanto.

2 Tanali jurana Godaia milindru narrala nganai; ja ditji wokarala nganai, warlenulu jurana naria nandranani, ngundrala nganai, nulu Godani poto ngumu jinkinani.

3 Ja jenia tanali jurangu ngankala nganai, ngangau tanali Ngaperi ja ngana wata ngujamana warai.

4 Jenia ngani jurangu jatana warai, ngangau ditji matja wokaranani, jura ngundrananto, ngani jenia jurangu matja jatana. Ninapini ngani ngoperandru wata jatana warai, ngangau ngani jurangunto ngamana warai.

(Ngantjani-jaura Cantate ditjini.)

5 Karari ngani tikai nunkangu, Nulia ngana jinpanala, ja
wata kulnujeli jurangundru ngana jakalkai: Wodajeri jidni
wapai?
6 A-ai, ngangau ngani jenia jurangu jatana warai, ngau-
rongaurojeli jurani ngara manamiri ngankana warai.
7 Ngani jurangu jaura morlalu jatai: Jenia jurangu ngumu
nganai ngani tikanani; ngangau ngani wata tikanani,
Ngankalkanipirna wata jurangu wokaranani; ja ngani
matja tikana, ngato ninaia jurangu jinpala nganai.
8 Ja Nauja matja wokaranani, Nulia mitala kalalu
ngankala nganai madlentjandru ja talkalandru ja kalalan-
dru.
9 Madlentjandru, ngangau tanali wata morlalu ngundrai
ngakangu;
10 Talkulandru, ngangau ngani Ngaperani tikai, ja jura
ngana wata morla najila nganai;
11 Kalalandru, ngangau nunkanipini mitaia kaparali
kalala matja manina.
12 Marapu morla ngato ngamalkai jurangu jatala, ja karari
jura ngandandariai jenia pratjana waltala.
13 Ja Nauja matja wokaranani, Jaola morlaluta, Nulupini
jurana morlaluta warupotuni wirilkala nganai; ngangau
Nauja wata nunkangundru munta jatala nganai, a-ai, mina
Nulia matja ngarana, jenia Nauja jatala nganai, ja nau
wokarani Nulia jurangu kaukaubala nganai.
14 Nulupini ngana pirna ngankala nganai, ngangau
ngakanandru Nulia manila nganai ja jurangu kaukaubala
nganai.
15 Warupoto, mina Ngaperali ngamalkai, ngakani nganai;
jendrangundruja ngani jatana warai: Ngakanandru Nulia
jenia manila nganai, ja jurangu kaukaubala nganai.

(Ngantjani-jaura Jubilate ditjini.)

16 Miljaru wordu, ja jura ngana wata najila nganai,
ja nakaldra miljaru wordu, ja jura ngana najila nganai,
ngangau ngani Ngaperani wapai.
17 Mili palpa nunkani ngankamalina wonti: „Mina jenia
nganai, mina Nauja jatai ngaianangu: Miljaru wordu, ja
jura ngana wata najila nganai, ja nakaldra miljaru wordu,
ja jura ngana najila nganai, ja ngani Ngaperani wapai?“
18 Tana jatana wonti: „Mina jenia nganai, Nauja jatai:
Miljaru wordu? Ko ngaiani nganai, mina Nauja jatai.“
19 Jesujeli ngujamana wonti tana jertapaterina nina
jakalkala, ja Nau tanangu jatana wonti: „Jendrangundruja

jura jakalkijiribamaliai, ngangau ngani jatana warai: Mil-
jaru wordu, ja jura ngana wata najila nganai, ja nakaldra
miljaru wordu, ja jura ngana najila nganai?“
20 Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: „Jura jindrala
nganai ja juajuangala nganai, ja mitala mankila nganai;
ja jura ngaurongauro ngamala nganai, ja ngaurongaurola
jurani mankilala karitjila nganai.
21 Widlali kupa dankanani, nandru ngaurongaurola nga-
malkai, ngangau ditji nankani matja wokarana; ja nandra
kupa matja dankana, nandru wata morla japa ngundrai
mankinandru, ngangau kana kulno mitani matja dankana.
22 Ja jura karari ngaurongaurola ngamalkai; ja ngato
jurana nakaldra najila nganai ja jurani ngara mankila
nganai, ja mankini jurani wata kulnujeli jurangundru
manila nganai.
23 Ja nunkangupini ditjini jura ngana wata jakalkala
nganai.

(Ngantjani-jaura Rogate ditjini.)

Morlalu, morlalu, ngani jurangu jatai: Minakulno jura
Ngaperandru ngatjinani talani ngakanani, Nulia jurangu
jinkinani.
24 Jura kararielu wata ngatjina warai talani ngakanani.
Ngatjianimai ja jura manila nganai; jurani mankini man-
amiri pantjinanto.“
25 Jenia pratjana ngani jeribaka jaurali jurangu jatana
warai; ja ditji wokarala nganai, nunkangu ngani wata morla
jeribaka jaurali jurangu jatala nganai, a-ai, ngato talku
jurangu kaukaubala nganai ngakani Ngaperandru.
26 Nunkangupini diljini jura ngatjila nganai talani
ngakanani. Ja ngani wata jurangu jatai, ngani Ngaperani
ngatjila nganai jurangundru,
27 Ngangau Nulia Ngaperali muntali jurana ngantjai,
ngangau jura ngana ngantjai ja morlalu ngundrai: Ngani
Godandru dunkanala.
28 Ngani Ngaperandru dunkanala ja mitani wokaranala;
nakaldra ngani mitandru puntila nganai ja Ngaperaia tikala
nganai.
29 Mili nunkangu jatana wonti: „Mai, karari jidni talku
jatai ja wata jeribaka jaura jatai,
30 Karari ngaiani ngujamai, warupotuni jidni milkila,
ja wata kulnujeli jidna jakalkananto. Jendrangundruja
ngaiani morlalu ngundrai: Jidni Godandru dunkanala.“

31 Jesujeli tanangu kalabana wonti: „Karari jura morlalu
ngundrai?“

32 Mai, ditji wokarai ja karari matja wokarana, jura
piltjaru pantjila nganai pilki ja pilki nunkanani, ja ngana
kulnulu worani patala nganai, ja ngani wata kulnulu
nganai, a-ai, Ngaperi ngakangunto nganai.
33 Tananapini ngato jurangu kaukaubana warai, ngangau
jura ngakangu murla ngamalkananto. Mitani jura japa
ngamalkai; murlali ngananau, ngato mita kalalu ngankana
warai.

17

1 Ninapini Jesujeli kaukaubana wonti ja milkieli
nunkanali pariwilpani najina tarana wonti ja jatana wonti:
„Ngaperiai, ditji matja wokarana warai; Ngatamura jinkani
pirna ngankamai, ngangau Ngatamurajeli jidna pirna
ngankananto.
2 Worderu jundru nunkangu ngurula jinkina wonti palku
warupotuja, ngangau pratjana, mina jundru nunkangu
jinkina wonti, Nulia tanangu jinkinanto, tepi ngurali.
3 Naupini tepi ngurali nganai: Tannalia jidnana, kulnolu
Goda morlalu, ja ninaia jundru jinpanala, Jesus Christus,
ngujamananto.
4 Ngato jidnana mitani pirna ngankana warai, ja ninaia
ngankani mudana warai, ninaia jundru ngakangu jinkina
wonti ngato ninaia ngankananto.
5 Ja Ngaperiai! jundru karari ngana jinkangu pirna
ngankamai nulupini pirnalali, ninaia ngato ngamalkana
wonti jinkangu, windrila mita nganana wonti.
6 Ngato jinkani tala tinkari ngankana warai tanangupini
kanani, tananaia jundru ngakangu jinkina warai mitandru.
Jinkani tanaia nganana wonti, ja ngakangu jundru tananaia
jinkina warai, ja jaura jinkani tanalia ngamalkana warai.
7 Karari tanalia ngujamana warai, jenia pratjana, mina
jundru ngakangu jinkina warai, jinkangundru nganai.
8 Ngangau tananaia jaura, tananaia jundru ngakangu
jinkina wonti, ngato tanangu jinkina warai; ja tanalia
tananaia patana warai ja morlalu ngundrana warai, ngani
jinkangundru dunkanala, ja morlalu ngundrana warai,
jundru ngana jinpanala.
9 Ngato tanangundru ngatjiai; wata mitandru ngani
ngatjiai, a-ai, windri tanangundru, tananaia jundru
ngakangu jinkina warai, ngangau tanaia jinkani nganai.
10 Ja ngakani pratjana jinkani nganai, ja jinkani ngakani
nganai, ja ngani tanangu pirna nganai.
11 Ja ngani wata morla mitani nganai, ja tanapini mitani
nganai, ja ngani jinkangu wokarai. Ngaperi kulikiriai!
Jinkani talani tananaia ngamalkamai, tananaia jundru

ngakangu jinkina warai; ngangau tanaia kulnukulnuni
nganananto ngaldrangu jeribaka.
12 Ngani tanangunto mitani nganana warai, ngato
tananaia jinkani talani ngamalkana warai; tananaia, jundru
ngakangu matja jinkina, ngato kulkana warai, ja wata
kulno tanangundru tintaterina warai, windri tintaterini
kupa kulnulu, ngangau jaura morlala pantjinanto.
13 Karari ngani jinkangu wokarai, ja tananapini ngato mi-
tani kaukaubai, ngangau tanalia ngakani mankini tanangu
muntali manamiri ngamalkananto.
14 Ngato tanangu jaura jinkani jinkina warai, ja mitalali
tanangu kalakalarina warai, ngangau tanaia wata mitandru
nganai, worderu bakana ngani wata mitandru nganai.
15 Ngani wata ngatjiai, jundru tananaia mitandru mani-
nanto, a-ai, jundru tananaia kulkananto Madlentjani.
16 Tanaia wata mitandru nganai, worderu ngani wata
mitandru nganai.
17 Morlalulali jinkanali tananaia kulikiri ngankamai;
jaura jinkani morlalu nganai.
18 Worderu jundru ngana mitaia jinpanala, jeruja bakana
ngato tananaia mitani jinpana warai.
19 Ja ngani munta kulikiri ngankateriai tanangu, ngangau
bakana tanaia kulikiri nganananto morlalulani.
20 Wata windri tanangupini ngani ngatjiai, a-ai,
bakana tanangu, tanali jaurali tananali morlalu ngundrai
ngakangu.
21 Ngangau pratjana kulnukulnuni nganananto, worderu
jidni, Ngaperiai, ngakangu, ja ngani jinkangu, ngangau tana
ngaldrangu kulnukulnuni nganananto; ngangau mitalali
morlalu ngundrananto jundru ngana jinpanala.
22 Ja ngato ninapini pirnala, ninaia jundru ngakangu jink-
inala, tanangu jinkina warai, ngangau tana kulnukulnuni
nganananto, worderu ngaldra kulnukulnuni nganai.
23 Ngani tanangu ja jidni ngakangu, ngangau tana
morlalu nganananto kulnukulnuni, ja ngangau mitalali
ngujamananto jundru ngana jinpanala, ja jundru tanana
ngantjanala, worderu jundru ngana ngantjanala.
24 Ngaperiai! Ngato ngantjai, woderi ngani nganai,
naka bakana tana nganananto ngakangunto, tanana jundru
ngakangu jinkina warai; ngangau tanali pirnala ngakani,
ninapini jundru ngakangu jinkinala, najinanto, ngangau
jundru ngana ngantjana wonti morla ngopera windrila mita
pantjimala.

25 Ngaperi talkujai! Mitalali jidna wata ngujamana warai;
ngato jidnana ngujamana warai, ja tanalipini ngujamana
warai, jundru ngana jinpanala.
26 Ja ngato tanangu tala jinkani tinkari ngankana warai
ja tinkari ngankala nganai, ngangau ngantjani, nulupini
jundru ngana ngantjanala, tanangu nganananto, ja ngani
tanangu.“

18

1 Jesus jenia matja jatana, Nau milinto dunkana wonti
ja Kidron kaiarani pararana wonti; naka garden nganana
wonti, nunkangu Nau ja mili nunkani wirina wonti.
2 Bakana Judas, nulu nina wontawontana wonti, nina piri
ngujamana wonti, ngangau Jesus nunkani milinto naka pota
marapu jurborina wonti.
3 Judasali kana wolara ja Priesta pirnaia ja Pharisaia mili
matja patana, ja naka wokarana wonti turumanjali praitjali
ja tirimalina potujeli.
4 Ngangau Jesus pratjana matja ngujamana, mina
nunkangu wokarananto, Nau dunkana wonti ja tanangu
jatana wonti: „Worana jura wontiai?“
5 Tanali nunkangu kalabana wonti: „Jesus Nazarenala.“
Jesus tanangu jatana wonti: „Ngani Nauja nganai.“ Ja
bakana Judas, nulu nina wontawontana wonti, tanangunto
terkana wonti.
6 Worderu Jesus tanangu jatanani: „Ngani Nauja nganai,“
tana ngadatikana wonti ja mitani purina wonti.
7 Nakaldra Nulu tanana jakalkana wonti: „Worana jura
wontiai?“ Tana jatana wonti: „Jesus Nazarenala.“
8 Jesujeli kalabana wonti: „Ngani jurangu jatana warai,
ngani Nauja nganai; jura ngana wontinani, tananaia worani
patanau!“
9 Ngangau naupini jaura morlalu pantjinanto, mina Nau
jatana wonti: „Tanangundru, tanana jundru ngakangu
jinkinala, ngato wata kulno tintana warai.“
10 Simon Petrulu mardakirra ngamalkana wonti, ja nulu
nina dukarana wonti ja Priesta pirnaia mili nandrana
wonti, ja nina talpa ngunari wokaribana wonti; nau mili
tala Malchus nganana wonti.
11 Jesus Petrungu jatana wonti: „Mardakirra jinkani
talani widmana tikau. Naupini koko, nina ngakangu Ngapili
jinkinala, nina ngato wata tapananto?“
12 Kana wolarali ja juljaia kaparali ja Juda kanaia milieli
Jesu patana wonti ja nina dupudupu ngankana wonti,

13 Ja tanali nina ngopera Hannasangu wapalkana wonti:
Nau Kaiphani taru nganana wonti, nau nunkangupini
kilpawoldrani Priesta pirna nganana wonti.
14 Kaiphas nau nganana wonti, nulu Juda kana ku-
rukurubala wiri, jenia morla ngumu nganai, kana kulno
palinanto kana wolarani.
15 Jesungu Simon Petrus ja mili kulno karipaterina wonti.
Ninapini mili Priesta pirnali ngujamana wonti, ja nau
Jesungunto wirina wonti Priesta pirnaia pirini.
16 Petrus manani palarani terkana wonti. Mili kulno,
nina Priesta pirnali ngujamana wonti, dunkana wonti
ja mana ngamalkanietja widlali ngankamalina wonti, ja
Petrus wirilkana wonti.
17 Mana ngamalkanietja widla Petrungu jatana wonti:
„Jidni bakana nunkanipini kanaia mili kulno nganai kara?“
Nau jatana wonti: „Wata ngani.“
18 (Juda kanaia) mili ja (kaparaia) mili naka terkana wonti,
tanali turu billa turu miribana wonti ja talpina wonti,
ngangau kilpa nganana wonti. Ja bakana Petrus tanangunto
terkana wonti ja talpina wonti.
19 Priesta pirnali Jesus nunkani milindru ja nunkani
ngujangujarandru jakalkana wonti.
20 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Ngato tinkari ja
talku mitani kaukaubana warai, ngato milingeru jaura
pungani ja Godaia pungani ngujangujara jinkina warai
woderi Juda kana pratjana jurboriai, ja kurukuru ngato
panila kaukaubana warai.
21 Minandru jundru ngana jakalkai? Tanana jakalkau,
tanali ngarana warai, mina ngato tanangu kaukaubana
warai; mai, tana milkila mina ngani jatana warai.“
22 Nau jenia jatana, mili kulno naka terkana, nau Jesus
ngadla nandrana wonti ja jatana wonti: „Jeruja jundru
Priesta pirnani kalabai?“
23 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Ngato madlentji
kaukaubanani, tinkari ngankamai, jenia madlentji nganai;
ngato manjujeli kaukaubanani, minandru jundru ngana
nandrai?“
24 Hannasali nina dupudupu Kaiphangu Priesta pirnaia
jinpana wonti.
25 Simon Petrus naka terkana wonti ja talpina wonti.
Tana nunkangu jatana wonti: „Jidni bakana nunkanipini
mili kulno nganai kara?“ Nau jedina wonti ja jatana wonti:
„Wata ngani.“
26 Priesta pirnaia mili kulno, nunkanipini kamaneli nina
talpa Petrulu wokaribana wonti, jatana wonti: „Ngato
jidnana wata gardenani nunkangunto najina warai?“

27 Nakaldra Petrus jedina wonti, ja nurujeli paia ngaperi
jatana wonti.

28 Tanali Jesus Kaiphasangundru ngankamalini pungaia
wapalkana wonti; ja nguramarani kuperi nganana wonti.
Ja tana munta wata ngankamalini pungani wirina wonti,
ngangau tana murumuru pantjiati, a-ai, tanali Passa taji-
nanto.

29 Pilatus tanangu dunkana wonti ja jatana wonti: „Mina
ngulku jura ngamalkai nunkangupini kanani?“

30 Tanali kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Naupini wata madlentji ngankanietja ngananani, ngaiani
ninaia jinkangu wata ngulkujeli jinkinani.“

31 Pilatus tanangu jatana wonti: „Jura ninaia patanau, ja
jurani jirijiribani jaurali ninaia kalala jinkianau!“ Juda kana
jatana wonti: „Ngaianingu wata manuni kurala wapaia
kulno naria nandrala.“

32 Ngangau Jesuja jaura morlalu pantjinanto, nina Nau
jatana warai wondrala, mina nari Nau palinanto.

33 Pilatus nakaldra ngankamalini pungani wirina wonti ja
Jesus karkana wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jidni Juda
kanaia Kapara nganai?“

34 Jesujeli nunkangu kalabana wonti: „Jidni munta jenia
jatai kara, kana ngurujeli jenia jinkangu ngakangundru
kaukaubana warai kara?“

35 Pilatulu kalabana wonti: „Ngani Juda kana nganai?
Jinkani kana wolarali ja Priesta pirnali jidnana ngakangu
ngulkujeli jinkina warai; mina jundru ngankana warai?“

36 Jesujeli kalabana wonti: „Mililа ngakani wata nunkan-
gupini mitandru nganai; mililа ngakani nunkangupini mi-
tandru ngananani, ngakani mili tirimalinani, tanali ngana
wata Juda kanani ngulkujeli jinkinanto. Jeruja mililа
ngakani wata ninkidandru nganai.“

37 Pilatus nunkangu jatana wonti: „Jeruja jidni Kapara
nganai?“ Jesujeli kalabana wonti: „Jidni jenia jatai, ngani
Kapara nganai. Ngani jendrania dankana wonti ja mitani
jendrania wokarana wonti morlalulandru tinkari ngankala;
worana morlalundru nganai, nulu ngaiala ngakani ngarai.“

38 Pilatus nunkangu jatana wonti: „Mina morlalu
nganai?“ Ja nau jenia matja jatana, nau nakaldra Juda
kanaia dunkana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngato
wata madlentji nunkangu mankamankai.

39 Ngato milingeru jurangu jeruja ngankana warai; ngato
jurangu kulno kurakananto Passani: Jura ngantjai, ngato
jurangu Juda kanaia Kapaia kurakananto?“

40 Nakaldra pratjana maritjina wonti ja jatana wonti:
„Wata ninapini, a-ai, nina Barabbas.“ Barabbas watawatali
maninietja nganana wonti.

19

1 Ngadani Pilatus Jesus manina wonti ja nina nandrana
wonti.
2 Mitaia kaparaia mili pirapira dakana wonti dilkandru, ja
nunkangu mangatandrani kurana wonti ja nunkangu kati
maralje widmana wonti,
3 Ja jatana wonti: „Murlali nganamai Juda kanaia Ka-
para!“ Ja nina ngadla nandrana wonti.
4 Pilatus nakaldra dunkana wonti ja tanangu jatana wonti:
„Najianau, ngato ninaia jurangu dunkalkai, jura nguja-
mananto, ngato nunkangu wata madlentji mankamankai.“
5 Jesus dunkana wonti ja dilka pirapira ja kati maralje
ngamalkana wonti; ja nau tanangu jatana wonti: „Najianau
ninaia kana!“
6 Priesta pirnali ja milieli nina najinani, tana maritjina
wonti ja jatana wonti: „Kunarkuni katibamai, kunarkuni
katibamai!“ Pilatus tanangu jatana wonti: „Patanau jura
ninaia ja kunarkuni katibanau; ngangau ngato nunkangu
wata madlentji mankamankai.“
7 Juda kanali nunkangu kalabana wonti: „Ngaiani jiri-
jiribani jaura ngamalkai, ja ngaianini jirijiribani jaurandru
Nauja palinanto, ngangau Nauja munta Godaia Ngatamura
ngankaterina warai.“
8 Pilatulu ninapini jaura matja ngarana, nau morla japali
pantjina wonti.
9 Ja nau nakaldra ngankamalini pungani wirina wonti
ja Jesungu jatana wonti: „Wodajerindru jundru nganai?“
Jesujeli nunkangu wata kalabani jaura jinkina wonti.
10 Pilatus nunkangu jatana wonti: „Wata ngakangu
jundru kaukaubai? Jidni wata milkila, ngato ngurula
ngamalkai jidnana kunarkuni katibala kara, ja ngurula
ngamalkai jidnana kurakala?“
11 Jesujeli kalabana wonti: „Jundru wata ngurula nga-
malkai ngakangu, jundru nina wata mirindru maninani;
jendrangundruja nulupini, nulu ngana jinkangu ngulkujeli
jinkina warai, morla madlentji ngamalkai.“
12 Jendrangundruja Pilatulu wontina wonti nina kurakala.
Juda kana maritjina wonti ja jatana wonti: „Jundru ninapini
kurakanani, jidni wata morla mitaia kaparaia kamaneli
nganai; worana munta kapara ngankateriai, nau kaparaia
tula nganai.“

13 Pilatulu ninapini jaura matja ngarana, nulu Jesus
dunkalkana wonti ja kalala jinkini pirini ngamana ngarina
wonti; ninapini tanali dikai: „Marda piri; Juda kana talini
Gabbatha.“
14 Passa ngankingani ditji nganana wonti, ja ditji dunkani
kuperi; ja nau Juda kanani jatana wonti: „Najianau jurani
Kapara!“
15 Tana maritjina wonti: „Woramai, woramai, kunarkuni
ninaia katibamai!“ Pilatus tanangu jatana wonti: „Jurani
Kapara ngato kunarkuni katibananto?“ Priesta pirnali kala-
bana wonti: „Ngaiani wata kapara ngamalkai, windri nina
kapara Cäsar!“
16 Ngadani nulu nina tanangu jinkina wonti, tanali nina
kunarkuni katibananto. Tanali Jesus manina wonti ja nina
wapalkana wonti.
17 Ja Nulu kunarku nunkani wilimana wonti, ja Nau
dunkana wonti nunkangupini piria, nina tanali dikai:
„Mangatandra piri; ja Juda kana talini Golgatha.“
18 Ja naka tanali nina kunarkuni katibana wonti, ja
nunkangunto mandru morla, jerra pankini ja jera pankini,
ja Jesus terti.
19 Pilatulu bakana dakani miri dakana wonti, ja nina
kunarkuni miri katibana wonti, ja jenia dakani ngananala:
„Jesus Nazarethandru Juda Kanaia Kapara.“
20 Ninapini dakani miri Juda kana marapujeli warapana
wonti, ngangau ngurani karakara naupini piri nganana
wonti, woderi tanali Jesus kunarkuni katibana wonti, ja
dakani parana wonti Juda kana, Grieka kana, ja Roma kana
talini.
21 Juda kanaia Priesta pirna Pilatungu jatana wonti:
„Wata dakamai, Juda kanaia Kapara, a-ai, windri Naupini
jatana warai: Ngani Juda kanaia Kapara nganai.“
22 Pilatulu kalabana wonti: „Mina ngato dakana warai,
jenia ngato dakana warai.“
23 Mitaia kaparaia milieli Jesus kunarkuni matja katibana,
tanali kati nunkani manina wonti ja buru mandru ja
mandru ngankana wonti, milieli pilki ja pilki wora kulno,
ja bakana kati pirna; ja kati pirna wata karpani nganana
wonti, a-ai, mirindru ngarinalujelu ngankana wonti.
24 Tana ngankamalina wonti: „Ninaia ngaiana wata
wokaribananto, a-ai, nunkangundru ngaiana wontjani
malka worananto wani nauja ngananananto;“ ngangau jaura
morlalu pantjinanto nauja jatai: „Tanali kati ngakani tanali
puntibana wonti, ja ngakani kati pirnandru tanali wontjani
malka worana wonti.“ Tananapini mitaia kaparaia milieli
ngankana wonti.

25 Jesuni kunarkuni ngandri nunkani ja nunkanaia ngandria kaku, Maria, Kleophani noa, ja Maria Magdalala terkana wonti.
26 Jesujeli ngandri nunkani, ja nina mili, nina Nulu ngantjanala, naka terkanani najina wonti, Nau ngandrini nunkanani jatana wonti: „Widlajai, najiau jinkani ngatamura!“
27 Ngadani Nau milini jatana wonti: „Najiau jinkani ngandri!“ Ja nunkangupini ditjindru milieli nana pungaia nunkanaia manina wonti.
28 Ngadani, ngangau Jesus milkila nganana wonti, pratjana matja mudana warai, ngangau jaura kantji morlalu pantjinanto, Nau jatana wonti: „Ngani tertieli nganai.“
29 Naka koko kulno kaldrinto manamiri terkana wonti; tanali miritipa kulno kaldrini multibana wonti, ja nina Ysopani kurana wonti, ja nina nunkangu manani kurana tarana wonti.
30 Jesujeli kaldri matja manina, Nau jatana wonti: „Matja mudai!“ Ja Nau mangatandra buruna ngarina wonti ja palina wonti.
31 Ngangau ngankingani ditji nganana wonti, ja palku wora wata kunarkuni parananto Sabbat ditjini, ngangau naupini Sabbat ditji pirna nganana wonti, Juda kana Pilatungu ngatjina wonti, tanali tanangu moku wokaribananto ja tanana ngarilkananto.
32 Mitaia kaparaia mili wokarana wonti, ja ngoperalaia moku wokaribana wonti, ja kulno nguruni, nau nunkangunto kunarkuni parana wonti.
33 Tana Jesungu wokarana wonti ja najina wonti Nau matia palina warai, tanali nina moku wata wokaribana wonti,
34 A-ai, kaparaia mili kulnujeli kaltieli nina pankitiri dakana wonti, ja nurujeli kumari ja ngapa dunkana wonti.
35 Ja nulia jenia najina wonti, nulia jenia tinkari ngankana wonti, ja tinkari ngankani nunkani morlalu nganai, ja nauja milkila nauja morlalu jatai, ngangau jura morlalu ngundrananto.
36 Jenia pantjina wonti, ngangau jaura morlalu pantjinanto: „Wata moku kulno tanali nina wokaribananto.“
37 Ja nakaldra jaura kulno jatai: „Tanali nina najila nganai, nina tanali dakana wonti.“
38 Ngadani Joseph Arimathiandru, nau Jesuja mili nganana wonti windri kurukuru, ngangau nau Juda kanandru japali nganana wonti, Pilatungu ngatjina wonti, nulu nina manuni kurananto Jesuja palku ngarilkananto. Ja

Pilatulu jenia manuni kurana wonti. Nau wokarana wonti
ja Jesuja palku ngarilkana wonti.
39 Bakana Nikodemus wokarana wonti, nau ngopera
tinkani Jesungu wokarana paraia ja kaldri pilki ja Aloe
marapu matja duldruwana, padakana wonti.
40 Tanali Jesu palku manina wonti ja nina katieli karana
wonti kaldri pilkinto, worderu Juda kanali milingeru todina
wonti.
41 Nunkangu pirini karakara, woderi tanali nina ku-
narkuni katibana wonti, garden nganana wonti, ja garde-
nani narikutu marra, nunkangu wata kulno todinala.
42 Naka tanali Jesu kurana wonti Juda kanaia ngankingani
ditjindru, ngangau narikutu karakara nganana wonti.

20

1 Godaia ditjini Maria Magdalala nguramarani kuperi
narikutuni wokarana wonti; ja nandru najina wonti marda
narikutundru matja tiringana.
2 Nani mindrina wonti ja Simon Petrungu, ja mili kulnuni,
nina Jesujeli ngantjana wonti, wokarana wonti, ja pudlangu
jatana wonti: „Tanali Kapara narikutundru manina warai,
ja ngaiani ko, wodajeri tanali nina kurana warai.“
3 Petrus ja mili kulno dunkana wonti ja narikutuni
wokarana wonti.
4 Pudla jela mindrina wonti, ja mili kulno ngopera
nganingana wonti Petrungu, ja nau ngopera narikutuni
wokarana wonti.
5 Ja nulu buruna ngarina wonti, ja nulu kati paranani
najina wonti, ja nau wata wirina wonti.
6 Simon Petrus, nau nunkangu karipaterina, wokarana
wonti, ja nau narikutuni wirina wonti ja najina wonti kati
paranani,
7 Ja kangukati, nina tanali nunkangu mangatandrani
karala wiri, wata katini jela paranani, a-ai, nina pilki karana
wonti piri kulnuni.
8 Ngadani bakana mili kulno, nau ngopera narikutuni
wokarana warai, wirina wonti, ja nulu najina wonti ja
morlalu ngundrana wonti.
9 Ngangau tanali jaura wata milkila nganana wonti, Nau
narindru tepi terkakananto.
10 Pudla mili nakaldra tikana wonti pungaia.
11 Maria narikutuni pankini palarani terkana wonti ja
jindrana wonti. Nani jindranali narikutuni buruna ngarina
wonti,

12 Ja nandru angela mandru kati bulujeli ngamanani najina wonti, kulno mangatandrani ja kulno tidnani, woderi Jesu palku parana wonti.

13 Ja pudla nankangu jatana wonti: „Widlajai, minandru jidni jindrai?“ Nani pudlangu jatana wonti: „Ngangau tanali Kapara ngakani manina warai, ja ngani ko, wodajeri tanali nina kurana warai.“

14 Nani jenia matja jatana, nandru najina karitjina wonti, ja Jesus terkanani najina wonti; ja nani ko nganana wonti Nau Jesus nganai.

15 Jesus nankangu jatana wonti: „Widlajai, minandru jidni jindrai? Worana jundru wontiai?“ Nandru ngundrana wonti, Nau gardenngamalkanietja nganai, ja nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jundru nina padakana warai? Jatau ngakangu woderi jundru nina kurano warai, ja ngato nina manila nganai.“

16 Jesus nankangu jatana wonti: „Mariajai!“ Nani karitjina wonti ja nunkangu jatana wonti: „Rabbuni!“ jenia wondrai Ngujangujara jinkinietja.

17 Jesus nankangu jatana wonti: „Ngana wata patau! ngangau ngani wata tarana warai ngakani Ngaperaia. Wapau ngatatani ngakanani ja tanangu jatau: Ngani tarai ngakani Ngaperani ja jurani Ngaperani, ja ngakani Godani ja jurani Godani.“

18 Maria Magdalala wokarana wonti ja milini kaukaubana wonti nandru Kapara najina warai, ja Nau jenia nankangu jatana warai.

(Ngantjani-jaura Quasimodogeniti ditjini.)

19 Nunkangupini Godaia ditji kalkaurani mili pungani jela nganana wonti mana ngurunguruni, Juda kanandru japali; Jesus wokarana wonti ja tanangu terti terkana wonti, ja tanangu jatana wonti: „Murla jurangunto nganaiatimai!“

20 Ja Nau jenia matja jatana, Nau tanangu mara panki wondraterina wonti. Ja mili mankina wonti, ngangau tanali nina najina wonti.

21 Jesus nakaldra tanangu jatana wonti: „Murla jurangunto nganaiatimai! Worderu Ngapili ngana jinpanala, jeruja ngato jurana jinpala wapaia.“

22 Ja Nau jenia jatana, Nulu tanana pulkana wonti, ja tanangu jatana wonti: „Jaola kulikiri manianimai!

23 Jura tanangu madlentji kalinganani, tanali tanangu kalingani ngananananto; ja jura tanangu madlentji ngamalkanani, tanali tanangu ngamalkani ngananananto.“

(Ngantjani-jaura Thomas ditjini.)

24 Ja Thomas, marapratjana ja mandrundru kulno, nina
tanali dikai Ditymus, wata tanangunto jela nganana wonti
Jesus wokaranani.
25 Ja mili nguru nunkangu jatana wonti: „Ngaiani Kapara
najina warai.“ Nau tanangu jatana wonti: „Wata ngato mar-
datjinpiri nunkani najinani ja nunkangu mardatjinpirani
ngana mara wutju kuraterinani, wata ngato jenia morlalu
ngundranani.“
26 Ja ditji mara wora ja parkulani mili nunkani nakaldra
jela nganana wonti, ja Thomas tanangunto. Jesus woka rana
wonti mana ngurunguruni, ja tanangu terti terkana wonti
ja jatana wonti: „Murla jurangunto nganaiatimai!“
27 Ngadani Nau Thomasangu jatana wonti: „Mara wutju
jinkani jera kurana pararamai, ja mara ngakani najiamai,
ja mara jinkani jera kurana pararamai, ja nina pankitirini
ngakanani kurateriamai, ja wata gilbariamai, a-ai, morlalu
ngundramai!“
28 Thomas kalabana wonti ja nunkangu jatana wonti:
„Ngakani Kaparajai, ngakani Godajai!“
29 Jesus nunkangu jatana wonti: „Thomajai, jundru
morlalu ngundrai; murlali pirna jenipara nganai, tana wata
naji, nani ja morlalu ngundranani.“
30 Bakana malka morla marapu Jesujeli ngankana wonti
milini, tanali tanana wata dakana warai nunkangupini
jaurani.
31 Tananapini matja dakana, jura morlalu ngundrananto,
Jesus morlalu Christus nganai, Godaia Ngatamura; ja jura
morlalu ngundrananto ja tepi ngamalkananto nunkani
talani.

21

1 Ngadani Jesus nakaldra milini wondraterina wonti
Tiberias pantuni. Nau jeruja wondraterina wonti:
2 Naka jelalu nganana wonti Simon Petrus ja Thomas,
nina tanali dikai Ditymus, ja Nathanaeli Kanandru Galila-
iani ja Zebedäuni ngatamura wulu, ja nunkani mili mandru
morla.
3 Simon Petrus tanangu jatana wonti: „Ngani wapai paru
manila.“ Tana nunkangu jatana wonti: „Bakana ngaiani
jinkangu jela wapala nganai.“ Tana dunkana wonti ja
nurujeli botani wirina wonti, ja nunkangupini tinkani tanali
panila patana wonti.
4 Matja tankubanarina, Jesus dirkalani terkana wonti; ja
mili wata milkila nganana wonti Nau Jesus nganai.

5 Jesus tanangu jatana wonti: „Kupa worajai, jura
wata tajila ngamalkai?“ Tanali nunkangu kalabana wonti:
„Pani.“
6 Nau tanangu jatana wonti: „Bota panki ngunarani jama
woranau, ja jura mankamankala nganai!“ Tanali worana
wonti, ja tana ngandandarina wonti nina parumala paru
marapundru.
7 Naupini mili, nina Jesujeli ngantjana wonti, Petrungu
jatana wonti: „Nauja Kapara nganai!“ Simon Petrulu
ngarana wonti Nau Kapara ngananani, nau katieli ngamp-
ina wonti, ngangau nau balu nganana wonti, ja ngapani
kulkungana wonti.
8 Mili nguru botali wokarana wonti, ngangau tana wata
worita nganana wonti dirkalandru, a-ai, windri tintipiti-
widri 200, ja tanali jama parunto parumana wonti.
9 Tana matja dirkalaia dunkana tarana, tanali najina
wonti turubilla turu paranani, ja paru nunkangupini
paranani, ja buka.
10 Jesus tanangu jatana wonti: „Padakanau tanangupini
parundru, tananaia jura karari patana warai!“
11 Simon Petrus wapana wonti, ja jama dirkalaia paru-
mana tarana wonti, paru pirna manamiri 153. Jeruntjajeli
jama wata purana wonti.
12 Jesus tanangu jatana wonti: „Kaparanau, manabuka
tajanau.“ Wata mili kulno wontjana wonti nina jakalkala:
„Worana jidni?“ Ngangau tana milkila nganana wonti, Nau
Kapara nganana wonti.
13 Jesus wokarana wonti, ja buka patana wonti, ja tanangu
jinkina wonti, ja bakana parundru.
14 Naupini pota parkulu nganai, Jesus milini wondrate-
rina wonti, Nau narindru matja tepi terkakana warai.
15 Tanali manabuka matja tajina, Jesus Simon Petrungu
jatana wonti: „Simoniai, Jonani ngatamurajai! Jundru
ngana morla ngantjai tanangupini?“ Nau nunkangu jatana
wonti: „Kau Kaparajai, jidni milkila, ngato jidnana ngan-
tjai.“ Nau nunkangu jatana wonti: „Ngakani tjipi kuparu
ngamalkau!“
16 Nau nakaldra pota mandrula nunkangu jatana wonti:
„Simon Jonaniai! Jundru ngana ngantjai?“ Nau nuukangu
jatana wonti: „Kau Kaparajai, jidni milkila, ngato jidnana
ngantjai.“ Nau nunkangu jatana wonti: „Ngakani tjipi
ngamalkau!“
17 Nau pota parkulula nunkangu jatana wonti: „Simon
Jonaniai! Jundru ngana ngantjai?“ Petrus ngaurongauro
nganana wonti, ngangau Nau pota parkulu nunkangu

jatana wonti: „Jundru ngana ngantjai?“ Ja nau nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, warupoto jundru milkila, jundru ngujamai, ngato jidnana ngantjai.“ Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngakani tjipi ngamalkau!

18 Morlalu, morlalu, ngani jinkangu jatai: Jidni teri ngananala, jidni munta ngampinala, ja wirarinala woderi jundru ngantjanala; jidni matja pinaru pantjina, jidni mara jinkani ngutaterila nganai, ja kulno ngurujeli jidna ngampipala nganai, ja wapalkala nganai woderu jundru wata ngantjai.“

19 Ninapini Nau jatana wonti wondrala, mina narieli nulu Goda pirna ngankananto. Ja Nau jenia matja jatana, Nau nunkangu jatana wonti: „Ngakangu karipateriau!“

(Ngantjani-jaura Johannes ditjini.)

20 Petrus karitjinawontikana wonti, ja nulu nina mili karipaterinani najina wonti, nina Jesujeli ngantjana wonti, nau bakana bukani nunkangu munambirini jeniterina wonti ja jatana wonti: „Kaparajai, worananau nganai nulu jidna wondawondala nganai?“

21 Nina Petrulu najina, nau Jesungu jatana wonti: „Kaparajai, mina nunkangupini?“

22 Jesus nunkangu jatana wonti: „Ngato ngantjanani nauja ngamananto ngani wokaranantulu, mina jenia jinkangu? Jindi ngakangu karipateriau!“

23 Naupini jaura ngatatani karitjinawontiwontikana wonti: „Naupini mili wata paliai.“ Ja Jesus wata nunkangu jatana wonti: Nauja wata paliai, a-ai, windri: Ngato ngantjanani nauja nganananto ngani wokaranantulu, mina jenia jinkangu?

24 Naupini nau mili nganai, nulu tanangundru tinkari ngankai, ja tananapini dakana wonti; ja ngaiani milkila, nunkani tinkari ngankani morlalu nganai.

25 Marapu morla nganai, mina Jesujeli ngankana wonti, tanali jenia pilki ja pilki dakanani, ngato ngundrai, mitali tanana jaura pratjana, matja dakanani, wata patala nganai.

Lukasani kaukaubani jaura Apostel worangundru.

(Dakani jaura Jesus tarani ditjini.)

1 Kaukaubani jaura ngopera ngato dakana warai,
Theophilajai, pratjanandru mina Jesujeli wonina wonti
ngankala ja ngujangujara jinkila,
2 Nunkangupini ditjielu windrila Nauja tarala, Nulia Apos-
tel worangu, tanana Nulia kalkalkanala, Jaolali kulikirieli
jirijiribana wonti:
3 Tanangupini Nauja bakana tepila wondraterina wonti
nunkani ketjaketjanani ngadani malka marapujeli, ja Nauja
tanangu pira kulno ja ditji marapratjana wondraterina
wonti, ja tanangu Godaia mililandru kaukaubana wonti.
4 Ja Nauja tanangu jela matja jurborina, Nulia tanangu jir-
ijiribana wonti, tana wata Jerusalemingundru puntinanto,
a-ai, tanali Ngaperaia talpadakani kalkananto, nina jura
ngakangundru ngarala wiri.
5 Ngangau Johannili ngapali multibana wonti; jura Jaolali
kulikirieli multibanila manila nganai, tanangupini ditjini
ngadani wolja.
6 Tana matja jurborina, tanali ninaia jakalkana wonti ja
jatana wonti: „Kaparajai! Jundru nunkangupini miljarani
milila nakaldra ngankijiribala nganai Israelaia?“
7 Nauja tanangu jatana wonti: „Wata juranguta jenia
parai miljaru kara ditji kara ngujamala, a-ai, nina Ngapili
kurana wonti ngurulali nunkanali muntali;
8 Jura ngurula manila nganai, jurangu Jaola kulikiri
matja ngarina, ja jura tinkari ngankanietja ngakani nganala
nganai Jerusalemingu ja bakana Judaiani paruparu ja
Samariani ja mitaia wondirajelu.“
9 Ja Nauja jenia matja jatana, tanali ninaia najina wonti
taranani, ja talara palkujeli ninaia manina wonti tanangu
milki kantjini.
10 Ja tanali ninaia ngurutalpana najina taranani pari-
wilpani, ja mai, materi mandru kati warujeli tanangunto
terkana wonti,
11 Pudla bakana jatana wonti: „Jura Galilaiala ma-
teri worajai! Minani jura terkai ja pariwilpani najiai?
Naupini Jesus, Nauja jurangundru pariwilpani tarana
warai, nakaldra jeruka jeri tikala nganai, worderu jura
ninaia najina warai pariwilpani taranani.“

12 Ngadani tana Jerusalemia tikana kurana wonti mar
dawonpandru, tala nunkani maninindri mardawonpa, nau
Jerusalemingu karakara parai, windri Sabbat palto kulnuni
worita.
13 Ja tana matja wirina, tana punga piri miria tarana
wonti, woderi tana ngamana wonti: Petrus ja Johannes ja
Jakobus ja Andreas, Philippus ja Thomas, Bartholomäus ja
Matthäus, Jakobus Alphäuni ngatamura ja Simon Zelotes ja
Judas Jakobuni ngatamura.
14 Tanapini pratjana wonki kulnukulnuni nganana wonti
ngatjila, widlali jelalu, ja bakana Maria Jesuni ngandri, ja
ngatata nunkani jela.

(Dakani jaura Matthias ditjini.)

15 Ja tanangupini ditjini Petrus milini terti terkana tarana
wonti ja jatana wonti — Naka kana wolara jela ngamana
wonti 120 kara —:
16 Jura materi ja ngatata worajai! Naupini jaura morlalu
pantjinanto, nina ngopera Jaolali kulikirieli Davidani man-
ali talpadakana wonti Judasangundru, nau palto wondrani-
etja pantjina paraia tanangu, tanali Jesus patana paraia;
17 Ngangau nau ngaianangunto jelarina wonti, ja nga-
ianangunto ninapini Ngamalkijiribani manina wonti.
18 Nulupini mita buru burungankana paraia tjikatjikala
kalalali, ja nau purina ngarina paraia, ja terti wokarina
paraia, ja kudna nunkani pratjana balapurina paraia.
19 Jenia tinkari pantjina paraia pratjanani, tana Jerusalem
ngamanani, jeruja tanali nina mita buru tanani talani dikai:
Akeldama, jenia wondrai: Kumari mita.
20 „Ngangau Psalma jaurani dakanala parai: «Nunkani
punga ngurawalpa parananto, ja wata kulno nunkangu
ngamananto,» ja: «Nunkani ngamalkijiribani kulno nguru
maninanto.»
21 Jeruja tanangu materandru kulno, tanaia ngaianan-
gunto wirarinala nunkangupini miljaruwirdi, nunkangu
Jesus ngaianangu dunkanala ja wirinala,
22 Johannini multibanandru nunkanipini ditjielu, Nauja
ngaianangundru tarala wiri, tinkari ngankanietja pantji-
nanto nunkani tepi terkakanaia.“
23 Ja tanali mandru terkibana wonti, Joseph, nina tanali
dikai Barsabas, ja bakana Justus tala ngokana, ja Matthias.
24 Ja tana ngatjina wonti ja jatana wonti: „Jidni Kaparajai,
jidni pratjanaia ngaraia ngujamanietja, wondramai pudlan-
gundru kulno, worana jundru kalkalkana warai,
25 Nulia maninanto ngamalkijiribanietjaia ja Apostelaia
piri, nunkangundru Judas puntina paraia nunkani piri
pilkia wapala.“

26 Ja tanali pudlangu wontjani malka jinkina wonti. Ja wontjani malkali Matthias patana wonti, ja tanali nina Apostel marapratjana ja kulnuni jelaribana wonti.

2

(Dakani jaura Jaolaia ditji pirnani.)

1 Ja Jaolaia ditji matja wokarana, tana pratjana jela kulnukulnuni nganana wonti piri kulnuni.

2 Ja nurujeli pariwilpandru kirara pantjina wonti watara pirna jeribaka nau birunganani, ja nulu punga manamiri ngankana wonti woderi tana ngamanani.

3 Ja Jaola tiwilka turu jeribaka tanangu wondraterina wonti, ja Nauja tanangu marapuni pilki ja pilki ngamana ngarina wonti.

4 Ja tana pratjana manamiri pantjina wonti Jaolali kulikirieli, ja wonina wonti jatala tali nguruni, worderu Jaolali tanangu jinkina wonti jatananto.

5 Jendranguta Juda kana Jerusalemingu ngamingana wonti, tana kana ngumu ja Godandru japali nganana wonti, kana wolara pratjanandru, tana pariwilpa ngalpani ngamanani.

6 Jenia ngaiala matja pantjinani, kana wolara jurborina wonti ja ngaruparana wonti, ngangau tanali pratjanali tanana tanani tali pilki ja pilkini jatanani ngarana wonti.

7 Tana pratjana japali pirna pantjina wonti ja ngaruparana wonti ja ngankamalina wonti: „Wata tanapini pratjana, tana jatai, Galilaiala nganai?

8 Worderu ngaiana tanana ngarai pilki ja pilki tanani talini nunkangu ngaiana dankana wonti?

9 Parthala ja Medala ja Elamitala, ja Mesopotamiala, Judaiala ja Kappadociala, Pondusala ja Asiala,

10 Phrygiala ja Pamphyliala, Aegyptala ja Libya mitala Kyrenani karakara ja tula Romala; Juda kana ja Juda kana kamaneli.

11 Kretala ja Arabiala, ngaiana tananaia ngarai jatanani ngaiananani talini Godaia ngankana pirna.“

12 Ja tana pratjana japali pirna ja tjautjau pantjina wonti ja ngankamalina wonti: „Mina naupini pantjila nganai?“

13 Ngurujeli ngirkibana jatana wonti: „Tanaia manamiri nganai waina marrali.“

14 Petrus terkakana wonti marapratjana ja kulnunto, ja nulu ngaiala nunkani miri ngankana wonti ja tanangu jeruja jatana wonti: „Juda kana worajai, ja pratjana jura

Jerusalemingu ngamai, jenia jurangu tinkari ngananantо,
ja jaura ngakani jurani talpani wirinanto!
15 Ngangau tanaia wata parawarai worderu jura
ngundrai, ngangau karari tankubana ditji miri nganai.
16 A-ai, naupini nganai mina Joel Propheta jatana wonti:
17 «Ja jenia pantjila nganai ditji worangu ngadalani,
Goda jatai, ngato ngakani Jaolandru palku warupotuni
nangala nganai; ja jurani ngatamurajeli ja jurani ngatamura
mankarajeli talpadakala nganai, ja jurani terieli malka
mudla najila nganai, ja jurani pinarali ngapitja patala
nganai;
18 Ja bakana ngakani milini ja mili widlani ngato tanan-
gupini ditjini ngakani Jaolandru nangala nganai, ja tanali
talpadakala nganai.
19 Ja ngato pirnala ngankala nganai pariwilpani taranalu,
ja malka mitani ngarinalu, kumari ja turu ja turutupu;
20 Ditji pirna ngalpurani karitjila nganai ja pira kumarani,
windrila Kaparaia ditji pirna ja tinkari wokarala nganai.
21 Ja pantjila nganai, warle Kaparaia tala ngatjina karkala
nganai, nina Nulia kulkala nganai.»
22 Israel materi worajai, tanapini jaura ngaranimai: Jesus
Nazarethala, kana kulno ninaia Godali jurangu morlalu
kurana wonti ngurungurujeli ja pirnalali ja malkali, tanana
Godali jurangu terti nunkangundru ngankana paraia,
worderu jura munta milkila.
23 Ninapini jura patana paraia, worderu Godali ngopera
kurana wonti ja najina wonti, ja kana madlentjia marali
kunarkuni katibana paraia, ja nari ngankana paraia.
24 Ninapini Godali jiritjibana paraia, Nulia naria ketjaket-
jana matja dukarana warai, ngangau jenia ngandandarina
paraia, nulu ninaia milingeru patananto.
25 Ngangau David nunkangundru jatai: «Ngato ngurु-
talpana najina warai ngakani Kaparani, ngangau Nauja
ngakangu ngunarani nganai, ngani wata wijiawijiabateri-
nanto.
26 Jendrangundruja ngani ngara mankina warai, ja ngato
talieli jurakokana warai; ja bakana ngani palku ngara
ngamala nganai wolkareli kalkaterinani.
27 Ngangau jundru wata ngana mungara mitani ngarinalu
worarala nganai, bakana wata manuni kurala nganai
jinkani Kulikirila puapuarinani najinanto.
28 Jundru ngakangu tepia palto wondraterina warai;
jundru ngana manamiri ngankala nganai mankinali jinkani
mudlani.»

29 Materi worajai, ngatata worajai! Ngato manubakujeli
jurangu kaukaubananto kapara jankuja ngaperi Davidan-
dru, nau palina wonti ja tanali nina todina wonti, ja
nunkani nariwonpa ngaianangu parai nunkanipini ditjielu.
30 Ngangau nau Propheta nganana wonti ja milkila
nganana wonti Godali nunkangu jaura morlalulali tal-
padakana wonti, nunkanaia kapaia tandra kulno nunkani
pirnalaia pirini ngamananto;
31 Jeruja nulu jenia ngopera najina wonti, ja Christuni tepi
terkakanandru kaukaubana wonti, Nulia ninaia mungara
wata mitani ngarinalu worarana wonti, bakana Nulia palku
puapuarina wata najina wonti.
32 Ninapini Jesus Godali jiritjibana paraia, ja nunkangun-
dru ngaiani pratjana tinkari ngankanietja nganai.
33 Nauja Godaia ngunarali matja tarana, ja Jaolaia ku-
likiria talpadakani Ngaperandru matja manina, Nulia jenia
nangana warai, mina jura karari najila wapaia ja ngarala
wapaia.
34 Ngangau David wata pariwilpaia tarana wonti, a-ai,
nau munta jatai: «Kaparali ngakani Kaparani jatana wonti:
Ngakangu ngunarani ngamana ngariau,
35 Ngato talpala jinkani jinkangu tidnani tidnapiri jerib-
aka kuranantulu.»
36 Israelaia pungalali morlalu ngujamau, Godali ninaia
Kapara ja Christus ngankana paraia, ninapini Jesus, ninaia
jura kunarkuni katibana paraia.“
37 Tanali jenipara matja ngarana, jenia tanangu ngarani
palkingana wonti, ja tana Petrungu ja Apostel worangu
jatana wonti: „Materi worajai, neji worajai! Mina ngaiani
ngankananto?“
38 Petrus tanangu jatana wonti: „Madlentjandru kar-
itjianau, ja pratjanali jurangundru multibanila manianimai
Jesu Christuja talani madlentji kalingala, ja jura Jaola
kulikiria poto manila nganai.
39 Ngangau talpadakani parai jurangu ja jurani kupani, ja
pratjanani tana worita, jeruntja Godali Kaparali ngaianinali
karkala nganai.“
40 Ja jaura marapujeli morla nulu morlalu kurana wonti,
ja tanana kurukurubana wonti ja jatana wonti: „Kulkani
manianimai nunkangupini nguja tjautjauni!“
41 Tanalipini nunkani jaura matja patana tanali multiban-
ila manina wonti; ja tanali nunkangupini ditjini kana 3000
morla ngokana wonti.

42 Tana wonki ngamana wonti Apostel woranani ngujan-
gujarani ja ngamalkijiribamalinani ja buka wokaribanani
ja ngatjinani.
43 Ja mungara pratjana japali pantjina wonti, ja pirnala ja
malka marapu pantjina wonti Apostel worangundru.
44 Tanali morlalu ngundranani jelalu ngamana wonti, ja
poto pratjana kulnukulnuni ngamalkana wonti.
45 Ja tanani mita ja poto tanali kalalaia jinkina wonti, ja
pratjanani piltjaru ngankana wonti, worderu kulnujeli jenia
ngamalkananto.
46 Ja tana ditji pratjanani Godaia pungani kulnukulnuni
ngamana wonti, ja pungani pilki ja pilki tanali buka
wokaribana wonti, ja buka manina wonti ngara mankinali
ja manjujeli.
47 Ja tanali Goda jurakokana wonti, ja kana wolara
tanangu murlali ngamana wonti. Kaparali ditji pratjanani
mili wolarani morla kurana wonti tana tepi pantjinanto.

3

1 Petrus ja Johannes jelalu Godaia pungaia tarana wonti
ngatjini ditjini kalkaura ditji kunarkuni.
2 Ja kana kulno nganana wonti, nau ngandri mandrandru
tjunduru nganana wonti, nina tanali waltana wonti; ja
tanali nina ditji pratjanani Godaia pungaia manani, nina
tanali dikai „ngumu“, kurana wonti, nulu poto ngatjinanto
tanangu, tana Godaia pungani wirinani.
3 Nulupini Petrus ja Johannes najina wonti Godaia pun-
gani wirinani, ja nau ngatjina wonti potuni.
4 Petrulu nina ngurutalpana najina wonti ja bakana
Johannil, ja jatana wonti: „Ngalina najiau!“
5 Nulu pudlana wolkareli najina wonti ja kalkana wonti
minakulno pudlangundru manila.
6 Petrus jatana wonti: „Mardatandra bulu ja mardatandra
maralje ngato wata ngamalkai; mina ngato ngamalkai, ni-
naia ngato jinkangu jinkiai: Jesuja Christuja Nazarethalani
talani terkakamai ja wirariamai!“
7 Ja nulu nina mara ngunarani patana wonti, ja nina terk-
ibana tarana wonti; ja nurujeli nunkani tidna ja tidnamoku
nguru pantjina wonti.
8 Ja nau terkakala tarana wonti, ja naka terkana wonti ja
wirarina wonti, ja nau pudlangu jela Godaia pungani wirina
wonti, ja nulu wirarina ja kulkungana Goda jurakokana
wonti.
9 Ja kana wolarali nina najina wonti wirarinani ja Goda
jurakokanani.

10 Ja tanali nina ngujamana wonti nau naumata nganai,
nau potuja Godaia pungaia mana ngumuni ngamana warai;
ja tana pirna ngaruparana wonti ja ngarrana wonti jendran-
gundruja, mina nunkangu pantjina warai,
11 Ngangau nau tjundurula Petrungu ja Johanningu jela
wapana wonti, kana wolara tanangu jurborina wonti
nunkangupini pirini, nina tanali dikai Salamoni piri, ja tana
pirna ngaruparana wonti.
12 Petrulu jenia najina, nulu kana wolarani kalabana
wonti: „Israel materi worajai! Minandru jura nunkan-
gundru ngaruparala wapaia, ja minandru jura ngalina
ngurutalpana najila wapaia, ngalinali ngurungurujeli kara
talkulali kara ngali ninapini wirarinanto ngankana warai?
13 Abrahamani ja Isaakani ja Jakobani Godali, ngaperaia
ngaiananaia Goda, mili nunkani pirna ngankana paraia,
ninaia jura ngulkujeli jinkina paraia, ja jedieli worarana
paraia Pilatungu, nulu ngundrana paraia ninaia kurakala.
14 Jura ninaia Kulikirila ja Talkula jedieli worarana
paraia, ja ngatjina paraia, nulu jurangu kana kulno nari
nandranietja jinkinanto.
15 Tepia Kapara jura nari ngankana paraia, nina Godali
narindru jiritjibana paraia, nunkangundru ngaiani tinkari
ngankai,
16 Ja morlalu ngundranali nunkani talani ninapini
ninkida, ninaia jura najiai ja ngujamai, nunkani talani
ninapini ninkida, ninaia jura najiai ja ngujamai, nunkani
talali ngurunguru ngankana warai; ja morlalu ngundranali
nunkangundru, nunkangu jinkina warai, jurangu milki
kantjini.
17 Mai, ngatata warai, ngani milkila, jura jenia man-
gapunkujeli ngankana paraia, worderu bakana kaparali
juranali.
18 Godali jurangu morlalu ngankana paraia, mina Nulia
Propheta pratjanaia manali talpadakana wonti Christus
ketjaketjananto.
19 Madlentjandru karitjianau ja karitjimalkaterianau,
ngangau Nulia madlentji jurani kalingananto.
20 Ngangan miljaru malti wokarananto Kaparaia mudlan-
dru, ja Nulia jurangu Jesus Christus jinpananto, nunkangun-
dru tanali jurangu ngopera kaukaubana wonti,
21 Ninaia pariwilpali patananto tanangupini miljarajelu,
Nulia pratjana nakaldra ngankinganantulu, mina Godali
kaukaubana wonti nunkanaia Prophetaia kulikiria manali
nguralindru.

22 Moses ngaperi worangu jatana wonti: «Propheta kulno
ngakangu jeribaka Kaparali Godali juranali jurani ngata-
murandru jiritjibala nganai, ninaia jura maramanjujeli
ngarananto pratjanani, mina jurangu kaukaubala nganai;
23 Ja jenia pantjila nganai: Mungara pratjana, tanali ni-
napini Propheta bulu ngarala nganai, Nulia kana wolaran-
dru teribala nganai.»
24 Bakana Propheta pratjanali Samuelingundru ja witta
ngadalandru pilki ja pilki, jeruntjali kaukaubana wonti,
tanali bakana tanangupini ditji talpadakana wonti.
25 Jura Prophetaia ngatamura nganai ja bakana Testamen-
taia, ninaia Godali ngaperani ngaiananani ngankana wonti,
Nauja Abrahamangu jatana wonti: «Ja jinkani ngatamurani
mitaia kana wolara warupoto murlali pantjinanto.»
26 Jurangu Godali ngopera nunkani kupa Jesus jiritjibana
paraia, ja ninaia jurangu jinpana wonti jurana ngu-
rungutala; ngangau jura karitjinanto pratjana pilki ja pilki
nunkani madlentjandru.“

4

1 Pudlali kana wolarani kaukaubanani, pudlangu Priesta
ja Godaia pungaia kapara, ja Sadducaia wokarana wonti,
2 Tana buljubuljurina wonti, ngangau pudlali kana
wolarani ngujangujara jinkina wonti ja Jesungu narindru
jiritjini kaukaubana wonti.
3 Ja tanali mara pudlangu kurana wonti, ja pudlana kan-
jangari pungani widmana wonti tankubanajelu, ngangau
karari kalkaura nganana wonti.
4 Marapujeli tanangundru, tanali jaura matja ngarana,
morlalu ngundrana wonti. Ja tana kana 5000 nganana
wonti.
5 Jendranguta ditji kulnuni tankutankubana tanani kana
kapara ja pinaru ja jaura jinkinietja jurborina wonti
Jerusalemingu,
6 Bakana Hannas Priesta pirna ja Kaiphas ja Johannes ja
Alexander, ja jeruntja Priesta pirnaia ngujandru nganana
wonti.
7 Ja tanali pudlana tanangu terti terkibana wonti ja
pudlana jakalkana wonti: „Mina ngurulali kara wani talani
kara judla jenia ngankala wiri?“
8 Petrus Jaolali kulikirieli manamiri, tanangu jatana
wonti: „Kana wolaraia kapara worajai ja Israelaia pinaru
worajai!
9 Ngali karari kalala maninani nunkangupini ngumulan-
dru kana muntjani, nunkangundru nauja tepi pantjila wiri?

10 Jeruja jura pratjana ja Israel kana wolara milkila ngananantо Jesuni Christuni Nazarethalani talani, ninaia
jura kunarkuni katibana paraia, ninaia Godali narindru
jiritjibana paraia, nunkangu naupini ninkida jurangu tepi
terkala wapaia.
11 Naupini nauja marda nganai, ninaia jura punga wotini-
etjali woraranala, nauja marda kapara pantjinala.
12 Ja wata kulno nguruni tepi nganai, ja wata tala nguru
pariwilpaia ngalpani kanani matja jinkina, nunkangundru
tanali tepi maninanto.“
13 Tanali Petruni ja Johannini manubaku najina wonti,
ja ngujamana wonti pudla kana ko ja kiri pani, tana
ngaruparana wonti, ja pudlana ngujamana wonti, pudla
Jesungu jela ngamana paraia.
14 Tanali nina kana, nau tepi pantjila wiri, pudlangu jela
terkanani najina wonti, tanali panila ngamalkana wonti
tjakakala.
15 Tanali jirijiribana wonti, pudla kana kaparandru
dunkananto; ja tanali ngankamalina wonti ja jatana wonti:
16 „Mina ngaiana pudlangupini kanani ngankananto?
Ngangau malka morlalu pudlangundru pantjila wiri, jenia
Jerusalemalani pratjanani tinkari nganai, ja ngaiana ngan-
dandariai ninaia kutibala.
17 Windri jenia wata morla pintipintikaritjinanto kana
wolarani, ngaiana pudlana parparali dikidikibananto, pud-
lali wata morla nunkangupini talandru kana kulnuni
kaukaubananto.“
18 Ja tanali pudlana karkana wonti, ja pudlangu jiri-
jiribana wonti, pudla ngapu ngananantо, ja wata morla
ngujangujara jinkinanto Jesuni talani.
19 Petrulu ja Johannili tanangu kalabana wonti ja jatana
wonti: „Muntali ngundranau, jenia Godandru talku nganai
kara, ngali jurangu morla pankinanto Godangu.
20 Ngangau ngali ngandandariai worani patala
kaukaubala nunkangundru, mina ngali najina wonti ja
ngarana wonti.“
21 Tanali pudlana nakaldra dikidikibana wonti ja pud-
lana jinpana wonti; ngangau tanali wata mankamankana
wonti, worderu tanali pudlangu kalala jinkinanto kana
wolarandru; ngangau pratjanali Goda jurakokana wonti
nunkangundru, mina pantjila wiri.
22 Ngangau kilpawoldra pota mandrumandru marapрat-
janani naupini kana, nunkangu nauja tepia malka pantjila
wiri, wiringana wonti.

23 Tanali pudlana matja kurakana warai, pudla pudlani
kamanelini wokarana wonti, ja pratjana kaukaubana wonti,
mina Priesta pirna ja kapara pudlangu jatana warai.

24 Tanali jenia ngarana, tanali ngaiala kulnukulnuni
parparali Godani miri ngankana wonti ja jatana wonti:
„Kaparajai, jidni Goda, jundru pantjimana wonti pariwilpa
ja mita maru ja panto pirna ja pratjana mina tanangu
mandrani nganai.

25 Jundru Davidali jinkanali milieli manali jatana wonti:
«Minani kana ko tiririai, ja kana wolarali ngundrai
bakuni?»

26 Mitaia kapara wora terkakai, ja kapakapara manduiriai
Kaparani ja nunkani Christuni,

27 Ngangau morlalu tana mapaterina paraia nunkan-
gupini ngurani, jinkani Kupa kulikirini Jesungu, ninaia
jundru wiribana wonti, Herodes ja Pontius Pilatus, kana
koni ja Israel kana wolarani jela,

28 Jeruja ngankala, mina jundru marali ja jinkani jertap-
aterinali ngopera kurana wonti jenia pantjinanto.

29 Ja karari Kaparajai, najiau tanani dikidikibani, ja
jinkiau jinkani milini, tana manubakujeli jaura jinkani
kaukaubananto;

30 Ja mara jinkani ngutateriau tepi ngankala, ja malka ja
pirnala pantjinanto jinkani mili kulikiria Jesuni talani.“

31 Ja tana matja ngatjina, naupini piri, woderi tana
mapaterinani, wiltjiwiltjina wonti, ja tana pratjana Jao-
lali kulikirieli manamiri pantjina wonti, ja Godaia jaura
manubakujeli kaukaubana wonti.

32 Kana wolara pratjanali matja morlalu ngundrana,
ngara kulno ja mungara kulno nganana wonti, ja wata
kulno tanangundru nunkani potundru jatana wonti nau
potuja kupana nganai, a-ai, pratjana tanangu kulnukulnuni
nganana wonti.

33 Ja ngurula pirnali Apostel worali Jesuja Christuja tepi
terkakani tinkari ngankana wonti, ja murla pirna tanangu
pratjanani nganana wonti.

34 Ngangau bakana wata wangiwangi kulno tanangu
nganana wonti, a-ai, jeruntjali tanangundru mita kara
punga kara ngamalkana wonti, tanali jenia kalalaia jinkina
wonti, ja kalala padakana wonti,

35 Ja nina Apostel tidnani kurana wonti; ja tanali kulnuni
ja kulnuni piltjaru ngankana wonti, worderuntja nulu
ngamalkananto.

36 Joses, nina Apostel worali dikana wonti Barnabas, jenia
wondrai: „Ngankalkani ngatamura“ Levita kana Cyperala
dankanala,
37 Nulu maru kulno ngamalkana wonti, ja nulu nina
kalalaia jinkina wonti ja mardatandra padakana wonti, ja
nina Apostel tidnani kurana wonti.

5

1 Kana kulnujeli, tala nunkani Ananias, Sapphirani noani
nunkanani jela, mitaia kupana kalalaia jinkina wonti,
2 Ja nulu kalalandru palpa tjirimalkana wonti, ja bakana
noa nunkani milkila nganana wonti, ja nulu buru kulno
padakana wonti, ja Apostel worangu tidnani kurana wonti.
3 Petrus jatana wonti: „Ananiajai! Minandru Satanali
jidna ngara manamiri ngankana warai Jaola kulikirini
jedila, ja mitaia kalalandru palpa tjirimalkala?
4 Jundru nina ngamalkanani, nau wata potuja kupana
jinkani ngananani; jundru nina kalalaia matja jinkina,
nau bakana jinkani ngurulani nganana warai? Minandru
jundru jenia ngarali jinkanali ngundrana warai? Wata
kanani, a-ai, Godani jidni jedina warai.“
5 Ananiasali tananapini jaura ngarana, nau purina wonti
ja palina wonti. Ja tanali pratjanali, jenia matja ngarana,
tana japali pirna pantjina wonti.
6 Teri terkakana wonti, ja nina karana wonti, ja nina
dunkalkana wonti, ja nina todina wonti.
7 Jendranguta ditji pota parkulu karitjinani, noa nunkani
wirina wonti, ja nani mangapunkujeli nganana wonti mina
pantjina warai.
8 Petrulu nankangu kalabana wonti: „Jatau ngakangu,
judla jeruntjajeli nina mita kalalaia jinkina warai?“ Nani
jatana wonti: „Kau, jeruntjajeli.“
9 Petrus nankangu jatana wonti: „Minandru judla kul-
nukulnuni pantjina warai Kaparaia Jaola wontjala? Mai,
tanapini tidna, tanalia noa jinkani todina warai manani
terkala wapaia, ja tanalia bakana jidna todila nganai.“
10 Nani nurujeli nunkangu tidnani purina wonti ja palina
wonti. Teri matja wirina, tanali nana nari mankamankana
wonti, ja nana dunkalkana wonti, ja nana noani nankanani
karakara todina wonti.
11 Ja mili wolarani japa pirna wokarana wonti, ja prat-
janani, tanali jenia ngarana wonti.
12 Apostel marali malka ja pirnala marapu kana wolarani
pantjina wonti; ja pratjana kulnukulnuni jela ngamana
wonti Salomonani pirini.

13 Tanangundru ngurujeli wata kulnujeli wontjana wonti
tanangu ngokamalila, windri kana wolarali tanana pirna
ngundrana wonti.
14 Morla ja morla ngokana wonti, tana Kaparani morlalu
ngundrana wonti, materi ja widla worali,
15 Jeruja tanali muntja palaraia dunkalkana wonti, ja
tanana paltuwirdi turarani pirini ja wilimani pitani ku-
rana wonti; ngangau Petrus wokaranani, windri pungalali
nunkanali tanangundru kulno walpadakananto.
16 Bakana kana wolara ngura karakarandru Jerusalemia
jurborina wonti, ja tanali kana muntja ja tanana kutji
murumurujeli jupanani padakana wonti, ja tana pratjana
tepi pantjina wonti.
17 Priesta pirna terkakana wonti, ja pratjana tana nunkan-
gunto nganana, tana Sadducaia nguja, ja tana ngara jerkina
wonti,
18 Ja tana Apostel worangu mara kurana wonti, ja tanana
kanjangari pungani widmana wonti.
19 Kaparaia angela kulnujeli tinkani kanjangaria pungaia
mana walto ngankana wonti, ja tanana dunkalkana wonti
ja jatana wonti:
20 „Wapau, ja Godaia pungani terkakanau, ja kana
wolarani kaukaubanau tananapini tepia jaura pratjana!“
21 Tanali jenia matja ngarana, tana nguramarani kupiri
Godaia pungani wirina wonti, ja ngujangujara jinkina
wonti. Priesta pirna, ja tana nunkangunto nganana, matja
wokarana, tanali kana kapara ja Israel kanaia pinaru prat-
jana karkana wonti, ja tanali kanjangari pungaia jinpana
wonti, tanana manina tikananto.
22 Mili naka matja wokarana, tanali tanana wata kan-
jangari pungani mankamankana wonti; ja tanana tikana
kurana wonti ja kaukaubana wonti
23 Ja jatana wonti: „Kanjangari punga ngaiani ngu-
runguru pirna mankamankana warai, ja najinajibanietja
manani palarani terkanani; ngaiani matja walto ngankana,
ngaiani wata kulno mandrani mankamankana warai.“
24 Priestali ja Godaia pungaia kaparali ja Priesta pirna
worali tananapini jaura matja ngarana, tana tanangu wur-
puru nganana wonti, mina jenia pantjinanto.
25 Kulno wokarana wonti, ja tanangu kaukaubana wonti
ja jatana wonti: „Mai, tana materi wora, tanana jura
kanjangari pungani widmala wiri, tana Godaia pungani
terkala wapaia, ja kana wolarani ngujangujara jinkila
wapaia.“

26 Jendranguta juljaia kapara milinto wapana wonti, ja
tanana wokaralkana wonti, wata watawatali, a-ai, ngangau
tana kana wolarandru japali nganana wonti, tanali tanana
mardali dakaiati.
27 Ja tanali tanana matja wokaralkana, tanali tanana
kana kaparani terkibana wonti. Ja Priesta pirnali tanana
jakalkana wonti ja jatana wonti:
28 „Ngaiani jurana wata parparali daudauala wiri, wata
ngujangujara jinkinanto nunkangupini talani? Ja mai, jura
Jerusalem manamiri ngankana warai jurani ngujangujar-
ali, ja ngantjai nunkangupini Kanaia kumari ngaianingu
wokaralkala.“
29 Petrulu jo Apostel worali kalabana wonti ja jatana
wonti: „Ngaiani Godani morla pankinanto kanani.
30 Ngaperi ngaiananaia Godali Jesus jiritjibana paraia,
ninaia jura nari ngankana paraia, ja pitani warukijiribana
paraia.
31 Ninapini Godali Kapara ja Kulkanipirna ngunarali
nunkanali miri ngankana paraia, Israel kanani madlentjan-
dru karitjini ja madlentji kalingani jinkila.
32 Ja ngaiani tinkari ngankanietja nunkani nganai tanan-
gupini jaurani; ja Jaola kulikiri, ninapini Godali tanangu
jinkina paraia, tana nunkangu pankiai.“
33 Tanali jenia matja ngarana, jenia tanangu ngarani
palkingana wonti, ja tana manungana wonti, tanana nari
ngankala.
34 Kana kulno kaparandru, Pharisaiala, tala nunkani
Gamaliel, terkana tarana wonti, nau jirijiribani jauraia
ngujangujara jinkinietja nganana wonti, nina kana wolarali
pirna ngundrana wonti; nulu jirijiribana wonti Apostel
worana dunkalkala,
35 Ja tanangu jatana wonti: „Israel materi worajai!
Ngamalkaterianau tanangupini kanani, mina jura ngundrai
ngankala.
36 Ngangau tananguka ditjini ngopera Theudas terkakana
wonti ja jatana wonti, nau pirna nganai; nunkangu
kana marapu 400 kara jurborina wonti, nina tanali nari
ngankana wonti, ja pratjana, tana nunkangu pankina wonti,
piltjaru pantjina wonti, ja panila pantjina wonti.
37 Nunkangupini ngadani Judas Galilaiala terkakana
wonti windamani ditjini, ja nulu kana marapu danidani-
bana wonti nunkangu karipaterinanto; bakana naupini
tintaterina wonti, ja pratjana tana nunkangu pankina
wonti, piltjaru pantjina wonti.
38 Ja karari ngani jurangu jatai: Tananapini kana wata
morla jupanau, ja tanana worani patanau; ngangau naupini

ngundrana kara ngankana kara kanandru ngananani,
nauja mudala nganai,
39 Naupini Godandru ngananani, jura ngandandariai ni-
naia ngandrawalkala; jura jenipara kana mankamankaiati,
tanaia Godangu tirimaliai.“
40 Tana nunkangu pankina wonti; ja tanali Apostel
worana karkana wonti, ja tanana jinka wirrieli nandrana
wonti, ja tanangu jirijiribana wonti, wata morla Jesuja
talani kaukaubananto, ja tanali tanana jinpana wonti.
41 Tana mankinali kana kapara mudlandru wapana
wonti, ngangau tana talku nganana warai, nunkani talan-
dru ninta manila.
42 Ja tanali wata mudana wonti ditjini pratjanani Godaia
pungani ja punga worangu ngujangujara jinkila, ja Jesuni
Christuni ngantjani jaura kaukaubala.

6

1 Tanangupini ditjini mili morla marapu pantjinani,
Grieka kana buljubuljurina wonti Juda kanani, ngangau
tanali tanani mangawaru kuritarana wonti ditji pratjanaia
jinkini.
2 Marapratjana ja mandrujeli mili wolara jela karkana
wonti ja jatana wonti: „Jenia wata ngumu nganai, ngaiana
Godaia jaura worani patanani ja kurlia mili ngamanani.
3 Ngatata worajai! Materi mara wora ja mandru juran-
gundru wontianau, tanangundru kana ngumu jatai, Jaolali
kulikirieli ja kirieli manamiri, tanana ngaiana kurananto
nunkangupini manginani.
4 Ngaiana milingeru ngatjinanto ja Godaia jauraia nga-
malkijiribananto.“
5 Ja mili wolarali ninapini jaura ngantjana wonti; ja
tanali Stephanus, kana kulno morlalu ngundrani, ja Jaolali
kulikirieli manamiri, kalkalkana wonti, ja Philippus ja
Prochorus ja Nikanor ja Timon ja Parmenas, ja Juda kanaia
kamaneli Nikolaus Antiochiala.
6 Tananapini tanali Apostel worangu terkibana wonti,
ja tanali matja ngatjina, tanali tanangu mara kuraterina
wonti.
7 Ja Godaia jaura punkana wonti, ja mili pirna mara-
purina wonti Jerusalemani, ja bakana Priesta marapujeli
morlalu ngundranani pankina wonti.

(Dakani jaura Stephani ditjini.)

8 Stephanulu, morlalu ngundranali ja ngurulali manamiri,
pirnala ja malka pirna kana wolarani ngankana wonti.
9 Palpa terkakana wonti tanangundru, tana Libertinaia ja
Kyrenaia ja Alexandrinaia jaura pungandru nganana wonti,

ja tanangundru, tana Ciliciala ja Asiala nganana wonti,
Stephanusungu tjurbuwijiribamalila.
10 Ja tana ngandandarina wonti tjakakala kirilani ja
jaolani, waninali nulu kaukaubana wonti.
11 Ngadani tanali palpali manawalkurali jinkina wonti,
tana jatananto: „Ngaiani ninaia ngarana warai ngirkibani
jaura jatanani Mosingu ju Godangu.“
12 Ja tanali kana wolara ja pinaru ja jaura jinkinietja
patijiritjibana wonti, ja wokarana wonti, ja tanali nina
diadialkana wonti, ja nina kana kaparani wapalkana wonti,
13 Ja tanali jedikantji tinkari ngankanietja terkibana
wonti, tana jatana wonti: „Nulupini kanali wata mudai
ngirkibani jaura jatala nunkangupini piri kulikirini ja
jirijiribani jaurani.
14 Ngangau ngaiani ninaia ngarana warai jatanani:
Nulupini Jesujeli Nazarethalali ninapini piri tampuribala
nganai, ja tananapini mangani, tanana ngaianangu Mosili
jinkina wonti, pilki kurala nganai.“
15 Ja pratjana, tana kana kaparani ngamana wonti, nina
ngurutalpana najina wonti, ja tanali mudla nunkani najina
wonti angelaia mudla jeribaka.

7

1 Priesta pirna jatana wonti: „Jeruja jenia nganai?“
2 Nau jatana wonti: „Ngatata ja ngaperi ngantjalu,
ngaranimarau! Pirnalaia Goda ngaperi ngaiananani Abra-
hamangu wondraterina wonti, nau Mesopotamia mitani
ngamanala, windrila nau Haranani ngamanala,
3 Ja nunkangu jatana wonti: «Jinkani mitandru ja jinkani
nguralandru puntiamai, ja mitaia palkamai, ninapini ngato
jinkangu wondrala nganai.»
4 Ja nau Chaldaia mitandru puntina wonti ja Haranani
ngamana wonti. Ja ngaperi nunkani matja nari, Nulia nina
nakandru nguramanilkana wonti nunkangupini mitaia,
nunkangu jura karari ngamala wapaia.
5 Ja Nulia nunkangu naka wata maratunka jinkina wonti,
wata jeruntjaia worderunu tidna, ja nunkangu talpadakana
wonti, Nulia ninapini mita nunkangu potuja kupana jinkila
nganai, ja ngatamurani nunkanani nunkangu ngadani,
windri nau kupa pani nganana wonti.
6 Goda jeruja jatana wonti: «Ngatamura jinkani ngan-
drana nganala nganai mita tulani, ja tanali nina mili
ngankala nganai, ja nunkangu madlentji ngankala nganai
kilpawoldra 400.

7 Ja tanangupini kana wolarani, nunkangu tana mili
nganala nganai, ngato kalala jinkila nganai, Goda jatana
wonti, ja ngadani tana dunkala nganai, ja mili ngakani
nganala nganai nunkangupini pirini.»
8 Ja Nulia tanangu karuwali ngankani Testamenta jinkina
wonti; ja nulu Isaak kantji patana wonti, ja ditji mara wora
ja parkulani nulu nina karuwali ngankana wonti, ja Isaakali
nina Jakob, ja Jakobali ngaperi worani janku marapratjana
ja mandru.
9 Ja ngaperi worani jankujeli Josephangu milkirina wonti,
ja nina Egypta mitaia kalalaia jinkina wonti; ja Goda
nunkangunto nganana wonti,
10 Ja Nulia nina nunkani ketjaketjana pratjanandru
dukarana wonti, ja nunkangu murla ja kirila jinkina wonti
Pharaoni Egypta mitaia kaparani, ja nulu nina kapakapara
kurana wonti Egypta mitani ja pungani nunkanani.
11 Ja maua pirna ja ketjaketjana pirna Egypta mitani
ja Kanaan mitani wokarana wonti; ja ngaperali worali
ngaiananali buka pani mankamankana wonti.
12 Jakobali matja ngarana, Egypta mitani buka tandra
parai, nulu ngaperi worana ngaianani pota ngoperala
jinpana wonti.
13 Ja pota mandrulani Joseph nejini nunkanani wondra-
terina wonti, ja Pharao Josephani nguja milkila pantjina
wonti.
14 Josephali jinpana wonti ja ngaperi nunkani Jakob ja
ngurala nunkani pratjana manina tikana wonti, mungara
75.
15 Jakob Egypta mitaia ngarina wonti ja palina wonti, nau
ja ngaperi wora ngaianani;
16 Ja tanali tanana Sichemia padakana wonti, ja nunkan-
gupini narikutuni todina wonti, nina Abrahamali mar-
datandrali burungankana wonti Hemorani ngatamurandru
Sichemangu.
17 Worderu talpadakani miljaru karakararina wonti, nina
Godali Abrahamangu morlalu kurana wonti, jeruja bakana
kana wolara punkana wonti, ja munamaririna wonti Egypta
mitani,
18 Nunkanipini ditjielu, mitaia kapara nguru terkakanan-
tulu, nau Josephandru ko nganana wonti.
19 Nulupini ngaianani kana wolara kirieli jedibana wonti,
ja ngaperi ngaianani jupana wonti ja jirijiribana wonti,
tanali kupa waka worarana tikananto, ngangau tana wata
tepi ngamananto.

20 Nunkanguka miljarani Moses dankana wonti, ja kupa
ngumu nganana wonti Godani; nina tanali pira parkulu
pirna ngankana wonti ngaperaia nunkanaia pungani.
21 Tanali bakana nina matja worarana tikana, nina
Pharaonali mankarali patana wonti, ja nandru nina pirna
ngankana wonti nankanila ngatani.
22 Ja Mosili ngujangujara manina wonti Egyptalani kirila
pratjanani; ja nau ngurunguru nganana wonti jaurali ja
ngankanali.
23 Nau kilpawoldra 40 matja nganana, nunkangu ngarani
wokarana wonti, ngatata nunkani, Israel ngatamura najila.
24 Ja nulu najina wonti, kulno talkundru ketjaketjanani,
ja nunkangu nulu marangokana wonti, ja nunkangu talku
jinkina wonti, nina nulu ngampu kalalu ngankanani, ja
nulu Egypta kana naria nandrana wonti.
25 Nulu ngundrana wonti, ngatatajeli nunkanali jenia
ngujamananto, Godali marali nunkanali tanangu kulkani
jinkinanto; tanali jenia wata ngujamana wonti.
26 Ja ditji kulnuni nau tanangu wondraterina wonti,
ja mandru dilpamalina wonti, ja nulu pudlana parparali
ngankana wonti murlali pantjinanto, ja jatana wonti: «Ma-
teri wulujai! judla ngatata nganai, minandru judla tjikatjika
ngankijiribamaliai?»
27 Nulu kamaneli nunkani tjikatjika ngankana warai, nina
tertubana wonti ja jatana wonti: «Warle jidna ngalingu
kapara ja kalala kuranietja kurana warai?
28 Jundru ngantjai bakana ngana nari ngankala, worderu
jundru woldrawirdi nina Egypta kana nari ngankala wiri?»
29 Moses nunkangupini jaurandru japa mindrina wonti,
ja Midian mitani ngandrani pantjina wonti, ja naka nulu
ngatamura mandru kantji patana wonti.
30 Ja kilpawoldra 40 matja mudana, Sinaia mordawonpaia
pitarani Kaparaia angela kulno nunkangu wondraterina
wonti turu jaolali dilka nindrini.
31 Mosili nina najinani, nau mudlandru ngaruparana
wonti; ja nau karakara matja wokarana nina najila, Ka-
paraia ngaiala nunkangu pantjina wonti:
32 «Ngani jinkanaia ngaperi woraia Goda nganai, Abra-
hamani Goda ja Isaakani Goda ja Jakobani Goda.» Mosili
ngarrana wonti ja wata wontjana wonti morla najila.
33 Kapara nunkangu jatana wonti: «Tidnaputa jinkani
tidnandru dukarau, ngangau naupini piri, woderi jidni
terkala wapaia, mita kulikiri nganai.
34 Ngato kantji najina warai, worderu tanali kana wolara
ngakani Egypta mitani jupai, ja tanani kidakidani ngato

ngarana warai, ja ngani ngarina warai tanana kulkala; ja
karari kaparau, ngato jidna Egypta mitaia jinpala nganai.»
35 Ninapini Mose, nina tanali bulu ngujamana wonti ja
jatana wonti: «Warle jidna Kapara ja kalala kuranietja
kurana warai?» Nina Godali kapara ja kulkanipirna jinpana
wonti angelaia marali, nau nunkangu wondraterina wonti
dilka nindrini.
36 Nulupini tanana dunkalkana wonti, ja nulu malka ja
pirnala ngankana wonti Egypta mitani ja panto maraljani
ja pitarani kilpawoldra 40.
37 Naupini nau Mose nganai, nau Israel ngatamurani
jatana wonti: «Propheta kulno Kaparali juranali Godali
jurangu jiritjibala nganai jurani ngatamurandru, ngana
jeribaka, ninapini ngaralanganajatinimai.»
38 Naupini nau nganai, nau mili wolarani pitarani an-
gelani jela nganana wonti, nulu nunkangu Sinai marda-
wonpani ja ngaperani ngaiananani kaukaubana wonti, nulu
tepia jaura patana wonti ngaianangu jinkila.
39 Nunkangu ngaperi ngaianani wata ngantjana wonti
pankila, a-ai, tanali nina tertubana wonti, ja tanali ngarali
tananali Egypta mitaia tikana kurana wonti.
40 Ja tana Aaronangu jatana wonti: «Ngaianingu
Goda worana ngankijiribau, tana ngaianingu ngopera wa-
pananto; ngangau ngaiani ko nganai, mina nunkangupini
Mosingu, nulu ngaianina Egypta mitandru dunkalkana
paraia, pantjila wiri.»
41 Ja tanali nganti kuparu ngankana wonti tananguka
ditjini, ja tanali mudlamalkani poto ngumu jinkina wonti,
ja tanana maraia ngankanani mankina wonti.
42 Goda karitjinawontikana wonti, ja tanana jinkina
wonti pariwilpaia wolarani wodatarana ngamala, worderu
Prophetaia jaurani dakanala parai: «Jura ngakangu poto
ngumu ja nandrani poto ngumu jinkina wonti kilpawol-
drawirdi 40 pitarani, jura Israel pungajai?
43 Kau, jura Molochani punga ja jurani Godaia Remphan
ditji waka patana wonti, tanana mudlamalka, tanana jura
ngankana wonti, tanangu ngatjila; ja ngato jurana Babylon
jerankari kurala nganai.»
44 Ngaianani ngaperi worali tinkaraia punga pitarani
ngamalkana wonti, worderu Nulia, Nauja Mosingu ngan-
kamalina wonti, jirijiribana wonti, nulu nina ngankananto
nunkangu mudlani jeribaka, nina nulu najina wonti.
45 Ninapini ngaperali ngaiananali bakana manina wonti,
ja nina Josua jela nunkangupini mitani padakana wonti,
nina kana kojeli ngamalkana wonti, tanana Godali

ngaperaia ngaiananaia mudlandru dangana wonti Davidani
ditjielu.
46 Nulupini Godangu manjula mankamankana wonti ja
ngatjina wonti, nulu punga mankamankananto Jakobani
Godani.
47 Salomolu nunkangu punga wotina wonti.
48 Windri Kapara pirna wata Godaia pungani ngamai,
tanana kanali marali wotina warai, worderu Propheta
jatana wonti:
49 «Pariwilpa ngakani pirnalaia piri nganai, ja mita
ngakanaia tidnaia tidna piri; mina punga-jura ngakangu
wotinanto Kapara jatai; mina ngakani ngara ngamani piri
nganai kara?
50 Wata ngakani marali jenia pratjana ngankana wonti?»
51 Jura kana wokara ngurunguru ja karuwali pani ngarani
ja talpani, jura milingeru Jaola kulikirini tiririai, worderu
ngaperi jurani jeruja bakana jura.
52 Worangununkangu Propheta jurani ngaperi wora wata
tirikaripaterina wonti? Ja tanali tanana nari ngankana
wonti, tanali kaukaubana wonti kana talkuja wokaranan-
dru, nunkani wondawondanietja ja nari nandranietja jura
karari pantjina paraia;
53 Jura, jura jirijiribani jaura manina wonti angelaia
mangieli, ja ninapini wata ngamalkana warai.“
54 Tanali jenia ngarana, jenia tanangu ngarani palkingana
wonti, ja tana manatandra mataterina wonti nunkangu.
55 Ja nau Jaolali kulikirieli manamiri nganana wonti, ja
nulu pariwilpaia ngurutalpana najina tarana wonti, ja nulu
Godaia pirnala najina wonti, ja Jesus Godaia ngunarani
terkanani.
56 Ja nau jatana wonti: „Mai, ngato najila wapaia pari-
wilpa piririnani, ja Kanaia Ngatamura Godaia ngunarani
terkanani.“
57 Tana ngaiala pirnali maritjina wonti, ja tanani talpa
ngandrawalkaterina wonti, ja tirieli nunkangu kulnukul-
nuni mindrina pararana wonti.
58 Ja tanali nina ngurandru tertubana wonti, ja nina
mardali naria dakana wonti. Ja tinkarietjali kati tanani
kurana wonti kulnuja tidnani, tala nunkani Saulus.
59 Ja tanali Stephanus mardali naria dakana wonti, nulu
karkana wonti ja jatana wonti: „Kapara Jesujai, jaola
ngakani patamai!“
60 Nau pantjaterkana ngarina wonti, ja ngaiala pirnali
karkana wonti; „Kaparajai, tanangu ninapini madlentji
wata ngamalkamai!“ Ja nau jenia matja jatana, nau ngara-
palina wonti.

8

1 Saululu nari nunkani ngantjana wonti. Tanangupini
ditjini tirikaripaterina pirna pantjina wonti Jerusalem mili
wolarani, ja pratjana piltjaru wapana wonti Judaia ja
Samariaia mitaia pilki ja pilki, kalitakali Apostel nga-
manani.
2 Tanali materali, tana Godandru japali, Stephanus todina
wonti, ja tana pirna juajuangana wonti nunkangundru.
3 Saululu mili wolara tjautjau ngankana wonti, ja
nau pungani paruparu wirina wonti, ja materi ja widla
watawatali dunkalkana wonti, ja tanana kanjangari pun-
gani ngulkujeli jinkina wonti.
4 Tana jeruja piltjaru pantjina, morla worita wapana
wonti, ja jaura kaukaubana wonti.
5 Philippus Samaria mitaia ngura kulnuja ngarina wonti,
ja tanangu Christungundru kaukaubana wonti.
6 Kana wolarali kulnukulnuni talpakaldrujeli ngarana
wonti nunkangu, mina Philippus jatana wonti, tanali
ngaranani ja malka najinani, tanana nulu ngankana wonti.
7 Ngangau kana marapu kutji murumurunto naka
nganana wonti, tanangundru tanana maritjina pirnali
dunkana wonti, ja dupudupu ja tjunduru marapu tepi
pantjina wonti.
8 Ja mankina pirna pantjina wonti nunkangupini ngurani.
9 Materi kulno, tala nunkani Simon, ngopara ngurani
ngamana wonti, nau kunki nganana wonti, ja Samaria kana
wolara ngaruparibana wonti, ngangau nau jatana wonti:
„Ngani pirna nganai.“
10 Nunkangu pratjanali, wakali ja pirnali, pirna ngun-
drana wonti ja jatana wonti: „Naupini Godaia pirnala
nganai, nauja pirna nganai.“
11 Jendrangundruja tanali nina pirna ngundrana wonti,
ngangau nulu tanana miljaru wirdi kunki maninali ngaru-
paribana wonti.
12 Tanali Philippungu morlalu ngundranani, nulu Godaia
mililandru ja Jesuni Christuni talandru kaukaubanani,
tanali materali ja widlali multibanila manina wonti.
13 Bakana Simon muntali morlalu ngundrana wonti, ja
multibanila manina wonti, ja Philippungu jela ngamana
wonti; ja nulu malka ja ngurula pirna pantjinani najina
wonti, nau pirna ngaruparana wonti.

(Dakani jaura Jaolaia ditji parkulani.)

14 Apostel worali Jerusalemani matja ngarana, Samarialali
Godaia jaura patala wiri, tanali tanangu Petrus ja Johannes
jinpana wonti.

15 Pudla ngarina wonti, ja tanangundru ngatjina wonti,
tanali Jaola kulikiri maninanto.
16 Ngangau Nauja wata kulnuni tanangundru matja nga-
rina, a-ai, tanali windri Kaparaia Christuni tala multibanila
manina wonti.
17 Pudla tanangu mara kuraterina wonti, ja tanali Jaola
kulikiri manina wonti.

18 Simonali matja najina, Jaola kulikiri ngarina warai
Apostelali mara kuranani, nulu pudlangu mardatandra
padakana wonti
19 Ja jatana wonti: „Bakana ngakangu ninapini ngurula
jinkialumai, ngangau pratjanali, tanangu ngani mara kura-
terinani, Jaola kulikiri maninanto.“
20 Petrus nunkangu jatana wonti: „Jidni ja jinkani
mardatandra turuja wirinanto, ngangau jundru ngundrai
Godaia poto mardatandrajeli manila.
21 Jinkangu wata buru ja wata maratunka parai nunkan-
gupini jaurani, ngangau jidni ngara wata talku nganai
Godangu.
22 Nunkangupara jinkani tjikatjikandru karitjiau, ja Go-
dangu ngatjiau, Nulia kara jinkanaia ngaraia ngundrani
kalingananto.
23 Ngangau ngato najiai, jidni puratandraia kaldrini ja
tjikatjikaia dupudupuni wirina warai.“
24 Simonali kalabana wonti ja jatana wonti: „Judla
ngakangundru Kaparani ngatjialumai, ngangau panila
nunkangundru ngakangu wokarananto, mina judla jatana
warai.“
25 Pudla Kaparaia jaura matja tinkari ngankana ja
kaukaubana, pudla Jerusalemia tikana wonti, ja pudlali
ngantjani jaura kaukaubana wonti Samaritala ngura mara-
puni.
26 Kaparaia angelali Philippungu kaukaubana wonti ja
jatana wonti: „Terkakamai, ja kunankaria wapau, nunkan-
gupini paltuni, nau Jerusalemingundru Gazaia ngariai, nau
wanka nganai,“
27 Ja nau terkakana wonti ja wapana wonti. Ja mai, materi
kulno Aethiopiandru, nau eunucha ja Kandace Aethiopia
mitaia kaparaia widlaia kana pirna kulno nganana wonti,
nina nandru nankani poto pungani kurana wonti, nau
Jerusalemingu wokarana wonti ngatjila;
28 Ja nau tikana kurana wonti, ja wilparani nunkanani
ngamana wonti, ja Propheta Jesaias warapana wonti.
29 Jaola Philippungu jatana wonti: „Wapau, ja nunkan-
gupini wilparani karakara mindrindiau.“

30 Philippus matja karakara mindrindina wonti, ja nina
Prophata Jesaias warapanani ngarana wonti ja jatana
wonti: „Jundru bakana ngujamai, mina jundru warapai?“
31 Nau jatana wonti: „Worderu ngato ngujamananto,
wata kulnujeli ngakangu ngujangujara jinkinani?“ Ja nau
Philippungu ngatjina wonti tarananto nunkangu jela nga-
mala.
32 Jaura witta, nina nulu warapanani, naupini nganana
wonti: „Tanali ninaia tjipi jeribaka nari nandrala wa-
palkana wonti; ja Nauja ngapu nganana wonti tjipi kuparu
jeribaka nunkani njurdu wokaribanietjani, jeruja Nauja
mana wata wilpariai.
33 Nunkani wakawakalani kalala nunkani mudana wonti;
warle nunkani mardu kaukaubananto? Ngangau nunkani
tepi mitandru matja manina.“
34 Eunuchali Philippungu kalabana wonti ja jatana wonti:
„Ngani jinkangu ngatjiai, worangundru Propheta jenia
jatai? Nunkangundru munta kara, kana ngurundru kara?“
35 Philippus mana wilparina wonti, ja nunkangupini
jaurandru wonina wonti, ja nunkangu ngantjani jaura
Jesungundru kaukaubana wonti.
36 Pudla paltuwirdi wapana, pudla ngapani wokarana
wonti, ja eunucha jatana wonti: „Najiau, ninkida ngapa
nganai! Minali ngandrawalkai, ngato multibanila mani-
nanto?“
37 Philippus jatana wonti: „Jundru ngarali morlalu ngun-
dranani, jenia pantjinanto.“ Nulu kalabana wonti ja jatana
wonti: „Ngato morlalu ngundrai Jesus Christus Godaia
Ngatamura nganai.“
38 Ja nulu jirijiribana wonti wilpara banbananto, ja pudla
ngapaia ngarina wonti, Philippus ja eunucha, ja nulu nina
multibana wonti.
39 Pudla ngapandru matja dunkana tarana, Kaparaia
Jaolali Philippus tjirimalkana wonti; ja eunuchali nina wata
morla najina wonti; ja nau mankinali nunkani paltuni
palkana wonti.
40 Tanali Philippus Asdod ngurani mankamankana wonti.
Ja nau wirarina wonti, ja nulu ngantjani jaura kaukaubana
wonti ngura pratjanani, nau Cäsarea wokaranantulu.

9

(Dakani jaura Saulus karitjini ditjini.)

1 Saulus milingeru ngaratupunga nganana wonti mili
dikidikibala ja nari ngankala, ja nau Priesta pirnani wapana
wonti,

2 Ja nunkangundru dakani jaura Damaskus nguraia jaura
pungani ngatjina wonti, ngangau nulu palpa nunkangupini
paltuni mankamankanani, materi ja widla, nulu tana
dupudupu Jerusalemia wapalkananto.
3 Nau palkanani, ja Damaskus ngurani karakara
wokarana, jendranguta nunkangu nurujeli praitji
pariwilpandru mintjina karitjina wonti,
4 Ja nau mitani purina wonti, ja ngaiala kulno ngarana
wonti nunkangu jatanani: „Saulujai, Saulujai, minandru
jidni ngakangu tirikaripateriai?“
5 Nau jatana wonti: „Worana jidni nganai, Kaparajai?“
Kapara jatana wonti: „Ngani Jesus nganai, nunkangu jun-
dru tirikaripateriai; jinkangu ngurunguru pantjila nganai
dilkani dakala.“
6 Nau ngarrana wonti ja pirna ngaruparana wonti ja
jatana wonti: „Kaparajai, mina jidni jertapateriai ngato
ngankananto?“ Ja Kapara nunkangu jatana wonti: „Terkala
tarau, ja ngurani wiriau, ja tana jinkangu jatala nganai,
mina jundru ngankananto.“
7 Materi wora, tana nunkangunto palkana wonti, ngapu
terkana wonti japandru, ngangau tanali ngaiala ngarana
warai, ja wata kulno najina warai.
8 Saulus mitandru terkana tarana wonti; ja nau milki
piririna wonti, nulu panila najina wonti; ja tanali nina mara
patana wonti, ja nina Damaskus nguraia wapalkana wonti.
9 Ja nau ditji parkulu butju nganana wonti; ja nulu wata
tajina wonti ja wata tapana wonti.
10 Damaskus ngurani mili kulno nganana wonti, tala
nunkani Ananias, nunkangu Kapara mudlamalkali jatana
wonti: „Ananiajai!“ Nau jatana wonti: „Ninkida ngani
nganai, Kaparajai.“
11 Kapara nunkangu jatana wonti: „Terkakau ja wa-
pau paltuja, nina tanali dikai «talku», ja Judani pungani
jakalkau kulnuni, tala nunkani Saulus Tarsusala; ngangau
mai, nau ngatjila wapaia,
12 Ja nulu mudlamalkani kana kulno, tala nunkani Ana-
nias, wirinani ja nunkangu mara kuraterinani najina warai,
nulu nakaldra najinanto.“
13 Ananiali kalabana wonti: „Kaparajai, ngato marapun-
dru nunkangupini materandru ngarana warai, worderun-
tja madlentji nulu jinkani kulikirini ngankana warai
Jerusalemingu;
14 Ja ninkida nulu ngurula ngamalkai Priesta pirnandru,
dupudupu ngankala, tanali jinkani tala karkanani.“

15 Kapara nunkangu jatana wonti: „Wapau, naupini
ngakangu ngankani poto ngumu nganai, nina ngato kalka-
lkana warai, nulu tala ngakani waltananto kana koni, ja
mitaia kaparani, ja Israel ngatamurani.
16 Ngangau ngato nunkangu wondrala nganai, worderun-
tja nau ketjaketjananto ngakani talandru.“
17 Ananias wapana wonti ja pungani wirina wonti; ja
nau nunkangu matja mara kuraterina, nau jatana wonti:
„Ngatata Saul, Kaparali ngana jinpana warai, Naupini
Jesus, Nauja jinkangu paltuni, nunkangupini jidni wokarala
wiri, wondraterila wiri, jundru nakaldra najinanto ja Jaola
kulikirieli manamiri pantjinanto.“
18 Ja nurujeli nunkangu milkindru kulara jeribaka purina
wonti, ja nulu nakaldra najina wonti, ja nau jiritjina wonti
ja multibanila manina wonti.
19 Ja nulu buka matja tajina, nau nakaldra ngurunguru
pantjina wonti. Ja nau Damaskus milini jela ditji palpa
ngamana wonti.
20 Ja nurujeli nulu jaura pungani Jesus kaukaubana wonti,
Naupini Godaia Ngatamura nganai.
21 Pratjana, tanali nina ngarana, pirna ngaruparana
wonti ja jatana wonti: „Wata naupini nau nganai, nulia
Jerusalemingu pratjana piltjaru ngankana warai, tanali
nunkangupini talani karkanani, ja nauja jendralia ninkida
wokarala wiri, nulia tanana dupudupu Priesta pirnaia
wapalkananto?“
22 Saulus milingeru morla ngurungururina wonti, ja nulu
Juda kana, tana Damaskus ngurani ngamana wonti, tjautjau
ngankana wonti, ngangau nulu morlalu kurana wonti:
Naupini Christus nganai.

23 Ditji marapu matja mudana, Juda kana ngankamalina
wonti, nina nari ngankala;
24 Saulus tanani ngundrana milkila pantjina wonti. Ja
tanali ngura mana ditjiwirdi ja tinkawirdi najinajibana
wonti, nina nari ngankala.
25 Milieli nina tinkani patana wonti, ja nina ngura
wondirani wirilkana wonti, ja nina billieli ngarilkana wonti.
26 Saulus Jerusalemingu matja wokarana, nulu wontjana
wonti milini ngokaterila; ja tana pratjana nunkangundru
japali nganana wonti, ngangau tana wata morlalu ngun-
drana wonti, nau mili nganai.
27 Barnabasali nina patana wonti, ja nina Apostel
worangu wapalkana wonti, ja tanangu kaukaubana wonti,

worderu nulu paltuni Kapara najina paraia, ja Nulia nunkangu ngankamalina paraia, ja worderu nulu Damaskus ngurani manabakujeli Jesuja talani tinkari ngankana paraia.

28 Ja nau tanangu jela nganana wonti, ja Jerusalem ngurani wirina wonti ja dunkana wonti; ja nulu Kaparaia talani manabakujeli tinkari ngankana wonti.

29 Nulu kaukaubana wonti, ja bakana tjakakijiribamalina wonti Grieka kanani; tanali nina najinajibana wonti, nina nari ngankala.

30 Ngatatajeli jenia matja ngujamana, tanali nina Casareaja ngarilkana wonti, ja nina Tarsusuja jinpana wonti.

31 Jeruja mili wolarali murla ngamalkana wonti Judaiani ja Galilaiani ja Samariani, ja tana munamarurina wonti, ja Kaparaia japani wirarina wonti, ja Jaola kulikiria ngankalkanali manamiri pantjina wonti.

32 Jendranguta Petrus pratjanani wiringanani, nau bakana kulikirilani Lydda ngurani ngamanani, ngarina wonti.

33 Naka nulu kana kulno, tala nunkani Aeneas, mankamankana wonti, nau kilpawoldra mara wora ja parkulu turarani pirini paranani, nau dupudupu nganana wonti.

34 Ja Petrus nunkangu jatana wonti: „Aeneajai, Jesus Christujeli jidna tepi ngankai: Jiritjiau, ja muntali turarani piri ngankingamai!“ Ja nurujeli nau jiritjina wonti.

35 Ja nina pratjanali najina wonti, tana Lyddangu ja Sarongu ngamana; ja tana Kaparaia karitjina wonti.

36 Joppe ngurani miliwidla nganana wonti, tala nankani Tabitha, jenia wondrai Dorkas, nandru ngankana ngumu marapu ngankana wonti, ja kalumiltjamiltjarinali manamiri nga nana wonti.

37 Jendranguta tanangupini ditjini, nani muntjarina wonti ja palina wonti; tanali nana kulirkana wonti, ja nana piri mirini kurana wonti.

38 Ngangau Lydda Joppingu karakara nganai, ja ngangau milieli ngarana wonti, Petrus naka ngamala wapaia, tanali materi mandru nunkangu jinpana wonti, nulu wata ngujawakananto wokarala.

39 Petrus jiritjina wonti, ja tanangunto wapana wonti; ja nau naka matja wokarana, tanali nina punga miria taralkana wonti; ja nunkangu mangawaru pratjana wokarana wonti, ja tana jindrana wonti, ja nunkangu kati pirna ja kati waka wondralkana wonti, tanana Dorkasali ngankana warai, nani tanangunto ngananala.

40 Petrulu pratjana narrana wonti, ja nau pantjaterkana
ngarina wonti ja ngatjina wonti; ja nulu palkuja nari najina
karitjina wonti ja jatana wonti: „Tabithajai, jiritjiau!“
Nani milki tjenmana wonti, ja nandru Petrus najina, nani
ngamana tarana wonti.
41 Nulu nankangu mara jinkina wonti, ja nana jiritjibana
tarana wonti, ja nulu kulikirila ja mangawaru karkana
wonti, ja nana tepi wondralkana wonti.
42 Joppala wolara jenia milkila pantjina wonti, ja marapu-
jeli morlalu ngundrana wonti Kaparani.
43 Jendranguta nau ditji marapu Joppeni ngamana wonti
Simon kulnuni, nau tala ngankinganietja nganana wonti.

10

1 Kana kulno Cäsareani nganana wonti, tala nunkani
Kornelius, nau juljaia kapara nganana wonti, tanana tanali
dikai Italia wolarani;
2 Nau talku ja Godandru japali nganana wonti nunkani
pungalanto, nulu kana wolarani kalumiltjamiltjarina
marapu jinkina wonti, ja milingeru Godani ngatjina wonti.
3 Nulu mudlamalkali talku najina wonti, ditji kunarkuni
Godaia angela nunkangu wokaranani ja jatanani: „Kor-
neliusujai!“
4 Nulu nina ngurutalpana najina wonti, ja japali pantjina
wonti, ja jatana wonti: „Mina nganai, Kaparajai?“ Nau
nunkangu jatana wonti: „Jinkani ngatjini ja jinkani kalu-
miltjamiltjarini Godaia ngundranani tarana warai.
5 Ja karari materi jinpau Joppia, tanali karkananto Simon,
nina tanali dikai Petrus;
6 Nau Simon tala ngankinganietjani tidnapalara ngamai,
nulu punga panto pirna dirkalani ngamalkai; nau jinkangu
jatala nganai, mina jundru ngankananto.“
7 Nau angela, Korneliungu matja jatana, kutingana warai,
nulu karkana wonti nunkani pungaia mili mandru ja
mardakirraetja kulno, nau Godandru japali, tanangundru,
tana nunkangu wonki ngamana wonti;
8 Ja nulu tanangu pratjana matja kaukaubana, nulu
tanana Joppia jinpana wonti.
9 Ditji kulnuni, tana paltuni ngananani ja ngurani
karakara wokaranani, Petrus pungaia mangatandraia
tarana wonti ngatjila todani.
10 Nau mauali pantjina wonti, ja ngantjana wonti palpa
tajila; tanali nunkangu palpa wajina, nau ngaramarlarina
wonti.

11 Ja nulu pariwilpa piririnani najina wonti, ja nunkangu
ngarinani koko kulno, kati pirna jeribaka buru mandru-
mandruni ngurunguru, nani mitani ngarilkanani.
12 Nunkangupini parana wonti mitaia nganti pratjana
tidna mandrumandrunto ja nganti jampa ja tjutju ja
ngaranala paia.
13 Ja ngaiala kulno nunkangu pantjina wonti: „Petrujai,
terkala tarau, nandrau ja tajiau!“
14 Petrus jatana wonti: „A-ai, Kaparajai! ngangau ngato
wata pota kulno jampa ja murumuru tajina warai.“
15 Ja nakaldra ngaiala nunkangu pantjina wonti, pota
mandrulani: „Mina Godali kulirkana warai, ninapara
jundru wata murumuru patau!“
16 Jenia pota parkulu pantjina wonti; ja nakaldra naupini
koko pariwilpani taralkana tikana wonti.
17 Petrus munta ko nganana wonti, mina nulupini mud-
lamalkali, nulu matja najina, wondrai kara; mai, tana
materi, Korneliusulu matja jinpana, ja Simonani punga
matja jakalkingana, manani terkana wonti,
18 Karkana wonti ja jakalkana wonti, Simon, nina tanali
dikai Petrus, nunkangupini pungani tidnapalara ngamai
kara.
19 Petrulu nunkangupini mudlamalkandru ngundranani,
Jaolo nunkangu jatana wonti: „Mai, materi parkululali
jidna wontiai;
20 Terkala tarau ja ngariau, ja tanangunto palkau, ja wata
manganganka u, ngangau ngato tanana jinpana warai.“
21 Petrus materaia matja ngarina, tanana Korneliusulu
nunkangu jinpala wiri, nau jatana wonti: „Mai, ngani nauja
nganai, ninaia jura wontila wapaia; minandru jura ninkida
wokarana warai?“
22 Tana jatana wonti: „Kornelius, juljaia kaparali, kana
talku ja Godangundru japali, nina Juda kana wolarali pirna
ngundrai, jirijiribani jaura angela kulikirindru manila wiri,
jidna nunkani pungaia karkananto, jinkangundru jaura
ngarala.“
23 Nulu tanana karkana wonti wirinanto, ja nulu tanana
ngamalkana wonti. Ditji kulnuni Petrus jiritjina wonti, ja
tanangu jela palkana wonti, ja ngatata palpa Joppendru
nunkangu jela wapana wonti.
24 Ja ditji kulnuni tana Cäsareani wokarana wonti. Kor-
neliusulu ja nunkani nguralali ja kamaneli ngura kulnulali,
tanana nulu mapana wonti, tanangu kalkana wonti.
25 Jendranguta Petrus wirinani, Kornelius nunkangu man-
durina wonti, ja nunkangu tidnani woraterina wonti, ja
ngatjina wonti.

26 Petrulu nina terkibala tarana wonti ja jatana wonti:
„Terkakala taramai, ngani bakana kana nganai.“
27 Ja nulupudla manju ngankamalina, nau wirina wonti,
ja marapu mankamankana wonti, tana matja jurborina.
28 Ja nau tanangu jatana wonti: „Jura milkila, worderu
Juda kanani wata manuni kurala wapaia tulani ngankama-
linanto kara, wirinanto kara; windri Godali ngakangu won-
drala wiri, wata kana kulno wokawaka kara murumuru
kara dikananto.
29 Jendrangundruja ngani wata delkila wiri wokarala,
ngana karkanani. Jeruja ngato jakalkai, minandru jura
ngana karkala wiri.“
30 Ja Kornelius jatana wonti: „Ditji mandrumandruni
ngopera, nunkangupini ditjielu karari, ngani milja nga-
mana warai; ja ditji kunarkuni ngani ngatjila wiri pungani
ngakanani. Ja mai, kana kulnujeli kati kintjalkurujeli
ngakangu terkala wiri,
31 Ja nau jatala wiri: «Godali jinkani ngatjini ngarana
warai, ja jinkani kalumiltjamiltjarinandru jinkini Nulia
ngundrana warai.
32 Joppia jinpau, ja karkau Simon, nina tanali dikai Petrus;
nau Simon tala ngankinganietjaia pungani, panto pirna
dirkalani, tidnapalara ngamai.»
33 Nurujeli ngato jinkangu jinpala wiri, ja jundru ngumu
ngankana warai, jidni wokarala. Karari ngaiani pratjana
Godani ngamai, pratjana ngarala, mina Godali jinkangu
jirijiribala wiri.“

(Dakani jaura Jesu tepi terkakani ditji mandrulani.)

34 Petrus mana wilparina wonti ja jatana wonti: „Ngato
morlalu ngujamala wapaia, Godali wata kana mudla
ngundrai,
35 A-ai, warle kana wolara pratjanani nunkangundru
japali nganai, ja talkula ngankai, nina Nulia patai.
36 Jura ngujamai ninaia jaura, ninapini Nulia Israel
ngatamurani jinpana wonti, worderu Nulia Jesungu Chris-
tungundru murla kaukaubana wonti; Naupini warupotuja
Kapara nganai.
37 Ninapini jaura, nauja Judaiani paruparu pantjinala, ja
Galilaiani woninala, nunkangupini multibanilani ngadani,
nina Johannili kaukaubana wonti:
38 Jesus Nazarethalandru, worderu Godali nina Jaolali
kulikirieli ja ngurulali wiribana wonti, Nauja wirarina
wonti ja ngumu ngankana wonti, ja pratjana tepi ngankana
wonti, tanana kutjieli jupanani; ngangau Goda nunkan-
gunto nganana wonti.

39 Ja ngaiani tinkari ngankanietja pratjanandru nganai,
mina Nulia ngankanala Judaia mitani ja Jerusalemingu.
Ninaia tanali nari ngankana wonti, ja pitani warukijiribana
wonti.
40 Ninapini Godali ditji parkulani jiritjibana wonti, ja
ninaia wondralkana wonti.
41 Wata kana wolara pratjanani, a-ai, windri ngaianingu
tinkari ngankanietjani, ngaianina Godali kalkalkanala, nga-
iani nunkangu jela tajina wonti ja tapana wonti, Nauja
narindru matja jiritjina.

(Dakani jaura Jaolaia ditji mandrulani.)

42 Ja Nulia ngaianingu jirijiribana wonti, kana wolarani
kaukaubananto, ja tinkari ngankananto: Ninaia Godali
ngankana wonti kalala kuranietja tepia ja naria.
43 Nunkangundru Propheta pratjanali tinkari ngankai,
nunkani talandru warupotujeli, tana nunkangu morlalu
ngundrai, madlentjaia kalinganila manila nganai.“
44 Petrus tananapini jaura jatanani, Jaola kulikiri tanangu
pratjanani ngarina wonti, tanali jaura ngaranani.
45 Ja karu walila, tana morlalu ngundrana wonti, tana
Petrungunto wokarana warai, pirna ngaruparana wonti,
ngangau bakana kana koni Jaola kulikiri nangana warai.
46 Ngangau tanali tanana tali ngurujeli kaukaubanani ja
Goda jurakokanani ngarana wonti. Ja Petrulu kalabana
wonti:
47 „Kulnujeli ngapa ngandrawalkala nganai, tananaia
wata multibananto, ngangau tanali Jaola kulikiri manina
warai ngaianingu jeribaka?“
48 Ja nulu jirijiribana wonti tanana multibala Kaparaia
talani. Tana nunkangu ngatjina wonti, nau ditji palpa naka
ngamananto.

11

1 Apostel worali ja ngatata mara worali, tana Judaiani
ngamana, ngarana wonti, bakana kana kojeli Godaia jaura
patana warai.
2 Ja Petrus Jerusalemia matja tarana, tana karuwalilali
jatamalina wonti nunkangu.
3 Ja jatana wonti: „Jidni kanani wirina paraia, tana wata
karuwalila nganai, ja tanangu jela tajina paraia.“
4 Petrulu wonina wonti, ja tanangu warupotuni warapa-
terina wonti ja jatana wonti:
5 „Ngani Joppe ngurani matja ngatjinani, ja ngani ngara-
marlarina paraia, ja mudlamalka najina paraia: Koko

kulno, kati pirna jeribaka, buru mandru ja mandruni pariwilpandru ngarinani, ja nau ngakangu wokarana paraia.

6 Ja ngato nina ngurutalpana najina paraia, ja ngujangujamana paraia, ja ngato najina paraia mitaia nganti tidna mandrumandrunto ja nganti jampa ja tjutju ja paia ngaranala.

7 Ja ngato ngaiala ngakangu jatanani ngarana paraia: «Petrujai, terkala tarau, nandrau ja tajiau!»

8 Ngani jatana paraia: A-ai, Kaparajai, ngangau jampa kara murumuru kara, wata pota kulno ngakangu manani wirina warai.

9 Ngaialali pariwilpandru pota mandrula ngakangu kalabana paraia: «Mina Godali kulirkana warai, ninapara jundru wata murumuru patau!»

10 Jenia pota parkulu pantjina paraia; ja nakaldra pratjana pariwilpani taralkana tikana paraia.

11 Ja mai, nurujeli materi parkulu pungani terkana wirinani, nunkangu ngani ngamanani, tanana Cäsareandru ngakangu matja jinpana.

12 Jaola ngakangu jatana paraia, ngani tanangu jela wapananto, wata mangangankani. Ngakangu jela bakana tanapini ngatata mara wora ja kulno wapana paraia, ja ngaiani nunkangupini materaia pungani wokarana paraia.

13 Ja nulu ngaianingu kaukaubana paraia, worderu nulu najina warai pungani nunkanani angela terkanani ja nunkangu jatanani: «Materi Joppia jinpau ja Simon, nina tanali dikai Petrus, karkau.

14 Nau jinkangu jaura jatala nganai, tanangundru jundru ja jinkani pungalali tepi ngurali manila nganai.»

15 Ngato wonina paraia kaukaubala, Jaola kulikiri tanangu pratjanani ngarina paraia, ngaianangu jeribaka ngopera.

16 Ngato Kaparala jaura ngundrana paraia, worderu Nauja jatana wonti: «Johannili ngapali multibana wonti, jura Jaolali kulikirieli multibanila manila nganai.»

17 Godali tanangu poto jinkinani, worderu bakana ngaianangu, ngaiana Kapara Jesungu Christungu morlalu ngundrana wonti: Worana ngani nganana paraia? Ngani ngurunguru nganana paraia Godani daudauala?“

18 Tanali jenia ngarana, tana ngapurina wonti; ja tanali Goda jurakokana wonti ja jatana wonti: „Jeruja bakana kana koni Godali madlentjandru karitjini jinkina paraia tepia.“

19 Tana ketjaketjanandru, nau Stephanusungundru pantjina, piltjaru nganana wonti Phönicielu ja Cypernilu

ja Antiochialu marurina wonti, ja wata kulnuni jaura kaukaubana wonti, a-ai, windri Juda kanani.

20 Palpa tanangundru Cypriala ja Kyrenala nganana wonti, tana Antiochiani matja wokarana, bakana Grieka kanani jatana wonti, ja ngantjani jaura Kapara Jesungundru kaukaubana wonti.

21 Ja Kaparaia mara tanangunto nganana wonti; ja kana marapu, tana morlalu ngundrana wonti, Kaparaia karitjina wonti.

22 Naupini pinti Jerusalem mili wolarani talpani wokarana wonti, ja tanali Barnabas jinpana wonti, nau Antiochialu wapananto.

23 Nau naka matja wokarana, ja Godaia murla najina, nau mankina wonti, ja nulu pratjana kurukurubana wonti, ngara wonkieli Kaparani wonki ngamala.

24 Ngangau nau kana ngumu nganana wonti, Jaola kulikirieli ja morlalu ngundranali manamiri. Ja kana wolara marapu Kaparani ngokana wonti.

25 Barnabas Tarsuja palkana wonti Saulus wontila; ja nulu nina matja mankamankana, nulu nina Antiochiaia manina tikana wonti.

26 Jendranguta pudla kilpawoldra kulno mili wolarani jela ngamana wonti, ja mili wolarani ngujangujara jinkina wonti, ja tanali ngopera Antiochiani mili „Christiala“ dikana wonti.

27 Tanangupini ditjini Jerusalemingundru Propheta Antiochiaia ngarina wonti.

28 Kulno tanangundru, tala nunkani Agabus, terkakana wonti, ja Jaolali wondrana wonti, maua pirna mita maruni wokarala nganai. Naupini bakana kantji wokarana wonti mitaia kapara Claudiungu.

29 Milieli pratjanali, kulno ja kulnujeli, kurana wonti, nunkani potundru palpa kalumiltjamiltjarina jinpananto tanangu ngatatani, tana Judaiani ngamanani.

30 Jenia tanali bakana ngankana wonti, ja jenia pinarani jinpana wonti Barnabas ja Saulus marali.

12

1 Nunkangupini miljarani Herodilu mitaia Kaparali mili wolarandru palpani mara kurana wonti, tanana jupala.

2 Nulu jirijiribana wonti, tanali Jakobus, Johannini neji, mardakirrali nari ngankananto.

3 Ja nulu najina, Juda kanali jenia ngantjanani, nulu morla ngankana wonti, ja bakana Petrus patana wonti. Jendranguta pulkurutjeribanibuka pani ditji nganana wonti.

4 Nulu nina matja patana, nulu nina kanjangari pungani
widmana wonti, ja nulu nina pota mandrumandru mitaia
kaparaia mili mandrumandruni jinkina wenti, tanali nina
najinajibananto, ngangau nulu ngundrana wonti nina Pas-
sani ngadani kana wolarani wondralkala.

5 Tanali Petrus kanjangari pungani najinajibana wonti;
ja mili wolarali milingeru wonki nunkangundru Godani
ngatjina wonti.

6 Herodieli jertapaterinani nina wondralkala, nunkan-
gupini tinkani Petrus mukaturarana wonti mitaia kaparaia
mili mandruni terti, kanjangari mandrujeli dupudupu, ja
najinajibanietja manani palarani kanjangari punga nga-
malkana wonti.

7 Ja mai, Kaparaia angela kulno karakararina wonti, ja
praitji kanjangari pungani mintjina wonti: Nulu Petrungu
pankitiri nandranandrana wonti, nina jiritjibana wonti ja
jatana wonti: „Nurujeli jiritjiau!“ Ja kanjangari nunkani
marandru purina wonti.

8 Ja angela nunkangu jatana wonti: „Ngampiau, ja
tidnaputa jinkani widmateriau;“ ja nulu jeruja ngankana
wonti. Ja nau nunkangu jatana wonti: „Kati pirna jinkani
jurkamateriau, ja ngakangu karipateriau.“

9 Ja nau dunkana wonti, ja nunkangu karipaterina wonti,
ja ko nganana wonti, jenia kantji nganai, mina angelandru
pantjiai, a-ai, nulu ngundrana wonti, nulu mudlamalka
najiai.

10 Pudla najinajibanietja ngoperalani ja mandrunila matja
wiringana, pudla marda manani wokarana wonti, nulu
nguraia padakai, naupini munta pudlangu piririna wonti;
ja pudla dunkana wonti ja paltuwirdi kulno wapana wonti,
ja nurujeli angela nunkangundru danina wonti.

11 Ja Petrus matja tjuruwilparina, nau jatana wonti:
„Karari ngani morlalu milkila, Kaparali angela nunkani
jinpana warai, ja ngana kulkana warai Herodes marandru
ja Juda kana wolaraia kalkaterina pratjanandru.“

12 Nulu jenia matja ngujamana, nau Marianankani, Johan-
nini ngandria, nina tanali dikai Markus, pungani wokarana
wonti, woderi marapu mapaterina wonti ngatjila.

13 Petrulu manaia pirnani manani nandranandranani,
mili widla, tala nankani Rhote, wokarana wonti ngarala.

14 Ja nandru Petruni ngaiala ngujamana, nandru mank-
inandru mana wata walto ngankana wonti, a-ai, nani wi-
rina mindrina wonti ja kaukaubana wonti, Petrus manani
terkala wapaia.

15 Tanali nankangu jatana wonti: „Jidni jirijiri nganai;“
Nandru morlalu kurana wonti, jenia jeruja nganai. Tana
jatana wonti: „Jenia angela nunkani nganai.“
16 Petrulu milingeru nandranandrana wonti. Tanali
matja walto ngankana, tanali nina najina wonti ja pirna
ngaruparana wonti.
17 Nulu tanana marali daudauana wonti tana ngapuri-
nanto, ja tanangu kaukaubana wonti, worderu Kaparali
nina kanjangari pungandru dunkalkana warai. Ja nau
jatana wonti: „Jenia Jakobungu ja ngatata worangu
kaukaubanimai.“ Ja nau dunkana wonti ja piri kulnuja
wapana wonti.
18 Matja ditjirinani, tana juljaia mili wata ngalje ngaratu-
tututu ngana wonti, mina Petrungu pantjina warai.
19 Herodili nina matja wontina ja wata mankamankana,
nulu najinajibanietjani kalala kurana wonti, ja jirijirib-
ana wonti tanana wapalkala naria. Ja nau Judaiandru
Cäsareaja ngarina wonti, ja naka ngamana wonti.
20 Herodes Tyrusalani ja Sydonalani tiririna wonti;
tana kulnukulnuni mapaterina wonti nunkangu, ja tanali
mitaia kaparaia poto ngamalkijiribanietja Blastus matja
karkarkana, tana murla ngatjina wonti, ngangau tanani
mitali nunkani buka mitaia kaparaia mitandru tajina wonti.
21 Ditji kulnuni, nina nulu matja kurana, Herodili mitaia
kaparaia kati widmaterina wonti, ja nau jaura pirini
ngamana ngarina wonti, ja nulu kana wolaraia mudlani
jaura kaukaubana wonti tanangu.
22 Kana wolarali nunkangu karkana wonti: „Naupini
Godaia ngaiala nganai, ja wata kanaia!“
23 Ja nurujeli nina Kaparaia angelali nandrana wonti,
ngangau nulu wata Godani pirna ngundrana wonti; ja
miriwirieli nina tajina wonti, ja nau palina wonti.
24 Godaia jaura punkana wonti ja marurina wonti.
25 Barnabas ja Saulus Jerusalemingundru tikana wonti,
pudlani ngankana matja mudana, ja pudlali bakana Jo-
hannes, nina tanali dikai Marcus, manina kurana wonti.

13

1 Antiochiani mili wolarani Propheta ja ngujangujara
jinkinietja nganana wonti, Barnabas ja Simeon, nina tanali
dikai Niger, ja Lucius Kyrenala, ja Manaen kapakaparaia
Herodini kalu kulno, ja Saulus.
2 Tana Kaparani mili ngamana ja milja ngamana, Jaola
kulikiri jatana wonti: „Barnabas ja Saulus ngakangu

tjirimalkanau nunkangupini ngankanani, nunkanaia ngato pudlana karkana warai.“

3 Ngadani tana milja ngamana wonti ja ngatjina wonti, ja tanali pudlangu mara kuraterina wonti, ja pudlana jinpana wonti.

4 Ja Jaolali kulikirieli pudlana matja jinpana, pudla Seleuciaia ngarina wonti, ja nakandru Cypernia pararana wonti.

5 Ja pudla Salamingu matja wokarana, pudlana Godaia jaura Juda kanaia jaura pungani kaukaubana wonti; ja pudlali bakana mili Johannes ngamalkana wonti.

6 Pudlali watiwati paruparu Paphojelu matja palkingana, pudlali kana kulno mankamankana wonti, nau kunki ja jedikantji propheta ja Juda kana nganana wonti, tala nunkani Barjesus.

7 Nau Sergius Paulungu nganana wonti, nau mitaia kapakapara ja kana kiri nganana wonti. Nulupini Barnabas ja Saulus karkana wonti, ja ngantjana wonti Godaia jaura ngarala.

8 Pudlangu tjakakana wonti kunki Elimas, — jeruja nunkani tala matja karitjimalkana — ja wontina wonti kapakapara morlalu ngundranandru karitjimalkala.

9 Saululu, nina tanali dikai Paulus, Jaolali kulikiri manamirieli nina ngurutalpana najina wonti,

10 Ja jatana wonti: „Jidni kutjia ngatamura madlentjaia kirieli ja jeljujeljujeli pratjanali manamiri, talkulaia pratjanaia tula, jundru wata mudala nganai Kaparaia palto talku karitjimalkala?

11 Ja mai, Kaparaia mara jinkangu wokarai, ja jidni butjurila nganai, ja ditji pirna wata najila nganai miljaru kulnuwirdi.“ Nurujeli nunkangu prantjalku ja ngalpurali walpana wonti, ja nau wirarina wonti ja kana wontina wonti, tanali nina marali wiralkananto.

12 Kapakaparali jenia najina mina pantjina warai, nulu morlalu ngundrana wonti ja Kaparaia ngujangujarandru pirna ngaruparana wonti.

13 Paulus, ja tana nunkangunto, Paphongundru matja pararana, tana Pergingu Pamphyliani wokarana wonti; Johannes pudlangundru puntina wonti, ja Jerusalemia tikana wonti.

14 Pudla Pergendru palkana wonti, ja Antiochiani Pisidiani wokarana wonti, ja pudla Sabbat ditjini jaura pungani wirina wonti, ja ngamana ngarina wonti.

15 Tanali jirijiribani jaura ja Propheta matja warapana, jaura pungaia kaparali pudlangu jinpana wonti ja jatana

wonti: „Ngatata ngantjalu, judla kurukurubani jaura kulno kana wolarani ngamalkanani, jatalumai!“

16 Paulus terkakala tarana wonti, ja marali malka jinkina wonti ja jatana wonti: „Jura Israel kana, ja jura Godangundru japali nganana, ngaranimai!

17 Tananipini Israel kana wolaraia Godali ngaperi worana ngaianani kalkalkana wonti; ja Nulia kana wolara miri ngankana wonti, tana Egypta mitani tula ngananala, ja tanana nguna terkanali nakandru dunkalkana wonti.

18 Ja kildawoldra pota mandrumandru marapratjana Nulia tanana dantjudantjumalkana wonti ja ngamalkana wonti.

19 Ja Nulia Canaan mitani kana wolara mara wora ja mandru matja palipalimana, Nulia tanangu tanani mita wontjani malkali puntibijiribana wonti.

20 Ja kilpawoldrawirdi 450 ngadani, Nulia tanangu kalala kuranietja jinkina wonti Samuel Prophetangulu.

21 Ngadani tana mitaia kapara ngatjina wonti, ja Godali tanangu Saul jinkina wonti, Kisani ngatamura, kana kulno Benjamin wittandru kilpawoldrawirdi pota mandrumandru marapratjana.

22 Ja Nulia nina matja worana, Nulia tanangu David mitaia kapara jiritjibana wonti, nunkangundru Nulia tinkari ngankana wonti ja jatana wonti: «Ngato David Jessaini ngatamura mankamankana warai, kana kulno ngakangu ngarani, nulu ngakani jertapaterina pratjana ngankala nganai.»

23 Nunkangupini ngatamurandru Godali Israel kanani Jesus Kulkanipirna jiritjibana wonti, worderu Nulia talpadakana wonti;

24 Nunkangupini wokarani ngopera Johannes Israel kana wolarani madlentjandru karitjinaia multibanila kaukaubana wonti.

25 Johannili ngankana nunkani matja mudana, nau jatana wonti: Worana jura ngana ngundrai, ngani Nau wata nganai, a-ai, mai, Nau ngakangu ngadani wokarai, nunkangu ngani wata talku nganai tidnaputa nunkani tidnandru dukarala.

(Dakani jaura Jesu tepi terkakani ditji parkulani.)

26 Ngatata ngantjalu! Jura Abrahamani marduja ngatamura, ja tana jurangundru Godandru japali nganai, jurangu ninapini kulkani jaura matja jinpana.

27 Ngangau Jerusalemalali ja tanani kaparali, ngangau tanali ninaia wata ngujamana wonti, Prophetaia jaura, Sabbat ditji pratjanani warapanani, manamiri ngankana wonti, ngangau tanali nunkangu kalala kurana wonti.

28 Ja tanali wata naria madlentji nunkangu manka-
mankana wonti, a-ai, windri tanali Pilatungu ngatjina
wonti, ninaia nari ngankala.
29 Ja tanali pratjana, mina nunkangundru dakanala
paranani, mudana wonti, tanali ninaia pitandru ngarilkana
wonti, ja narikutuni kurana wonti;
30 Ja Godali ninaia narindru jiritjibana wonti.
31 Ja Nauja ditji marapu tanangu wondraterina wonti,
tana nunkangu jela Galilaiandru Jerusalemia tarana wonti,
ja tana karari nunkani tinkari ngankanietja nganai kana
wolarani.
32 Ja ngaiani jurangu ninapini talpadakani jaura
kaukaubai, tana ngaperi worangu matja pantjina, ninapini
Godali ngaianangu, tanani ngatamurani, morlalu kurana
wonti, ngangau Nulia Jesus jiritjibana wonti.

33 Worderu bakana Psalma mandrulani dakanala parai:
«Jidni ngakani Ngatamura nganai, karari ngato jidna kantji
patana warai.»
34 Nulia ninaia narindru jiritjibana wonti, Nauja wata
morla puapuarinani karitjina tikananto, nunkangundru
Nulia jeruja jatana wonti: «Ngato jurangu Davidani murla
morlalu jinkila nganai.»
35 Jendrangundruja Nauja bakana piri kulnuni jatai:
«Jundru wata manuni kurala nganai, jinkani Kulikiri pua-
puarinani najinanto.»
36 Ngangau Davidali, nunkani miljarani Godaia jertapa-
terinani matja pankina, palina wonti, ja tanali nina nunkani
ngaperi worangu kurana wonti, ja nulu puapuarinani
najina wonti.
37 Nulia, ninaia Godali jiritjibana wonti, wata puapuari-
nani najina wonti.
38 Jeruja jura ngujamananto, ngatata ngantjalu, nunkan-
gundru jurangu madlentji kalingani kaukaubala nganai.
39 Ja nunkangu pratjanandru, nunkangundru jura ngan-
dandarina wonti Mosini jirijiribani jaurani talku pan-
tjila, nunkangu talku pantjiai, warle nunkangu morlalu
ngundrai.
40 Ngamalkaterianau, wata jenia jurangu wokarananto,
mina Propheta jatana wonti:
41 «Najianau jura ngirkibanietja, ja ngaruparanau ja
panila pantjiau; ngangau ngato ngankana kulno jurani
ditjini ngankai; jura wata morlalu ngundrala nganai, kul-
nujeli jenia jurangu kaukaubanani.»“

42 Pudla Juda kana jaura pungandru matja dunkana, kana
kojeli pudlangu ngatjina wonti, pudlali Sabbat ditji kul nuni
tananapini jaura tanangu kaukaubananto.
43 Jaura punga matja mudana, Juda kana ja Juda kana
kamaneli marapu Paulungu ja Barnabangu karipaterina
wonti, ja pudlali tanangu kaukaubana wonti, ja tanana
kurukurubana wonti, tana Godaia murlani wonki nga-
mananto.
44 Sabbat ditji kulnuni ngampu nguraia kana pratjana
mapaterina wonti Godaia jaura ngarala.
45 Juda kanali kana marapu matja najina, tana milkirinali
manamiri pantjina wonti, ja nunkangupini tjakakana wonti,
mina Paulus jatana wonti, ja ngirkibana wonti.
46 Paulus ja Barnabas manubaku terkana wonti ja jatana
wonti: „Jurangu morlalu ngopera Godaia jaura jatananto;
ngangau jura ninaia tertabai, ja jura munta wata talku
ngundrateriai tepi nguralia, mai, ngali kana koni karitjila
nganai.
47 Ngangau jeruja Kaparali ngaianingu jirijiribana wonti:
«Ngato jidna kana koja praitji terkibana wonti, jidni
Kulkanipirna ngananananto mita wondirajelu.»“
48 Kana kojeli jenia matja ngarana, tana mankina wonti,
ja Kaparaia jaura jurakokana wonti, ja morlalu ngundrana
wonti jeruntjali tanangundru Nulia tepi nguralia kalka-
lkana wonti.
49 Kaparaia jaura munamarurina wonti nunkangupini
mitani paruparu.
50 Juda kanali widla kana pirna, Godangundru japali, ja
nguraia kapara tirijiritjibana wonti, ja Paulungu ja Barn-
abangu tirikaripaterina patijiritjibana wonti, ja pudlana
tanani wondirandru narrana wonti.
51 Pudlali puturu pudlani tidnaputandru matja kan-
tikantina, pudla Ikoniungu wokarana wonti.
52 Mili mankinali ja Jaolali kulikirieli manamiri pantjina
wonti.

14

1 Jendranguta pudla jela Ikoniungu Juda kanaia jaura
pungani wirina wonti, ja jeruja kaukaubana wonti, Juda
kana ja Grieka kana wolarali morlalu ngundrana wonti.
2 Tanali Juda kanali, tanali wata morlalu ngundrana
wonti, kana koja mungara patijiritjibana wonti, ja kaldri
ngankana wonti ngatatani.
3 Pudla naka ditji marapu ngamana wonti, ja pudla
manubakujeli kaukaubana wonti Kaparani, Nulia murlaia

jaurani tinkari ngankana wonti, ja malka ja pirnala pudlali
marali ngankana wonti.
4 Nguraia kana wolara palkaterina wonti, palpa Juda
kanani jela ngundrana wonti, ja palpa Apostel wulangu.
5 Kana ko ja Juda kana tanani kaparanto jurboringana
wonti, pudlana jupala ja mardali dakala.
6 Pudlali jenia matja ngujamana, pudla japa mindrina
wonti Lykaoniaja ngura wuluja, Lystrangu ja Derbengu, ja
mitani karakara.
7 Ja pudla naka ngamana wonti, ja ngantjani jaura
kaukaubana wonti.
8 Ja Lystrangu kana kulno nganana wonti, nau ngamana
wonti, ja ngandri mandrandru tjunduru nganana wonti,
nau wata pota kulno wirarina wonti.
9 Nulupini Paulus kaukaubanani ngarana wonti; nulu
nina ngurutalpana najina wonti, ja nulu matja ngujamana,
nulu morlalu ngundrai tepi pantjila,
10 Nau ngaiala pirnali jatana wonti: „Talku terkakamai
jinkani tidnali!“ Ja nau kulkungana tarana wonti ja wira-
rina wonti.
11 Kana wolarali matja najina, mina Paululu ngankana
warai, tana ngaiala pirnali Lykaonia talieli jatana wonti:
„Goda wora kanani jeribaka pantjina warai, ja ngaianingu
ngarina warai.“
12 Ja tanali Barnabas Zeus dikana wonti, ja Paulus
Hermes, ngangau nulu jauraia kapara nganana wonti.
13 Zeusuni priestali, nau tanani nguraia tidnanta nganana
wonti, nganti ja tiwipirapira manani padakana wonti, ja
ngantjana wonti kana wolarani jela poto ngumu jinkila.
14 Pudlali Apostel, Barnabas ja Paulus, jenia ngarana, pud-
lali pudlani kati purana wonti, ja kana wolaraia mindrina
wonti, ja maritjina wonti
15 Ja jatana wonti: „Kana worajai! Mina jura ninkida
ngankai? Ngali bakana kana jurangu jeribaka, ja ngali ju-
rangu ngantjani jaura kaukaubai, jura tanangupini bakun-
dru tepia Godani karitjinanto, Nulia pariwilpa ja mita ja
panto pirna ja pratjana mina mandrani pantjimana wonti.
16 Nulupini miljaru waruni kana ko worani patana wonti,
tana tanani palto muntani wirarinanto.
17 Ja Nulia muntali morlalu kurana wonti, ngangau Nulia
jurangu ngumula marapu ngankana wonti, ja pariwilpan-
dru talara ja tandraia ditji jinkina wonti, ja jurana ngara
manamiri ngankana wonti bukali ja mankinali.“
18 Pudla jenia matja jatana, pudla ngampu ngandanda-
rina wonti kana wolara daudauala, pudlangu poto ngumu
jinkila.

19 Antiochiandru ja Ikoniungundru Juda kana wokarana
wonti, tanali kana wolara jadijadibana wonti, ja tanali
Paulus mardali dakana wonti, ja nina ngura palaraia
parumana wonti, ja ngundrana wonti, nau matja nari.
20 Milieli nina matja kapikapina, nau terkala tarana wonti,
ja nguraia wirina wonti; ja ditji kulnuni nau Barnabas jela
nakandru Derbia palkana wonti.
21 Ja pudla nunkangupini ngurani ngantjani jaura matja
kaukaubana, ja mili marapu matja ngankana, pudla tikana
kurana wonti Lystraia ja Ikoniuja ja Antochiaia.
22 Ja mili mungara nguru ngankana wonti, ja tanana
kurukurubana wonti morlalu ngundrani wonki ngamala,
ja ngaiani ketjaketjana marapuni wiringananto Godaia
mililaia.
23 Pudla tanangu kana kapara matja kalkalkana mili
wolarani pilki ja pilki, pudlali ngatjinali ja milja ngamanali
tanana Kaparani kurana wonti, nunkangu tanali morlalu
ngundrana wonti.
24 Ja pudla Pisidiani matja palkingana, pudla Pamphyliani
wokarana wonti.
25 Ja pudlali Pergengu jaura matja kaukaubana, pudla
Attaliaia ngarina wonti.
26 Ja nakandru pudla Antiochiaia pararana wonti, woda-
jerindru pudlali Godaia murla jinkina paraia nunkangupini
ngankanani, nau matja mudanani.
27 Pudla naka matja wokarana, ja mili matja karkana,
pudlali kaukaubana wonti, worderuntja Godali pudlangun-
tali ngankana warai, ja worderu Nauja kana koni morlalu
ngundranaia mana piri ngankana warai.
28 Pudla wata miljaru wordu naka milini jela ngamana
wonti.

15

1 Ja palpa Judaiandru ngarina wonti, ja ngatatani ngu-
jangujara jinkina wonti: „Jura wata karuwalila pantjinani
Mosini ngujani jeribaka, jura ngandandarinani tepi ngurali
manila.“
2 Ngangau jendranguta wata waka tjelapalkani ja tjakak-
ijiribamalini tanangu pantjina wonti Paulungu ja Barna-
bangu, tanali kurana wonti, Paulus ja Barnabas ja palpali
morla tanangundru, Apostel worangu ja pinaru worangu
Jerusalemia tarananto nunkangupini tirijakalkijiribamali-
nandru.
3 Mili wolarali pudlana matja ngankijiribingana, pudla
Phöniciani ja Samariani palkingana wonti, ja kana koja

karitjini kaukaubana wonti, ja ngatata pratjanani mankina
pirna ngankana wonti.
4 Pudla Jerusalemingu matja wokarana, mili wolarali ja
Apostel worali ja pinaru worali pudlana murlali patana
wonti; ja pudlali kaukaubana wonti, mina pirnala Gadali
pudlangunto ngankana wonti.
5 Pharisaia ngujandru palpa, tana morlalu ngundrana
wonti, terkakana wonti ja jatana wonti: „Tanana karuwalila
pantjinanto, ja tanangu jirijiribananto, tanali Mosini jiri-
jiribani jaura ngamalkananto.“
6 Apostel wora ja pinaru wora mapaterina wonti,
tananapini jaura najinajibala.
7 Tjakakijiribamalina marapu matja pantjina, Petrus
terkakana wonti ja tanangu jatana wonti: „Ngatata ngant-
jalu! Jura milkila, ditji warundru Godali ngaianangundru
kalkalkana wonti, ngakani manali kana kojeli ngantjani
jaura ngarananto ja morlalu ngundrananto.
8 Ja Godali ngarangujamanietjali tanangu tinkari
ngankana wonti, ngangau Nulia tanangu Jaola kulikiri
jinkina wonti, ngaianangu jeribaka;
9 Ja wata pilkipilki ngankana wonti ngaianangu ja
tanangu, ngangau Nulia morlalu ngundranali tanani ngara
kulirkanala.
10 Minandru jura karari Goda wontjai, ja milini wokarani
pita wokara kurai, nina ngaianani ngaperi wora ja ngaiani
ngandandarina warai wilimala?
11 A-ai, ngaiani morlalu ngundrai Kaparaia Jesuja manju-
landru tepi pantjila, tanangupini jeribaka.“
12 Kana wolara ngapurina wonti, ja tanali Barnabas ja
Paulus kaukaubanani ngarana wonti, worderu malka pirna
ja pirnala Godali kana koni pudlangundru ngankana wonti.
13 Pudla matja ngapurina, Jakobulu kalabana wonti ja
jatana wonti: „Jura materi ja ngatata worajai, ngana
ngaranimai!
14 Simeonali kaukaubana warai, worderu ngopera Godali
kana kondru kana wolara kalkalkana wonti nina patala
nunkani talandru.
15 Ja nunkangu Prophetaia jaura kulnukulnuni nganai,
worderu dakanala parai:
16 «Ngadani ngani nakaldra tikala nganai, ja Davidani
punga, nau tampurina, nakaldra wotila nganai, ja nunkani
tampurini ngato nakaldra wotila nganai, ja nina terkibana
tarala nganai;
17 Pinpani kanali Kapara wontinanto, ja kana wolara
pratjanali, tanangupini tanali tala ngakani dikai, Kapara
jatai, Nulia jenia ngankai.»

18 Godali ngankana nunkani nguralindru ngujamai.
19 Jendrangundruja ngato kurai, tanapini wata morla
jupala, tanana kana kondru Godangu karitjiai.
20 A-ai, tanangu jirijiribananto, tanana muramura mu-
rumurundru ja palakantjindru ja ngurlini ngantindru ja
kumarandru ngamalkaterinanto.
21 Ngangau Mosili warulandru ngura pratjanani jenipara
ngamalkai, tanali nina kaukaubai, wodajeri tanali nina
jaura pungani Sabbat ditji pratjanani warapai.“
22 Jendranguta Apostel worali ja pinaru worali ja mili
wolarali kurana wonti, tanangundru materi palpa kalka-
lkala ja Antiochiaia jinpala Paulungu ja Barnabangu jela:
Judas, nina tanali dikai Barsabas, ja Silas, pudla kana
kapara nganana wonti ngatatani.
23 Ja pudlali marali dakanala jinpana wonti jeruja: „Apos-
tel worali ja pinaru worali ja ngatata worali ngatatani kana
kondru Antiochiani ja Syriani ja Ciliciani mandurini jaura
jinpai.
24 Ngangau ngaiani matja ngarana, palpa ngaianingundru
dunkana paraia, ja jurana patijiritjibana paraia jaurali,
ja jurana mungara tjautjau ngankana paraia, ngangau
tana jatai, jura karuwalila pantjinanto ja jirijiribani jaura
ngamalkananto, tanangupini ngaiani jenia wata jirijiribana
paraia.
25 Jeruja ngaiani kulnukulnuni kurana warai, materi
kalkalkala ja jurangu jinpala, ngaianinani Barnabangu ja
Paulungu ngantjalu jela.
26 Kana wulana, pudlali pudlani mungara jinkiterinala
ngaiananani Kaparaia Jesu Christuja talani.
27 Jeruja ngaiani Judas ja Silas jinpana warai, pudlali
muntali jenia manali jurangu kaukaubala nganai.
28 Jaolali kulikirieli ja ngaiani ngundrana warai jenia
ngumu, jurangu juditji wata morla kurala, windri tananap-
ini poto morlalu:
29 Jura ngamalkaterinanto muramura poto ngumundru
ja kumarandru ja ngurlini ngantindru ja palakantjindru.
Jura tanangundru ngamalkaterinani, jura tepi ngumu
ngananani. Tepi ngamanau!“
30 Tanali tanana matja jinpana, tana Antiochiani
wokarana wonti; ja tanali kana wolara mapana wonti,
ja tanangu dakani jaura jinkina wonti.
31 Tanali nina matja warapana, tana kurukurubanandru
mankina wonti.
32 Judas ja Silas bakana muntali kaukaubana wonti,
ngangau pudla Propheta nganana wonti, ja pudlana ngatata

wolara jaura marapujeli kurukurubana wonti, ja tanana
ngurunguru ngankana wonti.
33 Pudla miljaru kulno naka matja ngamana, ngatatajeli
pudlana murlali Apostel worangu jinpana tikana wonti.
34 Silajeli ngantjana wonti naka ngamala.
35 Paulus ja Barnabas Antiochiani ngamana wonti; pudlali
ngujangujara jinkina wonti, ja Kaparaia jaura kaukaubana
wonti marapuni jela.
36 Ditji palpani Pauluna Barabangu jatana wonti: „Ngal-
dra nakaldra karitjinanto, ja ngaldrani ngatata najina-
jibananto ngura pratjanani, tanangu ngaldra Kaparaia jaura
kaukaubana wonti, worderu tana ngamai.“
37 Barnabajeli jertapaterina wonti, bakana Johannes, nina
tanali dikai Marcus, manina kurala.
38 Paululu ngundrana wonti, jenia talku nganai, ninapini,
nau pudlangundru Pamphiliandru puntina wonti, ja wata
pudlangunto wapana wonti ngankanaia, wata manina ku-
rananto.
39 Jeruja jatamalina pantjina wonti, ja pudla puntina
wonti, ja Barnabali Marcus manina kurana wonti ja Cyper-
aia pararana wonti.
40 Paululu Silas kalkalkana wonti ja palkana wonti, milieli
nina Kaparaia manjulani matja kurana.
41 Nau Syriani ja Ciliciani palkingana wonti, ja mili wolara
nguru ngankana wonti.

16

1 Nau Derbangu ja Lystrangu wokarana wonti. Ja mai,
mili kulno naka nganana wonti, tala nunkani Timotheus,
Juda widlaia ngatani, nandru morlalu ngundrana wonti, ja
ngaperi nunkani Griekala nganana wonti;
2 Ngatatajeli Lystrangu ja Ikoniungu ngumu tinkari
ngankana wonti nunkangundru.
3 Paulus jertapaterina wonti ninapini manina kurala
nunkangunto; ja nulu nina patana wonti, ja nina karuwali
ngankana wonti, tanangupini Juda kanandru, tana tanan-
gupini ngurani ngamana wonti; ngangau tanali pratjanali
nunkani ngaperandru milkila nganana wonti, nau Griekala
nganana wonti.
4 Tana ngura worana palkinganani, tanali tanangu jiri-
jiribani jaura jinkina wonti ngamalkananto, tanana Apostel
worali ja pinaru worali Jerusalemingu kurana paranani.
5 Mili wolara morlalu ngundranali ngurunguru pantjina
wonti, ja morla marapurina wonti ditji pratjanani.

6 Tana Phrygiani ja Galitia mitani palkingana wonti,
ja Jaola kulikirieli tanana daudauana wonti Asiani jaura
kaukaubala.
7 Tana Mysia wondirani matja wokaranani, tanali won-
tjana wonti Bithynianaia palkala; ja Jaolali tanangu wata
manuni kurana wonti.
8 Tana Mysiangu matja palkingana, tana Troasangu nga-
rina wonti.
9 Ja mudla kulno tinkani Paulungu wondraterina wonti;
Macedonia kana kulno naka terkana wonti, ja nunkangu
ngatjina wonti ja jatana wonti: „Jera pararau Macedoniaia
ja ngaianingu marangokau!“
10 Nulu nina mudla matja najina, ngaiana jertapaterina
wonti nurujeli Macedoniaia palkala, ngangau ngaiana mor-
lalu ngujamana wonti, Kaparali ngaianana karkana wonti,
tanangu ngantjani jaura kaukaubala.
11 Ngaiana Troasangundru pararana wonti ja palto
talkuni Samothracengu wokarana wonti, ja ditji kulnuni
Neapo lisingu;
12 Ja nakangundruka Philippingu, naupini nunkanipini
Macedonia mitaia buruni ngura ngoperala nganai, ngura
kapara. Ngaiana nunkangupini ngurani ditji palpa nga-
mana wonti.
13 Ja Sabbat ditjini ngaiana ngurandru palaraia dunkana
wonti kaiari kulnuja dirkalani, woderi ngatjini piri nganana
wonti, ja ngaiana ngamana ngarina wonti ja widlani
kaukaubana wonti, tana naka mapaterinani.
14 Ja widla kulnujeli, tala nankani Lydia, nani kati
maralje jinkinietja Thyatira ngurandru, nani Godandru
japali nganana wonti, ngarana wonti; ja nana ngara Ka-
parali kalupakibana wonti jenia ngundrala, mina Paululu
kaukaubana wonti.
15 Nandru ja nankani pungalali matja multibanila man-
ina, nana ngaianana kurukurubana wonti ja jatana wonti:
„Jura ngundranani, ngato Kaparani morlalu ngundrai,
ngakani pungani wirianau ja jerra ngamanau.“ Ja nandru
ngaianana mararibana wonti.
16 Jendranguta ngaiana ngatjila wapanani, widla mili
ngaianangu mandurina wonti, nandru kutjia talpadakani
jaola ngamalkana wonti, nandru nankani kaparani kalala
marapu jinkina wonti talpadakandru.
17 Nani Paulungu ja ngaianangu wapantina wonti ja mar-
itjina wonti ja jatana wonti: „Tanapini kana Goda pirnaia
mili nganai, tanali jurangu murlaia palto kaukaubai.“
18 Jenia nandru ditji marapuni ngankana wonti. Paulus
kalapankarina wonti ja karitjinawontikana wonti ja jaolani

jatana wonti: „Ngato jinkangu Jesuja Christuja talani jiri-
jiribai, jidni nankangundru dunkananto!“ Ja nau dunkana
wonti nunkangupini ditjini.
19 Nankani kaparali matja najina, tanani manginia kalka-
nani matja dunkana, tanali Paulus ja Silas patana wonti, ja
pudlana jurborini piria parumana wonti ngaraia kaparani,
20 Ja pudlana kapakaparani wapalkana wonti ja jatana
wonti: „Pudlalipini kanali ngura ngaianani patijiritjibai, ja
Juda kana nganai.
21 Ja pudlali jenia mangini kaukaubai, tanali ngaiani wata
patananto ja wata ngankananto, ngangau ngaiani Romala
nganai.“
22 Ja kana wolaraia ngara pudlangu tututututungana wonti;
ja kapakaparali jirijiribana wonti, pudlani kati puribala, ja
pudlana nandrala.
23 Ja tanali pudlangu nandrani marapu matja jinkina,
tanali pudlana kanjangari pungani widmana wonti, ja
kanjangari pungaia najinajibanietjani jirijiribana wonti,
pudlana jiglerali najinajibala.
24 Nulu ninapini jirijiribani jaura matja manina, nulu
pudlana kanjangari punga mandrani widmana wonti, ja
pudlani tidna workamandrana wonti pitani ngurunguru.
25 Tinka tertini karakara Paululu ja Silasili ngatjina
wonti ja Goda jurakokana wonti; ja kanjangarilali pudlana
ngarana wonti.
26 Nurujeli mita wiltjiwiltjina pirna pantjina wonti, jeruja
kanjangari pungaia wotini wijawijabaterina wonti, ja nuru-
jeli kanjangari pungaia mana pratjana walturina wonti, ja
pratjanaia kanjangari dukaraterina wonti.
27 Kanjangari pungaia najinajibanietja mukandru matja
jiritjina, ja kanjangari pungaia mana walto ngananani
najina, nulu mardakirra dukarana wonti, ja jertapaterina
wonti munta nari ngankaterila, ngangau nulu ngundrana
wonti, kanjangarila kutingana warai.
28 Paulus ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti:
„Wata madlentji ngankateriau! ngangau ngaiani pratjana
ninkida nganai.“
29 Nulu praitji karkana wonti, ja mindrina wirina wonti, ja
ngarrana wonti, ja Paulungu ja Silangu tidnani woraterina
wonti.
30 Ja nulu pudlana dunkalkana wonti ja jatana wonti: „Ka-
para wulujai, mina ngato ngankananto kulkani manila?“
31 Pudla jatana wonti: „Kaparani Jesungu Christungu
morlalu ngundrau, jeruja jundru ja jinkani pungalali
kulkani manila nganai.“

32 Ja pudla Kaparaia jaura nunkangu, ja pratjanani, tana
pungani nunkanani ngamanani, kaukaubana wonti.
33 Ja nulu pudlana nunkangupini tinkaia ditjini patana
wonti, ja pudlani tapa kulirkana wonti, ja nurujeli nulu ja
nunkani pungalali multibanila manina wonti.
34 Ja nulu pudlana nunkani pungaia taralkana wonti, ja
pudlangu buka kurana wonti ja mankina wonti, ngangau
nulu nunkani pungalantali Godani morlalu ngundrana
pantjina warai.
35 Matja ditjirina, kapakaparali nguraia mili jinpana
wonti ja jatana wonti: „Pudlanapini kana jinpau!“
36 Kanjangari najinajibanietjali tananapini jaura
Paulungu kaukaubana wonti: „Kapakaparali jinpana warai
judlana kurakananto; karari wapalumai, ja murlanto
palkalumai!“
37 Paulus tanangu jatana wonti: „Tanali ngalina tinkari
ja kalala kurani jaura panini nandrala wiri, ngali Romala
terkai, ja ngalina kanjangari pungani widmala wiri, ja
karari tanali ngalina kurukuru wailpananto? Wata jeruja,
a-ai, tana munta wokarananto ja ngalina dunkalkananto.“
38 Nguraia milieli kapakaparani tananapini jaura
padakana wonti; ja tana japali pantjina wonti, tanali
ngaranani, pudla Romala nganai.
39 Ja tana wokarana wonti, ja pudlana kurukurubana
wonti, ja pudlana dunkalkana wonti, ja pudlangu ngatjina
wonti ngurandru puntinanto.
40 Pudla kanjangari pungandru matja dunkana, pudla
Lydianangu wapana wonti; ja pudla ngatata wora matja
najina ja ngankalkana, pudla wapana wonti.

17

1 Tana Amphipolingu ja Apolloniangu matja palkingana,
tana Thessalonichingu wokarana wonti, woderi Juda kanaia
jaura punga nganana wonti.
2 Worderu Paululu milingeru, jeruja nau bakana tanangu
wirina wonti, ja tanangunto Sabbat ditji parkulani nganka-
malina wonti.
3 Jaurandru nulu tanangu mildiri ngankana wonti, ja
kurana wonti, Christus ketjaketjananto ja narindru jir-
itjinanto, ja Naupini Christus Jesus nganai, ninaia ngato
jurangu kaukaubai.
4 Ja palpali tanangundru morlalu ngundrana wonti, ja
Paulungu ja Silangu ngokana wonti, ja Griekala Godandru
japali marapu, ja kana widla pirna wata ngalje.
5 Juda kana, tana wata morlalu ngundrana wonti, milki-
rina wonti, ja tana jurborini pirindru materi madlentji

palpa patana wonti, ja mapaterina wonti, ja ngura patijiritjibana wonti; ja tana Jason pungani tidnantani terkakana wonti, ja wontjana wonti, tanana kana wolarani wapalkala.

6 Tanali tanana wata mankamankanani, tanali Jason ja ngatata palpa nguraia kaparani parumana wonti ja maritjina wonti: „Tanapini, tanali mita maru patijiritjibana warai, bakana ninkida wokarana warai;

7 Tananapini Jasonili ngamalkai, ja tanali pratjanali mitaia kaparaia jirijiribani jaurani delkiai, ngangau tanana kurai, Kulno nguru Kapara nganai, Jesus.“

8 Tanali kana wolara ja nguraia kapara, tanali jenia matja ngaranani, patijiritjibana wonti.

9 Ja tanali Jasoningundru ja ngurundru morlalula matja manina, tanali tanana worani patana wonti.

10 Ngatatajeli nurujeli tinkani Paulus ja Silas Beröangu jinpana wonti, ja pudla naka matja wokarana, pudla Juda kanaia jaura pungani wirina wonti.

11 Tanalipini morla ngumu ngundrana wonti Thessalonichalani, ngangau tanali jaura manjujeli patana wonti, ja ditji pratjanani Godaia jaurani wontina wonti, tanapini jeruja nganai kara.

12 Jeruja marapujeli tanangundru morlalu ngundrana wonti, ja bakana Griekala kana pirna widla ja materi wata ngaljejeli.

13 Thessalonicha Juda kanali matja ngarana, bakana Beröani Paululu Godaia jaura kaukaubai, tana wokarana wonti, bakana naka kana wolara patijiritjibala.

14 Nurujeli ngatatajeli Paulus jinpana wonti, nau panto pirnaia dirkalajelu palkananto; Silas ja Timotheus naka ngamantina wonti.

15 Tana Paulungu jela wapana, tanali nina Athenilu wapalkana wonti, ja tanali jirijiribani jaura matja manina, Silas ja Timotheus nurujeli nunkangu wokarananto, tana tarpina tikana wonti.

16 Paulus Atheningu kalkaterinani pudlangu, nau jaola jerkina wonti, ngangau nulu najina wonti, ngurani Goda mudlamalka marapu paranani.

17 Nulu jaura pungani Juda kanani, ja tanangu Godandru japali, ngankamalina wonti, ja jurborini pirini ditji pratjanani tanangu, tana jerra wokarana wonti.

18 Palpali epicuräa ja stoika kana kirieli nunkangunto jatamalina wonti; ja palpa jatana wonti: „Mina naupini jatajatanietja jertapateriai jatala?“ Palpa nguru: „Ngaiani ngundrai, nulia kaukaubanietja Goda pilkindru nganai;“

Ngangau nulu tanangu ngantjani jaura Jesungundru, ja tepi
terkakanani, kaukaubana wonti.
19 Ja tanali nina patana wonti, ja nina Areopagani
wapalkana wonti ja jatana wonti: „Ngaiani ngujamananto, mina ngujangujara naupini nganai, ninaia jundru
kaukaubai?
20 Ngangau jundru ngaianingu talpani palpa tula wirilkai,
ngaiani ngantjai milkila nganala, mina jenia nganai.“
21 Athenalali, ja tana tidnapalarali, naka ngamanani, wata
pilki ngundrana wonti, a-ai, windri milingeru palpa marra
jatala ja ngarala.
22 Paulus Areopagani terti terkana wonti ja jatana wonti:
„Athenala worajai! Ngato najiai, jura pratjanani Goda
worangundru japali nganai.
23 Ngangau ngani palkingana warai, ja jurani poto kulikiri najina warai, ja ngato Altara kulno mankamankana
warai, nunkangu dakani parai: «Nunkangupini Godani,
nunkangu ngaiani ko.» Ninapini, ninaia jura bulu ngujamanali wodatarana ngamai, ngato jurangu kaukaubai.
24 Nulupini Godali, Nulia mita maru, ja pratjana mina
nunkangu mandrani, pantjimana wonti, Naupini pariwilpaia ja mitaia Kapara nganai, wata pungani ngamai, tana
marali wotinala;
25 Kana marali ninaia bakana wata ngamalkai, Nulia
minakulno morla ngamalkananto, a-ai, Nulia muntali pratjanani tepi ja jaola ja warupoto jinkiai.
26 Ja Nulia ngankana wonti, kulnuja kumarandru kana
wolara mita maruja mudlani ngamananto, ja Nulia miljaru
talku ja wondiri ngopera kurana wonti, worderunutana
ngamananto.
27 Ngangau tanali Kapara wontinanto, tanali nina
karakarananto ja mankamankananto; ngangau Nauja kantji
wata worita nganai ngaianangu pratjanani.
28 Ngangau nunkangupini ngaiana tepiriai ja wirariai ja
kantji nganai; worderu bakana jurani kurakuranietja palpa
jatanala: «Ngaiana nunkani nguja nganai.»
29 Ngangau ngaiana Godaia nguja nganai, ngaiana wata
ngundrananto, Goda jeribaka nganai, marda maraljeni
kara, marda buluni kara, mardani kara, mudlani kara,
ninaia kana kirila ja mankani matja ngankana.
30 Godali koja miljaru wata ngundrai, ja karari Nulia
kana warupotuni paruparu jirijiribai madlentjandru karitjinanto;
31 Ngangau Nulia ditji kulno kurana wonti, nunkangupini
Nulia mita maruni kalala jinkila nganai talkulali, kana

kulnujeli, ninaia Nulia kurana wonti, ja pratjanani morlalu ngundrana kurai, Nulia ninaia narindru matja jiritjibana.“

32 Tanali narindru jiritjini matja ngarana, palpali ngirkibana wonti; palpa jatana wonti: „Ngaiani jidna jendrangundruja nakaldra morla ngarananto.“

33 Jeruja Paulus tanangu tertindru wapana wonti.

34 Kana palpa nunkangu wokarana wonti, ja morlalu ngundrana wonti: Tanangundru Areopagitala Dionysius, ja widla kulno, tala nankani Damaris, ja palpa pudlangunto.

18

1 Ngadani Paulus Atheningundru danina wonti, ja Korinthungu wokarana wonti.

2 Ja nulu Juda kana kulno mankamankana wonti, tala nunkani Aquilas, Pontungu matja dankana, nau kalkani Italiandru wokarana paraia, nunkani noali Priscilla jela, ngangau Claudiusulu Juda kana pratjanani jirijiribana paraia Romangundru puntinanto; pudlangu nau wirina wonti.

3 Ja ngangau nau nunkani mangini nganana wonti, nau pudlangunto ngamana wonti ja ngankana wonti, ngangau pudla katipunga ngankanietja nganana wonti.

4 Sabbat ditji pratjanani nulu tanangu kaukaubana wonti, ja Juda kana ja Grieka kana karkarkana wonti.

5 Silas ja Timotheus Macedoniandru matja ngarina, Jaolali Paulus patana wonti, Juda kanani jiglerali morlalu kurala, Jesus nganai Christus.

6 Tana delkinani ja ngirkibanani, nulu kati nunkani kantikantina wonti ja tanangu jatana wonti: „Kumari jurani jurangu mangatandrani wokaraiatimai! matja kulirkana ngani kararindru kana koni wapai.“

7 Ja nau nakandru wapana wonti, ja kana kulnuja pungani wirina wonti, tala nunkani Titus Justus, nau Godandru japali nganana wonti, ja nunkani punga jaura pungani karakara parana wonti.

8 Jaura pungaia kaparali, Krispus, Kaparani morlalu ngundrana wonti, nunkani pungantali jela; ja Korinthala marapujeli nina matja ngarana, tana morlalu ngundrana wonti, ja multibanila manina wonti.

9 Kapara tinkani Paulungu mudlamalkali jatana wonti: „Wata japali nganau, a-ai, kaukaubau, ja wata ngapuriau!

10 Ngangau ngani jinkangunto nganai, ja wata kulnujeli jidna patananto, jinkangu madlentji ngankala; ngangau ngato kana wolara nunkangupini ngurani ngamalkai.“

11 Nau naka kilpawoldra kulno ja pira mara wora ja kulno
ngamana wonti, ja nulu tanangu Godaia jaura ngujangujara
jinkina wonti.
12 Gallion Achajaia kapakapara ngananani, Juda kana
kulnukulnuni Paulungu tiriterkakana wonti, ja nina kalala
pirini wapalkana wonti,
13 Ja jatana wonti: „Nulupini kana worana karkarkai
Godangu wodatarana ngamananto, mina jirijiribani jaurani
delkiai.“
14 Paulus jertapaterinani mana wilparila, Gallion Juda
kanani jatana wonti: „Jenia ngirkibani ngananani kara,
kankuja ngankani madlentji jeri kara, Juda kana worajai!
ngato jurana talku ngarananto.
15 Jenia tirijakalkijiribamalini ngananani ngujangujaran-
dru ja talandru ja jurani jirijiribani jaurandru, jura munta
najinanto; ngato wata ngantjai jeniandru kalala jinkinietja
nganala.“
16 Ja nulu tanana kalala pirindru narrana wonti.
17 Grieka kana pratjanali Sosthenes jaura pungaia kapara
patana wonti, ja nina nandrana wonti kalala piria mudlani;
ja Gallioningu jenia jeribaka nganana wonti.
18 Paulus miljaru palpa morla naka matja ngamana, nau
ngatatandru danina wonti, ja Syriaia pararana wonti, ja
nunkangunto Priscilla ja Aquilas; ja nulu Kenchreangu
para nunkani wokaribana wonti, ngangau nulu talpadakani
ngamalkana wonti.
19 Nau Ephesungu wokarana wonti, ja pudlana naka
worarana wonti; nau munta jaura pungani wirina wonti,
ja Juda kanani ngankamalina wonti.
20 Tana nunkangu ngatjina wonti, nau tanangu morla
ngamananto; ja nau wata jertapaterina wonti.
21 A-ai, nau tanangundru danina wonti ja jatana wonti:
„Ngani kantji nunkangupini ditji pirnani, nau karakara,
Jerusalemingu ngamananto; nakaldra ngani jurangu tikala
nganai, Goda jertapaterinani.“ Ja nau Ephesungundru
puntina wonti.
22 Ja Cäsareangu wokarana wonti. Ja nau tarana wonti
mili wolarani mandurini jaura jinkila, ja ngarina wonti
Antiochiaia.
23 Ja nau naka miljaru palpa matja ngamana, nau wapana
wonti, ja Galatia mitani ja Phrygiani palkingana wonti, ja
mili pratjana ngurunguru ngankana wonti.
24 Juda kana kulno, tala nunkani Apollo, Alexandrini
matja dankana, Ephesingu wokarana wonti, nau kana tali
tjanka ja Godaia jaurani ngurunguru nganana wonti.

25 Nulupini Kaparaia paltuni ngujangujara manina wonti,
ja nulu Jaolali manamirieli kaukaubana wonti, ja nulu
jiglerali Jesungundru ngujangujara jinkina wonti, ja nulu
windri Johannini multibanilandru ngujamana wonti.
26 Ja nulupini wonina wonti manubakujeli jaura pungani
kaukaukala. Aquilasili ja Priscillali nina matja ngarana,
pudlali nina patana wonti, ja Godaia palto nunkangu morla
talku mildiri ngankijiribana wonti.
27 Nulu ngundranani Achajaia palkala, ngatatajeli mili
wolarani dakana wonti, ja tanana kurukurubana wonti,
tanali nina patananto; ja nau matja wokarana, nulu
tanangu, tanali morlalu ngundrana wonti, murlali pirna
marangokana wonti;
28 Ngangau ngurungurujeli nulu Juda kanali kantji kalalu
ngankana wonti, ja Godaia jaurali wondrana wonti, Jesus
nganai Christus.

19

1 Jendranguta, Apollo Korinthungu ngananani, Paulus
mita morla miri parana matja palkingana, Ephesungu
wokarana wonti. Ja nulu naka mili palpa mankamankana
wonti.
2 Ja nau tanangu jatana wonti: „Jura Jaola kulikiri
jendranguta maninala, jura morlalu ngundranala?“ Tana
nunkangu jatana wonti: „Ngaiani wata pota kulno ngarana,
Jaola kulikiri nganai.“
3 Ja nau tanangu jatana wonti: „Minani jura multibanila
maninala?“ Tana nunkangu jatana wonti: „Johannini multi-
banilani.“
4 Paulus jatana wonti: „Johannili morlalu madlentjandru
karitjinaia multibanilali multibana wonti, ja kana wolarani
jatana wonti, tanali morlalu ngundrananto nunkangu, nau
nunkangu ngadani wokarananto, jenia Jesus nganai, Nauja
Christus.“
5 Tanali jenia matja ngarana, tanali multibanila manina
wonti Kaparaia Jesuni talani.
6 Ja Paulus tanangu mara kuraterinani, Jaola kulikiri
tanangu ngarina wonti, ja tanali talieli kaukaubana wonti,
ja talpadakana wonti.
7 Ja tana pratjana materi marapratjana ja mandru kara
nganana wonti.
8 Nau jaura pungani wirinani, nulu manubakujeli
pira parkuluwirdi kaukaubana wonti, ja tanangu Godaia
mililandru ngankamalina wonti, ja ngujangujara jinkina
wonti.

9 Ngangau palpa ngurunguru ngankaterina wonti, ja wata
morlalu ngundrana wonti, a-ai, kana wolaraia mudlani
paltundru madlentji kaukaubana wonti, nau tanangundru
puntina kurana wonti, ja nulu mili mulkana wonti, ja ditji
pratjanani Tyrannoni jaura pungani ngankamalina wonti.
10 Jenia pantjina wonti kilpawoldra mandruwirdi, jeruja
pratjanali, tana Asiani ngamana wonti, Kaparaia Jesuni
jaura ngarana wonti, Juda kanali ja Grieka kanali.
11 Ja Godali wata waka ngurula ngankana wonti Paululu
marali.
12 Jeruja tanali kana muntjani kangukati ja kapakati
nunkani talandru kurana wonti, ja muntjali tanana
worarana wonti, ja kutji madlentji wora tanangundru
dunkana wonti.
13 Palpa Juda kanali, tana kunki wirarina wonti, wontjana
wonti, Kaparaia Jesuni tala kanani kutjintani karkala, tana
jatana wonti: „Ngaiani jurana jirijiribai Jesungu, ninaia
Paululu kaukaubai.“
14 Juda kana Priesta pirnaia Skevani ngatamura palpa
nganana wonti, mara wora ja mandru, tanali jenia
ngankana wonti.
15 Kutji madlentjali kalabana wonti ja jatana wonti:
„Ninaia Jesus ngato ngujamai, ja Paulus ngato milkila; mina
kana jura nganai?“
16 Ja nau kana, nunkangu kutji madlentji nganana wonti,
tanangu kulkungana wonti, ja tanangundru mandru kalalu
ngankana wonti, ja nankana wonti, jeruja pudla balu ja
tapanto nunkangupini pungandru kutingana wonti.
17 Jenia pratjanali ngujamana wonti, tana Ephesungu
ngamana wonti, Juda kanali ja Grieka kanali; ja tanana
pratjana japa walpadakana wonti, ja Kaparaia Jesuni tala
pirna pantjina wonti.
18 Ja tanangundru marapu wokarana wonti, tanali
morlalu ngundrana wonti, ja tinkari dikana wonti ja
kaukaubana wonti, mina tanali ngankana wonti.
19 Ja marapujeli tanangundru, tanali kunkia ngankani
ngankana wonti, dakani jaura pratjana mapana wonti, ja
kana pratjanaia mudlani tanana tarana wonti; ja tanali
kalala tanangundru wintamana wonti ja mankamankana
wonti, tana kalala 50,000 mardatandra bulu nganana wonti.
20 Jeruja Kaparaia jaura ngurungurujeli punkana wonti,
ja ngurunguru pantjina wonti:
21 Jenia matja mudana, Paululu jaolali ngundrana wonti
Macedoniani ja Achajani palkingana Jerusalemia palkala, ja
jatana wonti: „Ngani naka matja ngamana, ngato bakana
Roma najinanto.“

22 Nulu Macedoniaia tanangundru mandru jinpana wonti,
tana mili nunkani nganana wonti, Timotheus ja Erastus;
nau munta miljaru palpa Asiani ngamantina wonti.
23 Jendranguta patijiritjini wata waka pantjina wonti
nunkanipini paltundru.
24 Ngangau kulnujeli, tala nunkani Demetrius, marda
bulu ngankanietja kulno, nulu Artemisini punga marda
bulundru ngankana wonti; nulu ngankanietja worangu
wata kalala ngalje jinkina wonti.
25 Tananapini nulu karkana mapana wonti, ja tanangu,
nunkangupini manginani jela ngankana wonti, jatana
wonti: „Materi worajai! Jura milkila, ngaiani nunkangupini
manginandru ngumu tepiriai;
26 Ja jura najiai ja ngarai, wata windri Ephesungu,
a-ai, bakana Asia maruni nulupini Paululu kana marapu
karkarkai, ja tanani tjuru karitjimalkai ja jatai: «Jenia wata
Goda nganai, marali matja ngankana.»
27 Tanali wata windri ninapini poto waka ngankaiati,
a-ai, tanali bakana Artemisini Goda pirnaia punga panila
ngundraiati; bakana jenia wokaraiati, nankani pirnala mu-
daiati, nina Asia marujeli ja mita marujeli pirna ngundrai.“
28 Tanali jenia matja ngarana, tana tiri pirna pantjina
wonti, ja maritjina wonti ja jatana wonti: „Ephesusala
Artemis pirna nganai.“
29 Ja ngura pratjana tjautjau manamiri pantjina wonti, ja
tana pratjana wondrani pungaia mindrina wonti, ja Gajus
ja Aristarchus Macedoniandru, pudla Paulungu jela wonta
wapani, parumana mindrilkana wonti.
30 Paulus jertapaterinani kana wolarani wirila, milieli
nina ngandrawalkana wonti.
31 Bakana Asia kapara palpali, tana nunkani kamaneli
nganana wonti, nunkangu jinpana wonti, ja nunkangu
ngatjina wonti, nau wata wondrani pungani wapananto.
32 Palpa jenia maritjina wonti, ja palpa jeruja; ngangau ju-
rborinala tjautjau nganana wonti, ja marapu mangapunko
nganana wonti, minani tana mapamalina warai.
33 Kana wolarali Alexander tertabana wonti, ngangau
Juda kanali nina tirimalkana wonti; Alexander marali
malka jinkina wonti, ja jertapaterina wonti kana wolarani
jaura jinkila.
34 Tanali matja ngujamana, nau Juda kana nganai,
tanangundru pratjanandru ngaiala kulno pantjina wonti,
jeruja tana ditji karitjini pota mandruwirdi maritjina wonti:
„Ephesala Artemis pirna nganai!“

35 Nguraia dakanietjali kana wolara daudauana wonti ja
jatana wonti: „Jura materi Ephesulala worajai! Worana
kana wata milkila, Ephesulala ngura Artemisini punga,
ja mudla pariwilpandru matja purina, ngamalkanietja
nganai?
36 Ngangau jenia tjakakani panini parai, jura ngapuri-
nanto, ja panila ngundrana panini ngankananto.
37 Jura pudlanapini materi ninkidani wapalkana warai,
pudla wata Godaia pungaia watawatali maninietja nganai,
ja wata jurani Goda ngirkibai.
38 Demetriulu ja ngankanietjali nunkangunto kulnuni
ngulku ngamalkanani, jeruja kalala ditji parai, ja najina-
jibanietja nganai, tana ngulkuterkijiribamalinanto.
39 Jura ngantjai minakulnuni ngankamalila, jeruja jenia
ngura kana wolara jurborini talkuni pantjinanto.
40 Ngangau tanali ngaianangu nunkangupini ditjindru
ngulkuterkaiati patijiritjibanandru, ngangau wata poto
parai, nunkangundru ngaiana talku ngankaterinanto,
nunkangupini patijiritjinandru.“
41 Ja nau jenia matja jatana, nulu kana wolara jinpana
wonti.

20

1 Naupini patijiritjini matja mudana, Paululu mili wolara
karkana wonti, ja tanana ngurungutana wonti, ja dunkana
wonti Macedoniaia palkala.
2 Nau tananapini mita matja palkinganani, ja tanana
jaura marapujeli matja kurukurubanani, nau Grieka mitani
wokarana wonti.
3 Nau naka pira parkulu matja ngamana, ja ngangau Juda
kanali manungana wonti nunkangu, nau jertapaterinani
Syriaia pararala, nau manu wokarina wonti Macedoniaia
tikala.
4 Nunkangu jela palkana wonti Asianilu Sopater
Pyrrhusuni ngatamura Beröandru; Aristarchus ja Sekundus
Thessalonichundru; ja Gajus Derbendru, ja Timotheus;
Tychikus ja Trophimus Asiandru.
5 Tanapini ngopera wapana wonti, ja ngalingu Troasangu
kalkana wonti.
6 Ngali pulkurutjeribanibukapani ditjini ngadani Philip-
pindru pararana wonti, ja tanangu Troasangu wokarana
wonti ditji mara worani; naka ngaiani ditji mara wora ja
mandru ngamana wonti.
7 Godaia ditjini mili wolara matja jurborina buka
wokaribala, Paululu tanangu kaubaubana wonti, ngangau

nulu ngundrana wonti ditji kulnuni palkala, ja nulu tinka
tertielu jaura jinkina wonti.
8 Praitji marapu punga pirini miri nganana wonti, woderi
tana jurborina wonti.
9 Teri kulno, tala nunkani Eutichus, milkiwilpani nga-
mana wonti, ja nina muka pirnali patana wonti, ngangau
Paulusulu wirdi jaura kaukaubana wonti, ja nau muka
pirna jindina wonti, ja nau piri parkulu mirindru purina
ngarina wonti, ja tanali nina nari patana wonti.
10 Paulus ngarina wonti, ja nunkangu woraterina wonti, ja
nina munamana wonti ja jatana wonti: „Wata maritjianau,
ngangau nauja mungara nunkangu nganai.“
11 Nau tarana tikana wonti, ja buka wokaribana wonti
ja tajina wonti, ja nulu tanangu marapu nguramarani
kuparajelu kaukaubana wonti, ja jeruja nau palkana wonti.
12 Tanali nina teri tepi wokaralkana wonti, ja ngalkalkani
pirna manina wonti.
13 Ngaiani ngopera botani wirina wonti, ja Assonia
pararana wonti, woderi ngaiani jertapaterina wonti Paulus
patala, ngangau nulu jeruja jirijiribana wonti, ngangau
nulu ngantjana wonti tidnali wapala.
14 Nau Assongu ngaianingu matja mandurina, ngaiani
nina patana wonti ja Mitylenengu wokarana wonti.
15 Ngaiani nakandru matja pararana, ngaiani ditji kulnuni
Chionkari wokarana wonti; ja ditji kulnuni ngaiani Samoni
wokarana wonti, ja ngaiani Trogylliongu palpa matja nga-
mana, ngaiani ditji kulnuni Miletingu wokarana wonti.
16 Paululu ngundrana wonti Ephesungu palkingana, ngan-
gau nulu wata ditji tintananto Asiani, a-ai, nau nururina
wonti, jenia nunkangu pantjinanto, Jaolaia ditji pirnani
Jerusalemingu ngamala.
17 Miletungundru nulu Ephesungu jinpana wonti, ja mili
wolaraia kapara karkana wonti.
18 Tana nunkangu matja wokarana, nau tanangu jatana
wonti: „Jura milkila, ditji ngoperandru, ngani Asiani matja
wokarana, worderu ngani jurangu milingeru nganana
wonti;
19 Ja Kaparaia mili nganana wonti wakawaka ngun-
draterinali ja milkigildi marapujeli, jenia ngakangu pan-
tjina wonti Juda kanandru, tana ngakangu tirikaripaterina
wonti;
20 Worderu ngani panila kurukurumalkana wonti
nunkangundru, mina ngumu nganai, jenia jurangu wata
kaukaubananto, ja jurangu ngujangujara jinkinanto tinkari
ja punga pilki ja pilkini;

21 Ja tinkari ngankana wonti Juda kanani ja Grieka kanani
madlentjandru karitjila Godani, ja morlalu ngundrala Ka-
parani ngaiananani Jesungu Christungu.
22 Ja mai! Ngani Jaolali dupudupu Jerusalemia palkaila,
mangapunkujeli mina ngakangu naka mandurila nganai;
23 Windri Jaola kulikirieli ngura pratjanani ngakangu
morlalu tinkari ngankai ja jatai: Dupudupu ja ketjaketjana
ngakangu naka kalkateriai.
24 Jenia pratjana ngato panila ngundrai, ja bakana ngani
mungara ngani wata pirna ngundrateriai; ngangau ngato
mindrini ngakani mankinali mudananto, ja ngamalkijirib-
ani, ninaia ngato Kapara Jesundru maninala, ngantjani
jaura Godaia manjulandru morlalu tinkari ngankala.
25 Ja mai, karari ngani milkila, ngana mudla jura wata
morla najila nganai, jura pratjanali tanangu ngani wirari-
nani Godaia mililandru kaukaubana.
26 Jendrangundruja ngato jurangu karari ditjini tinkari
ngankai, ngani kulikiri nganai pratjanaia kumarandru.
27 Ngangau ngato jurangu panila kurukurumalkana
warai, ngato jurangu Godaia jertapaterina pratjana wata
kaukaubananto.
28 Munta ngamalkaterianau, ja ngami pratjana ngamalka-
nau, tanangupini Jaola kulikirieli jurana kurana warai
najinajibanietja kapara nganala Godaia mili wolara ngamal-
kala, tanana Nulia mamana wonti kumarali nunkanali.
29 Ngangau ngani milkila, ngakani wapanani ngadani
pandipandi tiri jurangu wirila nganai, tanali ngamini wata
manju nganala nganai.
30 Bakana jurangundru terti materi terkakala nganai,
tanali tjautjau jatala nganai, ja mili tanangu ngadani
karkarkala nganai.
31 Jendrangundruja tepi ngamanau, ja ngundranau ngato
kilpawoldra parkuluwirdi tinkani ja ditjini wata mudana
warai, jurana pratjana milkigildieli kurukurubala.
32 Ja karari, ngatata ngantjalu, ngato jurana Godangu ja
nunkanaia murlaia jaurani kurala wapaia, Nauja ngurun-
guru nganai jurana wotila, ja jurangu maratunka jinkila
nganai kulikirini pratjanani jela.
33 Marda bulu, marda maralje, kati kara, ngato wata
kulnundru ngatjina warai.
34 Jura muntali ngujamai, ngakanaia ja ngakanaia wonta
ngamalkijiribanandru pudlali marali mili nganana warai.
35 Pratjanani ngato jurangu wondrana warai, kanali
jeruka ngankananto, ja wangiwangini marangokananto,
ja Kaparaia Jesuni jaura ngundrananto, ngangau Nauja

munta jatana wonti: Jinkina morla murlali pirna nganai maninani.“
36 Ja nau jenia matja jatana, nau pantjaterkana ngarina
wonti, ja tanangu pratjanani jela ngatjina wonti.
37 Jindrini marapu tanangunto pratjanani nganana wonti;
ja tana Paulungu munkamalina wonti, ja nina manatapana
wonti.
38 Morla ngaurongauro tana pantjina wonti nunkangupini
jaurandru, nina nau jatana wonti, tanali nina mudla wata
morla najinanto. Ja tana nunkangu jela botaia wapana
wonti.

21

1 Jendranguta ngaiana pararanani, ja ngaiana tanan-
gundru matja delkiterina, ngaiana nururingana Kosuni
wokarana wonti, ja ditji kulnuni Rhoduni, ja nakandru
Patarani.
2 Ja ngaiana bota kulno matja mankamankana, nau
Phönicieni pararanani, ngaiana nunkangu wirina wonti ja
tirimalkana wonti.
3 Ngaiana Cypern matja najina, ngaiana nina worangan-
tjujeli worarana wonti ja Syriankaria pararana wonti ja
Tyrungu banbana wonti; ngangau naka botali poto nunkani
worajiribananto.
4 Ja ngaiana mili matja mankamankana, ngaiana ditji
mara wora ja mandru naka ngamana wonti; ja tanalip-
ini Paulungu Jaolali kulikirieli jatana wonti, nau wata
Jerusalemia tarananto.
5 Ngaiana tananapini ditji naka matja ngamana, ngaiana
dunkana wonti ja palkana wonti, ja tana pratjana widlani
ja kupani jela ngaianangunto ngura tidnantaia wapana
wonti, ja ngaiana dirkalani pantjaterkana ngarina wonti ja
ngatjina wonti.
6 Ja ngaiana matja danidanilkijiribamalina, ngaiana
botani wirina wonti, ja tana pungaia tikana kurana wonti.
7 Ngaiana palkana matja mudana, ngaiana Tyrundru
Ptolomaiungu wokarana wonti, ja ngatatani mandurini
jaura jinkina wonti, ja ditji kulno tanangu jela ngamana
wonti.
8 Ditji kulnuni ngaiana dunkana kurana wonti, ja Casare-
angu wokarana wonti; ja ngaiana Philippuni ngantjani
jaura kaukaubanietjaia pungani wokarana wonti, nau mara
wora ja mandrundru kulno nganana wonti, ja nunkangunto
ngamana wonti.
9 Nulupini ngatamura mankara mandru ja mandru nga-
malkana wonti, tana mankara mantaka nganana wonti,
tana talpadakana wonti.

10 Ngaiana ditji palpa naka matja ngamana, Propheta
kulno Judaiandru ngarina wonti, tala nunkani Agabus.
11 Nau ngaianangu wokarana wonti, ja Pauluni dala
mantamanta patana wonti, ja munta mara ja tidna work-
mantraterina wonti, ja jatana wonti: „Jeruja Jaola kulikiri
jatai: Ninaia materi, nunkangu naupini dala mantamanta
nganai, ninaia Juda kana jeruja workamandrala nganai
Jerusalemingu, ja ninaia kana koja marani ngulkujeli jinkila
nganai.“
12 Ngaiana jenia matja ngarana, ngaiani ja bakana tanap-
ini ngurala nunkangu ngatjina wonti, nau wata Jerusalemia
tarananto.
13 Paululu kalabana wonti: „Mina jura ngankai, ngangau
jura jindrai ja ngana ngara wokaribai? Ngani matja
ngankingaterina jinkiterila, wata windri workamantranani,
a-ai, bakana palinani Jerusalemingu Kaparaia Jesuni talan-
dru.“
14 Ngangau nau milingeru tintjaterinani, ngaiani nga-
purina wonti ja jatana wonti: „Kaparaia jertapaterina
pantjiatimai!“
15 Tanangupini ditjini ngadani ngaiana judujudu pratjana
ngankingana wonti ja Jerusalemia tarana wonti.
16 Ngaianangu jela bakana mili palpa Cäsareandru wa-
pana wonti, ja tanali ngaianana materi kulnuni, tala
nunkani Mnason Cyperndru, wapalkana wonti, nau mili
pinaru nganana wonti, nunkangu ngaiana tidnapalara
ngamananto.
17 Ngaiana Jerusalemingu matja wokarana, ngatatajeli
ngaianana mankinali patana wonti.
18 Ditji kulnuni Paulus ngaianangu jela Jakobungu wirina
wonti, ja pinaru wora nakanika mapaterina wonti.
19 Ja nulu tanangu mandurini jaura matja jinkina, nau
tidna warapaterina wonti mina Godali kana koni ngankana
warai nunkani ngamalkijiribanilali.
20 Tanali jenia matja ngarana, tanali Kapara jurakokana
wonti, ja tanali nunkangu jatana wonti: „Jundru najiai,
ngatatajai! worderuntja 1000 Juda kanali morlalu ngun-
drala wapaia; ja tana pratjana manabakapirna nganai
jirijiribani jauraia.
21 Tanali kaukaubani jaura jinkangundru ngarana warai,
jundru Juda kana pratjanani, tana kana koni terti ngamai,
ngujangujara jinkiai, tanali Mose worarananto, ja jatai:
Tanali tanani kupa wata karuwali ngankananto, bakana
wata mangini warula jeribaka wirarinanto.
22 Mina karari? Kana wolara kantji jurborinanto, ngan-
gau tanali ngarala nganai jidni matja wokarana.

23 Jenia ngankamai, mina ngaiani jinkangu jatai. Nga-
ianingu terti materi mandru ja mandru nganai, tanali
talpadakani tanangu ngamalkai;
24 Tananapini jinkangu maniau, jinkangu jela
kulirkananto, ja kalala tanangundru jinkiau, tanali para
wokaribananto; ja pratjanali najila nganai, jenia baku
nganai, mina tanali jinkangundru kaukaubana warai,
a-ai, jidni bakana jirijiribani jauraia ngamalkijiribanietja
ngamai.
25 Tana kana koni morlalu ngundrala wapaia, ngaiani jir-
ijiribani jaura jinpana wonti, ja morlalu kurana wonti, tana
ngamalkaterinanto muramura poto ngumu jinkinandru ja
kumarandru ja ngurlini ngantindru ja palakantjindru.“
26 Ngadani Paululu tanana materi nunkangu manina
wonti, ja ditji kulnuni tanali nina tanangu jela matja
kulirkana, nau Godaia pungani wirina wonti ja wondrana
wonti, tanali kulikiri ngankani ditji morlalu ngamalkana
warai, tanali tanangu pratjanandru poto ngumu jinkinan-
tulu.
27 Tanali ditji mara wora ja mandru ngampu mudanani,
Juda kanali Asiandru nina Godaia pungani najinani, tanali
kana wolara patijiritjibana wonti, ja nunkangu mara ku-
rana wonti,
28 Ja maritjina wonti: „Jura Israel materi worajai,
marangokanau! Naupini nau kana nganai, nulia kana
wolarani ja jirijiribani jaurani ja nunkangupini pirini
paruparu pratjanani delkini ngujangujara jinkiai; ja nulia
bakana Grieka kana Godaia pungani wirilkana warai, ja
ninapini piri kulikiri murumuru ngankana warai.“
29 Ngangau tanali ngopera Trophimus Ephesala nunkangu
jela ngurani najila wiri ja ngundrala wiri, Paululu nina
Godaia pungani wirilkana warai.
30 Ja ngurala warupoto patijiritjina wonti, ja kana wolara
jurborina wonti; ja tanali Paulus patana wonti, ja nina
Godaia pungandru parumana tarana wonti, ja nurujeli
tanali mana nguru ngankana wonti.
31 Tanali wontina wonti nina nari ngankala; naupini
kaukaubani jaura juljaia kaparani tarana wonti, Jerusale-
mala warupoto patijiritjina warai.
32 Nulu nurujeli julja worana ja kapakapara manina
wonti, ja tanangu mindrina ngarina wonti. Tanali julja
kapara ja julja wolara matja najina, tanali mudana wonti
Paulus nandrala.
33 Ngadani juljaia kapara karakararina wonti ja jiri-
jiribana wonti nina patananto, ja jirijiribana wonti nina

kanjangari mandrujeli workamandrala; ja nulu jakalkana
wonti worana nauja nganai, ja mina nulia ngankana warai.
34 Kana wolarandru palpa jeruja maritjina wonti ja palpa
jeruja. Ngangau nau ngandandarina wonti jaura morlalu
ngujamala maritjinandru, nulu jirijiribana wonti, nina julja
wolaraia pirini taralkala.
35 Nau tidnaia katinani matja wokarana, juljali nina
mandrananto kana wolaraia ngurulandru.
36 Ngangau kana wolara karipaterina wonti ja maritjina
wonti: „Ninaia teribau!“
37 Ja tanali Paulus juljaia pirini wirilkanani, nau juljaia
kaparani jatana wonti: „Jundru ngakangu manuni kurai
jinkangu palpa jatala?“ Nau jatana wonti: „Jundru Grieka
jaura ngujamai?
38 Jidni wata naupini Egyptala ngani, nulu kalkani
patijiritjibani ngankana paraia, ja tanana kana 4000 nari
nandranietja pitarani dunkalkana paraia?“
39 Paulus jatana wonti: „Ngani Juda kana nganai,
Tarsusala, Ciliciani ngura wata wakawakaia kana, ngato
jinkangu ngatjiai, ngakangu manuni kurau kana wolarani
kaukaubala.“
40 Nulu nunkangu matja manuni kurana warai, Paulus
tidnaia katinani terkakana wonti, ja kana wolarani malka
jinkina wonti; ja matja dalpura pantjinani, nulu tanangu
Juda kana talini kaukaubana wonti ja jatana wonti:

22

1 „Ngatata ja ngaperi worajai, ngakani kaukaubaterini
jaura jurangu karari ngaranimarau!“
2 Tanali ngaranani, nulu tanangu Juda kana talini
kaukaubanani, tana morla dalpura nganana wonti. Ja nau
jatana wonti:
3 „Ngani Juda kana nganai, Tarsungu Cilicieni matja
dankana, ja tanali ngakangu nunkangupini ngurani
Gamalieli tidnani pirna ngankana wonti, ja ngurungurulali
ngato ngaperaia jirijiribani jaurani ngujangujara maninala,
ja ngani Godangu manabakapirna nganana wonti jurangu
pratjanani karari jeribaka;
4 Ja ngani ninapini palto tirikaripaterina wonti narielu, ja
ngato materi ja widla dupudupu ngankana wonti, ja tanana
kanjangari pungani ngulkujeli jinkina wonti,
5 Worderu ngakangu bakana Priesta pirnali ja pinaru
worali pratjanali tinkari ngankai, tanangundru ngato
bakana dakani jaura manina wonti ngatataia, ja Damaskuja
palkana wonti, bakana tanana, naka ngamanani, dupudupu
Jerusalemia wapalkala kalalaia.

6 Jendranguta ngani palkanani, ja Damaskungu karakara
wokaranani, todani nurujeli ngakangu pariwilpandru
praitji mintjina karitjina wonti.
7 Ja ngani mitani purina ngarina wonti, ja ngaiala kulno
ngakangu jatanani ngarana wonti: «Saulujai, Saulujai,
minandru jidni ngakangu tirikaripaterila wapaia?»
8 Ngato kalabana wonti: Worana jidni nganai Kaparajai?
Ja Nauja ngakangu jatana wonti: Ngani Jesus Nazaretala
nganai, nunkangu jidni tirikaripaterila wapaia.
9 Tana ngakangunto nganana, praitji najina wonti, ja
japali pirna pantjina wonti; ja nunkani ngaiala, nulungali
ngankamalinani, tanali wata ngarana wonti.
10 Ngani jatana wonti: Mina ngato ngankananto Ka-
parajai? Kapara ngakangu jatana wonti: Terkala tara-
mai, ja Damaskuja wapau, naka tanali jinkangu prat-
jana kaukaubala nganai, mina jinkangu kurana parana
ngankananto.
11 Ngangau ngani ngandandarinani najila nunkanaia
praitjaia mintjinandru, kamanelieli ngakanali ngana marali
wapalkana wonti, ja jeruja ngani Damaskungu wokarana
wonti.
12 Ananias kulno, nau Godaia jirijiribani jaurandru japali,
nunkangu Juda kana pratjanali naka ngamanali pirna
ngundrana wonti,
13 Nau ngakangu wokarana wonti, ja ngakangu karakara-
rina wonti ja jatana wonti: Ngatata Saulujai, najina tarau!
ja nunkangupini ditjini ngato nunkangu najina tarana
wonti.
14 Nau jatana wonti: Ngaiananaia ngaperaia Godali
jidna ngopera kurana wonti, jidni jertapaterini nunkani
ngujamananto, ja ninaia Talkupirna najinanto, ja ngaiala
nunkani nunkani manandru ngarananto.
15 Ngangau jidni tinkari ngankanietja nganala nganai
nunkangu, kanani warupotuni, nunkangundru, mina jun-
dru najina warai ja ngarana warai.
16 Ja karari, minandru jundru ngujawakai? Terkala tarau,
ja multibanila madlentjandru kulirkala maniau, ja Kaparaia
tala karkau!
17 Jendranguta ngani Jerusalemia matja tikana, ja ngani
Godaia pungani ngatjinani, ngani ngaramarlarina wonti.
18 Ja ngato ninaia najina wonti, Nauja ngakangu jatanani:
Mindriau, ja nurujeli Jerusalemingundru puntiau, ngangau
tanali jinkani tinkari ngankani ngakangundru wata patala
nganai.
19 Ja ngani jatana wonti: Kaparajai, tana munta milkila,
ngato tanana, jinkangu morlalu ngundrana, jaura pungani

wirrieli mandrana wonti, ja kanjangari pungani widmana wonti.

20 Ja jendranguta Stephanani jinkanaia tinkari ngankani-etjaia kumari matja ngakana, bakana ngani munta naka terkana wonti, ja nunkani nari ngantjana wonti, ja tanani kati ngamalkiribamalina wonti, tanali nina nari ngankana wonti.

21 Ja Nauja jatana wonti ngakangu: «Wapau, ngangau ngato jidna kana koni jinpala nganai.»“

22 Tanali nina ngarana wonti nunkangupini jauranilu, ja tana ngaiala tanani miririna wonti ja jatana wonti: „Ninapini mitandru teribanau, ngangau jenia wata talku nganai, nauja tepi ngamananto!“

23 Tana maritjinani, ja tanani kati woraranani, ja puturu miri teribanani,

24 Jendranguta juljaia kaparali jirijiribana wonti, tanali nina juljaia pirini wapalkananto, ja jatana wonti, tanali nina wirrieli nandranali jakalkananto, ngangau nulu ngu-jamananto, minandru tana nunkangundru jenia miritja ngankai.

25 Tanali nina ngutana ngurakatibinani wirria, Paulus nunkangu juljaia kapakaparani, nau karakara terkanani jatana wonti: „Jenia jurangu manuni kurala wapaia, kana kulno, nau Romala nganai, kalala kurani panini nandrala?“

26 Juljaia kapakaparali jenia matja ngarana, nau juljaia kaparani wapana wonti ja nunkangu kaukaubana wonti ja jatana wonti: „Mina jundru ngundrai ngankala? Naupini kana Romala nganai.“

27 Juljaia kapara karakararina wonti ja nunkangu jatana wonti: „Jatau ngakangu, jidni Romala?“ Nau jatana wonti: „Kau.“

28 Juljaia kaparali kalabana wonti: „Ngato kalala pirnali ninata ngurala burungankanala“. Paulus jatana wonti: „Ngani bakana Romala dankana wonti.“

29 Nurujeli tanali nina worarana wonti, tanali nina jakalkananto; ja juljaia kapara japali pantjina wonti, nulu matja ngarana, nau Romala nganai, ja ngangau nulu nina dupupu ngankana wonti.

30 Ditji kulnuni nulu ngantjana wonti morlalu ngujamala, minandru Juda kanali nunkangu ngulkuterkala wiri, ja nulu nina dukarana wonti ja jirijiribana wonti, Priesta pirna ja kapara pratjana jurborinanto; ja nulu Paulus ngarilkana wonti, ja nina tanangu terkibana wonti.

23

1 Paululu kapara pratjana ngurutalpana najina wonti ja
jatana wonti: „Jura materi ja ngatata worajai, ngani ngara
ngaiala ngumujeli Godani wirarina wonti nunkangupini
ditjielu.“
2 Ananias Priesta pirnali tanangu, tana nunkangu
karakara terkanani, jirijiribana wonti, nina mana nandrala.
3 Paulus nunkangu jatana wonti: „Godali jidna nandrala
nganai, jidna wiribani wontini! Jidni ngamai ngakangu
jirijiribani jaurali kalala jinkila, ja jirijiribani jaura panini
jundru jirijiribai ngana nandrananto?“
4 Tana naka terkana jatana wonti: „Godaia Priesta pirnani
jidni madlentji jatai?“
5 Ja Paulus jatana wonti: „Ngatata worajai! Ngani ko
nganana warai, naupini Priesta pirna nganai, ngangau
dakanala parai: Jidni jinkani kana wolaraia kaparani wata
madlentji jatananto.“
6 Paululu ngujamana wonti, palpa tanangundru Phari-
saiala ngananani, ja palpa Sadducaiala, nau kana kapara
pratjanani terti maritjina wonti: „Materi ja ngatata worajai!
Ngani Pharisaiala nganai, Pharisaialaia ngatamura; kalka-
nandru ja nari jiritjinandru ngani kalalaia terkai.“
7 Nau jenia matja jatana, Pharisaiala ja Sadducaiala
jatamalina wonti, ja kana wolara tjelapalkaterina wonti.
8 Ngangau Sadducaiala jatai: Nari jiritjini ja angela ja
jaola pani nganai; Pharisaialali jenia mandru kaukaubai.
9 Ja miritja pirna pantjina wonti, ja Pharisaiala jaura
jinkinietja palpa terkana tarana wonti ja tjakakijiriba-
malina wonti ja jatana wonti: „Ngaiani wata madlentji
nunkangupini kanani mankamankai; jaola kara angela kara
nunkangu ngankamalina warai, ngaiani ngandandariai
Godani tirimalila.“
10 Patijiritjini morla pirna pantjinani, juljaia kapara japali
pantjina wonti, tanali Paulus diadialkaiati, ja nulu jirijirib-
ana wonti, julja wolara ngarinanto, nina tanangundru terti
patananto, ja nina juljaia piria tikalkananto.
11 Ja tinkani Kapara nunkangu wokarana wonti ja jatana
wonti: „Murlali nganau Paulujai, ngangau worderu jundru
ngakangundru Jerusalemingu tinkari ngankala wiri, jeruja
jundru bakana Romangu tinkari ngankananto.“
12 Matja ditjirina, Juda kana palpa mapaterina wonti,
ja morlalu kurakijiribamalina wonti, wata tajila ja wata
tapala, tanali Paulus nari nandralalu.
13 Tana morla nganana wonti marapratjana pota man-
dru ja mandruni, tanali jenia morlalu kurakijiribamalini
ngankana wonti.

14 Tanapini Priesta pirnani ja pinarani wokarana wonti,
ja jatana wonti: „Ngaiani kantji morlalu kurakijiribamalina
warai panila wontjala, ngaiani Paulus nari nandralalu.
15 Jura karari juljaia kaparani ja kapara worangu
kaukaubanau, nulu nina tankubana jurangu ngarilkananto,
jeruja jeribaka, jura poto nunkani morla talku jertapate-
riai najinajibala; ngaiani ngankingaterina warai nina nari
ngankala, morla ngopera nau jurangu karakararinani.“
16 Pauluni kakuja ngatatajeli tanani ngundrani ngaranani,
nau wokarana wonti, ja julja wolaraia pirini wirina wonti,
ja jenia Paulungu kaukaubana wonti.
17 Paululu juljaia kapakapara kulno karkana wonti ja
jatana wonti: „Ninapini teri juljaia kaparani wapalkau,
ngangau nulia minakulno ngamalkai nunkangu jatala.“
18 Nulu nina patana wonti, ja juljaia kaparani wapalkana
wonti ja jatana wonti: „Paululu kanjangarilali ngana
karkana warai, ja ngakangu ngatjina warai, ninapini teri
jinkangu wapalkananto, ngangau nulia minakulno nga-
malkai jinkangu kaukaubala.“
19 Juljaia kaparali nina mara patana wonti, ja nina
tjirimalkana wonti, ja nina jakalkana wonti: „Mina jundru
ngamalkai ngakangu kaukaubala?“
20 Nau jatana wonti: „Juda kana ngankamalina warai
jinkangu ngatjina, jundru tankubana Paulus kapara
worangu ngarilkananto, jeruja jeribaka, tanali nunkani
poto morla talku najinajibananto.
21 Jundru tanangu wata morlalu ngundramai, ngangau
materi morla marapratjana pota mandru ja mandruni
nunkangu kalkaterila wapaia, tanali matja morlalu kurak-
ijiribamalina warai wata tajila ja wata tapala, tanali nina
nari ngankalalu: ja karari tana ngankingaterila wapaia, ja
jinkani jaurani kalkaterila wapaia.“
22 Juljaia kaparali nina teri jinpana wonti, ja nunkangu jir-
ijiribana wonti wata kulnuni jatala, mina jundru ngakangu
kaukaubana warai.
23 Ja nulu juljaia kapakapara mandru karkana wonti ja
jatana wonti: „Julja 200 ngankingalumai, tana Cäsareaja
palkananto, bakana dukaterinietja marapratjana pota mara
wora ja mandru, ja kaltieli dakanietja 200 tinkani.
24 Ja tanali bakana dukaterini nganti ngankingananto
Paulus kurana tarala, ja tepi Felixingu mitaia kapakaparani
wapalkala.“
25 Ja nulu jaura dakana wonti, nulupini jaurali:
26 „Klaudiulu Lysiali mitaia kapakaparani Felix ngumu
pirnani mandurini jaura jinpai.

27 Ninapini kana Juda kanali patala wiri, ja ninaia
ngampu nari ngankala wiri, ninaia ngato dunkalkala wiri,
ngani matja wirina julja wolarani jela, ngangau ngani
ngarala wiri, nau Romala nganai.
28 Ja ngangau ngato ngantjala wiri ngujamala, minandru
tanali nunkangu ngulkuterkala wiri, ngato ninaia kapara
pratjanani ngarilkala wiri.
29 Ngato mankamankala wiri, tanali nunkangu tanani jir-
ijiribani jauraia tirijakalkijiribamalinandru ngulkuterkala
wiri, ja nunkangu ngulku pani parala wiri, nulia nari kara
kanjangari kara kalala maninanto.
30 Ngangau kulnujeli ngakangu kaukaubala wiri, Juda
kana palpa nunkangu materani kalkaterinani, ngato ninaia
nurujeli jinkangu jinpana warai, ja bakana ngulkuterkani-
etjani kaukaubana warai, tana jinkangu jatananto, mina
tanali nunkangu ngamalkai. Ngumu tepiriau!“
31 Julja wolarali Paulus patana wonti, worderu nulu
tanangu jirijiribana wonti; ja tanali nina tinkani Antipa-
tringu wapalkana wonti.
32 Ditji kulnuni tanali dukaterinietja worarana wonti
nunkangunto palkananto, ja tana julja wolaraia pirini
tikana karitjina wonti.
33 Tanapini Cäsareangu matja wokarana, ja dakani jaura
mitaia kapakaparani matja jinkina, tanali Paulus nunkangu
terkibana wonti.
34 Mitaia kapakapara dakani jaura matja warapana, nulu
jakalkana wonti, mina mita burundru nau nganai, ja nulu
matja ngarana, nau Ciliciandru nganai,
35 Nau jatana wonti: „Ngato jidnana talku jaka-
jakalkala nganai, ngulkuterkanietja jinkani bakana ninkida
ngananani.“ Ja nulu jirijiribana wonti, nina Herodini pun-
gani ngamalkala.

24

1 Ditji mara worani Priesta pirna Ananias pinarani jela
ja jurajuralkijiribanietja Tertullus ngarina wonti, tanali
Paulungundru mitaia kapakaparani ngulkuterkananto.
2 Tanali nina matja karkana, Tertullulu ngulkuterkani
jaura wonina wonti ja jatana wonti:
3 „Ngaiani jinkangundru murla pirna ngamalkai, ja
tananapini kana wolara jinkani manujeli ngundranali nga-
malkijiribani ngumu maniai, ja ngaiani jenia milingeru
pirna jurakokanali ngundrai, Felix ngumu pirnajai!
4 Ngangau ngato jidna wata pirna jupananto, ngani
jinkangu ngatjiai, jundru ngaianina ngalje ngarananto
jinkani maltindru.

5 Ngaiani ninapini kana pirindi mankamankana paraia, ja
patijiritjibanietjaia mudlakutja, Juda kana pratjanani mita
maruni ja Nazarenalaia ngujaja kapara,
6 Nulia bakana wontjala wiri Godaia punga murumuru
ngankala; ninaia ngaiani patala wiri, ja ngantjala wiri,
nunkangu ngaiananani jirijiribani jaurandru kalala jinkila.
7 Lysias juljaia kaparali terti wokarala wiri, ja ninaia
ngurula pirnali ngaianingu marandru dunkalkala wiri.
8 Ja nulu nunkani ngulkuterkanietjani jirijiribala wiri,
jinkangu wokaraterinanto; nunkangundru jundru muntali
pratjana ngarala nganai, jundru nina wontjanani, minan-
dru ngaiani nunkangu ngulkuterkala wapaia.“
9 Juda kanali bakana jenia kaukaubana wonti, ja jatana
wonti, jenia morlalu nganai.
10 Paululu kalabana wonti, mitaia kapakaparali nunkangu
marali matja malka jinkina nulu kaukaubananto: „Ngan-
gau ngani milkila, jidni tanangupini kana wolarani kil-
pawoldra marapu kalala kuranietja nganai, ngani murlali
ngakangundru jurajuralkateriai.
11 Jundru jenia jakalkananto, wata morla wirdi ditji mara-
pratjana ja mandruni nganai, ngani Jerusalemia tarana
paraia ngatjila.
12 Bakana tanalia ngana wata mankamankala wiri Godaia
pungani kulnuni ngankamalinani kara, kana wolara patijir-
itjibanani kara, bakana wata jaura punga worani, bakana
wata ngurani;
13 Tanaia bakana ngandandariai ngakangu morlalu ku-
rala, minandru tanalia ngakangu karari ngulkuterkala
wapaia.
14 Jenia ngato jinkangu morlalu dikai, ngani nunkan-
gupini paltuni, nina tanalia dikai nguja pilki, ngani
ngaperaia ngaiananaia Godani mili ngamai; ngangau ngato
pratjana morlalu ngundrai, mina jirijiribani jaurani ja
Propheta worani dakanala parai;
15 Ja ngato wolkarali kalkani ngamalkai Godani, ni-
naia bakana tanalia muntali ngamalkai, narindru jiritjini
wokarala nganai, wata windri kana talkuni, a-ai, bakana
tjikatjikani.
16 Jendrania ngato muntali jiglerali ngankai ngara ngaiala
ngumu ngamalkala Godani ja kanani milingeru.
17 Kilpawoldra marapu matja mudana, ngani wokarana
paraia kalumiltjamiltjarini poto ngakani kana wolarani
jinkila, ja bakana poto ngumu.
18 Jendranguta (Priestali) ngana Godaia pungani kilikiri
ngankana parai, wata kana wolarani jela, ja bakana wata

maritjinali, Juda kana palpali Asiandru ngana manka-
mankana paraia,
19 Tana jinkangu wokarananto ja ngakangu
ngulkuterkananto, tanali ngakangu minakulno
ngamalkanani.
20 Tanali ninkida muntali kaukaubananto, mina madlentji
tanali ngakangu mankamankala wiri, ngani kana kaparani
terkanani,
21 Kalitakali nunkangupini jaura kulnundru kara, nina
ngani maritjila wiri, ngani tanangu terti terkanani: «Nari
jiritjinandru ngani karari jurangundru kalalaia terkai.»“
22 Felixali jenia ngarana, nulu tanani poto karari worani
patana wonti, ngangau nulu morla talku ngujamana wonti
nunkangupini paltundru, ja nau jatana wonti: „Lysias
juljaia kapara ngarinani, ngato jurani poto ngujamala
nganai.“
23 Ja nulu juljaia kaparani jirijiribana wonti, nulu Paulus
ngamalkananto, nau manju ngamananto, ja wata nunkani
kamaneli kulnujeli daudauananto nunkani mili nganala
kara nunkangu wokarala kara.
24 Ditji palpani ngadani Felix wokarana wonti, Drusilla
noani nunkanani jela, nani Juda widla nganana wonti, ja
nulu Paulus karkana wonti, ja nina Christungu morlalu
ngundranandru ngarana wonti.
25 Ja nulu talkulandru, ja ninta pirna ngamanan-
dru, ja kalalandru, nau wokarala nganai, nunkangu
kaukaubanani, Felix japali pantjina wonti ja kalabana
wonti: „Karari wapau; ngato miljaru manju manka-
mankanani, ngato jidna nakaldra karkala nganai.“
26 Nulu bakana kalkana wonti, Paululu nunkangu mar-
datandra jinkinanto, nulu nina kurakananto; jendrangun-
druja nulu nina bakana pota palpa karkana wonti, ja
nunkangu ngankamalina wonti.
27 Kilpawoldra mandruni Portius Festus Felixangu karipa-
terina wonti; ja ngangau Felix ngantjana wonti Juda kanan-
dru jurakokani manila, nulu Paulus kanjangari pungani
worani patana wonti.

25

1 Festus mitaia kapakapara ngamala wonina, nau ditji
parkulani Cäsareandru Jerusalemia tarana wonti.
2 Priesta pirnali ja Juda kanaia kaparali nunkangu
ngulkuterkana wonti Paulungundru, ja nina kurukurubana
wonti,

3 Ja nunkangundru murla ngatjina wonti, nulu nina
Jerusalemia karkananto, ngangau tanali ngundrana wonti,
nina paltuni nari ngankala.
4 Festulu kalabana wonti: Ngato Paulus Cäsareangu
ngamalkala nganai, ja ngani wolja nakanika tikala nganai.
5 „Jendrania“, nau jatana wonti, „kana pirna ju-
rangundru ngakangunto jela ngarinanto, ja madlentji
kulno nunkangupini kanani ngananani, tana nunkangu
ngulkuterkananto.“
6 Nau tanangu jela ditji palpa morla ditji marapratjani
matja ngamana, nau Cäsareaja ngarina wonti, ja ditji
kulnuni nau kalala pirini ngamana ngarina wonti, ja
jirijiribana wonti Paulus wokaralkananto.
7 Nau matja wokarana, Juda kana, tana Jerusalemingun-
dru matja ngarina, nina kapikapina terkana karitjina wonti,
ja ngulku marapu ja pirna Paulungu wokaralkana wonti, ja
tanali ngandandarina wonti jenia morlalu kurala,
8 Nau jurajuralkijiribaterinani: „Ngato wata Juda kanaia
jirijiribani jaurani, ja wata Godaia pungani, ja wata mitaia
kaparani madlentji ngankana warai.“
9 Festulu ngantjana wonti Juda kanandru jurakokani
manila, ja Paulungu kalabana wonti ja jatana wonti: „Jun-
dru ngantjai Jerusalemia tarala, ja ngato jinkangu naka
nunkangundru kalala jinkinanto?“
10 Paululu kalabana wonti: „Ngani mitaia kaparaia
kalala pirini terkala wapaia, ja ninkida ngato kalala mani-
nanto; Juda kanani ngato wata madlentji ngankana warai,
worderu bakana jundru morlalu ngujamai.
11 Ngani talku panini ngananani, ja madlentji ngankana
warai naria, ngani wata delkiai nari manila, jenia baku
ngananani, minandru tanali ngakangu ngulkuterkai, kanali
ngandandariai ngana tanangu wondawondala. Ngani mi-
taia kaparani karkai.“
12 Jendranguta Festus kana kaparani ngankamalina wonti
ja kalabana wonti: „Mitaia kaparani jundru karkala wa-
paia, mitaia kaparani jidni palkananto.“
13 Ditji palpa matja mudana, mitaia kapara Agrippas ja
Bernice Cäsareangu wokarana wonti Festungu mandurila.
14 Pudla ditji marapu naka matja ngamana, Festulu mitaia
kaparani Pauluni poto kaukaubana wonti ja jatana wonti:
„Felix materi kulno worarana paraia kanjangarila.
15 Nunkangundru Priesta pirnali ja Juda kanaia pinar-
ali, ngani Jerusalemingu matja wokarana, ngulkuterkana
paraia, ja nunkangundru kalala ngatjina paraia,

16 Tanangu ngato kalabana paraia, Romalaia mangini
wata jenia nganai, kana kulno naria jinkila, wata nulu, nina
tanali ngulkuterkai, nunkani ngulkuterkanietja mudlani
ngamalkanani, ja nau munta talku ngankaterinanto.

17 Tana ninkida matja wokarana, ngato wata kalkana
paraia, a-ai, ditji kulnuni ngani kalala pirini ngamana nga-
rina paraia ja jirijiribana paraia, nina materi wokaralkala.

18 Ngulkuetja matja terkakana, tanali wata jeruja nunkan-
gundru ngulkuterkana paraia, worderu ngato ngundrana
paraia,

19 A-ai tanali nunkangu tirijakalkani jaura palpa nga-
malkana paraia, tanani Godani wodatarana ngamanandru,
ja Jesu kulnundru, Nauja matja palina, nunkangundru
Paululu morlalu kurana paraia, Nauja tepi nganai.

20 Ngangau ngani nunkangupini wontjanandru ko
nganana paraia, ngani jatana paraia, nulu ngantjai kara
Jerusalemia tarala ja naka jendrangundruja kalala manila.

21 Ngangau Paulus nunkangu parana paraia, nina Augus-
tus ngamalkananto, ngato jirijiribana paraia nina ngamal-
kala, ngato nina mitaia kaparani jinpalalu.“

22 Agrippas Festungu jatana wonti: „Ngani bakana wolka-
reli nganai ninapini kana ngarala.“ Nau jatana wonti:
„Tankubana jundru nina ngarananto.“

23 Ditji kulnuni Agrippas ja Bernice tjirkatjirkaraterini
ngumu marapujeli wokaranani, ja jakalkijiribamalini pirini
wirinani juljaia kaparanto, ja nguraia kana pirnanto, ja
Festulu jirijiribanani, tanali Paulus wokaralkana wonti.

24 Ja Festus jatana wonti: „Mitaia kapara Agrippajai,
ja materi pratjanajai, jura ninkida ngamai, jura ninkida
ninapini najila wapaia, nunkangundru Juda kana wolarali
Jerusalemingu, ja bakana ninkida ngana jupana paraia, ja
miritja ngankana paraia, nauja wata tepi ngamananto.

25 Ngato mankamankana paraia, nulia panila ngankana
paraia, jendrangundruja nulia kalala nari maninanto, ja
ngangau nulia muntali Augustus karkana paraia, ngato
ngundrana paraia, ninaia jinpala.

26 Ngato panila morlalu milkila nunkangundru kaparani
dakala; jendrania ngato ninaia jurangu ja pilki jinkangu mi-
taia kapara Agrippajai, wokaralkana warai, ngangau ngato,
ninaia matja jinpanani, palpa ngamalkananto dakala.

27 Ngangau jenia ngakangu tjuru pani jeri nganai, kanjan-
garila ngulku panini jinpala.“

26

1 Agrippas Paulungu jatana wonti: „Ngato jinkangu
manuni kurala wapaia jinkangundru munta jatananto.“
Paululu kalabana wonti, ja mara ngutaterina wonti:
2 „Ngani murlali ngundrateriai, mitaia kapara Agrippajai,
ngato Juda kanaia ngulku pratjanandru karari jinkangu
kalabaterinanto.
3 Ngangan jidni ngujamanietja pirna nganai Juda kanaia
manginandru ja tirijakalkijiribamalinandru, jendrangun-
druja ngani jinkangu ngatjiai, jundru ngana manjujeli
ngarananto.
4 Ngakani tepi kupandru, worderu ngani ngoperandru
kana wolarani ngakanani terti Jerusalemingu ngamanala,
Juda kana pratjana milkila;
5 Tanali ngana ngoperandru ngujamai, tana jertapateri-
nani tinkari ngankala, ngangau ngani nguja ngurunguru
pirnani ngaiananaia Godaia wodatarana ngamanani wira-
rina wonti Pharisaiala.
6 Ja karari ngani terkala wapai kalalaia, wolka-
reli kalkaterinandru talpadakani jaurani, ninaia Godali
ngaperani ngaianani jinkina wonti.
7 Nunkangu kana wolaraia mardu marapratjana ja man-
dru kalkai wokarala jiglerali mili ngamanali tinkawirdi
ja ditjiwirdi; nunkangupini wolkareli kalkanandru Juda
kanali ngakangu ngulkuterkai, mitaia kapara Agrippajai!
8 Minandru jura jenia wata morlalu ngundrai, Godali
narila jiriitjibanani?
9 Ngato muntali ngundrana wonti, ngato Jesuni
Nazarethalaia talani madlentji marapu ngankananto,
10 Jenia ngato bakana Jerusalemingu ngankana wonti,
woderi ngato kulikirila marapu kanjangari pungani wid-
mana wonti, ngato Priesta pirnandru ngurula matja man-
ina; ja tanali matja nari manina, ngani «kau» jatana wonti.
11 Ja ngato tanana jaura punga pratjanani pota marapu
kalalaia parumana wonti, ja tanana jupana wonti ngirk-
ibala; ja tiri pirna ngani tanangu ngura woritalaia tirikari-
paterina wonti.
12 Nunkangundru ngani bakana Damaskuja palkana
wonti, ngurulali ja jirijiribani jaurali Priesta pirnandru.
13 Ditji tertini paltuni, mitaia kaparajai! ngato najina
wonti praitji pariwilpandru, morla pirna mintjinani ditji
pirnani, ngakangu ja tanangu ngakangunto mintjina kar-
itjinani.
14 Ngaiana pratjana mitani matja purina, ngato ngaiala
kulno Juda kana talini ngarana wonti ngakangu jatanani:

Saulujai, Saulujai! minandru jidni ngakangu tirikaripateriai? Jenia jinkangu nguru pantjila nganai dilkani dakala.

15 Ngani jatana wonti: Worana jidni nganai Kaparajai? Nauja jatana wonti: Ngani Jesus nganai, nunkangu jidni tirikaripateriai.

16 Terkala tarau, ja jinkani tidnali terkakamai, ngangau jendrania ngani jinkangu wondraterina warai jidna karkala ngamalkijiribanietja ja tinkari ngankanietja nunkangupini, mina jundru najina warai, ja nunkangu, minani ngani jinkangu morla wondraterila nganai;

17 Ngato jidna kulkala nganai kana wolarandru ja kana kondru, tanangu ngato jidna jinpala nganai;

18 Tanani milki tjenmibala, tanana ngalpurandru praitjani, ja kutjia ngurulandru Godangu karitjimalkala, tanali madlentji kalinganila ja maratunka maninanto kulikirilani jela, ngakangu morlalu ngundranali.

19 Jendrangundruja, mitaia kapara Agrippajai! ngani pariwilpaia mudlani wata delkina wonti,

20 A-ai, ngopera ngato tanangu Damaskungu, ja Jerusalemingu ja Judaia mitani paruparu, ja bakana kana koni, ngantjani jaura kaukaubana wonti, tana madlentjandru karitjinanto Godani, ja karitjinaia ngankana ngumu ngankananto.

21 Jendrangundruja Juda kanali, ngani Godaia pungani ngananani, ngana patana wonti, ja ngundrana wonti, ngana nari ngankala.

22 Ngangau Godali ngakangu marangokana wonti, ngani terkala wapaia nunkangupini ditjielu, ja ngato tinkari ngankai wakani ja pirnani, ja ngani panila jatai, windri jenia mina Prophetali kaukaubana wonti, mina morlalu pantjila nganai, ja Mosili talpadakana wonti:

23 Ghristus ketjaketjananto ja ngoperaetja nganantо nari jiritjinandru, ja Nulia praitji kaukaubananto kana wolarani ja kana koni.“

24 Nulu tananapini jaurali kalabanani, Festus ngaiala pirnali jatana wonti: „Paulujai, jidni jirijiri, kiri pirnali jidna jirijiri ngankai.“

25 Nau jatana wonti: „Ngani wata jirijiri, Festus ngumu pirnajai, a-ai, ngani jaura morlalula ja tjuru ngumula jatai.

26 Ngangau mitaia kaparali tananapini morlalu ngujamai, nunkangu ngato bakana manubakujeli kaukaubai; ngangau ngato morlalu ngundrai, nunkangupini pratjanandru, nunkangu panila kurukuru nganai, ngangau naupini wata kurukuruni pantjinala.

27 Jundru Prophetani morlalu ngundrai, mitaia kapara
Agrippajai? Ngato milkila, jundru morlalu ngundrai.“
28 Agrippas Paulungu jatana wonti: „Ngampu jundru
ngana karkarkai Christula pantjinanto.“
29 Paulus jatana wonti: „Ngani Godani ngatjinanto, wata
windri ngampu, a-ai, morlalu; wata windri jidni, a-ai,
pratjana, tanali ngana karari ngarala wapaia, jenipara
pantjinanto ngakangu jeribaka, kalitakali tanapini worka-
mandrani.“
30 Nau jenia matja jatana, mitaia kapara ja mitaia kapaka-
para ja Bernice, ja tana tanangunto jela ngamani, terkala
tarana wonti.
31 Ja tana matja tjirina tarana, tana ngankamalina wonti
ja jatana wonti: „Nulupini kanali wata madlentji ngankana
warai naria kara kanjangaria kara.“
32 Agrippas Festungu jatana wonti: „Nulupini kana ku-
rakananto, nulu wata mitaia kapara karkanani.“

27

1 Nulu matja kurana, ngaiana Italiaja pararananto, tanali
Paulus ja kanjangarila palpa morla juljaia kapara kulnuni
jinkina wonti, tala nunkani Julius, Augustuni julja wolaran-
dru.
2 Ngaiana bota kulnuni Adramyttandru matja
wirina, naupini Asiani dirkalawirdi nguralu nguralu
palkinganantо, ngaiana palkana kurana wonti; ja nga-
ianingu jela Macedoniala Aristarchus Thessalonichundru
nganana wonti.
3 Ja ditji kulnuni ngaiana Sidoningu pararana wonti.
Ja Julius Paulungu murlali nganana wonti, ja nunkangu
manuni kurana wonti nunkani kamanelini wapananto,
tanali nina ngankingankijiribananto.
4 Ngaiana nakandru matja palkana kurana, ngaiana
Cypern dirkalawirdi karitjina wonti, ngangau watara nga-
ianangunkari ngakana wonti.
5 Ja ngaiana panto pirnani Ciliciawirdi ja Pamphyli-
awirdri matja palkingana, ngaiana Myrangu Lycieni
wokarana wonti.
6 Naka juljaia kaparali bota kulno Alexandriendru manka-
mankanani, naupini Italiaja palkanani, nulu ngaianana
nunkangupini kurana wonti.
7 Ngaiana ditji marapuni mankali wapana wonti, ja
ngampu wata Knidulu wokarana wonti, ja ngangau watara
ngaianangunkari ngakana wonti, ngaiana Kretani ngari-
nalu palkana wonti Salmonenkari.

8 Ja ngaiana mankali nunkangu wiringanani, ngaiana piri
kulnuni wokarana wonti, tala nunkani Pararanipiringumu,
nunkangu karakara Lasäa ngura parana wonti.
9 Ngangau miljaru wirdi matja mudana, ja botali wapana
matja pirinti nganana, ja ngangau bakana milja ngamani
ditji matja mudana, Paululu kurukurubana wonti,
10 Ja tanangu jatana wonti: „Materi worajai, ngato najiai,
wapani ngirkibanali ja tintana pirnali pantjila nganai, wata
windri potuja ja botaia, a-ai, bakana ngaianani tepia.“
11 Juljaia kaparali botaia karitjimalkani pitaia materani ja
botaia kaparani morla morlalu ngundrana wonti nunkangu,
mina Paulus jatana wonti.
12 Ngangau naupini bota pararani piri wata ngumu
nganana wonti naka kilpawirdi terkala, morla marapujeli
ngundrana wonti nakandru wapala, tana Phönixingu kara
wokarananto naka kilpawirdi parala, naupini Kretaia bota
pararani piri nganai, ja kunankarijendakarani terti ja
tidnankarijendakarani terti parai.
13 Ngangau watara malti kunaukarindru wokaranani,
tanali ngundrana wonti, tanani ngundrani morlalu nganai,
ja tanali manakirra pirna dukarana wonti, ja morla
karakara Kretawirdi wapana wonti.
14 Wolja watara wondru tanangu ngakana wonti, nina
tanali dikai tidnankaratiriwa terti.
15 Nulu bota ngadadikibanani, ngangau nau ngandan-
darina wonti watarani tertapaterila, ngaiana nina worani
patana wonti ja manuni kurana wonti ngaianana tertabala.
16 Ngaiana watiwati kulnuni, tala nunkani Klauda, matja
karakara wokarana, ngaiana ngampu ngandandarina wonti
bota waka patala.
17 Tanali nina matja taralkana, tanali marangokani poto
patana wonti, ja bota karana wonti; ja ngangau tana
japali pantjina wonti Syrtingu wiriati, tanali wataraia kati
ngarilkana wonti, ja jeruja wapana wonti.
18 Ngangau ngaiana watara pirnandru pirna ketjaketjana
wonti, tanali ditji kulnuni wapalkani poto worana wonti,
19 Ja ditji parkulani ngaiana muntali marali botala poto
worana wonti.
20 Ngangau ditji marapuni wata ditji pirna ja wata ditji
waka mintjina wonti, ja wata watara wakali ngaianana
jupana wonti, jeruja ngaiana kulkani ngaianani tintaterina
wonti.
21 Ngaiana matja miljaru wirdi wata tajina, Paulus
tanangu terti terkakana wonti ja jatana wonti: „Materi

worajai! jura ngana ngaranani ja wata Kretandru wapanani, ngaiana jenia ketjaketjana ja tintana wata ngamalkanani.
22 Ja karari ngato jurana kurukurubai, jura burka ngururinanto, ngangau wata kulnujeli jurangundru tepi tintala nganai, a-ai, windri bota.
23 Ngangau nunkangupini tinkani Godaia angela kulno ngakangu terkana warai, nunkangu ngani nganai, ja nunkangu ngani mili ngamai;
24 Nau jatana wonti: «Wata japali nganau, Paulujai! mitaia kaparani jidni terkananto; ja mai, Godali jinkangu pratjana jinkina warai, tanaia jinkangu jela palkai.»
25 Jendrangundruja burka ngururianau, materi worajai! ngato Godangu morlalu ngundrai, jenia jeruka pantjila nganai, worderu nau ngakangu jatana warai.
26 Watiwati kulnuni ngaiana palantraterinanto.“
27 Tinka marapratjana ja mandru mandru matja wokaranani, ngaiana Adria panto pirnani tjautjau wirarinani, botaia kanali tinka tertini ngundrana wonti mita karakarariai.
28 Ja tanali ngarilkani marda matja worana, tanali tindipitiwirdi marapratjana pota mandru mankamankana wonti; tanali ngalje morla wapanani, ja nakaldra woranani, tanali tindipitiwirdi marapratjana ja mara wora mankamankana wonti.
29 Ja ngangau tana japali pantjina wonti marda taldrani dakateriati, tanali bota pitindru manakirra pirna mandru ja mandru worana wonti, ja ngantjana wonti nguramarananto.
30 Botaia kanali wontinani botandru puntila, ja bota waka ngarilkanani ja jedibanani, tanali botaia mudlandru manakirra worananto,
31 Jendranguta Paulus juljaia kaparani ja juljaia wolarani jatana wonti: „Tanapini wata botani ngamanani, jura ngandandarinani kulkani ngamala.“
32 Ngadani julja wolarali botala jinka wirri wokaribana wonti, nau purina ngarinanto.
33 Nguramarananilu Paululu pratjana kurukurubana wonti tanali buka tajinanto, ja nau jatana wonti: „Karari ditji marapratjana ja mandru mandrula nganai, jura matja kalkai ja milja ngamai, ja panila tajina warai.
34 Jendrangundruja ngato jurana kurukurubai buka manila, ngangau jenia jurani kulkani nganai; ngangau wata kulnujeli jurangundru para kulno mangatandrandru tintala nganai.“

35 Nau jenia matja jatana, nulu buka patana wonti, ja
Goda jurakokana wonti tanangu mudla pratjanani, ja nulu
nina wokaribana wonti ja wonina wonti tajila.
36 Tana pratjana burka ngururina wonti ja bakana buka
tajina wonti.
37 Ngaiana pratjana botani mungara 276 nganana wonti.
38 Tana bukali matja jerturina, tanali bota morla ngaua
ngankana wonti, ja buka tandra ngapani worana wonti.
39 Matja nguramaranani, tanali nina mita wata nguja-
mana wonti: ja tanali kaiari najina wonti dirkala putanto,
nunkangu tanali ngundrana wonti bota tertapala, tana
ngurunguru ngananani.
40 Ja tanali manakirra pirna matja dukarana, tanali
tanana ngapani worana ngarina wonti, ja tanali tertapani
pitaia workamantraterinani walto ngankana wonti; ja
tanali botaia kati pirna pirakana wonti wataraia, ja nina
dirkalankari taralkana wonti.
41 Tana piri kulnuni wokarana wonti, woderi banki
wulangu ngapa parana wonti, ja tanali nina bota palan-
draterina ngankana wonti; ja botaia mudla nguru parana
wonti wata tiringana, ja botaia piti palandraterina wonti
mandikilaia ngurulali.
42 Julja wolarali warawarapana wonti kanjangarila nari
ngankala, kulno tarakaiati ja puntiati.
43 Juljaia kapara, nau jertapaterina wonti Paulus tepi
ngamalkala, ngundrani tanani ngandrawalkana wonti ja
jirijiribana wonti, tananapini kiri ngananani tarakala, ng-
opera ngapani ngarinanto ja mitaia tarakananto,
44 Ja palpa pita maruni palpa bota buruni. Ja jeruja
pantjina wonti, pratjana mitani tepi wokarana wonti.

28

1 Ja ngaiana tepi matja dunkana, ngaiana ngarana wonti,
naupini watiwati Melite nganai.
2 Ja kana tula ngaianangu wata ngalje murlali nganana
wonti; ngangau tanali turu japina wonti, ja ngaianana prat-
jana patana wonti talarandru nau godanani ja kilpandru.
3 Paululu juku marapu kampanani turuni kurala, wiparu
turundru dunkana wonti, ja nunkani marani matantarina
wonti.
4 Kana tulali nina wiparu nunkani marani warukanani
najinani, tana ngankamalina wonti: „Morlalu naupini kana
naria nandranietja nganai, ngapandru matja tepi dunkana,
kalalali ninaia wata tepi kurakai.“
5 Nulu nina nganti turuni kantikantina wonti, ja
nunkangu wata madlentji pantjina wonti.

6 Tanali kalkana wonti, nau kimarinanto kara nurujeli
nari purinanto kara. Tanali wirdi kalkanani ja najinani,
nunkangu wata madlentji pantjinani, tanali ngundrana
karitjimalkana wonti ja jatana wonti, nauja Goda nganai.
7 Nunkangupini pirini karakara watiwatia kaparali, tala
nunkani Publius, mita ngamalkana wonti; nulupini nga-
ianana patana wonti, ja ditji parkulu murlali ngamalkana
wonti.
8 Jendrangundruja Publiuni ngaperi muntja turuturujeli
ja kudna tjuranali pararana wonti; nunkangu Paulus wirina
wonti ja ngatjina wonti, ja nunkangu mara kuraterina
wonti, ja nina tepi ngankana wonti.
9 Jenia matja pantjinani, bakana watiwatila morla, tanali
muntja ngamalkanani, wokarana wonti, ja tepi manina
wonti.
10 Tanalipini ngaianangu bakana pirnala marapujeli
pirna ngundrana wonti; ja ngaiana nakaldra wapanani,
tanali ngaianangu kurana wonti, mina ngaiana ngamalka-
nanto.
11 Pirra parkulani ngaiana Alexandria botali wapana
wonti, nau watiwatini kilpawirdi pararana wonti, nunkan-
gupini mudlamalkanto: „Dioskorala.“
12 Ja ngaiana Syrakusungu wokaranani, ngaiana naka ditji
parkulu ngamana wonti.
13 Nakandru ngaiana worku karitjina wonti ja
Rhegiumingu wokarana wonti; ja ditji kulnuni
kunankarindru watara ngakanani, ngaiana ditji
mandrulani Puteolingu wokarana wonti.
14 Naka ngaiana ngatata mankamankana wonti, tana
ngaianangu ngatjina wonti, ditji mara wora ja mandru
tanangu jela ngamala; jeruja ngaiana Romangu wokarana
wonti.
15 Ja nakalali ngatatajeli, ngaianangundru matja ngarana,
dunkana wonti ngaianangu mandurila Appia Forungulu ja
Trestabernängulu. Paululu tanana matja najina, nulu Goda
jurakokana wonti, ja burka ngururina wonti.
16 Ngaiana Romangu matja wokarana, juljaia kaparali
kanjangarila kapara pirnani jinkina wonti; Paulungu nulu
manuni kurana wonti pilki ngamananto julja kulnunto,
nulu nina ngamalkijiribananto.
17 Jendranguta ditji parkulani Paululu Juda kana pirna
karkana mapana wonti. Tana matja mapaterina, nau
tanangu jatana wonti: „Materi ja ngatata worajai! ngato
wata madlentji ngankana warai kana wolarani ja ngaperaia
manginani, ja tanali ngana dupudupu Jerusalemingu Roma-
lani marani ngulkujeli jinkinala.

18 Tanalipini ngana ngaranani ja jertapaterinani ngana
kurakala, ngangau wata madlentji ngakangu parana wonti,
ngato kalala nari maninanto.
19 Ngangau Juda kanali tjakakana wonti, ngani ngan-
dandarina wonti pilki ngankala windri mitaia kaparani
karkala, wata jeruja, ngato ngakani kana wolarani
ngulkuterkananto.
20 Nunkangupini potundru ngani ngatjina warai jurana
najila ja jurangunto ngankamalila; ngangau Israelaia kalka-
nandru ngato ninapini kanjangari ngamalkai.“
21 Tana nunkangu jatana wonti: „Ngaiani wata dakani
jaura jinkangundru Judaiandru manina warai, ja wata
ngatata kulno wokarana warai, jinkangundru madlentji
kaukaubala kara jatala kara.
22 Ngaiani ngantjai jinkangundru ngarala, mina jundru
ngundrai; ngangau nunkangupini ngujandru ngaiani milk-
ila, tanali paruparu nunkangu tjakakai.“
23 Tanali ditji kulno matja kurana, jendranguta morla
marapu nunkangu pungani jurborina wonti. Tanangu nulu
Godaia milila mildiri ngankana wonti, ja tinkari ngankana
wonti, ja Jesungundru kaukaubana wonti Mosini jirijiribani
jaurandru ja Prophetandru, tankubanandru kalkaurajelu.
24 Ja palpali jenia morlalu ngundrana wonti, mina nau
jatana wonti, ja palpali wata morlalu ngundrana wonti.
25 Ja tana kulnulu kulnulu nganingana puntinani, Paulus
tanangu jaura kulno jatantina wonti: „Ngumu Jaolali
Jesaiali Prophetali ngaianani ngaperani kaukaubana wonti
26 Ja jatana wonti: Wapau tanangupini kana wolarani
ja jatau: Talpali jura ngarala nganai, ja bulu ngujamala
nganai, ja najina jura najila nganai, ja bulu najila nganai.
27 Ngangau tanapini kana wolaraia ngara mani pirna
pantjina warai, ja talpali tanali bulu ngarai, ja tana milki
butju ngankateriai, tanali milkieli wata najinanto, ja talpali
wata ngarananto, ja ngarali wata ngujamananto, ja wata
karitjinanto, ngato tanana tepi ngankananto.
28 Jura ngujamanau, Nulia Godaia murla kana koni
jinpana warai; tanali nina ngarala nganai,“
29 Nau jenia matja jatana, Juda kana puntina wonti, ja
jaurandru pirna jatamalina wonti.
30 Paulus kilpawoldra mandruwirdi nunkani pungani
ngamana wonti, ja nulu pratjana patana wonti, tana
nunkangu wirina wonti,
31 Ja nulu Godaia milila kaukaubana wonti, ja Ka-
parandru Jesus Chritungundru ngujangujara jinkina wonti,
manubakujeli ja ngandrawalkani panini.

Pauluni Dakani-Jaura Romalani.

1 Paulus, Jesuni Christuni mili, Apostel matja karkana,
ninaia Nulia mulkana wonti Godaia ngantjani jaurundru,
2 Ninapini Nulia ngopera talpadakana wonti Prophetali
nunkanali jaura kulikirini,
3 Nunkani Ngatamurandru, Nauja Davidani ngatamuran-
dru dankana wonti palkujeli,
4 Ninaia Nulia kurana wonti Godaia Ngatamura ngurulani
nganala Jaola kulikirilali naria jiritjinandru, Jesus Christus
ngaianani Kaparandru,
5 Nunkangundru ngaiani manina wonti manju ja Apostel
ngamalkijiribani morlalu ngundrani pankinaia kana ko
warupotuni, nunkani talaia;
6 Tanangundru bakana jura Jesuni Christuni kalkalkanila
nganai:
7 Pratjanani Romala nakalani, Godaia ngantjalu wolarani,
karkani kulikirilani: Manju jurangu nganaiatimai, ja murla
Goda ngaianani Ngaperandru ja kapara Jesu Christungun-
dru.
8 Ngopera ngato Goda ngakani Jesungu Christungundru
jurakokala wapaia jurangu pratjanandru, ngangau jurani
morlalu ngundrani tinkari pantjiai mita maruni.
9 Ngangau tinkari ngankanietja ngakani Goda nganai,
nunkangu ngani mili ngamai ngakani jaolani nunkanaia
Ngatamuraia ngantjani jaurani, worderu ngato jurana
milingeru ngundrai,
10 Ja milingeru ngatjinali ngakanali wonki ngatjiai, ngato
pota kulno Godaia jertapaterinani manjurinanto jurangu
wokarala.
11 Ngangau ngani wolkareli nganai jurana najila, ngangau
ngato jurangu Joalaia manjuja poto palpa jinkinanto jura
ngururinanto;
12 Nulupini wondrai, jurangunto jela ngamalkijiriba-
malinanto ngaiananali morlalu ngundranali, juranali ja
ngakanali.
13 Ngani wata jertapateriai jurangu kurukurumalkala,
ngatata worajai, ngato pota marapu ngundrana warai
jurangu wokarala, — ja kararielu ngato ngandrawalkana
warai — ngangau ngato tandra palpa bakana jurangu
ngamalkananto, worderu bakana kana koni paruparu.
14 Griekalani ja bakana tulani, kirini ja patipatini ngani
wilpa nganai.

15 Jeruja ngani munta jertapateriai bakana jurangu,
tanangu Romani, ngantjani jaura kaukaubala.
16 Ngangau ngani wata nintali nganai Christuni ngantjani
jaurandru; ngangau nauja Godaia ngurula kulno nganai
kulkanilaia pratjanani, tanali morlalu ngundrai, ngopera
Juda kanani ja bakana Griekalani.
17 Ngangau Godaia talkula nunkangu tinkari pantjiai mor-
lalu ngundranandru morlalu ngundrania, worderu bakana
dakanala parai: „Talkulali morlalu ngundranandru tepirila
nganai.“
18 Ngangau Godaia tiri pariwilpandru tinkari uganai
kanaia Godaia ngankana panini ja talku ngankana panini
pratjanani, tanali morlaluta talku ngankana panieli ngan-
drawalkai,
19 Jendrangundruja, ngangau Godaia ngujamani tanangu
tinkari nganai, ngangau Godali jenia tanangu tinkari
ngankana wonti.
20 Ngangau tanali nunkani kurukuru mita pantjinandru
nunkani ngankanani kantji jeribaka najiai: Nunkani ngu-
ralia ngurula ja bakana nunkani Godala, ngangau tana wata
jatajatalkaterini ngamalkananto,
21 Jendrangundruja, ngangau tanali Goda matja nguja-
mana, ninaia wata Goda jeribaka pirna ngankanala kara,
jurakokanala kara; a-ai, tana tanani ngundranani tjautjau
pantjinala, ja tanani ngara patipati ngalpuru pantjinala.
22 Tana pirna ngundraterinani kiri nganala, tana jirijiri
pantjinala,
23 Ja tanali nguralia Godaia pirnala karitjimalkanala
mudlaia mudlamalka jeri mudani kanandru, ja paiandru,
ja tidna mandrumandruja ngantindru, ja tjutjundru.
24 Jendrangundruja Godali tanana bakana jinkinala
tanani ngaraia milkirinani murumuruja; ngangau tana
munta palku ninta pani ngankijiribamalinala:
25 Tana Godaia morlaluta karitjimalkijiribamalinala je-
dinaia, ja tana pirna ngundranala ja mili ngamanala
pantjimani potuni Pantjimanipirnangu, nunkangu pirnala
nganaiatimai ngurali. Amen.
26 Jendrangundruja Godali tanana jinkinala ninta pania
milkirinaia. Ja tanani widlali karitjimalkanala danimalini
talku wata talkuja.
27 Jeruja bakana materali, widlani danimalini talku
worani patanala, ja jerkijiribamaninala tanani milkirinani,
ja materali ninta pani ngankijiribamalinala, ja kalala talku
tanani tjikatjikandru muntali maninala.

28 Ja worderu tanali Goda wata pirna ngundranala ninaia
ngujamanali patala, jeruja Godali tanana jinkinala ngun-
drana bakuja jenia ngankala, mina wata talku nganai.

29 Tana manamiri nganai talku ngankana panieli,
palakantjieli, tjikatjikajeli, ngukingukipaterinali, madlent-
jali, milkirina manamirieli, nari nandranali, jatamalinali,
jedibanali, ngajingajirinali,

30 Talpawonkijiribamalinietja, kuringulkuterkanietja,
Goda ngirkibanietja, ngirkibanietja, pirna ngundra-
terinietja, kaukaubaterinietja, madlentji ngundranietja,
ngaperani ja ngandrini delkinietja,

31 Patipatietja, jaura wokaribanietja, ngantjani panietja,
dilpanietja, watakalumiltjamiltjarinietja.

32 Tanali Godaia talkula ngujamai: Tanali jenia ngankai
kalala nari maninanto; tanali wata windri jenia ngankai,
a-ai, tanali bakana tanana talku dikai, tanali jenia ngankai.

2

1 Jendrangundruja jidni ngandandariai jatajatalkaterila,
kanajai, worana jidni nganai, nau kalala ngundrai; ngangau
nunkangu, minani jundru nguruni kalala ngundrai, jundru
muntali kalala ngankateriai; ngangau jundru jenia muntali
ngankai, jidni kalala kuranietjajai!

2 Ngaiani milkila, Godaia kalala morlalu nganai tanangu,
tanali jenia ngankai.

3 Jundru jeruja ngundrai, kanajai, jundru tanangu kalala
ngundrai, tanali jenia ngankai, ja tanangu jeribaka jundru
muntali ngankai, jidni Godaia kalalandru japa mindrila
nganai?

4 Jundru nunkanaia ngumulaia ja nunkanaia manjulaia
ja nunkanaia kalkanilaia pota pirna waka ngundrai kara,
ngangau jundru bulu ngujamai, Godaia ngumulali jidna
madlentjandru karitjinaia parumai?

5 Jinkani ngurungurundru, ja jinkani ngara burkali panin-
dru jundru muntali tirila kampai tirinaia ditjia, ja Godaia
kalala wondraterinaia ditjia,

6 Nulia pratjanani kalala jinkila nganai tanani
ngankanandru.

7 Tanangu, tana wonki nganai ngaukana ngumuni, ja
ngurala ja pirnala ja mudani panila wontiai: Tepi ngurali;

8 Tanangu, tanali ngara kaldri nganai, ja morlalulani
delkiai, ja ngankana talku panini wodatarana ngamai: Tiri
ja manju pani.

9 Ketjaketjana ja japa kana mungara pratjanani, tanali
madlentji ngankai; ngopera Juda kanani ja bakana Grieka
kanani;
10 Ngurula ja pirnala ja murla pratjanani, tanali ngumu
ngankai; ngopera Juda kanani ja bakana Grieka kanani.
11 Ngangau Godali kana mudla wata ngundrai.
12 Ngangau jeruntjajeli jirijiribani jaura panini madlentji
ngankana warai, tana bakana jirijiribani jaura panini tinta-
terila nganai; ja jeruntjajeli jirijiribani jaurantali madlentji
ngankana warai, tanali bakana jirijiribani jaurali kalala
manila nganai.
13 Ngangau wata jirijiribani jauraia ngaranietja Godani
talku nganai, a-ai, jirijiribani jauraia ngankanietja talku
pantjila nganai.
14 Ngangau kana kojeli, tanali jirijiribani jaura pani nga-
malkai, muntali jirijiribani jauraia ngankana ngankanani,
jeruja tanapini, tanali wata jirijiribani jaura ngamalkai,
munta jirijiribani jaura nganai,
15 Ngangau tanali wondrai, jirijiribani jauraia ngankana
tanangu ngarani dakana parai, ja bakana tanani ngaraia
ngaialali jenia jela tinkari ngankai, ja bakana tanani ngun-
drani ngulkuterkijiribamaliai ja jurajuralkijiribamaliai.
16 Nunkangupini ditjini, Godali kanaia kurukurulani
kalala jinkila nganai, Jesu Christujeli, ngakani ngantjani
jaurandru.
17 Mai, jundru tala ngamalkai „Juda kana“ ja jirijiribani
jaurani ngara ngamai, ja Godandru jurakokateriai,
18 Ja nunkani jertapaterina ngujamai, ja ngangau jidni
jirijiribani jaurandru ngujangujara manina, jundru wontjai
mina morla ngumu nganai ngankala;
19 Ja muntali morlalu ngundrai butjuja paltowondranietja
nganala, ja praitji tanangu ngalpurani,
20 Patipatia pirna ngankanietja, ja koja ngujangujara jink-
inietja, ngangau jundru ngujangujamanaia ja morlalulaia
malka jirijiribani jaurani ngamalkai.
21 Jundru kulnuni ngujangujara jinkiai, ja muntali wata
ngujangujara jinkiteriai? Jundru jaura jinkiai: Wata kurieli
maniamai, ja jundru kurieli maniai?
22 Jidni jatai: Wata pinta wokaribamai, ja jundru pinta
wokaribai? Jidni muramurandru dulkumarai, ja Godangun-
dru watawatali maniai, mina nunkani nganai?
23 Jundru jirijiribani jaurandru pirna ngundrateriai, ja
Goda jirijiribani jauraia dankaranali waka ngundrai?
24 Ngangau „jurangundru kana kojeli Godaia tala ngirk-
ibai,“ worderu dakanala parai.

25 Ngangau karuwalila ngumu nganai, jidni jirijiribani jaurani pankinani; jidni Godaia jirijiribani jauraia dankaranietja ngananani, jinkani karuwalila karuwalila pani pantjina warai.

26 Karuwalila pani jirijiribani jauraia talkula ngamalkanani, nunkani karuwalila pani wata nunkangu karuwalila pantjila nganai?

27 Ja jenipara karuwalila pani, nau jirijiribani jaura ngamalkanani, jinkangu kalala jinkila nganai, ngangau jidni jaura malkanto ja karuwalilanto jirijiribani jauraia dankaranietja nganai.

28 Ngangau wata naupini Juda kana nganai, nau tokuni Juda kana nganai; ja nau wata karuwalila nganai, nau palkuni pantjiai,

29 A-ai, naupini Juda kana nganai, nau mandrani jenipara nganai, ja ngaraia karuwalila Jaolali pantjiai, wata jaura malkali, nina wata kanali jurakokai, a-ai, Godali.

3

1 Mina Juda kanali morla ngamalkai kara, minani karuwalila ngumu nganai kara?

2 Kau, marapu, nguja pratjanani. Ngopera, ngangau tanali manina wonti, mina Godali kaukaubana wonti.

3 Ngangau jenia baku nganai, palpa matja gilbarinani; tanani gilbarinali Godaia morlaluta palimananto?

4 A-ai! jenia parananto: Goda morlalu nganai, ja kana warupoto jedikantji; worderu dakanala parai: „Jidni jinkani jaurali talku pantjinanto, ja kalala maninani Jundru kalalu ngankananto.“

5 Ngaianani talkula pani Godaia talkula wondraterinani, mina ngaiani jatananto? Goda talkula pani nganai kara, Nauja tiririnani? Kana jeribaka ngani jatai.

6 A-ai! worderu Goda ngurunguru ngananananto mitalani kalala jinkila?

7 Ngangau Godaia morlaluta ngakani jedinali manamiri pantjinani nunkani pirnalaia; minandru ngato ngadani kana madlentjali jeribaka kalala maninanto?

8 Ngaiani wata jeruja ngankananto, worderu tanali ngaianina ngirkibai, ja worderu palpa jatai, ngaiani kaukaubai: „Ngaiani madlentji ngankananto, ngangau ngumula dunkananto“? Tanani kalala talku nganai.

9 Mina karari? Ngaiani ngumula morla ngamalkai? Pani. Ngangau ngaiani ngopera wondrana warai, Juda kana ja Grieka kana pratjana madlentjani ngamai.

10 Worderu dakanala parai: „Wata kulno talku nganai,
a-ai, wata kulno.
11 Wata kulno kiri nganai, wata kulnujeli Goda wontila
wapaia.
12 Pratjana delkina warai, pratjana madlentji pantjina
warai. Wata kulno nganai, nulu ngumu ngankai, a-ai, wata
kulno.“
13 „Tanani jerkala narikutu nganai, tanali talieli jedibai.“
„Wiparaia naria kaldri tanangu manamimini parai.“
14 „Tanani mana jaura madlentjali ja kaldrieli manamiri
nganai.“
15 „Tanani tidna mindriai kumari nangala;
16 Tjautjau ja ketjaketjana tanani paltuni nganai;
17 Ja murlaia palto tanali wata ngujamana warai.“
18 „Godangundru japali wata tanangu milkini nganai.“
19 Ngaiani milkila, pratjana, mina jirijiribani jaura jatai,
jenia nauja tanangu jatai, tana jirijiribani jaurani ngamai;
ngangau mana pratjana ngapurinanto, ja mita maru Go-
dangu wilpanto ngananantо.
20 Ngangau jirijiribani jauraia ngankanandru palku pani
nunkangu talku pantjila nganai; ngangau jirijiribani jauran-
dru madlentjaia ngujamana wokarai.
21 Karari jirijiribani jaura panini Godaia talkula tinkari
pantjina warai, nina jirijiribani jaurali ja Prophetali morlalu
kurai:
22 Godaia talkula Jesungu Christungu morlalu ngun-
dranali pratjanani ja pratjanaia nganai, tanali morlalu
ngundrai, ngangau pilkipilki wata parai,
23 Ngangau pratjanali madlentji ngankai, ja Godaia pir-
nala wata ngamalkai,
24 Jeruja tana talku pantjiai baku nunkani manjujeli
kulkanandru, nau Jesungu Christungu nganai.
25 Ninaia Godali kurana wonti murlali ngankana poto
ngumu morlalu ngundranali nunkani kumarani, nunkani
talkula wondraterila, ngangau madlentji, ngopera matja
pantjina, bulu najinanto Godaia manjuni.
26 Nunkani talkula karari miljarani wondraterila; Nauja
munta talku ngananantо, ja nina talku ngankananto, nulu
Jesungu Christungu morlalu ngundrai.
27 Woderi jurakokaterina nganai? Nauja mudai. Mina
jirijiribani jaurali? Ngankanaia? A-ai, windri morlalu
ngundranaia jirijiribani jaurali.
28 Ngaiani ngundrai, kana talku pantjiai morlalu ngun-
dranali, wata jirijiribani jaura ngankanali.

29 Goda kara windri Juda kanaia Goda nganai? Ja wata
Nauja bakana kana koja? Kau, bakana kana koja;
30 Goda windri Kulno nganai, Nulia talku ngankai
karuwalilali morlalu ngundranali, ja karuwalila panieli
morlalu ngundranali.
31 Ngaiani jirijiribani jaura worarai morlalu ngundranali?
A-ai, ngaiani jirijiribani jaura terkibai.

4

1 Mina ngaiani jatananto, Abraham ngaperi ngaianani
patana wonti palkujeli?
2 Abraham talku pantjinani ngankanali, jeruja nau ju-
rakokaterinanto, kalitakali Godangu.
3 Ngangau mina Godaia jaura jatai? „Abrahamali Go-
dangu morlalu ngundrana wonti, ja jenia Nulia nunkangu
talkulani ngokana wonti.“
4 Nunkangu, nulu ngankanandru (kalala ngundrai,) nulu
kalala manila nganai wata manjundru, a-ai, jutjulandru;
5 Nunkangu, nulu wata ngankanandru (kalala) ngundrai,
windri morlalu ngundrai nunkangu, Nulia kana Goda
panini talku dikai, nunkangu Nulia nunkani morlalu ngun-
drana talkulani ngokala nganai.
6 Worderu bakana Davidali kanaia tepijurakokani jatai,
tanangu Godali talkula ngokai ngankana panini:
7 „Murlalipirna tanapini nganai, tanangu Nulia ngankana
talku pani worana warai, ja tanangu Nulia madlentji
walpadakana warai;
8 Murlalipirna naupini kana nunkangu kapara madlentji
wata ngokai.“
9 Naupini tepijurakokani karuwalilani parai kara, bakana
karuwalila panini kara? Ngangau ngaiani jatai: Nulia
Abrahamani morlalu ngundrana talkulani ngokana wonti.
10 Worderu Nulia nina nunkangu ngokana wonti? Nau
karuwalilani nganana wonti kara, karuwalila panini kara?
Wata karuwalilani, a-ai, karuwalila panini.
11 Ja malka nulu manina wonti karuwalilaia mor-
lalu ngundranaia, malka morlalu talkulaia, nina nulu
karuwalila panini ngamalkana wonti, ngangau nau ngaperi
ngananantо tanangu pratjanani, tanali morlalu ngundrai
karuwalila panini, ngangau Nulia bakana tanangu talkula
ngokananto.
12 Ja bakana karuwalilaia ngaperi, wata windri tanani,
tana karuwalila nganai, a-ai, bakana tanani, tana ngaianani
ngaperaia Abrahamani tidnani karipateriai morlalu ngun-
dranani, nina nulu karuwalila panini ngamalkana wonti.

13 Ngangau wata jirijiribani jaurali Abrahamangu kara nunkani ngatamurani kara talpadakani jaura pantjina wonti, nau mita maruja maratunka maninietja ngananantо, a-ai, morlalu ngundranaia talkulali.

14 Ngangau tana jirijiribani jaurandru maratunka maninietja ngananani, ngadani morlalu ngundrana baku nganai, ja talpadakani jaura mudana warai.

15 Ngangau jirijiribani jaurali tiri ngankai, ngangau woderi jirijiribani jaura pani nganai, naka bakana dankarana pani nganai.

16 Jendrangundruja: Talkula morlalu ngundranandru wokarananto, ngangau nau manjundru ngananantо, ja talpadakani jaura ngurunguru parananto mili pratjanani, wata windri nunkangu, nau jirijiribani jaurandru, a-ai bakana nunkangu, nau Abrahamani morlalu ngundrananandru nganai, nau ngaiananaia pratjanaia ngaperi nganai.

17 Worderu dakanala parai: „Kana wolara marapuja ngaperi ngato jidnana kurana wonti,“ Godangu, nunkangu nulu morlalu ngundrana wonti, Nulia narila tepi ngankai, ja nina pani ngananani karkai, kantji ngananani jeribaka.

18 Ja nulu kalkanandru kalkanaia morlalu ngundrana wonti, ngangau nau kana wolara marapuja ngaperi pantjinanto, nunkangupini jaurandru: „Jeruja mili wolara jinkani nganala nganai.“

19 Ja nau wata walturina wonti morlalu ngundrala, bakana wata palku nunkani, nau nari jeribaka, ngundrana wonti, nau ngampu kilpawoldra 100 nganana wonti, bakana wata Sarananka mandra nari jeribaka.

20 Godaia talpadakani jaurani nau wata mangangankana wonti wata morlalu ngundranali, a-ai, nau ngurunguru pantjina wonti morlalu ngundranali, ja Goda pirnala jinkina wonti,

21 Ja nau morlalu milkila nganana wonti, mina Nulia talpadakana wonti, jenia ngankala Nauja bakana ngurunguru nganai.

22 Jendrangundruja Nulia jenia nunkangu talkulani ngokana wonti.

23 Wata windri nunkangundru jenia dakana parai, Nulia jenia nunkangu ngokana wonti;

24 A-ai, bakana ngaianingundru, tanangu Nulia jenia ngokananto, tanali morlalu ngundrai nunkangu, Nulia Kapara ngaianani Jesus narindru jiritjibana wonti.

25 Ninaia Nulia jinkina wonti ngaianani dankarandru, ja jiritjibana wonti ngaianani talkulandru.

5

1 Ngangau ngaiani talku pantjina warai morlalu ngundranali, jeruja ngaiani murla ngamalkai Godangu ngaianani Kapara Jesu Christungundru,

2 Nunkangundru ngaiani bakana mana ngamalkai morlalu ngundranali nunkangupini manjuja, nunkangu ngaiani terkala wapai, ja ngaiani jurakokateriai kalkaterinandru Godaia pirnalaia.

3 Wata windri jenia, a-ai, ngaiani bakana jurakokateriai ketjaketjanandru, ngangau ngaiani milkila, ketjaketjanali tataura ngankai,

4 Tataurali wonki nganana, ja wonkieli kalkaterina.

5 Kalkaterinali wata nintali ngankai, ngangau Godaia ngantjana ngaianingu ngarani matja nangana Jaola kulikirieli, Nulia ngaianingu matja jinkina.

6 Ngangau bakana Christus, ngaiani walto ngananani, miljaru talkuni kana Goda panini palina wonti.

7 Ngangau wata kulno kara kana talkuni paliai; kana ngumuni kulnujeli kara wontjai palila.

8 Godali ngantjana nunkani ngaianingu wondrateriai; ngangau jendranguta, ngaiani madlentji ngananani, Christus ngaianingundru palina wonti.

9 Worderuntja morla ngaiani, matja talku pantjina kumarali nunkanali, nunkangundru kulkani manila nganai tirilandru.

10 Ngangau ngaiani, matja talpala nganana, Godani kulnukulnuni pantjinani nunkanaia ngatamuraia narindru; worderuntja morla, ngaiani matja mandumandurina, kulkani manila nganai nunkani tepindru.

11 Wata windri jenia, a-ai, ngaiani bakana jurakokateriai Godaia, ngaianani Kapara Jesungu Christungundru, nunkangundru ngaiani karari mandumandurini maninala.

12 Jendrangundruja, worderu kana kulnundru madlentji mitalani wirina wonti ja madlentjandru nari, ja jeruja kanani warupotuni nari palkingana wonti, ngangau warupotujeli madlentji ngankana wonti.

13 Ngangau jirijiribani jaurajelu mitani madlentji nganana wonti; windri Nulia madlentji wata ngokai jirijiribani jaura pani paranani.

14 Ja narilali Adamangundru Mosingulu ngurula ngamalkana wonti bakana tanangu, tanali wata madlentji ngankana wonti Adamani dankaranali jeribaka, naupini malka ngopera nganai nunkangupini, Nauja wokarananto.

15 Windri dankarana wata manjuja potuni jeribaka nganai. Ngangau kulnuja dankaranandru marapu palinani;

jeruja Godaia manjulali ja poto kana kulnuja Jesu Christuni manjulani marapuja witjibana wonti.

16 Jeruja bakana murlaia poto wata kulnundru wokarai, nulu madlentji ngankana wonti. Kau, kalala kurana dankarana kulnundru wokarai kalalajelu, ja manjuja poto dankarana marapundru wokarai talkulanilu.

17 Kulnuja dankaranandru narieli ngurula ngamalkanani kulnundru; worderu morla tanalipini, tanali manjula manamiri ja talkulaia poto maninala, tepini ngurula ngamalkala nganai kulnundru Jesus Christungundru.

18 Jeruja: Worderu dankarana kulnundru dankarana wokarana wonti kalalaia; jeruja bakana talkula kulnundru talkula wokarai kana warupotuja tepia talkulaia.

19 Ngangau worderu kana kulnuja delkinandru marapu kana madlentji pantjina wonti, jeruja bakana kulnuja pankinandru marapu kana talku pantjiai.

20 Jirijiribani jaurali jenina wonti, ngangau dankarana morla pirnarinanto. Woderi madlentji matja pirnarina, naka manjula morla pirnariai.

21 Ngangau, worderu madlentjali ngurula ngamalkana wonti naria, jeruja bakana manjulali ngurula ngamalkananto talkulandru tepi nguralia, Jesu Christujeli ngaianani Kaparandru.

6

1 Mina ngaiani jatananto? Ngaiani madlentjani wonki ngamananto, ngangau manju pirnarinanto?

2 A-ai. Ngaiani madlentjani matja palina, worderu ngaiani morla nunkangupini ngamananto?

(Dakani jaura G. D. 6 Trinitatis.)

3 Jura wata ngujamai kara, pratjana, ngaiani multibanila maninala Jesungu Christungu, nunkani narini multibanila maninala?

4 Ngaiani jeruja nunkangunto todina wonti multibanilali naria, ngangau, worderu Christus matja jiritjibana narindru Ngaperala pirnalali, jeruja bakana ngaiani tepi marrani wirarinanto.

5 Ngangau ngaiani matja mandramalina nunkani narieli jela, jeruja ngaiani bakana jenia nganala nganai tepi terkakanani.

6 Ngaiani ngujamai, ngaianani kana tunka jela kunarkuni katibanala, ngangau madlentjaia palku teribana mudananto, ngaiani wata morla madlentjaia mili ngananananto.

7 Ngangau worana palina warai, nau talku nganai madlentjandru.

8 Ngaiani Christungunto matja palinani, jeruja ngaiani
morlalu ngundrai, ngaiani bakana nunkangunto tepi nga-
mala nganai;
9 Ngangau ngaiani milkila, Christus narindru matja jir-
itjibana wata morla palila nganai; narieli nunkangu wata
morla ngurula ngamalkai.
10 Ngangau narieli nunkanali Nauja madlentjani palina
wonti pota kulno; tepieli nunkanali Nauja Godani tepi
nganai.
11 Jeruja bakana jura munta nari ngundraterianau
madlentjani, ja tepi Godani Christungu Jesungu Kaparani
ngaiananani.

12 Jeruja madlentjajeli wata morla jurangu naria palkuni
ngurula ngamalkaiatimai, nunkangu wadatarana ngamala,
nunkani milkirinalani.
13 Bakana jurani palku buru wata talku pania poto
madlentjani jinkiterianau, a-ai, Godani munta jinkiterianau
jenipara jeribaka, tana narindru matja tepirina, ja jurani
palku buru talkulaia poto Godani.
14 Ngangau madlentji jurangu wata ngurula ngamalkala
nganai, ngangau jura wata morla jirijiribani jaurani, a-ai,
manjulani ngamai.
15 Worderu karari? Ngaiani madlentji ngankananto,
ngangau ngaiani wata morla jirijiribani jaurani, a-ai, man-
julani ngamai? A-ai.
16 Jura wata milkila, jura munta mili jinkiterinani panki-
naia, jura nunkanipini mili nganai, nunkangu jura pankiai,
madlentjani naria kara, pankinani talkulaia kara?
17 Godani jurakokana nganaiatimai, jura madlentjaia mili
matja ngananala ja karari ngarali pankiai ngujangujaraia
malkani, nauja jurangu matja jinkina.
18 Jura madlentjandru matja kurakana, ja talkulaia mili
matja ngankana.

(Dakani jaura G. D. 7 Trinitatis.)

19 Kana jeribaka jaurali ngani jatai jurani palku waltowal-
tundru. Worderu jura palku buru jinkiterina wonti muru-
muruja mili ja tjikatjika tjikatjikaia, jeruja karari bakana
jurani palku buru jinkiterianau talkulaia mili kulikirilaia.
20 Ngangau jendranguta jura madlentjaia mili ngananala,
jura kurakanila ngananala talkulaia.
21 Mina tandra jura jendranguta ngamalkana wonti?
Jenipara, tanangundru jura karari nintali nganai; ngangau
tanani mudani nari nganai.

22 Ja karari, jura madlentjandru matja kurakana, ja
matja mili ngankana Godaia, jura tandra jurani ngamalkai
kulikirilaia, ja mudani malka: Tepi ngurali.

23 Ngangau madlentjaia kalala nari nganai; Godaia man-
juja poto tepi ngurali Christu Jesu ngaianani Kaparani.

7

1 Jura ko nganai, ngatata worajai, — ngangau ngato
jeniparani kaukaubai, tanali jirijiribani jaura ngujamai —
jirijiribani jaurali kanani ngurula ngamalkai, jeruntjaia ditji
nau tepiriai?

2 Ngangau widla, materani matja noa jinkina, jirijirib-
ani jaurali materani matja workamandrana, nau tepi
ngananani; materi matja palinani, nandru materaia jiri-
jiribani jaurandru matja kurakana.

3 Jeruja tanali nana, materi tepi ngamanani, pinta
wokaribanietja dikala nganai, nandru materi nguru
patanani; materi matja palinani, nandru jirijiribani jau-
randru matja kurakana, nani wata pinta wokaribanietja
nganananto, nandru materi nguru patanani.

4 Jeruja, ngatata worajai! bakana jura jirijiribani jaurani
nari nganai Christuni palkundru, ngangau jura kulno
nguruni pantjinanto, nunkangu, ninaia Nulia narindru
jiritjibana wonti, ngangau ngaiani Godangu tandra man-
drananto.

5 Ngangau jendranguta ngaiani kana tunka matja
nganana, madlentjaia jertapaterinali ngaianingu buruni
ngankana wonti, jirijiribani jaurandru naringu tandra
mandrala.

6 Karari jirijiribani jaurali ngaianina worani patana
warai, ngangau ngaiani nunkangu palina warai, nulia
ngaianina ngamalkijiribana warai, jeruja ngaiani Jaola
marrani mili ngamai, ja wata morla dakani malka waruni.

7 Mina ngaiani karari jatananto? Jirijiribani jaura
madlentji nganai? A-ai, madlentji ngato wata ngujamana
warai, windri jirijiribani jaurali; ngangau ngato milkirinan-
dru ko nganai, jirijiribani jaura wata jatanani: „Jidni wata
milkiriamai.“

8 Madlentjali jirijiribani jaurandru ngana patana warai,
ja ngakangu milkirina pratjana ngankana warai; ngangau
jirijiribani jaura panini madlentji nari nganai.

9 Ngani waru tepi ngamana wonti jirijiribani jaura panini;
jirijiribani jaura matja wokarana, madlentji tepirina wonti,

10 Ja ngani palina wonti; ja ngato mankamankana
wonti, naupini jirijiribani jaura, nauja tepia ngananantо,
ngakangu pantjina wonti naria.
11 Ngangau madlentjali ngana matja patana, ngana jed-
ibana wonti jirijiribani jaurali, ja nunkanali ngana nari
ngankana wonti.
12 Ja jeruja jirijiribani jaura ja jirijiribani jauraia buru
kulikiri ja talku ja ngumu nganai.
13 Naupini ngumula ngakangu naria pantjina wonti?
A-ai, windri madlentji; ngangau nauja madlentji won-
draterinanto madlentji, jendrangundruja, ngangau nauja
ngumula ngakangu nari ngankai; ngangau madlentji morla
manamiri madlentji pantjinanto jirijiribani jaurali.
14 Ngangau ngaiani milkila, jirijiribani jaura Jaolandru
nganai; ngani tunka nganai, madlentjani matja burun-
gankana.
15 Ngangau mina ngato ngankai, jenia ngato wata ngu-
jamai; ngangau wata jenia mina, ngani jertapateriai,
ngato ngankai, a-ai, minani ngani kalakalariai, jenia ngato
ngankai.
16 Ngato jenia ngankanani, mina ngato wata jertapateriai,
jeruja ngato morlalu kurai jirijiribani jaurani, nauja ngumu
nganai.
17 Jeruja wata morla ngato jenia ngankai, a-ai, madlent-
jali, nauja ngakangu nganai.
18 Ngangau ngani milkila, wata ngumula ngamai
ngakangu, jenia wondrai ngakani palkuni; ngangau jertap-
aterini ngakangu matja parai, windri ngumulaia ngankana
ngato wata mankamankai.
19 Ngangau ngumula, mina ngani jertapateriai, ninaia
ngato wata ngankai; a-ai, madlentji, ninaia ngato wata
ngantjai, ninaia ngato ngankai.
20 Ngato jenia ngankanani, mina ngani wata jertapateriai,
jeruja wata morla ngato jenia ngankai, a-ai, madlentjali,
nauja ngakangu parai.
21 Jeruja ngato jirijiribani jaura mankamankai ngakangu,
ngato ngantjanani ngumu ngankala, madlentji ngakangu
karakara parai.
22 Ngangau ngani Godaia jirijiribani jaurani mankiai kana
marali;
23 Windri ngato jirijiribani jaura pilki ngakangu palku
buruni najiai, nauja ngakani manuni jirijiribani jaurani
tiririai, ja ngana dupudupu ngankai madlentjaia jirijiribani
jauraia, naupini ngakangu palku buruni nganai.

24 Kana waltowalto ngani! Warle ngana kulkala nganai
nunkangupini naria palkundru?
25 Ngato Goda jurakokala wapaia Jesungu Christungundru
ngaianani Kaparandru. Jeruja ngani munta manujeli
Godaia jirijiribani jauraia mili nganai, windri palkujeli
madlentjaia jirijiribani jauraia.

8

1 Karari kalala pani tanangu, tana Christungu Jesungu
nganai, tana wata kana tunkani wirariai, a-ai, Jaolani.
2 Ngangau Jaolaia tepia jirijiribani jaurali Christungu
Jesungu ngana madlentjaia ja naria jirijiribani jaurandru
kurakana warai.
3 Ngangau mina jirijiribani jaura ngandandarina wonti,
ngangau nauja walto nganana wonti palkujeli — Godali
madlentji palkuni kalalu ngankana wonti, ngangau Nulia
Ngatamura nunkani jinpana wonti kana madlentji jeribaka
ja madlentjandru,
4 Ngangau jirijiribani jauraia talkula ngaianingu man-
amiri pantjinanto, ngaiani wata kana tunkani wirariai, a-ai,
Jaolani.
5 Ngangau tanana, tana kana tunkandru nganai, kana
tunkaia poto ngundrai, ja tanana, tana Jaolandru nganai,
Jaolaia poto ngundrai.
6 Kana tunkaia ngundrana nari nganai; Jaolaia ngundrana
tepi ja murla nganai.
7 Ngangau kana tunkaia ngundrana Godani talpala
nganai; ngangau nauja Godaia jirijiribani jaurani wata
wodatarana ngamai; ja jenia bakana ngandandariai.
8 Tana kana tunkani nganai, tanana Godali ngandandariai
ngantjala.
9 Jura wata kana tunkani nganai, a-ai, Jaolani, Godaia
Jaola jurangu ngamanani; worana Christuni Jaola wata
ngamalkanani, nau wata nunkanina nganai.
10 Christus jurangu ngananani, palku matja nari nganai
madlentjandru; ja jaola tepi nganai talkulandru.
11 Nunkanipini Jaola, Nulia Jesus narindru jiritjibana
wonti, jurangu ngamanani, jeruja Nulia, Nulia Christus
narindru jiritjibana wonti, bakana jurana naria palku tepi
ngankala nganai nunkani Jaolali, Nauja jurangu ngamai.

(Dakani jaura G. D. 8 Trinitatis.)

12 Jeruja ngatata worajai! ngaiani poto wilpanto nganai,
wata kana tunkaia, kana tunkani wirarila;
13 Ngangau jura kana tunkani wirarinani, jura palinani,
jura Jaolali kana tunkaia mangini nari ngankanani, jura
tepirinani.

14 Ngangau pratjanali, tanali Godaia Jaolali wiralkai,
tananapini Godaia kupa nganai.
15 Ngangau wata milia Jaola jura maninala nakaldra
japaia, a-ai, kupaia Jaola jura maninala, nunkangundru
ngaiani karkai: „Abba, Ngaperiai!“
16 Nulupini Jaolali tinkari ngankai ngaianini Jaolani,
ngaiani Godaia kupa nganai.
17 Ngaiani kupa ngananani, jeruja bakana maratunka
maninietja, kau, Godaia maratunka maninietja, Christuni
jelamaratunka maninietja; ngaiani nunkangunto ketjaket-
janani, ngaiani bakana nunkangunto pirnarinani.

(Dakani jaura G. D. 4 Trinitatis.)

18 Ngangau ngato ngundrai, nunkanipini karari ditjia
ketjaketjana panila nganai jenipara pirnalani, nina Nulia
ngaianingu tinkari ngankala nganai.
19 Ngangau pantjimanila wolkareli kalkani kalkateriai
Godaia kupaia tinkari ngankanaia.
20 Ngangau pantjimanila Nulia worarijiribana wonti
madlentji ngankanaia, wata munta jertapaterinali, a-ai,
nunkangundru, Nulia tanana worarijiribana wonti kalka-
nilaia.
21 Ngangau Nulia bakana pantjimanila kurakala nganai
mudani mili ngamanandru Godaia kupaia pirnalaia ku-
rakanilaia.
22 Ngangau ngaiani milkila, pantjimanila warupoto jela
kidakidai ja jela dankani ketjaketjana ketjaketjai kararielu.
23 Ja wata windri tana, a-ai, bakana ngaiani muntali,
ngaiani Jaolali ngopera tandra maninala, bakana ngaiani
munta kidakidai ngaianingu, ja kalkai Godaia kupaia, ja
bakana ngaianini palku kulkanilaia.

24 Ngangau Nulia ngaianina murlali ngankana warai
kalkanilani. Jenipara kalkanila, nina tanali najiai, wata
kalkanila nganai; ngangau minanina kulnujeli najiai, mi-
nandru nulu morla kalkai?
25 Ngaiani jenipara kalkanani, mina ngaiani wata najiai,
jeruja ngaiani nina manjujeli kalkai.
26 Jeruja bakana Jaolali ngaianini waltowaltuni
marangokai. Ngangau ngaiani ko, mina ngaiani
ngatjinanto, nina ngamalkala; windri Jaolali muntali
ngaianingu jurajuralkai wolkareli ngatjinali, morla pirna
jaurali.
27 Nulupini, Nulia ngara wontjai, milkila, mina Jaolaia
ngundrana nganai, ngangau Nulia kana kulikirini juraju-
ralkai, worderu Godali ngantjai.

(Dakani jaura Jakobuni ditjini.)

28 Ngaiani milkila, tanangu, tanali Goda ngantjai, warupoto marangokai ngumuja, tanangu, tanana Nulia ngoperajertapaterinandru karkana wonti.

29 Ngangau tanana, Nulia ngopera ngujamana wonti, tanana Nulia bakana ngopera kurana wonti, tana nunkani Ngatamuraia mudla jeribaka ngananantо, ngangau Nauja Ngoperala ngananantо ngatata marapuni.

30 Tanana Nulia ngopera kurana wonti, tanana Nulia bakana karkana wonti; ja tanana Nulia karkana wonti, tanana Nulia bakana talku dikana wonti; tanana Nulia talku dikana wonti, tanana Nulia bakana pirna ngankana wonti.

31 Mina ngaiani nunkangundru jatananto? Goda ngaianingunto ngananani, worana ngaianingu talpala?

32 Nulia nunkani Ngatamura wata kulkana wonti, a-ai, ninaia ngaianingu pratjanani jinkina wonti; worderu Nulia nunkangunto wata ngaianingu warupoto bakujeli jinkinanto?

33 Worana Godaia kalkalkanilani ngulkuterkala nganai? Goda nganai, Nulia talku dikai,

34 Worana tanangu kalala jinkila nganai? Christus nganai, Nauja palina wonti, ja morla, ninaia Nulia bakana jiritjibana wonti, Nauja bakana Godaia ngunarani nganai, ja ngaianina jurajuralkai.

35 Warle ngaianina Christuja ngantjanandru puntibananto? Ketjaketjanali kara, japali kara, tirikaripaterinali kara, mauali kara, balujeli kara, jupanali kara, mardakirrali kara?

36 Worderu dakanala parai: „Jinkangundru tanali ngaianina ditjiwirdi nari ngankai, tanali ngaianina ngundrai nandrani tjipi jeribaka.“

37 Tanangupini warupotuni ngaiani pirna kalalu ngankai, nunkangundru, Nulia ngaianina ngantjana wonti.

38 Ngangau ngato morlalu ngundrai, wata narieli, wata tepieli, wata angelali, wata pirnalali, wata ngurulali, wata jenia, mina kantji parai, wata jenia, mina wokarala nganai,

39 Wata mirieli, wata mikarali, wata pantjimani poto kulnu pilkieli, ngaianina Godaia ngantjanandru puntibala nganai, nauja Christungu Jesungu nganai ngaianini Kaparani.

9

1 Jaura morlalu ngani jatai Christungu, ja wata jediai, ja ngakani ngara ngaialali ngakangu jela tinkari ngankai Jaola kulikirieli:

2 Ngato ngaurongauro pirna ngamalkai ja milingeru
ketjaketjai ngarali ngakanali.
3 Ngangau ngato ngantjana warai, Christulu ngana
muntali worarananto ngatatani ngakanani, tana kamaneli
ngakani nganai palkujeli.
4 Tana Israelitala nganai, tanangu kupa nganala parai, ja
pirnala, ja Testamenta, ja jirijiribani jaura, ja ngamalkijirib-
ana, ja talpadakani jaura,
5 Tanangu ngaperi worani parai, ja tanangundru Chris-
tus wokarai palkujeli, Nauja warupotuja Goda nganai,
nunkangu jurakokana nganaiatimai ngurali. Amen.
6 Wata jeruja karari parai, Godaia jaura mudana warai.
Ngangau wata pratjana, tana Israel ngujandru nganai,
kantji Israelitala nganai.
7 Bakana wata jeruja, ngangau tana Abrahamani ngata-
mura nganai, tana pratjana kupa nganai, a-ai, „Isaakangu
jinkangu ngatamura nganala nganai.“
8 Jenia wondrai, wata palkuja kupa, wata tana Godaia
kupa nganai, a-ai, windri talpadakani jauraia kupa ngata-
mura nganala nganai.
9 Ngangau talpadakani jaura naupini nganai: „Nunkan-
gupini miljarani ngato tikala nganai, ja Sarahndru ngatani
ngamalkala nganai.“
10 Wata windri nandru, a-ai, bakana Rebekkangu, nani
kulnundru mandrantju nganana wonti, Isaak ngaianini
ngaperandru.
11 Pudlana wata dankana wonti, ja wata ngumu kara
madlentji kara ngankana wonti — ngangau Godaia jerta-
paterina kalkanani parananto: Wata ngankanandru, a-ai,
karkanietjandru —
12 Nauja nankangu jatana wonti: „Neji ngatatani wo-
datarana ngamala nganai.“
13 Worderu dakanala parai: „Ngato Jakob ngantjana
wonti, ja Esaungu kalakalarina wonti.“
14 Mina ngaiani jatananto? Talkula pani Godangu nganai?
A-ai.
15 Ngangau Nauja Mosingu jatai: „Ngani manju nganala
nganai, nunkangu ngani manju nganai; ja ngato kalumilt-
jamiltjarila nganai, nunkangu ngani kalumiltjamiltjariai.“
16 Jeruja jenia wata kulnuja jertapaterinani, bakana wata
kulnuja mindrinani parai, a-ai, Godaia kalumiltjamiltjari-
nani.
17 Ngangau Godaia jaura Pharaongu jatai: „Jendrania
ngato jidna jiritjibana wonti, ngato jinkangundru ngurula
ngakani wondraterinanto, ja tanali tala ngakani mita
maruni kaukaubananto.“

18 Jeruja Nauja manju nganai nunkangu, nina Nulia
ngantjai; ja ngurunguru ngankai nunkangu, nina Nulia
ngantjiai.
19 Jidni ngakangu jatala nganai kara: „Minandru Nulia
morla dilpai? Warlenulu nunkani jertapaterina ngan-
drawalkananto?“
20 Kanajai! Worana jidni nganai, jundru Godani tjakakani
jaura jinkinanto? Malka malkangankinganietjani jatala
nganai: „Minandru jundru ngana jeruka ngankana warai?“
21 Bulurungankanietjali wata ngurula ngamalkai bulu-
rani, ngunku kulnundru koko kulno ngankala pirnalaia ja
koko kulno wakalaia?
22 Worderu, Goda jertapaterinani nunkani tirieli ja
nunkani ngurulali wondraterila, manju pirnali tiria koko
mandranani, matja ngankingana kalalaia,
23 Nunkanaia pirnalaia poto pirna kalumiltjarinaia
kokuni wondraterila, tanana Nulia ngopera ngankingana
wonti pirnalaia?
24 Jeruja Nulia bakana ngaianina karkana wonti, wata
windri Juda kanandru, a-ai, bakana kana kondru,
25 Worderu Nauja bakana Hosea jaurali jatai: „Ngato
tanana, tana wata kana wolara ngakani nganai, ngakani
«kana wolara» dikala nganai, ja tanana, tana wata ngan-
tjalu «ngantjalu».
26 Ja pantjila nganai, worderu nunkangupini pirini
tanangu matja jatana: Wata ngakani kana wolora jura
nganai, jerra tanali tepi Godaia ngatamura tala ngamalkai.“
27 Jesaia Israelandru karkai: „Israel ngatamura wolara
panto pirnaia dirkalaia mita jeribaka ngananani, windri
pinpila tepi pantjila nganai.“
28 „Ngangau kalala ja daudauana pantjila nganai talku-
laia, ja Kaparali ninapini daudauani ngankala nganai.“
29 Ja worderu Jesaiali morla ngopera jatana wonti:
„Kaparajeli Zebaoth ngaianingu wata nguja woraranani,
ngaiani Sodom ja Gomorra jeribaka pantjinani.“
30 Mina ngaiani jatananto? Kana kojeli, tana talkulani
wata karipaterinala, talkula patanala, jenipara talkula
morlalu ngundranandru.
31 Israel talkulaia jirijiribani jaurani karipaterinala, ja
wata talkulaia jirijiribani jaurani wokaranala.
32 Minandru? Ngangau tanali nina wata morlalu ngun-
dranandru, a-ai, jirijiribani jauraia ngankanandru wontina
wonti; ngangau tana dakaterini mardani dakaterina wonti.
33 Worderu dakanala parai: „Mai, ngato Zionangu daka-
terini marda ja kintjakintjarinaia taldra kurai, ja warle
nunkangu morlalu ngundrai wata nintali pantjila nganai.“

10

1 Ngatata worajai! Ngakani ngaraia ngantjana ja ngakani
ngatjina Godani Israelangu nganai, tana kulkani mani-
nanto.
2 Ngangau ngato tanangu tinkari ngankai, tanali Godaia
manubakapirna ngamalkai, windri wata ngujamanali.
3 Ngangau tanali Godaia talkula bulu ngujamai, ja wontiai
tanani talkula terkibala, jeruja tanali Godaia talkulani wata
wodatarana ngamana warai.
4 Ngangau jirijiribani jauraia mudani Christus nganai
talkulaia, warle morlalu ngundrai.
5 Ngangau Mosili jirijiribani jauraia talkulandru dakai:
„Warle tanana ngankai, nau tanangu tepirila nganai.“
6 Morlalu ngundranaia talkula jeruja jatai: „Wata
jinkangu ngarani jatau: Worana pariwilpani tarala
nganai?“ Jenia wondrai Christus ngarilkala;
7 „Worana kara mikaraia ngarila nganai?“ Jenia wondrai
Christus narindru taralkala.
8 Mina nau jatai? „Jaura jinkangu manani ja jinkangu
ngarani jinkangu karakara nganai.“

(Dakani jaura Andreas ditjini.)

Naupini morlalu ngundranaia jaura nganai, ninaia ngaiani
kaukaubai.
9 Ngangau jidni manali jinkanali Jesus Kapara dikanani,
ja jinkangu ngarani morlalu ngundranani, Godali ninaia
narindru jiritjibana wonti, jeruja jidni tepi pirna pantjila
nganai.
10 Ngangau (ngaiani) ngarali morlalu ngundrai talkulaia,
ja manali (ngaiani) dikai tepia.
11 Ngangau jaura jatai: „Warle nunkangu morlalu
ngundrai, nau wata nintali pantjila nganai“.
12 Ngangau wata pilki ja pilki parai Juda kana ja Grieka
kana; ngangau Naupini pratjanaia Kapara nganai, poto
pirna warupotuja, tanali ninaia karkai ngatjinani.
13 Ngangau warle Kaparaia tala karkai ngatjinani, nau
tepi pirna pantjila nganai.
14 Worderu tana ngurunguru nganai ninaia karkananto
ngatjinani, nunkangu tanali wata morlalu ngundrai?
Worderu tana ngurunguru nganai nunkangu morlalu
ngundrananto, nunkangundru tanali wata ngarana warai?
Worderu tana ngurunguru nganai ngarananto jaura jinkini-
etja panini?
15 Worderu tana ngurunguru nganai jaura jinkinanto,
tana wata jinpanani? Worderu dakanala parai: „Worderu
manju pirna tanani tidna nganai, tanali ngantjani jaura

murlandru kaukaubai, tanali ngantjani jaura tepia potundru kaukaubai!“

16 Wata pratjana nunkangupini ngantjani jaurani pankina warai, ngangau Jesaias jatai: „Kaparajai, warle ngujangujara ngaianinani morlalu ngundrana warai?“

17 Jeruja morlalu ngundrana ngujangujarandru, ja ngujangujara Godaia jaurandru dunkai.

18 Ja ngani jatai: Tanali wata ngarana warai? Morlalu, mita warupotuni tanani ngaiala dunkana wonti, ja mitaia wondirajelu jaura tanani.

19 Ja ngani jatai: Israelali ninaia bulu ngujamana wonti? Ngopera Moses jatai: „Ngato jurana milkirina ngankala nganai kana wolara panini, ja kana wolara patipatini ngato jurana tiri ngankala nganai.“

20 Jesaias japa ngurujeli jatai: „Tanali ngana mankamankana warai, tanali ngana wata wontina warai; ngani tanangu wondraterina wonti, tanali ngakangundru wata jakalkana wonti.“

21 Israelandru nau jatai: „Ditjiwirdi ngani mara ngutaterina warai kana wolaraia, tana delkiai ja tjakakai.“

11

1 Ngani jeruja jatai: Godali nunkani kana wolara worani patana warai kara? A-ai, ngangau bakana ngani Israelitala nganai, Abrahamani ngatamurandru, Benjamini mardundru.

2 Godali kana wolara nunkani wata worani patana warai, tanana Nulia ngopera ngujamana wonti. Jura ko nganai, mina Godaia jaura Eliangundru jatai? Worderu nau terkakana wonti Godani Israelangundru ja jatai:

3 „Kaparajai, tanali Propheta jinkani nari ngankana warai, ja Altara jinkani tampuribana warai, ja ngani kulnulu ngamantiai, ja tanali ngana ngundrai nari ngankala!“

4 Mina nunkangu Godaia kalabani jaura jatai? „Ngato ngakangu kana 7000 pinpana warai, tana pantja Baalangu wata kurana ngarina warai.“

5 Jeruja bakana karari miljarani pinpani manjuja kalkalkanandru nganai.

6 Jenia manjulandru ngananani, jeruja wata morla ngankanandru nganai, ngangau manjula mudaiati manjula nganala; jenia ngankanandru ngananani, jeruja wata morla manjulandru nganai, ngangau ngankana mudaiati ngankana nganala.

7 Worderu karari? Mina Israelali wontiai, jenia nulia wata
patana warai, kalkalkanila nina patana warai; tana pinpani
ngara ngurungururina warai;
8 Worderu dakanala parai: „Godali tanangu jaola muka
pirna jinkina wonti, milki, tanali wata najinanto, ja talpa,
tanali wata ngarananto karari ditjielu.“
9 Ja David jatai: „Tanani kurli tanangu billi nindria, ja
nandrani mardaia, ja mintia, ja kalalaia pantjiatimai!
10 Tanani milki butjuriatinimai, tanali wata najinanto, ja
tanani kuldru turuterkaiatinimai milingeru.“
11 Ngani jatai: Tana kara dakaterina warai tana puri-
nanto? A-ai, tanani purinandru kana koni tepi pantjina
wonti, tana tanangu karipaterina mararinanto.
12 Tanani purina mitaia poto pirna ngananani, ja tanani
tintana kana koja poto pirna; worderuntja morla, tana
manamiri pantjinani!
13 Ngangau jurangu kana koni ngani jenia jatai: Ngangau
ngani kana koja Apostel nganai, ngato ngakani ngamalki-
jiribani pirna ngankai,
14 Ngato kara karipaterinani mararibananto poto pirnaia,
tana palku ngakani nganai, ngato palpa tanangundru
kulkananto.
15 Ngangau tanani worani mitalaia mandumandurilkana
ngananani, jeruja tanani patani tepirina narindru nganala
nganai.
16 Buka ngoperala kulikiri ngananani, jeruja bakana
buka kati; ja kapara kulikiri ngananani, jeruja bakana
ngunanguna.
17 Nulia ngunanguna palpa matja wokaribanani, ja jidna,
maninindri jampandru, tanangu ngokana widmana, ja jidni
ngandrani pantjina kaparaia ja maninindri gildia:
18 Jeruja wata jurakokateriau ngunangunani! Jidni ju-
rakokaterinani, ngujamau: Wata jundru kapara ngamalkai,
a-ai, kaparali jidna.
19 Jidni jatala nganai: „Nulia ngunanguna wokaribana
wonti, ngana tanangu ngokana widmananto.“
20 Ngumu; morlalu ngundrana panindru Nulia tanana
wokaribana wonti, jidni terkala wapaia morlalu ngun-
dranandru; wata pirna ngundrateriau, a-ai, japali nganau!
21 Ngangau Godali ngunanguna ngoperala wata kulka-
nala, Nulia bakana jidna wata kulkaiati.
22 Najiamai Godaia ngumula ja tirila. Tirila tanangu, tana
purina warai; ngumula jinkangu, jidni ngumulani wonki
ngamanani, Nulia bakana jidna wokaribaiati.

23 Ja tanapara, tana wata morlalu ngundrana panini
wonki ngamanani, Nulia nakaldra ngokana widmala
nganai; ngangau Goda ngurunguru nganai tanana nakaldra
ngokana widmala.
24 Ngangau Nulia jidna maninindri jampandru matja
dukaranani, ja tula jeribaka maninindri ngumuni matja
ngokana widmanani; worderuntja morla Nulia tanana, ngu-
nanguna kantji ngananani, tanani maninindrini ngokana
widmala nganai.
25 Ngato wata ngantjai jura ko nganananto, ngatata wora-
jai, nunkangupini kurukuru jaurandru, jura kiri ngundra-
iati. Ngara ngurunguru Israel palpani pantjinala, nunka-
nipini ditjielu, kana koja wolara warupoto wirinantulu.
26 Ja jeruja Israel warupotujeli tepi pirna manila nganai,
worderu dakanala parai: „Zionangundru Kulkanipirna
wokarala nganai, ja Nulia Goda pania poto Jakobangundru
teribala nganai.
27 Ja naupini Testamenta ngakani nganai tanangu, ngato
madlentji tanani matja worarana warai.“
28 Ngantjani jaurandru tana talpala nganai jurangundru;
kalkalkanandru tana ngantjalu nganai ngaperi worandru.
29 Ngangau Goda manjuja potundru ja karkanandru wata
burkaljerila wapaia.
30 Ngangau worderu jura warula wata pankina wonti Go-
dangu, ja karari Nauja jurangu kalumiltjamiltjarina warai
tanani pankina panindru;
31 Jeruja bakana karari tanapini delkina warai; ngangau
kalumiltjamiltjarinandru, jurangu matja pantjina, bakana
tanangu kalumiltjamiltjarina pantjinanto.
32 Ngangau Godali warupoto workamantrana wonti delk-
inaia, Nulia tanangu warupotuni kalumiltjamiltjarinanto.
(Dakani jaura Trinitatis ditji pirnani.)
33 Jakajai, worderu mikari Godaia Poto pirna ja milkila
ja ngujamanala nganai! Worderu winpana panini kalala
nunkani, ja wontina panini palto nunkani!
34 Ngangau, warle Kaparaia ngundrana ngujamana wonti
kara? Worananau nunkani kurukurubanietja nganana
wonti kara?
35 Warle kara nunkangu ngopera minakulno jinkina
wonti, nulu jenia ngadani nakaldra kalala maninanto?
36 Ngangau nunkangundru ja nunkanali ja nunkanaia
warupoto nganai. Nunkangu pirnala nganaiatimai ngurali.
Amen.

12

(Dakani jaura G. D. 1 Epiphanias.)

1 Jeruja ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, Godaia kalumiltjamiltjarinandru, jura palku jurani jinkiterinanto tepia ja kulikiria poto ngumu, nina Godali ngantjai; jenia jurani Godani wodatarana nganani tjurunto nganai.

2 Ja wata nunkangupini mitalani jeribaka ngamanau, a-ai, karitjimalkaterianau tjuruja marraribanali, ngangau jura wontjananto, mina ngumulaia ja ngumu ngantjanaia ja manamirilaia Godaia jertapaterina nganai.

3 Ngangau ngani morlalu jatai Godaia manjulandru, nina Nulia ngakangu matja jinkina, kulno ja kulnuni jurangundru, kulnujeli wata morla nunkangundru ngundrananto, windri mina talku nganai ngundrananto, worderu Godali nina ngurunguru ngankai, nau ngundrananto ngamalkaterila.

4 Ngangau worderu ngaiani palku kulnuni buru marapu ngamalkai, ja tana buru pratjana wata mangini kulno ngamalkai.

5 Jeruja ngaiani marapu Christungu palku kulno nganai, ja kulnulu kulnulu pratjana palku buru pilki ja pilki nganai.

6 Ja ngaiani manjuja poto pilkipilki ngamalkai, tanali ngaianingu matja jinkina:

(Dakani jaura G. D. 2 Epiphanias.)

7 Kulnujeli talpadakanani kara, nau morlalu ngundranani jeribaka ngananinto; kulnujeli ngamalkijiribanani kara, nau talku ngamalkijiribananto; kulnujeli ngujangujara jinkinani kara, nulu nina jinkinanto milingeru;

8 Kulnujeli kurukurubanani kara, nulu kurukurubananto milingeru; kulnujeli poto jinkinani kara, nulu nina jinkinanto manju; kulnujeli kapara ngananani kara, nau manju ngananinto; kulnujeli kalumiltjamiltjarinali jinkinani kara, nau murlali jinkinanto.

9 Ngantjana jeljujelju panini ngananimai. Madlentjani kalakalarianimai, ngumula ngantjanimai.

10 Ngatata mara ngantjamalianimai; kana nguruni pirna ngundranani woraworarijiribamalianimai.

11 Jiglerali ngankanani wata nguja ngananimai; jaolali wiriwirianau; miljaru talkuni mili ngamanau.

12 Kalkanani mankianimai; ketjaketjanani wonki ngananimai; ngurali ngatjianimai.

13 Kulikirila ngankingankijiribanau; tidnapalara manjumanju ngankanau;

14 Ngurungutanau tana jurangu tirikaripateriai, ngurungutanau, ja wata dikidikibau.

15 Tanangu jela mankianau, tana mankiai, ja tanangu jela
jindranau, tana jindrai.
16 Kulnukulnuni jeribaka ngundramalianimai; wata poto
pirna ngundranimai, a-ai, wakali jela ngamanau.

(Dakani jaura G. D. 3 Epiphanias.)

17 Wata munta kiri ngundraterianau, wata kulnuni
madlentji ngankanau kalala madlentjandru. Jigleri
ngananau talkulaia kanani warupotuni.
18 Jura wata ngandandarinani, muntali wontjanau
murlali ngamala kanani warupotuni.
19 Wata muntali kalala jinkianau, jura kamaneli worajai,
a-ai, tirini piri worani patanau, ngangau dakanala parai:
„Kalala ngakani nganai, ngato kalala jinkila nganai, Kapara
jatai.“
20 Talpala jinkani mauali ngananani, nina jerto ngankau;
nau tertieli ngananani, nina kaljura ngankau; jundru je-
nia ngankanani, jundru turupilla kampakamparala nganai
nunkani mangatandrani.
21 Wata madlentjali jidna kalalu ngankananto, a-ai,
muntali madlentji kalalu ngankau ngumujeli.

13

1 Kana pratjana tanangu kaparani wodatarana ngamaia-
tianimai, tanali ngurula ngamalkai. Ngangau kapara pani
nganai, tanali Godali wata kuranala; woderi kapara nganai,
tanana Godali mapana kurana wonti.
2 Jendrangundruja, worana kaparani delkiai, nau Go-
daia talkulani delkiai, ja tanali delkinietjali muntali kalala
manila nganai.
3 Ngangau kaparali wata ngankana ngumuni japa jinkiai,
a-ai, madlentjani. Jundru ngantjai kaparandru wata japali
nganala, jeruja ngumu ngankamai, ja jundru jurakokani
nunkangundru manila nganai.
4 Ngangau Godaia mili naupini nganai jinkangu ngumuja.
Jundru madlentji ngankanani, japali nganamai; ngangau
nulu mardakirra wata bakujeli mandrai. Ngangau naupini
Godaia mili nganai, tirieli kalala jinkila nunkangu, nulu
madlentji ngankai.
5 Jendrangundruja jidni wodatarana ngamananto, wata
windri tirilandru, a-ai, bakana ngaraia ngaialandru.
6 Jendrangundruja jura bakana kalala jinkiai, ngangau
tanapini kapara nganai Godandru, tanali jenipara mangini
milingeru ngankai.

7 Jinkianau pratjanani, mina jura tanangu wilpanto
nganai: Kalala nunkanipini, nunkangu kalala nganai;
mardatandra nunkanipini, nunkangu mardatandra nganai;
ja japa nunkanipini, nunkangu japa nganai; pirnala nunka-
nipini, nunkangu pirnala nganai.

(Dakani jaura G. D. 4 Epiphanias.)

8 Wata jutjunto ngamanau kana kulnuni, windri jura
ngantjamalinanto; ngangau warle kana nguru ngantjanani,
jirijiribani jaurani pankinani.
9 Ngangau tanapini jaura pratjana: „Wata pinta
wokaribamai, wata naria nandramai, wata kurieli ma-
niamai, wata jedi jaura morlalu kuramai, wata milki-
rina najianimai,“ ja mina jirijiribani jaura morla nganai,
nunkangupini jaurani parai: „Ngurala jinkani ngantjamai,
jidna munta jeribaka.“
10 Ngantjanali nguralani wata madlentji ngankai. Jeruja
jirijiribani jauraia manamirila ngantjana nganai.

(Dakani jaura G. D. 1 Advent.)

11 Ja ngangau ngaiani jenia miljaru ngujamai, ditji matja
wokarana warai mukandru jiritjinanto; ngangau karari
kulkani ngaianini morla karakararina warai warulani,
ngaiani woninala morlalu ngundrala.
12 Tinka ngampu mudana warai, ja ditji karakararina;
jeruja ngaiani ngalpuruja ngankana dukaraterinanto, ja
praitjaia ngankana widmaterinanto.
13 Ngaiani ngumu wirarinanto worderu ditjini; wata
mirantjatieli tajina ja parawarani tapana, wata palakantji
ja murumuru ngamana, wata jatamalina ja kalakalarilki-
jiribamalina,
14 A-ai, Jesus Christus widmaterianau, ja wata palkuja
manju ngamalkaterina milkirinaia ngankanau.

14

1 Waltowaltula morlalu ngundrani patanau, wata jatama-
linaia ngundranandru.
2 Kulnujeli morlalu ngundrai, nulu pratjana tajinanto, ja
waltowaltujeli windri kanta tajiai.
3 Warle tajiai, nulu ninapini wata waka ngundraiatimai,
nulu wata tajiai; ja warle wata tajiai, nulu nunkangupini
wata kalala ngundraiatimai, nulu tajiai; ngangau Godali
nina patana warai.
4 Worana jidni nganai, jundru mili tulani kalala ngundrai?
Kaparani nunkanani nau terkai kara puriai kara; Nulia nina

kankana tarala nganai, ngangau Godali ngurunguru nganai
nina kankana terkibala tarala.
5 Kulnujeli ditji kulno kalkalkai nguruni; kulnujeli ditji
pratjana kalkalkai. Pratjana tanani ngundranani morlalu
ngananantо.
6 Warle ditji ngundrai, nulu nina Kaparani ngundra-
iatimai; ja warle ditji wata ngundrai, nulu nina wata
ngundraiatimai, bakana Kaparani. Warle tajiai, nulu
Kaparani tajiatimai, ngangau nulu Goda jurakokai; ja warle
wata tajiai, nulu wata tajiatimai, bakana Kaparani, ja Goda
jurakokai.
7 Ngangau wata kulno nunkangu munta tepiriai, ja wata
kulno nunkangu munta paliai.
8 Ngangau ngaiani tepirinani, ngaiani Kaparani tepiriai:
ja ngaiani palinani, ngaiani Kaparani paliai. Ngaiani
tepirinani kara palinani kara, ngaiani Kaparaia nganai.
9 Ngangau jendrania Christus palina wonti ja jiritjina
wonti, Nauja naria ja tepia Kapara ngananantо.
10 Jidni, minandru jundru ngatatani jinkanani kalala
ngundrai? Ja jidni kara, minandru jundru ngatatani
jinkanani waka ngundrai? Ngangau ngaiani pratjana
Christuni kalalaia pirini wokarala nganai.
11 Ngangau dakanala parai: „Ngangau ngani tepi, Kapara
morlalu kuranali jatai, ngakangu pantja pratjana pant-
jaterkana ngarinanto, ja tali pratjana Goda jurakokananto.“
12 Jeruja pratjana ngaianingundru muntali kalabani jaura
jinkinanto Godani.
13 Ngaiani wata kalala kuralkijiribamalinanto, a-ai, win-
dri jenia ngundranau, jura ngatatani wata dakaterini kara
buljubuljurini kara kurananto.
14 Ngani milkila ja morlalu ngundrai Kapara Jesungu,
panila munta murumuru nganai; windri nunkangu, nulu
nina murumuru ngundrai, nunkangu murumuru nganai.
15 Jinkani tajinandru ngatata ngaurongauro pantjinani,
jeruja jidni wata morla ngantjanani wirariai. Tajinali
jinkanali nina wata teribamai, nunkangu bakana Christus
palina wonti.
16 Jeruja tanali jurani poto ngumu wata ngirkibananto.
17 Ngangau Godaia milila wata tajina ja tapana nganai,
a-ai, talkula ja murla ja mankina Jaola kulukirieli.
18 Ngangau worana jeruja Christuni mili nganai, nina
Godali ngantjai, ja kanali nina talku ngundrai.
19 Jeruja ngaiani nunkangu mindrina karipaterinanto,
mina murlaia nganai, ja mina kurukurubijiribamalinaia
nganai.

20 Tajinandru Godaia ngankana wata wokaribamai! Pratjana kulikiri nganai; ja madlentji nunkangupini kanani pantjiai, nulu dakaterinali tajiai.

21 Ngumu nganai, wata nganti tajina, ja wata waina tapana, ja jenia ngankana, nunkangundru ngatata dakateriai kara buljubuljuriai kara, nunkangu nau waltowalto nganai kara.

22 Jundru morlalu ngundrana ngamalkai; nina muntali ngamalkau Godangu! Murlali pirna naupini, nau wata kalala kurateriai nunkangu, mina nulu talku dikai.

23 Mangangankanietjali tajinani, nulu kalala matja ngamalkai, ngangau nulu jenia wata morlalu ngundranandru ngankai. Pratjana, mina wata morlalu ngundranandru dunkai, madlentji nganai.

15

1 Ngaiani ngurungurula wilpanto nganai waltowaltunietjaia waltowaltula mandrala, ja wata munta ngankingaterila.

2 Ngaiani pratjana nguralani murlali ngamananto ngumuja ja punkanaia.

3 Ngangau bakana Christus wata munta ngankingaterina wonti, a-ai, worderu dakanala parai: „Tanani dilpani, tanali jidna dilpai, ngakangu purina wonti.“

(Dakani jaura G. D. 2. Advent.)

4 Ngangau pratjana, mina ngopera dakana wonti, jenia ngaianingu ngujangujaraia dakana wonti, ngangau ngaiani jauraia manjulali ja ngankalkanali kalkanila patananto.

5 Manjulaia ja ngankalkanaia Godali jurangu jinkiatimai, jura kulnukulnuni ngundrananto Christungu Jesungu.

6 Jeruja jura manu kulnujeli ja mana kulnujeli jurakokananto Goda ja ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni Ngaperi.

7 Jendrangundruja jura patamalianimai, worderu bakana Christulu jurana patana wonti Godaia pirnalaia.

8 Ja ngani jenia jatai: Jesus Christus karuwalilaia ngamalkijiribanietja pantjina wonti Godaia morlalulandru, ngaperaia talpadakani jaura morlalu kurala.

9 Kana kojeli kalumiltjamiltjarinandru Goda jurakoka nanto, worderu dakanala parai: „Jendrangundruja ngato jidna jurakokala nganai kana koni, ja jinkani talandru ngato wima wonkala nganai.“

10 Ja nakaldra nauja jatai: „Mankianau jura kana ko, nunkani mili wolarani jela.“

11 Ja nakaldra: „Jurakokanau Kapara, pratjana jura kana ko, ja jurakokanau ninaia, jura kana warupoto.“

12 Ja nakaldra Jesaias jatai: „Nauja nganala nganai Isa-
iani kapara, Nauja terkakala nganai kana koni jirijiribala,
nunkangupini kana ko kalkala nganai.“
13 Kalkanilaia Goda jurana manamiri ngankaiatimai
mankina pratjanali ja murla pratjanali morlalu ngun-
dranali, jura milingeru morla poto pirna pantjinanto kalka-
nilani ja Jaola kulikiria ngurulani.

14 Ngato bakana muntali morlalu ngundrai jurangundru,
ngakani ngatata worajai, jura munta ngumula manamiri
nganai, ja manamiri nganai ngujangujamanali, ja ngurun-
guru kurukurubijiribamalila.
15 Ngato manubakujeli jurangu palpa dakana warai,
ngatata worajai, jura mangatandra wilparinanto, manjulan-
dru nina Godali ngakangu jinkina wonti:
16 Ngani Jesuni Christuni ngamalkijiribanietja
nganananto kana koni, ngangau ngani Godaia ngantjani
jauraia Priestaia ngankana ngankananto, kana ko wolara
poto ngumu pantjinanto kulikiri Jaola kulikirieli.
17 Ngani jurakokateriai Christungu Jesungu Godaia mili
nganala.
18 Ngangau ngato wata wontjala nganai kaukaubala, mina
Christulu ngakangundru wata ngankana wonti, kana koja
pankinaia, jaurali ja ngankanali,
19 Malkaia ja pirnalaia ngurulali, ja Godaia Jaolaia nguru-
lali; jeruja ngato Jerusalemingundru wonina karitjina wonti
Illyriajelu, ja Christuni ngantjani jaura kaukaubana wonti.
20 Ja ngato pirna ngundrai ngantjani jaura wata jerra
kaukaubala, woderi Christus matja kaukaubana, ngangau
ngato wata marda kapara tulani wotinanto.
21 Worderu dakanala parai: „Tanangu, nunkangundru
wata kaukaubana, tanali najila nganai; ja tanali wata
ngarana, tanali ngujamala nganai.“
22 Jendrangundruja ngani bakana ngandandarina warai
jurangu wokarala.
23 Ngato wata morla piri ngamalkai tanangupini mitani,
windri pirna ngantjai jurangu wokarala kilpawoldra mara-
pundru,
24 Ngani Spaniaia palkanani, ngani jurangu wokarala
nganai; ngangau ngato ngundrai, ngani palkinganani,
jurana najila, ja jura ngana jelaniwa ngankingankijirib-
ananto, ngani ngopera jurangunto murlali ngankijiribama-
lina warai.
25 Karari ngani Jerusalemia palkai kana kulikiria nga-
malkijiribanandru.

26 Ngangau Macedonialali ja Achajalali ngantjana warai
marda tandra kampala wangiwangia, tana Jerusalem ku-
likirilani jela.
27 Tanali jenia mankinali ngankana warai, ja tana tanangu
wilpanto nganai; ngangau kana kojeli tanani Jaolaia poto
maninani, jeruja tana tanangu wilpanto nganai, mitaia
potujeli tanangu marangokala.
28 Ngato ninapini matja mudana, ja ninapini tandra
tanangu matja morlalu kurana, ngadani ngani jurangu
palkingala nganai Spaniaia.
29 Ngani milkila, ngani jurangu wokaranani, ngani Chris-
tuni ngantjani jauraia poto manamirieli wokarala nganai.
30 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, ngaianani
Kapara Jesungu Christungundru ja Jaolaia ngantjanandru,
jura ngakangu jela ngakangundru Godani parparali ngatji-
nanto,
31 Nulia ngana kulkananto delkinietjandru Judaiani, ja
kana kulikirieli Jerusalemingu ngakani ngamalkijiribani
ngumu patananto;
32 Ngani mankinali jurangu wokarananto Godaia jertapa-
terinali, ja ngani jurangu jela ngara ngamananto.
33 Murlaia Goda jurangu pratjanani nganaiatimai. Amen.

16

1 Ngato jurangu Phöbe kaku ngaianini kurai, nani mili
nganai Kenchrea mili wolarani,
2 Jura nana Kaparani patananto kana kulikiri jeribaka,
ja nankangu marangokananto minakulnuni nandru jurana
karkai, ngangau nandru marapuni marangokana warai, ja
bakana ngakangu.
3 Mandurini jaura jinkianau Priscillangu ja Aquilangu,
jelangankanietjani ngakanani Christungu Jesungu.
4 Pudla ngakani mungarandru jerkala jinkina wonti;
pudlana wata windri ngato jurakokai, a-ai, bakana kana
koja mili wolara,
5 Ja mili wolarani pudlani pungani. Mandurini jaura
jinkianau Epainetungu ngantjaluni ngakanani, naupini Asi-
aia ngoperala nganai Christungu.
6 Mandurini jaura jinkianau Mariangu, ngangau nani
jigleri nganana wonti ngaianingu.
7 Mandurini jaura jinkianau Andronikungu ja Juniangu,
kamanelini ngakanani ja jeladupudupuetjani ngakanani,
pudlana Apostel worali pirna ngundrai, ja ngakangu ng-
opera Christungu nganana wonti.
8 Mandurini jaura jinkianau Ambliangu ngantjaluni
ngakanani Kaparani.

9 Mandurini jaura jinkianau Urbanungu, ngaianini je-
langankanietjani Christungu, ja Stachingu ngantjaluni
ngakanani.
10 Mandurini jaura jinkianau Apellingu, nau Christungu
ngurunguru. Mandurini jaura jinkianau tanangu, tana
Aristobuluni milindru nganai.
11 Mandurini jaura jinkianau Herodiongu kamanelini
ngakanani. Mandurini jaura jinkianau tanangu, tana
Narcissuni milindru nganai, tana Kaparani nganai.
12 Mandurini jaura jinkianau Tryphänangu ja
Tryphosangu, pudlali Kaparani ngankana wonti.
Mandurini jaura jinkianau Persisingu ngantjaluni, nandru
pirna ngankana wonti Kaparani.
13 Mandurini jaura jinkianau Ruphungu, nina Kaparali
kalkalkanala, ja ngandrini nunkanani ja ngakanani.
14 Mandurini jaura jinkianau Asynkritungu, Phlegongu,
Hermasangu, Patrobasangu, Hermengu ja ngatatani tanan-
gunto.
15 Mandurini jaura jinkianau Philologungu ja Juliangu,
Nereungu ja nunkani kakuni, ja Olimpangu, ja kanani
kulikirini pratjanani tanangunto.
16 Mandurini jaura jinkimalianimai manatapana ku-
likirieli. Christuni mili wolarali jurangu pratjanani man-
durini jaura jinkiai.
17 Ngato jurana kurukurubala wapaia, ngatata ngantjalu,
jura tanana najinajibananto, tanali tjelapalkana ja kint-
jakintjarina ngankingai ngujangujarani, ninaia jura kirina
warai, ja tanangundru puntianau.
18 Ngangau jenipara kana wata Kaparani ngaiananani
Jesungu Christungu wodatarana ngamai, a-ai, tanani man-
drani; ja tanani jaura murlali ja ngumujeli tanali ngara
madlentji pani karkarkai.
19 Ngangau jurani pankini pratjanali ngujamai, jeruja
ngani jurangundru mankiai. Ngato ngantjai, jura kiri
ngananananto ngumuni ja patipati madlentani.
20 Murlaia Godali Satan jurangu tidnani nankala nganai
wolja. Kaparaia ngaiananaia Jesuni Christuni manjula
jurangunto nganaiatimai!
21 Jurangu mandurini jaura jinkiai Timotheus, ngakani
jelangankanietjali, ja Lucius ja Jason ja Sosipater ngakani
kamanelieli.
22 Ngato Tertius, ngato ninapini dakani jaura matja
dakana, jurangu Kaparani mandurini jaura jinkiai.
23 Jurangu mandurini jaura jinkiai Gajus, ngakani ja
mili wolaraia ngamalkanietjali. Jurangu mandurini jaura

jinkiai Erastus nguraia ngamalkijiribanietjali ja Quartus
ngatatajeli.
24 Kaparaia ngaiananaia Jesuni Christuni manjula jurangu
pratjanani nganaiatimai. Amen.
25 Nunkangu, Nauja ngurunguru nganai jurana ngu-
runguru ngankala, worderu ngakani ngantjani jaura ja
Jesuni Christuni ngujangujara jatai, kurukuru jauraia
kaukaubanandru, naupini miljaru nguralini kurukuru
nganana wonti,
26 Ja karari kaukaubana warai Prophetaia jaurali, Goda
nguralia jirijiribanandru morlalu ngundranaia pankina
terkibala, kanani warupotuni tinkari pantjina warai;
27 Nunkangupini Goda, Nauja kulnulu kiri nganai, Je-
sungu Christungundru pirnala nganaiatimai ngurali. Amen.

Pauluni Dakani jaura I. Korinthalani.

1 Paulus, Jesuni Christuni Apostel, ninaia Nulia karkana
wonti Godaia jertapaterinali, ja Sosthenes ngatata,
2 Godaia mili wolarani, tana Korinthangu ngamala wa-
paia, tana kulikiri pantjinala Christungu Jesungu, matja
karkanala kana kulikiri, tanangunto pratjanani jela, tanali
ngaianani Kaparaia Jesuni Christuni tala karkai piri prat-
janani, Nauja ngaianani ja tananani nganai:
3 Manju ja murla jurangunto nganaiatimai Goda nga-
ianani Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru.
(Dakani jaura G. D. 18 Trinitatis.)
4 Ngato Goda ngakani milingeru jurakokai jurangundru
Godaia manjulandru, ninaia Nulia jurangu jinkinala Chris-
tungu Jesungu.
5 Jura pratjanani poto pirna pantjinala nunkangu, ngujan-
gujara pratjanali ja ngujamana pratjanali;
6 Worderu Christuni tinkari ngankanali matja ngurun-
guru pantjina,
7 Jeruja jura wata manjulaia poto kulnuni ngadani terkai,
windri jura ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni wondra-
terinaia kalkateriai,
8 Nulupini bakana jurana ngurunguru ngankala nganai
ditjini ngadalajelu, jeruja jura kalala panini nganala nganai
ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni ditjini.
9 Goda talku nganai, Nulia jurana matja karkana
nunkanaia Ngatamuraia jela ngamanaia, Nauja Jesus Chris-
tus Kapara ngaianani nganai.

10 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai,
ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni talandru, jura
jaura kulnukulnuni jatananto, ja wata jurangu puntibani
ngananananto, a-ai, jura kulnukulnuni ngananananto
ngundranani ja ngujamanani.
11 Ngangau Chloeni nguralali ngakangu kaukaubana
warai jurangundru, ngatata worajai, jurangu terti kaldri
ngankijiribamalina parai.
12 Ngato jenia ngundrai, pilkipilki jura jatai: Kulnujeli:
Ngani Pauluni; kulnujeli: Ngani Apolloni; kulnujeli: Ngani
Kephasani; kulnujeli: Ngani Christuni mili nganai.

13 Christus pilki ja pilki nganai? Tanali Paulus jurangundru kunarkuni katibana wonti? Jura kara Pauluni talani multibanila manina wonti?
14 Ngato Goda jurakokai, ngangau ngato wata kulno multibana wonti, windri Krispus ja Gajus;
15 Ngangau wata kulno jatananto, ngato ngakani talani multibana wonti.
16 Ngato bakana Stephanani pungala multibana wonti; morla ngani wata milkila, ngato kulno morla kara multibana wonti.
17 Ngangau Christulu ngana wata jinpana wonti multibala, a-ai, ngantjani jaura kaukaubala; wata jaura kirieli, ngangau Christuni kunarku wata walto pantjinanto.
18 Ngangau kunarkuja jaura patipatila nganai tanangu, tana tintaterila nganai; ngaianingu, tana tepi pantjila nganai, Godaia ngurula.
19 Ngangau dakanala parai: „Ngato kana kiria kirila teribala nganai, ja ngujamanietjaia tjuru ngato worarala nganai.“
20 Wodajeri kana kiri? Wodajeri jaura jinkinietja? Wodajeri nunkanipini miljaraia kana kiri nganai? Wata Godali nunkanipini mitaia kiri patipatila karitjimalkana warai?
21 Ngangau mitalali nunkani kirieli Goda nunkani kirilani wata ngujamana warai, jeruja Godali ngantjana wonti ngujangujara patipatieli tanana kulkala, tanali morlalu ngundrai.
22 Ngangau Juda kanali malka ngatjiai ja bakana Grieka kanali kiri wontiai;
23 Jeruja ngaiani Christus kaukaubai, ninaia tanali kunarkuni katibana wonti, Juda kanani kintjakintjarinaia ja Grieka kanani patipatia.
24 Tanangu, tanana Nulia matja karkana, Juda kanani ja Grieka kanani, ngaiani Christus Godaia ngurula ja Godaia kirila kaukaubai.
25 Ngangau Godaia patipatila morla kiri nganai kanani; ja Godaia waltowaltula morla ngurunguru nganai kanani.
26 Najanau, jurani karkani, ngatata worajai, wata kana kiri marapu palkujeli, wata kana ngurunguru marapu, wata kana pirna marapu Nulia matja karkana;
27 A-ai, patipati mitandru Godali kalkalkana warai, Nulia kana kiri nintali ngankananto; ja waltowalto mitandru Godali kalkalkana warai, Nulia kana ngurunguru nintali ngankananto;
28 Ja wakawaka mitandru ja ngirkibani Godali kalkalkana warai, ja mina panila nganai, ngangau Nulia panini ngankananto mina kantji nganai;

29 Ngangau wata palku kulno Godani jurakokaterinanto.
30 Nunkangundru bakana jura Christungu Jesungu
nganai, ninaia Godali ngaianingu ngankana wonti kirilaia
ja talkulaia, kulikirilaia ja kulkanilaia.
31 Ngangau, worderu dakanala parai: „Worana jurakoka-
teriai, Kaparani jurakokaterinanto.“

2

1 Bakana ngani, ngani jurangu wokarana wonti, ngatata
worajai, wata wokarana wonti jaura mirieli kara kiri mirieli
kara jurangu Godaia ngantjani jaura kaukaubala.
2 Ngangau ngato wata ngundrana wonti jurangu terti
milkila nganala, windri Jesus Christus kunarkula.
3 Ja ngani jurangu ngamana wonti waltowaltuni ja japani
ja ngarranani.
4 Ja jaura ngakani ja ngujangujara ngakani wata kirilaia
jaura kiri nganana wonti, a-ai, Jaolaia ja ngurulaia wondra-
terina.
5 Ngangau jurani morlalu ngundrana wata kanaia kirilani
parananto, a-ai, Godaia ngurulani.
6 Kirila ngaiani kaukaubai kana kirini, wata nunkanipini
mitaia kirila, bakana wata nunkanipini mitaia kaparaia,
tana mudala nganai,
7 A-ai, ngaiani Godaia kirila jaura kurukuruni kaukaubai,
naupini ngopera ngalpuru nganana wonti, ninapini Godali
mitani ngopera kurana wonti pirnalaia ngaiananaia.
8 Ninaia wata nunkanipini mitaia kapara kulnujeli ngu-
jamana wonti; ngangau tanali ninaia ngujamanani, tanali
pirnalaia Kapara wata kunarkuni katibanani.
9 Worderu dakanala parai: „Mina milkieli wata najina
warai, ja talpali wata ngarana warai, ja wata kana ngarani
wirina warai, minanina Godali tanangu ngankingana wonti,
tanali ninaia ngantjai.“
10 Ngaianingu Godali jenia tinkari ngankana warai Jaolali
nunkanali; ngangau Jaolali pratjana winpai, bakana Godaia
mikari.
11 Warle kanali ngujamai mina kanaia nganai, windri
kanaia jaolali nauja nunkangu nganai? Jeruja bakana wata
kulnujeli ngujamai mina Godaia nganai, windri Godaia
Jaolali.
12 Ngaiani wata mitaia jaola maninala, a-ai, Jaola Go-
dandru; ngangau ngaiani ngujamananto, mina Godali nga-
ianingu bakujeli jinkina warai.
13 Jenia ngaiani kaukaubai, wata kanaia kirilaia jaura
kirieli, a-ai, jenia jaurali, tananaia Jaolali kiri ngankai, ja
Jaolaia poto Jaolaia potujeli mildiri ngankai.

14 Kana tjurujeli jenia wata patai mina Godaia Jaolaia
nganai, ngangau jenia nunkangu patipati nganai, ja nauja
ngandandariai jenia ngujamala, ngangau Jaolali jenia ngun-
drananto.
15 Jaolaia kanali pratjana ngundrai, ja nina muntali wata
kulnujeli ngundrai.
16 Ja warle Kaparaia ngundrana ngujamana warai,
nunkangu ngujangujara jinkila? Ngaiani Christuni ngun-
drana ngamalkai.

3

1 Ja ngani, ngatata worajai, ngandandarina wonti jurangu
kaukaubala Jaolaia kanali jeribaka, a-ai, palkuja kanali
jeribaka, kupa wakali jeribaka Christungu.
2 Ngama ngato jurangu jinkina wonti tapananto ja wata
buka; ngangau jura wata ngurunguru nganana wonti, ja
kararielu jura wata ngurunguru nganai.
3 Bakana karari jura palkuja kana nganai; ngangau
kuterina ja jatamalina ja puntibijiribamalina jurangu
ngananani, jura wata palkuja kana nganai? Ja wata jura
mitaia kanani jeribaka wirariai?
4 Ngangau kulno jatanani: Ngani Pauluni; kulnujeli:
Ngani Apolloni mili nganai; jura wata palkuja kana nganai?
5 Worana Paulus ja worana Apollo nganai? Mili pud-
laia nganai, pudlangundru jura morlalu ngundrana wonti,
worderu Kaparali pudlangu pilki ja pilki jinkina wonti.
6 Ngato kurana wonti, Apolloli turibana wonti, ja Godali
punkibana jinkina wonti.
7 Ja jeruja kuranietja pani nganai, ja bakana turibanietja
pani nganai, a-ai, windri Goda, Nulia punkibani jinkina
wonti.
8 Kuranietja ja turibanietja kulno nganai, pudlali kalala
pudlani manila nganai pudlanina ngankanandru.
9 Ngangau Godaia jelalingankanietja ngaiani nganai, ja
Godaia mita, ja Godaia wotini jura nganai.
10 Godaia manjulandru, ninaia ngato maninala, ngato
wotinietja kiri jeribaka marda kapara kurana wonti. Kulno
ngurujeli nunkangu morla wotiai; pratjanali najinanto,
worderu tanali nunkangu wotiai.
11 Kulno nguru ngandandariai marda kapara pilki ku-
rala nnnkangu, nauja matja parai, Naupini Jesus Christus
nganai.
12 Kulnujeli nunkangupini marda kaparani wotinani
marda maralje, marda bulu, marda ngumu pilki, pita,
kanta, ngurdi;

13 Jeruja pratjanaia ngankana tinkari pantjila nganai, ngangau ditjieli nina wondrala nganai, ngangau nau turujeli tinkari pantjila nganai; ja worderu kulnuja ngankana wodajeni nganai, turujeli nina wontjala nganai.
14 Kulnuja ngankana paranani, nina nulu morla wotina warai, jeruja nulu kalala manila nganai.
15 Kulnuja ngankana jerkinani, jeruja nulu nina tintala nganai; nau munta tepi pantjila nganai turuni palkingana jeribaka.
16 Jura wata milkila, jura Godaia punga nganai, ja Godaia Jaola jurangu ngamai?
17 Kulnujeli Godaia punga madlentji ngankanani, ninapini Godali madlentji ngankala nganai; ngangau Godaia punga kulikiri nganai, naupini jura nganai.
18 Wata kulno jedibateriatimai. Kulnujeli ngundranani kiri nganala jurangu nunkangupini miljarani, nau patipati pantjiatimai, ngangau nau kiri pantjinanto.
19 Ngangau nunkangupini mitaia kirila patipati nganai Godani. Ngangau dakanala parai: „Nulia kana kirieli tanani kirilani patai.“
20 Ja nakaldra: „Kaparali kana kiria ngundrana ngujamai, nau baku nganai.“
21 Ja jeruja wata kulno kanandru jurakokateriatimai; ngaugau pratjana jurani nganai;
22 Paulus kara Apollo kara Kephas kara, tepi kara nari kara, mina kantji parai kara, mina wokarala nganai kara; pratjana jurani nganai.
23 Jura Christuja nganai, ja Christus Godaia.

4

(Dakani jaura G. D. 3. Advent.)

1 Jeruja jura ngaianina Christuni mili ngundrananto, ja Godaia kurukurulaia ngamalkijiribanietja.
2 Mina jura morla ngamalkijiribanietjani wontiai? Kulno talku mankamankananto.
3 Ngakangu jenia baku ngangai, jura kara kanaia ditji kara ngana wontjananto, ngangau ngani munta wata wontjateriai.
4 Ngani munta panila milkila, windri nunkangu ngani wata talku ngankateriai; Nulia ngana wontjai, Nauja Kapara nganai.
5 Jeruja wata ditjini ngopera kalala kuranau Kapara wokaranantulu, Nulia praitjani kurala nganai ngalpuruja kurukurula, ja tinkari ngankala nganai ngara woraia ngundrana; ja ngadani pratjanani jurakokana pantjila nganai Godandru.

6 Jenia, ngatata worajai, ngani ngakangundru ja Apollongundru jatana warai jurangundru, ngangau jura ngalingundru kiririnanto, wata nunkangu morla pirna ngundraterinanto mina dakanala parai, ngangau jura wata kulnuni wombatjerananto kulnuni.

7 Warle jidna pirna ngankana warai? Mina jundru ngamalkai, ninaia jundru wata maninala? Jundru ninaia morlalu matja maninani, minandru jidni jurakokateriai, jundru ninaia wata maninani?

8 Jura matja jerto nganai; jura kana poto pirnanto pantjina warai, ngalingu panini jura kapara pantjina warai. Ngumu ngananananto jura kapara nganai, ngangau bakana ngali jurangu jela kapara ngananananto.

9 Ngato ngundrai, Godali ngaianina Apostel worana ngadanietja terkibana warai, narini matja jinkina jeribaka; ngangau ngaiani wondrani malka pantjina warai mitalani ja angelani ja kanani.

10 Ngaiani patipati nganai Christungundru, jura kiri nganai Christungu; ngaiani waltowalto, jura ngurunguru; jura pirna, ngaiani pirnala pani.

11 Karari ditjielu ngaiani mauali ja tertieli ngamai ja balu nganai, ja tanali ngaianina maramokujeli nandrai, ja piri pani ngaiani ngamalkai,

12 Ja jiglerali ngaianini marali ngankai. Tanali ngaianingu kaldri jatanani, jeruja ngaiani ngurungutanani; tana ngaianingu tirikaripaterinani, jeruja ngaiani tanana patai;

13 Tanali ngaianina ngirkibanani, jeruja ngaiani jaura murlali jinkiai; mitalaia tarpani mita ngaiani pantjina warai, kana pratjanaia worani kararielu.

14 Wata jurana nintali ngankala ngato jenia dakai, a-ai, ngato jurana ngakani kupa ngantjalu jeribaka kurukurubai.

15 Jura 10,000 wapalkanietja Christuni ngamalkanani, jeruja jura wata ngaperi marapu ngamalkai; ngangau Christungu Jesungu ngantjani jaurali ngato jurana kantji patana warai.

16 Jeruja ngato jurana kurukurubai, ngakangu karipaterianimai.

17 Jendrania ngato Timotheus jurangu jinpana warai, nau ngakani kupa ngantjalu ja talku nganai Kaparani, nulu jurana mangatandra wilpa ngankala nganai ngakani palto Christungu, worderu ngato paruparu mili wolara pratjanani ngujangujara jinkiai.

18 Palpa jurangundru wombatjarai, ngangau tanali ngundrai, ngani wata wokarala nganai.

19 Wolja ngani jurangu wokarala nganai, Kapara jertapa-
terinani, ja ngato ngujamala nganai wata wombatjaranietjaia jaura, a-ai, ngurula.
20 Ngangau wata jaurani Godaia milila parai, a-ai, ngurulani.
21 Mina jura ngantjai? Ngani pitali jurangu wokarananto
kara, ngantjanali ja Jaola manjujeli kara?

5

1 Jaura parai, jurangu jela palakantji nganai, ja jenipara
palakantji, ninaia bakana kana kojeli wata ngujamai, kulnujeli ngaperaia nunkanaia noa ngamalkai.
2 Ja jura wombatjarai, ja wata ngaurongauro pantjina
warai, nina jurangundru danganantо, nulu jenia ngankana
warai.
3 Ngani palkujeli wata jerra nganai, windri jaolali kantji
jerra nganai, ja ngani kantji naka jeribaka kurana warai,
nina, nulu jenipara ngankana warai:
4 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni talani, jura matja
jurborinani ja bakana ngani jaola ngaiananaia Kaparaia
Jesuni Christuni ngurulali,
5 Jenipara kana Satanangu jinkila palkuja teribanaia,
ngangau jaola tepi pantjinanto Kaparaia Jesuni ditjini.
(Dakani jaura Jesu tepi terkakani ditjini ngoperalani.)
6 Jurani pirnala wata ngumu nganai. Wata jura milkila,
pulkurutjeribani buka ngalje buka tjanka pratjana pulkurutjeribai?
7 Jeruja pulkurutjeribani buka womala tarpanau, jura
buka tjanka marra pantjinanto, worderu jura pulkurutjeribani buka pani nganai. Ngangau Passa kuparu ngaianini
Christus, ngaianingundru matja nandrana.
8 Jeruja ngaiani ditji pirnani ngamananto wata pulkurutjeribani buka womalani, bakana wata madlentjaia ja
tjikatjikaia pulkurutjeribani bukani, a-ai, talkulaia ja morlalulaia pulkurutjeribani buka panini.

9 Ngato jurangu dakani jaurali dakanala, jura wata
palakantjini jela ngamananto.
10 Jenia ngato wata ngundrai nunkanipini mitaia palakantjindru, ja ngukingukibaterinietjandru, ja watawatali
maninietjandru, ja Goda muramura wodatarana ngamanietjandru; jeruja jura mitandru dunkananto.
11 Jeruja ngato jurangu dakanala, jura wata jela ngamananto kulnuni, nulu tala „ngatata“ ngamalkai, ja
palakantji kara, ngukingukibaterinietja kara, Goda muramura wodatarana ngamanietja kara, ngirkibanietja kara,

tapanietja kara, watawatali maninietja kara nganai; jendrangupara jela jura bakana wata tajinanto.

12 Jenia ngakangu parai, tanangu palarani kalala kurala? Jura wata tanangu, jurangu terti, kalala kuranani?

13 Tanangu palarani Godali kalala jinkila nganai. Nina madlentji ngankanietja jurangundru danganau!

6

1 Minandru kulnujeli jurangundru, nulu tirijakalkijiribamalina ngamalkanani, tjakakijiribamaliai kana talku panini ja wata kana kulikirini?

2 Jura wata milkila, kana kulikirieli mitani kalala kurala nganai? Ja jura mitani kalala kuranani, minandru jura ngandandariai poto wakawakani kalala kurala?

3 Jura wata milkila, ngaiani angelani kalala kurala nganai? Worderu morla mitaia potuni?

4 Jura mitaia potundru tjakakijiribamalinani, jura tanana, tanali mili wolarali wakawaka ngundrai, kurai.

5 Jurana nintali ngankala ngani jenia jatai. Jurangundru wata kana kiri kulno nganai, nau ngurunguru nganai ngatatani kalala kurala?

6 A-ai, ngatatajeli ngatatani tjakakijiribamaliai, ja jenia kana morlalu ngundrani panini!

7 Jenia matja madlentji nganai jurangundru, jura tjakakijiribamalinani. Minandru jura wata tjikatjika patai? Minandru jura wata manju nganai, tanali jurangu watawatali maninani?

8 A-ai, jura wata talku ngankai ja watawatali maniai, ja jenia ngatatani?

9 Jura wata milkila, kana wata talkujeli Godaia milila wata maratunka manila nganai? Wata tjautjau ngundranau: Wata palakantji, wata Goda muramura wodatarana ngamanietja, wata pinta wokaribanietja, wata kana muramura, wata kankuni murumuru ngankanietja.

10 Wata kurikantji, wata ngukingukibaterinietja, wata tapanietja, wata ngirkibanietja, wata watawatali maninietja Godaia milila maratunka manila nganai.

11 Ja jenipara palpa jurangundru nganana warai. Karari Nulia jurana kulirkana warai, ja kulikiri ngankana warai, ja talku ngankana warai Kaparaia Jesuni talani, ja ngaiananaia Godaia Jaolani.

12 Pratjana ngakangu parai, windri wata pratjana ngumu nganai; pratjana ngakangu parai, ja wata kulnujeli ngana kalalu ngankananto.

13 Buka mandraia, ja mandra bukaia; Godali ninapara
ja jenipara worala nganai. Palku wata palakantjia, a-ai,
Kaparaia; ja Kapara palkuja.
14 Godali wata windri Kapara jiritjibana wonti, a-ai, Nulia
bakana ngaianina jiritjibala nganai nunkani ngurulali.
15 Jura wata milkila, jurani palku Christuni buru nganai?
Ngato Christuni buru maninanto ja palakantjia buru
ngankananto? A-ai.
16 Jura wata milkila kara, worona piranguruni ngamai,
nau nankangu jela palku kulno nganai? Ngangau pudla,
worderu Nauja jatai, palku kulno nganala nganai.
17 Worana Kaparani ngamai, nau nunkangu jela Jaola
kulno nganai.
18 Palakantjindru japa mindrianau! Madlentji pratjana,
kana kulnujeli ngankanani kara, palkuni palarani nganai;
palakantjieli nunkani palkuni madlentji ngankateriai.
19 Jura wata milkila kara, jurani palku Jaola kulikiria
punga jurangu nganai, ninaia jura Godandru maninala, ja
ngani wata munta ngani nganai?
20 Ngangau Nulia jurana kalalaia mamana wonti. Jeruja
Goda jurakokanau jurani palkuni ja jurani jaolani, ngangau
pudlaia Godaia pilki nganai.

7

1 Nunkangundru, mina jura ngakangu dakanala, ngani
jatai: Ngumu nganai kanani, nulu widla wata karanani;
2 Windri palakantjindru materali widla nunkani nga-
malkaiatimai, ja widlali materi nankani ngamalkaiatimai.
3 Materali widlani jinkinanto, mina nulu nankangu
wilpanto nganai; jeruja bakana widlali materani.
4 Widlali nankani palkuni wata ngurula ngamalkai, a-ai,
materali; jeruja bakana materali nunkani palkuni wata
ngurula ngamalkai, a-ai, widlali.
5 Wata kulno ngadatikibau kulnuni, windri judla kul-
nukulnuni ngananani miljaru kulnuwirdi, jura ngara nga-
mani ngamalkananto milja ngamanaia ja ngatjinaia; ja
nakaldra jelarialumai, Satanali judlana wontjaiati judlani
waltowaltundru.
6 Jenia ngani jatai manuni kurana jeribaka, ja wata
jirijiribana jeribaka.
7 Ngato ngantjai, kana pratjana ngakangu jeribaka
nganananto; windri pratjana pilkipilkieli Godandru
nunkani manjulaia poto pilki ngamalkai, kulnujeli jeruja,
kulnujeli jeruja.
8 Ngani mantakani ja mangawaruni jatai: Tanangu
ngumu nganai, tana ngakangu jeribaka ngamanani.

9 Tana ngandandarinani ngamalkaterila, tanali noa
patananto; ngangau morla ngumu nganai, tanali noa
patanani, baka pirna ketjaketjanani.
10 Tanangu pintani ngato jirijiribai, wata ngato, a-ai,
Kaparali, widla materandru wata puntibateriatimai;
11 Nani kantji puntibaterinani, nandru noa pani nga-
mananto kara, materani murlali pantjinanto kara; ja mat-
erali widla wata worarananto.
12 Tanangu nguruni ngani jatai, wata Kapara: Ngatata
kulnujeli noa ngamalkanani, nandru wata morlalu ngun-
dranani, ja nandru kulnukulnuni ngananani nunkangu jela
ngamala, nulu nana wata worarananto.
13 Bakana widlali noa ngamalkanani, nulu wata mor-
lalu ngundranani, ja nulupini kulnukulnuni ngananani
nankangu jela ngamala, nandru nina wata worarananto.
14 Ngangau materi, nulu wata morlalu ngundranani, ku-
likiri nganai widlani; ja widla, wata morlalu ngundranani,
kulikiri nganai materani; jenia wata ngananani, kupa jurani
murumuru ngananani, karari tana kulikiri nganai.
15 Nulu wata morlalu ngundranani, nau puntinanto;
ngatata kara, kaku kara, tanangupini potuni wata
dupudupu nganai. Murlani Godali ngaianina karkana
warai;
16 Ngangau jundru milkila, widlajai, jundru materi kul-
kala nganai kara? Jidni milkila, materiai, jundru widla
kulkala nganai kara?
17 Windri worderu Kaparali kulnuni jinkina warai,
worderu Godali kulno karkana warai, jeruja nau wirari-
nanto. Ja jeruja ngato mili wolara pratjanani jirijiribai.
18 Nulia kulno karuwalila karkana warai, nulu wata
karuwalila panini jeri ngankaterinanto; Nulia kulno
karuwalila panini karkana warai, nulu wata karuwalila
pantjinanto.
19 Karuwalila panila nganai, ja karuwalila panini panila
nganai, windri Godaia jirijiribani jaura ngamalkala.
20 Pratjana nunkangupini karkanilani ngamaiatinimai,
nunkanali Nulia tanana matja karkana.
21 Jidni kanaia mili matja karkana, wata manujeli ngun-
drau, jidni ngurunguru nganai kurakaterila, kurakateriau!
22 Ngangau worana Kaparani kanaia mili matja karkana,
nau Kaparaia kurakanila nganai; jeruja bakana, worana
kurakanila matja karkana, nau Christuja mili nganai.
23 Kalala pirnali Nulia jurana burungankana wonti; wata
kanaia mili pantjianau!

24 Ngatata worajai, pratjana nunkangu ngamananto Godani, worderu Nulia nina karkana warai.

25 Mankarandru ngato wata Kaparaia jirijiribani jaura ngamalkai: ngato ngundrana ngankani kaukaubai, ngangau ngato Kaparandru kalumiltjamiltjarina manina wonti morlalu ngundrani nganala.

26 Jeruja ngato ngundrai, jenia ngumu nganai karari ketjaketjanandru, jenia kana kulnuni ngumu nganai jeruja nganala.

27 Jidni widlani workamantraterina warai, wata wontiau nana worarala; jundru widla pani ngananani, wata widla wontiau.

28 Jundru kantji noa patana warai, jundru wata madlentji ngankana warai; ja mankarali noa patana warai, nandru bakana wata madlentji ngankana warai. Ketjaketjana palkujeli tanali ngamalkala nganai; ngato jurana kulkananto.

29 Jenia ngani jatai, ngatata worajai, miljaru wordu nganai; ngangau bakana tanana, tanali noa ngamalkai, ngananto noa pani jeribaka; ja tana jindrala wapaia, jindrana pani jeribaka ngananto;

30 Ja tana mankila wapaia, mankina pani jeribaka ngananto; ja tanali burungankala wapaia, poto pani jeribaka ngananto.

31 Ja tanali ninapini mita ngamalkala wapaia, wata ngamalkana jeribaka ngananto; ngangau nunkanipini mitaia mudla mudai.

32 Ngato ngantjai, jura manujeli ngundrani pani ngananto. Mantaka materali manujeli ngundrai mina Kaparaia nganai, worderu nau Godaia ngantjani ngananto.

33 Warle noa patana warai, mitaia manujeli ngundrai, worderu nau widlaia ngantjani ngananto.

34 Pilkipilki nganai widlani ja mankarani. Mantaka widlali manujeli ngundrai mina Kaparaia nganai, nani kulikiri ngananto palkujeli ja jaolali; nandru matja noa patana, nana manujeli ngundrai mina mitaia nganai, worderu nani materaia ngantjani ngananto.

35 Jenia ngani jatai jurani ngumuja; ngato jurangu wata minti worananto, a-ai, ngangau jenia ngumu nganai, jura milingeru ja wonki Kaparani ngananto.

36 Kulnujeli ngundranani, nunkani mankarani nintali nganai, ngangau nunkani mankaraia ditji mudaiati, ja jenia jeruja pantjinanto, nulu ngankaiatimai mina nau jertapateriai, nulu wata madlentji ngankai; nana noa patananto.

37 Warle ngarali ngurunguru ngundranani, ja nunkangu
wata nankanankana parai, ja ngurula ngamalkai nunkani
jertapaterinani, ja nunkani ngarani jenia ngundrana warai,
nunkani mankara ngamalkijiribala, nulu ngumu ngankai.
38 Jeruja nulu ngumu ngankai, nulu noa patai; ja nulupini,
nulu wata noa patai, nulu morla ngumu ngankai.
39 Widla workamandrana nganai jirijiribani jaurandru,
jeruntjaia ditji noa nankani tepi nganai; nankani noa matja
palinani, nani kurakani nganai noa kulno patala worana
nandru ngantjai, windri Kaparani.
40 Nani morla murlali nganai, nani jeruja ngamanani,
worderu ngato ngundrai. Ngato ngundrai, ngato bakana
Godaia Jaola ngamalkai.

8

1 Muramuraia poto ngumundru ngaiani milkila, ngaiani
pratjanali ngujamani ngamalkai. Ngujamanali wombat-
jarai, ja ngantjanali wotiai.
2 Kulnujeli ngundraterinani nau milkila ngananani, jeruja
nulu panila ngujamana warai worderu nina ngujamananto.
3 Kulnujeli Goda ngantjanani, nina Nulia ngujamala
wapaia.
4 Muramura poto ngumuja tajinandru ngaiani milkila,
muramura pani mitani nganai, ja wata Goda pilki nganai,
windri Kulno.
5 Ja tanali kantji muramura worana dikanani, pariwilpani
kara mitani kara, worderu Goda muramura marapu ja
Kapara marapu nganai;
6 Ngaianingu windri Goda kulno nganai, Ngaperi,
nunkangundru warupoto nganai, ja ngaiani nunkangu;
ja windri Kapara kulno, Jesus Christus, nunkangundru
warupoto nganai, ja ngaiani nunkangundru.
7 Wata pratjanali ngujamani ngamalkai. Palpa ngara
ngaialandru japali, tanali nina muramuraia poto ngumu
jeribaka tajiai, ja ngangau tanani ngara ngaiala waltowalto
nganai, jeruja nau murumuru pantjiai.
8 Tajinali ngaianina Godani wata talku ngankai; ngangau
ngaiani tajinani, ngaiani wata morla talku nganala nganai;
ja ngaiani wata tajinani, ngaiani wata morla waka nganala
nganai.
9 Ngamalkaterianau, jurani ngurula waltowaltuni dakate-
rina pantjiati.
10 Kulnujeli jidna, jundru ngujamana ngamalkanani, na-
jinani muramuraia pungani kurlini ngamanani; nau wata
nunkani ngara ngaiala waltowalto ngurunguru ngankater-
ila nganai muramuraia poto ngumu tajila?

11 Ja jinkani ngujamanandru ngatata waltowalto tintaterila nganai, nunkangundru Christus palina wonti?

12 Jeruja jura ngatata worangu madlentji ngankanani, ja tanani ngara ngaiala waltowalto nandranani, jura Christungu madlentji ngankai.

13 Jendrangundruja, ngangau tajinali ngatatani ngakanani dakaterina jinkinani, jeruja ngato morlalu wata nganti tajila nganai ngurali, ngangau ngato wata ngatatani ngakanani dakaterina kurananto.

9

1 Ngani wata Apostel nganai? Ngani wata kurakanila nganai? Ngani wata Jesus Kapara ngaianani najina wonti? Jura wata ngankani ngakani nganai Kaparani?

2 Ngani wata kana pilkia Apostel ngananani, ngani jenipara morlalu jurangu nganai, ngangau ngakani Apostel ngamalkijiribani malka morlalu jura nganai Kaparani;

3 Jurajuralkaterini ngakani tanangu, tanali ngana wontjai, naupini nganai.

4 Ngaiani wata ngurula ngamalkai tajila ja tapala?

5 Ngaiani wata ngurula ngamalkai kaku noa wiralkala, Apostel worali ja Kaparaia ngatatajeli ja Kephajeli jeribaka?

6 Windri ngato ja Barnabali kara wata ngurula ngamalkai panila ngankala?

7 Worana tirimalinaia wapai, ja kalala pani maniai? Warle waina maru kurai, ja wata nunkani tandrandru tajiai? Warle ngami kulno ngamalkai, ja wata ngamandru tajiai?

8 Ngani jenia kana jeribaka jatai; wata jirijiribani jaura jenia bakana jatai?

9 Ngangau Mosini jirijiribani jaurani dakanala parai: „Jundru ngantini nulu tandra nankanankai, wata mana billieli ngandrawalkananto!“ Godali nganti manujeli ngundrai kara?

10 Nauja jenia wata kantji ngaianingundru jatai? Kau, ngaianingundru jenia dakanala parai, ngangau mita bakunietjali mita bakujai kalkanaia, ja tandra nankanankanietjali nankai kalkanaia, bakana manila.

11 Ngaiani jurangu Jaolaia poto jaupana warai, jenia pirna nganai, ngaiani jurani mitaia poto kampanani?

12 Kana pilkieli ngurula ngamalkanani jurangu, minandru morla wata ngaiani? Ngaiani ninapini ngurula wata manina warai, a-ai, ngaiani pratjana mandrai, ngaiani wata dakaterini jinkinanto Christuni ngantjani jaurani.

13 Jura wata milkila, tanali poto ngumu ngankingai, poto
ngumundru tajiai? Ja tanali Altara ngamalkai, Altarandru
maniai?
14 Jeruja bakana Kaparali kurana wonti, tanali ngantjani
jaura kaukaubai, tana ngantjani jaurandru bakana tepiri-
nanto.
15 Ngato panila tanangundru manina warai. Jenia ngato
wata dakana warai, ngakangu bakana jeruja pantjinanto.
Ngakangu morla ngumu ngananantо palila, kulnujeli pir-
nala kaliati.
16 Ngato ngantjani jaura kaukaubanani, jenia wata
pirnala nganai ngakangu, ngangau ngato jenia kantji
ngankananto. Jakajai ngakangu, ngato ngantjani jaura wata
kaukaubanani.
17 Ngangau ngato jenia bakujeli ngankanani, ngato kalala
manila nganai; ngato jenia buljubuljujeli ngankanani,
jeruja ngakangu Godaia poto ngamalkijiribani jinkinala.
18 Mina kalala ngakani nganai? Ngato ngantjani
jaura kaukaubanani, ngato ninaia ngantjani jaura bakujeli
kaukaubananto, ja ngakani ngurula ngantjani jaurandru
wata maninanto.
19 Ngani wata kulnuja mili nganai, ngani munta prat-
janani mili jinkiterinala, ngato tanangundru marapu ma-
mananto.
20 Ja ngani Juda kanani Juda kana jeribaka pantjina
warai, Juda kana mamala; tanangu, tana jirijiribani jaurani
ngamai, jirijiribani jaurani ngamanani jeribaka, tanana,
tana jirijiribani jaurani ngamai, mamala;
21 Tanangu, tana jirijiribani jaura panina, jirijiribani
jaura panini jeribaka, ngani munta wata Godaia jirijiribani
jaura panini ngamai, a-ai, ngani jirijiribani jaurani ngamai
Christungu, tanana, tana jirijiribani jaura panini, mamala.
22 Ngani waltowaltuetjani waltowaltuetja jeribaka pan-
tjina warai, tanana, tana waltowalto, mamala; ngani kana
pratjanani pratjana pantjina warai, paruparu palpa kulkala.
23 Jenia pratjana ngato ngankai ngantjani jaurandru,
ngato nunkanina maninanto.

(Dakani jaura Septuagesimä ditjini.)

24 Wata jura milkila, tana milkimalini mitani mindriai,
pratjana mindriai, ja windri kulnujeli kalala patai? Jeruja
jura mindrianau nina patala.
25 Pratjaterina, tana mindriai, pratjanani ngamalkateriai;
tanapara pirapira manila nau mudai, ja ngaiani pirapira
nau wata mudai.
26 Ngani mindriai, ja wata bakuja; ngato nandrai, ja wata
kulnuni jeribaka nulu warumai.

27 A-ai, ngani palku nankateriai, ja nina mila ngankateriai, ngangau ngato nguruni matja kaukaubani pirna nganana, munta tintateriati.

10

1 Ngangau jura milkila ngananantо, ngatata worajai, ngaperi wora ngaianani pratjana talara palkuja ngalpani nganana wonti, ja pratjana panto pirnani palkingana wonti;

2 Ja pratjana tanali multibanila manina wonti Mosingu talara palkujeli ja panto pirnali.

3 Ja pratjanali tanali Jaolaia buka kulno tajina wonti.

4 Ja pratjanali tanali Jaolaia tapani kulno tapana wonti, ngangau tanali tapana wonti Jaolaia taldrandru, naupini tanangu karipaterina wonti, nauja taldra Christus nganana wonti.

5 Ja tanana marapu Godali wata ngantjana wonti; ngangau Nulia tanana worana ngutana wonti pitarani.

(Dakani jaura G. D. 9 Trinitatis.)

6 Jenia ngaianangu mudlamalkaia pantjina wonti, ngangau ngaiana wata poto madlentjani milkirinanto, worderu tanali milkirina wonti.

7 Bakana wata muramuraia mili pantjianau, worderu tanangundru palpa; worderu dakanala parai: „Kana wolara ngamana ngarina wonti tajila ja tapala, ja terkala tarana wonti dultrila.“

8 Bakana ngaiana wata palakantji ngamananto worderu tanangundru palpa palakantji ngamana wonti, ja ditji kulnuni palina wonti 23,000.

9 Ngaiana bakana Christus wata wontjananto, worderu tanali palpali ninaia wontjana wonti, ja tjutjujeli tanana nandrana wonti.

10 Bakana wata kuterianau, worderu tana palpa kuterina wonti, ja naria angelali tanana nandrana wonti.

11 Jenipara pratjana tanangu mudlamalkali pantjina wonti; ja ngaianangu naupini dakanala ngaianana kapakuribala, ngaiana ditjini ngadalani karakara.

12 Ngangau worana munta ngundrateriai terkala, nau ngamalkaterinanto puriati.

13 Wontjana pilkieli jurana wata patana warai, windri kanaia wontjana; Goda talku nganai, Nulia wata manuni kurala nganai, jurana wontjananto morla pirna jurani ngurulani, a-ai, Nulia wontjanandru jurana tjirimalkala nganai, jeruja jura ngurunguru nganala nganai nina waltala.

14 Jendrangundruja, ngantjani ngakani, muramura wo-
datarana ngamanandru japa mindrianau!
15 Ngani kana kirini jeribaka jatai; jura muntali wont-
janau, mina ngato kurai.
16 Ngurungutani koko, ninaia ngaiani ngurungutai, nauja
wata Christuni kumarani jela nganai? Nauja buka, ninaia
ngaiani wokaribai, nauja wata Christuni palku jela nganai?
17 Ngangau windri buka kulno nganai, ja palku kulno
ngaiana marapujeli, ngangau ngaiana pratjana buka kul-
nundru maniai.
18 Najianau Israel palkundru! Wata tana, tanali poto
ngumu tajiai, Altarani jela nganai?
19 Mina ngani jatai? Muramura minakulno nganai kara,
muramuraia poto ngumu minakulno nganai kara?
20 A-ai, Mina kana kojeli poto ngumu jinkiai, jenia tanali
kutjini jinkiai, ja wata Godani; ngato wata ngantjai, jura
kutjia kamaneli pantjinanto.
21 Jura ngandandariai Kaparaia koko tapala ja kutjia koko;
jura ngandandariai Kaparaia kurlini ngamala ja kutjia
kurlini.
22 Ngaiana Kaparani delkinanto kara? Ngaiana morla
ngurunguru nganai nunkangu?
23 Pratjana ngakangu manuni kurala wapaia, windri wata
pratjana ngumu nganai; pratjana ngakangu manuni kurala
wapaia, ja wata pratjanali wotiai.
24 Wata kulnujeli wontiau nunkanina, a-ai, mina kulnuja
nganai.
25 Pratjana, mina tanali ngantiburungankani pirini
kalalaia jinkiai, tajianau, ja morla wata jakalkanau ngara
ngaialandru.
26 Ngangau mita Kaparaia nganai, ja nunkani poto prat-
jana.
27 Kana kulno morlalu ngundrani panieli jurana
karkanani, ja jura jertapaterinani wapala, pratjana tajianau
mina tanali jurangu kurai, ja morla wata jakalkanau ngara
ngaialandru.
28 Kulno jurangu jatanani: Naupini muramura poto
ngumuja nganti nganai, jenia wata tajianau nunkangundru,
nulu jenia kaukaubana warai ngara ngaialandru; ngangau
mita Kaparaia nganai, ja nunkani poto pratjana.
29 Ngara ngaialandru ngani jatai, wata jinkanani, a-ai,
nguruja; minandru kulnuja ngara ngaialali ngakani ku-
rakanani kalala ngundrananto?
30 Ngato jurakokanali tajinani, minandru tanali ngana
ngirkibai, nunkangundru minani ngato jurakokai?

31 Jura tajinani kara tapanani kara minakulno
ngankanani kara, pratjana ngankanau Godaia pirnalaia.
32 Juda kanani ja Grieka kanani ja Godaia mili wolarani
wata dakaterini pantjianau!
33 Worderu bakana ngani warupotuni kana pratjanani
murlali nganai, ja wata wontiai mina ngakangu, a-ai, mina
warupotuni ngumu nganai, tana tepi pantjinanto.

11

1 Ngakangu karipaterianau, worderu ngani Christungu.
2 Ngato jurana jurakokai, ngatata worajai, ngangau jura
pratjanani ngana milingeru ngundrai, ja jirijiribani jaura
ngamalkai, worderu ngato tanana jurangu jinkina wonti.
3 Ngani jertapateriai jura milkila nganananto, materaia
mangatandra Christus nganai; widlaia mangatandra materi
nganai; Christuni mangatandra Goda nganai.
4 Materali ngatjinani kara talpadakanani kara, ja kakabilli
mangatandrani ngamalkanani, nulu mangatandra nunkani
nintali ngankai.
5 Widlali ngatjinani kara talpadakanani kara mangatan-
dra wata walpaterini, nandru mangatandra nankani nintali
ngankai; ngangau jenia para wokaribani jeribaka nganai.
6 Widlali mangatandra wata walpaterinani, nandru ba
kana para wokaribananto; widlani ninta ngananani para
wokaribala kara balurila kara, jeruja nani walpaterinanto.
7 Materi mangatandra wata walpaterinanto, ngangau nau
Godaia mudla ja pirnala nganai; ja widla materaia pirnala
nganai.
8 Ngangau materi wata widlandru, a-ai, widla materandru
nganai.
9 Ngangau Nulia materi wata widlandru pantjimana
wonti, a-ai, widla materandru.
10 Jendrangundruja widlali ngurula mangatandrani nga-
malkananto angelandru.
11 Windri materi widla panini, ja widla materi panini,
wata Kaparani nganai.
12 Ngangau worderu widla materandru, jeruja bakana
materi widlandru, ja pratjana Godandru.
13 Muntali ngundranau jenia talku nganai kara, widla
wata walpaterini Godani ngatjinanto?
14 Mangatandra muntali jurangu wata wondrai, materali
para wirdi ngamalkanani, jenia nunkangu ninta nganai?
15 Widlali para wirdi ngamalkanani, jenia nankangu
pirnala nganai? Ngangau para nankangu walpaterini matja
jinkina.

16 Kulnujeli jurangundru ngantjanani jatamalila, ngaiani
wata jenia ngankai, bakana wata Godaia mili wolara.
17 Ngato jenia jirijiribanani, ngato jenia wata jurakokai,
jura wata jurboriai ngumuja, a-ai, madlentjaia.
18 Ngopera, jura jurborinani mili wolarani, ngato ngarai,
tidatida nganai jurangu terti, ja palpa ngato morlalu
ngundrai.
19 Ngangau mudlawariwari jurangu terti ngananantо,
ngangau wonkietja tinkari pantjinanto jurangundru.
20 Jura jurborinaia jurborinani, jura ngandandariai Ka-
paraia buka tajila.
21 Ngangau kulno ja kulnujeli buka nunkani bukani
ngopera tajiai, jeruja kulno mauali nganai ja kulno kaljura.
22 Jura wata punga ngamalkai tajila ja tapala kara?
Jura Godaia mili wolara waka ngundrai, ja tanana nintali
ngankai, tanali panila ngamalkai kara? Mina ngani jurangu
jatananto? Ngato jurana jurakokananto? Jendrangundruja
ngato jurana wata jurakokai.

(Dakani jaura kuljakulja Thursdayni.)

23 Ngato jenia Kaparandru manina wonti, mina ngato
jurangu bakana jinkina wonti: Kapara Jesujeli nunkan-
gupini tinkani, nulu ninaia matja wondawondana, Nulia
buka patana wonti;
24 Ja Nulia jurakokana wonti, ja ninaia wokaribana wonti
ja jatana wonti: „Patanimai ja tajianimai; Naupini ngani
palku nganai, Nauja jurangu nganai, jenia ngankanau
ngakangu ngundrala.“
25 Jeruja bakana koko, tajinani ngadani, ja jatana
wonti: „Naupini koko Testamenta marra nganai, ngakangu
kumarani; jenia ngankanau jeruntjaia pota jura tapai,
ngakangu ngundrala.“
26 Ngangau jeruntjaia poto jura ninapini buka tajiai, ja
ninapini koko tapai, jura Kaparaia nari kaukaubai, Nauja
wokarala tikanantulu.
27 Jeruja: Warle wata talku ninapini buka tajiai kara,
Kaparaia koko tapai kara, nulu Kaparaia palkundru ja
kumarandru kalala manila nganai.
28 Kulno munta winpateriatimai, ja jeruja nulu bukandru
tajiatimai ja kokundru tapaiatimai.
29 Ngangau warle wata talku tajiai ja tapai, nulu muntali
kalala tajiai ja tapai, ngangau nulu Kaparaia palku wata
pilki ngundrai.
30 Jendrangundruja jurangu jela waltowalto ja muntja
marapu nganai, ja marapu matja palina.

31 Ngaiani munta kalala ngundraterinani, ngaiani wata
kalala maninani.
32 Ngaiani kalala maninani, Kaparali ngaianina nandrai,
ngaiani wata mitalali jela kalala maninanto.

33 Ngangau, ngakani ngatata worajai, jura jurborinani
bukaia, kalkamalianimai.
34 Kulno maua ngananani, nulu pungani tajiatimai, jura
wata kalalaia jurborinanto. Mina morla, jenia ngato kurala
nganai ngani wokaranani.

12

(Dakani jaura G. D. 10 Trinitatis.)

1 Jaolaia potundru ngani wata jertapateriai, ngatata
worajai, jura ko nganananto.
2 Jura milkila, jura kana ko matja nganana, jura mu-
ramura ngapuni wapana wonti, worderu tanali jurana
wapalkana wonti.
3 Jendrangundruja ngato jurangu tinkari ngankai: Wata
kulno, nulu Godaia Jaolali kaukaubai, Jesus dikidikibala
nganai, ja kulno ngandandariai jatala: „Jesus Kapara
nganai,“ windri Jaolali kulikirieli.
4 Manjulaia potuja mangini marapu nganai, ja Jaola
kulno;
5 Ja ngankijiribanaia mangini marapu nganai, ja Kapara
kulno:
6 Ja ngurulaia mangini marapu nganai, ja Goda kulno,
Nulia warupoto ngankai warupotuni.
7 Pratjanani Nulia Jaolaia tinkari ngankani jinkiai mili
marapu ngumuja.
8 Kulnuni Nulia jinkiai Jaolali jaura kiri jatala; kulnuni
Nulia jinkiai Nulupini Jaoiali ngujamani jaura jatala;
9 Kulnuni morlalu ngundrani, nunkangupini Jaolali; kul-
nuni manjulaia poto tepi ngankanaia, nunkangupini Jaolali;
10 Kulnuni pirnala ngankala, kulnuni talpadakala; kul-
nuni Jaola ngujangujamala; kulnuni tali nguja marapu;
kulnuni tali mildiri ngankala.
11 Jenipara pratjana Nulupini Jaolali kulnujeli ngankai, ja
Nulia warupotuni pilki jinkiai, worderu Nauja jertapateriai.
12 Ngangau worderu palku kulno nganai, ja nulia buru
marapu ngamalkai, ja palku buru pratjana windri palku
kulno nganai, jeruja bakana Christus.
13 Ngangau ngaiani Jaola kulnujeli palku kulnuja multi-
banila manina wonti; ngaiani Juda kana kara Griekala kara,
mili kara kurakanila kara, ja Nulia ngaianina pratjana Jaola
kulnujeli kaljura ngankana wonti.

14 Ngangau bakana palku wata buru kulno nganai, a-ai,
marapu.
15 Tidna jatanani: Ngangau ngani wata mara nganai,
jendrangundruja ngani wata palkuja nganai; nauja jendran-
gundruja wata palkuja nganai?
16 Ja talpa jatanani: Ngani wata milki nganai, jendrangun-
druja ngani wata palkuja nganai; nauja jendrangundruja
wata palkuja nganai?
17 Palku windri milki ngananani, woderi ngarani parai?
Nauja windri ngarani ngananani, woderi panimani parai?
18 Jeruja Godali buru pratjanani pilki ja pilki kurana
wonti, worderu Nulia ngantjana wonti.
19 Tanaia pratjana windri buru kulno ngananani, woderi
palku?
20 Jeruja bura marapu nganai, ja windri palku kulno.
21 Milki ngandandariai marani jatala: Ngato jidna wata
ngundrai; ja nakaldra mangatandra tidnani: Ngato judlana
wata ngundrai.
22 A-ai, tanaia palku buru, tananaia ngaiani ngundrai
waltowalto, tanaia ngaianingu pirna nganai.
23 Ja tanangu buruni, tananaia ngaiani wata pirna
ngundrai, tanangu ngaiani morla pirnala jinkiai; ja
tananaia ninta pani, ngaiani ninta pirna ngankai;
24 Ja tananaia ninta pirna nganai, tanalia jenia wata
ngamalkananto. Godali palku ngokana wonti, ja buru
wangiwangini morla pirnala jinkina wonti.
25 Ngangau wata puntibijiribamalina nganananto
palkuni, a-ai, buru pratjana manjujeli ngundrijiribama-
linanto.
26 Ja buru kulno ketjaketjanani, buru pratjana jela ket-
jaketjai; ja buru kulno pirna pantjinani, buru pratjana jela
mankiai.
27 Jura Christuni palku, ja pratjana pilki ja pilki buru
nganai.
28 Ja Godali palpa mili wolarani kurana wonti: Ngoperala
Apostel, mandrula Propheta, parkula ngujangujara jinkini-
etja; ngadani pirnala ngankanietja, ngadani manjulaia poto
tepia, marangokanietja, jirijiribanietja, tali nguja pilki ja
pilki.
29 Pratjana Apostel nganai? Pratjana Propheta nganai?
Pratjana ngujangujara jinkinietja nganai? Pratjana pirnala
ngankanietja nganai?
30 Pratjana ngurula ngamalkai pirnala ngankala? Prat-
janali tepi ngankani poto ngamalkai? Pratjana tali pilki ja
pilkini jatai? Pratjanali mildiri ngankai?

31 Jigleri ngananau poto ngumu pirna manila. Ja ngato
jurangu palto ngumu pirna wondrala nganai.

13

(Dakani jaura G. D. Quinquagesimä.)

1 Ngato kanaia ja angelaia talieli kaukaubanani, ja wata
ngantjani ngamalkanani, jeruja ngani windri marda talin-
gana nganai ja lingalinga ngaiala.
2 Ja ngato talpadakani ngamalkanani, ja kurukurula
warupoto ngujamanani, ja ngujamana warupoto ngamalka-
nani; ja morlalu ngundrani warupoto ngamalkanani, jeruja
ngani ngurunguru ngananani mardawonpa tirimalkala, ja
wata ngantjani ngamalkanani, jeruja ngani baku nganai.
3 Ja ngato poto ngakani pratjana piltjaru ngankanani
wangiwangini, ja palku jinkiterinani turuni jerkila, ja
wata ngantjani ngamalkanani, jeruja jendralia ngana wata
marangokai.
4 Ngantjani manju nganai, ja ngumu nganai; ngantjani
wata kaldririai, ngantjani wata pirna ngundrateriai, ja wata
wombatjarai.
5 Ngantjani wata pankipankiai, nauja wata muntapata
nganai, ja tana ngandandariai ninaia kaldri ngankala, ja
nulia wata kalalaia ngundrai.
6 Nauja wata mankiai talkula panini, a-ai, nauja mankiai
morlalulali.
7 Nulia pratjana mandrai, nulia pratjana morlalu
ngundrai, nulia pratjanani kalkai, ja pratjanani manju
nganai.
8 Ngantjani wata mudai; talpadakani mudala nganai,
tali pilkipilki jatana mudala nganai, ja ngujamani mudala
nganai.
9 Ngangau ngujamani ngaianini windri buru wuldru
nganai, ja talpadakani ngaianini buru wuldru nganai.
10 Manamirila matja wokaranani, buru wuldru mudala
nganai.
11 Ngani kupa ngananani, ngani jatana wonti kupa
jeribaka ja ngundrana wonti kupali jeribaka, ja kaukaubana
wonti kupali jeribaka; matja ngani materi, ngato kupalaia
mangini worarana wonti.
12 Karari ngaiani milkitjerieli jaura waluni najiai, ngadani
mudlandru mudlani. Karari ngato ngujamai buru wuldru-
jeli, ngadani ngato nina kantji ngujamala nganai, worderu
Nulia ngana ngujamai.
13 Karari wonki nganai morlalu ngundrani, kalkani, ngan-
tjani, tanapini parkulu; ja ngantjani morla pirna nganai
pudlangu.

14

1 Ngantjanani karipaterianau; jiglerali ngankanau Jaolaia
poto manila, ja morla pirna, jura talpadakananto.
2 Ngangau warle tali pilkieli jatai, nau wata kanani, a-ai,
Godani jatai; wata kulnujeli jenia ngujamai, Jaolali nau
kurukurula jatai.
3 Warle talpadakai, nau kanani jatai wotinaia, kuruku-
rubanaia ja ngankalkanaia.
4 Warle tali pilkieli jatai, nau munta wotiteriai; warle
talpadakai, mili wolara wotiai.
5 Ngato ngantjai, jura pratjana talieli jatananto, ja morla,
jura talpadakananto; ngangau talpadakanietja morla pirna
nganai tali pilki jatanietjani, windri nulu jenia bakana
mildiri ngankananto mili wolara wotila.
6 Karari, ngatata worajai, ngani jurangu wokaranani
tali pilki jatanietja, mina ngani jurangu ngumu nganai,
ngato jurangu wata kaukaubanani tinkari ngankanali kara,
ngujamanali kara, talpadakani jaurali kara, ngujangujarali
kara?
7 Wima poto tepi pani, wima koko kara, wima kata kara,
taltjinganani ja ngaru wata pilki pilki ngankanani, worderu
kanali ngujamananto mina tanali wima kokujeli pulkai
kara, wima katali nandrai kara?
8 Ja wima koko ngaru walu jinkinani, worana ngankinga-
terinanto tirimalinaia?
9 Jeruja bakana, jura tali pilkieli jaura karpakarpa jink-
inani, worderu tanali jurani jaura ngujamananto? Jura
jenipara nganala nganai, tanali ngaranani kaukaubai.
10 Tali nguja pilki pilki marapu mitani nganai, ja wata
kulno tanangundru jaura pani wondrai.
11 Ngato talia ngundrana wata ngujamanani, ngani
kaukaubanietjani tula nganai, ja kaukaubanietja ngakangu
tula.
12 Jeruja bakana jura, ngangau jura jigleri nganai jaolaia
potuja, jigleri ngananau mili wolaraia wotinaia, jura pirna
pantjinanto.
13 Jendrania tali pilki kaukaubanietja ngatjinanto, nulu
jenia bakana mildiri ngankananto.
14 Ngani tali pilkieli ngatjinani, ngani jaolali ngatjiai, ja
tjuru ngakani tandra pani nganai.
15 Mina karari? Ngani ngatjila nganai jaolali, ngani
bakana ngatjila nganai tjurujeli; ngato wonkala nganai
jaolali, ngato bakana wonkala nganai tjurujeli.
16 Jundru Jaolali jurokokanani, worderu kana man-
gupunkujeli Amen jatananto jinkani jurakokanani, ngangau
nau ko nganai mina jidni jatai.

17 Jundru ngumu jurakokai, windri jundru nguruni wata wotiai.
18 Ngato Goda jurakokala wapaia, ngangau ngato tali pilkieli morla kaukaubai jurangu pratjanani.
19 Mili wolarani ngato morla ngantjai jaura mara wora tjurujeli ngakanali kaukaubala, ngangau ngato bakana nguruni ngujangujara jinkinanto, jaura 10,000 talieli.
20 Ngatata worajai, wata kupa waka pantjianau tjurujeli, a-ai, madlentjali kupa pantjianau; tjurujeli manamiri pantjianau.
21 Jirijiribani jaurani dakanala parai: „Tali pilkieli ja manamimi pilkieli ngato tanangupini kana wolarani kaukaubala nganai, ja bakana wata jeruja tanali ngana ngarala nganai, Kapara jatai.“
22 Jeruja tali pilki malka nganai, wata tanangu, tanali morlalu ngundrai, a-ai, tanangu, morlalu ngundrani panini; talpadakani wata tanangu, tana morlalu ngundrani panini, a-ai, tanangu, tanali morlalu ngundrai.
23 Mili wolara jurborinani, ja pratjanali talieli kaukaubanani, ja kana patipati kara kana morlalu ngundrani panini kara wirinani, tana wata jatala nganai jura jirijiri?
24 Pratjanali talpadakanani, ja kana morlalu ngundrani panini kara kana patipati kulno kara wirinani, pratjanali nina karkarkala nganai, ja pratjana nulu ngundrala nganai.
25 Ja nunkani ngaraia kurukurula tinkari pantjila nganai; ja jeruja nau mudlani woraterila nganai ja Godani ngatjila nganai, ja kaukaubala nganai, kantji Goda jurangunto nganai.
26 Mina karari nganai, ngatata worajai? Jura jurborinani, kulnujeli Psalma kulno ngamalkai, nulu ngujangujara kulno ngamalkai, tinkari ngankani kulno kara, nulu jaura tali pilkieli ngamalkai, nulu mildiri ngankani kulno ngamalkai. Jenia pratjana wotinaia pantjiatimai!
27 Kulnujeli tali pilkieli kaukaubanani mandrujeli kara parkulali kara jelali kaukaubananto, wata morla, ja kulnulu kulnulali, ja kulnujeli jenia mildiri ngankananto.
28 Mildiri ngankanietja wata naka ngananani, nau ngapu nganananto mili wolarani. Nulu muntali ja Godani kaukaubananto.
29 Propheta mandrujeli kara parkulali kara kaukaubananto, tanali palpali jenia wontjananto.
30 Kulnuni, nau naka ngamanani, jaura tinkari pantjinani, ngoperala ngapurinanto.
31 Jura kulnulu kulnulali talpadakananto, ngangau pratjana kiririnanto, ja pratjanali kurukurubani maninanto.

32 Prophetaia jaolali Prophetani wodatarana ngamai;
33 Ngangau Goda wata tjautjauja, a-ai, murlaia Goda nganai.
34 Worderu mili wolara kulikirini pratjanani, jeruja bakana widla jurani mili wolarani ngapu nganananto; ngangau tanangu wata manuni kurala wapaia jatananto, a-ai, tana wodatarana ngamananto, worderu bakana jirijiribani jaura jatai.
35 Tanali ngantjanani kiririla, tanali pungani noa tanani jakalkananto; ngangau widlani wata ngumu parai, mili wolarani kaukaubala.
36 Jurangundru kara Godaia jaura dunkana wonti? Nauja kara windri jurangu wokarana wonti?
37 Kulnujeli ngundranani nau Propheta nganai kara kana jaolanto kara, nulu ngujamaiatimai, mina ngato jurangu dakala wapaia, ngangau jenia Kaparaia jirijiribani jaura nganai.
38 Kulnu jenia wata ngujamanani, nulu wata ngujamaiatimai.
39 Jeruja, ngatata worajai, jigleri ngankanau talpadakala, ja tali pilkieli kaukaubala wata ngandrawalkanau.
40 Pratjana ngumu ja talku pantjiatimai.

15

(Dakani jaura G. D. 11 Trinitatis.)

1 Ngato jurangu tinkari ngankai, ngatata worajai, ngantjani jaura, ninaia ngato jurangu kaukaubana wonti, ninaia jura bakana patana wonti, ninapini jura bakana ngamalkala wapaia,
2 Nunkangundru jura bakana tepi pantjila nganai, jura wonki ngamalkanani, mina jaurali ngato jurangu ninaia kaukaubana wonti, jura wata bakujeli morlalu ngundrani pantjina wonti.
3 Ngangau ngato jurangu ngopera jinkina wonti, mina ngato bakana manina wonti, Christus palina wonti madlentji ngaianandru, worderu jaura worali kaukaubai;
4 Ja tanali ninaia todina wonti, ja Nauja jiritjina tarana wonti ditjini parkulani, worderu jaura worali kaukaubai.
5 Ja Nauja wondraterina wonti Kephangu, ngadani marapratjana ja mandruni
6 Ngadani Nauja wondraterina wonti moria 500 ngatatani pota kulno, tanangundru marapu tepi ngamala wapaia, ja palpa matja turarai.
7 Ngadani Nauja wondraterina wonti Jakobungu, ngadani Apostel worangu.

8 Mili warupotuni ngadani Nauja bakana ngakangu
wondraterina wonti tidari jeri, nau ditji talkuja woljaia
dankanala.
9 Apostel worangu ngani wata talku nganai Apostel tala
ngamalkala, ngangau ngani Godaia mili wolarani tirikari-
paterina wonti.
10 Windri Godaia manjulandru ngani nganai mina ngani
nganai, ja manjula nunkani ngakangu wata baku nganana
wonti, a ai, ngato morla ngankana wonti tanangu prat-
janani, ja wata ngato, a-ai, Godaia manjula ngakangunto.
11 Ngato kara, tanali kara: Jeruja ngaiani jaura jinkiai, ja
jeruja jura morlalu ngundranala.
12 Ngujangujara Christungundru paranani, Nauja
narindru jiritjina wonti, worderu kana palpa jurangu
terti jatai, narila wata jiritjiai?
13 Narila wata jiritjinani, jeruja bakana Christus wata
jiritjina wonti.
14 Christus wata narindru jiritjina wontinani, jeruja
bakana ngujangujara ngaianini kala ngananani, ja bakana
jurani morlalu ngundrani kala nganai.
15 Ngaiani bakana jeruja jedi tinkari ngankanietja nganai
Godaia, ngangau ngaiani tinkari ngankana warai Godani,
Nulia Christus jiritjibana wonti, ninaia Nulia wata jir-
itjibana wonti, narila wata jiritjinani.
16 Narila wata jiritjinani, jeruja bakana Christus wata
jiritjina wonti.
17 Christus wata jiritjina wontinani, jurani morlalu ngun-
drani baku ngananani, ja kararielu jura madlentjani ju-
ranani ngamanani;
18 Jeruja bakana tana, Christungu matja parala wapaia,
tintaterina warai.
19 Ngaiani windri jenipara ngananani, tana nunkangupini
tepini Christungu kalkanani, ngaiani morla wangiwangi
ngananani kanani worupotuni.
20 Karari Christus matja narindru jiritjina wonti, ja ngop-
erala pantjina wonti tanangu, tana mukaturarala wapaia.
21 Jeruja kana kulnundru nari, bakana kana kulnundru
narindru jiritjini nganai.
22 Ngangau worderu Adamangu pratjana paliai, jeruja
bakana Christungu pratjana tepi pantjila nganai.
23 Pratjana tanani wittani; Ngoperala Christus, ngadani
tana, tana Christungu jela nganai, Nauja tikanani;
24 Ngadani mudani, Nulia milila Goda Ngaperani matja
jinkina, ja Nulia kapara pratjana ja ngurula pratjana ja
pirnala pratjana matja teribana.

25 Ngangau Nauja Kapara ngananantо, Nulia talpala
pratjana nunkangu tidnani kuranantulu.
26 Pratjanani ngadani Nulia mudani talpala, ninaia nari,
teribala nganai.
27 Ngangau warupoto Nulia nunkangu tidnani kurana
wonti. Nauja jatanani: Warupoto nunkangu matja kurana,
jeruja kantji kalitakali Naujata, nunkangu Nulia warupoto
kurana wonti.
28 Nunkangu warupoto matja kurana, ngadani bakana
Nauja Ngatamura kuraterila nganai nunkangu, Nulia
nunkangu warupoto matja kurana, ngangau Goda
warupoto ngananantо warupotuni.
29 Mina tanali ngankala nganai, tanali multibanila maniai
kana narini? Kana nari wata jiritjinani, minandru tanali
multibanila maniai kana narini?
30 Minandru ngaiani ditji pratjanani ketjaketjanani
terkai?
31 Ditji pratjanani ngani palila wapaia jurakokaterina
jurangundru, ninaia ngato ngamalkai Kapara ngaiananani
Jesungu Christungu.
32 Ngani kana jeribaka Ephesungu nganti tirini tirimalina
wonti, mina ngato ngamalkai nunkangundru? Narila
wata jiritjinani, ngaiani tajinanto ja tapananto, ngangau
tankubana ngaiani matja nari.
33 Ngamalkaterianau karkarkanandru: „Ngankamalina
madlentji ngamana ngumu tjautjau ngankai.“
34 Tepirianau, ja wata madlentji ngankanau; ngangau
palpali Goda wata ngujamai, jurangu nintaia ngani jenia
jatai.
35 Kulno jatala nganai: Worderu narila jiritjila nganai? Ja
mina palkujeli tana dunkala nganai?
36 Jidni patipatiai! Mina jundru jaupai wata tepi pantjiai,
a-ai, jenia ngopera palinanto.
37 Ja minanina jundru jaupai, jenia wata naupini palku
nganai, nau pantjinanto, a-ai, windri tandra balu, buka
tandra kara tandra nguja pilki kara.
38 Godali nunkangu palku jinkiai, worderu Nauja jertap-
aterina wonti, ja tandra nguja pilki ja pilkini palku pilki ja
pilki.
39 Wata nganti pratjana jeribaka nganai, a-ai, kanaia
nganti pilki, ngantia nganti pilki, paia nganti pilki, paru
nganti pilki.
40 Ja pariwilpaia palku ja mitaia palku parai; tananina
pariwilpaia pirnala nguja pilki nganai, ja tananina mitaia
pilki nganai.

41 Ditji pirnaia mintjini pilki nganai, ja piraia mintjini pilki
nganai, ja ditji wakaia mintjini pilki nganai; ja ditji waka
kulno morla pirna mintjiai kulnuni.
42 Jeruja bakana narila jiritjini nganai. Tanali nina
jaupai puapuarinani, ja Nulia nina jiritjibala nganai wata
puapuarinani.
43 Tanali nina jaupai pirnala panini, ja Nulia nina jir-
itjibala nganai pirnalani. Tanali nina jaupai waltowaltuni,
ja Nulia nina jiritjibala nganai ngurunguruni.
44 Tanali jaupai mungara palku; ja Nulia jiritjibala nganai
jaola palku. Mungaraia palku ngananani, jeruja bakana
jaolaia palku ngananani.
45 Jeruja bakana dakanala parai: „Kana ngoperala, Adam,
pantjina wonti mungara tepia; Adam ngadala tepi ngankani
jaolaia.“
46 Jaolaia palku wata ngopera nganana wonti, a-ai,
mungaraia, ngadani jaolaia.
47 Kana ngoperala mitandru nganai, mita kana; kana
mandrula pariwilpandru nganai.
48 Worderu mitala nganai, jeruja bakana mitala wolara
nganai; ja worderu pariwilpala nganai, jeruja bakana
pariwilpala wolara nganai.
49 Ja worderu ngaiani mitalaia mudla mandrana warai,
jeruja ngaiani bakana pariwilpalaia mudla mandrala
nganai.
50 Jenia ngani jatai, ngatata worajai, palku ja kumari
ngandandariai Godaia milila maratunka manila; bakana
puapuarinali puapuarini panini wata maratunka manila
nganai.
51 Mai! Ngani jaura kurukuru jurangu jatai: Wata nga-
iani pratjana palila nganai, a-ai, Nulia ngaianina pratjana
karitjimalkala nganai.
52 Nurujeli, milkiwirpini kulnuni, wima koko ngadalani.
Ngangau wima koko ngaru maritjila nganai, ja Nulia narila
jiritjibala nganai puapuarini panini, ja Nulia ngaianina
karitjimalkala nganai.
53 Ngangau naupini puapuarini widmaterila nganai pua-
puarini panila, ja naupini narila widmaterila nganai nari
panila.
54 Naupini puapuarini widmaterina warai puapuarini
panila, ja naupini narila widmaterina warai nari panila,
ngadani jaura morlalu pantjila nganai, mina dakanala
parai:
55 „Nari julkana warai kalalu ngankanaia. Nariai, woderi
dilka jinkani? Turujai, woderi kalalu ngankana jinkani?“

56 Naria dilka madlentji nganai, madlentjaia ngurula
jirijiribani jaura nganai.
57 Godani jurakokana nganaiatimai, ngangau Nulia nga-
ianingu kalalu ngankana jinkiai ngaianani Kapara Jesu
Christungundru.
58 Jendrangundruja, ngatata ngantjalu ngakani, ngurun-
guru, taturu, ja poto pirna pantjianau Kaparaia ngankanani
milingeru, ngangau jura milkila, ngankani jurani wata baku
nganai Kaparani.

16

1 Kampanandru kulikirilaia, worderu ngato mili wolarani
Galatiani kuranala, jeruja bakana jura ngankanau.
2 Godaia ditji pratjanani jurangundru pilki ja pilki kuraia-
tinimai ja kampaiatinimai, mina tanali ngundrai, ngangau
kampala wata woninanto ngani matja wokaranani.
3 Ngani matja wokarana, ngato tanana, jura talku
ngundrai, dakani jaurali jinpala nganai, tanali kalumilt-
jamiltjarini jurani Jerusalemia padakananto.
4 Jenia pirna ngananani, ngani bakana palkananto, tana
ngakangu jela palkananto.
5 Ngani jurangu wokarala nganai, ngani Macedoniani
matja palkingana warai; ngangau Macedoniani ngani
palkingala nganai.
6 Jurangu jela ngani ngamala nganai, bakana kilpawirdi
ngamala nganai kara, jura ngakangu jela palkananto, woda-
jeri ngani palkanani.
7 Ngato wata ngantjai karari jurana najila, ngani
wiringanani; ngato kalkai jurangu jela miljaru palpa nga-
mala, Kaparali jenia manuni kuranani.
8 Ngani Ephesungu ngamala nganai Jaolaia ditjielu.
9 Ngangau mana pirna ngakangu piririna warai ngankana
marapuja, ja talpala marapu nganai.
10 Timotheus wokaranani, najianau, nau japanguru ju-
rangu jela nganananto; ngangau Kaparaia ngankana nulu
ngankai, ngakangu jeribaka.
11 Wata kulnujeli nina waka ngundraiatimai! Murlali nina
jinpanau, nau ngakangu wokarananto; ngangau ngatatani
jela ngato nunkangu kalkai.
12 Apollo ngatatandru, ninaia ngato kurukurubana warai,
nauja ngatatani jela jurangu wokarananto, ja nauja karari
wata jertapateriai wokarala; nauja wokarala nganai miljaru
ngumuni.
13 Tepi ngamanau, taturu ngamanau, morlalu ngundrani
materi ngananau, ngurunguru ngananau!

14 Jurani poto pratjana ngantjanani pantjiatinimai.
15 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, jura
Stephanani pungala ngujamai, tana ngoperala nganai Acha-
jani, tana munta ngankaterinala kulikirila ngamalkijirib-
anaia;
16 Bakana jura jenipara kanani wodatarana ngamananto,
ja pratjanani, tanali jela ngankai ja jiglerali ngankai.
17 Ngani mankila wapaia Stephanani ja Fortunatuni ja
Achaikuni wokaranandru, ngangau tana jurangu panini
ngakangu jela ngamana warai.
18 Tanali jaola ngakani ja jurani murlali ngankana warai;
jenipara kana ngujamanimai.
19 Asialali mili wolara pilki pilkieli jurangu mandurini
jaura jinkiai. Jurangu mandurini jaura jinkiai Kaparani
Aquilali ja Priscillali, ja mili wolarali pudlani pungani.
20 Jurangu mandurini jaura jinkiai ngatata pratjanali.
Mandurini jaura jinkimalianimai manatapani kulikirieli.
21 Ngato Paululu jurangu mandurini jaura jinkiai marali
ngakanali.
22 Kulnujeli Kapara Jesus Christus wata ngantjanani, nau
nganaiatimai Anathema. Maran Atha.
23 Kapara Jesuni Christuni manju jurangunto nganaiati-
mai.
24 Ngantjani ngakani jurangu pratjanani nganai Chris-
tungu Jesungu.

Pauluni Dakani jaura II. Korinthalani.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinandru, ja Timotheulu, ngatata, Godaia mili wolarani Korintungu, kulikirila pratjanani jela, tana Achaiani paruparu ngamanani.

2 Manju jurangunto nganaiatimai ja murla Goda ngaianani Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru.

3 Jurakokani nganaiatimai Godani, ja ngaiananaia Jesuni Christuni Ngaperani, kalumiltjamiltjarinaia Ngaperani ja ngankalkani pratjanaia Godani.

4 Nulia ngaianina ngaianini ketjaketjana pratjanani ngankalkai, ngaiani bakana ngurunguru ngananantо tanana ngankalkala, tana pilki ja pilki ketjaketjai, nulupini ngankalkanali, minalinunkanali Godali ngaianina ngankalkai.

5 Ngangau worderu Christuni ketjaketjana pirna nganai ngaianingu, jeruja bakana Christungundru ngankalkani ngaianini pirna nganai.

6 Ngaiani ketjaketjanani, jenia jurani ngankalkanandru ja kulkanandru pantjiai; ngaiani ngankalkani maninani, jenia pantjiai jurani ngankalkanandru, nauja wondrateriai jura manju ngananani tanangupini ketjaketjanani, tananapini bakana ngaiani ketjaketjai, ja ngaianini kalkani nganai jurangundru.

7 Ngangau ngaiani milkila, worderu jura jela ketjaketjana ngamalkanani jeruja bakana ngankalkanani.

8 Ngangau ngaiani wata ngantjai, ngatata worajai, jura ko ngananantо ngaianini ketjaketjanandru, naupini ngaianingu Asiani pantjina wonti, ngaiani pirna ja ngampu parina ketjaketjanala, jeruja ngaiani mararina wonti ngaianini tepindru.

9 Ja muntali ngaiani ngundrana wonti ngaiani palinanto, ngangau ngaiani wata pirna ngundraterinanto, a-ai, Goda pirna ngundrananto, Nulia narila jiritjibai;

10 Nulia ngaianina jenipara nari pirnandru kulkana wonti ja kulkala nganai; nunkangu ngaiani kalkai, Nulia ngaianina bakana morla kulkala nganai.

11 Bakana jura marangokananto ngaianingundru ngatjila, jeruja kana marapujeli jenia potundru, Nulia ngaianingu matja jinkina, pirna jurakokananto.

12 Naupini jurakokaterini ngaianini nganai: Ngaianini
ngara ngaiala tinkari ngankai, ngaiani Godaia kulikirilani
ia talkulani, wata palkuja kirilani, a-ai, Godaia manjulani
nunkangupini mitani wirarina wonti, ja morla pirna ju-
rangu.
13 Ngaiani wata pilki jurangu dakai, windri mina jura
warapai ja bakana ngujamai; ngato kalkai jura mudanajelu
ngujamala nganai.
14 Worderu jura bakana ngaianina ngampu ngujamana
warai, ngaiani jurakokaterini jurani nganai, worderu
bakana jura jurakokaterini ngaianini nganai Kaparaia Je-
suja ditjini.
15 Jenia morlalu ngundranani ngato ngantjana warai,
morla nurujeli jurangu wokarala, jura nakaldra manju
maninanto;
16 Ja jurangu terti palkingananto Macedoniaia, ja
nakaldra Macedoniandru jurangu tikala, ja jura ngana
Judaiaia padakananto.
17 Ngani jenia matja jertapaterinani, ngato tjautjau
ngankana warai kara? Mina ngani jatai, jenia ngani
kana tunkali jatai kara, ngakangu parananto kaukau, ja
pani-pani?
18 Wonki Goda nganai, jaura ngaianini jurangu wata kau
ja pani pantjina warai.
19 Ngangau Godaia Ngatamura Jesus Christus, ninaia
ngaiani jurangu kaukaubana wonti, ngato ja Silvanulu
ja Timotheulu, wata kau ja pani pantjina wonti, a-ai,
nunkangu kau pantjina wonti.
20 Ngangau jeruntjaia Godaia talpadakani jaura nganai,
tanaia nunkangu kau, ja nunkangu Amen nganai, Godani
pirnalaia ngaianingundru.
21 Goda nganai, Nulia ngaianina jurangu jela Christungu
ngurunguru ngankana wonti ja ngaiania wiribana wonti.
22 Nulia bakana ngaianingu malka morlalu kurana wonti,
ja Jaolaia poto ngaianingu ngarani jinkina wonti.
23 Ngato Goda karkala wapaia tinkari ngankanietjani
ngakani mungarani, ngani windri jendrangundruja wata
Korinthangu wokaranala jurana kulkala.
24 Wata ngaiani jurani morlalu ngundranaia kapara
nganai, a-ai, ngaiani jurani mankinaia marangokanietja
nganai; ngangau morlalu ngundranali jura terkala wapaia.

2

1 Ngato muntali jenia ngundrana warai, ngani wata
nakaldra ngaurongaurojeli jurangu wokarananto.

2 Ngangau ngato jurana ngaurongauro ngankanani,
woranana nganai, nulu ngana murlali ngankai, windri
nulu, nina ngato ngaurongauro ngankana warai.
3 Ja jenia ngato jurangu dakana paraia, ngani jurangu
wokaranani, ngato wata ngaurongauro ngamalkananto
tanangundru, tanangundru ngato mankina ngamalkananto;
ngangau ngani jurangu pratjanandru milkila, mankina
ngakani jurani pratjanaia mankina nganai.
4 Ngangau ngaraia ketjaketjanali ja japa pirnali ngato
jurangu milkigildi marapujeli dakana paraia, wata jura
ngaurongauro pantjinanto, a-ai, jura ninaia ngantjana ngu-
jamananto, ninaia ngato morla pirna ngamalkai jurangu.
5 Kulnujeli ngaurongauro ngankana paraia, nulu wata
ngana ngaurongauro ngankana paraia, windri ngalje —
ngato wata nankananto — jurana pratjana.
6 Jenia matja nganai nunkangupini kanani, marapujeli
jenia kalala nunkangu jinkina paraia;
7 Jura kararindru nunkangu morla pirna kalinganantо
ja ngankalkananto, ninapini wata ngaurongauro pirnali
julkananto.
8 Jendrangundruja ngato jurana kurukurubala wapaia,
jura nina ngantjananto.
9 Bakana jendrangundruja ngato jenia dakana paraia,
ngato talkula jurani ngujamananto, jura pratjanani pankiai
kara.
10 Worangu jura kalingai, nunkangu ngato kakana;
bakana ngato kulnuni kalinganani, jenia ngato kalingai
jurangundru Jesuni Christuni mudlani.
11 Satanali ngaianina wata jedibananto; ngangau ngaiani
wata ko nganai, mina nulu ngundrai.
12 Ngani Troangu matja wokarana paraia Christuni ngan-
tjani jaurandru, ja mana ngakangu pirnarina paraia Ka-
parani,
13 Ngani ngakangu jaolani wata ngara ngamana paraia,
ngangau ngato Titus ngatata ngakani wata mankamankana
paraia, a-ai, ngani tanangundru puntina paraia, ja Macedo-
niaia palkana paraia.
14 Godani jurakokana nganaiatimai, Nulia ngaianingu
milingeru kalalu ngankani jinkiai Christungu, ja nunkanaia
ngujamanaia kuli ngumu ngaianingundru wondrateriai piri
pratjanani.
15 Ngangau Christuni kuli ngumu ngaiani nganai Godani
tanangu, tana tepi pantjiai, ja tanangu, tana tintateriai;
16 Palpani naria kuli naria, palpani tepia kuli tepia. Ja
worana nunkangupini ngurunguru nganai?

17 Ngangau ngaiani wata marapuni jeribaka nganai, tanali
Godaia jaura jedibai, a-ai, talkundru ja Godandru Godaia
mudlani ngaiani kaukaubai Christungu.

3

1 Ngaiani nakaldra woniai munta jurakokaterila? Ngaiani
palpani jeribaka jurakokaterini dakani jaura jurangu kara,
jurangundru kara ngamalkananto?
2 Jura dakani jaura ngaianini nganai, ngaianingu ngarani
matja dakana, ninaia kana warupotujeli ngujamai ja wara-
pai.
3 Jura wondraterina warai, jura Christuni dakani jaura
nganai, ngaianini ngamalkijiribanali matja ngankingana,
wata marujeli matja dakana, a-ai, tepia Godaia Jaolali, wata
marda pirrapirrani, a-ai, kana ngaraia pirrapirrani.

(Dakani jaura G. D. 12 Trinitatis.)

4 Jenipara morlalu ngundrana ngaiani ngamalkai Chris-
tungundru Godani.
5 Wata ngaiani ngurunguru nganai minakulno ngundrala
ngaianingundru muntali, a-ai, ngaianini ngurungurula Go-
dandru nganai.
6 Nulupini bakana ngaianina ngurunguru ngankana
wonti Testamenta marraia ngamalkijiribanietja nganala,
wata malkaia, a-ai, Jaolaia, ngangau malkali nari ngankai,
ja Jaolali tepi ngankai.
7 Naria ngamalkijiribani, nina malkali mardani matja
dakana, njiranjirarini ngamalkana wonti, jeruja Israelani
kupa ngandandarina wonti Mosini mudla najila nunkani
mudlaia njiranjirarinandru, nau mudana wonti;
8 Worderu morla Jaolaia ngamalkijiribani njiranjirarila
nganai?
9 Ngangau dikidikibani ngamalkijiribani njiranjirarinani,
worderuntja morla talkulaia ngamalkijiribani pirna njiran-
jirarila nganai.
10 Ngangau njiranjirarina panini njiranjirarini nganai
nunkangupini njiranjirarini morla pirnandru.
11 Ngangau jenipara mina mudai njiranjirarini ngamalka-
nani, jeruja jenipara nauja milingeru parai morla pirna
ngamalkai.

12 Ngangau ngaiani jenia kalkani ngamalkai, ngaiani
manubakupirna nganai.
13 Ja ngaiani wata Mosili jeribaka, nau katieli mudla
nunkani walpadakaterina wonti, Israelani kupali mudani
nunkani wata najinanto, nau mudananto;

14 Tanani tjuru ngurunguru pantjina wonti; ngangau
karari ditjielu naupini kati parai, tanali Testamenta waru
warapanani, ja wata tanangundru kutingai, ngangau Chris-
tungu naupini mudai.
15 A-ai, karari ditjielu, tanali Moses warapanani, wal-
padakani tanangu ngarani parai.
16 Tana Kaparani matja karitjinani, Nulia walpadakani
tanangundru dukarala nganai.
17 Kaparali Jaola nganai; woderi Kaparaia Jaola nganai,
naka kurakani parai.
18 Ngaiani pratjana, dukaranaia mudlali Kaparaia njiran-
jirarini milkitjerini najiai, ngaianina Nulia nunkangupini
mudlani karitjimalkala nganai pirnalandru pirnalaia Ka-
parandru jeribaka, Nauja Jaola nganai.

4

1 Jendrangundruja, ngangau ngaiani ninapini ngamalk-
ijiribanila ngamalkai kalumiltjamiltjarinandru nauja nga-
ianingu matja pantjina, ngaiani wata walturiai,
2 A-ai, ngaiani bakana ninta kurukuru woranala, ja
ngaiani wata kiri tjikatjikani wirariai, bakana wata Godaia
jaura tjautjau ngankai; a-ai, ngaiani morlalulaia tinkari
ngankanali munta wondrateriai kana pratjanaia ngara
ngaialani Godaia mudlandru.
3 Ngantjani jaura ngaianini kurukuru ngananani, jeruja
nauja tanangu kurukuru nganai, tana tintaterila nganai.
4 Tanangu nunkangupini mitaia Godali delkinietjaia tjuru
butju ngankana wonti, tanangu Christuni ngantjani jauraia
pirnalaia praitji wata mintjinanto, naupini Godaia mudla
nganai.
5 Ngangau ngaiani wata ngaianina muntali kaukaubai,
a-ai, Christus Jesus Kapara; ja ngaianina muntali jurani mili
Jesungundru.
6 Ngangau Naupini Goda, Nulia jirijiribana wonti ngalpu-
randru praitji mintjina dunkana tarananto, Naupini bakana
ngaianingu ngarani mintjina wonti Godaia pirnalaia nguja-
manaia mintjinaia Jesuni Christuni mudlani.

(Dakani jaura Bartholomäi ditjini.)

7 Ngaiani ninapini poto pirna mita kokuni ngamalkai,
ngangau ngurulaia manamirila Godandru ngananananto ja
wata ngaianingundru.
8 Tanali ngaianina nguja marapujeli jeniai, ja wata wul-
dru ngankai; ngaianina wurpuru ngankai, ja wata kantji
marariai;

9 Tana ngaianingu tirikaripateriai, ja Nulia ngaianina
wata worani patai; tanali ngaianina wailpai, ja ngaiani wata
tintateriai.
10 Ngaiani milingeru Jesuni nari palkuni wiralkai, ngan-
gau bakana Jesuni tepi palkuni ngaianinani wondrateri-
nanto.

11 Tanalia ngaianina, matja tepi, milingeru naria jinkiai
Jesungundru, ngangau bakana Jesuni tepi ngaianingu naria
palkuni wondraterinanto.
12 Jeruja nari ngaianingu ngankai, ja tepi jurangu.
13 Ngangau ngaiani, ninapini morlalu ngundranaia Jaola
ngamalkai, worderu dakanala parai: „Ngato morlalu ngun-
drana warai, jendrangundruja ngato bakana kaukaubana
warai;“ jeruja bakana ngaiani morlalu ngundrai, jendran-
gundruja ngaiani bakana kaukaubai.
14 Ngangau ngaiani milkila, Nulupini, Nulia Kapara Jesu
jiritjibana wonti, Nulia bakana ngaianina Jesungunto jir-
itjibala nganai, ja jurangu jela terkibala nganai.
15 Jenia pratjana jurangundru pantjiai, ngangau manjula,
nina marapujeli matja marapurina, jurakokana manamiri
ngankananto Godaia pirnalaia.
16 Jendrangundruja ngaiani wata wurpuru pantjiai, a-ai,
tanali ngaianini palku teribanani; jeruja ngaianini kana
marra marrariai ditjini pratjanani.
17 Ngangau ketjaketjana ngaianini, nauja windri karari ja
ngaua nganai, ngaianingu nguralia matia pirnala manamiri
ngankai;
18 Ngangau ngaiani wata ngurutalpana najiai mina kantji
parai, a-ai, nunkangu, mina ngaiani wata najiai; ngangau
mina ngaiani najiai, windri mitawirdi nganai, ja mina
ngaiani wata najiai, ngurali nganai.

5

1 Ngangau ngaiani milkila, Nulia mitaia punga ngaianini
matja wokaribana, ngaiani wotini ngamalkai, nina Godali
matja wotina, jenia punga wata marali wotina, a-ai, nauja
ngurali nganai pariwilpani.
2 Ngangau nunkangupini ngaiani bakana kidakidai, ja
ngaiani wolkareli nganai ninapini punga ngaianini pari-
wilpandru widmaterila,
3 Nulia ngaianina kantji widmanani, ja wata balu manka-
mankanani.
4 Ngangau bakana karari, ngaiani pungani ngananani,
ngaiani kidakidai, ja mankamanka ngaianina patai, ngan-
gau ngaiani wata ngantjai dukaraterila, a-ai, windri miri

widmaterila, ngangau tepieli jenia, mina palini jeri, julkananto.
5 Nulupini, Nulia ngaianina nunkangu matja
ngankingana, Goda nganai, Nulia ngaianingu bakana
Jaolaia poto jinkina warai.
6 Ngaiani milingeru burkanguru nganai, ngangau ngaiani
milkila, ngaiani palkuni ngananani, ngaiani ngandrani
nganai Kaparani;
7 Ngangau ngaiani morlalu ngundranilani palkingai ja
wata najinalani.
8 Ngaiani burkanguru nganai, ja morla ngantjai palkuja
ngandrana wirarila ja kamaneli nganala Kaparani.
9 Jendrania ngaiani jiglerali ngankai, ngaiani ngandrana kara kamaneli kara, ngaiani ngantjalu nunkani
ngananananto.
10 Ngangau ngaiani pratjana Christuni kalala pirini kantjirinanto, warupotujeli maninanto, mina tanali tepieli
ngankana warai, ngumu kara madlentji kara.
11 Ngangau ngaiani Kaparaia japa ngujamai, jeruja ngaiani kana worana karkarkai, ja Godangu ngaiani tinkari
nganai; ngato bakana ngundrai jurangu ngara ngaialani
tinkari nganala.
12 Ngaiani wata nakaldra jurakokaterila nganai, a-ai, jenia
ngaiani jatai jurangu malka jinkila, jura ngaianingundru
jurakokaterinanto tanangu, tana mudlani jurakokateriai ja
wata ngarandru.
13 Ngaiani tjuru pani ngananani, jenia ngaiani Godani
nganai, ngaiani tjurunto ngananani, jenia jurangu nganai.
14 Christuni ngantjanali ngaiania jeniai, ngaiani jenia
matja ngundrana, kulno warupotuja palina wonti, jeruja
warupoto palina wonti;
15 Ja Nauja warupotuja palina wonti, ngangau tepila wata
morla tanangu munta tepirinanto, a-ai, nunkangu, Nauja
tanangu palina wonti ja jiritjina wonti.
16 Jendrangundruja ngaiani kararindru wata morla kulno
ngujamai palkujeli; ngaiani bakana Christus palkujeli ngujamana wonti, karari ngaiani ninaia wata morla (jeruja)
ngujamai.
17 Jeruja, kulno Christungu ngananani, jeruja nau pantjimani poto marra nganai; womalali mudana warai, mai,
pratjana marra pantjina warai.
18 Jenia pratjana Godandru nganai, Nulia ngaianina
nunkangu munta kulnukulnuni ngankana wonti Jesu Christujeli, ja ngaianingu jinkina wonti kulnukulnuni ngamalkijiribani.

19 Worderu Goda Christungu nganana wonti, ja mitala
nunkangu munta kulnukulnuni ngankana wonti, ngangau
Nulia tanangu tanani madlentji wata ngokana wonti, ja
ngaianingu kulnukulnuni ngankanaia jaura kurana wonti.
20 Jeruja ngaiani Christuni mandra nganai, ngangau
Godali ngaianingundru kurukurubai; jeruja ngaiani Chris-
tungundru ngatjiai: Goda ja jura kulnukulnuni pantjianau!
21 Ninaia, Nulia wata madlentji ngujamana wonti, Nulia
ngaianingu ngankana wonti madlentjaia; ngangau ngaiani
Godaia talkula pantjinanto nunkangu.

6

(Dakani jaura Invocavit ditjini.)

1 Ngaiani jelangankanietjali jurana bakana kurukurubai,
jura wata Godaia manjula bakujeli maninanto.
2 Ngangau Nauja jatai: Ngato jidna ditjini ngumuni
ngaranala, ja tepia ditjini ngato jinkangu marangokanala.
Mai, karari ditji ngumu nganai, mai, karari tepia ditji
nganai.
3 Wata ngaiani minakulnuni jinkina wonti dakaterinanto,
ngangau tanali wata ngamalkijiribani ngaianini tjikatjika
ngankananto;
4 A-ai, warupotuni ngaiani wondraterinanto Godaia nga-
malkijiribanietja; manjula marapuni, ketjaketjanani, japali
ngamanani, jupanani,
5 Nandranani, kanjangarini, patijiritjibanani, wariwari-
nani, tepi ngamanani, milja ngamanani,
6 Ninta pirnani, ngujamanani, manjulani, murlali
ngananani, Jaola kulikirini, morlalu ngantjanani,
7 Jaura morlalulani, Godaia ngurungurulani, talkulaia
tirimalinaia potujeli ngunarani ja worangantjuni;
8 Pirna ngundranali ja waka ngundranali, jaura madlent-
jali ja ngumujeli, karkarkanietja jeribaka ja kantji morlalu
ngananani.
9 Kana tulani jeribaka, ja tanali ngaianina ngujamanani;
palini jeribaka, ja mai, ngaiani tepiriai; nandrani jeribaka,
ja wata kantji nari.
10 Ngaurongauroni jeribaka, ja milingeru mankina;
wangiwangini jeribaka, ja marapu poto pirna ngankanani;
mara kala jeribaka, ja warupoto ngamalkanani.

11 Ngaianini mana jurangu piririna warai Korinthala
worajai, ngaianini ngara marurina warai.
12 Jura wata wuldru nganai ngaianingu, jura wuldru
nganai ngarani juranani.

13 Jeruja bakana jura — kupani jeribaka ngato kaukaubai
— kalala ngara marurinanto.
14 Wata tanangu jeribaka pantjianau, tana pita wokara
tulani parumai marlalu ngundrana panieli jelali. Mina
talkulali talkula panini jela ngamalkai? Mina praitjieli ja
ngalpurali jela ngamalkai?
15 Christus ja Belial jeribaka nganai? Mina buru morlalu
ngundranali morlalu ngundrani panini ngamalkai?
16 Worderu Godaia punga ja muramura ngokai? Jura
Goda tepia punga nganai, worderu Goda jatana wonti:
„Ngani tanangu jela ngamala nganai ja wirarila nganai, ja
ngani tanani Goda nganala nganai, ja tana ngakani kana
wolara nganala nganai.
17 Jendrangundruja tanangundru dunkanau ja
pilkiringanau, Kapara jatai, ja wata poto murumuru
karakaranau, ja ngato jurana patala nganai.
18 Ja ngani Ngaperi jurani nganala nganai, ja jura ngata-
mura kanku ja mankara ngakani nganala nganai, Kapara,
warupotuja jirijiribanietja jatai.“

7

1 Ngangau ngaiani jenipara talpadakani jaura ngamalkai,
ngatata ngantjalu, ngaiani kulirkaterinanto palkuja ja jao-
laia murumuru pratjanandru, ja morla kulikiri pantjinanto
japali Godandru.
2 Ngaianina patanau, ngaiani wata kulnuni tjautjau
ngankana warai, ngaiani wata kulno karkarkana warai,
ngaiani wata kulnuni jedibana warai.
3 Wata kalalaia ngani jenia jatai; ngangau ngani ngopera
jatana warai, jura ngaianingu ngarani nganai, jelalu palila
ja jelalu tepirila.
4 Ngato mankina pirna jurangu ngamalkai, ngani pirna
jurakokateriai jurangundru; ngani ngankalkani manamiri
nganai, ngato mankina morla pirna ngamalkai ngaianini
ketjaketjana pratjanani.
5 Ja morlalu, ngaiani Macedoniani matja wokarana, nga-
iani palku wata ngara ngamana paraia, a-ai, tanali nga-
ianina nguja marapujeli jenina paraia; palarani tirimalina,
ngarani japa pirna.
6 Windri Godali, Nulia tanana parinani ngankalkai, nga-
ianina ngankalkana paraia Titus tikanandru;
7 Wata windri nunkani tikanandru, a-ai, bakana nunkan-
gupini ngankalkanandru, nunkangundru nau murlali pan-
tjina paraia jurangundru, nulu ngalingu kaukaubana paraia
jurani wolkareli, jurani burka pirna, jurani jigleri ngankana
ngakangundru, jeruja ngani morla pirna mankina paraia.

8 Ngato jurana bakana ngaurongauro ngankana paraia
dakani jaurali, jendrangundruja ngani wata burkali nganai;
ngani bakana ngopera burkaljerinani — ngangau ngato
najila wapaia, nulupini dakani jaurali jurana windri miljaru
wordu ngaurongauro ngankana paraia —
9 Jeruja ngani karari mankila wapaia, wata jendrangun-
druja, ngangau jura ngaurongauro pantjina paraia, a-ai,
ngangau jura ngaurongauro pantjina paraia madlentjandru
karitjila; ngangau jura ngaurongauro pantjina paraia Go-
dandru, ngaiani jurangu wata madlentji ngankananto.
10 Ngangau ngaurongaurojeli Godandru burkali ngankai
tepia, nunkangundru wata kulno burkali nganai; mitaia
ngaurongaurojeli ngankai naria.
11 Ngangau mai, naupini ngaurongauro pantjinala Godan-
dru, mina jigleri ngankana nulu jurangu ngankana paraia;
ja bakana jurajuralkaterina, ja buljubuljurina, ja japa, ja
wolkareli nganana, ja jigleri ngankana, ja kalala jinkina;
nguja pratjanani jura wondraterina paraia, jura kulikiri
nganai nunkangu.
12 Ngato jenia jurangu dakana paraia wata nunkan-
gundru, nulu tjikatjika ngankana wonti, ja bakana wata
nunkangundru, nauja tjikatjikandru ketjaketjana wonti,
a-ai, jendrania, jurani jiglerali ngankani ngaianingu tinkari
pantjinanto Godangu.
13 Jendrangundruja ngaiani ngankalkani manina paraia
jurani ngankalkanandru; Ngaianini ngankalkanani jela
ngaiani morla mankina paraia Tituni mankinandru, ngan-
gau jura pratjanali ninaia jaola waripana paraia.
14 Ngangau ngani nunkangu jurangundru jurakokaterina
paraia, jeruja ngani wata nintali pantjina warai; worderu
ngaiani pratjana jurangu morlalu kaukaubana parai, jeruja
bakana ngaianini jurakokana Titungu morlalu pantjina
warai;
15 Ja nunkani ngara morla murlali jurangu nganai,
nauja mangatandra wilparinani jurani pratjanaia pankina,
worderu jura ninaia japali ja ngarranali patana paraia.
16 Ngato mankila wapaia, ngani pratjanani burkanguru
nganai jurangu.

8

1 Ngaiani jurangu kaukaubai, ngatata worajai, Godaia
manjula, ninaia mili wolarali Macedoniani maninala,
2 Worderu tanana ketjaketjana marapujeli pirna mankina
paraia, ja tanani wangiwangi pirnani tanali marapu jinkina
paraia poto pirnaia talkulaia.

3 Mina tana ngurunguru nganana paraia, ngato jenia
morlalu kurai, ja morla tanali jinkina paraia muntali,
4 Ja jaura marapujeli tana ngaianingu ngatjina paraia,
ngaiani poto ngumu ja marangokijiribamalini kana ku-
likiria maninanto.
5 Ja wata jeruja, worderu ngaiani ngundrana paraia,
a-ai, tana ngopera Kaparani jinkiterina paraia, ja ngadani
ngaianingu Godaia jertapaterinandru,
6 Jeruja ngaiani Titus kurukurubana warai, worderu nulia
ngopera wonina paraia, jeruja nulia bakana jurangu jenia
poto ngumu mudananto.
7 Worderu jura warupotuni pirna nganai, morlalu ngun-
dranali, ja jaurali, ja ngujamanali, ja jigleri marapujeli,
ja jurani ngantjanali ngaianingu, jeruja jura bakana pirna
nganananto nunkangupini poto ngumuni.
8 Wata jirijiribana jeribaka ngani jenia jatai, a-ai, ngangau
mili wolara pilki jigleri nganai, ngato bakana jurani ngant-
jana wontjananto, nauja talku nganai kara.
9 Ngangau jura ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni
manjula ngujamai, Nauja poto pirna nganana wonti, ja
jurangundru wangiwangi pantjina wonti, jura nunkani
wangiwangindru poto pirna pantjinanto.
10 Ja karari ngani jurangu jatai ngakani ngundrana;
ngangau jenia jurangu ngumu nganai, jura wata windri
ngankana, a-ai, bakana jertapaterina wonina wonti kilpa-
woldra kulnuni ngopera.
11 Karari bakana ngankana mudanau; ngangau worderu
jura manju nganana wonti jertapaterila, jeruja bakana
manju ngananau ngankala nunkangundru, mina jura nga-
malkai.
12 Ngangau jertapaterina pararani, nauja talku nganai,
worderu nulia ngamalkai, wata jeruja, worderu nulia wata
ngamalkai.
13 Wata jendrania, mili wolara pilki ngara ngamananto ja
jura ketjaketjananto, a-ai, pratjana jeribaka ngananananto.
14 Karari miljarani jurani poto manamiri tanani wangi-
wangilani pantjinanto, bakana tanani poto manamiri jurani
wangiwangilani pantjinanto, ngangau pratjana jeribaka
ngananananto.
15 Worderu dakanala parai: „Warle marapu kampana
warai, wata manamiri ngamalkana warai; ja warle ngalje
kampana warai, wata wordu nganana warai.“
16 Godani jurakokana nganaiatimai, Nulia ninapini jigleri
jurangundru Titungu ngarani kurai.

17 Nulia kurukurubani jaurani ngakanani pankina paraia,
ja ngangau nau munta jigleri pirna nganai, nau jurangu
palkana paraia.
18 Ngaiani nunkangu jelali nina ngatata jinpana paraia,
nina mili wolara pratjanali ngantjani jaurani jurakokai.
19 Wata windri jenia, a-ai, nina bakana mili wolarali
kurana paraia ngaianini jelapalkanietja nunkangupini poto
ngumundru, nina ngaiani ngankingai Kaparaia pirnalaia ja
jurani jertapaterinaia.
20 Ja jeruja ngaiani ngandrawalkai, wata kulnujeli nga-
ianingu jaura madlentji jatananto nunkangupini poto pir-
nandru, nina ngaiani ngankingai.
21 Ngangau ngaiani ngundrai mina ngumu nganai, wata
windri Kaparani, a-ai, bakana kanani.
22 Ngaiani pudlangunto ngatata ngaianini jinpana paraia,
nina ngaiani pota marapuni poto marapu jigleri wontjana
wonti, ja nau karari morla jigleri, ngangau nulu jurangu
pirna ngundrai.
23 Ngani Titungundru jatanani kara, nau ngakani ka-
maneli ja marangokanietja nganai jurangu; ngaianini
ngatatandru kara, tana mili wolaraia Apostel nganai ja
Christuni pirnala;
24 Jurani ngantjana, ja ngaianini jurakokaterina juran-
gundru, tanangu wondraterianau, bakana mili wolaraia
mudlani.

9

1 Kana kulikiria marangokijiribanandru ngakangu baku
nganai jurangu dakala.
2 Ngangau ngato juranina jertapaterina ngumu nguja-
mai, nunkangundru ngato jurana jurakokai Macedonialani
jeruja: Achaiala kilpawoldra kulnuni ngopera ngankaterina
wonti; ja jurani jiglerali marapu jigleri ngankana warai.
3 Ngato ngatata worana jinpana paraia, ngaianini ju-
rakokaterina jurangundru wata baku ngananantо nunkan-
gupini potuni, ngangau jura, worderu ngani jatana warai,
matja ngankingana warai.
4 Ngangau Macedoniala ngakangu jela wokaranani kara,
ja tanali jurana wata matja ngankingana mankamankanani,
ngaiani — ngani wata jatananto jura — nintali pantjiati
jendrangupara jurakokanandru.
5 Jeruja ngato ngundrana warai, windri talku nganai,
ngatata kurukurubala, tana ngopera jurangu palka-
nanto, ja tanali ngopera jurani talpadakani poto ngumu
ngankinganantо, nau jurakokani poto jeribaka parananto,
ja wata muntapata poto jeribaka.

(Dakani jaura Laurantius ditjini.)

6 Jenia ngundranau: Warle ngalje jaupai, nulu bakana
ngalje kampala nganai; ja warle marapu jurakokanali
jaupai, nulu bakana marapu jurakokanali kampala nganai.
7 Kulnulu ja kulnulali, worderu nulu ngarali ngundrai,
wata muntapatali kara, wata tjampana ngatjinali kara;
ngangau Godali murlali jinkinipirna ngantjai.
8 Goda ngurunguru nganai, manjula pratjana jurangu
manamiri jinkila, jura poto pratjanani milingeru manamiri
ngamalkananto, ja poto pirnanto ngananananto ngankana
ngumu pratjanaia.
9 Worderu dakanala parai: „Nulia jaupana wonti, Nu-
lia wangiwangini jinkina wonti; nunkani talkula ngurali
parai.“

10 Nulia paua jinkiai jaupanietjani ja buka tajinanto, Nulia
bakana jurani paua marapu ngankala nganai, ja punkibala
nganai jurani talkulaia tandra.
11 Jeruja jura warupotuni poto pirna pantjinanto talkula
pratjanaia, nulia ngaianingundru jurakani ngankingai Go-
daia.
12 Ngangau jenia marangokana wata windri kana ku-
likiria kala manamiri ngankai, a-ai, bakana marapujeli
nunkangundru Goda jurakokala nganai.
13 Ngangau tanali nunkangupini marangokanandru
Goda jurakokala nganai jurani wodatarana ngamanandru,
nunkanali jura jurana dikai Christuni ngantjani jauraia, ja
jurani talku marangokanandru tanangu ja pratjanani;
14 Ngangau bakana tanali jurangundru ngatjiai, ja jurangu
wolkareli nganai Godaia manjulaia manamirindru, nauja
jurangu parai.
15 Godani jurakokana nganaiatimai nunkani poto ngumu
pirnandru.

10

1 Ngato Paululu muntali jurana kurukurubai Christuni
manjulali ja maltieli; ngani milkini jurangu waka nganai,
ja jurangu panini japanguru jurangu.
2 Ngani ngatjiai, ngani wata jurangu terti japanguru
ngananananto, nunkangupini morlalu ngundranani, nunkan-
gundru ngato ngundrai japanguru nganala kana palpani,
tanali ngundrai, ngaiani kana womala jeribaka wirariai.
3 Ngaiani palkuni wirarinani, ngaiani wata palkuni jerib-
aka tirimaliai.

4 Tirimalinaia poto ngaianini wata palkundru nganai,
a-ai, tana Godani ngurunguru nganai wotini ngurunguru
dampuribala.
5 Ja ngundrani, ja bakana mirila, nau miri ngankateriai
Godaia ngujamanani, dakangandrala, ja dupudupu wapal-
kala tjuru pratjana Christuni pankinani;
6 Ja matja ngankingaterina delkini pratjanani kalala
jinkila, jurani pankini matja manamiririnani.
7 Mina mudlani parai jura najiai? Kulnujeli muntali
ngundraterinani, nau Christula nganai, nulu bakana jenia
nakaldra muntali ngundrananto, worderu nau muntali
Christula nganai, jeruja bakana ngaiani.
8 Ngato bakana ngantjanani morla jurakaterila ngaianini
ngurulandru, ninaia Kaparali ngaianingu jinkinala, jurana
wotila ja wata dampuribala, ngani wata nintali pantjila
nganai.
9 Jura wata ngundrananto, ngato ngantjana paraia, jurana
japali ngankala dakani jaurali.
10 Ngangau tana jatai, dakani jaura mati ja ngurunguru;
palkujeli ngamana waltowalto ja jaura wakawaka.
11 Jendralipara ngundrananto, worderu ngaiani dakani
jaurali nganai worita, jeruja bakana ngankanali jurangu
jela.
12 Ngaiani wata ngundrai, tanangu ngokamalila kara
jelarila kara kana palpani, tana munta jurakokateriai;
ngangau tana munta wontjateriai ja pirna ngundrateriai,
tana patipati nganai.
13 Ngaiani wata pirna jurakokaterila nganai, a-ai, nunkan-
gupini wondirani, ninaia Godali ngaianina kurana wonti
jurangu karakararinantulu.
14 Ngaiani wata miri pirna ngutateriai tanangu jeribaka,
tanali jurangu wata karakarariai, ngangau ngaiani Chris-
tuni ngantjani jaurali bakana jurangu wokarana wonti.
15 Ngaiani wata pirna jurakokateriai kana nguruja
ngankanandru, windri ngaiani kalkai, jurani morlalu ngun-
drana punkanani, ngaiani pirna pantjila nganai ngaianini
wondirajelu manamiria,
16 Ja ngantjani jaura bakana tanangupini mitani
kaukaubala jurangu jerankari, ja wata kana nguruja
wondirani, nunkangundru mina matja parai, ngaiani
jurakokaterinanto.
17 Worana jurakokateriai, nauja Kaparani jurakokateriati-
mai.
18 Wata nau ngurunguru nganai, nau munta wondrate-
riai, a-ai, nau, nina Kaparali jurakokai.

11

1 Ngato ngantjai, jura ngalje patipati ngakangundru
patananto. Kau, jura ngana patai.
2 Ngani jurangundru manabakapirna nganai Godaia man-
abakapirnali; ngangau ngato jurana materi kulno tal-
padakana wonti, mankara kulikiri terkibala Christungu.
3 Windri ngani japali nganai, worderu tjutjujeli Eva
jedibana wonti nunkani kirieli, jeruja bakana jurani tjuru
tjautjau pantjiati kulnukulnuni ngundranandru Christuja.
4 Ngangau nau jurangu wokaranani, nulu Jesus pilki
kaukaubanani, ninaia ngaiani wata kaukaubana wonti; jura
kara Jaola pilki maninani, ninaia jura wata manina wonti;
ngantjani jaura pilki kara, ninaia jura wata patana wonti;
jenia jura ngumu patai.
5 Ngato ngundrai, ngani wata pota kulnuni Apostel
pirnani ngadani terkai.
6 Ngani bakana patipati ngananani jaurani, jeruja wata
ngujamanani, a-ai, ngaiani pratjanani tinkari pantjina
warai jurangundru.
7 Ngato madlentji ngankana warai kara, ngangau ngani
munta waka ngankaterina warai, jura pirna pantjinanto?
Ngangau ngato bakujeli Godaia ngantjani jaura jurangu
kaukaubana wonti?
8 Mili wolara pilkindru ngato watawatali manina wonti,
ngangau ngato tanangundru kalala manina wonti jurani
mili nganala; ja ngani jurangu terti kantji ngamanani, ja
wangiwangi ngananani, ngato wata kulno jupana wonti.
9 Ngangau ngakani wangiwangi ngatatajeli manamiri
ngankana wonti, tana Macedoniandru wokarana wonti;
ja warupotuni ngani ngamalkaterina wonti jurana wata
jupala, ja morla ngani ngamalkaterila nganai.
10 Christuni morlalu ngakangu parai, ja jenia jurakoka-
terina ngakani mili wolarali Achaiani wata ngandrawalka-
nanto.
11 Minandru? Ngato jurana wata ngantjai? Goda milkila.
12 Mina ngato ngankai, jenia ngato bakana ngankala
nganai, ngato patani poto tanangu wokaribananto, tanali
ngantjai patani poto ngamalkala, ja nuluka tana jurakoka-
teriai ngaianingu jeribaka ngananananto.
13 Ngangau jenipara jedikantji Apostel ja jedibani
ngankanietja nganai, tana Christuni Apostel karitjimalkate-
riai.
14 Ja wata ngaruparanau, ngangau Satan munta praitjaia
angela karitjimalkateriai.

15 Jeruja wata pirna nganai, bakana mili nunkani talkulaia mili karitjimalkaterinani, tanani mudani tanani ngan kanani jeribaka nganala nganai.

16 Nakaldra ngani jatai: Wata kulnujeli ngundraiatimai ngani patipati nganai; jenia kantji ngananani, bakana patipati jeribaka ngana patanau, ngani bakana ngalje jurakokaterinanto.

17 Mina ngani jatai, ngani wata Kaparani jatai, a-ai, patipati jeribaka, ngangau ngaiani jurakokaterila wapaia.

18 Ngangau marapu palkujeli jurakokateriai, jeruja ngani bakana jurakokaterila nganai.

(Dakani jaura Sexagesimä ditjini.)

19 Jura ngantjai patipatila patala, ngangau jura kiri nganai.

20 Jura patai, kulnujeli jurana watawatali mili ngankanani, kulnujeli jurana julkanani, kulnujeli jurana patanani, kulno jurangu jurakokaterinani, kulnujeli jurana mudla nandranani.

21 Nintali ngani jatai, nunkangu ngaiani waltowalto nganana wonti. Minakulnuni kulno pirna ngundrateriai, — patipatila jeribaka ngani jatai — nunkangu ngani bakana pirna ngundrateriai.

22 Tana Hebräala nganai? Ngani bakana. Tana Israelala nganai? Ngani bakana. Tana Abrahamani ngatamura nganai? Ngani bakana.

23 Tana Christuni mili nganai? — Jirijiri jeribaka ngani jatai — Ngani jenia morla nganai. Ngato morla ngankanala, ngato morla marapu nandrani maninala, ngani morla pota marapu kanjangari pungani ngamanala, pota marapu ngato ngampu nari maninala.

24 Juda kanali ngana pota mara wora marapratjana pota mandrumandru kalitakali kulno wirrieli nandranala;

25 Pota parkulu tanali ngana wirrieli nandrana wonti, pota kulno tanali ngana mardali dakana wonti, pota parkulu ngani bota wokarinani ketjaketjana wonti, ditjini ja tinkani ngani panto pirna mikarani nganana wonti.

26 Pota marapu ngani palkana wonti, ngani ngampu palipalina wonti ngapa kaiarani, ngampu palina wonti watawatali maninietjani, ngampu ngana nandrana wonti Juda kanali, ngampu ngana nandrana wonti kana kojeli, ngampu ngani palina wonti ngura pirnani, ngampu palina wonti pitarani, ngampu ngani palipalina wonti panto pirnani, ngampu ngana jedikantji ngatatajeli nandrana wonti;

27 Pirna ngato ngankana wonti ja wariwarina wonti, pota marapu tepi ngamana wonti, mauali ja tertieli ngani

ngamana wonti, ja pota marapu milja ngamana wonti, kilpali ja balu ngani ngamana wonti.
28 Ja jenia ngato wata ngundrai, mina morla pantjiai: Tanali ditjini pratjanani ngakangu jurboriai, ja ngato manujeli ngundrai mili wolara pratjanaia.
29 Worana walto nganai, ja ngani wata walto pantjiai? Worana tanali karkarkai, ja ngani ngara wata jerkiai?
30 Ngani jurakokaterinanto, ngani ngakani waltowaltundru jurakokaterila nganai.
31 Goda, ngaiananaia Jesuni Christuni Ngaperi, Nauja pirna nganai ngurali, milkila, ngani wata jediai.
32 Damaskuni mitaia kaparaia Aretani ngura najinajibanietja Damaskulaia ngura najinajibana wonti ngana patala.
33 Ja tanali ngana milkiwilpani billieli wotini wondirani palkingalkana ngarina wonti, ja jeruja ngani nunkani marandru kutingana mindrina wonti.

12

1 Jurakokaterina ngakangu wata ngumu nganai; ngani wokarala nganai Kaparaia mudla malkani ja tinkari ngankanani.
2 Ngani kana kulnundru Christungu milkila, ninaia Nulia kilpawoldra marapratjana ja mandruni ngopera (palkunto kara, ngani ko, palku pani kara, ngani ko, Goda milkila) ngaramarla ngankana wonti pariwilpa parkulajelu.
3 Ja ngani nunkangupini kanandru milkila (palkunto kara, palku pani kara, ngani ko, Goda milkila)
4 Nauja ngaramarlarina wonti Paradisini, ja jaura ngarana wonti, jenia ngandandariai jatala, jenia wata kana kulnuni manuni kurala wapaia jatala.
5 Nunkangundru ngani jurakokaterila nganai; ngakangundru munta ngato wata ngantjai jurakokaterila, windri ngakani waltowaltundru.
6 Ngato ngantjanani jurakokaterila, ngani wata patipati nganala nganai, ngangau ngani morlalula jatala nganai; windri ngato ngujawakai, ngangau wata kulnujeli ngakangundru morla pirna ngundrananto, windri mina nulu ngakangundru najiai kara, mina nulu ngakangundru ngarai kara.
7 Ja ngangau ngani wata tinkari ngankana pirnandru pirna ngundrateriai, Nulia ngakangu dilka jinkina wonti palkuni, Satanaia angelali, nulia ngana maramukujeli nandrananto, ngangau ngani wata pirna ngundraterinanto.
8 Nunkangundru ngani Kaparani pota parkulu ngatjina wonti, nauja ngakangundru kutinganto;

9 Ja Nauja ngakangu jatana wonti: Jundru matja nga-
malkai manjulani ngakanani, ngangau ngurula ngakani
waltowaltuni ngurunguru nganai. Jeruja ngato morla
ngantjai jurakokaterila ngakani waltowaltundru, ngangau
Christuni ngurula ngakangu wirinanto.

10 Jendrangundruja ngani murlali nganai waltowaltuni,
jupanani, ketjaketjanani, tirikaripaterinani, jeninani Chris-
tungundru; ngangau ngani waltowalto ngananani, jeruja
ngani ngurunguru nganai.
11 Ngani patipati pantjina warai jurakokaterinandru;
jura ngana nunkangu tertabana warai. Jura ngana ju-
rakokananto, ngangau ngani wata pota kulnuni morla waka
nganai Apostel pirna worangu, windri ngani munta panila
nganai.
12 Apostelaia malka jurangu terti pantjina wonti manjula
pratjanani, malkali ja pirnalali ja ngurulali.
13 Mina nganai, nunkangu jura matja ngadaia terkai mili
wolara nguruni, windri nunkangu kara, ngangau ngato
jurana wata jupana paraia? Ninapini madlentji ngakani
woranau!
14 Mai, pota parkulani ngani matja ngankingaterina
jurangu wokarala, ja ngato jurana wata jupala nganai;
ngangau ngato wata jurani poto wontiai, a-ai, jurana munta;
ngangau ngatamurajeli wata ngaperani ja ngandrini poto
kampananto, a-ai, ngaperali ja ngandrieli ngatamurani.
15 Ngato pirna ngantjai jinkiterila ja warupoto jinkiterila
nganai jurani mungarani; windri jeruntja morla pirna
ngato jurana ngantjanani, jeruntjakali jura ngana ngalje
ngantjanani?
16 Jenia kantji nganananto, ngato muntali jurana wata
jupana paraia; windri ngangau ngani kiri nganai, ngato
jurana kirieli patana paraia.
17 Ngato jurana jupana paraia kulnujeli tanangundru,
tanana ngato jurangu jinpana paraia?
18 Ngato Titus kurukurubana paraia, ja ngatata kulno
nunkangu jela jinpana paraia. Titulu jurana jupana paraia?
Ngaiani wata jaola kulnuni wirarina paraia? Ngaiani wata
tidna kulnuni punpana paraia?
19 Jura nakaldra ngundrai, ngaiani jurajuralkaterinanto?
Godaia mudlani, Christungu ngaiani kaukaubai. Jenia
pratjana pantjiai, ngatata worajai, jurani wotinaia.
20 Ngani japala nganai, ngani wokaranani, ngato jurana
wata jeruja mankamankaiati kara worderu ngato ngant-
jai; ja jura ngana wata jeruja mankamankaiati worderu
jura ngantjai; jatamalina kara, milkirina kara, tiri kara,

ngukingukipaterina kara, kuringulkuterkana kara, manawalkurali jatana kara, wombatjarana kara, tjautjau kara jurangu paraiati.

21 Nakaldra ngani wokaranani, ngakani Godali ngana waka ngankaiati jurangundru, ja ngani tanangundru marapundru, tanali ngopera madlentji ngankana warai ja wata madlentjandru karitjina warai, ngaurongauro pantjiati tanani murumurundru, ja palakantjindru, ja ninta panindru, jenia tanali ngankana warai.

13

1 Pota parkulula ngani jurangu wokarai; poto pratjana tinkari ngankanietja mandruja parkulaia manani kara terkakala nganai.

2 Ngani ngopera matja jatana, ja ngopera jatai, jurangu terti kantji jeribaka pota mandrulani, ja karari wata kantji jurangu, tanangu, tanali ngopera madlentji ngankana warai, ja pratjanani: Ngani nakaldra wokaranani, ngato jurana wata kulkala nganai;

3 Ngangau jura wontjani malka ngamalkananto, Christus ngakangu kaukaubanani, wonki nganai kara; Nauja jurangu wata waltowalto nganai, a-ai, Nauja ngurunguru nganai jurangu.

4 Ja tanali ninaia kunarkuni katibana wonti waltowaltundru, ja Nauja tepiriai Godaia ngurulandru. Bakana ngaiani waltowalto nganai nunkangu, windri ngaiani tepirila nganai Godaia ngurulandru jurangu.

5 Jura munta wontjaterianau, jura morlalu ngundrai kara; munta winpaterianau. Jura wata muntali ngujamai kara, Jesus Christus jurangu nganai? Jura wata waltowalto ngananani kara.

6 Ngato ngundrai, jura ngujamala nganai, ngaiani wata waltowalto nganai.

7 Ngaiani Godani ngatjiai, jura wata madlentji ngankananto, wata jendrania, ngaiani ngurunguru wondraterinanto, a-ai, jura ngumu ngankananto, ja ngaiani waltowalto jeribaka ngananananto.

8 Ngaiani ngandandariai minakulno morlalulani ngankala, a-ai, windri morlalundru.

9 Ngaiani mankila wapaia, ngaiani waltowalto ngananani, ja jura ngurunguru; ngangau jendrangundruja ngaiani ngatjila wapaia, jura ngankingaterinanto.

10 Jendrania ngato ninapini dakai jurangu kantji panini, ngangau ngato jurangu kantji, ngato wata ngakani tjerkara

patananto nunkangupini ngurungurulandru, ninaia Ka-
parali ngakangu jinkina wonti wotinaia ja wata dampurib-
anaia.
11 Morla, ngatata worajai, mankianimai, manamiririanau,
ngankalkijiribamalianimai, kulnukulnuni ngundralkijiriba-
malianimai, murlarilkijiribamalianimai, jeruja murlaia ja
ngantjanaia Goda jurangu nganala nganai.
12 Mandurini jaura jinkimalianimai manatapamalini ku-
likirieli.
13 Kulikirila pratjanali jurangu mandurini jaura jinkiai.
14 Kaparaia Jesuni Christuni manjula, ja Godaia ngantjani,
ja Jaola kulikiria jelarini jurangu pratjanani nganaiatimai!

Pauluni Dakani jaura Galatalani.

1 Paululu, Apostel wata kanandru, bakana wata kana
kulnujeli, a-ai, Jesu Christujeli, ja Goda Ngaperali, Nulia
ninaia narindru jiritjibana wonti,
2 Ja ngatata pratjanali, tana ngakangu jela nganai, mili
wolaraia Galatiani.
3 Manjula jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda
Ngaperandru ja ngaianani Kapara Jesu Christungundru,
4 Nauja munta jinkiterina wonti ngaianani madlentjan-
dru, Nulia ngaianana kulkananto nunkangupini miljaru
madlentjandru Godaia ja ngaiananaia Ngaperaia jertapa-
terinandru,
5 Nunkangu pirnala nganaiatimai milingeru ja ngurali.
Amen!
6 Ngani ngaruparai, ngangau jura walto nganai, tanali
jurana karkarkanani nunkangundru, Nulia jurana karkana
wonti Christuni manjulani, ngantjani jaura pilkia,
7 Ja wata pilki parai; windri palpa naka nganai, tanali
jurana tjautjau ngankai, ja jertapateriai Christuni ngantjani
jaura karitjimalkala.
8 Bakana ngaiani kara, angela kulno pariwilpandru kara,
jurangu ngantjani jaura pilki kaukaubanani nunkangu,
ninaia ngaiani jurangu matja kaukaubana, nunkangu kalala
madlentji pantjiatimai.
9 Worderu ngaiani ngopera jatana wonti, jeruja bakana
ngani karari nakaldra jatai: Kulnujeli jurangu ngantjani
jaura pilki kaukaubanani nunkangu, ninaia jura matja
manina, nunkangu kalala madlentji pantjiatimai.
10 Ngato karari kana kara Goda kara ngakangu murlali
ngankai? Ngato ngantjai kara, kanani murlali ngamala?
Ngato ngantjanani kanani murlali ngamala, ngani wata
Christuni mili ngananani.
11 Ngato jurangu tinkari ngankai, ngatata worajai, naupini
ngantjani jaura, ninaia ngato kaukaubala wapaia, wata
kana nguja jeribaka nganai.
12 Ngangau bakana ngato ninaia wata kana kulnundru
manina wonti ja kiririna wonti, a-ai, Jesuni Christuni tinkari
ngankanali.
13 Jura ngarana warai, worderu ngani waru Juda kana
ngujangujarani wirarina wonti, worderu ngani Godaia mili
wolarani pirna tirikaripaterina wonti, ja tanana piltjaru
ngankana wonti,

14 Ja worderu ngani Juda kana ngujangujarani morla
pirnarina wonti ngampu marapuni ngakani marduni, ngan-
gau ngani morla pirna jigleri nganana wonti ngakanaia
ngaperaia jirijiribani jaurandru.
15 Jendranguta Godali ngantjana wonti, Nulia ngana
tjirimalkana wonti ngandri palkundru, ja karkana wonti
manjulali nunkanali,
16 Ngakangu Ngatamura nunkani tinkari ngankala, ninaia
ngato kana koni kaukaubananto; ja nurujeli ngato wata
palkuni ja kumarani jela ngankamalina wonti;
17 Ngani bakana wata Jerusalemia tarana wonti tanangu,
tana ngakangu ngopera Apostel ngananala, a-ai, ngani
Arabiaia palkana wonti, ja nakaldra Damaskuja tikana
kurana wonti.
18 Kilpawoldra parkulani ngadani, ngani Jerusalemia
tarana wonti Petrus najila, ja nunkangu jela ngani ditji
marapratjana ja mara wora ngamana wonti.
19 Apostel kulno morla ngato wata najina wonti, windri
Jakobus Kaparaia ngatata.
20 Mina ngato jurangu dakala wapaia, mai, jenia ngani
Godaia mudlani jatai, ngani wata jediai.
21 Ngadani ngani Syria ja Cilicia mitani wokarana wonti.
22 Judaia mili wolarali Christungu ngana mudla wata
najina wonti;
23 Tanali windri ngarana wonti: Nulupini, nulu nga-
ianangu ngopera tirikaripaterinala, karari morlalu ngun-
drani kaukaubai, ninaia nulu ngopera piltjaru ngankanala;
24 Ja tanali Goda jurakokana wonti ngakangundru.

2

1 Kilpawoldra marapratjana ja mandru mandruni
ngadani, ngani nakaldra Jerusalemia tarana wonti
Barnabas jelalu, ja ngato bakana Titus wapalkana wonti.
2 Ngani tarana wonti tinkari ngankana kulnundru,
ja tanangu ngantjani jaura kurana wonti, ninaia ngato
kaukaubai kana koni; pilki ngato ninaia kurana wonti
kaparani, ngani wata baku mindriai kara, mindrina warai
kara.
3 Tana bakana wata Titus, nau ngakangunto ngananala,
ja Griekala nganai, jupana wonti, karuwalila pantjinanto.
4 Jenia pantjina wonti jedikantji ngatatandru, tana
watawatali wirina wonti, ngaianini kurakani ngulukala, ni-
naia ngaiani ngamalkai Christungu Jesungu, tanali ngaiania
mili ngankananto.

5 Tanangu ngaiani wata ditji wordu ngadatikana wonti,
ngaiani tanangu pankinanto; ngangau ngantjani jauraia
morlaluta ngurunguru jurangu parananto.
6 Tanangundru, tana kapara nganana wonti — mina
kana tana nganana wonti jenia ngakangu baku nganai,
ngangau Godali wata kana mudla ngundrai — ngakangu
tanali kaparali wata ngujangujara pilki jinkina wonti.
7 A-ai, tanali matja najina, ngato ngantjani jau-
rali karuwalila panini manina wonti, worderu Petrulu
karuwalilali.
8 (Ngangau Naupini, Nauja Petrungu ngurunguru
nganana wonti Apostel ngamalkijiribanani karuwalilaia,
Nauja bakana ngakangu ngurunguru nganana wonti kana
koja.)
9 Ja tanali manjula matja ngujamana, ninaia ngato
maninala, Jakobulu ja Kephali ja Johannili, tanana tanali
mardapantja ngundrana wonti, ngakangu ja Barnabangu
jelarini mara ngunari jinkina wonti, jeruja ngali kana koni,
ja tanali karuwalilani wapananto.
10 Ngali windri wangiwangila ngundrananto, jenia ngani
matja jigleri nganana ngankala.
11 Petrus Antiochiani matja wokaranani, ngato nunkangu
mudlani tjakakana wonti, ngangau tana nunkangu
ngulkuterkanala.
12 Ngangau nau morla ngopera, Jakobuni mili
wokaranani, nulu kana koni jela tajina wonti; tana matja
wokaranani, nau kutingana wonti ja pilkiringana wonti
japali tanangundru, tana karuwalilandru.
13 Ja nunkangu jela bakana Juda kana palpa morla jelju-
jeljurina wonti, jeruja tanali bakana Barnabas parumana
wonti tanani jeljujeljundru,
14 Ngato matja najina, tana wata palto talkuni wirariai
ngantjani jauraia morlalulani, ngani Petrungu pratjanani
mudlani jatana wonti: Jidni, jidni Juda kana ngananani, ja
kana ko jeribaka ngamanani, ja wata Juda kana jeribaka,
minandru jundru kana ko tertabai, Juda kana jeribaka
ngamala?
15 Ngaiani matja Juda kana, ja wata kana madlentji kana
kondru,
16 Ngangau ngaiani milkila, kana wata talku pantjila
ngana, jirijiribani jauraia ngankanandru, a ai, windri
morlalu ngundranandru Jesungu Christungu, jeruja ngaiani
bakana Jesungu Christungu morlalu ngundrana wonti,
jeruja ngaiani talku pantjinanto morlalu ngundranali Chris-
tungu, ja wata jirijiribani jauraia ngankanandru; ngangau

jirijiribani jauraia ngankanandru wata kana kulno talku pantjila nganai.
17 Ngaiani wontinani Christungu talku pantjila, ja munta kana madlentji ngamanani, jeruja Christus madlentjaia mili nganai, a-ai.
18 Ngangau ngato jenia, mina ngato tampuribana warai, nakaldra wotinani, jeruja ngani munta dankaranietja wondrateriai.
19 Ngani jirijiribani jaurali jirijiribani jaurani palina warai, ngangau ngani Godani tepirinanto; ngani Christungunto kunarkuni katila wapaia.
20 Ngani tepi nganai, ja wata morla ngani, a-ai, Christus ngakangu tepi nganai. Mina ngani karari palkuni tepiriai, jenia ngani tepiriai morlalu ngundranali Godaia Ngatamurani, Nulia ngana ngantjana wonti ja munta ngakangu jinkiterina wonti.
21 Ngato Godaia manjula wata worarai; ngangau talkula jirijiribani jaurali wokaranani, Christus baku palina wonti.

3

1 Jura Galatala worajai, warle jurana kunki manina warai, jura morlalutani wata pankinanto? Jurangu milkini ngato Jesus Christus kunarkula kurana wonti.
2 Ngato ngantjai windri jenia jurangundru ngujamala: Jura Jaola jirijiribani jauraia ngankanandru maninala kara, morlalu ngundranaia kaukaubanandru kara?
3 Jeruja patipati jura nganai? Jura Jaolali matja wonina, jura palku tunkali mudananto?
4 Jeruntjaia jura bakujeli ketjaketjana warai? Ja jenia baku ngananani!
5 Nulupini, Nulia jurangu Jaola jinkiai ja pirnala jurangu ngankai, Nulia jenia ngankai jirijiribani jauraia ngankanandru kara, morlalu ngundranaia kaukaubanandru kara?
6 Worderu Abrahamali Godani ngundrana wonti, ja Nulia jenia nunkangu talkulani ngokana wonti.
7 Jeruja ngujamanau, tana morlalu ngundranandru nganai, tana Abrahamani ngatamura nganai.
8 Ngangau Godaia jaurali jenia ngopera najina wonti, Godali morlalu ngundranali kana ko talku ngankala nganai; jeruja Nulia Abrahamangu talpadakani jaura jinkina wonti: „Jinkanalalani kana ko warupoto murlali pantjila nganai.“
9 Jeruja tana, tana morlalu ngundranandru nganai, murlali pantjila nganai morlalu ngundranali Abrahamali jela.
10 Ngangau jeruntja jirijiribani jauraia ngankanandru nganai kalalani ngamai; ngangau dakanala parai: „Kalala

madlentji nunkangu, nau wata pratjanani wodatarana ngamai, mina jirijiribanaia dakanilani dakanala parai, jenia ngankala.“

11 Morlalu nganai: Jirijiribani jaurali wata kulno talku pantjiai Godani; ngangau kana talku morlalu ngundranali tepirila nganai.

12 Jirijiribani jaura wata morlalu ngundranandru nganai, a-ai, warle ninaia ngankai, nau jendralia tepirila nganai.

13 Christulu ngaianina jirijiribani jauraia kalalandru burungankana wonti, ngangau Nauja munta ngaianingu kalala pantjina wonti, ngangau dakanala parai: „Kalala madlentji nunkangu, nau pitani warukai.“

14 Ngangau kana koni Abrahamanani murlaia poto wokarananto Christungu Jesungu, ngaiani Jaolaia talpadakanala maninanto morlalu ngundranali.

(Dakani jaura G. D. 13 Trinitatis.)

15 Ngatata worajai, kana jeribaka ngani jatai: Wata kulnujeli ngurunguru nganai kanaia testamenta dukarala, nau matja dantjamana, minakulno ngokala kara.

16 Abrahamangu Nulia talpadakani jaura jinkina wonti ja kupani nunkanani. Wata Nauja jatai: Kupa worani, marapuni jeribaka, a-ai, kulnuni, kupani jinkanani, Naupini Christus nganai.

17 Jenia ngani jatai: Testamenta kulno, nina Godali ngopera dantjamana wonti Christungu, jirijiribani jaura, nauja kilpawoldra 430 ngadani matja jinkina, wata walto ngankai, talpadakani jaura teribala.

18 Ngangau maratunka jirijiribani jaurali wokaranani, jeruja wata morla talpadakani jaurali. Godali ninaia Abrahamangu talpadakani jaurali manjulandru jinkina wonti.

19 Mina jirijiribani jaurali ngankananto? Dankaranandru Nulia ninaia ngokana wonti, ngatamura wokaranantulu, nunkangu talpadakani jaura pantjina wonti, ja angelali ninaia kurana wonti tertietjaia marali.

20 Tertietja wata kulnuja tertietja nganai; Goda kulno nganai.

21 Jirijiribani jaura Godaia talpadakani jaurani nganai? Aai. Ngangau jirijiribani jaura kulno jinkinani, nauja ngurunguru nganai tepi ngankala, jeruja talkula morlalu jirijiribani jaurandru wokarala nganai.

22 Windri Godaia jaurali warupoto madlentjani ngurunguru ngankana wonti, ngangau talpadakani jaura morlalu ngundranali Jesungu Christungu pantjinanto tanangu, tanali morlalu ngundrai.

(Dakani jaura kilpawoldra marra ditjini.)

23 Windrila morlalu ngundrani wokarananto, jirijiribani jaurali ngaianina ngamalkana wonti kanjangarila jeribaka morlalu ngundranaia, nauja tinkari pantjinanto.

24 Jeruja jirijiribani jaura ngaianini ngankinganietja nganana wonti Christungu; ngangau ngaiani morlalu ngundranali talku pantjinanto.

25 Morlalu ngundrani matja wokaranani, ngaiani wata morla ngankinganietjani nganai.

26 Ngangau jura pratjana Godaia kupa nganai morlalu ngundranali Christungu Jesungu.

27 Ngangau jura pratjana, jura multibanila manina wonti Christungu, jura Christus widmaterina wonti.

28 Ninkida wata Juda kana ja wata Griekala nganai; wata mili ja wata kurakanila; wata materi ja wata widla; ngangau jura pratjana Kulno nganai Christungu Jesungu.

29 Jura Christuni ngananani, jeruja jura bakana Abrahamani ngatamura nganai, ja maratunka maninietja talpadakani jaurandru.

4

(Dakani jaura Jesu dankani ditji Godaia ditjini kulno ngadani.)

1 Ngani jatai: Jeruntja ditji maratunka maninietja kupa nganai, nau milini jeribaka nganai, ja kantji warupotuja kapara nau nganai;

2 A-ai, nau najinajibanietjani ja ngamalkanietjani ngamai, nunkangupini ditjielu, nina ngaperali kurana warai.

3 Jeruja bakana ngaiani, ngaiani kupa ngananani, ngaiani jirijiribani jaurani dupudupu nganana wonti.

4 Ditji matja wokaranani, Godali Ngatamura nunkani jinpana wonti, Nauja widlandru dankana wonti, ja Nulia ninaia jirijiribani jauraia ngalpani kurana wonti,

5 Nulia tanana, tana jirijiribani jaurani ngalpani ngamanani, dukarana burungankananto, ngaiani kupalali maninanto.

6 Ngangau jura ngatamura nganai, Godali Ngatamuraia Jaola ngaianini ngarani jinpana wonti, nulupini karkai: „Abba, Ngaperiai!“

7 Jeruja jidni wata morla mili nganai, a-ai, ngatamura. Jidni ngatamura ngananani, jeruja bakana Godaia maratunka maninietja Christungundru.

8 Jendranguta, jura Goda wata ngujamana wonti, jura
tanangupini Godani wodatarana ngamana wonti, tana jenia
wata kantji nganai;
9 Karari, jura Goda matja ngujamana, morla talku, Godali
jurana matja ngujamana, minandru jura nakaldra karitjiai
jirijiribani jaura wangiwangini ja waltowaltuni, ja ngantjai
tanangu nakaldra wodatarana ngamala?
10 Jura ditji ja pira ja miljaru ja kilpawoldra ngundrai;
11 Ngani japali nganai jurangundru, ngato bakujeli ju-
rangu matja ngankana warai kara.
12 Ngakangu jeribaka pantjianau, ngangau ngani jurangu
jeribaka nganai, ngatata worajai, ngani jurangu ngantjai,
jura ngana wata ngaurongauro ngankana warai;
13 Jura milkila, ngato palkuja waltowaltundru jurangu
ngopera ngantjani jaura kaukaubana wonti,
14 Ja jura ngana, wontjanilandru ngakangu, palkuni wata
waka ngundrana wonti ja wata ngirkibana wonti, a-ai, jura
ngana Godaia angela jeribaka patana wonti, Christus Jesus
jeribaka.
15 Worderu murlali pirna jura jendranguta nganana
wonti. Ngato jurangu morlalu kurai, jenia wata ngandan-
darinani, jura jendranguta jurani milki dukaraterinala ja
ngakangu jinkinala.
16 Ngani jendrangundruja talpala jurani pantjina warai,
ngangau ngani jurangu morlaluta jatana wonti?
17 Tanali jurangundru wata ngumu manabakapirna
ngankai, a-ai, tanali ngantjai jurana puntibala, jura tanan-
gundru manabakapirna ngankananto.
18 Manabakapirna ngumu nganai, jenia ngumuni
milingeru pantjinani, ja wata windri, ngani jurangu jela
ngananani.
19 Ngakani kupa worajai, tanangundru ngato nakaldra
dankani ketjaketjana ketjaketjai, Christus jurangu mudla-
malka pantjinantulu.
20 Ngato ngantjai karari jurangu jela ngamala, ja ngakani
ngaiala karitjimalkala; ngangau ngani wurpuru nganai
jurangundru.

(Dakani jaura Lätare ditjini.)

21 Ngakangu jatanau, jura jirijiribani jauraia ngalpani
jertapateriai ngamala, jura jirijiribani jaura wata ngarai?
22 Ngangau dakanala parai: Abrahamali ngatamura man-
dru ngamalkana wonti; kulno widlala milila, ja kulno
kurakanilali.
23 Nau widlala milila palkujeli kantji patana wonti; ja nau
kurakanilali talpadakani jaurali.

24 Nulupini minakulno wondrai; ngangau jenia Testa-
menta mandru nganai. Kulno Sinai mardawonpandru,
milieli dankanaia, naupini Hagar nganai.
25 Ngangau Arabiala Sinai mardawonpa Hagar dikai, ja
jeribaka nganai nunkangupini Jerusalem karari, ngangau
nau mili nganai nunkani kupanto.
26 Jerusalem miri kurakanila nganai; ja naupini nga-
iananaia pratjanaia ngandri nganai.
27 Ngangau dakanala parai: Mankiau ngameriai, jundru
wata dankai; jurakokau ja karkau, jundru wata mandran-
tju pantjiai. Ngangau ngameri morla kupa ngamalkai
nankangu, nandru noa ngamalkanani.
28 Jura, ngatata worajai, Isaakani nguja nganai; tal-
padakani jauraia kupa.
29 Worderu jendranguta, nau palkujeli dankana wonti,
nunkangu, nau jaolali dankana wonti, tirikaripaterina
wonti; jeruja bakana karari.
30 Mina Godaia jaura jatai? „Mili widla nankani
ngatananto narrau, ngangau mili widlaia ngatanajeli wata
maratunka maninanto kurakanilaia ngatanajeli jela.“
31 Jeruja, ngatata worajai, ngaiana wata mili widlaia
ngatani nganai, a-ai, kurakanilaia.

5

1 Christulu ngaianana kurakana wonti kurakanilaia. Ngu-
runguru terkanau, tanali jurana nakaldra mili wokara
pitaia pataiati.
2 Mai, ngani Paulus jurangu jatai; Jura karuwalila pantji-
nani, Christus jurangu baku ngananani.
3 Ngato kana pratjanani nakaldra tinkari ngankai, tana
karuwalila pantjinani, tana wilpa nganai jirijiribani jaura
pratjana ngankala.
4 Jura Christungundru puntina warai, jura jertapaterinani
jirijiribani jaurali talku pantjila; manjulandru jura purina
karuwana warai.
5 Ngaiana Jaolani wolkareli kalkai talkulaia kalkani mor-
lalu ngundranali.
6 Ngangau Christungu Jesungu karuwalila kara
karuwalila pani kara ngurunguru nganai minakulno
ngankala, a-ai, windri morlalu ngundranali, nulia
ngantjanali ngankai.
7 Jura ngumu mindrina wonti. Warle jurana ngan-
drawalkana warai morlalulani wata pankinanto?
8 Naupini karkarkana wata nunkangundru nganai, Nulia
jurana karkana wonti.

9 Pulkurutjeribani buka ngaljejeli buka tjanka pratjana
pulkurutjeribai.
10 Ngato Kaparani morlalu ngundrai jurangundru, jura
wata pilki ngundrala nganai. Nulia jurana tjautjau
ngankana warai, kalala nunkani manila nganai, worananau
nganai kara.
11 Ngatata worajai, ngato bakana karari karuwalila
kaukaubanani, minandru tana ngakangu kararielu tirikari-
pateriai? Jeruja bakana kunarkuja kintjakintjarina mudana
warai.
12 Tana bakana tapatapa ngankaterinanto, tanali jurana
patijiritjibai!
13 Ngangau Nulia jurana karkana wonti kurakanaia,
ngatata worajai, windri ngamalkaterianau, jura kurakanali
wata palkuni piri jinkinanto, a-ai, ngantjanali mili nganki-
jiribamalianimai.
14 Ngangau jirijiribani jaura pratjana jaura kulnujeli
manamiri pantjiai nunkangu: Ngurala jinkani ngantjamai
jidni munta jeribaka.
15 Jura matamalinani ja tajimalinani; ngamalkaterianau
jura julkamaliati.

(Dakani jaura G. D. 14. Trinitatis.)

16 Ngani jatai: Jaolani wirarianau, jeruja jura palkuja
milkirina wata ngankala nganai.
17 Ngangau palku milkiriai Jaolani, ja Jaola palkuni;
ngangau pudla dilpamaliai; jeruja jura wata ngankananto,
mina jura jertapateriai.
18 Jaolali jurana tertabanani, jura wata jirijiribani jaurani
ngalpani nganai.
19 Palkuja ngankana tinkari nganai jenia: Pinta wokarib-
ana, palakantji, murumuru, ninta nguru ngamana,
20 Muramurani wodatarana ngamana, kunki manina,
kalakalarilkijiribamalina, jatamalina, mandrakarua, tiri,
mudlawariwari, puntibana, delkina, ngukingukibaterina,
nari ngankana,
21 Parawarala tapana, mirantjatieli tajina, ja jenia
morla: tanangu madlentji marapundru ngani jurangu jatai,
worderu ngani jurangu ngopera jatana wonti; tanali jenia
ngankanani Godaia milila wata maratunka manila nganai.
22 Jaolaia tandra nganai: Ngantjana, mankina, murla,
manju, murlali, ngumula, talku ngundrana, malti, kulikiri
ngamana.
23 Tanangupini wata jirijiribani jaura nganai.
24 Tanapini Christungu nganai, tanali palku matja ku-
narkuni katibana warai nunkani madlentjanto ja milkiri-
nani jela.

(Dakani jaura G. D. 15. Trinitatis.)

25 Ngaiana Jaolali tepi ngamanani, ngaiana bakana Jaolani
wirarinanto.
26 Wata ngaiana pirna ngundraterina baku wontinanto
junka ngankijiribamalila ja kalakalarilkijiribamalila.

6

1 Ngatata worajai! Kana kulno mangapunkujeli
tjikatjikarinani, jeruja juranina, ngangau jura Jaolandru
nganai, maltieli talku ngankanau; ja jidni munta
ngamalkateriau, bakana jidni wontjanilani wiriati.
2 Juditji waltijiribamalianau, jeruja jura Christuni jirijirib-
ani jaurani pankila nganai.
3 Kulnujeli ngundranani minakulno nganala, windri nau
panila nganai, nau munta jedibateriai.
4 Kana pilkipilkieli ngankana nunkani winpananto; jeruja
nau windri munta pirna ngundraterila nganai, ja wata
kulno nguruni.
5 Ngangau pilki ja pilkieli juditji nunkani mandrala
nganai.
6 Ja warle ngujangujara maniai Godaia jaurali, nulupini
ngumula pilki ja pilki jinkinanto nunkangu, nulu nunkangu
ngujangujara jinkiai.
7 Wata jedibaterianau, kanali Goda wata ngirkibala
nganai; ngangau mina kanali jaupai, jenia nulu bakana
kampala nganai.
8 Warlenulu nunkani palkuni jaupai, nulu palkundru
tintaterina kampala nganai; ja warlenulu Jaolani jaupai,
nulu Jaolandru tepi ngurali kampala nganai.
9 Ngaiana wata walturinanto ngumu ngankala, ngangau
ditji talkuni ngaiana kampala nganai, ngaiana wata waltur-
inani.
10 Jendrangundruja karari, ngangau ngaiana ditji nga-
malkai, ngaiana ngumu ngankananto warupotuni, ja morla
pirna morlalu ngundranaia pungalani.

11 Najianau! Dakani malka pirnali ngato jurangu dakana
warai marali ngakanali.
12 Jeruntjaiali ngantjai ngumu wondraterila palkuni,
tanali jurana jupai karuwalila pantjila, tanali tanangu
Christuni kunarkundru wata tiri karipaterinanto.
13 Bakana karuwalila wata jirijiribani jaurani pankiai,
a-ai, tanali windri ngantjai, jura karuwalila pantjinanto,
tana jurani palkundru jurakokaterinanto.
14 Ngakangu worita nganaiatimai jurakokaterila, win-
dri ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni kunarkundru,

nunkangundru ngakangu mita warupoto ja ngani mitani
kunarkuni katiai.
15 Ngangau Christungu Jesungu karuwalila kara
karuwalila pani kara minakulno nganai, a-ai, pantjimani
kana marra:
16 Ja jeruntjaia nunkangupini malkani wirarinani,
tanangu murla ja kalumiltjamiltjarina nganaiatimai Godaia
Israelani.
17 Kararindru wata kulnujeli ngana jupaiatimai, ngangau
ngato Jesuni tjinpiri ngakangu palkuni mandrai.
18 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni manjula ju-
rangu jaolani nganaiatimai, ngatata worajai! Amen.

Pauluni Dakani jaura Ephesalani.

1 Paululu Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinandru, kulikirilani, tana Ephesungu ngamai, ja tanali
Christungu Jesungu morlalu ngundrai.
2 Manju jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani Ngaperandru, ja Kapara Jesu Christungundru.

(Dakani jaura Thomas ditjini.)

3 Jurakokana nganaiatimai Godani ja ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni Ngaperani, Nulia ngaianana murlali
ngankana wonti Jaolaia murlalali pratjanali pariwilpani Christungundru,
4 Worderu Nulia ngaianana nunkangu kalkalkana wonti, windrila mita pantjimanani, ngaiana kulikiri ja madlentji
pani nganananto nunkangu mudlani:
5 Ja Nulia ngaianana ngantjanali ngopera kurana wonti nunkani kupaia Jesu Christungundru nunkangu, nunkanaia
jertapaterinaia ngantjanandru,
6 Nunkani manjula pirnalaia jurakokanaia, nunkanali Nulia ngaianana manju ngankana wonti Ngantjaluni;

7 Nunkangundru ngaiana kulkani ngamalkai kumarali nunkanali, jenia nganai madlentjaia kalingana, nunkani
manjulaia poto pirnandru,
8 Ninaia Nulia ngaianangu pirna nangana wonti kirilani ja ngujamanani pilki ja pilkini;
9 Ja Nulia ngaianangu nunkanaia jertapaterinaia kurukurula tinkari ngankana wonti nunkani ngantjanandru,
ninaia Nauja munta kuraterina wonti,
10 Tanali ninaia kaukaubananto, miljaru matja manamiri pantjina, ngangau Nulia warupoto Christungu mangatandra
kulnuni ngokananto, mina pariwilpani ja mina mitani nganai nunkangu.
11 Nunkangundru ngaiana maratunka poto manina wonti, ngangau Nulia ngaianana ngopera kurana wonti nunkani
kuraterinandru, Nulia warupoto ngankai nunkanaia jertapaterinaia ngundranandru,
12 Ngaiana nganananto nunkanaia pirnalaia jurakokanaia; ngaiana ngopera kalkana wonti Christungu,
13 Nunkangundru bakana jura jaura morlalu matja ngarana, jurani kulkanaia ngantjani jaura, nunkangundru
bakana jura morlalu ngundrana wonti, ja talpadakani jauraia Jaola kulikirieli malka morlalu manina wonti,

14 Naupini ngaiananaia maratunkaia mindrani poto
nganai potuja kupaia kulkanaia, nunkani pirnalaia ju-
rakokanaia.
15 Jendrangundruja bakana ngato, ngato matja ngarana
jurani morlalu ngundranandru Kapara Jesungu, ja jurani
ngantjanandru kulikiri pratjanani,
16 Wata mudai jurangundru jurakokala, ja ngato jurana
ngundrai ngakani ngatjinani,
17 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni Godali, pir-
nalaia Ngaperali jurangu kirilaia ja tinkari ngankanaia
Jaola jinkinanto, ninaia munta ngujamala,
18 Jurani ngaraia milki tjenmara nganananto, jura ngu-
jamananto, mina nunkanina karkanaia kalkana nganai,
ja mina nunkanina maratunka poto pirnaia pirnalaia ku-
likirini nganai;
19 Ja mina nunkanina ngurulaia pirnala pirna nganai nga-
ianangu, ngaiana morlalu ngundrai, nunkanina ngurulaia
pirnalaia ngankanandru,
20 Ninaia Nulia ngankana wonti Christungu, Nulia ninaia
narindru jiritjibana wonti, ja ninaia nunkangu ngunarani
ngamipana ngarina wonti pariwilpani,
21 Kapara pratjanani, ja ngurulani ja pirnalani ja ka-
parani, ja tala pratjanani, tanali tanana dikai, wata win-
dri nunkangupini mitani, a-ai, bakana nunkangu, nau
wokarananto.
22 Ja warupoto Nulia nunkangu tidna ngalpani kurana
wonti, ja ninaia warupotuja mangatandra kurana wonti
mili wolarani,
23 Tanapini nunkani palku nganai nunkanaia manamirila,
Nulia warupoto warupotuni manamiri ngankai.

2

1 Bakana jurana, jura nari nganana wonti dankaranali ja
madlentjali juranali,
2 Tanangupini jura warula wirarina wonti nunkangupini
mitaia miljarani, ja ngaralanaia ngurulaia kaparani pank-
inani, nunkanaia jaolani, nulia karari ngankai delkinietjaia
ngatamurani,
3 Tanangupini bakana ngaiana warula wirarina wonti
kana womalaia milkirinani, jeruja ngaiana kana womalaia
ja ngundranaia jertapaterina ngankana wonti, ja tiria kupa
dankanandru nganana wonti nguruni jeribaka,
4 Windri Godali, Nauja poto pirna nganai kalumiltjamilt-
jarinani, nunkani ngantjana pirnandru, minalinunkanali
Nulia ngaianana ngantjana wonti,

5 Ngaianana, ngaiana dankaranali matja nari, Christungu
jela tepi ngankana wonti. (Manjulali jura tepi pantjina
warai),
6 Ja Nulia ngaianana nunkangu jela jiritjibana wonti ja
jela pariwilpani kurana wonti Jesungu Christungu,
7 Nulia miljarani, nau wokarai, nunkanaia manjulaia poto
pirna manamiri ngaianangu wondrananto maltieli Jesungu
Christungu.
8 Manjulali jura tepi pantjina warai morlalu ngundranali,
ja jenia wata jurangundru, a-ai, Godaia jinkini poto nauja
nganai,
9 Wata ngankanandru, ngangau wata kulno jurakokateri-
nanto.
10 Ngangau ngankani nunkani ngaiana nganai, Nulia
ngaianana pantjimana wonti Christungu Jesungu ngankana
ngumuja, tanana Godali ngopera ngankingana wonti, nga-
iana tanangu wirarinanto.
11 Jendrangundruja mangatandra wilparianau, jura
warula kana ko palkujeli nganana wonti, ja karuwalila,
marali matja pantjina, jurana karuwalila pani dikana wonti,
12 Jura jendranguka miljarani Christus pani nganana
wonti, Israelalani nguralani worita ja talpadakanaia Testa-
menlani tula, kalkani pani ja Goda pani mitani ngamana
wonti.
13 Karari jura, warula matja worita nganana, Christungu
Jesungu karakara wokarana warai Christuni kumarali.
14 Ngangau Nauja murla ngaianani nganai, Nulia wulana
kulnuni ngankana wonti, ja wondiri terti wokaribana
wonti,
15 Ngangau Nulia nunkani palkujeli talpala walto
ngankana wonti, jenia nganai jirijiribani jaura, Nulia wu-
langundru kana marra kulno nunkangu pantjimananto, ja
murla ngankananto;
16 Ja Nulia wulana murlali ngankananto Godangu palku
kulnujeli kunarkujeli, ja talpala nari ngankana wonti
nunkangu;
17 Ja Nauja wokarana wonti ja murla kaukaubana wonti,
jurangu worita ja murla tanangu karakara;
18 Ngangau nunkangundru ngaiana mana walto nga-
malkai Ngaperaia Jaola kulnuni.

(Dakani janra Philippuni ja Jakobuni ditjini.)

19 Jeruja jura wata morla tula ja ngandrani nganai, a-ai,
kulikiria jelangurala ja Godaia pungala,
20 Matja wotina Apostelaia ja Prophetaia wondirani,
nunkani marda kapara Jesus Christus munta nganai,

21 Nunkangupini wotini pratjana matja ngokana, ja
punkai Godaia punga kulnuja, nauja kulikiri nganai, Ka-
parani,
22 Nunkangu Nulia bakana jurana wotina ngokai Godaia
pungaia Jaolani.

3

1 Jendrangundruja ngato Paululu Jesuni Christuni kanjan-
garila nganai, jurangu kana koni.
2 Jura matja ngaranani Godaia manjulaia ngamalkijirib-
anandru, ninaia Nulia ngakangu jinkina wonti jurangu.
3 Worderu Nulia ngakangu ngaramarlali tinkari
ngankana wonti kurukurula, worderu ngato ngopera
ngalje dakana warai;
4 Jura jenia warapanani, jura ngujamananto ngakani
ngujamana Christuni kurukurulani.
5 Ninaia Nulia kanaia witta pilkini wata tinkari ngankana
wonti kanaia ngatamura worangu, worderu Nulia ninaia
karari tinkari ngankana warai nunkani Apostel ja Propheta
kulikirini Jaolali:
6 Kana ko jelamaratunkaia maninietja nganai, ja palku
kulnurina ja talpadakanaia jelali maninietja Christungu
Jesungu ngantjani jaurali.
7 Nunkanipini mili ngani pantjina wonti Godaia manju-
laia jinkini potundru, ninaia Nulia ngakangu jinkina wonti
nunkanaia ngurulaia ngankanandru.
8 Ngakangu, ngani morla waka nganai kulikiri pratjanani,
Nulia ninapini manjula jinkina wonti, kana koni Christuni
poto pirna manamiri kaukaubala;
9 Warupoto tjenmara ngankala, mina kurukurulaia nga-
malkijiribani nganai, nauja kurukuru nganana wonti ngu-
ralindru nunkangupini Godani, Nulia warupoto pantjimana
wonti Jesu Christujeli.
10 Ngangau karari kaparali ja ngurulali pariwilpaia ngal-
pani ngujamananto mili wolarali Godaia kirila pilki ja pilki,
11 Worderu Nulia ngurali jertapaterina wonti, ninaia
Nulia kantji ngankana wonti Christungu Jesungu ngaianani
Kaparani;
12 Nunkangupini ngaiana mankina ngamalkai, ja mana
walto murlali morlalu ngundranali nunkangu.

(Dakani jaura G. D. 16 Trinitatis.)

13 Jendrangundruja ngani ngatjiai, ngani wata walturi-
nanto ketjaketjanani ngakanani jurangu, ngangau jenia
jurangu pirnala nganai.

14 Jendrangundruja ngani pantja ngakani ngarila wapaia
ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni Ngaperani,
15 Nunkangundru warupoto, mina ngaperi ngamalkai
pariwilpani ja mitani tala ngamalkai,
16 Nulia jurangu nunkani pirnalaia poto pirnandru jin-
kinanto ngurulani ngurunguru pantjila Jaolali nunkanali
kanani mandrani,
17 Christus morlalu ngundranali jurangu ngarani nga-
mananto, jura ngantjanani kaparararinanto ja ngurungururi-
nanto,
18 Jura kulikiri pratjaterinani jela ngurunguru pantjinanto
patala, mina maru ja wirdi ja mikari ja miri nganai,
19 Ngujamala Christuni ngantjana, nauja morla pirna
nganai ngujamanani warupotuni, jura Godaia manamirieli
pratjanali manamiri pantjinanto.
20 Ja nunkangu, Nauja ngurunguru nganai morla pirna
ngankala warupotuni, mina ngaiana ngatjiai kara ngundrai
kara nunkangupini ngurujeli, nunkanali Nulia ngaianangu
ngankai.
21 Nunkangu pirnala nganaiatimai mili wolarani Chris-
tungu Jesungu nguja warupotuja nguralindru nguralia!
Amen.

4

(Dakani jaura G. D. 17 Trinitatis.)

1 Ngato kanjangarilali Kaparani, jurana kurukurubala
wapaia, jura talku wirarinanto jurani karkanani, minalin-
unkanali Nulia jurana matja karkana,
2 Waka ngundraterinali ja malti pratjanali, ja manjujeli
jura mandramalinanto ngantjanani.
3 Ja jigleri ngananau Jaolaia kulnuni ngamalkala murlaia
karanali.
4 Palku kulno ja Jaola kulno, worderu Nulia jurana bakana
karkana wonti jurani karkanaia kalkani kulnuja;
5 Kapara kulno, morlalu ngundrana kulno, multibanila
kulno;
6 Goda kulno ja Ngaperi warupotuja, Nauja warupotuni
miri ja warupotuni jela ja warupotuni nganai.

7 Pratjanani ngaianangu Nulia jinkina wonti manjula,
worderu Christuni jinkini kurana wonti.
8 Jendrangundruja Nauja jatai: „Nauja miri tarana wonti
ja kanjangarila dupudupu wapalkana wonti ja kanani poto
jinkina wonti.“

9 Jenia: „Nauja tarana wonti“ wondrai, Nauja bakana
ngarina wonti mita pirini ngarinalu.
10 Nauja matja ngarina Naupini nganai, Nauja bakana
tarana wonti morla miri pariwilpa pratjanani, Nulia
warupoto manamiri ngankananto.
11 Ja Nulia muntali jinkina wonti palpa Apostel, palpa
Propheta, palpa ngantjani jaura kaukaubanietja, palpa
ngamalkanietja, palpa ngujangujara jinkinietja nganala,
12 Kana kulikiri ngankingala ngankani ngamalkijirib-
anaia, Christuni palkuni wotinaia.
13 Ngaiana pratjana wokaranantulu morlalu ngundrana
kulnuja ja Godaia Ngatamuraia ngujamanaia, ja materi
pirnaia, ja Christuni manamirila pirnaia.
14 Ngaiana wata morla kupa jeribaka ngananantо, tanana
ngujangujara watarali pratjanali wijawijabai ja tertabai
kanaia jedibanali ja tjautjauja kirieli karkarkanaia.
15 A-ai, ngaiana morlalu ngananantо ngantjanani ja poto
warupotuni punkananto nunkangu, Nauja mangatandra
nganai, Christus;
16 Nunkangundru palku warupoto ngumu ngokana
ja manduribana warai marangokijiribamalini pratjanali,
worderu buru pilki ja pilkieli ngankai palku pirnarinanto
nunkani wotinaia ngantjanali.
17 Jenia ngani jatai, ja Kaparani morlalu kurai, jura
wata morla wirarinanto kana koni jeribaka tanani tjuru
tjautjauni;
18 Tanani tjuru ngalpuru nganai, tana Godaia tepini
worita nganai kondru, nauja tanangu parai, ja tanani ngara
ngurungurundru.
19 Tana burka pani pantjina wonti, ja tjikatjikani jinkite-
rina wonti murumuru pratjana ngankala ngukingukipateri-
nani.
20 Jura wata jeruja Christus kiririna wonti.
21 Jura nunkangundru matja ngarana ja nunkangundru
matja ngujangujara manina, worderu morlalula Jesungu
nganai.

(Dakani jaura G. D. 19 Trinitatis.)

22 Jura dukaraterianau, worderu jura warula wirarina
wonti, kana womala, nauja jedibanaia milkirinali munta
taripateriai;
23 Ja marraribaterianau Jaolali jurani tjuru,
24 Ja kana marra widmaterianau, ninaia Godali nunkangu
jeribaka pantjimana wonti talkuni ja kulikirini morlalulaia.

25 Jendrangundruja jedi jaura woranau, ja jaura morlalu
jinkimalianimai pratjanani ngurulani, ngangau ngaiana
pratjaterina palku buru nganai.
26 Wata kuterianau, ja wata madlentji ngankanau; jura
wata kuterinanto ditji wirinantulu.
27 Bakana wata piri jinkianau kutjini.
28 Warle ngopera kurieli maninala, wata morla
kurieli maninanto, a-ai, nulu marali nunkanali ngumu
ngankananto, nulu muntali ngamalkananto wangiwangini
jinkila.

29 Jaura tunka wata jurani manandru dunkananto, a-ai,
windri wotinaia mina ngumu nganai, nulu manjula jinki-
nanto ngaranietja worangu.
30 Ja wata Jaola kulikiri ngaurongauro ngankanau,
nunkanali jura matja dantjamana kulkani ditjia.
31 Kaldri, ja tirijiritjina, ja tiri, ja maritjina, ja ngirkibana
pratjana jurangundru woranau madlentji pratjanani jela.
32 Murlali ngamangamaranau, kalumiltjamiltjarilkijiriba-
malianimai, madlentji worijiribamalianimai, worderu
bakana Godali jurangu Christungu kalingana wonti.

5

(Dakani jaura G. D. Oculi.)

1 Jeruja Godangu karipaterini pantjianau kupa ngantjalu
jeribaka.
2 Ja ngantjanani wirarianau, worderu bakana Christulu
jurana ngantjana wonti, ja munta jinkiterina wonti nga-
ianangundru jinkiterini poto ja poto ngumu Godani kuli
ngumuja.
3 Palakantji ja murumuru pratjana ja ngukingukibaterina
jurangu wata talarinanto, worderu jenia kana kulikirini
talku nganai.
4 Jeruja bakana wata ninta pani ja jildini ja kangirini,
jenia wata ngumu nganai, a ai, morla ngumu jurakokana.
5 Ngangau jenia jura milkila, palakantjieli kara, murumu-
rujeli kara ngukingukibaterinietjali kara, nau muramurani
wodatarana ngamai, wata maratunka ngamalkai Christuja
ja Godaia mililani.
6 Wata kulnujeli jurana jedibananto jaura bakujeli; ngan-
gau jendrangundruja Godaia tirila delkinietjaia ngatamu-
rani wokarai.
7 Wata tanani kamaneli pantjianau!
8 Jura warula ngalpuru nganana wonti, ja karari jura
praitji nganai Kaparani.

9 Praitjaia kupa wirarianau! Ngangau praitjaia tandra
ngumu pilkipilki ja talku ja morlalu nganai.

10 Ja wontjanau mina Kaparali ngantjai.
11 Ja wata jelarianau ngalpuraia ngankanani, tanali tan-
dra pani mandrai, a-ai, tanangu kalakalarianau!
12 Ngangau mina tanali kurukuru ngankai, jenia bakana
ninta nganai jatala.
13 Jenia pratjana, minani dikidikibani parai, praitjali
tinkari ngankai; ngangau pratjana, mina tinkari nganai,
praitji nganai.
14 Jendrangundruja dakanala parai: „Tepiriau jidni
mukaetja, ja narindru jiritjiau, jeruja Christus jinkangu
mintjila nganai.“

(Dakani jaura G. D. 20 Trinitatis.)

15 Jeruja najianau, worderu jura talku wirarinanto, wata
kana patipatini, a-ai, kana kirini jeribaka.
16 Ja ditjini juranani jigleri ngananau, ngangau ditji
madlentji nganai.
17 Jendrangundruja wata ko, a-ai, kiri pantjianau, mina
Kaparaia jertapaterina nganai.
18 Ja wata wainali parawaranau, jura tjikatjika pantjiati,
a-ai, manamiri pantjianau Jaolali.
19 Ja ngankamalianau psalmali ja jurakokani wimali ja
Jaolaia wimali, ja wonkanau ja jadijadibanau Kaparani
jurani ngarani;
20 Ja milingeru jurakokanau warupotundru Goda ja
Ngaperi, ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni talani.
21 Ja wodatarana ngamalkijiribamalianimai Christungun-
dru japali.

22 Jura widla, jurani materani wodatarana ngamanau
Kaparani jeribaka.
23 Ngangau materi widlaia mangatandra nganai, worderu
bakana Christus mili woloraia mangatandra nganai, ja
Nauja palkuja Kulkanipirna nganai.
24 Worderu mili wolara Christungu wodatarana ngamai,
jeruja bakana widla tanani materani, warupotuni.
25 Jura materi, jurani widla ngantjanau, worderu bakana
Christulu mili wolara ngantjana wonti ja munta tanangu
jinkiterina wonti.
26 Nulia tanana kulikiri ngankananto, Nulia tanana matja
kulirkana warai multibani ngapali jaurani.
27 Nulia nunkangu munta mili wolara ngumu terk-
ibananto murumuru pani ja karpakarpa pani, ja jenipara

pilki kara pani, a-ai, tana kulikiri ja madlentji pani ngamananto.
28 Jeruja bakana materi wilpa nganai tanani widla ngantjala, tanani palku munta jeribaka. Warle widla nunkani ngantjai, nau munta ngantjateriai.
29 Wata kulnujeli pota kulno nunkani palkuni kalakalarina wonti, a-ai, nulu nunkangu buka jinkiai ja ngumu ngamalkai, worderu bakana Christulu mili wolara,
30 Ngangau ngaiana nunkanaia palkuja buru nganai, nunkani palkundru ja nunkani mokundru.
31 Jendrangundruja kana kulnujeli ngaperi nunkani ja ngandri nunkani worarala nganai ja widlani nunkanani ngokala nganai, ja pudla palku kulno nganala nganai.
32 Naupini kurukurula pirna nganai; ngani jenia jatai Christungundru ja mili wolarandru.
33 Bakana jura pratjana pilki ja pilkieli, widla nunkani jeruja ngantjananto munta jeribaka. Widla materandru japali nganananto.

6

1 Jura kupa worajai, jurani ngaperani ja ngandrini pankianau Kaparani; ngangau jenia talku nganai.
2 Ngaperi jinkani ja ngandri jinkani pirna ngundramai, nauja jirijiribani jaura ngopera nganai talpadakani jaurali:
3 Jidni tepi ngumu ngamananto, ja jidni juri mitani ngamananto.
4 Ja jura ngaperi worajai, jurani kupa wata dilpanau tiria, a-ai, tanana kiri ngankanali ja Kaparaia kurukurubanali pirna ngankanau.
5 Jura mili worajai, palkuja kaparani juranani pankianau japali ja ngaranali juranaia ngaraia kulnongundranali Christungu jeribaka,
6 Wata windri milkini ngankanau kana murlali ngankala jeribaka, a-ai, Christuni milieli jeribaka Godaia jertapaterina ngankanau ngarali,
7 Ja manjujeli mili ngananau Kaparani jeribaka, ja wata kanani,
8 Ngangau jura milkila, minakulno kulnujeli ngumu ngankanani kara, nulu ninaia nakaldra manila nganai Kaparandru, nau mili nganai kara kurakanila kara.
9 Ja jura kapara worajai, jenia bakana jura tanangu ngankanau, ja dikidikibani jaura woraranau, ngangau jura milkila, jurani ja tanani Kapara pariwilpani nganai, ja Nulia wata kana mudla ngundrai.

(Dakani jaura G. D. 21 Trinitatis.)

10 Ngatata ngakani worajai, ngurungururianau Kaparani
ja ngurulani nunkanani.
11 Godaia tirimalini poto widmaterianau, jura tataura
terkananto kutjia tampanani;
12 Ngangau ngaiana wata windri palkuni ja kumarani
tirimalinanto, a-ai, kaparani ja ngurulani, nunkangupini
ngalpuraia mita kaparani, tjikatjikaia kutji worani
ngaranani.
13 Jendrangundruja Godaia tirimalini poto patanau, jura
ditjini madlentjani ngurunguru terkananto, ja pratjana
kalalu ngankananto ja terkananto.
14 Jeruja terkanau, jurani kapa matja ngampina morlalu-
lali, ja matja widmaterina talkulaia marda katieli,
15 Ja tidnani tidnaputa murlaia ngantjani jaurali matja
ngankingana,
16 Tanangu marapuni morlalu ngundranaia piramara
patanau, nunkanali jura ngurunguru ngananantо kutjia
turukalti palimala,
17 Ja tepia kapuluru patanau, ja Jaolaia mardakirra,
naupini Godaia jaura nganai.

18 Ja milingeru ngatjianau warupotuja ngatjinali ja
karkanali Jaolani, ja tepi ngamanau wonki pirnali ja ngatji-
nali kana kulikirini pratjanandru.
19 Ja ngakangundru, Nulia ngakangu jaura jinkinanto
ngani mana piririnani manubakujeli kaukaubala ngantjani
jauraia kurukurula,
20 Nunkanipini mandra ngani nganai kanjangarini, ngato
nunkangu manubakujeli kaukaubananto, worderu ngani
jatananto.
21 Jura ngujamananto, worderu ngani ngamala wapaia,
ja mina ngato ngankala wapaia, jenia pratjana jurangu
Tychikulu kaukaubala nganai, nauja ngatata ngantjalu ja
mili talku nganai Kaparani.
22 Ninaia ngato jendrania jurangu jinpana warai, jura
ngujamananto worderu ngaiani ngamai, ja nulia jurana
ngara ngankalkananto.
23 Murla ngatata worani ja ngantjana morlalu ngun-
dranali Goda Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru.
24 Manjula tanangu pratjanani nganaiatimai, tanali Ka-
para ngaianani Jesus Christus ngurali ngantjai! Amen.

Pauluni Dakani jaura Philippalani.

1 Paululu ja Timotheulu, Jesuni Christuni mili, kulikirini
pratjanani Christungu Jesungu tana Philippungu ngamai,
najinajibanietjani ja marangokijiribamalinietjani jela.
2 Manjula jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda nga-
ianani Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru!

(Dakani jaura G. D. 22. Trinitatis.)

3 Ngato Goda ngakani jurakokala wapaia, jeruntjaia pota
ngato jurana ngundrai,
4 Ja ngani milingeru ngatjinali ngakanali jurangu prat-
janandru mankinali ngatjiai,
5 Jurani jelarinandru ngantjani jauraia, ditji ngoperandru
kararielu,
6 Ja ngato morlalu ngundrai, Nulupini, Nulia ninaia
ngankana ngumu jurangu wonina wonti, ninaia bakana
mudala nganai Jesuni Christuni ditjielu.
7 Jenia talku nganai ngakangu, jeruja jurangu pratjanan-
dru ngundrala, ngangau ngato jurana pratjana ngakangu
ngarani ngamalkai, ngangau jura dupudupuni ngakanani ja
jurajuralkaterini ja morlalu kuranani ngantjani jaurandru,
ngakani manjulaia jelalimaninietja nganai.
8 Ngangau Goda ngakani tinkari ngankanietja nganai,
worderu wolkareli ngani nganai jurangu Jesuni Christuni
ngarani.
9 Ja ngani ngatjiai, jurani ngantjana morla ja morla poto
pirna pantjinanto ngujamanani ja milkila pantjinani,
10 Jura wontjananto mina morla ngumu nganai, ngangau
jura talku ja madlentji pani nganananto Christuni ditjini,
11 Talkulaia tandra manamiri, nauja Jesu Christungundru
pantjiai Godaia pirnalani ja jurakokanani.

12 Ngato ngantjai jura ngujamananto, ngatata worajai,
worderu pirna ngakani ngamanandru ngantjani jaura
marurina warai,
13 Jeruja dupudupu ngakani Christungundru tinkari pan-
tjina warai julja pungani ja tanangu nguru pratjanani;
14 Ja ngatata marapujeli Kaparani, ngakani dupudupun-
dru murlali pantjina warai, wontjai, morla pirna ja japan-
gurujeli jaura kaukaubala.
15 Palpali bakana kirinajinandru ja jatamalinandru; pal-
pali ngumu ngundranali Christungundru kaukaubai.

16 Tanali Christus kaukaubai mudlawariwarieli wata
talku, ngangau tanali ngundrai ketjaketjana kurala ngakani
dupudupuni;

17 Tanalipini ngantjanali, ngangau tana milkila, ngani
ninkida ngamala wapaia ngantjani jauraia jurajuralkanan-
dru.

18 Worderu? Mangini pilki ja pilkini tanali Christus
kaukaubanani, tjautjaujeli kara talkujeli kara, nunkangun-
dru ngato mankila wapaia ja mankila nganai,

19 Ngangau ngani milkila, jenia ngakangu tepia pantjila
nganai jurani ngatjinandru, ja Jesuni Christuni Jaolaia
jinkinandru.

20 Worderu ngani jertapateriai ja wolkareli kalkai, ngani
panilani nintali pantjila nganai, a-ai, japanguru pirnali,
worderu milingeru jeruja bakana karari, Christus pirna
pantjinanto ngakangu palkuni, tepieli kara, narieli kara.

21 Ngangau tepi ngakangu Christus nganai, ja palina
morla manina;

22 Ngani morla tepi ngamanani palkuni, jeruja ngakangu
ngankanaia tandra parai; ja mina ngato kalkalkananto
ngato wata kaukaubai.

23 Pudlalipini ngana jeniai: Ngato ngantjai puntila ja
Christungu jela ngamala, jenia morla ngumu nganai;

24 Windri palkuni ngamana morla ngumu nganai jurangu.

25 Ja jenia morlalu ngundrana ngani milkila, ngani nga-
mala nganai jurani morlalu ngundranaia ja mankinaia;

26 Ngangau jurani jurakokaterina pirna ngananantо
Christungu Jesungu ngakangu, ngani nakaldra jurangu
wokarala tikanani.

27 Christuni ngantjani jaurani pankinani wirarianau,
ngato wokaranani ja jurana najinani kara, worita nga-
manani jurangundru ngaranani kara, jura jaola kulnuni
terkala wapaia, ja mungara kulnujeli tirila wapaia ngant-
jani jauraia morlalu ngundranandru;

28 Ja jura panilani japali pantjinanto talpalandru, jenia
tanangu tintaterinaia malka nganai, ja jurangu murlaia
malka, ja jenia Godandru;

29 Ngangau Nulia jurangu manjula jinkina warai Chris-
tungundru, wata windri nunkangu morlalu ngundrananto,
a-ai, bakana nunkangundru ketjaketjananto.

30 Jeruja jura ninapini tirimalina ngamalkai, ninaia jura
ngakangu najina wonti, ja karari ngakangundru ngarai.

2

1 Kurukurubana Christungu, ja ngantjanaia ngankalkana,
ja Jaolaia jelaribana, ja ngaraia ngantjana, ja kalumiltjamilt-
jarina jurangu ngananani,
2 Jeruja mankini ngakani manamiri ngankanau, jura
manukulnuni nganananto, ngantjana kulnuni, mungara
kulnuni, ngundrana kulnuni,
3 Wata mudlawariwarini ja wata jurakokaterinani, a-ai,
waka ngundraterinali,
4 Kulnujeli nguruni morla pirna ngundrananto muntali.
(Dakani jaura Palma ditjini.)
5 Jura jeruja ngundranau worderu Jesu Christulu bakana.
6 Naupini munta Goda jeribaka nganana wonti, ja jenia
wata watawatali ngundrana wonti manila Goda jeribaka
ngamala,
7 A-ai, Nauja munta kala ngankaterina wonti, ja mili
jeribaka pantjina wonti, ja kana jeribaka dankana wonti,
ja kana mudla jeribaka mankamankana wonti.
8 Nauja munta waka ngankaterina wonti, ja wodatarana
ngamana wonti narielu, kau, kunarkuja narielu.
9 Jendrangundruja Godali ninaia bakana pirna ngankana
wonti, ja ninaia tala kulno jinkina wonti, nauja morla pirna
nganai talani warupotuni.
10 Jesuni talani pantja warupoto buruna ngarinanto pari-
wilpani ja mitani ja mitani ngarinalu,
11 Ja tali warupotujeli dikananto: „Jesus Christus Kapara
nganai Godaia Ngaperaia pirnalaia.“

12 Jeruja, kamaneli ngantjalu, worderu jura milingeru
pankina warai, wata windri ngani jurangu jela nga-
manani, a-ai, bakana karari morla, ngani worita ngananani,
ngankanau jura tepi pantjinanto japali ja ngarranali.
13 Ngangau Goda nganai, Nulia jurangu ngankai jertapa-
terina ja ngankana, nunkani ngumulandru.
14 Pratjana ngankanau buljubulju panieli ja mangan-
gankana panieli,
15 Jura madlentji pani ja kulikiri Godaia kupa talku
pantjinanto nguja kuntikuntini ja tjikatjikani terti, tanangu
terti jura pariwilpala praitji jeribaka mitani mintjinanto;
16 Ja tepia jaura jura ngamalkananto ngakani pirnalaia
Christuni ditjini, ngani wata baku mindrinanto ja wata baku
ngankananto.
17 Ja tanali ngana bakana tapani poto ngumu nanganani
poto ngumuni, ja juranaia morlalu ngundranaia Priesta

ngamalkijiribanani, jeruja ngani mankiai, ja jurangu ngumula ngatjiai.
18 Jeruja bakana jura mankianau ja ngakangu ngumula ngatjianau.
19 Ngato kalkai Kapara Jesungu, Timotheus wolja jurangu jinpala, bakana ngani burkanguru pantjinanto, ngato ngaranani, worderu jurangu nganai.
20 Ngangau ngato wata kulno ngamalkai, nulu ngakangu jela kulnuni ngundrai, nulu ngarali jurana manujeli ngundrai.
21 Ngangau tanali pratjana tanani poto wontiai, ja wata jenia, mina Christuni Jesuni nganai.
22 Jura milkila, nauja talku nganai, worderu kupa ngaperani, jeruja nauja ngakangu jela mili nganana warai ngantjani jaurani.
23 Ngato ngundrai ninaia wolja jinpala, ngato matja ngarana warai mina ngakangu parai.
24 Ngato morlalu ngundrai Kaparani, ngani bakana munta wolja jurangu wokarala nganai.
25 Ngato ngundrana warai jenia morla ngumu Epaphroditus, ngatata, ja jelangankanietja, ja jelajuljala, mandra jurani, ja ngakani ngamalkijiribani mili, jurangu jinpala.
26 Ngangau nauja wolkareli nganana warai jurangu pratjanaia, ja ngaurongauro nganana warai, ngangau jura matja ngarana, nauja muntja parana warai.
27 Ja kantji nauja muntja parana warai narini kupiri, ja Godali nunkangu kalumiltjamiltjarina warai; ja wata windri nunkangu, a-ai, bakana ngakangu, ngato wata ngaurongauro kulno ngaurongauro kulnuni ngamalkananto.
28 Morla nurujeli ngato ninaia jinpana warai, jura ninaia najinani, jura nakaldra mankinanto, ja ngani ngaurongauro kulno morla ngalje ngamalkananto.
29 Jeruja ninaia Kaparani patanau mankina pirnali, ja jenipara materi pirna ngundranau!
30 Ngangau nauja Christuni ngankanandru narini karakararina warai, ngangau nulia tepia nunkani waka ngundrana warai, nulia jurani pirini ngakangu poto jinkinanto.

3

1 Morla, ngatata worajai, Kaparani mankianimai! Ngani wata junkariai jurangu milingeru ninalu dakala, ngangau jenia jurana ngurunguru ngankai.
2 Kintala worana najianau, ngankanietja madlentji najianau, tjikatjika karuwalila najianau!

3 Ngangau ngaiana karuwalila nganai, ngaiana Godaia
Jaolali wodatarana ngamai, ja Christungu Jesungu jurakoka-
teriai, ja palkundru wata pirna ngundrai,
4 Ngato bakana palkundru pirna ngundraterinanto. Kul-
nujeli ngundraterinani, nau palkundru pirna nganai, ngani
morla,
5 Ngani ditji mara wora ja parkulani karuwalila pantjina
wonti, Israel mili wolarandru, Benjamini mardundru, He-
bräala Hebräalandru, jirijiribani jaurandru Pharisäiala;
6 Manabakapirnandru mili wolaraia tirikaripaterinietja,
talkulandru jirijiribani jaurani madlentji pani.
7 Mina ngakangu ngumu nganana wonti, jenia ngato
Christungundru madlentji ngundrana wonti.
8 Kau, morlalu ngato warupoto madlentji ngundrai Chris-
tuni Jesuni ngakanaia Kaparaia ngujamana pirnandru,
nunkangundru ngato jenia pratjana tintana wonti, ja jenia
darpani poto ngundrai, ngato Christus maninanto.
9 Ja Nulia ngana mankamankananto nunkangu, wata
talkula ngakani ngamalkanani, ninaia jirijiribani jaurar-
dru, a-ai, ninaia morlalu ngundranali Christungu, ninaia
talkula Godandru, morlalu ngundranaia,
10 Ninaia ngujamala, ja nunkanaia tepi terkakanaia
ngurula, ja nunkanaia ketjaketjanaia jela ngamani, ngani
nunkani narini jeribaka pantjinanto,
11 Ngani jiritjinaia mandurinanto narindru.
12 Wata ngato ninaia matja patana warai, ja matja talku
nganai kara, a ai, ngani nunkangu mindrindiai, ngato
ninaia patananto, ngangau bakana Jesu Christujeli ngana
patana wonti.
13 Ngatata worajai, ngato muntali wata ngundrai, ngato
ninaia matja patana,
14 Kulno ngani jatai: Ngani kuritarai mina ngakangu
ngadani parai, ja ngani ngutateriai nunkangu, mina
ngakangu ngopera parai, ja mindriai malkaia, Godaia
karkanaia kalalu ngankani pirnaia mirindru Jesungu Chris-
tungu.
15 Worderuntja matja talku nganai, ngaiana jeruja ngun-
drananto. Ja jura minakulnuni pilki ngundranani, jeruja
Godali jurangu bakana ninaia tinkari ngankala nganai.
16 Windri ngaiana nunkangu, mina ngaiana matja patana,
wirarinanto.

(Dakani jaura G. D. 23. Trinitatis.)

17 Ngatata worajai, bakana jura ngakani karipaterini pan-
tjianau, ja tanangu najianau, tana jeruja wirariai, worderu
jura ngaianingu mudlamalka ngamalkai.

18 Ngangau marapu wirariai, tanangundru ngani jurangu
pota marapu jatana wonti, ja karari jatai milkigildieli, tana
Christuni kunarkuja talpala nganai.
19 Tanani mudani tintaterini nganai, tanani Goda mandra
nganai, tanani pirnala tanani ninta nganai, tanali windri
mitalani ngundrai.
20 Ngangau nauta ngura ngaianani nganai pariwilpani,
nakanika ngaiana bakana Kulkanipirna kalkai, ninaia Ka-
para Jesus Christus,
21 Nulia ngaianani palku karitjimalkala nganai, nunkani
pirnalaia palkuni jeribaka nunkani ngankana pirnali,
nunkanali Nauja ngurunguru nganai, warupoto nunkangu
wodatarana ngankala.

4

1 Jeruja, ngakani ngatata ngantjalu worajai, ngujangujala
worajai, mankini ngakani ja pirapira ngakani, ngurunguru
terkanau Kaparani, ngantjalu worajai!
2 Ngato Evodia kurukurubala wapaia, ja ngato Syntyche
kurukurubala wapaia, manukulnuni nganala Kaparani.
3 Kau, ngani bakana jinkangu ngatjiai, ngakani jelalin-
gankanietja talkujai, pudlangu marangokamai, ngangau
pudla ngantjani jaurani tirimalina warai, ngakangu ja
Clemengu ja ngakani jelalingankanietjani jela, tanani tala
tepia dakani jaurani parai.

(Dakani jaura G. D. 4. Advent.)

4 Mankianimai Kaparani milingeru, ja nakaldra ngani
jatai: Mankianimai!
5 Malti jurani tinkari pantjinanto kanani warupotuni;
Kapara karakara nganai.
6 Wata manujuli ngundranau, a-ai, potuni warupotuni
ngatjinali ja karkanali ja jurakokanali jurani ngundrani
Godani ngujamani pantjinanto.
7 Ja Godaia murla, nauja morla pirna nganai tjuruni
warupotuni, jurani ngara ja ngundrana ngamalkala nganai
Christungu Jesungu.

8 Morla, ngatata worajai, mina morlalu nganai, mina
ngumu nganai, mina talku nganai, mina ninta nguru
nganai, mina ngalkujeli nganai, mina ngumu nganai
ngarala, ngumula kara jurakokana kara ngananani, jenia
ngundranau!
9 Mina jura kiririna warai ja patana warai ja ngarana
warai ja najina warai ngakangu, jenia ngankanau! Jeruja
murlaia Goda jurangunto nganala nganai.

10 Ngato pirna mankina warai Kaparani, ngangau jura
karari nakaldra kuljarina warai ngana manujeli ngun-
drala; jura matja ngundrana warai, ja ditjieli jurana ngan-
drawalkana warai.
11 Jenia ngani wata jatai, ngangau ngani wangiwangi,
a-ai, ngani kiririna warai murlali nganala worderu ngani
ngamai.
12 Ngato bakana ngujamai wakawaka nganala, ngato
bakana ngujamai poto pirna nganala; paruparu ja warupo-
tuni ngani kiri nganai, jerto nganala ja maua nganala, poto
pirna nganala ja wangiwangi nganala.
13 Ngani ngurunguru nganai warupotuni nunkangu, Nulia
ngana ngurunguru ngankai.
14 Jura ngumu ngankana warai, ngangau jura ngakani
jeninani ngujangujala ngundrana warai.
15 Jura bakana munta milkila, Philippala worajai, ngan-
tjani jauraia ngoperandru, ngani Macedoniandru matja
puntina, wata mili wolara pilkieli ngakangu jela puntibana
warai jinkinandru ja maninandru, windri juralu.
16 Jura bakana Thessalonichani wata windri pota kulno,
a-ai, pota mandru ngakangu wangiwangini jinpanala.
17 Wata ngato poto wontiai, a-ai, windri ngato tandra
wontiai, nauja punkai jurani windamanani.
18 Ngato pratjana manina warai, ja ngato morla nga-
malkai. Ngato manamiri ngamalkai, ngato Epaphroditun-
gundru jurani poto maninala, panimani kuli ngumu, poto
ngumu pirna, ninaia Godali ngantjai.
19 Ngakani Godali jurani wangiwangila manamiri
ngankala nganai nunkani poto pirnandru pirnalani
Christungu Jesungu.
20 Godani ngaiananani ja Ngaperani pirnala nganaiatimai
ngurali! Amen.
21 Mandurini jaura jinkianau kana kulikirini pratjanani
Christungu Jesungu. Mandurini jaura jurangu jinpai
ngatatajeli, tana ngakangu jela nganai.
22 Mandurini jaura kana kulikiri pratjanali jurangu jinpai,
pilki tanali Cäsarani pungandru.
23 Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangu jaolani
nganaiatimai! Amen.

Pauluni Dakani jaura Kolossalani.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinan-
dru, ja Timotheulu, ngatata,
2 Kana kulikirini Kolossangu, ja ngatatani Christungu,
tanali morlalu ngundrai; manjula jurangu nganaiatimai,
ja murla Goda ngaianani Ngaperandru, ja Kapara Jesu
Christungundru.
3 Ngaiani Goda ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni
Ngaperi milingeru jurakokai, ngaiani jurangundru ngatji-
nani,
4 Ngaiani matja ngarana jurani morlalu ngundrana Chris-
tungu Jesungu, ja jurani ngantjana kana kulikiri pratjanani,
5 Wolkareli kalkanandru, nauja jurangu parai pari-
wilpani, ninaia jura ngopera ngarana warai ngantjani
jauraia morlalulani,
6 Nauja jurangu wokaranala, worderu bakana mita
maruni, ja nauja tandrariai ja punkai, worderu bakana
jurangu nunkangupini ditjindru, jura ninaia ngarana wonti
ja Godaia manjulaia morlalula ngujamana wonti,
7 Worderu jura ninaia kiririna wonti Epaphrasungundru,
ngaianani jelalingankanietja ngantjalundru, nauja Chris-
tuni mili talku nganai jurangu,
8 Nulia bakana ngaianingu jurani ngantjana Jaolani
kaukaubana wonti.

(Dakani jaura G. D. 24. Trinitatis.)

9 Jendrangundruja bakana ngaiani, nunkangupini ditjin-
dru, ngaiani jenia ngaranala, wata mudai jurangundru
Godani ngatjila, jura manamiri pantjinanto nunkanaia
jertapaterinaia ngujamanali ja kirila pratjanali ja Jaolaia
ngundranali,
10 Jura talku wirarinanto Kaparaia ngantjana pratjanani,
ja tandrarinanto ngankana ngumu pratjanani,
11 Ja punkananto Godaia ngujamanani ngurula pratjanali
ngurunguru, nunkanaia pirnalaia ngurulandru, manjula ja
malti pratjanaia,
12 Ja mankinali jurakokananto Ngaperi, Nulia ngaianana
talku ngankana wonti kulikirilaia maratunkaia praitjani,
13 Nulia ngaianana kulkana wonti npalpuraia ngurulan-
dru, ja kurana wonti nunkanaia ngantjanaia Ngatamuraia
mililani,
14 Nunkangundru ngaiana kulkani ngamalkai, madlentji
kalingani;

15 Nauja watanajini Godaia jeribakamudla nganai, Panturu pantjimani poto warupotuni.
16 Ngangau nunkangundru warupoto pantjina wonti mina pariwilpani ja mitani nganai, mina najini ja wata najini, angela kapara worana kara, jirijiribani worana kara, mitaia kapara worana kara, ngurula worana kara; warupoto nunkangundru ja nunkangu pantjina wonti,
17 Ja Nauja warupotuni ngopera nganai, ja warupoto nunkangu parai.
18 Ja Nauja palkuja mangatandra nganai, jenia wondrai mili wolaraia; Naupini wonini ja Panturu nganai narindru, ngangau Nauja warupotuni ngoperala ngananantо.
19 Ngangau Nulia ngantjana wonti nunkangu manamirila warupoto ngamananto,
20 Ja nunkangundru warupoto kulnukulnuni pantjinanto nunkangu, ja Nulia murla ngankana wonti nunkanaia kunarkuja kumarali, nunkangundru, mina mitani ja mina pariwilpani kara.
21 Bakana jurana, jura warula tula ja talpala ngankana madlentjaia ngundranali nganana wonti;
22 Ja Nulia karari jurana kulnukulnuni ngankana warai nunkani palkuja narieli, jurana kulikiri ja madlentji pani ja ngulku panini nunkangu munta wondralkananto;
23 Jura wonki ja ngurunguru morlalu ngundranani ngamanani ja tataura terkanani ngantjani jauraia kalkanandru, ninaia jura ngarana warai, ja jenia matja kaukaubana pantjimani poto warupotuni tana pariwilpa ngalpani nganai, nunkani mili ngani Paulus pantjina wonti.
24 Karari ngato mankila wapaia ngakani ketjaketjanani jurangundru, ja ngato manamiri ngankai mina Christuni ketjaketjanani ngadaia parai nunkani palkuja, nauja mili wolara nganai,
25 Tananapini mili ngani pantjina wonti Godaia ngamalkijiribanandru, ninapini Nulia ngakangu jinkina wonti jurangu, ngato Godaia jaura manamiri ngankananto,
26 Ninapini kurukurula, nauja kurukuru nganana wonti mita pantjimanandru ja miljarandru, ja karari tinkari pantjina wonti nunkani kana kulikirini,
27 Tanangu Godali ngantjana wonti tinkari ngankala ninapini kurukurulaia pirnalaia poto pirna kana koni, Naupini Christus nganai jurangu, pirnalaia kalkani,
28 Ninaia ngaiani kaukaubai, ja kana pratjana kurukurubai, ja pratjanani ngujangujara jinkiai kirila pratjanali, ngaiani kana warupoto manamiri wondralkananto Christungu Jesungu,

29 Nunkangundru ngato bakana jiglerali ngankai, ta
tirimaliai nunkani ngankanani jeribaka, Nulia ngurulali
ngakangu ngankai.

2

1 Ngato ngantjai, jura milkila ngananantо, mina tiri-
malini pirna ngato jurangundru ngamalkai, ja tanangu
Laodicäandru ja pratjanandru, tanali ngana mudla palkuni
wata najinala;
2 Tanani ngara ngankalkani ngamalkananto ja
ngokananto ngantjanali ngundrani morlaluja poto
pirna warupotuja, ja Godaia Ngaperaia kurukurulaia
ngujamanaia Christungu,
3 Nunkangu kirilaia ja ngujamanaia poto pratjana ku-
rukuru parai.
4 Ngani jenia jatai, ngangau wata kulnujeli jurana tjautjau
ngankananto jaura kirieli.
5 Ngani palku bakana jurangu worita ngananani, jeruja
ngani jaola jurangu jela ngamai; ja ngani mankila wapaia ja
najila wapaia, worderu jura talku ngamai ja ngurungurujeli
morlalu ngundrai Christungu.
6 Worderu jura Christus Jesus Kapara patana wonti, jeruja
nunkangu wirarianau,
7 Jura kaparararinanto ja wotiterina tarananto nunkangu,
ja ngurunguru pantjinanto morlalu ngundranali, worderu
jura kiririna wonti, ja manamiri pantjinanto nunkangu
jurakokanali.
8 Ngamalkaterianau, wata kulnujeli jurana watawatali
maninanto mitaia kirieli ja kana jirijiribani jauraia jed-
ibanali ja mitaia ngujangujarali ja wata Christujeli.
9 Ngangau nunkangu Godaia manamirila warupoto kantji
ngamala wapaia,
10 Ja jura nunkangu manamiri nganai, Nauja kaparaia ja
ngurula pratjanaia mangatandra nganai,
11 Nunkangu jura bakana karuwalila pantjina wonti
karuwali ngankani mara panieli, ngangau jura kana wom-
ala dukarana wonti Christuni karuwalila ngankanali,
12 Nunkangu jela jura bakana todina wonti multibanilali,
nunkangundru jura bakana jela jiritjibana wonti morlalu
ngundranali Godaia ngurulani, Nulia ninaia jiritjibana
wonti narindru,
13 Bakana jurana, jura dankaranani ja jurani palkuja
karuwalila panini matja nari, jurana Nulia tepi ngankana
wonti nunkangu jela, ngangau Nulia dankarana ngaianani
baku ngundrana wonti,

14 Ja Nauja ngaianani wilpantuja dakani jaura, nauja
kanaia jirijiribani jaurali ngaianani tula nganana wonti,
kalingana wonti, ja Nulia ninaia tertindru manina wonti ja
kunarkuni katibana wonti;
15 Ja Nulia kapara worana ja ngurula worana dukarana
wonti, ja tanana wondrani malka kurana wonti tinkari, ja
tanana kalala ngankana wonti nunkangu.
16 Jeruja wata kulnujeli jurana kalala ngundrananto
tajinandru kara, tapanandru kara, ditji pirnandru kara, pira
marrandru kara, Sabbath ditjindru kara;
17 Tana pungala nganai nunkangu nau wokarananto, ja
palku munta Christus nganai.
18 Wata kulnujeli jurani tirimalinaia kalala mamananto,
ngangau nau ngantjateriai waka ngundraterinani ja ange-
lani wodatarana ngamanani, ngangau nulu poto ngundrai,
tanana nulu wata najina warai, baku nau wombatjerai
nunkani palkuja ngundranandru;
19 Ja nulu mangatandra worarai, nunkangundru palku
warupotujeli diltjali ja pantjali ngurungurula maniai ja
ngokamaliai, ja jeruja punkai Godaia pirnalaia.
20 Jura Christungunto mitaia jirijiribani jaurani matja
palina, minandru tanali jurangu jirijiribani jaura jinkiai,
jura mitani ngamanani jeribaka?
21 „Jenia wata patamai, jenia wata wontjamai, jenia wata
karakaramai,“
22 Jenia pratjana tintaterinaia parai ngankanali kanaia
jirijiribani jaurandru ja ngujangujarandru.
23 Jenipara kirilaia malka ngamalkai, ngangau tana Go-
dani wodatarana ngamai, ninaia tanali muntali kalkalkana
warai, ja waka ngundrateriai, ja palku wata kulkai, ja
nunkangu wata pirnala jinkiai ninaia ngumu ngamalkala.

3

1 Nulia jurana Christungu jela matja jiritjibana, jeruja
wontianau mina miri nganai, woderi Christus nganai, Nauja
Godaia ngunarani ngamala wapaia.
2 Nunkangu jigleri ngananau, mina miri nganai, ja wata
nunkangu, mina mitani nganai.
3 Ngangau jura matja palina, ja tepi jurani kurukuru
nganai Christungunto Godani.
4 Christus, tepi juranina, matja wondraterina warai,
ngadani bakana jura nunkangu jela wondraterila nganai
pirnalani.
5 Jurani buru, tana mitani nganai, nari nandranau:
Palakantji, murumuru, jertapaterina madlentji, milkirina

madlentji, ngukingukipaterina nauja nganai muramurani
wodatarana ngamana,
6 Tanangundru Godaia tirila delkinietjaia ngatamurani
wokarai,
7 Tanangupini bakana jura warula wirarina wonti, jura
tanangu matja ngamana.
8 Karari bakana jura jenia pratjana woranau: Tiri,
tirijiritjini, kuterini, ngirkibani, jaura madlentji jurani
manandru.
9 Wata jedibijiribamalianau, ja kana womala dukaranimai
nunkani ngankananto,
10 Ja kana marra widmaterianau, ninaia Nulia marraribai
ngujamanaia, nunkani pantjimanipirnaia mudlani jerib-
aka;
11 Jeruja wata morla nganai Grieka kana ja Juda kana, ja
karuwalila, ja karuwalila pani, ja tula, ja Skytha, ja mili, ja
kurakanila, a-ai, warupoto warupotuni Christus.

(Dakani jaura G. D. 5 Epiphanias.)

12 Jeruja widmaterianau Godaia kalkalkani ja kulikiri ja
ngantjalu jeribaka: Ngarali kalumiltjamiltjarina, ngumu,
waka ngundraterina, malti, manju;
13 Kulnukulnuni ngankijiribamalianimai ja worijiriba-
malianimai, kulnujeli kulnuni ngulku ngamalkanani;
worderu Christulu madlentji jurani worana wonti, jeruja
bakana jura.
14 Nunkangu pratjanani widmaterianimai ngantjana,
ngangau nauja manamiria kuma nganai.
15 Ja Godaia murla jurangu ngarani kapara nganaiati-
mai, nunkangupini jura matja karkana palku kulnuni; ja
jurakokanali manamiri pantjianau.
16 Christuni jaura poto pirna jurangu nganaiatimai, ja
munta ngujangujara jinkimalianimai ja kurukurubijiriba-
malianimai kiri pratjanani, Psalma wimali ja jurakokani
wimali, ja Jaolaia wimali murlali Kaparani wonkanau
jurani ngarani.
17 Ja pratjana, mina jura ngankai, jaurali kara ngankanali
kara, jenia pratjana ngankanau Kaparaia Jesuni talani, ja
jurakokanau Goda ja Ngaperi nunkangundru.

18 Jura widla worajai, materani juranani wodatarana
ngamanau, worderu talku nganai Kaparani.
19 Jura materi worajai, widla jurani ngantjanau, ja wata
kaldri tanangu pantjianau.
20 Jura kupa worajai, ngaperani ja ngandrini pankianau
warupotuni, ngangau jenia Kaparali ngantjai.

21 Jura ngaperi worajai, jurani kupa wata tirijiritjibanau,
tana wata wurpuru pantjinanto.
22 Jura mili worajai, jurani palkuja Kaparani pankianau
warupotuni, wata milki kantjini kana windri murlali
ngankala jeribaka, a-ai, ngara kulnukulnuni ngundranali,
Godandru japali.
23 Ja pratjana, mina jura ngankai, jenia ngarali ngankanau
Kaparani ja wata kanani,
24 Ngangau jura milkila, jura Kaparandru maratunkaia
kalala manila nganai; Kapara Christungu ngamanau!
25 Warle tjikatjika ngankai, nulu manila nganai, mina
tjikatjika nulu ngankana warai, ja kana mudla Nulia wata
ngundrai.

4

1 Jura kapara worajai, mina talku ja jeribaka nganai
jurani milini ngankanau, ngangau jura milkila, bakana jura
Kapara ngamalkai pariwilpani.
2 Milingeru ngatjianimai, ja nunkangu tepi ngamanau
jurakokanali.
3 Bakana ngaianingu ngatjianau, Godali ngaianingu
jauraia mana piri ngankananto Christuni kurukurula
kaukaubala, nunkangundru ngani dupudupu ngamai.
4 Ngangau ngato ninaia tinkari ngankananto worderu
ngani jatananto.
5 Kirini wirarianau tanangundru, tana palarani nganai, ja
ditjini juranani jigleri ngananau.
6 Jurani jaura milingeru manju nganaiatimai kaldrieli
matja ngankingana, ngangau jura ngujamananto, worderu
jura pratjanani kalabananto.
7 Worderu ngani ngamai, jenia pratjana jurangu Ty-
chikulu kaukaubala nganai, nauja ngatata ngantjalu ja mili
talku ja jelangankanietja Kaparani.
8 Ninaia ngato jendrania jurangu jinpana warai, jura
ngujamananto, worderu ngaiani ngamai, ja nulia ngara
jurani ngankalkananto,
9 Onesimusungu jela, nauja ngatata talku ja ngantjalu
nganai, ja jurangundru nganai. Pudlalia pratjana jurangu
kaukaubala nganai, mina ninkida.
10 Jurangu mandurini jaura jinkiai Aristarchulu, ngakani
jeladupudupula, ja Markusulu, Barnabani ngadada,
nunkangundru jura jirijiribani jaura manina warai; nauja
jurangu wokaranani, ninaia patanau,
11 Ja Jesujeli, ninaia tanali dikai Justus; tanaia
karuwalilandru nganai, ja windri tanapini jelangankanietja

ngakani nganai Godaia mililani, tanaia ngakangu
ngankalkani pantjina warai.
12 Mandurini jaura jurangu jinkiai Epaphrasali, nauja ju-
rangundru nganai, ja Christuni Jesuni mili, nauja milingeru
tirimaliai jurangundru ngatjinali, jura talku ja ngurunguru
Godaia jertapaterinani terkananto;
13 Ngato morlalu kurai nunkangu, nulia jigleri ngankai
jurangundru, ja tanangundru Laodicäangu, ja tanangundru
Hierapolingu.
14 Jurangu mandurini jaura jinkiai Lukasali, nauja kunki
ngantjalu, ja Demasali.
15 Mandurini jaura jinkianau ngatata worangu
Laodiceangu ja Nymphasangu ja mili wolarani pungani
nunkanani.
16 Ja jura ninapini dakani jaura matja warapana,
ngankanau, ninaia bakana Laodiceala mili wolarali wara-
pananto, ja jura bakana ninaia Laodiceandru warapanau.
17 Ja Archippusungu jatanau: Ngamalkijiribani jinkani
ngundramai, ninaia jundru Kaparandru maninala, jundru
ninaia manamiri ngankananto.
18 Mandurini jaura ngakani Paululu marali. Ngakani
dupudupu ngundranau. Manjula jurangunto nganaiatimai!

Pauluni Dakani jaura I. Thessalonichalani.

1 Paululu ja Silvanulu ja Timotheulu, Thessalonicha mili
wolarani Goda Ngaperani ja Kapara Jesungu Christungu.
Manjula jurangu nganaiatimai ja murla Goda ngaianani
Ngaperandru ja Kapara Jesu Christungundru.
2 Ngaiani Goda jurakokai milingeru jurangu pratjanan-
dru, ja jurana ngundrai ngaianini ngatjinani,
3 Ja ngaiani milingeru ngundrai jurani morlalu ngun-
dranaia ngankana, ja jurani ngantjinaia jigleri ngankana, ja
jurani kalkanaia ngurunguru terkana, ngaianani Kaparani
Jesungu Christungu, Goda ja Ngaperi ngaiananani.
4 Ngangau ngaiani milkila, ngatata ngantjalu Godandru,
jurani kalkalkani,
5 Ngangau ngantjani jaura ngaianini jurangu wokarana
wonti, wata windri jaurali, a-ai, bakana ngurulali ja Jaola
kulikirieli morlalu ngundrana pirnali; ngangau jura milkila,
mina kana ngaiani jurangu wondraterina wonti jurangun-
dru.
6 Ja jura ngaianini ja Kaparaia karipaterini pantjina
wonti, ngangau jura jaura patana wonti ketjaketjana mara-
puni Jaola kulikiria mankinali,
7 Jeruja jura wondrani malka pantjina warai tanangu
pratjanani, tanali Macedoniani ja Achajani morlalu
ngundrai.
8 Ngangau jurangundru Kaparaia jaura pinti marurina
warai, wata windri Macedoniani ja Achajani, a-ai, bakana
piri pratjanani jurani morlalu ngundrani Godani wokarana
warai, jeruja ngaiani panila ngamalkai, jendrangundruja
minakulno jatala.
9 Ngangau tanali muntali kaukaubai jurangundru,
worderu ngaiani jurangu wirina wonti, ja worderu jura
karitjina wonti muramurandru Godaia, Goda tepini ja
morlaluni wodatarana ngamala,
10 Ja kalkala Ngatamurani nunkanani pariwilpandru,
ninaia Nulia jiritjibana wonti narindru, Jesus, Nulia nga-
ianana kulkana wonti tirindru, nauja wokarala nganai.

2

1 Ngangau jura munta milkila, ngatata worajai, ngaianini
wirini jurangu wata baku nganana wonti,

2 A-ai, ngaiani ngopera, worderu jura milkila, Philippungu
ketjaketjala wiri, ja tanali ngaianina jupala wiri, ngaiani
murlali nganana wonti Godani ngaiananani, jurangu Go-
daia ngantjani jaura kaukaubala tirimalini pirnani.
3 Ngangau ngaianini jaura wata jirijirindru, bakana wata
murumurundru, bakana wata jedibanandru wokarai,
4 A-ai, worderu Godali ngaianina talku ngundrana wonti
ngantjani jaura kaukaubala, ninaia Nulia ngaianingu matja
jinkina, jeruja ngaiani kaukaubai, wata kana murlali
ngankala jeribaka, a-ai, Goda, Nulia ngara ngaianina wont-
jai.
5 Ngangau ngaiani wata jaura jeljujeljujeli wokarana
wonti, worderu jura milkila, ja wata ngukingukipaterina
ngundranali, Goda tinkari ngankanietja nganai;
6 Ngaiani bakana wata pirnala wontiai kanandru, wata
jurangundru, ja bakana wata ngurundru; kau, ngaiani
ngurunguru nganana wonti Christuni Apostel jeribaka won-
dralkaterila.
7 A-ai, ngaiani malti wondraterina wonti jurangu terti,
worderu ngamajinkinietjali kupa nankani ngamalkai,
8 Jeruja ngaiani jurangu wolkareli ngantjana wonti ja
jertapaterina wonti, wata windri Godaia ngantjani jaura
jurangu kaukaubala, a-ai, bakana tepi ngaianini jinkiterila,
ngangau ngaiani jurana ngantjana wonti.
9 Jura ngundrai, ngatata worajai, ngankani ja jigleri
ngaianini: Tinkani ja ditjini ngaiani ngankana wonti, wata
kulno jurangundru jupala, ngaiani Godaia ngantjani jaura
jurangu matja kaukaubana.
10 Jura ja Goda tinkari ngankani nganai, worderu kulikiri
ja talku ja madlentji pani ngaiani jurangu, jura morlalu
ngundrai, pantjina wonti,
11 Ngangau ngaiani, worderu jura milkila, kulnulu kul-
nulu jurangundru murlali ngankana wonti ja kuruku-
rubana wonti, worderu Ngaperali nunkani kupa,
12 Ja jurangu morlalu kurana wonti, jura nunkangupini
Godani talku wirarinanto, Nulia jurana karkanala mililaia
nunkanaia ja pirnalaia nunkanaia.
13 Jendrangundruja bakana ngaiani milingeru Goda ju-
rakokai, ngangau jura Godaia ngantjani jaura ngaianingun-
dru patana wonti, wata kana jaura jeribaka, a-ai, mina
nauja morlalu nganai, Godaia jaura jeribaka, nulia bakana
jurangu ngankai, jura morlalu ngundrai.
14 Jeruja bakana jura, ngatata worajai, Godaia mili
wolarani, tana Christungu Jesungu Judaiani karipaterini

pantjina warai, ngangau bakana jura ketjaketjana warai
jurani nguralandru, worderu tanali Juda kanandru;
15 Tanali Kapara Jesus nari ngankana wonti, worderu
tanani Propheta bakana, ja ngaianingu tiri karipaterina
wonti, tanana Godali wata ngantjai, ja kana pratjanani
talpala tana nganai,
16 Tanali ngaianina daudauai kana koni kaukaubananto
tana tepi pantjinanto, ja tanali tanani madlentji manamiri
ngankananto; tiri tanangu matja wokarana warai.
17 Ngaiani, ngatata worajai, miljaru wordu warawararina
warai ngamuru jeribaka, windri mudlali, wata ngarali, a-ai,
ngaiani wolkareli pirna nganana warai jurani mudla najila.
18 Jendrangundruja ngaiani ngantjana warai jurangu
wokarala, ngani Paulus pota kulno ja pota kulno nakaldra,
ja Satanali ngaianina ngandrawalkana warai.
19 Worana kalkani ja mankini ja pirnalaia pirapira ngaian-
ini nganai, ngaianani Kaparani Jesungu nunkani tikanani,
jura wata jenia ngananani?
20 Kau, jura pirnala ja mankini ngaianini nganai.

3

1 Jendrangundruja ngaiani ngandandarina paraia jeruja
ngamala, ja ngaiani ngundrana paraia Athenangu ngadaia
ngamantila,
2 Ja ngali jinpana paraia Timotheus, ngatata ngaianini ja
Godaia mili ja jelangankanietja ngaianini Christuni ngant-
jani jaurani, jurana ngurunguru ngankala ja kurukurubala
jurani morlalu ngundranandru,
3 Wata kulno walto pantjinanto tanangupini ketjaket-
janani; ngangau jura munta milkila, Nulia ngaianina jen-
drania kurana wonti.
4 Ngaiani jurangu jenia ngopera jatana wonti, ngaiani
jurangunto nganana, ngaiani ketjaketjananto, worderu
bakana pantjina warai, ja jura milkila.
5 Jendrangundruja bakana ngani ngandandarina paraia
jeruja ngamala, ja ngato jinpana paraia ngujamala jurani
morlalu ngundrana, wontjanietjali jurana wontjana warai
kara, ja ngankani ngaianini jeruja bakurinani.
6 Karari, Timotheus jurangundru ngalingu matja tikana,
ja ngalingu jaura murlali matja kaukaubana jurani morlalu
ngundranandru ja jurani ngantjanandru, worderu jura
ngalina milingeru ngumu ngundrai, ja wolkareli nganai
ngalina najila, worderu bakana ngali jurana.
7 Jeruja ngali ngankalkani manina warai, ngatata worajai,
jurangundru, ngalini ketjaketjanani ja jeninani, jurani
morlalu ngundranandru;

8 Ngali nakaldra tepiriai, jura ngurunguru terkanani
Kaparani.
9 Minali ngaiani Godani jurakokananto jurangundru,
nunkangupini mankini pratjanandru, ninaia ngaiani nga-
malkai jurangundru Godani ngaiananani,
10 Tinkani ja ditjini ngaiani wolkareli ngatjiai, ngaiani
jurani mudla najinanto, ja jurani morlalu ngundranaia
jurra manamiri ngankananto.
11 Nulia muntali, Godali ja Ngaperali ngaiananali, ja
Kaperali ngaiananali Jesus Christus, palto ngaianini jurangu
ngankijiribingaiatimai,
12 Kaparali jurana pirna ja manamiri ngankaiatimai
ngantjanani kulno kulnuni ja warupotuni, worderu ngaiani
bakana jurangu;
13 Jurani ngara ngurunguru ngankala, madlentji pani
ngananantо kulikirini Goda ngaianani Ngaperandru, Ka-
para Jesus Christus ngaianani tikanani kulikirini nunkanani
pratjanani jela.

4

(Dakani jaura Reminiscere ditjiui.)

1 Morla, ngatata worajai, ngaiani jurangu ngatjiai ja
jurana kurukurubai Kaparani Jesungu, jura ngaianingun-
dru matja manina, worderu jura wirarinanto ja Goda
ngantjananto, jura milingeru morla ja morla pirnarinanto;
2 Ngangau jura milkila, mina jirijiribani jaura ngaiani
jurangu jinkinala Kaparani Jesungu.
3 Ngangau jenia Godaia jertapaterini nganai: Jurani
kulikirila. Jura ngamalkaterinanto palakantjindru,
4 Pratjana jurangundru milkila ngananantо, tanani koko
ngamalkaterila kulikiri ja pirna,
5 Wata milkirinaia jertapaterinali kanani koni jeribaka,
tana ko nganai Godandru;
6 Wata kulno nejini nunkanani jinkimalinani ngirkingirk-
inanto ja jedibananto, ngangau Kapara kalala jinkinietja
nganai warupotundru, worderu ngaiani jurangu ngopera
kaukaubana wonti ja morlalu kurana wonti.
7 Ngangau Godali wata ngaianana karkana wonti muru-
muruja, a-ai, kulikiria.

8 Jendrangundruja, warle waka ngundrai, nulu wata kana
waka ngundrai, a-ai, Goda, Nulia Jaola kulikiri nunkani
jurangu jinkina wonti.

9 Ngatata ngantjanandru baku nganai jurangu dakala,
ngangau jura munta Godandru kiri nganai, jura ngantja-
malinanto.
10 Jenia jura bakana ngankai ngatata pratjanani, tana
Macedoniani paruparu ngamai. Ngaiani jurana kuruku-
rubai, ngatata worajai, jura morla ja morla pirnarinanto,
11 Ja jenia pirna ngundranau, jura ngapu ngananantо, ja
pilki ja pilki nunkanina ngankananto, ja muntali marali
juranali ngankananto, worderu ngaiani jurangu jirijiribana
wonti;
12 Jura talku wirarinanto tanangu, tana palarani, jura
wata kulno karkananto.

(Dakani jaura G. D. 25 Trinitatis.)

13 Ngaiani wata ngantjai, ngatata worajai, jura ko
ngananantо tanangundru, tana turarai, ngangau jura wata
ngaurongauro ngananantо nguruni jeribaka, tana kalkani
panini.
14 Ngangau ngaiana morlalu ngundranani Jesus palina
wonti ja tepi terkakana wonti, jeruja Godali bakana tanana,
tana Jesungunto turarana wonti, nunkangu jela wapalkala
nganai.
15 Ngangau jenia ngaiani jurangu jatai Kaparaia jaurali:
Ngaiana, matja tepi ja pinpani ngamai Kaparaia tikanaia,
tanangu, tana turarai, wata wiringala nganai.
16 Ngangau Nulia muntali, Kaparali, julja wolaraia maritji-
nali ja angelaia kaparaia ngaialali ja Godaia wima kokojeli
ngarila nganai pariwilpandru, ja narila Christuni ngopera
jiritjila nganai;
17 Ngadani ngaiana, tana tepi ja pinpani ngamai, tanangu
jela tertapala nganai talara palkuni, Kaparani mandurila
ngaranani, ja kararindru ngaiana Kaparani jela ngamala
nganai ngurali.
18 Nulupini jaurali ngankalkijiribamalianimai.

5

(Dakani jaura G. D. 27 Trinitatis.)

1 Ditjindru ja miljarandru, ngatata worajai, baku nganai
jurangu dakala;
2 Ngangau jura munta talku milkila, Kaparaia ditji
wokarai, worderu kurikantji tinkani.
3 Tana jatanani: Murla nganai ja japa pani, ngadani nuru-
jeli tanangu tintani wokarai, worderu dankani ketjaketjana
mandrantjani, ja tana bulu japa mindrila nganai.
4 Jura, ngatata worajai, wata ngalpurani ngamanau,
nulupini ditjieli kurikantjieli jeribaka jurana pataiati.

5 Jura pratjana praitjaia kupa ja ditjia kupa nganai; ja
ngaiana wata tinkandru ja ngalpurandru nganai.
6 Jeruja ngaiana wata mukaturarananto nguruni jeribaka,
a-ai, ngaiana tepi ja milja ngamananto.
7 Ngangau tana, tana mukaturarai, tinkani mukaturarai,
ja tana, tana tapana parawarai, tana tinkani tapana
parawarai;
8 Ngaiana, ngaiana ditjindru nganai, milja ngamananto,
morlalu ngundranaia ja ngantjanaia marda katieli matja
widmaterina, ja kalkanaia kabuluru kulkanaia.
9 Ngangau Godali ngaianana wata kurana wonti tiria, a-ai,
tepi pirna manila Kapara ngaianani Jesungu Christungun-
dru,
10 Nauja ngaianangu palina wonti, ngangau ngaiana, tepi
ngamanani kara mukaturaranani kara, nunkangunto tepi
ngamananto.
11 Jendrangundruja kurukurubijiribamalianimai ja woti-
jirimalianimai, worderu jura bakana ngankai.

12 Ngaiani jurangu ngatjiai, ngatata worajai, jura tanana
ngujamananto, tanali jurangu ngankai, ja jurani kapara
nganai Kaparani, ja jurana kurukurubai,
13 Ja jura tanana pirna ngundrananto ngantjanani, tanani
ngankanandru. Murlali ngananau tanangunto.
14 Ngaiani jurana kurukurubai, ngatata worajai:
Tjikatjikaetja daudauanau; kana burkaburka pirna
ngankalkanau; kana waltowalto patanau; manju ngananau
pratjanani.
15 Ngamalkaterianau, wata kulnujeli madlentjandru
kalala madlentji jinkinanto, a-ai, milingeru ngumu prat-
janaia mindrianau, ja ngankijiribamalianimai.
16 Milingeru mankianau;
17 Milingeru ngatjianau;
18 Warupotuni jurakokanau; ngangau jenia Godaia jerta-
paterina nganai Christungu Jesungu jurangu.
19 Jaola wata palimanau;
20 Talpadakani jaura wata waka ngundranau;
21 Pratjana wontjanau; mina ngumu, jenia patanau;
22 Wata baka pilki jinkianau;
23 Murlaia Goda muntali jurana warupotuni kulikiri
ngankau, ja jurani jaola ja mungara ja palku madlentji pani
ngananau Kaparaia ngaiananaia Jesuni Christuni tikanaia.
24 Wonki Nauja nganai, Nulia jurana karkai, Nulia jenia
bakana ngankala nganai.
25 Ngatata worajai, ngaianingundru ngatjianau!

26 Mandurini jaura jinkianau ngatata pratjanani manatapana kulikirieli!
27 Ngato jurangu Kaparani jaura morlalu kurai, jura ninapini dakani jaura ngatata pratjanani warapananto.
28 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangunto nganaiatimai!

Pauluni Dakani jaura II. Thessalonichalani.

1 Paululu ja Silvanulu ja Timotheulu, Thessalonicha mili
wolarani Godani Ngaperani ngaiananani ja Kaparani Je-
sungu Christungu.
2 Manjula jurangu nganaiatimai, ja murla Goda ngaianani
Ngaperandru ja Kapara, Jesu Christungundru!
(Dakani jaura G. D. 26 Trinitatis.)
3 Ngaiani wilpa nganai Godani milingeru jurakokala
jurangundru, ngatata worajai, worderu jenia talku nganai;
ngangau jurani morlalu ngundrani jeruja pirna punkai, ja
pilkipilkia ngantjani jurangundru warupotuja marariai.
4 Jeruja ngaiani munta jurakokateriai Godaia mili
wolarani jurangundru, jurani manjulandru ja morlalu
ngundranandru, jurani tirikaripaterinani ja jeninani prat-
janani, tanana jura mandrai;
5 Jenia Godaia kalala jinkini talkuja malka nganai, jura
talku pantjinanto Godaia mililaia, nunkangundru jura ket-
jaketjai;
6 Jenia talku ngananani Godani, jenini kalala jinkila
tanangu, tanali jurana jeniai,
7 Ja jurangu, jura jenini ketjaketjai, ngara ngamala nga-
ianingu jela, Kapara Jesus wondraterinani pariwilpandru
nunkani ngurulaia angelani jela,
8 Turu jaolali, Nulia kalala jinkinani tanangu, tana Godani
ko, ja tana wata pankiai ngaiananaia Kaparaia Jesuni
ngantjani jaurani.
9 Tana kalala ketjaketjala nganai tintaterini ngurali
Kaparaia mudlandru ja nunkani ngurulaia pirnalandru
worita,
10 Nauja wokaranani pirna ngankaterila nunkani ku-
likirini, ja pratjana, tanali morlalu ngundrai, nunkan-
gundru ngaruparananto (ngangau jura tinkari ngankani
ngaianini jurangu morlalu ngundrana wonti) nunkanguka
ditjini.

11 Jendrangundruja ngaiani milingeru ngatjiai jurangun-
dru, ngaianani Godali jurana talku ngankananto karkanaia,
ja manamiri ngankananto ngumulaia ngantjani pratjana, ja
morlalu ngundranaia ngankana ngurulani;

12 Ngangau ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni tala
pirna pantjinanto jurangu, ja jura nunkangu, ngaiananaia
Godaia ja Kaparaia Jesuni Christuni manjulandru.

2

1 Ngaiani jurangu ngatjiai, ngatata worajai, ngaiananaia
Kaparaia Jesuni Christuni tikanandru, ja ngaiananaia jur-
borinandru nunkangu,
2 Jura wata nurujeli ngundrani talkundru tiringananto,
bakana wata japali pantjinanto, jaolali kara, jaurali kara,
dakani jaurali kara, ngaianingundru jeri matja jinpana
kara, Kaparaia ditji kantji karakara ngananani.
3 Wata kulnujeli jurana minakulnuni jedibananto; ngan-
gau ngopera purini wokarananto ja madlentjaia kana
wondraterinanto, nau tintaterinaia ngatamura.
4 Nau tatakanietja nganai, ja morla pirna ngankateriai
worupotuni, Godani, poto kulikirini kara, jeruja nau munta
Goda jeribaka Godaia pungani ngamana ngariai, ja munta
wondrateriai Goda jeribaka.
5 Jura wata morla ngundrai, ngani jenia jurangu jatana
wonti, ngani jurangu jela ngamana?
6 Ja karari jura milkila, minali nina patai, nau wondra-
terinanto nunkani miljarani.
7 Ngangau tjikatjikaia kurukurula matja karari patijir-
itjiai, windri ngopera Nauja, Nulia jenia patai, paltundru
tiringananto.
8 Ja ngadani wondraterila nganai tjikatjikaetja, nina Ka-
para Jesujeli palimala nganai nunkani mana Jaolali, ja nina
kutibala nganai nunkanaia wokaranaia wondraterinali;
9 Nunkani wokarana Satanani ngankanandru ngurula
pratjanani ja malkani ja jedinaia pirnalani,
10 Ja tjikatjikaia jedibana pratjanani nganai, tanangu, tana
tintaterila nganai, ngangau tanali ngantjani morlalulaia
wata patana warai, tana tepi pantjinanto.
11 Jendrangundruja Godali tanangu karkarkani ngurula
jinpala nganai, jedini morlalu ngundrananto,
12 Pratjanali kalala maninanto, tanali morlaluni wata
morlalu ngundrana warai, a-ai, tjikatjikala ngantjana warai.
13 Ngaiani wilpa nganai Godani milingeru jurakokala
jurangundru, Kaparandru ngatata ngantjalu, ngangau Go-
dali jurana ngopera kalkalkana wonti tepia Jaola kulikiri
ngankanali ja morlaluni morlalu ngundranali,
14 Nunkanaia Nulia jurana bakana karkana wonti ngaian-
ini ngantjani jaurali, ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni
pirnala manila.

15 Jeruja, ngatata worajai, tataura terkanau, ja kuruku-
rubani jaura, ninaia jura matja kirina ngaianingundru,
ngamalkanau, ngaianini jaurali kara, dakani jaurali kara.
16 Nulia, ngaianani Kaparali Jesu Christulu, ja Goda
ngaianani Ngaperali, Nulia ngaianana ngantjana wonti
ja ngankalkani ngurali ja kalkani ngumu jinkina wonti
manjulani,
17 Nulia jurani ngara ngankalkananto, ja jurana ngurun-
guru ngankananto ngankanani ja jaura ngumu pratjanani.

3

1 Morla, ngatata worajai, ngaianingundru ngatjianau,
Kaparaia jaura mindrinanto ja pirna pantjinanto, worderu
bakana jurangu,
2 Ja Nulia ngaianina kulkananto kana tjikatjikandru ja
madlentjandru; ngangau morlalu ngundrana wata prat-
janaia poto nganai.
3 Wonki Kapara nganai, Nulia jurana ngurunguru
ngankala nganai ja kulkala nganai kutjindru.
4 Ngaiani morlalu ngundari jurangu Kaparani, jura
ngankala wapaia ja ngankala nganai, mina ngaiani jurangu
jirijiribai.
5 Kaparali jurani ngara Godaia ngantjaninkari ja Christuni
manjunkari ngankingaiatimai!
6 Ngaiani jurana jirijiribai, ngatata worajai, ngaiananaia
Kaparaia Jesuni Christuni talani, jura ngatata pratjanandru
ngadatikananto, tana tjautjau wirariai, ja wata jirijiribani
jaurani, tanana tanali ngaianingundru matja manina.
7 Ngangau jura munta milkila, worderu jura ngaianingu
karipaterinanto, ngangau ngaiani wata tjautjau jurangu
terti wirarina wonti,
8 A-ai, ngaiani bakana wata bakujeli kulnundru buka
tajina wonti, a-ai, jiglerali ja ngankana pirnali tinkani ja
ditjini ngaiani ngankana wonti, wata kulno jurangundru
jupala.
9 Wata jeruja, ngaiani wata ngurula ngamalkai kara, a-ai,
ngaiani munta jurangu malka jinkiterina wonti, nunkangu
jura karipaterinanto.
10 Ngaiani jurangu ngananani, ngaiani jenia jurangu
jirijiribana wonti: Kulnujeli wata ngantjanani ngankala,
Nulia bakana wata tajinanto.
11 Ngangau ngaiani ngarai, palpa jurangundru tjautjau
wirariai ja wata ngankai, a-ai, tana pirkiai.

12 Tanangupini ngaiani jirijiribai, ja tanana kurukurubai
Kaparani ngaiananani Jesungu Christungu, tanali ngapujeli
ngankananto, ja tananina buka tajinanto.
13 Jura, ngatata worajai, wata walturianau ngumu
ngankala!
14 Kulnujeli ngaianini dakani jaurani wata pankinani,
ninapini dakanau, ja wata nunkangu jelarianau, nau nintali
pantjinanto.
15 Ja nina wata talpala ngundranau, a-ai, nina ngatata
jeribaka kurukurubanau.
16 Murlaia Kaparali muntali jurangu milingeru murla
pilki ja pilki jinkiatimai. Kapara jurangu pratjanani ngana-
iatimai!
17 Mandurini jaura Paululu marali ngakanali. Naupini
malka nganai dakani pratjanani; jeruja ngato dakai.
18 Ngaiananaia Kaparaia Christuni manjula jurangu prat-
jananto nganaiatimai.

Pauluni Dakani jaura I. Timotheungu.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel, Godaia ngaiananaia
Kulkanipirnaia ja Kaparaia Jesuja Christuja kuranandru,
nunkangu ngaiana kalkai,
2 Timotheungu, kupa talkuni ngakanani, morlalu ngun-
dranani; manjula, kalumiltjamiltjarina, Goda ngaianani
Ngaperandru, ja Christus Jesus ngaianani Kaparandru.
3 Worderu ngato jidna kurukurubana wonti, jidni Eph-
esungu ngamananto, ngani Macedoniaia matja palkana,
jundru kana palpani jirijiribananto, tanali wata ngujangu-
jara pilki jinkinanto,
4 Bakana wata kaukaubani jaura baku ja marduwitta
warula ngundrananto, ngangau tana morla nurujeli jata-
malina dunkalkai Godaia punga wotinani morlalu ngun-
dranani.
5 Jirijiribani jauraia kapara nganai: Ngantjana ngara
kulikirindru, ja ngara ngaiala ngumundru, ja morlalu
ngundrana jeljujelju panindru,
6 Jenia kana palpali worarana warai, ja jatajatana jaura
bakuja karitjina warai,
7 Tanali ngantjai jirijiribani jauraia ngujangujara jinkini-
etja nganala, ja wata ngujamai, mina tana jatai ja morlalu
kurai.
8 Ngaiana milkila, jirijiribani jaura ngumu nganai, kulnu-
jeli ninaia jirijiribani jaura jeribaka ngundranani,
9 Ja jenia milkila, kana talkuni wata jirijiribani jaura
parai, a-ai, kana tjautjani ja delkinietjani, kana Goda panini
ja madlentjani, kana murumuruni ja ninta panini, ngaperi
ja ngandri nari nandranietjani, kana nari nandranietjani,
10 Palakantjini, kanku tjikatjika ngankanietjani, mungara
burungankanietjani, jedikantjini, jedijaura morlalu kurani-
etjani, ja mina morla ngujangujara tepini tjakakai,
11 Tepi Godaia pirnalaia ngantjani jaurandru, ninaia Nulia
ngakangu jinkinala.
12 Ngato Christus Jesus, Kapara ngaianani, jurakokala
wapaia, ngangau Nulia ngakangu ngurungurula jinkina
wonti, ja ngana talku ngundrana wonti ngamalkijiribanaia
kurala,
13 Ngana, ngani ngopera ngirkibanietja ja tirikaripa-
terinietja ja jupanietja nganana wonti; ja Nulia ngakangu

kalumiltjamiltjarina wonti, ngangau ngato jenia manga-
punkujeli ngankana wonti morlalu ngundrani panini.
14 Ja ngaiananaia Kaparaia manjula morla pirna nganana
wonti, morlalu ngundranani ja ngantjanani jela Christungu
Jesungu.
15 Naupini jaura morlalu ja talku nganai ninaia patala,
Christus Jesus mitani wokarana wonti kana madlentji
kulkala, tananina ngani ngoperaetja nganai.
16 Ja jendrania Nulia ngakangu kalumiltjamiltjarina
wonti, ngangau ngakangu ngoperaetjani Jesulu Christulu
nunkani manjula warupoto wondrananto, ngani malka
nganananto tanangu, tanali ngadani nunkangu morlalu
ngundrala nganai tepi nguralia,
17 Mitaia miljaraia warupotuja Kaparani, ja mudani pania
najina pania kulnujelu Godangu pirnala ja jurakokani
nganaiatimai nguralindru nguralia. Amen.
18 Ninapini jirijiribani jaura ngato jinkangu jirijiribai,
Timotheus ngatamurajai, talpadakani jaurandru, tana
jinkangundru matja pantjina, jidni tanangupini tirimalini
ngumu tirimalinanto,
19 Morlalu ngundrana, ja ngara ngaiala ngumu ngamalka-
nanto, ninaia palpali worarana warai, ja jeruja morlalu
ngundranani bota wokarini ketjaketjana warai;
20 Tanangupini Hymenäus ja Alexander nganani, tanana
ngato Satanangu jinkina warai, nulu tanana jupananto,
tana wata morla ngirkibananto.

2

1 Jeruja ngato kurukurubai pratjanani ngopera, karkani,
ngatjini, jurajuralkani, jurakokani ngankananto kana
warupotuja;
2 Mitaia kapara worangu ja kapara pratjanaia, ngaiana
tepi ngumu ja manju ngamalkananto Godani wodatarana
ngamanani ja talkula pratjanani;
3 Ngangau naupini ngumu ja manju nganai Goda nga-
ianani Kulkanipirnandru,
4 Nulia ngantjai, kana warupoto kulkani ngamalkananto
ja wokarananto morlaluja ngujamanaia.
5 Ngangau Goda kulno nganai, ja tertietja kulno Godani ja
kanani terti, Naupini kana Christus Jesus,
6 Nauja munta jinkiterina wonti kurakani kalala warupo-
tuja, tanali jenia miljaru talkuni kaukaubananto,
7 Jendrania Nulia ngana matja kurana mandra ja Apostel,
— jaura morlalu ngani jatai Christungu, ja wata jediai —

kana koni ngujangujara jinkinietja morlalu ngundranani ja
morlalulani.
8 Ngato ngantjai, materali piri pratjanani ngatjinanto, ja
mara kulikiri ngutaterina tarananto tiri pani ja mangan-
gankani pani.
9 Jeruja bakana widla kati talkujeli wondraterinanto,
ja ninta mara ja manjujeli tjirkatjirkaraterinanto, wata
para walpi ngankanali kara, marda maraljeli kara, marda
kaltratieli kara, kati kalala pirnali kara,
10 A-ai, worderu widlani talku nganai, tana Godani
wodatarana ngamai ngankana ngumujeli.
11 Widla ngapuni kiririnanto pirna wodatarana nga-
manani.
12 Ngato widlani wata manuni kurai ngujangujara jink-
inanto, bakana wata materani jirijiribananto, a-ai, tana
ngapu ngamananto.
13 Ngangau Adam ngopera pantjina wonti ngadani Eva.
14 Ja (kutjieli) wata Adamana jedibana wonti, a-ai, nulu
widla jedibana wonti, ja nani dankaranani wirina wonti.
15 Nani tepi pirna pantjila nganai kupa dankanandru,
tana wonki ngamanani morlalu ngundranani ja ngant-
janani ja kulikirini, ja ninta mara.

3

1 Morlalu naupini jaura nganai: Kulnujeli ngantjanani
jaurajinkinietjaia ngamalkijiribani manila, nulu ngankana
ngumu ngantjai.
2 Jaura jinkinietja madlentji pani ngananantо, widla
kulnuja noa, baka nguru, kalu nguru, maramanju, tidna-
palarani manju, ngujangujarani kiri,
3 Wata tapanietja, wata tirietja, a-ai, malti, jatamalini ja
ngukingukibaterini pani,
4 Nulu punga nunkani ngumu najinajibai, ja nunkani
kupa pankinani ngumu ngamalkai talkula pratjanali.
5 Kulno wata kiri ngananani nunkani punga ngumu
najinajibala, worderu nulu Godaia mili wolara ngamalki-
jiribananto?
6 Wata mili marra, nau wombatjaraiati ja ngulkuterkani-
etjaia kalalani puriati.
7 Tanali palarani nunkangundru jurakokani jaura ngumu
ngamalkananto, nau wata ngirkibanani ja ngulkuterkaniet-
jaia wirini purinanto.
8 Jeruja bakana mili talku ngananantо, wata tali pudla
mandru ngamalkananto, wata waina pirna tapananto, wata
murumurujeli ngukingukibaterinanto.

9 Tanali morlalu ngundranaia kurukurula ngara kulikirini
ngamalkananto.
10 Ja (kaparali) tanana ngopera wontjananto, ngadani
tana ngamalkijiribani tanani woninanto, tana madlentji
pani ngananani.
11 Jeruja bakana widla ngananananto, talku, wata
kuringulkuterkanietja, baka nguru, morlalu warupotuni.
12 Mili widla kulnuja noa ngananananto, tanali tanani kupa
ja tanani punga ngumu najinajibananto.
13 Tana matja mili ngumu ngamana warai, tana witta
ngumu ja manubaku pirna patai morlalu ngundranani
Christungu Jesungu.
14 Jenia ngato jinkangu dakai, ja ngundrai, jinkangu wolja
wokarala;
15 Ngani juri ngamanani kara, jundru ngujamananto,
worderu Godaia pungani ngamananto, nauja tepia Goda
mili wolara nganai; morlalulaia marda pantja, ja marda
kapara.
16 Ja talkulaia kurukurula kantji pirna nganai: Godali
wondraterina wonti palkuni, talku pantjina wonti Jaolani,
angelani wondraterina wonti, kana koni kaukaubana wonti,
mitala morlalu ngundrana wonti, pirnalani tarana wonti.

4

1 Jaola morlalu jatai, miljaru ngadalani palpa morlalu
ngundranandru purila nganai, ngangau tanali karkarkani-
etjaia jaola ja kutjia ngujangujara patala nganai;
2 Jedikaukaubanietja jeljujeljundru, tanali turumalka
tanani ngara ngaialani ngamalkai;
3 Tanali daudauai noa patala, ja jirijiribai wata buka tajila,
nina Godali pantjimana wonti jurakokanali tajila tanangu,
tanali morlalu ngundrai ja morlaluta matja ngujamai.
4 Ngangau Godaia pantjimani pratjana ngumu nganai, ja
panila murumuru, tanali jurakokanali ninaia tajinani;
5 Ngangau nauja kulikiri pantjiai Godaia jaurali ja ngatji-
nali.
6 Jundru jenia ngatatani kuranani, jeruja jidni Jesuni
Christuni mili talku nganala nganai, ja pirnarila nganai
morlalu ngundranaia jaurani ja ngujangujara ngumuni,
nunkangu jidni karipaterinala.
7 Jaola pania ja widlapirnaia jaura baku jinkangundru
woraramai, ja jigleri wontjau Godani wodatarana nga-
manaia.
8 Ngangau palkujeli wontjani ngumu nganai ngaljen-
galjeni; ja Godani wodatarana ngamani poto warupotuni

ngumu nganai, ja talpadakani ngamalkai tepini karari ja
nunkangu nau wokarananto.
9 Morlalu naupini jaura nganai, ja ngumu ninaia patala.
10 Jendrania ngaiani jigleri ngankai, ja tanali ngaianina
jupai, ngangau ngaiani tepia Godani kalkani ngaianini
kurala wapaia, Naupini kana warupotuja Kulkanipirna
nganai, ja morla pirna tanangu, tanali morlalu ngundrai.
11 Jenia jirijiribau ja ngujangujara jinkiau!
12 Wata kulnujeli jidna teri waka ngundraiatimai, a-ai,
mudlamalka pantjiau tanangu, tana morlalu ngundrai,
jaurani, ja wirarinani, ja ngantjanani, ja Jaolani, ja morlalu
ngundranani, ja ninta pirnani.
13 Warapamai, kurukurubamai, ngujangujara jinkiamai
ngani wokaranantulu.
14 Murlaia poto, jinkangu ngananani, wata waka ngundra-
mai, ninaia jinkangu talpadakanali ja kana kaparaia mara
kuraterinali jinkinala.
15 Ninapini manujeli ngundrau, nunkangupini ngamamai,
jinkani punkana tinkari pantjinanto warupotuni.
16 Ngamalkaterianimai, ja ngujangujara ngamalkamai,
nunkangupini ngamamai! Jundru jenia ngankanani, jidni
kulkaterila nganai, ja bakana tanana, tanali jidna ngarai,
kulkala nganai.

5

1 Pinarani wata jaura kaldri jinkiau, a-ai, nina ngaperi
jeribaka kurukurubamai; materi ngatata jeribaka.
2 Widlapirna ngandri jeribaka, widla, kaku jeribaka ninta
pirna pirnani.
3 Mangawaru pirna ngundramai, tana kantji mangawaru
ngananani.
4 Mangawaru kulnujeli kupa kara kadnini kara ngamalka-
nani, jeruja tana ngopera kiririnanto, tanani pungalani
tanani mangini ngumu ngankala ja ngaperani ja ngandrini
kalala jinkila, ngangau jenia ngumu, ja Godali jenia ngant-
jai.
5 Mangawaru kantji ja dupuru talku kalkani nankani
Godani kurai, ja milingeru ngatjiai ja karkai ditjini ja
tinkani.
6 Nanipini, nani murumuru nganai, tepini nari nganai.
7 Ja jenia jirijiribamai, tana madlentji pani ngamananto.
8 Warle wata manujeli ngundrai nunkani nguralani, ja
morla pirna nunkani pungalani, nulu morlalu ngundrani
jedibana warai, ja morla madlentji nganai kana koni.

9 Mangawaruni windri patau, nani kilpawoldra marapratjana poto mara wora ja kulno matja nganana, ja materi kulnuja noa nganana,

10 Nandru ngankana ngumu matja wondrana, nandru kupa matja pirna ngankana, nandru tula pungani matja manjujeli patana, nandru kana kulikiria tidna matja kulirkana, nandru kana ketjaketjanani matja marangokana, nandru ngankana ngumuni pratjanani matja karipaterina.

11 Mangawaru kaluka woramai; ngangau tana milkirinani Christungu, tanali ngantjai noa patala,

12 Tanali kalala tanani ngamalkai, ngangau tanali morlalu ngundrani ngopera wokaribana warai.

13 Tana nguja nganai, ja kiririai punga kulno punga kulno wirarila, ja wata windri nguja, a-ai, tanali bakana jatajatai ja jekijekibai, ja jatai, mina wata ngumu nganai.

14 Jeruja ngato ngantjai, mangawaru kalukali noa patananto, kupa kantji patananto, punga najinajibananto, ja ngirkibanietjani wata jinkinanto ngirkibanani.

15 Karari matja palpa puntina warai Satanangu ngadaia.

16 Mili materali kara, mili widlali kara, mangawaru ngamalkanani, tanali tanangundru manujeli ngundrananto, ja tanali mili wolara wata jupananto, ngangau tanali mangawaru kantjini manujeli ngundrananto.

17 Kaparani, tanali ngumu ngamalkijiribai, tanali pirnala pudlamandru pirna ngundrananto, morla pirna tanangu, tana jiglerali ngankai jaurani ja ngujangujarani.

18 Ngangau jaura jatai: „Ngantini, nulu tandra nankai, jundru mana wata ngandrawalkananto;“ ja: „Ngankanietjani talku nganai nunkani kalala.“

19 Kaparani wata ngulku patau, windrila morlalu kuranietja mandru kara, parkulu kara ngamanani.

20 Tanana, tanali madlentji ngankai, kurukurubamai pratjanani mudlani, ngangau bakana tana pratjana japali pantjinanto.

21 Ngato jinkangu morlalu kurai Godani ja Kapara Jesungu Christungu ja kalkalkani angelani, jundru jenia ngamalkamai wata ngundrana pilkini, ja panila ngankamai kana ngundranali!

22 Mara wata kulnuni nurujeli kurateriamai, ja wata nguruja madlentjani ngokateriamai. Munta kulikiri ngamalkateriamai.

23 Wata morla windri ngapa tapamai, a-ai, bakana waina ngalje maniamai jinkani mandrandru, ja ngangau jidni poto marapu waltowalto nganai.

24 Kana palpaia madlentji tinkari nganai, ja tana ngopera
wiringai kalalaia, ja palpani ngadani wapantiai.
25 Jeruja bakana ngankana ngumu ngopera tinkari pan-
tjiai, ja tanali, tanangu pilki parai, ngandandariai kurukuru
parana.

6

1 Jeruntjaia mili pita wokarani nganai, tanali tanani
Kaparani pratjanani pirna ngundrananto, ngangau tanali
Godaia tala ja ngujangujara wata ngirkibananto.
2 Milieli, tanani kaparali morlalu ngundrai, tanana wata
waka ngundrananto, ngangau tana ngatata nganai, a-ai,
tanangu morla pankinanto, ngangau tana morlalu ngun-
drani ja ngantjalu nganai, tana manju nganai ngumu
ngankala. Jenia kaukaubamai ja kurukurubamai!
3 Kulnujeli ngujangujara pilki jinkinani, ja wata nga-
iananaia Kaparaia Jesuni Christuni jaura tepini, ja ngujan-
gujarani nauja ngumu nganai Godani wodatarana ngamala,
ngokateriai,
4 Nau njurlunjurlurina warai, ja panila ngujamai, ja
muntja nganai tirijakalkijiribamalinandru ja jaura jakalk-
ijiribamalinandru, nunkangundru dunkai: Kirinajina, jata-
malina, ngirkibana, ngundrana madlentji,
5 Ngankamalina baku jenia kanandru, tanani tjuru tjaut-
jaurina warai ja morlaluta tintana warai, ja ngundrai, Go-
dani wodatarana ngamana kalala manini jeribaka nganai.
Tanangupini kanandru ngamalkateriau!
6 Kau, Godani wodatarana ngamana kalala manini pirna
nganai, murlali ngamanani jela.
7 Ngaiana panila mitani wirilkana wonti, jeruja morlalu
nganai, ngaiana bakana panila dunkalkala nganai.
8 Ngaiana tajini ja kati ngamalkanani, jeruja ngaiana
murlali ngananananto.
9 Tanali, tanana ngantjai poto pirna pantjina, wont-
janalani ja wirini ja milkirina tjautjauni ja madlentji mara-
puni purila nganai, tananapini kana tartabai tintaterinaia
ja katiwirinaia.
10 Ngangau mardatandra ngantjana madlentji warupotuja
kapara nganai; palpali ninaia ngantjana warai ja mor-
lalu ngundrana worarana warai, ja ketjaketjana pirnali
palkingaterina warai.
11 Jidni, Godaia kanajai, nunkangundru japa mindriau!
Ja talkulani, Godani wodatarana ngamanani, morlalu ngun-
dranani, ngantjanani, manjulani, maltilani karipaterintiau!

12 Morlalu ngundranaia tirimalini ngumu tirimaliau, tepi
ngurali patamai, nunkangu jidnana matja karkana, ja jun-
dru dikani jaura ngumu dikana warai tinkari ngankanietja
marapundru.
13 Ngato jidnana jirijiribala wapaia Godaia mudlani,
Nulia warupoto tepi ngankai, ja Christungu Jesungu, Nulia
Pontiungu ja Pilatungu dikani jaura ngumu morlalu kurana
wonti;
14 Jundru ninapini jirijiribani jaura ngamalkananto ku-
likiri ja madlentji pani, ngaianani Kapara Jesus Christus
wondraterinantulu,
15 Ninaia wondrala nganai miljaru talkuni Kapara tepieli
ja kulnulu ngurungurujeli, mitaia kapara wolaraia Kaparali
ja kapara wolaraia Kaparali.
16 Nau kulnulu nari pani, Nauja praitjani ngamala wapaia,
nunkangu kulnujeli ngandandariai wirila, ninaia wata kana
kulnujeli najina wonti ja ngandandariai najila. Nunkangu
pirnala ja ngurula ngurali parai. Amen.
17 Nunkangupini mitaia kana poto pirnantani jirijiriba-
mai, tana wata pirna ngundraterinanto, bakana wata poto
pirnani, nauja wijiwijibai, kalkananto, a-ai, Goda tepini,
Nulia ngaianangu warupoto jinkiai tepia,
18 Tanali ngumu ngankananto, poto pirna pantjinanto
ngankana ngumuni, jinkinipirna, marangokijiribamalini
pantjinanto,
19 Ja poto pirna kampananto marda kapara ngumuni,
nunkangu, nauja wokarai, tanali tepi morlalu patananto.
20 Timotheujai! ngamalkau mindrani poto, ninaia jundru
maninala, jaura baku murumurundru ja ngankamalinan-
dru jedikantjia ngujangujarandru tiringau,
21 Ninaia palpali kaukaubai ja morlalu ngundrana worana
warai. Manjula jinkangunto nganaiatimai.

Pauluni Dakani jaura II. Timotheungu.

1 Paululu, Jesuni Christuni Apostel Godaia jertapaterinan-
dru, tepia talpadakani jaurandru Christungu Jesungu,
2 Timotheungu, ngakani kupa ngantjaluni: Manjula,
ja kalumiltjamiltjarina, ja murla Goda Ngaperandru, ja
Christu Jesu, ngaianani Kaparandru.
3 Ngato Goda jurakokala wapaia, nunkangu ngani wo-
datarana ngamai ngaperaia jankundru ngara ngaiala
kulikirini, worderu ngato jinkangu milingeru ngundrai
ngakani ngatjinani tinkani ja ditjini,
4 Ja ngani wolkareli nganai jidna najila, ngato ngun-
dranani jinkani milkigildini, ngani mankinali manamiri
pantjinanto.
5 Ngato matja ngundrana warai, morlalu ngundrana wata
jeljujelju, nauja jinkangu nganai, naupini ngopera ngamana
wonti kadninani jinkanani Lois ja ngandrini jinkanani
Eunika, ja ngato morlalu ngundrai bakana jinkangu.
6 Jendrangundruja ngato jidna mangatandra wilpa
ngankai, jundru Godaia poto nakaldra pulkananto, naupini
jinkangu parai ngakani mara kuraterinandru.
7 Ngangau Godali ngaianangu wata japaia Jaola jinkina
wonti, a-ai, ngurulaia ja ngantjanaia ja ninta maraia.
8 Jeruja ngaiananaia Kaparaia tinkari ngankanandru
wata nintali nganau, ja bakana wata ngakangundru,
nunkani kanjangarilandru, a-ai, ngakangu jela ketjaketja-
mai ngantjani jauraia Godaia ngurulandru,
9 Nulia ngaianana kulkana wonti ja karkana wonti
karkani kulikirieli, wata ngaianani ngankanandru, a-ai,
nunkani ngopera ngundranandru ja manjulandru, ninaia
Nulia ngaianangu jinkina wonti Christungu Jesungu miljaru
nguralindru,
10 Ja karari wondraterina wonti ngaiananaia Kulkanipir-
naia Christuni Jesuni wondraterinali, Nulia nari palimana
wonti, ja tepi ja watamudani praitjani kurana wonti ngant-
jani jaurali,
11 Nunkanaia Nulia ngana karkana wonti mandra ja
Apostel ja ngujangujara jinkinietja kana koni.
12 Jendrangundruja ngani jenia ketjaketjala wapaia, ja
wata ngani nunkangundru nintali nganai; ngangau ngani
milkila, worangu ngato morlalu ngundrala wapaia; ja
ngato morlalu ngundrai, Nauja ngurunguru nganai, ninaia

mindrani poto, nina Nulia ngakangu jinkina wonti, ngamalkijiribala nganai nunkanguka ditjielu.
13 Tepia jaura mudlamalka ngamalkamai, ninaia jundru ngakangundru ngaranala, morlalu ngundranani ja ngantjanani, naupini Christungu Jesungu nganai.
14 Mindrani poto ngumu ngamalkamai Jaolali kulikirieli, ninaia jundru maninala, Nauja ngaianangu nganai.
15 Jidni milkila, pratjana Asiani ngakangundru karitjinala, tanangundru Phygellus ja Hermogenes.
16 Kaparali Onesiphoruni pungani kalumiltjamiltjarina bakujeli jinkiatimai, ngangau nulu pota marapu ngana ngara waripanala, ja ngakani kanjangarindru wata nintali ngananala;
17 A-ai, Nau Romani matja wokarana, nulu ngana jiglerali wontina warai, ja ngana mankamankana warai.
18 Kaparali nunkangu jinkinanto, nulu kalumiltjamiltjarini mankamankananto Kaparani nunkanguka ditjini; ja worderu nulu Ephesungu ngakangu mili ngananala, jidni morla milkila.

2

1 Jidni, ngakani kupajai, ngurunguru pantjiau manjulani, nauja Christungu Jesungu nganai,
2 Ja mina jundru ngakangundru kiririna wonti morlalu kuranietja worangu jela, jenia kana talkuni jinkiau, tana ngurunguru nganai bakana nguruni ngujangujara jinkila.
3 Ketjaketjau Jesuni Christuni julja talkuni jeribaka.
4 Wata kulno, nau tirimalinaia wapai, palkuja mangini manujeli ngundrai, ngangau nau nunkangu, nulu nina matja patana, murlali ngananananto.
5 Bakana kulno tirimalinani, nulu wata pirapira manila nganai, nulu wata talku tirimalinani.
6 Mita ngankanietjali, nulu jiglerali ngankai, tandra buru ngopera ngamalkananto.
7 Ngundramai mina ngani jatai, Kaparali jinkangu warupotuni ngujamani jinkila nganai.
8 Tjurujeli patamai Jesus Christus, ninaia Nulia narindru jiritjibana wonti, Nauja Davidani ngatamurandru nganai, ngakani ngantjani jaurandru,
9 Nunkangu ngani ketjaketjai kanjangarielu, madlentji ngankanietja jeribaka; windri Godaia jaura wata dupudupu nganai.
10 Jendrangundruja ngato pratjana manujeli patai kalkalkanilandru, ngangau bakana tanali murla maninanto, naupini Christungu Jesungu nganai, pirnala ngurali jela.

11 Morlalu naupini jaura nganai: Ngaiana nunkangu jela
matja palina, ngaiana bakana nunkangu jela tepi ngamala
nganai;
12 Ngaiana ketjaketjanani, ngaiana bakana nunkangu jela
jirijiribala nganai; ngaiana kutibanani, jeruja bakana Nulia
ngaianana kutibala nganai,
13 Ngaiana wata morlalu ngundranani, Nauja wonki
nganai; ngangau Nulia ngandandariai munta kutibaterila.
14 Jenia nakaldra wilpa ngankau tanangu, ja morlalu ku-
rau Kaparani, tana jaurandru wata jatamalini ngankananto,
ngangau jenia baku nganai, ja windri ngaranietja tjautjau
ngankai,
15 Jiglerali ngankamai Godani ngurunguru wondraterila
ngankanietja ninta nguru jeribaka, nulu morlaluja jaura
talku puntibai.
16 Jaura baku ja murumurundru kutingamai, ngangau
tana milingeru morla tjautjaulani wiringala nganai,
17 Ja tanani jaura kima jeribaka tajiterila nganai. Tanan-
gunto Hymenäus ja Philetus,
18 Tana morlalulandru tjiringana warai, ja jatai: Narindru
jiritj ni matja pantjina warai, ja jeruja tanali palpaia
morlalu ngundrana kokulterkibai.
19 Godaia marda kapara ngurunguru parai, ja nulia
ninapini malka morlalu ngamalkai: „Kaparali nunkanina
ngujamai;“ ja: „Talkula panindru pilkirianau, warle Chris-
tuni tala dikai.“
20 Punga pirnani wata windri koko marda maraljendru ja
marda bulundru parai, a-ai, bakana pitandru ja mitandru;
ja palpa pilki pirnalaia, palpa pilki nintaia.
21 Kulno jendrangundrupara talku kulirkaterinani, nau
pirnalaia koko nganala nganai, kulikiri ja ngumu pungaia
Kaparani, ngankana ngumu pratjanani matja ngankingana.
22 Teria milkirinandru japa mindriau, karipaterintiau
talkulani, morlalu ngundranani, ngantjanani, murlani,
tanangu jela, tanali Kapara karkai ngatjila ngara ku-
likirindru.
23 Jatamalini jakalkijiribamalini tjikatjika ja patipati nar-
rau, ngangau jidni milkila, tanangundru windri tirimalini
dunkai.
24 Kaparaia mili wata tirimalinanto, a-ai, nau malti
ngananananto kana warupotuni, ja kiri, ngujangujara jinkila,
ja madlentji ngankanani worani patananto,
25 Nulu manjujeli tatakanietja kurukurubananto, Godali
tanangu madlentjandru karitjini jinkinanto kara morlaluja
ngujamanaia,

26 Tana nakaldra kalunguru pantjinanto ja dukaraterinanto kutjia mintindru, nulu tanana dupudupu patai nunkani jertapaterinaia.

3

1 Jenia ngujamau, ditji ngadala worangu miljaru ngurunguru wokarala nganai.
2 Ngangau kana nganala nganai: Muntapata, mardatandrani ngulku pirna, pirna ngundraterinietja, kiri ngundraterinietja, ngirkibanietja, ngaperani ja ngandrini delkinietja, jurakokani pani, murumuru,
3 Wolkareli pani, turuturu, kuringulkuterkanietja, miran tjati, tirietja, wata ngumu ngantjani,
4 Wondawondanietja, kintjakintjanietja, wombatjarinietja, tana milkirini morla ngantjala nganai Godani.
5 Tanali talkulaia malka ngamalkai, ja nunkani ngurula kutibana warai. Tanangundru ngamalkateriau.
6 Tanangundru jenipara nganai, tana pungani dampai ja widla karkarkai, tanali madlentji marapu ngamalkai, ja milkirini pilki ja pilkieli tanana wiralkai,
7 Tana milingeru kiririai, ja ngurali ngandandariai morlalu ngujamanaia wokarala.
8 Worderu Jannes ja Jambres Mosingu tatakana wonti, jeruja bakana tanapini morlalulani tatakai, tanapini tjuru tjautjau ja wata ngurunguru morlalu ngundranani.
9 Windri tanali jenia wata juri ngankala nganai, ngangau tanani tjikatjika pratjanani tinkari pantjila nganai, worderu pudlangu pantjina wonti.
10 Jidni karipaterina warai ngakani ngujangujarani, ngakangu nguna milini, ngakani ngundranani, ngakani morlalu ngundranani, ngakani manjuni, ngakani ngantjanani, ngakani manjulani,
11 Ngakani tirikaripaterinani ja ketjaketjanani, tana ngakangu pantjina wonti Antiochiani, Ikoniuni, Lystrani, jenipara tirikaripaterinani ngani tataura terkana wonti; ja pratjanandru Kaparali ngana kulkana wonti.
12 Ja pratjanali, tana jertapateriai tepini Godani murlali ngamala Christungu Jesungu, tirikaripaterinani ketjaketjala nganai.
13 Kana madlentji ja jedibanietja milingeru morla madlentji pantjila nganai, ngangau tanali karkarkala nganai, ja munta karkarkani nganala nganai.
14 Jundru jenia ngamalkamai, mina jundru kiririna wonti, ja morlalu ngundrana wonti, ngangau jidni milkila, worangundru jundru kiririnala,

15 Ja bakana jundru kupandru jaura worana kulikiri
ngujamai, tanaia ngurunguru nganai jidna kiri ngankala
tepia, morlalu ngundranali Christungu Jesungu.
16 Jaura pratjana Godali pulkana wonti, ja tananaia
bakana ngumu ngujangujaraia, dikidikibanaia, kuruku-
rubanaia, punkanaia talkulani.
17 Ngangau Godaia kana manamiri ngananantо,
ngankana ngumu pratjanani matja ngankingana.

4

1 Ngato jidna morlalu kurai Godani ja Kapara Jesungu
Christungu, Nulia tepini ja narilani kalala jinkila nganai
nunkani wondraterinani ja nunkani mililani.
2 Jaura kaukaubau, wata mudau ditji talkuni ja
wata talkuni, karkarkamai, kurukurubamai, dikidikibamai
manju pirnali ja ngujangujarali.
3 Ngangau miljaru nganala nganai, nunkangupini tanali
ngujangujara tepi wata ngantjala nganai, a ai, tanani
jertapaterinani tanali ngujangujara mapala nganai, tana
talpa karakararananto.
4 Ja tanali morlalundru talpa karitjimalkala nganai, ja
jaura bakuja tjiringala nganai.
5 Jidni warupotuni kalunguru nganamai, ketjaketjana
manju patamai, ngantjani jauraia mangini ngankamai,
ngamalkijiribani jinkani talku ngankamai.
6 Tanali ngana karari tapani poto ngumu jeribaka nangai,
ja ngakani danini ditji kupiri nganai.
7 Ngani tirimalini ngumu tirimalina warai, ngato mindrini
mudana warai, ngato morlalu ngundrani kulkana warai.
8 Ja talkulaia pirapira ngakangu matja parai, ninaia Ka-
parali, kalala jinkinietja talkujeli, ngakangu jinkila nganai
nunkanguka ditjini, ja wata windri ngakangu, a-ai, bakana
pratjanani, tanali nunkani wondraterini ngantjana warai.
9 Pitariau nurujeli ngakangu wokarala:
10 Ngangau Demasali ngana worarana warai, ngangau
nulu ninapini mitala ngantjana warai, ja nau Thessa-
lonichaia palkana warai, ja Crescens Galatiaia, ja Titus
Dalmatiaia.
11 Windri Lucas kulnulu ngakangunto ngamai. Marcus
patamai ja nina wokaralkamai, ngangau nau ngumu pirna
nganai ngakangu ngamalkijiribanaia.
12 Tychikus ngato Ephesia jinpana warai.
13 Kati pirna, nina ngato Troangu Karpusuni pungani
woraranala, wokaralkamai, jidni wokaranani, ja bakana
dakani jaura worana, pilki Pergamenta.

14 Alexander, marda ngankanietjali, ngakangu madlentji
marapu ngankana wonti. Kaparali nunkangu kalala jinkila
nganai nunkani ngankanandru;
15 Nunkangundru bakana jidni ngamalkateriau; ngangau
nulu jaurani ngaiananani pirna tjakakana wonti.
16 Ngakani jurajuralkaterini ditjini ngoperalani wata
kulno ngakangu pankini terkana wonti, a-ai, pratjanali
ngana worarana wonti; (Godali) jenia tanangu wata
ngokananto.
17 Kapara ngakangu pankini terkana wonti, ja ngana
ngurunguru ngankana wonti, ngakangundru kaukaubani
jaura manamiri pantjinanto, ja kana ko warupotujeli ninaia
ngarananto; ja Nulia ngana kulkana wonti pandipandi
manandru.
18 Ja Kaparali ngana kulkala nganai ngankana madlentji
warupotundru, ja ngana kurakala nganai nunkani mililaia
pariwilpani. Nunkangu pirnala nganaiatimai nguralindru
nguralia. Amen.
19 Mandurini jaura jinkiau Priskangu ja Aquilangu ja
Onesiphorusuni pungalani.
20 Erastus Korinthungu ngamantina wonti, ngato
Trophimus muntja Miletungu woraranala.
21 Pitariau widrila kilpaia wokarala. Mandurini jaura
jinkangu jinpai Eubulsulu ja Pudensulu ja Linusulu ja
Claudiali ja ngatata pratjanali.
22 Kapara Jesus Christus jinkangu jaolani nganaiatimai.
Manjula jurangunto nganaiatimai!

Pauluni Dakani jaura Titungu.

1 Pauluna, Godaia mili ja Jesuni Christuni Apostel, Godaia
kalkalkani morlalu ngundranandru, ja morlaluja ngujamanandru, nulia talkulaia wapalkai,
2 Tepi nguralia kalkanandru, ninaia jedini pani Godali
talpadakana wonti miljaru nguralindru.
3 Nulia miljaru talkuni jaura nunkani tinkari ngankana
wonti kaukaubanali, ninaia Nulia ngakangu jinkina wonti
Godaia Kulpanipirnaia ngaiananaia jirijiribanandru,
4 Titungu, kupa talkuni ngakanani jela morlalu ngundranandru: Manjula, ja kalumiltjamiltjarina, ja murla
Goda Ngaperandru, ja Kapara Jesus Christus ngaianani
Kulkanipirnandru.
5 Jendrania ngato jidna Kretangu worarana kurana wonti,
ngangau jundru pratjana talku ngankingananto, ja ngura
pilki ja pilkini ngamalkijiribanietja kurananto, worderu
ngato jinkangu jirijiribana wonti.
6 Kulno madlentji pani ngananani, widla kulnuja noa,
kupa morlalu ngundrani ngamalkanani, tanangundru
kanali wata warawarabai mirantjati ja wata pankini kara.
7 Ngangau jaura jinkinietja madlentji pani ngananananto
Godaia punga ngamalkijiribanietja jeribaka, wata pirna
ngundraterini, wata nurujeli tiri, wata tapanietja, wata
nandranietja, wata kalikalipaterinietja,
8 A-ai, tidnapalara patanietja, ngumuja kamaneli, pirna
ngundrani, talku, kulikiri, ninta pirna.
9 Nulu ngujangujara parparali patananto worderu jaura
morlaluni parai, nau ngurunguru ngananananto jaura tepieli
kurukurubala ja tatanietja karkarkala.
10 Ngangau delkina jatajatanietja ja jedibanietja marapu
nganai, morla pirna tana karuwalilandru,
11 Tanangu ngaiana mana ngandrawalkananto; ngangau
jenipara kanali punga warupoto karitjimalkai, ja ngujangujara jinkiai, mina wata ngumu, kalikalipaterinandru.
12 Kulno tanangundru, tanani Propheta munta, jatana
wonti: „Kretala milingeru jedikantji, nganti tiri, ja mandra
nguja nganai.“
13 Naupini tinkari ngankani morlalu nganai; Jendrangundruja tanana parparali kurukurubamai, tana tepi
ngananananto morlalu ngundranani,

14 Tanali Juda kanaia jaura baku ja kanaia jirijiribani
jaura wata ngundrananto, ngangau tana morlalulandru
karitjimalkai.
15 Warupoto kulikiri nganai kana kulikirini; kana tidati-
dani ja morlalu ngundrani panini panila kulikiri nganai,
a-ai, tjuru ja ngara ngaiala tanani tidatida nganai;
16 Tana dikai, ngaiani Goda ngujamai, windri ngankanali
tanali nina kutikutibai, ngangau tana dalkumaranietja ja
delkinietja, ja waltowalto ngankana ngumu pratjanani.

2

1 Jundru kaukaubamai, mina tepia ngujangujarani talku
nganai;
2 Pinaru wora kulumara, manu muja, kulikiri, tepi mor-
lalu ngundranani, ngantjanani ja manjulani ngananantо.
3 Jeruja bakana widlapirna talku wondraterinanto,
worderu kana kulikirini talku nganai, wata
kuringulkuterkanietja, wata waina marapu tapanietja,
ngujangujara jinkinietja ngumu,
4 Tanali widla kaluka kiri ngankananto, tanali tanani noa
ja kupa ngantjananto,
5 Bakanguru, kulikiri, pungaetja, ngumu ngananantо,
noani tananani wodatarana ngamananto, kanali Godaia
jaura wata ngirkibananto.
6 Jeruja bakana teri kurukurubamai, tana bakanguru ja
tjuru ngumu wirarinanto.
7 Ja jidni munta wondraterinanto ngankana ngumuja
mudlamalka, ngujangujarani, jedini panini, manumujani,
8 Jaura tepi ja morlalu, tatanietja nintali pantjinanto,
ngangau nulu madlentji panila ngaianangundru warawara-
bananto.
9 Mili kurukurubamai, tanali kaparani tananani wo-
datarana ngamananto, ja warupotuni tanangu murlali
ngananantо, ja wata tjakakananto,
10 Panila tjirimalkana, a-ai, tanali talkula pratjana won-
drananto, ngangau tanali Godaia ngaiananaia Kulkanipir-
naia ngujangujara tjirkatjirkananto warupotuni.
(Dakani jaura Jesuja dankani ditjini.)
11 Ngangau Godaia manjula wondraterina wonti, tepi
wokaralkana kanani warupotuni,
12 Ja ngaianangu pirna ngankai, ngaiana kutibananto
ngankana Goda panini, ja mitaia milkirini, ja kulikiri, ja
talku, ja Godani murlali tepi ngamananto nunkangupini
mitani,
13 Ja kalkananto murlali kalkanani, ngaiananaia Goda
pirnaia ja Kulkanipirnaia Jesuni Christuni wondraterinani,

14 Nauja munta jinkiterina wonti ngaianangu, ngaianana
kulkananto tjikatjika warupotundru, nunkangu munta
kulirkananto kana wolara kulno potuja kupangu ngankana
ngumuni jiglerali.

15 Jenia kaukaubamai ja kurukurubamai. Wata kulnujeli
jidna waka ngundrananto.

3

1 Tanana mangatandra wilpa ngankamai, tanali mitaia
kaparani ja ngurulani wodatarana ngamananto ja panki-
nanto, ngankana ngumu pratjanani matja ngankingaterina;
2 Tanali wata kulno ngirkibananto ja tirimalini pani
ngananananto, a-ai, malti ngananananto, ja manju ngumu
pratjana kanani warupotuni wondraterinanto.
3 Ngangau warula bakana ngaiani patipati nganana
wonti, ja delkina wonti, ja tjautjau nganana wonti, ja
milkirinani ja murumuru pilki ja pilkini wodatarana nga-
mana wonti, ja madlentjani ja kiri najinani wirarina wonti,
ja kalakalarilkijiribamalina wonti.
(Dakani jaura Jesuja dankani ditjiui mandruni.)
4 Godaia Kulkanipirnaia ngaiananaia ngumula ja kanani
manjula wondraterinani,
5 Jendranguta Nulia ngaianana wata talkulaia ngankanan-
dru, tana ngaiana matja ngankana, a-ai, nunkani kalumilt-
jamiltjarinandru kulkana wonti, marra dankani multibani-
lali ja Jaolaia kulikiria marrarinali,
6 Ninaia Nulia ngaianangu pirna nangana wonti Jesu
Christu ngaianani Kulkanipirnali,
7 Ngangau ngaiana manjulali nunkanali matja talku,
maratunka maninietja pantjinanto tepi nguralia kalkanani.

8 Morlalu naupini jaura nganai, ja ngato ngantjai, jundru
jenia ngujangujara morlalu jinkinanto, ngangau tanali, tana
Godani morlalu ngundranala, jigleri pantjinanto ngankana
ngumu ngankala; jenia ngumu ja talku nganai kanani.
9 Jatamalini jakalkijiribamalini patipatini, ja mardu wit-
tani warulandru, ja jatamalinani, ja tirimalinani jirijiribani
jaurandru wata ngokau; ngangau jenia wata ngumu ja baku
nganai.
10 Ngujangujara pilki jinkinietja narrau, nina pota kulno
kara pota mandru kara matja kurukurubana,
11 Ngangau jidni milkila, jenipara tjikatjika nganai ja
madlentji ngankai, ja munta kalala kurateriai.

12 Ngato jinkangu Artemas kara Tychikus kara jinpanani,
pitariau nurujeli ngakangu Nikapoliningu wokarala, ngan-
gau ngato ngundrai kilpani naka ngamala.
13 Jundru Zenas, jirijiribani jauraia ngujangujara jinkini-
etja, ja Apollos ngankijiribau palkanaia, pudla wata mina
kulnuni mara kala ngananantо.
14 Bakana kana ngaianani kiririnanto ngankana ngumu
ngankala kalumiltjamiltjarinaia, tana wata tandra pani
ngananantо.
15 Mandurini jaura jinkangu jinpai, tana ngakangu jela
nganai. Mandurini jaura jinkiamai tanangu, tanali nga-
ianana ngantjai morlalu ngundranani. Manjula jurangunto
pratjanani nganaiatimai.

Paulini Dakani jaura Philemoningu.

1 Paulus, Christuni Jesuni dupudupu, ja Timotheus
ngatata, Philemoningu, ngalini jelangankanietja ngant-
jaluni,
2 Ja Appiani, kaku ngantjaluni, ja Archippusungu, ngalini
jela juljani, ja mili wolarani jinkani pungani:
3 Manjula jurangunto nganaiatimai, ja murla Goda nga-
ianani Ngaperandru, ja Kapara Jesu Christungundru.
4 Ngato milingeru Goda ngakani jurakokala wapaia, ngato
jidna ngundranani ngatjinani ngakanani,
5 Ngangau ngato ngarai jinkani ngantjanandru ja morlalu
ngundranandru, ninaia jundru ngamalkai Kapara Jesungu
ja kana kulikiri pratjanani,
6 Ngangau jinkani morlalu ngundrana, ninaia ngaiana
jela ngamalkai, ngurunguru pantjinanto ngumu pratjanaia
ngujamanani, jenia ngaianangu parai Christungu.
7 Ngangau ngato mankini ja ngankalkani pirna ngamalkai
jinkani ngantjanandru, ngangau kana kulikiria ngara kan-
punguru pantjina warai jinkangundru, ngatatajai!
8 Jendrangundruja, ngato bakana Christungu ngurula
ngamalkanani, jinkangu jirijiribala, mina talku nganai,
windri ngato morla ngantjai jidna kurukurubala ngant-
janandru,
9 Ngangau ngani jenipara, Paulus, pinaru nganai, ja karari
bakana Jesuni Christuni dupudupu,
10 Ngato jidna kurukurubai, ngakani ngatamurandru,
ninaia ngato kantji patana wonti ngakani dupudupuni,
Onesimusungundru,
11 Nauja waru jinkangu wata ngumu nganana wonti, ja
karari jinkangu ja ngakangu ngumu nganai, ninaia ngato
karari nakaldra jinpana tikai.
12 Jundru ninapini, nauja ngara ngakani nganai, patau.
13 Ngato ngantjana warai, ninaia ngakangu jela nga-
malkala, nauja jinkani pirini ngakani mili ngananantо
dupudupuni ngantjani jauraia.
14 Jinkani manuni kurani panini ngani wata jertapate-
riai minakulno ngankala, ngangau ngurula jinkani wata
watawatali jeribaka ngananantо, a-ai, murlali.
15 Nauja kara jendrangundruja miljaru wordu jinkangun-
dru puntinala, jundru ninaia ngurali ngamalkananto,

16 Wata morla mili jeribaka, a-ai, morla pirna milini,
ngatata ngantjalu jeribaka, ngopera ngakangu, ja morla
pirna jinkangu, palkuni ja bakana Kaparani.
17 Jundru ngana kamaneli jinkani ngundranani, ninaia
patamai ngana jeribaka.
18 Nulia jinkangu madlentji ngankana wonti kara,
jinkangu wilpa ngananani kara, jenia windamanani
ngakanani kurau.
19 Ngato Paululu jenia dakana warai marali ngakanali,
ngato jenia jinkina tikala nganai; ngani wata jatananto,
jidni munta ngakangu wilpanto nganai.
20 Kau, ngatatajai, ngato jinkangnndru ngumula nga-
malkananto Kaparani. Ngana ngara kanpunguru nganka-
mai Christungu.
21 Ngato jenia dakana warai, ngangau ngato morlalu
ngundrai, jidni pankila nganai, ja ngani milkila, jundru
morla ngankala nganai nunkangu, mina ngani jatana warai.
22 Ngankijiribingamai ngani jinkangu tidnapalara nga-
mala nganai; ngangau ngato kalkai, jurani ngatjinali ngana
jurangu dikalkala nganai.
23 Mandurini jaura jinkangu jinpai Epaphrasali, ngakani
jeladupudupu Christungu Jesungu,
24 Markusali, Aristarchusulu, Demasali ja Lukasali,
ngakani jelangankanietjali.
25 Ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni manjula ju-
rangu jaolani nganaiatimai!

Dakani jaura Hebräer milini.

(Dakani jaura Jesuja dankani ditjini parkulani.)

1 Godali warula pota marapu ja nguja pilki ja pilkini matja
kaukaubana ngaperi worani Prophetani,
2 Nulia nunkangupini ditjini mudanani ngaianangu
kaukaubana wonti Ngatamurani, ninaia Nulia kurana
wonti maratunka maninietjani warupotuni, nunkanali Nu-
lia bakana mita maru pantjimana wonti,
3 Nulupini, Nauja nunkanaia pirnalaia kintjalkuru nganai,
ja nunkanaia ngujaia mudla kulno, ja Nulupini, Nulia
warupoto mandrai nunkanaia ngurulaia jaurali, kulirkani
ngankana wonti madlentjandru nunkanali muntali, ja nga-
mana ngarina wonti pirnalaia ngunarani mirini,
4 Ja jeruntja morla pirna pantjina wonti angelani,
worderuntja morla pirna tala nunkani nganai tanangu,
ninaia Nulia maratunka manina wonti.
5 Ngangau worangu angelani Nauja kara ngopera jatana
wonti: „Jidni Ngatamura ngakani nganai, karari ngato
jidna kantji patana warai.“ Ja nakaldra: „Ngani nunkangu
Ngaperi nganala nganai, ja nauja ngakangu Ngatamura.“
6 Nulia poto mandrulani Panturu mitani matja wirilkana,
Nauja jatai: „Godaia angela warupoto nunkangu ngatji-
nanto.“
7 Angela worandru Nauja jatai: „Nulia angela nunkani
watara ngankai, ja mili nunkani turujaola.“
8 Ja Ngatamurani: „Godajai, pirnalaia piri jinkani ngurali
parai; jinkani mililaia jirijiribani talku nganai;
9 Jundru talkula ngantjana wonti, ja talkula panini
jidni kalakalarina wonti; jendrangundruja jidna, Godajai,
Goda jinkani mankini gildieli wiribana wonti, morla pirna
ngampu marani jinkanani.“
10 Ja: „Jundru, Kaparajai, mita maru kurana wonti, ja
pariwilpa wora jinkani maraia ngankani nganai,
11 Tana mudala nganai, ja jidni ngurali ngamala nganai,
ja tana warurila nganai kati jeribaka.
12 Ja kati jeribaka jundru tanana walpi ngankala nganai ja
bakakaritjila nganai; ja jidni jenilu, ja kilpawoldra jinkani
wata mudala nganai.“
13 Worangu angelani Nauja ngopera jatana wonti kara:
„Ngakangu ngunarani ngamana ngariau, ngato talpala
jinkani jinkangu tidnani kuranantulu, tidnaparani piri
jeribaka?“

14 Wata tana pratjana mili jaola nganai, tanana matja
jinpana tanangundru, tanali tepi ngurali maratunka man-
inanto?

2

1 Jendrangundruja ngaiana jenia morla ngamalkananto,
mina ngaiana ngarana wonti, ngangau ngaiana kekiljeriati.
2 Ngangau naupini jaura, angelali matja kaukaubana,
ngurunguru ngananani, ja dankarana ja delkina pratjanali
kalala talku maninani,
3 Worderu ngaiana mindrinanto, ngaiana jenipara murla
pirna wata ngundranani? Ninapini ngopera Kapara
muntali kaukaubana wonti, ja ngadani tanali, nunkangun-
dru matja ngarana, ngaianangu morlalu kurana wonti.
4 Ja Godali tanangu jela tinkari ngankana wonti malkali,
ja pirnalali, ja ngurula pilki ja pilkieli, ja Jaola kulikirila
puntibanali, nunkani jertapaterinandru.
5 Ngangau wata angelani Nulia wodatarana kurana wonti
ninapini mita, nau wokarananto, nunkangundru ngaiana
jatai.
6 A-ai, kulnujeli piri kulnuni tinkari ngankana wonti
jeruja: „Mina naupini Kana nganai, ngangau jundru ninaia
ngundrai, Kanaia Ngatamura kara, ngangau jundru ninaia
ngurutalpana najiai?
7 Miljaru wordu jundru ninaia angelani ngarinalu kurana
wonti, pirnalali ja ngurulali jundru nunkangu pirapira
kurana wonti, ja jundru ninaia Kapara kurana wonti
jinkanaia maraia ngankanani;
8 Warupoto jundru nunkangu tidna ngalpani kurana
wonti.“ Ngangau Nulia nunkangu tidna ngalpani warupoto
kurana wonti, Nulia panila worani patana wonti; karari
ngaiana wata najiai, warupoto nunkangu ngalpani matja
parai.
9 Windri karari ngaiana najiai ninaia, Nauja wordu
angelani ngarinalu nganana wonti, Jesus, nunkangu Nulia
nunkani naria ketjaketjanandru pirnalali ja ngurulali pi-
rapira kurana wonti, ngangau Nulia Godaia manjulandru
nari wontjana wonti warupotuja.
10 Nunkangu talku nganana wonti, nunkangundru ja
nunkanali warupoto nganai, ngangau Nulia ngatamura
marapu wapalkananto pirnalaia, tanani murlaia wapalka-
nietja ketjaketjanali manamiri ngankala.
11 Ngangau warupoto kulnundru nganai, kulikiri
ngankanietja ja taua kulikiri pantjiai; jendrangundruja
Nauja wata nintali nganai tanana ngatata dikala.

12 Ngangau Nauja jatai: „Ngato tala jinkani ngatatani
ngakanani kaukaubala nganai, ja mili wolarani terti ngato
jidna jurakokani wimali jurakokala nganai.“
13 Ja nakaldra: „Ngato nunkangu morlalu ngundrala
nganai.“ Ja nakaldra: „Najiau, ngani ja ngatamura ngakani,
tanana Godali ngakangu jinkina wonti.“
14 Ngangau kupali palku ja kumari jela ngamalkai, Nulia
ninaia tanangu jeribaka manina wonti, ngangau Nulia
narieli ninaia palimananto, nulia naria ngurula ngamalkai,
jenia nganai kutji,
15 Ja tanana kurakana wonti, tana naria japandru tepi-
wirdi mili dupudupu nganananto.
16 Wata angela Nulia patai, a-ai, Abrahamani ngatamura
Nulia patai.
17 Jendrangundruja Nulia warupotuni ngatatani jeribaka
pantjinanto, ngangau Nulia kalumiltjamiltjarini ja talku
Priesta pirna pantjinanto Godangu, kana wolaraia madlen-
jandru kalala jinkila.
18 Worderu Nauja ketjaketjana wonti, ja kutjieli ninaia
wontjana wonti, jeruja Nauja ngurunguru nganai tanangu
marangokala, tanana nulu wontjai.

3

1 Jendrangundruja, ngatata kulikiriai, pariwilpaia karkani
ngampu mara worajai, najinajibanau ngaiananaia dikani
jauraia Apostel, ja Priesta pirna, Jesus,
2 Nauja talku nganai nunkangu, Nulia ninaia kurana
wonti, worderu bakana Moses nunkani pungani warupo-
tuni.
3 Ngangau morla pirnala Nulupini manina wonti
Mosingu, worderu nulu morla pirnala ngamalkai pungani,
nulu ninaia matja ngankingana.
4 Ngangau punga pilki ja pilki kanali ngankingai, Nulia
warupoto ngankingana wonti Goda nganai.
5 Ja Moses talku nganana wonti nunkani pungani
warupotuni, mili jeribaka malka morlalu nunkangu, mina
kaukaubananto,
6 Ja Christus Ngatamura jeribaka pungani nunkanani;
nunkanaia punga ngaiana nganai, ngaiana kalkani morlalu
ngundrana ja pirnala mudanajeli ngurunguru ngamalka-
nani.
7 Jendrangundruja, worderu Jaola kulikiri jatai: „Karari,
jura ngaiala nunkani ngaranani,
8 Jeruja ngara juranina wata ngurunguru ngankanau,
worderu kaldrini wontjanilaia ditjini pitarani;

9 Jendranguta ngaperali juranali ngana wontjana wonti,
ja ngana najinajibana wonti, ja ngankana ngakani najina
wonti kilpawodra pota mandrumandru marapratjana.
10 Jendrangundruja ngani tanangupini ngujani kaldririna
wonti, ja jatana wonti: Milingeru tanalia ngarali tjautjau
ngundrai ja tanalia palto ngakani wata ngujamana warai,
11 Jeruja ngato bakana tirini ngakanani morlalu ku-
rana wonti: Tanaia wata wirinanto ngara ngamanaia
ngakanaia.“
12 Ngamalkaterianau, ngatata worajai, kulnuni jurangun-
dru morlalu ngundrani pania ngara madlentji nganaiati,
nau puriati Goda tepindru;
13 A-ai, kurukurubijiribamalianimai ditjini warupotuni,
jeruntjaia tanali karari dikai, madlentjaia jedibanali kul-
nuni jurangundru ngurunguru ngankaiati.
14 Ngangau ngaiana Christuni ngampumara pantjina
wonti, ngaiana morlalu ngundranaia wonini mudanajelu
ngurunguru ngamalkanani.
15 Matja jatanani: „Karari, jura ngaiala nunkani
ngaranani, jeruja ngara juranina wata ngurunguru
ngankanau,“ worderu kaldrini,
16 Warletana ngaranietja nganana wonti, tana kaldri
ngankaterina wonti? Wata tana pratjana, tana Egypta
mitandru dunkana wonti Mosili?
17 Warletana nganai, tanangu Nauja kaldririna wonti kil-
pawoldra pota mandrumandru marapratjana? Wata tanali,
tana madlentji ngankana wonti, tanani palku pitarani
parantina wonti?
18 Worangu Nulia morlalu kurana wonti, tana wata
nunkani ngara ngamanaia wirinanto? Windri tanangu,
tana delkina wonti?
19 Ja ngaiana najiai, tana ngandandarina wonti wirila
morlalu ngundrana panindru.

4

1 Jeruja ngaiana japali ngananananto, wata kulno juran-
gundru ngadani ngamani wokaraiati, ngangau talpadakani
jaura kulno, nunkani ngara ngamanaia wirila, morla parai.
2 Ngangau bakana ngaianangu ngantjani jaura wokarana
wonti, tanangu jeribaka; windri kaukaubani jaura tanangu
baku nganana wonti, ngangau nauja ngaranietjani wata
tuldruwana wonti.
3 Ngaiana, ngaiana matja morlalu ngundrana, ngara nga-
manani wirila nganai, worderu Nauja jatana wonti: „Jeruja

ngato tirini ngakanani kurana wonti, tana wata ngara ngamanaia ngakanaia wirinanto;“ windrila ngankana mitaia kuranandru matja mudanala.

4 Ngangau Nauja piri kulnuni ditji mara wora ja mandrundru jeruja jatana wonti: „Ja Goda ditji mara wora ja mandrulani ngara ngamana wonti nunkani ngankana pratjanandru.“

5 Ja nunkangupini pirini nakaldra: „Ja tana wata ngara ngamanaia ngakanaia wirinanto.“

6 Jeruja matja parai, palpa nunkangu wirila nganai; ja tanali, tana ngopera ngantjani jaura ngaranala, wata wirina wonti delkinandru,

7 Jeruja Nulia nakaldra ditji kulno kurai, „karari kulno,“ ja Davidangu miljaru wirdini jatai, worderu ngopera jatana warai: „Karari, jura ngaiala nunkani ngaranani, juranina ngara wata ngurunguru ngankaterianau.“

8 Josuali tanana ngara ngamanaia matja wirilkanani, jeruja Nulia wata ditji ngurundru nunkangu ngadani jatanani.

9 Jeruja Sabbath ngara ngamana Godaia kana wolarani morla parai:

10 Ngangau warle ngara ngamanaia nunkanaia matja wirina, nau bakana ngara ngamai nunkani ngankanandru, worderu Goda nunkanandru.

11 Jeruja ngaiana nururinanto nunkangupini ngara ngamanani wirila, wata kulno nunkanipini delkinaia malkani jeri purinanto.

12 Ngangau Godaia jaura tepi ja ngurunguru nganai, ja morla tjerkara nganai mardakirrani tjerkara mandrunto, ja nauja palkingai mungara ja jaola diltja ja mokugildi puntibalalu, ja ngara tjuruja ja ngundranaia kalala kuranietja nganai,

13 Ja wata pantjimani poto kulno kurukuru nganai nunkangu, a-ai, warupoto nunkangu milkini balu ja tinkari parai, ninaia ngaiana ngundrai.

14 Ngangau ngaiana Priesta pirna pirna ngamalkai, nauja pariwilpa worangu palkingana wonti, Jesus, Godaia Ngatamura, jeruja ngaiana dikani jaura ngurungurujeli ngamalkananto.

15 Ngangau ngaiana wata Priesta pirna ngamalkai, Nauja ngandandariai kara waltowaltuni ngaiananani ngujangujala ngundrala, a-ai, jenipara, Nauja ngaianangu jeribaka nguja pratjanani wontjanilani wirina wonti, windri madlentji pani.

16 Jeruja ngaiana murlali manjulaia ngamani pirini
wokarananto, ngaiana kalumiltjamiltjarina maninanto ja
manjula mankamankananto marangokani ditjini talkuni.

5

1 Priesta pirna worali, kanandru matja manina, ja kurana
Godangu kanaia, nulu kalumiltjamiltjarini poto ja poto
ngumu jinkinanto madlentjaia.
2 Kulno jeribaka, nau burkali nganai kana koni ja man-
gapunkuni, ngangau bakana nunkangu waltowalto parana
karitjiai,
3 Ja nunkangundru nau wilpa nganai, worderu kana
wolaraia, jeruja bakana nunkangundru muntali poto
ngumu jinkila madlentjandru.
4 Ja wata kulnujeli ninapini pirnala muntali maniai, a-ai,
worangu Godali karkai, Aaron jeribaka.
5 Jeruja bakana Christus wata munta pirna ngankaterina
wonti Priesta pirna nganala, a-ai, Nulia, Nauja nunkangu
jatana wonti: „Jidni Ngatamura ngakani nganai, karari
ngato jidna kantji patana warai.“
6 Worderu Nauja bakana piri kulnuni jatai: „Jidni Priesta
ngurali nganai Melchisedek manginani.“
7 Nulia nunkani palkuja ditjini ngatjini ja karkani mar-
itjini pirnali ja milkigildieli jinkina wonti nunkangu. Nauja
ngurunguru nganai, ninaia narindru kulkala; ja Nulia
ninaia bakana ngarana wonti nunkani japandru,
8 Nauja kantji Ngatamura nganana wonti, ja Nulia kiririna
wonti pankila nunkani ketjaketjanani,
9 Ja Nulia matja mudana warai, Nauja tanangu pratjanani,
tana nunkangu pankiai, murlaia tepi Jinkinipirna pantjina
wonti,
10 Ninaia Godali dikana wonti Priesta pirna Melchisedek
manginani.
11 Nunkangundru ngaiana marapu ngamalkai jatala, win-
dri jenia mati nganai mildiri ngankala, ngangau jura njani
pantjina warai ngaranani.
12 Miljaru wirdindru jura morlalu ngujangujara jinkini-
etja ngananinto, ja karari jura ngujangujara maninanto
Godaia tinkari ngankani ngoperandru, ja jurangu ngumu
nganai windri milki manina ja wata tajina ngurunguru.
13 Ngangau worangu milki jinkinanto, nau patipati nganai
talkulaia ngujangujarani; nau kupa waka nganai.
14 Kana pirnani tajini ngurunguru parai, tanangu, tana
tjuru talku ngamalkai ngumu ja madlentji puntibala, ngan-
gau tana tjuru matja ngankingana warai.

6

1 Jendrangundruja ngaiana worarananto wonini jaura
Christungundru, ja jaura pirnani wapananto; ja wata
nakaldra woninanto ngankani nari karitjinandru, ja mor-
lalu ngundranandru Godani,
2 Multibanaia ngujangujarandru, mara kuranandru, nari
jiritjinandru, ja kalala ngadanindru.
3 Jenia ngaiana ngankala nganai, Godali jenia manuni
kuranani.
4 Ngangau jenia ngandandariai, tanapini, tanali pota
kulno tjenmararinala, ja pariwilpaia poto wontjanala, ja
Jaola kulikiri maninala,
5 Ja Godaia jaura ngumu, ja mita marraia ngurula
wontjanala,
6 Ja ngadani purinala, tanana nakaldra marraribala
madlentjandru karitjinaia, ngangau tanali nakaldra Godaia
Ngatamura kunarkuni katibai, ja ninaia ngirkibani ngankai.
7 Ngangau mitali, nulia talara matja tapanani, nau pota
marapu nunkangu godana warai, ja kanta dunkalkanani
tanangu, tanali ninaia ngankingai, nulupini Godaia poto
maniai;
8 Nulu dilka ja malto dunkalkanani, jeruja nau madlentji
nganai ja dikidikibanani karakara, ja mudani nunkani
jerkini nganai.
9 Ngaiani morlalu ngundrai, ngatata ngantjalu, jura morla
ngumu nganai ja tepi ngamalkai, ngaiani bakana jeruja
jatanani.
10 Ngangau Goda wata talku pani nganai, Nulia wata
kuritarai jurani ngankana ja ngantjana, ninaia jura nunkani
talani wondranala, ngangau jura kana kulikirini mili nga-
manala, ja mili ngamai.
11 Ngaiani ngantjai, jura pratjanali ninapini jigleri won-
drananto, kalkani morlalu ngamalkananto mudanajelu,
12 Jura wata njani pantjinanto, a-ai, tanangu karipateri-
nanto, tanali morlalu ngundranali ja manjujeli talpadakani
maratunka maniai.
13 Ngangau Godali Abrahamangu talpadakani jaura matja
jinkina, Nulia muntali morlalu kuraterina wonti, ngangau
Nauja ngandandarina wonti Kapara morla pirnani morlalu
kurala,
14 Ja jatana wonti: „Ngato jidna ngurungutala nganai ja
maruribala nganai.“
15 Ja ngangau nulu manujeli kalkana wonti, nulu tal-
padakani manina wonti.
16 Kanali morlalu kurai kulno morla pirnani, ja tjakakani
pratjana mudai, ja ngurunguru parai morlalu kuranali.

17 Jeruja Godali, ngangau Nulia talpadakani maratunka
maninietjani ngantjana wonti nunkani ngopera kurani
morlalu jinkinanto, jaura morlalu kurana wonti,
18 Ngaiana pota ngurunguru mandrujeli (ngangau Goda
ngandandariai jedi jaura kurala) ngankalkani pirna nga-
malkai, ngangau ngaiana ninapini kalkani ngamalkai, nauja
parai nunkangu mindrila;
19 Ngaiana mungaraia manakirra ngurunguru ja morlalu
ngamalkananto, nauja wiriai kati pirnani mandrani,
20 Jera Jesus, ngopera mindrinietja, ngaianangu wi-
rina wonti; ngangau Nauja Priesta pirna pantjina wonti
Melchisedek manginani ngurali.

7

1 Naupini Melchisedek, Salemini mitaia kapara, Godaia
pirnaia Priesta, nau Abrahamangu mandurina wonti, nau
mitaia kaparaia tirimalinandru tikanani, ja nina ngu-
rungutana wonti;
2 Nunkangu bakana Abrahamali marapratjanandru buru
kulno jinkina wonti pratjanandru, nina tanali ngopera
dikana wonti „Talkulaia Kapara,“ ja ngadani bakana kapara
Salemingundru, jenia nganai: „Murlaia Kapara;“
3 Ngaperi pani, ngandri pani, mardu pani, nunkani ditji
wata woninala, ja nunkani tepi wata mudala nganai, a-ai,
nau Godaia Ngatamurani jeribaka pantjina wonti, nau
Priesta nganai ngurali.
4 Najianau, mina kana pirna naupini nganai, nunkangu
bakana Abrahamali Patriarchali marapratjanandru buru
kulno jinkina wonti manini poto ngumundru.
5 Bakana Levita ngatamura ngadala, tanali Priesta
ngamalkijiribani maninala, jirijiribani jaura ngamalkai,
marapratjanandru buru kulno jirijiribani jaurandru kana
wolarandru manila, tana bakana Abrahamani kapandru
dankana wonti,
6 Nulupini, nau wata tanani mardundru nganana wonti,
Abrahamangundru marapratjanandru buru kulno manina
wonti; ja nulu nina ngurungutana wonti, nulu talpadakani
jaura ngamalkana wonti.
7 Tjakakani jaura panini pirnantali wakanila ngurungutai.
8 Ninkida naria kanali marapratjanandru buru kulno
maniai, jerra kulnujeli, nunkangundru jaura morlalu parai,
Nauja tepi nganai.
9 Ja ngani jeruja jatananto, Abrahamangundru bakana
Levili, nulu marapratjanandru buru kulno maniai, mara-
pratjanandru buru kulno jinkina wonti;

10 Ngangau nau jendranguta ngaperani nunkanani kapani
nganana wonti, nunkangu Melchisedek mandurinani.
11 Levita Priesta ngamalkijiribani manamirila jinki-
nani, (ngangau jendrangundruja kana wolarali jirijirib-
ani jaura manina wonti) minandru ngadani Priesta pilki,
Melchisedekani manginani terkakananto, ja wata Aaronani
manginani?
12 Ngangau Priesta ngamalkijiribani pilki pantjinani,
bakana jirijiribani jaura pilki pantjinanto.
13 Naupini, nunkangundru jenia matja jatana, mardu pilki
nganai, nunkangundru wata kulno Altaraia mili ngananala.
14 Ngangau tinkari nganai, Judandru Kapara ngaianani
kuririna tarana wonti, nunkangupini marduni Mosili wata
Priesta ngamalkijiribanandru kaukaubana wonti.
15 Ja morla kantji nganai, Melchisedek manginani Priesta
pilki terkakanani,
16 Nauja wata palkuja jirijiribani jauraia jirijiribanandru
jenia pantjina wonti, a-ai, tepi nguralia ngurulandru.
17 Ngangau Nulia morlalu kurai: „Jidni Priesta nganai
ngurali Melchisedek manginani.“
18 Jeruja jirijiribani jaura ngopera mudai nunkani wal-
tuwaltundru ja bakundru,
19 Jirijiribani jaura panila talku ngankana wonti; windri
kalkani morla pirna wirilkana wonti, nunkanali ngaiana
Godani karakarariai.
20 Ja jenia wata pantjina wonti morlalu kurani panini, —
ngangau tana Priesta pantjina wonti morlalu kurani panini,
21 Naupini morlalu kuranali nunkangundru, Nauja
nunkangu jatana wonti: „Kaparali morlalu kurana wonti,
ja Nauja wata burkaljerila nganai: «Jidni Priesta nganai
ngurali Melchisedekani manginani.»“ —
22 Jeruja Jesus bakana Testamenta morla ngumuja Kapara
pantjina wonti.
23 Ja jerra marapu Priesta pantjina wonti, ngangau narieli
tanana ngandrawalkana wonti milingeru ngamananto;
24 Nulupini, Nauja ngurali ngamai, Priesta ngamalkijirib-
ani ngurali ngamalkai.
25 Jendrangundruja Nauja ngurunguru nganai tanana
kulkala, tana nunkanali Godani karakarariai, ngangau
Nauja ngurali tepi, ja tanangu jurajuralkai.
26 Ja jenipara Priesta pirna ngaiana ngamalkananto,
Nauja kulikiri nganai, madlentji pani, murumuru pani,
madlentji ngankanietjani pilki, ja morla miri pariwilpani.
27 Nulupini wata ditji pratjanani Priesta pirna jeribaka,
ngopera nunkani madlentjandru poto ngumu jinkinanto,

ja ngadani kana wolaraia madlentjandru, ngangau jenia
Nulia pota kulno ngankana wonti, Nauja munta poto ngumu
jinkiterinani.
28 Jirijiribani jaurali kana Priesta pirna kurai, tana
waltowalto nganai; morlalu kuranaia jaurali jirijiribani
jaurandru Ngatamura Kulno kurai, Nauja ngurali talku
nganai.

8

1 Naupini jaura kapara nganai, nunkangundru ngaiana
jatai: Jenipara Priesta pirna ngaiana ngamalkai, Nauja
pirnalaia pirini ngunarani pariwilpani ngamana ngarina
wonti,
2 Nauja Ngamalkijiribanipirna nganai poto kulikiria ja
punga morlaluja, ninaia Godali ngankingana wonti, ja wata
kanali.
3 Tanali Priesta pirna kurai, nulu jinkini poto ja poto
ngumu jinkinanto; jendrangundruja bakana Nulupini mi-
nakulno ngamalkananto jinkila.
4 Nauja mitani ngamanani, Nauja wata Priesta ngananani,
ngangau poto jinkinietja jirijiribani jaurali kurai,
5 Tana pariwilpaia mudlamalka ja pungala jeri ngamalk-
ijiribani ngankai, worderu Mosili jirijiribani jaura manina
wonti, jendranguta nulu punga ngankinganantо: „Najiau,
Nauja jatai: Warupoto nunkangupini malkani jeribaka
ngankamai, worderu ngato jinkangu mardawonpani won-
drana warai.“
6 Jeruja Nulia ngamalkijiribani morla pirna manina
wonti, ngangau Nauja Testamenta morla ngumuja Tertietja
nganai, Nauja talpadakani jaura morla ngumu ngamalkai.
7 Ngangau naupini Testamenta ngopera madlentji pani
ngananani, jeruja Nulia wata kulno nguruni piri wontinani.
8 Ja Nulia tanana kalakalana wonti ja jatana wonti: „Mai,
ditji wokarala nganai, Kapara jatai, ngato Israelani pungani
ja Judani pungani Testamenta marra talku terkibana tarala
nganai,
9 Wata jenipara Testamentani jeribaka, ninaia ngato
tanani ngaperani kurana wonti, nunkangupini ditjini, ngato
tanana marali patana wonti, tanana Egypta mitandru
dunkalkala; ngangau tana wata ngakani Testamentani
ngamana wonti, jeruja ngato tanana worani patana wonti,
Kapara jatai.
10 Ngangau naupini nauja Testamenta nganai, ninaia
ngato Israel pungani tanangupini ditjini ngadani kurala
nganai, Kapara jatai: Ngato jirijiribani jaura ngakani tanani
tjuruni jinkila nganai, ja tanangu ngarani dakala nganai, ja

ngani tanani Goda nganala nganai, ja tana ngakani kana
wolara.
11 Ja tanali wata ngujangujara jinkinanto kulnujeli
nunkani kamanelini, ja kulnujeli nunkani ngatatani, jeruja
jatana: Kapara ngujamanau; ngangau kana pratjanali
ngana ngujamala nganai kupandru pirnajelu.
12 Ngangau ngani manju nganala nganai tanani talkula
panini, ja tanani madlentji ngato wata morla ngundrala
nganai,“
13 Nauja jatai: „Kulno marra,“ jeruja Nulia ninaia ngopera
womala matja ngundrana; ja mina womala ja pinaru
nganai, jenia mudani karakara nganai.

9

1 Bakana Testamenta ngoperala Godaia ngamalkijiribani
talkula ngamalkana wonti, ja nunkanipini mitaia kulikirila.
2 Ngangau punga kulno terkana wonti, ngoperala,
nunkangu mandrani praitji poto ja kurli ja wondrani buka
parana wonti, nina tanali dikai: Kulikiri.
3 Kati mandru pirnani ngadani punga kulno, nina tanali
dikai: Kulikiri pirna;
4 Nunkangupini parana wonti turutupu Altara marda
maraljendru, ja Testamentaia pirra kulikiri, paruparu
marda maraljeli walpani, nunkangupini parana wonti koko
kulno Mananto marda maraljendru, ja Aaronani pita, nau
kuljakuljarina wonti, ja Testamentaia marda pirra wulu;
5 Nunkangu miri pirnalaia Cherubim, pudlali manjulaia
ngamani piri walpadakana wonti. Tanangupini potundru
ngaiana karari wata kulnulu kulnulu kaukaubananto.
6 Jenipara pratjana matja jeruja kurana; punga ng-
operalani Priesta worali milingeru wiriai, tanali tanani
ngamalkijiribani ngankanani.
7 Punga mandruni windri Priesta pirna pota kulno kil-
pawoldrawirdi wiriai, ja wata kumari panieli, nina nulu
jinkiai nunkanaia ja kana wolaraia madlentjandru.
8 Jendralia Jaola kulikirieli wondrai, palto kulikiri pirnaia
wata tinkari pantjina warai, jeruntjaia punga ngopera
terkai,
9 Naupini malka nganai karari miljarani, nunkangu tanali
jinkini poto ja poto ngumu jinkiai, tana ngandandariai nina,
nulu ngamalkijiribai, manamiri ngankala burkani,
10 A-ai, tana bukanto ja tapananto ja kulirkani pilki ja
pilkinto windri palkuja mangini talku nganai, tana parai
miljaru talkujelu.

(Dakani jaura Judica ditjini.)

11 Christus wokarana wonti tanangupini potuja Priesta
nganala, tana wokarananto, morla pirna ja morla ngumuja
pungalali, nina wata marali ngankanala, jenia wondrai,
wata nunkangupini pantjimani potundru,
12 Bakana wata naninani ngaperaia ja nganti kuparaia
kumarali, a-ai, nunkanali kumarali Nauja pota kulno
warupotuja piri kulikirini wirina wonti, ja kulkani ngurali
mankamankana wonti.
13 Ngangau nganti kaluntali ja naninani ngaperaia kumar-
ali, ja nganti ngandria turuputali, tanana murumuru matja
multibana, kulikiri ngankanani palkuja kulirkanaia,
14 Worderu morla Christuni kumarali, Nauja munta
Jaolali nguralieli madlentji pani Godani jinkiterina wonti,
burka ngaianani kulirkala nganai naria ngankanandru
Goda tepini mili ngamala?
15 Ja jendrangundruja Nauja bakana Testamenta marra
kulnuja Tertietja nganai, ngangau narindru, nau pantjina
wonti kulkanaia madlentjandru, tanana Testamenta ng-
operalani ngalpani, tanana Nulia karkana wonti nguralia
maratunka manila, ninaia Nulia talpadakana wonti.

16 Ngangau woderi Testamenta parai, nauja Testamenta
kuranietja ngopera nari ngananananto.
17 Ngangau Testamenta windri ngurunguru nganai
narindru, ja wata ngurula ngamalkai, wintaranaia Testa-
menta kuranietja tepi ngamanani.
18 Jendrangundruja bakana Testamenta ngopera wata
kumari panieli kulikiri pantjina wonti.
19 Mosili jirijiribani jaura pratjana jirijiribani jaurandru
kana wolarani matja kaukaubana, nulu nganti kuparaia ja
naninani ngaperaia kumari ngapantali ja njurdu maraljen-
tali ja Isop manina wonti, ja dakani jaura ja kana wolara
turibana wonti,
20 Ja jatana wonti: „Naupini Testamentaia kumari nganai,
ninaia Godali jurangu kurana warai.“
21 Ja nulu bakana punga ja ngamalkijiribani poto pratjana
kumarali turibana wonti.
22 Ja ngampu warupoto kumarali kulikiri pantjiai jirijirib-
ani jaurandru; ja kumari nangani panini, wata kalingani
pantjiai.
23 Jeruja morlalu pariwilpaia mudlamalka jendralipara
kulikiri pantjinanto; ja pariwilpaia poto munta poto ngumu
morla pirnali kulikiri pantjinanto nunkangupini.
24 Ngangau punga kulikiri pirnani, marali matja
ngankana, Christus wata wirina wonti, morlaluja mudla

malkani, a ai, pariwilpa muntani, Godaia mudlani
wondraterila ngaianangu.
25 Bakana wata jeruja, pota marapu jinkiterila poto
ngumuja worderu Priesta pirna kilpawoldra pratjanani
kumari pilkinto wiriai;
26 Ngangau jeruja Nauja pota marapu mitaia woninandru
ketjaketjananto. Ja karari Nauja windri pota kulno miljaru
ngadalani wondraterina wonti nunkani poto ngumujeli
madlentji kalinganaia.
27 Ja worderu kanani morlalu parai pota kulno palila, ja
ngadani kalala;
28 Jeruja bakana Christus, Nauja pota kulno matja jinki-
terina madlentji marapundru kalala manila, pota mandru-
lani madlentji panini wondraterila nganai tanangu, tanali
nunkangu kalkai murlaia.

10

1 Ngangau jirijiribani jaurali tanani potuja pungala nga-
malkai, tana wokarananto, ja wata malka mudla morlalu
munta nganai, jeruja nauja ngandandariai tanalipini poto
ngumujeli, tanana kanali kilpawoldra kulno kulpawoldra
kulno kulno jinkiai, tana wokarani ngandandariai ngurali
mudala;
2 Jenia kantji kara, tanali wata mudananto poto ngumu
jinkila, ngangau tanali, tana poto ngumu ngankijiribai, pota
kulno matja kulirkana, burka madlentji pani ngamalka-
nani?
3 A-ai, tanali madlentji ngundrai kilpawoldra kulnuni
kilpawoldra kulnuni.
4 Ngangau nganti kaluntaia ja naninani ngaperaia kumari
ngandandariai madlentji kalingala.
5 Jendrangundruja Nauja jatai, Nauja mitani wokaranani:
„Poto ngumu ja jinkini poto jundru wata ngantjana warai,
palku kulno jundru ngakangu ngankingana warai.
6 Jerkini poto ngumuni ja madlentjandru poto ngumuni
jundru wata murlali nganana warai.
7 Jendranguta ngani jatana wonti: Mai, ngani wokarai,
dakani jaurani parai ngakangundru, jinkani jertapaterina,
Godajai, ngankala.“
8 Ngopera Nauja jatana warai: „Poto ngumu ja jinkini
poto ngumu ja madlentjandru poto ngumu jidni wata
jertapaterina warai, ja tanangu wata murlali nganana
warai“ (worderu tanali tanana jirijiribani jaurandru matja
jinkiai),

9 Ja karari Nauja jatai: „Mai, ngani wokarai, jertapaterina
jinkani, Godajai, ngankala.“ Jeruja Nulia ngoperala worarai,
ja mandrula terkibana tarai;
10 Nunkanipini jertapaterinani ngaiana kulikiri pantjina
wonti Jesuni Christuni palku jinkiterinali pota kulno pota
warupotuja.
11 Ja Priesta pratjana ditji kulno ditji kulno ngamalki-
jiribala terkai pota marapu jenilu poto ngumu jinkila, tana
ngurali ngandandariai madlentji teribala.
12 Nulupini windri poto ngumu kulno madlentjandru jink-
ina wonti, ja ngadani ngurali Godaia ngunarani ngamana
ngarina wonti;
13 Ja milingeru kalkai, nunkani talpala nunkangu tidnani
tidnaparani piri jeribaka parai.
14 Ngangau poto ngumu kulnujeli Nulia ngurali talku
pirna ngankana wonti, tana kulikiri pantjila nganai.
15 Jeruja Jaola kulikirieli ngaianangu bakana jenia mor-
lalu kurai; Nauja matja ngopera jatana warai:
16 „Naupini Testamenta nganai, ninaia ngato tanangu
kurala nganai, tanangupini ditjini ngadani, Kapara jatai:
Ngato jirijiribani jaura ngakani tanangu ngarani jinkila
nganai, ja bakana tanani tjuruni dakala nganai,
17 Ja tanani madlentji ja tjikatjika ngato wata morla
ngundrala nganai.“
18 Woderi tanani kalingani nganai, naka bakana wata
morla poto ngumu madlentjandru.
19 Ngangau ngaiana, ngatata worajai, mankini ngamalkai
kulikiri pirnani wirila Jesuni kumarali,
20 Ninaia Nulia ngaianangu ngankingana wonti, palto
marra ja jepi, kati pirnani palkingala, jenia nganai, palkujeli
nunkanali,
21 Ja Priesta pirna Godaia pungani;
22 Jeruja ngaiana karakararinanto ngara morlalujeli, ja
morlalu ngundranaia morlalu ngundranali, ngaraia turib-
anali burka madlentji panini, ja palkuni matja kulirkana
ngapa kulikirieli,
23 Ja ngaiana kalkanaia dikani jaura wonki ngamalka-
nanto wata duljuni, ngangau Nauja talku nganai, Nulia
talpadakani jaura jinkina wonti.
24 Ja ngaiana bakana najinajibijiribamalinanto ja nurun-
giribamalinanto ngantjanaia ja ngankana ngumuja,
25 Ja ngaiana wata jurborini ngaianani worarananto,
palpali jeribaka, a-ai, kurukurubijiribamalinanto, ja jenia
morla, ngangau jura ditji karakararinani najiai.

26 Ngangau ngaiana jertapaterinali madlentji ngankanani,
ngaiana morlaluja ngujamana matja manina, jeruja wata
morla poto ngumu madlentjaia parai,
27 A-ai, kalala pirna ja turuja turu ngajingajingana japa
pirnali kalkana, nulu tatanietja julkala nganai.
28 Kulnujeli Mosini jirijiribani jaura wokaribanani, nau
kalumiltjamiltjarina panini palinanto, tinkari ngankanietja
mandruni kara parkulani kara.
29 Mina kalala morla pirna, jura ngundrai, nulu manila
nganai, nulu Godaia Ngatamura tidnali nankai, ja Testa-
mentaia kumari bakujeli ngundrai, nunkanali nau kulikiri
pantjina wonti, ja nulu manjulaia Jaola ngirkibanani?
30 Ngangau ngaiana ninaia ngujamai, Nauja jatai: „Kalala
ngakani poto nganai, ngato kalala jinkila nganai, Kapara
jatai.“ Ja nakaldra: „Kaparali nunkani kana wolarani kalala
jinkila nganai.“
31 Jenia japa pirna nganai tepia Goda marani purila.
32 Ditji ngoperalani ngundranau, tanangu jura, jura
matja tjenmamarina, ketjaketjanaia tirimalinani tataura-
rina wonti,
33 Buru kulnuni, jura ngirkibanali ja jeninali wondrani
malka pantjina wonti; buru kulnuni, jura tanani ngam-
pumara pantjina wonti, tana bakana jeruja ketjaketjana
wonti.
34 Jura dupudupulani jela ketjaketjana wonti, ja jurani
potuja watawatali manini jura mankinali patana wonti,
ngangau jura ngujamai, jura poto morla ngumu ja wonki
ngamalkai pariwilpani.
35 Jurani morlalu ngundrani wata woraranau, ngangau
nulu kalala pirna ngamalkai.
36 Jura wonki ngamananto, ngangau jura Godaia jertapa-
terinaia ngankanali talpadakani padakananto.
37 Windri wordu, wordu waka morla, ngadani wokarai,
Nauja wokarananto, ja wata banbala nganai.
38 Kana talku morlalu ngundranandru tepi ngamala
nganai; nau ngadatikanani, mungara ngakani wata murlali
nganala nganai nunkangu.
39 Ngaiana wata tana jeri, tana ngadatikai tintaterinaia,
a-ai, tanangu jeri, tanali morlalu ngundrai mungara kulka-
naia.

11

1 Morlalu ngundrana jenipara potuja morlalu ngujamani,
tanangu ngaiana kalkai, ja jenia milkila, mina ngaiana wata
najiai.

2 Nunkanali pinaru worali (Godaia) tinkari ngankani
manina wonti.
3 Morlalu ngundranali ngaiana ngujamai, mita maru
Godaia jaurali pantjina wonti, ja warupoto, mina ngaiana
najiai, panilandru pantjina wonti.
4 Morlalu ngundranali Abelali Godani poto ngumu morla
pirna jinkina wonti Kainangu, nunkanali Nulia nunkangu
tinkari ngankana wonti, nau kana talku nganai, ngan-
gau Godali nunkani potuni tinkari ngankana wonti, ja
nunkanali Nauja karari jatai, nunkani narini ngadani.
5 Morlalu ngundranali Enoch tjiringana tarana wonti,
nulu nari wata najinanto, ja tanali nina wata manka-
mankana wonti, ngangau Godali nina tjirimalkana wonti;
ngangau nunkani tjiringanani ngopera Nulia tinkari
nganana wonti, nulu murla mankamankana wonti Go-
dangu;
6 Jenia ngandandariai, morlalu ngundrana panini
nunkangu murlali nganala; ngangau naupini, nau Godani
karakarariai, morlalu ngundrananto, Nauja kantji nganai,
ja tanangu, tanali ninaia wontiai, kalala jinkinietja nganala
nganai.
7 Morlalu ngundranali Noaheli jirijiribani jaura manina
wonti, nunkangundru, mina nulu wata najina wonti, ja japa
ngumujeli bota pirna wotina wonti pungani nunkanani kul-
kala; nunkanali nulu mitani kalala jinkina wonti, ja morlalu
ngundrani talkulaia maratunka maninietja pantjina wonti.
8 Morlalu ngundranali Abraham pankina wonti, Godali
nina matja karkanani, nau dunkananto piri kulnuja, nina
nulu maratunkaia maninanto; ja nau dunkana wonti ko
wodajerinaia.
9 Morlalu ngundranali nau tidnapalara ngamana wonti
talpadakani mitani, ngandrani jeribaka, ja kati pungani
ngamana wonti Isaakangunto ja Jakobangunto, ninaldra-
mata talpadakani maratunka maninietjanto;
10 Ngangau nulu nunkangupini ngurani kalkana wonti,
nulu mardakapara ngamalkai, nunkani wotinietja ja
ngankinganietja Goda nganai.
11 Morlalu ngundranali bakana Sarandru ngurula manina
wonti mandrantju pantjila kalinani widlapirna, ngangau
nandru ninaia talku ngundrana wonti, Nulia jenia tal-
padakana wonti.
12 Jendrangundruja bakana palku kulnundru, nau matja
pitarina, wolara dankana wonti, ditji wakawakani pari-
wilpalani jeribaka, ja diritji panto dirkalani jeribaka, nina
ngandandarina wintamala,

13 Morlalu ngundranani tana pratjana palina wonti, ja
tanali wata talpadakani manina wonti, a-ai, windri wori-
tandru tanali nina najina wonti, ja tanangu kalkana wonti,
ja dikaterina wonti, tana tula ja ngandrani nganai mitani.
14 Tanali jenia jatanani, wondrai, tanali ngaperaia mita
wontiai.
15 Ja tanali nina ngundranani, nunkangundru tana
dunkanala, tanangu miljaru parana wonti tikana ku-
rananto.
16 Karari tanali mita morla ngumu wontiai, jenia nganai:
Pariwilpaia. Jeruja bakana Goda wata nintali nganai
tanangu, tanali nina Goda tanani dikananto, ngangau Nulia
tanangu ngura ngankingana wonti.
17 Morlalu ngundranali Abrahamali Isaak poto ngumuja
jinkina wonti, Nulia ninaia wontjanani; ja nulu ngatamura
kunakulno nunkani jinkina wonti, nulu talpadakani jaura
maninala.
18 Nunkangu Nauja jatana wonti: „Isaakani tanali ngata-
mura jinkani dikala nganai.“
19 Ngangau nulu ngundrana wonti, Goda bakana ngurun-
guru nganai, narindru jiritjibana tarala, wodajerindru nulu
nina jeribaka malka jeribaka nakaldra manina wonti.
20 Morlalu ngundranali Isaakali Jakob ja Esau ngu-
rungutana wonti nunkangundru, mina wokarananto.
21 Morlalu ngundranali Jakobali narini kupiri Josephani
ngatamura wulana ngurungutana wonti, ja buruna ngarina
wonti nunkanani pita mangatandrani.
22 Morlalu ngundranali Josephali nari kupirali Israel
ngatamura wolarani dunkanandru kaukaubana wonti, ja
jirijiribani jaura jinkina wonti nunkani mokundru.
23 Morlalu ngundranali Mosini ngaperali ja ngandrieli,
nina, nau matja dankana, pira parkulu kurukurumalkana
wonti, ngangau pudla najina wonti, nau kupa ngumu
nganai, ja wata japali nganana wonti mitaia kaparaia
jirijiribani jaurandru.
24 Morlalu ngundranali Mosili, nau matja pirnarina, wata
ngantjana wonti, tanali nina Pharaonani mankaraia ngatani
dikananto;
25 A-ai, nulu Godaia kana wolarani jela ketjaketjala
ngundrana wonti, ja wata ngantjana wonti madlentjaia
milkirina morla ngamalkala;
26 Ngangau nulu Christuni ninta morla pirna ngundrana
wonti Egyptaia poto pirna pratjanani, ngangau kalalaia
nulu ngurutalpana najina wonti.
27 Morlalu ngundranali nau Egypta mitandru puntina
wonti, ja wata japali nganana wonti mitaia kaparaia

tirindru, ja nau wonki nganana wonti nunkangu, ninaia nulu wata najina wonti kantji najina jeribaka.

28 Morlalu ngundranali nulu Passa ja kumari nangani ngankingana wonti, panturu warupotuja nari nandranietjali tanana wata patananto.

29 Morlalu ngundranali tana panto maraljeni palkingana tarana wonti mita mujani jeribaka, ja Egyptalali, tanali jenia wontjanani, tanali burujulkana wonti.

30 Morlalu ngundranali Jericho wotini wondiri tampurina wonti, tanali ditji mara wora ja mandrujeli matja karitjina wontikanani.

31 Morlalu ngundranali palakantji widla Rahab wata palina wonti delkinietjani jela, ngangau nandru najinajibanietja murlali patana wonti.

32 Ja mina ngani morla jatananto? Ditji ngakangu wordu pantjiati, ngato kaukaubanani Gideoningundru, Barakangundru, Simsongundru, Jephthangundru, Davidangundru ja Samuelingundru ja Propheta worangundru;

33 Tanali morlalu ngundranali mitaia kaparaia worana milila kalalu ngankana wonti, talkula ngankingana wonti, talpadakani manina wonti, pandipandi mana ngandrawalkana wonti,

34 Turuja ngurula palimana wonti, mardakirraia tjerkarandru japarina wonti, waltowaltundru ngurunguru pantjina wonti, tirimalinani ngurunguru pantjina wonti, talpala wolara dangana wonti.

35 Widlali tanani narila nari jiritjinandru nakaldra manina wonti. Palpali tanali narielu jupana wonti, ja tanali kulkani worarana wonti, ngangau tanali nari jiritjinandru morla ngumu manina wonti.

36 Palpa tanali ngirkibana wonti ja wirrieli nandrana wonti, bakana dupudupu ngankana wonti ja kanjangari pungani widmana wonti;

37 Palpa tanali mardali dakana wonti, wontjana wonti, diaturujeli wokaribana wonti, pirna jupana wonti, mardakirrali nandrana wonti, tana tjipi talani ja naninani talani wirarina wonti, palpa poto pani ngamana wonti, palpa tanali jenina wonti, ja palpani madlentji ngankana wonti,

38 (Mitali tanangu wata talku nganana wonti,) tana pitarani ja mardawonpani ja minkani ja taldani tintaterini jeri wirarina wonti.

39 Ja tanalipini pratjanali, tana morlalu ngundranali jaura morlalu ngumu manina wonti, ja talpadakani wata patana wonti,

40 Ngangau Godali ngaianangu poto morla ngumu ngopera kurana wonti, tana wata ngaianangu panini kulikiri pantjinanto.

12

1 Jendrangundruja bakana ngaiana, ngangau ngaiana jenipara talara palku tinkari ngankanietjandru ngamalkai, ngaiana ngandrawalkani pratjana, ja madlentji, nau wonki parai, worarananto, ja ngaiana nurumindrinanto tirimalinaia, nauja ngaianangu parai,

2 Ja ngaiana najina tarananto Jesungu, morlalu ngundranaia Wapalkani pirna ja Mudani pirna, Nauja kunarkuni ketjaketjana wonti mankinandru, nauja nunkangu ngopera parana wonti, ja ninta wata ngundrana wonti, ja Nauja ngamana ngarina wonti Godaia ngamani pirini ngunarani.

3 Ninaia najinajibana najianau, Nulia jenipara tatakani pirna madlentji ngankanietjandru ketjaketjana wonti, ngangau jura wata waltowalto pantjinanto ja jindinanto jurani mungarani.

4 Jura wata kumarajelu tataura terkana wonti madlentjaia tirimalinani,

5 Ja jura ninaia ngankalkani jaura kuritarana warai, nauja jurangu ngatamurani jeribaka jatai: Ngakani ngatamurajai, Kaparaia nandrani wata waka ngundramai, ja wata walturiau, Nulia jidna kurukurubanani;

6 Ngangau worana Kaparali ngantjai, nina Nulia nandrai, ja ngatamura pratjana Nulia wirrieli nandrai, nina Nulia patai.

7 Jura nandrani maninani, Godali jurangu ngatamurani jeri wondraterinani; ngangau woderi ngatamura nganai, nina ngaperali wata nandrai?

8 Jura nandrani pani ngamanani, nina pratjanali maninala, jeruja jura palakantjia kupa ja wata ngatamura nganai.

9 Morla, ngaiana palkuja ngaperi nandranietja ngamalkana wonti, ja tanangundru japali nganana wonti, ngaiana wata morla wodatarana ngamananto ngaiananaia jaolaia Ngaperani, ja tepirinanto?

10 Tanali ditji ngalje nandrana wonti, worderu tanali ngundrana wonti, Nauja ngaiananaia ngumuja, ngaiana nunkani kulikirila maninanto.

11 Ngaiana ngundrai, nandrani pratjana karari ngaianangu wata mankinaia nganai, a-ai, ngaurongauroja; ngadani nulia talkuja murlaia tandra mandrai tanangu, tana wata dundunu nganai.

12 Jendrangundruja, mara waltowalto ja ngarrani pantja
terkibana tarau,
13 Ja palto talku ngankanau jurani tidnani, ngangau
tjunduru wata purinanto, a-ai, tepi pantjinanto.
14 Pratjanani jela murlani karipaterianau ja kulikirilani,
nunkangupini panini wata kulnujeli Kapara najila nganai;
15 Ngamalkaterianau, wata kulno Godaia manjulandru
ngadaia ngamantinanto, ngangau kapara kaldri punka-
iati, ja patijiritjibani ngankingaiati, ja marapu murumuru
ngankaiati.
16 Wata kulno palakantji kara murumuru kara nga-
mananto Esau jeribaka, nulu tajini kulnundru panturu
dankani nunkani jinkina wonti;
17 Ngangau jura milkila, nulu ngadani ngantjana wonti
ngurungutani maratunka manila, Nulia nina worarana
wonti, ngangau nulu piri pani mankamankana wonti kar-
itjinaia, nulu nina milkigildieli wontinani.
18 Ngangau jura wata karakararina warai mardawonpa
kulnuni, nina tanali karakarai, ja jerkini turuni, ja talara
palkuja maruni, ja ngalpuru pirnani, ja wondruni,
19 Ja wima kokuja ngaialani, ja jaura kanpuni, ngaraniet-
jali nina ngaranani, tanali dikidikibana wonti, wata jaura
kulno morla tanangu pantjinanto.
20 Ngangau tanali dikidikibani jaura bulu patana wonti.
Bakana windri nganti mardawonpani karakaranani, nina
tanali mardali dakananto,
21 Ja naupini mudla jeruja japa pirna jinkina wonti, Moses
jatana wonti: „Ngani japali pirna nganai ja pirna ngarrai.“
22 A-ai, jura wokarana wonti Zion mordawonpani, ja tepia
Goda ngurani, pariwilpaia Jerusalemingu, ja angela wolara
wolarani,
23 Ditji pirnaia jurborinani, ja panturaia mili wolarani,
tanani tala pariwilpani dakana parai, ja kalala jinkinietjani,
warupotuja Godani, ja kana talku kulikiria jaolani,
24 Ja Testamenta marraia tertietjani, ja turibanaia ku-
marani, nauja morla ngumu jatai Abelani.
25 Ngamalkaterianau, jura ninaia wata kaldri
ngankananto, Nulia jurangu kaukaubai, ngangau
wata tanapini japa mindrinani, tanali ninaia, Nulia
tinkari ngankani jaura kaukaubana wonti mitani,
daudauana wonti; worderu morla pani ngaiana, ngaiana
nunkangundru puntinani, Nulia pariwilpandru ngaianangu
kaukaubai;
26 Nunkanipini ngaialali jendranguta mita wiltjiwiltjibana
wonti; ja karari Nulia talpadakana wonti ja jatana wonti:

„Pota kulno morla ngato wata windri mita, a-ai, bakana pariwilpa wiltjiwiltjibala nganai.“

27 Jenia: „Pota kulno morla“ wondrai, Nulia wiltji-wiltjibani karitjimalkala nganai, ngangau jenia pantjimani nganai, ja jenia parananto mina wata wiltjiwiltjila nganai.

28 Ngangau ngaiana milila wiltjiwiltjini pani maniai, ngaiana manjula ngamalkananto, ja jeruja wodatarana ngamananto Godani, ngantjalu jeri, nintali ja japali.

29 Ngangau Goda ngaianani wiriwiribani turu nganai.

13

1 Ngatata ngantjana paraiatimai!

2 Tidnapalara patana wata kuritaranau; jeruja palpali mangapunkujeli angela patana wonti.

3 Dupudupula ngundranau jeladupudupulali jeribaka, ja tanana, tana madlentji ketjaketjai, ngangau jundru munta paltuni nganai.

4 Jura pratjana pinta pirna ngundranau, ja pintaia tu-rarani piri murumuru pani; palakantjini ja pinta wokarib-anietjani Godali kalala jinkila nganai.

5 Mardatandra ngantjana pani jura ngamananto, ja jura murlali ngananananto nunkangu, mina parai, ngangau Nauja munta jatana wonti: „Ngato jidna wata worarala nganai, ja jidna wata kuritarala nganai;“

6 Jeruja ngaiana murlali jatananto: „Kapara ngakani marangokanietja nganai, ja ngani wata japali ngamala nganai. Mina ngakangu kanali ngankananto?“

7 Ngujangujara jinkinietja jurani ngundranau, tanali ju-rangu Godaia jaura kaukaubana wonti; ja tanani morlalu ngundranani karipaterianau.

8 Jesus Christus karari ja woldrawirdi, ja Naupini bakana ngurali.

9 Ngujangujara pilkieli ja tulali jurana wata karkananto; ngangau jenia poto ngumu nganai, Godaia manjulali ngara ngurunguru pantjinanto, wata tajinali, nau tanangu baku nganai, tanali jenia ngundrai.

10 Ngaiana Altara ngamalkai, nunkangundru tajila tanalipini wata ngurula ngamalkai, tana pungaia mili nganai.

11 Ngangau tanani nganti palku, tanani kumari Priesta pirnali madlentjandru punga kulikiri pirnaia padakai, tanali ngurani palarani tarai.

12 Jendrangundruja bakana Jesus, ngangau Nulia kumar-ali nunkanali kana wolara kulikiri ngankananto, manani palarani ketjaketjana wonti.

13 Jendrangundruja ngaiana nunkangu wapananto nguraia palaraia, ja ninta nunkani waltananto.
14 Ngangau ngaiana ninkida mitani wata ngura ngurali ngamalkai, a-ai, marra ngaiana wontiai.
15 Jeruja ngaiana nunkangundru jurakokani poto ngumu Godani milingeru jinkinanto, jenia nganai: „Manamimia tandra“, tanali tala nunkani dikai.
16 Kalumiltjamiltjarina ja munta pirna wata kuritaranau; ngangau Godali jenipara poto ngumu ngantjai.
17 Ngujangujara jinkinietja jurani talpakaldrujeli ngaranau, ja tanangu pankianau; ngangau tanali mungara juranina najinajibai; ja tanali Godani jurangundru kalabani jaura jinkila nganai, mankinali tanali jenia ngankananto ja wata burkaburkali, ngangau jenipara jurangu wata ngumu nganai.
18 Ngaianingundru ngatjianau; ngangau ngaiani morlalu ngundrai, ngaiani ngara ngaiala ngumu ngamalkai, ngangau ngaiani potuni warupotuni talku ngundrai wirarila.
19 Ngato jurana kurukurubai, jura jenia morla pirna ngankananto, ngangau tanali ngana jurangu morla nurujeli jinkinanto.
20 Murlaia Godali, Nulia narindru tjipia ngamalkanietja pirna dunkalkana wonti Testamenta nguralia kumarali, Kapara ngaianani Jesus,
21 Nulia jurana ngankingaiatimai ngankana ngumu pratjanani jertapaterina nunkani ngankala, Nulia ngaianangu ngankai, mina Nulia ngantjai Jesu Christujeli, nunkangu pirnala nguralindru nguralia nganaiatimai. Amen.
22 Ngato jurana kurukurubai, ngatata worajai, kurukurubani jaura patanimai, windri jaura wordujeli ngato jurangu dakana warai.
23 Ngujamanau, tanali ngatata ngaianani Timotheus kurakana warai, ja nunkangunto, nau nurujeli wokaranani, ngato jurana najila nganai.
24 Mandurini jaura jinkianau kapara pratjanani ja kana kulikiri pratjanani. Mandurini jaura jurangu jinkiai tanali Italiandru.
25 Manjula jurangu pratjanani nganaiatimai.

Dakani jaura Jakobungundru.

1 Jakobus, Godaia ja Kaparaia Jesuni Christuni mili, mardu
marapratjana ja mandruni piltjarani, mankini ngopera!
2 Mankini pirna jenia ngundranau, ngakani ngatata wo
rajai, jura wontjanani pilki ja pilkini purinani,
3 Ngangau jura ngujamananto, jurani morlalu ngun-
dranaia wontjani manju ngankai.
4 Manju ngankana manamirini wokarananto, ngangau
jura manamiri ja talku ngamananto, ja wata poto kulnuni
ngadaia ngananananto.
5 Kulno jurangundru ngadaia ngananani kirini, nau
Godani ngatjinanto, Nulia pratjanani talku jinkiai, ja wata
kulnuni tjakakai, ja Nulia jenia nunkangu jinkila nganai.
6 Nulu morlalu ngundranali ngatjiatimai mangangankani
panieli; ngangau mangangankanietja panto pirnaia
mandikila jeribaka nganai, nina watarali patijiritjibai
ja njudakai.
7 Jendralipara kanali wata ngundraiatimai, nulu mi-
nakulno Kaparandru manila nganai.
8 Kana ngarapudlamandru maraltja nganai nunkani palto
pratjanani.
9 Ngatata waka jurakokateriatimai nunkani pirnali,
10 Kana poto pirnanto nunkani wakali, ngangau nau
kantaia tiwi jeribaka mudala nganai.
11 Ngangau ditji dunkana warai ja bakana kalinguru, ja
nulu kanta muja ngankana warai, ja nunkani tiwi purina
warai, ja nunkani talka mudana warai; jeruja bakana kana
poto pirnanto nunkani paltuni mujarila nganai.
12 Murlali pirna naupini kana nganai, nau wontjanani
manju nganai; ngangau nau matja wonki ngananani, nulu
tepia pirapira manila nganai, ninaia Kaparali talpadakana
wonti tanangu, tanali ninaia ngantjai.
13 Wata kulno jatajatanau, nau wontjanani nganai: Godali
ngana wontjai. Ngangau Goda ngandandariai wontjanani
wokarala madlentjaia, ja Nulia muntali wata kulno wontjai.
14 Kulno wontjanani wokarai, nina nunkani jertapaterina
dunkalkanani ja karkarkanani.
15 Ngadani, jertapaterina matja kantjirina, nulia madlentji
dankai; ja madlentjali kantji mudanani, nulia nari dankai.

(Dakani jaura Cantate ditjini.)

16 Wata tjautjau ngundranau, ngakani ngatata ngantjalu
worajai.

17 Jinkini poto ngumu pratjana, ja manamiri bakujeli
jinkini poto pratjana mirindru wokarai, praitji worani
Ngaperandru, nunkangu wata karitjini parai, ja wata pun-
gala, nau karitjinandru wokarai.
18 Jertapaterinali nunkanali muntali Nulia ngaianana
kantji patana wonti jaura morlalulali, ngangau ngaiana
nunkani pantjimani potuja ngoperala ngananantо.
19 Ngujamanau, ngakani ngatata worajai: Kana pratjana
nurujeli ngananantо ngaranaia, mankali kaukaubanaia,
mankali tiria;
20 Ngangau kana kulnuja tiri wata Godaia talkula
ngankingai.
21 Jendrangundruja murumuru pratjana ja tjilpi pratjana,
tana tjikatjikandru punkai, woraranau, ja malti patanau
ninapini jaura, ninaia Nulia jurangu kurana wonti, nauja
ngurunguru nganai jurani mungara kulkala.

(Dakani jaura Rogate ditjini.)

22 Jauraia ngankanietja pantjianau, ja wata windri
ngaranietja, jura munta jedibateriati.
23 Ngangau kana kulno windri jauraia ngaranietja
ngananani, ja wata ngankanietja, naupini kana kulnuni
jeribaka nganai, nulu palku mudla nunkani milkitjerini
najiteriai.
24 Ja nau matja najiterina, nau wapai, ja nurujeli nau
kuritarai, worderu nau mudla.
25 Ja warle kurakani jirijiribani jaura manamirilani matja
najina, ja nunkangu wonki nganai, ja warle wata windri
kuritarani ngaranietja nganai, a-ai, ngankanietja morlalu,
naupini murlali pirna nganala nganai nunkani ngankanani.
26 Kulno ngundraterinani ngumu nganala, ja tali nunkani
wata patai, a-ai, ngara nunkani karkarkateriai, nunkani
ngumula baku nganai.
27 Ngumula kulikiri ja murumuru pani Godani Ngaperani
jenipara nganai: Ngamuru ja mangawaru tanani jeninani
najila, ja munta mitalandru murumuru pani ngamalkater-
ila.

2

1 Ngakani ngatata worajai, wata ngundranau, morlalu
ngundrana Jesungu Christungu pirnalaia Kaparani nga-
iananani, kana mudla ngundrai.
2 Jurani jurborinani kana kulno mara pirapiranto marda
maraljandru matja widmana, ja kati ngumu, ja bakana kana
wangiwangi kati murumurunto jurborinani;

3 Ja jura nina ngundranani, nulu kati ngumu ngamalkai,
ja nunkangu jatanani: Ninkida ngumu ngamana ngariau;
ja jura kana wangiwangini jatanani: Jerra terkamai kara,
ngakani tidnaparani piria ngalpani ngamana ngariau kara.
4 Wata jura jeruja munta pilki ja pilki ngankana warai,
wata jura jeruja kalala kuranietja pantjina warai ngun-
drana madlentjali?
5 Ngaranau, ngakani ngatata ngantjalu: Wata Godali
tanana kalkalkanala, tana wangiwangi nganai mitani, tana
kana poto pirnanto ngananantо morlalu ngundranani, ja
mililaia maratunka maninietja, ninaia Nulia tanangu tal-
padakana wonti, tanali ninaia ngantjai?
6 Jura kana wangiwangi waka ngundrana warai. Wata
kana poto pirna tanapara nganai, tanali jurana nankai,
wata tanali jurana kalala piria parumai?
7 Wata tanali tanana nganai, tanali tala ngumu ngirkibai,
nunkanali jurana matja dikana?
8 Jura kantji Kaparaia jirijiribani jaurani pankinani,
dakani jaura worangundru: Ngurala jinkani ngantjamai
jidna munta jeribaka, jeruja jura ngumu ngankai.
9 Jura kana mudla ngundranani, jeruja jura madlentji
ngankai, ja jirijiribani jaurali jurana dankaranietja dikai.
10 Ngangau warle jirijiribani jaura pratjana ngamalkai,
ja windri buru kulnuni dankarai, nau pratjanani wilpa
nganai.
11 Ngangau Naupini, Nauja jatana wonti: „Wata pinta
wokaribamai,“ bakana jatana wonti: „Wata naria nandra-
mai.“ Jidni wata pinta wokaribanani, windri jundru naria
nandranani, jeruja jidni jirijiribani jauraia dankaranietja
pantjina warai.
12 Jeruja jatanau, ja jeruja ngankanau, jenipara jeribaka,
tana kurakani jirijiribani jauraia kalala manila nganai.
13 Ngangau kalala kalumiltjamiltjarina pani ngamalkai
nunkangu, nau wata kalumiltjamiltjariai; kalumiltjamilt-
jarini jurakokateriai kalalani.
14 Mina jenia ngumu nganai, ngakani ngatata worajai,
kulno jatanani; Ngato morlalu ngundrana ngamalkai, ja
nulu wata ngankana ngamalkanani? Morlalu ngundranali
ngandandariai nina kulkala?
15 Ngatata kara, kaku kara, balu ngamanani, ja ditjia buka
pani ngamalkanani,
16 Kulno jurangundru tanangu jatanani: Murlani wa-
panau, talpianau ja jerturianau; ja jura tanangu wata
palkuja tajini jinkinani, mina jenia marangokai?

17 Jeruja bakana morlalu ngundrana, nulia wata
ngankana ngamalkanani, nauja munta nari nganai.
18 Kulno jatala nganai kara: Jundru morlalu ngundrana
ngamalkai, ja ngato ngankana ngamalkai. Jinkani morlalu
ngundrana ngakangu wondramai ngankana panini, jeruja
ngato jinkangu ngakani ngankanandru morlalu ngundrana
wondrala nganai.
19 Jundru morlalu ngundrai Goda Kulno nganai, jundru
talku ngankai, kutji worali bakana jenia morlalu ngundrai
ja ngarrai.
20 Jundru ngantjai ngujamala, kana mara kalajai, morlalu
ngundrana ngankana panini nari nganai?
21 Wata Abraham ngaperi ngaianani ngankanandru talku
pantjina wonti, nulu jendranguta Isaak ngatamura nunkani
Altarani jinkina wonti?
22 Ninkida jundru najiai, morlalu ngundranali nunkani
ngankanani marangokana wonti, ja ngankanali morlalu
ngundrana manamiri pantjina wonti.
23 Ja jeruja jaura morlalu pantjina wonti, nauja jatai:
„Abrahamali Godangu morlalu ngundrana wonti, ja Nulia
jenia nunkani talkulani ngokana wonti,“ ja tanali nina
Godaia kamaneli dikana wonti.
24 Jura najiai, kana ngankanandru talku pantjiai, ja wata
windri morlalu ngundranandru kulnulu.
25 Jeruja bakana palakantji widla Rahab, wata nani
ngankanandru talku pantjina wonti, nandru najinajibani-
etja pungani patana wonti, ja tanana palto pilkini nakaldra
jinpana wonti?
26 Worderu palku jaola panini nari nganai, jeruja bakana
morlalu ngundrana, ngankana panini nari nganai.

3

1 Wata marapu jurangundru ngujangujara jinkinietja
pantjianau, ngakani ngatata worajai, ngangau jura milkila,
ngaiani kalala morla pirna manila nganai.
2 Ngangau pota marapu ngaiana pratjanali madlentji
ngankai; warle wata jaura kulnujeli madlentji ngankai, nau
kana talku nganai, ja bakana ngurunguru, palku warupoto
patala.
3 Mai, ngaiana nantuni marda manani widmai, tana
ngaianangu pankinanto, jeruja ngaiana bakana tanani
palku warupoto karitjikaritjimalkai.
4 Mai, bakana bota, tana pirna nganai, ja watara ngu-
rungurujeli tanana tertabai, ja karitjimalkani pita wakali
tanana karitjikaritjimalkai, wodajeri bota wapalkanietjali
ngantjai.

5 Jeruja bakana tali buru waka nganai, ja poto pirna
jurakokateriai. Mai, turu wakali, mina bukangandru pirna
nulu miribai!
6 Bakana tali turu nganai, talkula pania mitala; jeruja tali
ngaianangu buruni terkai, ja palto warupoto murumuru
ngankai, ja nulia tepia mindrini pirapira miribai, nina
turujeli matja japini ngankana.
7 Ngangau nganti nguja pratjana, paia ja tjutju ja nganti
ngapala kanali murla ngankai, ja tana murla ngankana
wonti kanaia ngurulali;
8 Windri wata kana kulnujeli ngurula ngamalkai tali
murla ngankala, nau mukatepi madlentji ja naria kaldri
manamiri.
9 Nunkanali ngaiana Goda ja Ngaperi jurakokai, ja
nunkanali ngaiana kanani jaura madlentji jinkiai, tanana
Nulia Godaia mudlani jeribaka pantjimana wonti.
10 Mana kulnundru jaura ngumu ja jaura madlentji
dunkai. Jenia, ngakani ngatata worajai, wata jeruja
ngananantо.
11 Ngapa jukari wilpa kulnundru ngapa kaldri ja mardu
dunkalkai?
12 Ngakani ngatata worajai, manawarra pitali mani tan-
dra mandrananto kara; waina pitali manawarra kara?
Jeruja bakana ngapajukari kaldri kulnujeli ngandandariai
ngapa mardu dunkalkala.
13 Worana kiri ja milkila jurangundru nganai? Nulia
wirarini ngumuni nunkanani ngankana nunkani wondra-
mai kirilaia manjuni.
14 Jura kuterini kaldri ja pirna ngundraterini jurangu
ngarani ngamalkanani, jeruja wata jurakokaterianau mor-
lalulani ja wata jedianau!
15 Naupini kirila wata mirindru ngarina wonti, a-ai, nauja
mitaia ja mungaraia ja kutjia (kirila).
16 Ngangau woderi kuterina ja pirna ngundraterina
nganai, jerra tjautjau ja ngankana madlentji pratjana
nganai.
17 Jenipara kirila mirindru nganai: Ngopera ninta pirna,
ngadani murlali, malti, pankina, kalumiltjamiltjarina ja
tandra ngumu manamiri, mudlawariwari pani, jeljujelju
pani.
18 Talkulaia tandra tanali jaupai, tanali murla ngankani-
etja nganai.

4

1 Wodajerindru tirimalini ja wodajerindru jatamalini
jurangu jela? Wata jendrangundruja, ngangau jurani
milkirina tirimaliai jurani buruni?
2 Jura milkiriai, ja wata ngamalkai; jura naria nandrai ja
kiri najiai, ja ngandandariai ninaia manila; jura jatamaliai
ja tirimaliai, ja panila ngamalkai, ngangau jura wata
ngatjiai.
3 Jura ngatjiai, ja wata maniai, ngangau jura baku ngatjiai,
jura jenia jurani jertapaterinani julkananto.
4 Jura materi pintawokaribanietja ja widla pintawokari-
panietja, jura wata milkila, mitala kamaneli Godaia tula
nganai? Warle ngantjai mitala kamaneli nganala, nau
Godaia tula ngankateriai.
5 Jura ngundrai kara, jaura wora baku jatai: Milkirinali
Jaolali ngantjai, ninaia Nulia ngaianangu kurana wonti?
6 Manjula morla pirna Nulia jinkiai. Jendrangundruja
dakanala parai: „Pirna ngundraterinietjani Godali tiri-
maliai, ja waka ngundranietjani Nulia manjula jinkiai.“
7 Godani wodatarana ngamanau. Kutjini tirimalianau,
jeruja nau kutingala nganai jurangundru.
8 Karakararianau Godani, ja Nauja jurangu karakararila
nganai. Mara kulirkaterianau, kana madlentjajai, ja ngara
jurani ninta pirna ngankaterianau, jura ngara pudlaman-
dru.
9 Burkaljerianau ja ngaurongauro ngamanau ja jin-
dranau; kinkani jurani ngaurongauraia karitjinanto ja
mankini wurpuraia.
10 Kaparani waka ngankaterianau, ja Nulia jurana miri
ngankala nganai.
11 Wata ngulkuterkijiribamalianimai, ngatata worajai!
Warle ngatata kulnuni ngulkuterkai, ja nunkani ngatatani
kara kalala kurai, nulu jirijiribani jaurani ngulkuterkai, ja
jirijiribani jaurani kalala kurai. Jundru jirijiribani jaurani
kalala kuranani, jidni wata jirijiribani jauraia ngankanietja,
a-ai, kalala kuranietja nganai.
12 Kulno jirijiribani jaura jinkinietja ja kalala kuranietja
nganai, Nauja ngurunguru nganai kulkala ja teribala.
Worana jidni nganai, jundru ngatatani kalala kurai?
13 Mai jura, jura jatai: Karari kara tankubana kara ngaiani
nguraia nunkanika kara nunkanika kara palkala nganai,
ja naka kilpawoldra kulno ngamala nganai, ja jinkimalila
nganai, ja kalikalipaterila nganai;
14 Ja jura ko nganai mina tankubana nganala nganai.
Ngangau mina tepi jurani nganai? Nauja jukati nganai, nina
kanali wordu najiai, ngadani nau kutingai.

15 Jura kantji jatananto: Kapara jertapaterinani, ja ngaiani tepi ngamanani, ngaiani jenia kara jenia kara ngankala nganai.
16 Ja karari jura jurakokateriai jurani pirna ngankaterinali. Jenipara jurakokaterina madlentji nganai.
17 Warle milkila ngumu ngankala ja wata ngankai, nunkangu jenia madlentji nganai.

5

1 Mai, jura kana poto pirnanto, jindranau ja maritjianau jurani wangiwangindru, nau jurangu wokarala nganai!
2 Jurani poto pirna karumuru pantjina warai, ja jurani kati kakatjieli matja tajina.
3 Jurani mardatandra maralje ja mardatandra bulu karumuru pantjina warai, ja tanani karumuru jurangu malka nganala nganai, ja jurana turujeli jeribaka tajila nganai. Poto pirna jura kampana warai mudani ditjini.
4 Mai, ngankanietjaia kalala, tanali jurani marundru jurani buka tandra kampana warai, tanani kalala jura mamana, maritjiai; ja wokaribanietjaia ngaiala Kaparani Zebaoth talpani wokarana warai.
5 Jura mirantjati nganana warai, ja madlentji ngamana warai mitani, ja jurani ngara mani ngankana warai, nandrani ditjini jeribaka.
6 Jura kana talkuni kalala kurana warai ja naria nandrana warai, ja nulu jurana wata tjakakana warai.
7 Manjujeli kalkanau, ngatata worajai, Kapara tikanantulu! Mai, mitaia ngankanietjali mitaia tandra ngumuni kalkai, ja manju nganai, nulu woldra talara ja kilpa talara maninantulu.
8 Bakana jura manju kalkanau, ja ngara ngurunguru ngankaterianau, ngangau Kaparaia tikani karakara nganai!
9 Wata ngara wordu ngankijiribamalianimai, ngatata worajai, jura kalala maniati! Mai, kalala kuranietja manani terkala wapaia.
10 Ketjaketjanaia ja manjuja malka Propheta worana najianau, tanali Kaparaia talani kaukaubana wonti.
11 Mai, ngaiana tana jurakokai, tana wonki ngamana wonti. Hiobani manju jura ngarana warai, ja Kaparaia mudani jura najina wonti; ngangau Kapara murlali nganai ja kalumiltjamiltjariai.
12 Pratjanani ngopera, ngakani ngatata worajai, wata jaura morlalu kuranau, wata pariwilpani ja wata mitani, ja wata jaura morlalu pilki. Jurani kau ngananantо kau, ja pani ngananantо pani, ngangau jura kalalani puriati.

13 Kulno jurangundru ketjaketjanani, nau ngatjiaiatimai;
kulno murlali ngananani, nulu Psalma wonkaiatimai.
14 Kulno jurangundru muntja ngananani, nulu mili
wolaraia pinaru karkaiatimai, tana nunkangundru ngatji-
nanto, ja gildieli wiribananto Kaparaia talani.
15 Ja morlalu ngundranaia ngatjinali kana muntjani
marangokala nganai, ja Kaparali nina terkibana tarala
nganai, ja nulu madlentji matja ngankana, nulu kalingani
manila nganai.
16 Madlentji dikijiribamalianimai ja ngatjilkijiribamalian-
imai, jura tepi pantjinanto. Kana talkuja ngatjini ngurun-
guru nganai marapu ngankala.
17 Elias kana nganana wonti ngaianangu jeribaka, ja nau
ngatjini kulno ngatjina wonti, talara wata godananto; ja
talara wata godana wonti mitani kilpawoldra parkulu ja
pira mara wora ja kulno.
18 Ja nakaldra nau ngatjina wonti, ja pariwilpali talara
jinkina wonti, ja mitali tandra punkibana wonti.
19 Ngatata worajai, kulno jurangundru morlalundru
tjiringanani, ja kulnujeli nina karitjimalkanani,
20 Nau milkila nganananto, warle kana madlentji kulno
nunkani tjiringani paltundru matja karitjimalkana, nulu
mungara narindru kulkala nganai, ja madlentji marapu
walpadakala nganai.

Dakani jaura I. Petrungundru.

1 Petrus, Jesuni Christuni Apostel, piltjaraia ngandrani
worangu, tanana Nulia matja kalkalkana, Pontusuni, Gala-
tiani, Kappadociani, Asiani ja Bithyniani,
2 Goda Ngaperaia ngopera najinandru, Jaolaia kulikiri
ngankani, pankinaia ja turibanaia Jesuni Christuni ku-
marali: Manjula ja murla jurangu marurinanto milingeru
morla!

(Dakani jaura Simonani ja Judani ditjini.)

3 Jurakokani nganaiatimai Godani ja ngaiananaia Ka-
paraia Jesuni Christuni Ngaperani, Nulia ngaianana
nunkani kalumiltjamiltjarina pirnandru marra dankana
wonti tepi kalkanaia, Jesuni Christuni jiritjinali narindru,
4 Mudani pania ja murumuru pania ja winjarini pania
maratunkaia, nau parai pariwilpani jurangu,
5 Tanana Nulia Godaia ngurulani kulkai morlalu
ngundranali, nunkangupini tepia, ninaia Nulia matja
ngankingana tinkari pantjila miljaru ngadalani.
6 Nunkangupini jura mankila nganai, jura karari ngalje,
jenia kantji pantjinanto, ngaurongauro pantjiai wontjanani
pilki ja pilkini,
7 Ngangau jurani morlalu ngundranaia wontjanila morla
ngumu pantjinanto mudani marda maraljani, nina tanali
turujeli wontjai, jurakokanaia ja pirna ngundranaia ja
pirnalaia Jesuni Christuni tinkari ngankanani,
8 Ninaia jura wata najinala, ja karari ngantjai, ninaia
jura karari wata najiai, ja nunkangu morlalu ngundrai,
ja jendrangundruja jura mankiai wata jatanaia ja morla
pirnaia mankinali,
9 Ngangau jura jurani morlalu ngundranaia mudani
padakai, jurani mungaraia tepi pirna.

10 Nunkangupini tepindru Prophetali winpana pirakana
wonti ja mirbana wonti, tanali bakana talpadakana wonti
nunkangupini manjulandru, ninaia Nulia jurangu matja
ngundrana,
11 Ja tanali winpana wonti wintari kara mina miljaru kara
Christuni Jaola, Nauja tanangu ngamana wonti, ketjaketjana
wondrai, tana Christungu wokarananto, ja pirnala tanan-
gupini ngadani;
12 Tanangu Nulia tinkari ngankana wonti, ngangau tanali
jenipara wata tanangu munta, a-ai, ngaianangu jinkina

wonti, mina tanalipini jurangu karari kaukaubana warai,
tanali jurangu ngantjani jaura matja kaukaubana Jaola ku-
likirini, ninaia Nulia pariwilpandru jinpana wonti, jenipara
najila bakana angela wolkareli nganai.
13 Jendrangundruja jurani tjuruja kapa nganpianau,
kalunguru ngananau ja pirna kalkanau nunkangupini man-
julani, ninaia Nulia jurangu pirini padakala nganai Jesuni
Christuni tinkari ngankanani,
14 Pankini kupani jeribaka, ja wata morla tanangupini
milkirinani wirarianau, tana warula jurangu koni jurana
jirijiribana wonti,
15 A-ai, Kulikirini jeribaka, Nulia jurana karkanala,
bakana munta kulikiri pantjianau wirarini pratjanani,
16 Ngangau dakanala parai: „Jura kulikiri nganananto,
ngangau ngani kulikiri nganai.“
17 Ja jura ninaia Ngaperi karkanani, Nulia kana mudla
ngundrana panieli kalala jinkiai pratjanaia ngankanandru,
jeruja jurani tulaia ditjini japali wirarianau,
18 Ngangau jura milkila, jura wata mudani potujeli, mar-
datandra bulujeli kara mardatandra maraljali kara matja
kurakananto burungankana, jurani baku wirarinandru,
nina jura ngaperandru maratunka maninala,
19 A-ai, Christuni kumari ngumu pirnali, tjipia kuparu
madlentji ja murumuru pani jeribaka,
20 Ninaia Nulia ngundrana wonti windrila mita pan-
tjimanala, ja ditjini ngadalani tinkari ngankana wonti
jurangundru,
21 Jura nunkangundru Godani morlalu ngundrai, Nulia
ninaia narindru jiritjibana wonti, ja nunkangu pirnala
jinkina wonti, jeruja jurani morlalu ngundrana kalkani
nganai Godani.
22 Jeruja jurani mungara nintamara ngankaterianau mor-
lalulaia pankinani ngatata ngantjana jeljujelju pania, ja
ngara pirnali ngantjamalianimai,
23 Marra dankani jeribaka, wata mudani tandrandru, a-ai,
mudani pania tandrandru, tepia ja wonkia Godaia jaurali.
24 Ngangau palku warupoto kanta jeribaka nganai, ja
nunkani pirnala warupoto kantatiwi jeribaka. Kanta
mujarina warai, ja nunkani tiwi purina warai;
25 Windri Kaparaia jaura ngurali parala nganai. Jenia
naupini jaura nganai, ninaia jurangu matja kaukaubana.

2

1 Jeruja madlentji pratjana, ja jedibana pratjana, ja jelju-
jelju, ja kiri najina, ja kuringulkuterkana pratjana woranau,

2 Ja marra dankani kupa jeribaka ngulkujeli ngananau
jaolaia ngama kantjini, jura nunkangundru pirnarinanto
tepi pirnaia;
3 Jura matja wontjanani, Kapara murlali nganai.
4 Nunkangu karakaranau tepia mardani jeribaka, ninaia
kanali worarana wonti, ja Gadali ninaia kalkalkana wonti,
nauja ngumu pirna nganai,
5 Jeruja bakana Nulia jurana tepia marda jeribaka wotila
nganai punga kulikiria, Priesta ngamalkijiribani kulikiria,
jaolaia poto ngumu jinkila, tanana Godali ngantjai Jesu
Christujeli.
6 Ngangau jaurani dakanala parai: „Mai, ngato Zionangu
marda kapara kurai, kalkalkani marda kapara, nauja
ngumu pirna; ja warle nunkangu morlalu ngundrai, nau
wata nintali pantjila nganai.“
7 Jurangu, jura morlalu ngundranani, nauja pirnala
nganai; tanangu, tana wata morlalu ngundrai, naupini
marda, ninaia wotinietjali woraranala, ja nauja marda
kapara pantjinala, dakaterini marda ja kintjakintjarini
marda taldra pantjinala;
8 Ngangau tana jaurani dakateriai wata morlalu ngun-
drani, nunkanaia Nulia tanana bakana kurana wonti.
9 Jura kalkalkani mardu nganai, Priesta wolara kapara
jeribaka, mili wolara kulikiri, kana wolara potuja kupani,
jura nunkanipini ngumula kaukaubananto, Nulia jurana
ngalpurandru karkana wonti nunkani ngaruparanani prait-
jaia,
10 Jura warula kana wolara pani nganana wonti, ja karari
Godaia kana wolara nganai; jura warula kalumiltjamilt-
jarina pani nganana wonti, ja karari kalumiltjamiltjarina
maninala.

(Dakani jaura Jubilate ditjini.)

11 Ngantjalu, ngato jurana kurukurubai tula ja ngandrani
jeribaka, ngamalkaterianau palkuja milkirinandru, tanalip-
ini mungarani tirimaliai,
12 Jeruja jura wirarini juranina kana koni terti talku
nganananto, ngangau tanali nunkangundru, minalin-
unkanali tanali jurana madlentji ngankanietja ngirkibai,
tanali ngankana ngumu jurani najinani, Goda jurakokala
nganai wontjani ditjini.
13 Jeruja wodatarana ngamanau kanali kurani pratjanani
Kaparandru, mitaia kaparani kara kapara pirnani jeribaka,
14 Najinajibanietjani kara, tanana nulu matja jinpana
madlentji ngankanietjani kalalaia, ja ngumu ngankanietjani
jurakokanaia.

15 Ngangau jenia Godaia jertapaterina nganai, jura ngumu
ngankanali ngapu ngankananto kana patipatia ko;
16 Kurakanila jeribaka, ja wata jenipara jeribaka, tanali
kurakani madlentjaia walpadakani ngankai, a-ai, Godaia
mili jeribaka.
17 Warupotuni pirna ngundranau, ngatata mara man-
durini ngantjanau, Godani japali ngananau, mitaia kapara
pirna ngundranau.
18 Mili worajai, kapara worangu wodatarana ngamanau
japa warupotujeli, wata windri tanangu, tana ngumu ja
malti nganai, a-ai, bakana tjautjauni.
19 Ngangau jenia manjula nganai, kulnujeli Godaia je-
lamilkilandru ketjaketjana mandrai, nau talkulandru ket-
jaketjai.
20 Ngangau mina pirnala jenia nganai, jura jenia man-
dranani, jura matja madlentji ngankana, ja tanali jendran-
gundruja jurana nandrai? A-ai, jura jenia mandranani,
jura matja ngumu ngankana ja jendrangundruja ketjaketjai,
jenia manjula nganai Godani.

(Dakani jaura Misericordias Domini ditjini.)

21 Ngangau jendralia Nulia jurana matja karkana, ngan-
gau bakana Christus ketjaketjana wonti jurangu, ja jurangu
mudlamalka worarana kurana wonti, jura tidnamalkani
nunkanani karipaterinanto:
22 Nulia wata madlentji ngankana wonti, ja tanali nunkani
manani bakana wata jedibani mankamankana wonti,
23 Nulia wata kalana wonti, tanali ninaia kalanani, Nulia
wata dikidikibana wonti Nauja ketjaketjanani, a-ai, Nulia
jenia nunkangu kurana wonti, Nulia kalala talku jinkiai,
24 Nulia muntali madlentji ngaianani nunkani palkujeli
pitani taralkana wonti, ngangau ngaiana madlentjani pali-
nanto ja talkulani tepirinanto, nunkani dapali jura tepi
pantjina wonti.
25 Ngangau jura tintaterini tjipi jeribaka nganana wonti,
ja jura karari tikana kurana warai ngamalkanietjaia, ja
jurani mungaraia najinajibanietjaia.

3

1 Jeruja bakana jura widla worajai, jurani materani wo-
datarana ngamanimai, ngangau palpali, tanali jaurani wata
morlalu ngundrai, widla wirarinali jaura panieli tanana
parumananto,
2 Tanali najinani jurani ninta pirna wirarini japani.

3 Tanani tjirkatjirkaraterini wata palarani ngananantо,
para walpi ngankanali kara, marda maralje widmaterinali
kara, kati widmaterinali kara,
4 A-ai, ngaraia kana kurukuru wata mudani tjirkatjirkara-
terinali, jaola malti ja ngapunto, nau Godani ngumu pirna
nganai.
5 Ngangau jeruja bakana warula widla kulikiri
tjirkatjirkaraterina wonti, tanali Godani kalkana wonti,
tanali tanani materani wodatarana ngamana wonti,
6 Worderu Sarah Abrahamangu pankina wonti, ja nina
kapara dikani wonti, nankani ngatani jura pantjina warai,
jura ngumu ngankanani, ja wata minakulnundru japali
ngananani.
7 Jeruja bakana jura materi worajai, widlani koko
waltowaltuni tjurunto jela ngamanau, ja tanana pirna
ngundranau, ngangau bakana tanali tepia manjula jelali
maratunkamaninietja nganai, ngangau jura jurani ngatjina
ngandrawalkaiati.

(Dakani jaura G. D. 5 Trinitatis.)

8 Morla: Pratjana manu kulnukulnui ngananau, burk-
aburkarianau, neji mara ngantjamalianau, kalumiltjamilt-
jarianau, waka ngundranau,
9 Wata madlentjani kalala ngankanau madlentjali, bakana
wata kalani jaura kalani jaurali, a-ai, ngurungutanau,
ngangau jura milkila, jurana nunkanaia matja karkana, jura
ngurungutani maratunka maninanto.
10 Ngangau warle ngantjai tepi, ja ditji ngumu ngundrai
najila, naupini tali nunkani ngamalkaterinanto madlentjan-
dru, ja nunkani manamimi jedibani jaurandru,
11 Nau madlentjandru karitjiau ja ngumu ngankamai,
nulu murla wontiau, ja nunkangu mindrindiau.
12 Ngangau Kaparaia milkieli kana talku najiai, ja nunkani
talpali ngatjinani tananani; ja Kaparaia mudla tanangu
nganai, tanali madlentji ngankai.
13 Ja worana nganai, nulu jurangu madlentji
ngankananto, jura ngumuni karipaterinani?
14 Jura bakana talkulandru ketjaketjanani, murlali pirna
jura nganai. Wata japali ngananau, tanali jurangu japa
jinkinani, ja wata tjautjau pantjianau,
15 A-ai, Kapara Christus jurani ngarani kulikiri
ngankanau.

Milingeru ngankingaterianau jura pratjanani
kalabananto, tanali jurangundru kalabani jaura ngundrai
kalkanandru, nau jurangu nganai, maltieli ja japali.

16 Ja ngara ngaiala ngumu ngamalkanau, ngangau
nunkangundru, minalinunkanali tanali jurana ngirkibai,
tana nintali pantjinanto, tanali jurani wirarini ngumu
Christungu ngirkibai.
17 Ngangau morla ngumu nganai, Godali jenia jertapa-
terinani, ngumu ngankanali ketjaketjala, ja wata madlentji
ngankanali.
18 Ngangau bakana Christus pota kulno madlentjandru
ketjaketjana wonti, kana talku kana talku panini, ngangau
ngaianana Nulia Godani wapalkananto; ninaia palku matja
nari ngankana wonti, ja tepi pantjina wonti Jaolali,
19 Nunkanali Nauja bakana ngarina wonti, ja jaola
worangu kanjangarini kaukaubana wonti,
20 Tanangu, tana warula gilbarina wonti, jendranguta
Godaia manjulali kalkana wonti Noahni ditjini, nulu bota
pirna matja ngankinganani, nunkangupini ngalje, jenia
nganai, mungara mara wora ja parkulu ngapali kulkana
wonti;
21 Nulupini bakana ngaianana kulkai wondrani malkali,
jenia wondrai: Multibanilali, nauja wata kulirkani nganai
palkuja murumurundru, a-ai, Godani ngatjina ngara nga-
iala ngumuja Jesuni Christuni tepi jiritjinandru.
22 Naupini Godaia ngunarani ngamai, Nauja matja pari-
wilpani tarana warai, ja nunkangu wodatarana ngamai
angela worana ja pirnala ja ngurula.

4

1 Ngangau Christus palkuni ketjaketjana wonti, jeruja
bakana jura wondralkaterianau jenildramata ngundranali;
ngangau worana palkuni ketjaketjana warai, nulu mudai
madlentji ngankala;
2 Jeruja jura pinpani ditjini juranani palkuni, jura wata
morla kanaia milkirinani, a-ai, Godaia jertapaterinani tepi
ngamananto.
3 Ngangau jenia matja nganai, ngaiana jendranguta
tanangupini, tana matja mudana, kana koja jertapate-
rina ngankana wonti, jendranguta ngaiana wirarina wonti
tjikatjika pilki ja pilkini, milkirinani, parawarana tapanani,
buka ja tapana pirnani, muramura wodatarana tjikatjikani.
4 Jendrangundruja tanali tula ngundrai, ngangau
jura wata tanangu jela wapai jenildramata duljadulja
tjikatjikani; ja jeruja tanali ngirkibai.
5 Tanali kalabani jaura jinkila nganai nunkangu, Nauja
matja ngankingaterina tepini ja narilani kalala jinkila,

6 Ngangau nunkanaia Nulia bakana narilani ngantjani
jaura kaukaubana wonti, tanali kana jeribaka palkujeli
kalala maninanto, ja Jaolani Godani tepi ngamananto.
7 Poto warupotuja mudani karakararina warai.

(Dakani jaura Exaudi ditjini.)

8 Jeruja milja ja kalunguru ngananau ngatjini woranani.
Pratjanani ngopera parparali ngantjamalianimai, ngangau
ngantjanali madlentji marapu walpadakai.
9 Tidnapalara patamai nguntjibijiribamalini panieli.
10 Ja milirilkijiribamalianimai, pratjanali nunkanali jink-
ini potujeli, nina nulu matja manina, Godaia manjulaia pilki
ja pilkia punga ngamalkijiribanietjani ngumuni jeribaka.
11 Kulno jatanani, nau jenia jatananto Godaia jaura jerib-
aka; kulno ngamalkijiribanani, nulu jenia ngankananto
nun kangupini ngurulali, minanina Godali jinkiai; ngangau
warupotuni Goda pirna pantjinanto Jesu Christungundru,
nunkangu pirnala ja ngurula nganai nguralindru nguralia.
Amen.

(Dakani jaura kilpawoldra marrani Godaia ditji ngoperani.)

12 Ngantjalu, wata ninapini wontjani turu, nau jurangu
wokarana warai wontjanaia, tula ngundranau, juranga tula
pilkipilki minakulno pantjinani jeribaka;
13 A-ai, mankianimai, ngangau jura Christungu jela ket-
jaketjai, ngangau jura bakana mankinali jurakokananto
nunkani pirnalaia tinkari ngankaterinani.
14 Tanali jurana Christuni talandru ngirkibanani, jura
murlali pirna nganai, ngangau pirnalaia ja Godaia Jaola
jurangu ngariai; tanali ninaia ngirkibai, ja jura ninaia pirna
ngankai.
15 Wata kulno jurangundru ketjaketjananto diakantji
jeribaka kara, kurikantji jeribaka kara, madlentji ngankani-
etja jeribaka kara, kana nguruja mangini wiringanietja
jeribaka kara.
16 Nau Christula jeribaka ketjaketjanani kara, nau wata
nintali nganaiatimai, a-ai, nulu Goda pirna ngankaiatimai
nunkangupini talandru.
17 Ngangau miljaru kantji nganai, kalala woninanto
Godaia pungani. Jenia ngopera ngaianangu woninani,
mina mudani tanani nganala nganai, tana Godaia ngantjani
jaurani delkiai?
18 Ja kana talku ngampu wata kulkani maninani, woda-
jeri kana tjikatjika ja madlentji ngankanietja wondraterila
nganai?

19 Jendrangundruja bakana tanali, tana Godaia jertapa-
terinandru ketjaketjanani, Pantjimanipirna talkuni tanani
mungara jinkiterinanto ngumu ngankanali.

5

1 Kana kapara, tana jurangu terti nganai, ngato ku-
rukurubai, jelakapara ja Christuni ketjaketjanaia tinkari
ngankanietja, ja bakana pirnalaia ngampumara jeribaka,
nauja tinkari pantjinanto:
2 Ngamalkanau Godaia ngami, nina jurana jinkinala,
ja najinajibanau, wata watawatali, a-ai, murlali, wata
kalikalibaterinali, a-ai, ngaraia ngantjanali,
3 Wata jeniparani jeribaka, tanali kana wolarani jirijiribai,
a-ai, jura ngamini mudla malka nganananto.
4 Ngamalkanietjaia Kapara tinkari ngankaterinani, jura
pirnalaia pirapira manila nganai, nauja wata winjariai.
5 Jeruja bakana jura teri worajai, kana kaparani wo-
datarana ngamanau. Ja pratjana wodatarana ngamamalki-
jiribamalianimai, ja waka ngundraterinali widmaterianau;
ngangau Godali kana pirna ngundraterinani tirimaliai, ja
waka ngundraterinani Nulia manjula jinkiai.

(Dakani jaura G. D. 3 Trinitatis.)

6 Jeruja Godaia mara ngurunguruni waka ngankateri-
anau, Nulia jurana miri ngankananto ditjini nunkanani.
7 Manjujeli ngundrani jurani pratjana nunkangu
woranau, ngangau Nulia manujeli ngundrai jurangu.
8 Kalunguru ngananau, ja tepi ngamanau; ngangau
tatakanietja jurani, kutji, wirariai, kaldrintjarini pandi-
pandi jeribaka, ja wontiai, worana nulu julkananto.
9 Nunkangu tirimalianimai morlalu ngundranali, ngan-
gau jura milkila, jenildramata ketjaketjana bakana neji-
marani juranani mitani wokarai.
10 Manjula pratjanaia Goda, Nulia jurana karkana wonti
Christungu nunkani ngurali pirnalaia, Nulupini jurana ket-
jaketjana worduni ngadani, manamiri, ngurunguru, tataura
ja wonki ngankala nganai.
11 Nunkangu pirnala ja ngurula nganaiatimai nguralindru
nguralia. Amen.

12 Silvanusulu ngatata talkujeli, worderu ngato ngundrai,
ngato wordu jurangu dakana warai, jurana kurukurubala ja
jurangu tinkari ngankala, naupini Godaia manjula morlalu
nganai, nunkangu jura terkala wapaia.
13 Mandurini jaura jurangu Babylon mililali jinpai, ja
Markus ngatamura ngakani.

14 Mandurini jaura jinkimalianimai ngantjanaia man-
atapanali. Murla jurangu pratjanani nganaiatimai, jura
Christungu Jesungu nganai.

Dakani jaura II. Petrungundru.

1 Symeon Petrus, Jesuni Christuni mili ja Apostel, tanangu,
tanali ninaldramata morlalu ngundrana pirna ngaianan-
gunto maninala ngaiananaia Godaia ja Kulkanipirnaia Je-
suni Christuni talkulani;
2 Manjula ja murla jurangu milingeru morla pirna
marurinanto Godaia ja ngaiananaia Kaparaia Jesuni Chris-
tuni ngujamanani.
3 Ngangau nunkani Godaia ngurulali ngaianangu pratjana
bakujeli jinkinala, mina tepia ja talkuja ngumu nganai,
nunkani ngujamanali, Nulia ngaianana karkana wonti
nunkani pirnalali ja ngurulali;
4 Nunkanali Nulia ngaianangu talpadakani jaura worana
ngumu ja pirna bakujeli jinkinala, jura tanangundru Godaia
palku maninanto, ngangau jura kutingana warai madlent-
jandru mitani, nau milkirinani parai.
5 Jendrangundruja jigleri pirna ngankanau, ja jurani mor-
lalu ngundranani wondraterianau ngurula, ja ngurulani
ngujamana,
6 Ja ngujamanani milja ngamana, ja milja ngamanani
manjula, ja manjulani Godani wodatarana ngamana,
7 Ja Godani wodatarana ngamanani ngatata ngantjana, ja
ngatata ngantjanani ngantjana.
8 Ngangau jenia jurangu paranani ja marapurinani, jura
wata nguja ja tandra pani nganala nganai ngaianina Ka-
paraia Jesuni Christuni ngujamanani.
9 Ngangau worangu jenia wata paranani, nau butju
nganai ja karakara najiai, ngangau nau kuritarana warai
nunkani madlentji warulaia kulirkani.
10 Jendrangundruja, ngatata worajai, jigleri ngananau ju-
rani karkani ja kalkalkani ngurunguru ngankala; ngangau
jura jenia ngankanani, jura ngurali wata mangangankala
nganai.
11 Ngangau jeruja Nulia jurangu murla pirna jinkila
nganai ngaiananaia Kaparaia ja Kulkanipirnaia Jesuni
Christuni milila nguralia mana.
12 Jendrangundruja ngato wata mudala nganai jurangu
jenia milingeru tjuru wilpa ngankala, kau, jura muntali je-
nia milkila ja ngurunguru terkai morlalulani, nauja jurangu
paranani.

13 Windri ngato ngunkrai, jenia talku nganai, jeruntjaia
ngani nunkangupini pungani nganai, jurana jiritjibala tjuru
wilpa ngankanali,
14 Ngangau ngani milkila, ngato punga ngakani nurujeli
dukarala nganai, worderu bakana Kapara ngaianani Jesulu
Christulu ngakangu tinkari ngankana warai.
15 Ngani jigleri nganala nganai, jurana nunkangupini
potuni tjuru wilpa ngankala, jura puntinani ngakanani
ngadani milingeru minakulno ngamalkananto.
16 Ngangau ngaiani wata jaura baku kirini karipaterina
warai, ngaiani jendranguta jurangu kaukaubanani Ka-
paraia ngaiananaia Jesuni Christuni ngurula ja wokarana,
a-ai, ngaiani milkieli nunkani pirnala najina wonti,
17 Ngangau Nulia Goda Ngaperandru pirnala ja ngurula
manina wonti, nunkangu jenipara ngaiala pirnala pir-
nandru nunkangu matja pantjina: „Naupini Ngatamura
ngantjalu nganai, nunkangu ngani murlali.“
18 Ja ninapini ngaiala ngaiani ngarana wonti pariwilpan-
dru ngarinani, ngaiani jendranguta nunkangunto marda-
wonpa kulikirini ngananala.
19 Ja ngaiani Prophetaia jaura ngurunguru ngamalkai; ja
jura talku ngankai, jura ninaia patanani praitji jeribaka,
nauja mintjiai piri pitarani, ditjirinantulu, ja ngamatu-
rukuru dunkanantulu jurangu ngarani,
20 Jura ngopera ngujamananto Godaia talpadakani jaura
pratjana wata kanali muntali mildiri ngankananto;
21 Ngangau wata pota kulno kanaia jertapaterinandru
talpadakani jaura kulno dunkana wonti, a-ai, kana ku-
likirieli, tanana Jaola kulikirieli tartapana wonti, Godandru
kaukaubana wonti.

2

1 Bakana jedikantji Propheta kana wolarani nganana
wonti, worderu bakana jedikantji ngujangujara jinkinietja
jurangunto nganala nganai, tanali tintaterinaia wolara
kurukuru wirilkala nganai, ja tanali bakana Kapara, Nulia
tanana burungankanala, kutikutibala nganai, ja jeruja
muntali nurujeli kalala madlentji parumala nganai.
2 Ju marapu tanangu karipaterila nganai tanani
tjikatjikani, tanangundru tanali morlalulaia palto
ngirkibala nganai,
3 Ja tanali jurana ngukingukibaterinandru jedibani jaurali
jedibala nganai; tanani kalala warulandru wata banbai, ja
tanani tintaterina wata jindiai.

4 Ngangau Godali angela, tanali madlentji ngankana
wonti, wata kulkanani, a-ai, tanana ngalpuraia kanjan-
garieli kutuni mikarani ngurunguru ngankana wonti, ja
jinkina wonti tanana ngamalkala kalalaia,
5 Ja mita waru wata kulkana wonti, a-ai, windri Noah,
nina talkulaia ngujangujara jinkinietja ngamalkana wonti,
jendranguta Nulia madlentjaia mitalani ngarimata woko-
ralkana wonti,
6 Ja Nulia ngura wulana, Sodom ja Gomorrha, turuputani
kuranani ja kokulterkibanani jinkinani, ja jeruja dikidik-
ibani malka kurana wonti tanangu, tana ngadani Goda pani
ngamala nganai,
7 Ja Nulia Loth, ninaia kana talku, kulkana wonti, nina
madlentji ngankanietjaia ninta pani ngamanali jupana
wonti;
8 Ngangau nulupini talkula, nau tanangu jela ngamanani,
nulu jenia najinani ja ngaranani, ditji kulno ditji kulno
nunkani mungara talku jupaterina wonti tanani ngankana
madlentjali.
9 Jeruja Kaparali milkila, kana talku wontjanandru kul-
kala, ja kana talku pani kalala ditjia dupudupu ngamalkala,
10 Morla tananapini, tana kana tunka murumuru milkiri-
nani karipaterintiai, ja ngurula pratjana waka ngundrai.
Tana kana ninta pani ja pirna nginderini wata ngarrai
pirnala worana ngirkibanandru,
11 Ja angela, tana morla pirna ja ngurunguru nganai, wata
tanangundru Kapara mudlani ngirkibani jaura jatai.
12 Ja tanapini, tana ngantini tjuru pani jeribaka nganai,
tana dankana wonti patanaia ja tintaterinaia, ngirkibai;
ngangau tanali jenia, mina tanali wata ngujamai, ngirkibai,
tanali tanani tjautjauni tintaterinaia ngankala nganai,
13 Tanali talku pania kalala padakala nganai, tanali
ngundrai, ditjini mirantjatieli tajila, mankina nganai, tana
muramuraia ja ninta pania malka nganai, tana jedibanan-
dru tepiriai, ja jurangu jela pirna tajiai,
14 Tanani milki palakantjieli manamiri, tana wata walto
pantjiai madlentji ngankala; tanali mungara waltowalto
parumai, tanani ngara kiri ngukingukibaterinali, kalalaia
kupa tana!
15 Tana palto talkundru puntina warai, tana tjautjau
wirariai, ja karipateriai Bileam, Bosorsoni ngatamuraia
paltuni, nulu talku pania kalala ngantjana wonti,
16 Ja nulu nunkani dankaranaia dikidikibani manina
wonti: Waltani nganti ngapu, nau kana jaurali jatana wonti,
Prophetaia tjuru panini daudauana wonti.

17 Tana ngapatjili nganai ngapa paninto, talara palku,
tananaia watara pirnali waltingai, tanangu ngalpuraia
ngalpuru parai ngurali.
18 Ngangau tanali jaura pirna bakujeli kaukaubai, tanali
palku jertapaterinali ja tjikatjika pratjanali tanana parumai,
tana ngalje japa mindrina warai tanangundru, tana tjaut-
jauni wirarinani,
19 Tanali tanangu kurakani talpadakai, ja munta tana
tintaterinaia mili nganai; ngangau warle kulno kalalu
ngankana warai, nau nunkani mili nganai.
20 Ngangau tanalipini, tana mitaia murumurundru matja
puntina ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni nguja-
manali, ja nakaldra workamantranali tanali tanana kalalu
ngankanani, tanangu ngadanila morla madlentji nganai
ngoperalani.
21 Ngangau morla ngumu tanangu ngananananto, tanali
talkulaia palto wata ngujamanani, tanali ninaia kara matja
ngujamana jirijiribani jaura kulikirindru, tanali tanana
maninala puntinani.
22 Tanangu pantjina warai, mina kana jaura morlalu jatai:
Kintalali nakaldra tajai, mina nau ngokuwarana warai,
ja piki ngandri matja kulirkana warai, nakaldra bulurani
dingateriai.

3

1 Naupini karari dakani jaura mandrula nganai, ngan-
tjalu, ninaia ngato jurangu dakaila, nulupini ngato tjuru
wilpa ngankanali jurani ngundrani talku jiritjibai;
2 Jura ngundrananto tananapini jaura, tanali Prophetali
kulikirieli kaukaubana wonti, ja jurani Apostel worani
jirijiribani jaura Kapara ja Kulkanipirnandru.

(Dakani jaura G. D. 26. Trinitatis.)

3 Jura ngopera ngujamananto, ditji kupirani ngirkibani-
etja terkakala nganai, tanalipini tanani milkirinani wirarila
nganai ja jatala nganai:
4 Woderi nunkani tikanaia talpadakani nganai, ngan-
gau tanangupini ditjindru, ngaperi wora matja palina,
warupoto jeruja parai, worderu Pantjimani ngoperandru.
5 Ngangau tanapini jenipara jertapateriai, tanangu
kurirpi nganai, ngopera pariwilpa bakana nganana wonti
ja mita, ngapandru ja ngapani terkana wonti Godaia
jaurandru,
6 Nunkanali mitala jendranguta ngapali tundribana wonti
ja mudana wonti;

7 Jeruja bakana pariwilpa ja mita karari jendralildramata
jaurali Nulia pinpai turuja, ja Nulia ninaia ngamalkai
kalalaia ditjia, ja kana Goda pani kutibanaia.
8 Kulno jurangu wata kurirpi ngananananto, ngantjalu:
Ditji kulno Kaparani kilpawoldra 1000 jeribaka nganai, ja
kilpawoldra 1000 ditji kulnuni jeribaka.
9 Kaparali talpadakani jaurali wata banbibai, worderu
polpali jenia banbani jeribaka ngundrai, a-ai, Nauja manju
juri nganai jurangundru; ngangau Nauja wata jertapateriai
palpa tintaterinanto, a-ai, warupotujeli madlentjandru kar-
itjinaia wokarananto.
10 Kaparaia ditji wokarala nganai kurikantji jeribaka
tinkani, nunkangupini ditjini pariwilpa kata pirnali nurujeli
mudala nganai, ja tjilpi turujeli puldrurila nganai, ja mita
ja ngankani, nunkangu paranani, jerkila nganai.
11 Ngangau naupini pratjana dukarateriai, mina kana jura
wondraterinanto wirarini ja Godani wodatarana ngamani
kulikirini nguja pratjanani.
12 Jura kalkananto ja Kaparaia ditji wokarani nurun-
gankananto, nunkangundru pariwilpa wora dukaraterila
nganai turuni, ja tjilpi turu manjali puldrurila nganai.
13 Ja ngaiana kalkai pariwilpa ja mita marraia nunkani
talpadakanandru, nunkangu talkula ngamai.
14 Jendrangundruja, ngantjalu, ngangau jura nunkan-
gupini kalkateriai, jigleri ngananau, Nulia jurana muru-
muru pani ja madlentji pani mankamankananto murlani.

15 Ja ngaiananaia Kaparaia manju juri murla ngundranau,
worderu bakana neji ngantjalu ngaianani Paululu jurangu
dakanala, nunkangupini kirilandru, nina nulu maninala.
16 Worderu bakana nunkani dakani jaura pratjanani, nulu
jenildramata kaukaubanani, tanangundru palpa ngurun-
guru nganai ngujamala, mina kana patipatieli ja tataura
panieli karitjimalkai, worderu bakana jaura morla, tanani
tintaterinaia.
17 Jura, ngantjalu, ngangau jura jenia ngopera milkila,
ngamalkaterianau, jurana tjikatjika ngankanietjali tjautjau-
jeli parumaiati, ja jura jurani piri ngurungurundru puriati.
18 Pirnarianau ngaiananaia Kaparaia ja Kulkanipirnaia
Jesuni Christuni manjulani ja ngujamanani, Nunkangu
pirnala nganai karari ja bakana nguralia ditjini! Amen.

Dakani jaura I. Johanningundru.

1 Mina ngopera nganana wonti, mina ngaiani ngarana
wonti, mina ngaiani najina wonti milkieli ngaianinali, mina
ngaiani najina wonti ja marali ngaianinali karakarana
wonti, tepia jaurandru.
2 Ja tepi wondraterina wonti, ja ngaiani ninaia najina
wonti, ja jurangu tinkari ngankai ja kaukaubai tepi ngurali,
Naupini Ngaperaia nganai, ja ngaianingu tinkari pantjina
wonti.
3 Mina ngaiani najina wonti ja ngarana wonti, ngaiani
jurangu bakana kaukaubai, ngangau bakana jura nga-
ianingunto kulnukulnuni ngananantо; ja ngaianini kul-
nukulnuni Ngaperani ja nunkani Ngatamurani Jesungu
Christungu nganai.
4 Ja jenia ngaiani jurangu dakai, ngaianini mankini
manamiri ngananantо,
5 Ja naupini ngantjani jaura nganai, ninaia nga-
iani nunkangundru ngarana wonti, ja jurangu nakaldra
kaukaubai: Goda praitji nganai, ja nunkangu ngalpuru pani
nganai.
6 Ngaiana jatanani, ngaiana nunkangu kulnukulnuni
ngamai, ja ngalpurani wirarinani, jeruja ngaiana jediai ja
wata morlalula ngankai.
7 Ngaiana praitjani wirarinani, worderu Nauja praitjani
ngamai, jeruja ngaiana kulnukulnuni ngankijiribamaliai,
ja Jesuni Christuni, nunkani Ngatamuraia kumarali, nga-
ianana kulirkai madlentji pratjanandru.
8 Ngaiana jatanani, ngaiana madlentji pani ngamalkai,
jeruja ngaiana munta karkarkarateriai, ja morlalula wata
ngaianangu nganai.
9 Ngaiana madlentji ngaianani dikanani, jeruja Nauja
wonki ja talku nganai, ja madlentji ngaianani kalingai, ja
ngaianana talkula pani pratjanandru kulirkai.
10 Ngaiana jatanani, ngaiana wata madlentji ngankana
warai, jeruja ngaiana ninaia jedikantji ngankai, ja nunkani
jaura wata ngaianangu nganai.

2

1 Ngakani kupa waka worajai, jenia ngato jurangu
dakai, jura wata madlentji ngankananto. Ja kulnujeli
madlentji ngankanani, ngaiana Jurajuralkanipirna nga-
malkai Ngaperani, Jesus Christus, Nauja talku nganai.

2 Ja Nauja munta kalala nganai ngaiananani madlentjani,
ja wata windri ngaiananani, a-ai, bakana mitala warupotu-
lani.
3 Ja nunkangupini ngaiana ngujamai, ngaiana ninaia
ngujamana warai, ngaiana nunkani jirijiribani jaura nga-
malkanani.
4 Warle jatai: Ngato ninaia ngujamai, ja nunkani jiri-
jiribani jaura wata ngamalkai, nau jedikantji nganai, ja
nunkangu wata morlalula nganai.
5 Warle nunkani jaura ngamalkai, nunkangupini morlalu
Godaia ngantjani manamiri nganai. Nunkangupini ngaiana
ngujamai, ngaiana nunkangu nganai.
6 Warle jatai, nau nunkangu nganai, nau bakana wirari-
nanto worderu Naupara wirarina wonti.
7 Ngantjalu, wata jirijiribani jaura marra ngato jurangu
dakai, a-ai, jirijiribani jaura warula, ninaia jura ngopera
ngamalkana wonti. Naupini jirijiribani jaura warula jaura
nganai, ninaia jura ngarana wonti.
8 Nakaldra ngato jurangu jirijiribani jaura marra dakai,
mina morlalu nganai nunkangu ja jurangu, ngangau
ngalpuru kutingai, ja praitji morlalu matja mintjiai.
9 Worana jatai, ngani praitjani nganai, ja nau nunkani
ngatatani kalakalariai, nau ngalpurani nganai kararielu.
10 Warle ngatata nunkani ngantjai, nau praitjani nganai,
ja dakaterini wata nunkangu nganai.
11 Worana ngatatani nunkanani kalakalariai, nau ngalpu-
rani nganai, ja ngalpurani wirariai, ja ko nganai woda-
jeri nau wapai, ngangau ngalpurali nunkani milki butju
ngankana warai.
12 Ngato jurangu, kupa waka worajai, dakala wapaia, jura
madlentji kalinganila maninala nunkani talandru.
13 Ngato jurangu, ngaperi worangu, dakala wapaia,
ngangau jura ninaia ngujamana wonti, Nauja ngoperandru
nganai. Ngato jurangu, teri worangu, dakala wapaia,
ngangau jura kutji kalalu ngankana wonti. Ngato jurangu,
kupa waka worajai, dakala wapaia, ngangau jura Ngaperi
matja ngujamana.
14 Ngato jurangu, ngaperi worangu, dakana warai, ngan-
gau jura ninaia matja ngujamana, Nauja Ngaperandru
nganai. Ngato jurangu, teri worangu, dakana warai,
ngangau jura ngurunguru nganai, ja Godaia jaura jurangu
parai, ja jura kutji kalalu ngankana warai.
15 Wata mita ngantjanau, ja mina mitani nganai. Kulnujeli
mita ngantjanani, nunkangu wata Ngaperaia ngantjani
nganai.

16 Ngangau warupoto mina mitani nganai, palkuja milki-
rina ja milkia milkirina ja tepia pirna ngundraterini wata
Ngaperandru nganai, a-ai, mitandru nganai.
17 Ja mita mudingai nunkani milkirinani jela; ja warle
Godaia jertapaterina ngankai, nau ngurali ngamala nganai.
18 Kupa waka worajai, mudani ditji matja nganai, ja
worderu jura matja ngarana, tatakani Christus kulno
wokarala nganai, ja karari bakana tatakani Christus
marapu terkakana warai: jendrangundruja ngaiana nguja-
mai, mudani ditji nganai.
19 Tana ngaianangundru dunkana warai, ja tana wata
ngaianangundru kantji nganana warai; ngangau tana kan-
tji ngaianangundru ngananani, tana ngaianangunto jela
ngamanani, ja tana tinkari pantjinanto, wata pratjana
ngaianangundru nganai.
20 Ja jura wiribani ngamalkai nunkangundru, Nauja
kulikiri nganai, ja jura jenia pratjana milkila.
21 Ngato jurangu wata dakana warai, ngangau jura
morlalula wata milkila, a-ai, ngangau jura ninaia ngujamai,
ja ngangau jedi jaura pratjana wata morlalulandru nganai.
22 Worana jedikantji nganai, windri nau, nulu kutikutibai,
Jesus kantji Christus nganai? Naupini tatakani Christus
nganai, nulu Ngaperi ja Ngatamura kutikutibai.
23 Pratjananulu, warle Ngatamura kulikutibai, bakana
Ngaperi wata ngamalkai; warle Ngatamura dikai, nulu
bakana Ngaperi ngamalkai.
24 Mina jura ngarana wonti ngoperandru, jenia ju-
rangu paraiatimai; jurangu paranani, mina jura ngoperan-
dru ngarana warai, jeruja bakana jura Ngatamurani ja
Ngaperani ngamala nganai.
25 Ja naupini talpadakani nganai, ninaia Nulia nga-
ianangu talpadakana wonti: Tepi ngurali.
26 Jenia ngato jurangu dakana warai tanangundru, tanali
jurana karkarkai;
27 Ja jenia wiribani, ninaia jura nunkangundru matja
manina, jurangu paraiatimai, ja jura wata kana kulno
ngamalkananto, nulu jurangu ngujangujara jinkinanto, a-ai,
worderu wiribanali jurangu ngujangujara jinkina warai
pratjanandru, mina morlalu nganai ja jedini pani, ja
worderu nulia jurangu ngujangujara jinkina warai, jeruja
nunkangu ngamaiatinimai.
28 Ja karari, kupa waka worajai, nunkangu ngamanau,
ngangau, Nauja tinkari ngankaterinani, ngaiana murlali
nganananto ja wata nintali pantjinanto nunkangu, nunkani
wokaranani.

29 Jura milkila ngananani, Nauja talku nganai, jeruja
ngujamanau, bakana warle talkula ngankai, nau bakana
nunkangundru dankana wonti.

3

1 Najianau, mina ngantjani Ngaperali ngaianangu jinki-
nala, ngaiana tala Godaia kupa mandrananto. Jendrangun-
druja mitalali ngaianana wata ngujamai, ngangau nulupini
ninaia wata ngujamana warai.
2 Ngantjalu, ngaiana karari Godaia kupa nganai, ja jenia
karari wata tinkari pantjina warai, mina ngaiana nganala
nganai; windri ngaiana milkila, Nauja tinkari ngankateri-
nani, ngaiana nunkangu jeribaka nganala nganai, ngangau
ngaiana ninaia najila nganai, worderu Nauja kantji nganai.
3 Ja pratjananulu, warle ninapini kalkani nunkangu nga-
malkai, nau kulikiri ngankateriai, worderu bakana Nauja
kulikiri nganai.
4 Pratjananulu, warle madlentji ngankai, nulu bakana
tjikatjika ngankai, ja madlentji tjikatjika nganai.
5 Ja jura milkila, Nauja tinkari ngankaterina wonti
madlentji maningala, ja madlentji pani nunkangu nganai.
6 Pratjananulu, worana nunkangu ngamai, nulu wata
madlentji ngankai; ja pratjananulu, warle madlentji
ngankai, nulu ninaia wata najina warai ja wata ngujamana
warai.
7 Kupa waka worajai, wata kulnujeli jurana
karkarkananto. Warle talkula ngankai, nau talku nganai,
worderu Nauja talku nganai.
8 Warle madlentji ngankai, nau kutjindru nganai, ngan-
gau kutjieli madlentji ngankai ngoperandru. Jendrangun-
druja Godaia Ngatamura tinkari ngankaterina wonti, Nulia
kutjia ngankana teribananto.
9 Pratjananulu, worana Godandru dankana warai,
nulu wata madlentji ngankai, ngangau tandra nunkani
nunkangu parai, ja nau ngandandariai madlentji ngankala,
ngangau nau Godandru dankanala.
10 Nunkangu tinkari nganai, worana Godaia kupa ja kutjia
kupa nganai. Pratjananulu, warle wata talkula ngankai,
nau wata Godandru nganai, jeruja bakana, warle ngatata
nunkani wata ngantjai.
11 Ngangau naupini ngantjani jaura nganai, ninaia jura
ngoperandru ngarana warai, ngaiana ngantjamalinanto.
12 Wata Kain jeribaka, nau madlentjandru nganana wonti,
ja ngatata nunkani naria nandrana wonti; ja minandru
nulu nina nandrana wonti? Ngangau ngankana nunkani
madlentji nganana wonti, ja nunkanaia ngatataia talku.

(Dakani jaura G. D. 3 Trinitatis.)

13 Wata ngaruparanau, ngatata worajai, jurangu mitala
kalakalarinani.
14 Ngaiana milkila, ngaiana narindru tepia wiringana
warai, ngangau ngaiana ngatata ngantjai; warle ngatata
wata ngantjai, nau narini wonki ngamai.
15 Pratjananulu, warle ngatatani nunkanani kalakalariai,
kana naria nandranietja nganai, ja jura milkila, kana
nari nandranietjali tepi ngurali wata nunkangu wonki
ngamalkai.
16 Nunkangu ngaiana ngantjana nunkani ngujamana
warai, ngangau Nauja tepi nunkani worani patana wonti
ngaianangu; ja jeruja ngaiana wilpa nganai, tepi ngatataia
worani patala.
17 Warle nunkanipini mitaia poto ngamalkai, ja ngatata
nunkani wangiwangi najiai, ja ngara nunkani nunkangu
ngurunguru ngankai, worderu Godaia ngantjana nunkangu
wonki ngamala nganai?
18 Kupa wakajai, wata ngaiana ngantjananto jaurali kara
talieli kara, a-ai, ngankanali ja morlalulali.

19 Nunkangupini ngaiana ngujamai, ngaiana morlalu-
landru nganai; ja ngaiana ngara ngankalkaterila nganai
nunkangu.
20 Ngaiana ngarali ngaianangu ngulkuterkanani, Goda
morla pirna nganai ngaianangu ngarani, ja Nulia warupoto
ngujamai.
21 Ngantjalu, ngara ngaianangu wata ngulkuterkanani,
ngaiana murla ngamalkai Godani;
22 Ja minakulno ngaiana ngatjiai, ngaiana nunkangundru
maniai, ngangau ngaiana nunkani jirijiribani jaura nga-
malkai, ja ngankai mina nunkangu murlali nganai.
23 Ja naupini nunkani jirijiribani jaura nganai, ngaiana
nunkani Ngatamuraia Jesuni Christuni talani morlalu ngun-
drananto ja ngantjamalinanto, worderu Nulia ngaianangu
jirijiribani jaura jinkina wonti.
24 Ja warle nunkani jirijiribani jaura ngamalkai, nau
nunkangu ngamai, ja Nauja nunkangu. Ja nunkangupini
ngaiana ngujamai, Nauja ngaianangu wonki ngamai Jaolan-
dru, ninaia Nulia ngaianangu jinkina wonti.

4

1 Ngantjalu, wata jaola pratjanani morlalu ngundranau,
a-ai, jaola worangu milkimilkiterkanau, tana Godan-
dru nganai kara; ngangau jedikantji Propheta marapu
dunkanala mitani.

2 Nunkangu Godaia Jaola ngujamanau: Warle jaolali
dikanani, Jesus Christus palkuni wokarana wonti, nau
Godandru nganai.
3 Ja warle jaolali wata dikai, Jesus Christus palkuni
wokarana wonti, nau wata Godandru nganai, ja naupini
tatakani Christuja jaola nganai, nunkangundru jura
ngarana warai, nau wokarala nganai, ja nau karari matja
mitani nganai.
4 Jura Godandru nganai, kupa waka worajai, ja tanana
kalalu ngankana warai, ngangau morla pirna Nauja nganai
Nauja jurangu, nunkangu nau mitani.
5 Tanapini mitandru nganai, jendrangundruja tanali mi-
tandru kaukaubai, ja mitala tanali ngarai.
6 Ngaiana Godandru nganai; warle Goda ngujamai, nulu
ngaianana ngarai; worana wata Godandru nganai, nulu
ngaianana wata ngarai. Nunkangundru ngaiana morlalu-
laia Jaola ja jedibanaia jaola ngujamai.
7 Ngantjalu, ngaiana ngantjamalinanto; ngangau ngant-
jani Godandru nganai, ja warle ngantjai, nau Godandru
dunkana warai, ja nulu Goda ngujamai.
8 Warle wata ngantjai, nulu Goda wata ngujamai, ngangau
Goda ngantjani nganai.
9 Nunkangu Godaia ngantjana tinkari pantjina wonti nga-
ianangu, ngangau Godali nunkani Ngatamura Kunakulno
mitani jinpana wonti, ngaiana nunkangundru tepirinanto.
10 Nunkangu ngantjana parai, wata ngaiana Goda ngant-
jana wonti, a ai, Nulia ngaianana ngantjana wonti, ja Ngata-
mura nunkani jinpana wonti kalala ngananantо ngaianani
madlentjandru.
11 Ngantjalu, Godali ngaianana jeruja matja ngantjanani,
jeruja ngaiana wilpa nganai ngantjamalinanto.
12 Wata kulnujeli Goda najina wonti; ngaiana ngantja-
malinani, jeruja Goda ngaianangu ngamanani, ja nunkani
ngantjani ngaianangu manamiri nganai.
13 Nunkangundru ngaiana ngujamai, ngaiana nunkangu
ngamai ja Nauja ngaianangu, ngangau Nulia nunkani
Jaolandru ngaianangu jinkina warai.
14 Ja ngaiani najina wonti, ja morlalu kurai, Ngaper-
ali Ngatamura jinpana wonti, Nauja mitaia Kulkanipirna
ngananantо.
15 Warle dikai, Jesus Godaia Ngatamura nganai, nunkangu
Goda nganai, ja nau Godani.
16 Ja ngaiana ngujamana warai, ja morlalu ngundrana
warai ninaia ngantjana, ninaia Godali ngaianangu nga-
malkai.

(Dakani jaura G. D. 1 Trinitatis.)

Goda ngantjani nganai, ja worana ngantjanani wonki
ngamai, nau Godani ngamai, ja Goda nunkangu.
17 Nunkangu ngantjani ngaianangu manamiri nganai,
ngaiana murlali ngananantо kalala ditjini; ngangau
worderu Nauja nganai, jeruja bakana ngaiana nganai
nunkangupini mitani.
18 Japa wata ngantjanani nganai, a-ai, ngantjanali japa
narrai, ngangau japali kalala ngamalkai. Worana japali
nganai, nau wata manamiri nganai ngantjanani.
19 Ngaiana ninaia ngantjai, ngangau Nulia ngaianana
ngopera ngantjana wonti.
20 Kulno jatanani: Goda ngato ngantjai, ja nau ngatatani
nunkanani kalakalariai, jeruja nau jedikantji nganai; ngan-
gau warle ngatata nunkani wata ngantjai, nina nulu kantji
najiai, worderu nulu Goda ngantjala nganai, ninaia nulu
wata najiai?
21 Ja ninapini jirijiribani jaura ngaiana nunkangundru
ngamalkai: Warle Goda ngantjai, nulu bakana ngatata
nunkani ngantjai.

5

1 Warle morlalu ngundrai, Jesus kantji Christus nganai,
nau Godandru matja dankana, ja pratjananulu, warle
ninaia ngantjai, nulu nina kantji patana wonti, nulu bakana
nina ngantjai, nina nulu kantji patana wonti.
2 Nunkangu ngaiana ngujamai, ngaiana Godaia kupa
ngantjai, ngaiana Goda ngantjanani ja jirijiribani jaura
nunkani ngamalkanani.
3 Ngangau jenia Godaia ngantjana nganai, ngaiana jiri-
jiribani jaura nunkani ngamalkananto, ja jirijiribani jaura
nunkani wata mati nganai.

(Dakani jaura Quasimodogeniti ditjini.)

4 Ngangau warupoto, mina Godandru matja dankana,
mita kalalu ngankai; ja naupini kalalu ngankani nganai,
nulu mita kalalu ngankana warai: Ngaianani morlalu
ngundrana.
5 Worana nganai, nulu mita kalalu ngankai? Windri nulu,
nulu morlalu ugundrai Jesus Godaia Ngatamura nganai.
6 Naupini Nauja nganai, Nauja wokarana wonti ngapali ja
kumarali, Jesus Christus, wata windri ngapali, a-ai, ngapali
ja kumarali: ja Jaola Nauja nganai, Nulia tinkari ngankai,
ngangau Jaola morlalula nganai.

7 Ngangau parkulu nganai pariwilpani, tanali tinkari
ngankai: Ngaperi, ja Jaura, ja Jaola kulikiri, ja tanapini
parkulu kulno nganai.
8 Ja parkulu nganai, tanali tinkari ngankai mitani: Jaola
ja ngapa ja kumari; ja tanapini parkulu kulno nganai.
9 Ngaiana kanaia tinkari ngankani patanani, jeruja Go-
daia tinkari ngankani morla pirna nganai; ngangau je-
nia Godaia tinkari ngankani nganai, ninaia Nulia tinkari
ngankana wonti nunkani Ngatamurandru.
10 Warle morlalu ngundrai Godaia Ngatamurani, nulu
jenia tinkari ngankani nunkangu ngamalkai.
Warle Godani wata morlalu ngundrai, nulu ninaia
jedikantji ngankana warai, ngangau nulu wata morlalu
ngundrana warai nunkangupini tinkari ngankanani, ninaia
Godali tinkari ngankana wonti nunkani Ngatamurandru.
11 Ja naupini tinkari ngankani nganai, Godali ngaianangu
tepi ngurali jinkina wonti, ja naupini tepi nunkani Ngata-
murani nganai.
12 Warle Ngatamura ngamalkai, nulu tepi ngamalkai;
warle Godaia Ngatamura wata ngamalkai, nulu wata tepi
ngamalkai.
13 Jenia ngato jurangu dakana warai, ngangau jura milkila
ngananantо, jura tepi ngurali ngamalkai, ngangau jura
Godaia Ngatamuraia talani morlalu ngundrai.
14 Ja naupini nau manubaku nganai, ninaia ngaiana
nunkangu ngamalkai, ngaiana minakulno nunkani jertap-
aterinali ngatjinani, Nulia ngaianana ngarai.
15 Ja ngaiana milkila ngananani, Nulia ngananana ngarai,
ngaiana minakulno ngatjinani, jeruja ngaiana ngujamai,
ngaiana ngatjini ngamalkai, ninaia ngaiana nunkangundru
ngatjina warai.
16 Kulnujeli najinani nunkani ngatata madlentji
ngankanani, madlentji kulno wata naria, jeruja nau
ngatjinanto, ja Nulia nunkangu tepi jinkila nganai, tanangu,
tanali madlentji ngankai wata naria. Madlentji kulno parai
naria, wata nunkangundru ngani jatai, nunkangundru
ngatjinanto;
17 Tjikatjika pratjana madlentji nganai, ja bakana madlen-
tji parai wata naria.
18 Ngaiana milkila, worana Godandru dankana warai,
nulu wata madlentji ngankai, a-ai, worana Godandru
dankana warai, nau ngamalkateriai, ja kutjieli nina wata
patai.
19 Ngaiana milkila, ngaiana Godandru nganai, ja mita
warupoto madlentjani parai.

20 Ngaiana milkila, Godaia Ngatamura wokarana wonti,
ja Nulia ngaianangu tjuru jinkina wonti, ngaiana ninaia
Mor lalula ngujamananto; ja ngaiana Morlalulani nganai,
nunkani Ngatamurani Jesungu Christungu. Naupini Goda
morlalu nganai ja tepi ngurali.
21 Kupa waka worajai, ngamalkaterianau muramurandru.

Dakani jaura II. Johanningundru.

1 Kaparali, kalkalkani widlani ja nankani ngatanani,
tanana ngato ngantjai morlalulani, ja wata windri ngato,
a-ai, bakana pratjanali, tanali morlalula ngujamana warai,
2 Morlalulandru nauja ngaianangu parai, ja ngaianan-
gunto nganala nganai ngurali.
3 Jurangunto nganala nganai manjula ja kalumiltjamilt-
jarina ja murla Goda Ngaperandru, ja Kapara Jesu Chris-
tungundru, Nauja Ngaperaia Ngatamura, morlalulani ja
ngantjanani.
4 Ngani pirna mankila wapaia, ngangau ngato manka-
mankana warai, jinkani ngatani morlalulani wirariai,
worderu ngaiana Ngaperandru jirijiribani jaura manina
wonti.
5 Ja karari ngani jinkangu ngatjiai, widlajai, wata jeruja,
ngato jinkangu jirijiribani jaura marra dakai kara, a-ai,
ninaia ngaiana ngopera ngamalkana wonti: Ngaiana ngan-
tjamalinanto.
6 Ja naupini nauja ngantjani nganai: Ngaiana nunkani
jirijiribani jaurani wirarinanto. Naupini nauja jirijiribani
jaura nganai, ninaia jura ngoperandru ngarana wonti,
ngaiana nunkangu wirarinanto.
7 Ngangau karkanietja marapu dunkana wonti mitaia,
tanali wata dikai Jesus Christus palku pantjina wonti.
Naupini karkarkanietja ja tatakani Christus nganai.
8 Ngamalkaterianau, jura tintaiati mina ngaiani ngankana
warai, a-ai, ngaiani kalala manamiri maninanto.
9 Worana wiringai ja wata ngamai Christuni ngujan-
gujarani, nulu wata Goda ngamalkai; worana Christuni
ngujangujarani ngamai, nulu Ngaperi ja bakana Ngatamura
ngamalkai.
10 Kulno jurangu wokaranani, ja ninapini ngujangujara
wata padakanani, nina wata pungani patanau, ja nunkangu
wata mandurini jaura jinkianau.
11 Ngangau warle nunkangu mandurini jaura jinkiai, nau
nunkani ngankana madlentjani ngokateriai.
12 Ngato marapu ngamalkai jurangu dakala, ja ngato wata
ngantjai jauramalkali ja marujeli jenia ngankala, a-ai, ngato
ngundrai jurangu wokarala, ja manali manani jurangu
jatala, ngangau mankini ngaianani manamiri ngananinto.
13 Jinkangu mandurini jaura jinpai jinkani kakuja
ngatanali, nana matja kalkalkana.

Dakani jaura III. Johanningundru.

1 Kaparali Gajusungu ngantjaluni, nina ngato morlalu ngantjai.
2 Ngantjalu, ngato ngantjai, jundru warupotuni tepi ngumu ngamalkananto, ja jidni tepi ngamananto, worderu mungara jinkani tepi ngumu ngamalkai.
3 Ngani pirna mankina piraia, ngatata wora matja wokarana paraia, ja jinkani morlalulandru tinkari ngankana paraia, worderu jidni morlalulani wirariai.
4 Mankini morla pirna ngato wata ngamalkai nunkangu, ngarala kupa ngakani morlalulani wirariai.
5 Ngantjalu, jundru talku ngankai pratjanani, mina jundru ngankana paraia ngatatani, tana tidnapalara nganai,
6 Tanali jinkani ngantjanandru tinkari ngankana paraia mili wolarani, ja jundru ngumu ngankala nganai, jundru tanana ngankingankibanani, worderu Godani talku nganai.
7 Ngangau tana dunkana paraia nunkani talandru, ja tanali panila maniai kana kondru.
8 Jeruja ngaiana wilpa nganai jenipara patala, ngaiana tanani jelangankanietja pantjinanto morlalulaia.
9 Ngato mili wolarani dakana warai, ja Diotrephes, nau pirna ngundrateriai, nulu ngaianana wata patai.
10 Jendrangundruja, ngani wokaranani, ngato nina mangatandra, nunkani ngankanandru, tanana nulu ngankai, wilpa ngankala nganai, ngangau jaura kaldrieli nau ngaianangu jatajatai, ja morla, nulu bakana ngatata wata patai, ja nulu tanana ngandrawalkai, tana jenia jertapateriai ngankala, ja tanana mili wolarandru dangai.
11 Ngantjalu, wata madlentjani karipateriau, a-ai, ngumuni. Warle ngumu ngakai, nau Godandru nganai; warle madlentji ngankai, nulu Goda wata najinala.
12 Pratjanali, ja bakana morlalulali muntali, Demetriusungu jaura ngumu tinkari ngankai, ja bakana ngaiana nunkangundru tinkari ngankai, ja jidni milkila, tinkari ngankani ngaianani morlalu nganai.
13 Ngato marapu ngamalkai jinkangu dakala, ja ngato wata ngantjai marujeli ja pitali jenia ngankala.
14 Ngato ngundrai jidna wolja najila, ngadani ngaldra manali manani kaukaubijiribamalila nganai.
15 Murla jinkangunto nganaiatimai! Kamanelieli jinkangu mandurini jaura jinpai. Mandurini jaura jinkiau kamanelini tala pilki ja pilkieli.

Dakani jaura Judasangundru.

1 Judas, Jesuni Christuni mili ja Jakobani ngatata, tanangu,
tanana Goda Ngaperali ngantjana wonti, ja Jesulu Christulu
karkana wonti ja ngamalkana wonti.
2 Kalumiltjamiltjarina ja murla ja ngantjana jurangu
marurinanto milingeru morla.
3 Ngantjalu, ngato jiglerali ngundranani jurangu dakala
murlandru, ninaia ngaiana jelali ngamalkai, tanali ngana
tartabana warai, jurangu kurukurubani jaura dakala, jura
morlalu ngundranandru tirimalinanto, ninaia kana ku-
likirieli matja manina.
4 Ngangau kana palpa tjilkiri wirina warai, tanani tala
matja nunkangupini kalalani warulandru parai: Kana
Goda pani, tanali ngaiananaia Godaia manjula karitjimalkai
tjikatjikani, ja Jirijiribanietja ja Kapara kulno ngaianani
Jesus Christus kutikutibai.
5 Ngato jurani mangatandra wilpa ngankala nganai,
ngangau jura pratjana milkila, Kaparali, Nulia kana wolara
nunkani Egypta mitandru matja kulkana, pota mandrula
tanali, tana wata morlalu ngundraua wonti, nandrana
wonti.
6 Ja bakana tanana angela, tanali ngurula tanani wata
ngamalkana wonti, a-ai, tanani piri worani patana wonti,
Nulia ngamalkana wonti ditji pirnaia kalalaia kanjangari
nguralieli ngalpurani.
7 Worderu bakana Sodom ja Gomorra ja ngura pudlangu
karakara, tanali tanangu jeribaka palakantji ngamana
wonti, ja palku nguruni karipaterina wonti, wondrani
malka parai kalala turu nguralindru.
8 Tanangupini jeribaka bakana tananapini ngapitjaetja
palku murumuru ngankateriai, ngurula waka ngundrai, ja
pirnala tanali ngirkibai.
9 Michaeli, angelaia kapara, nau kutjini Mosini palkun-
dru jatamalinani, nulu wata wontjana wonti ngirkibanaia
kalala jaura jinkila, a-ai, nau jatana wonti: Kaparali
jinkangu kalala jinkiatau.
10 Tanali ngirkibai jenipara potundru, tanangundru tana
ko; mina tanali palku tjurujeli, nganti tjuru pani jeribaka,
ngujamai, nunkangupini tana tintateriai.
11 Jakajai tanangu! Tana Kainani paltuni wirarina wonti,
ja kalala maninandru Bileamani tjikatjikani puriterina
wonti, ja Koranini tiripatijiritjibanandru palina wonti.

12 Tanali jurani ngantjani buka pirnani ninta tidatida
nganai, ngangau tana ninta pani mirantjati nganai, tana
munta ngamalkateriai, talara palku ngapa panieli, tanana
watarali waltingai, pita nguja ja tandra pani, pota mandru
matja palina, kapara pani;
13 Panto pirnaia mandikilla, tanali ninta tanani ngulun-
galtjariai, wanta ditji waka, tanangu tinkaia ngalpuru parai
ngurali.
14 Tanangupini bakana Henoch, Adamangundru kana
mara wora ja mandrula, talpadakana wonti ja jatana
wonti: „Mai, Kapara wokarai nunkani angela kulikirini
worangunto jela,
15 Kalala kurala warupotuni, ja dikidikibala kana Goda
pani pratjana, tanani Goda pania ngankana pratjanan-
dru, nunkanali tanali madlentji ngankana wonti, ja jaura
ngurunguru pratjanandru, tanana Coda pania madlentji
ngankanietja jatanala.“
16 Tanapini junka mangatandra, jenipara, tana milingeru
jatajatalkateriai, tanali tanani jertapaterinani wodatarana
ngamai, tana manali jaura pirna jatai, ja kanani murlali
wondrateriai ngumu ngamalkaterinandru.
17 Jura, ngantjalu, tanana jaura ngundranau, tanana
ngopera Kaparaia Jesuni Christuni Apostel jatana wonti;
18 Worderu tana jurangu jatana wonti, miljaru ngadalani
ngirkibanietja nganala nganai, tana tanani milkirinani
Goda panini wirarila nganai.
19 Tanapini nganai, tana tjirimalkateriai, palkuja kanali
tanali, Jaola pani tanali ngamalkai.
20 Jura, ngantjalu, munta wotiterianau jurani morlalu
ngundrana kulikiri pirnani Jaola kulikiria ngatjinali;
21 Jura munta ngamalkaterianau Godaia ngantjanani, ja
kalkanau ngaiananaia Kaparaia Jesuni Christuni kalumilt-
jamiltjarinani tepi nguralia.
22 Ja palpa, tana mangangankai, karkarkanau, palpa
nguru kulkanau, ja tanana turundru dukaranau;
23 Palpa pilkini kalumiltjamiltjarianau japali, ja bakana
kalakalarianau nunkangu katini, nina palku murumuru
ngankana warai.
24 Nunkangu, Nauja ngurunguru nganai jurana kulkala
purini panieli, ja terkibala nunkani pirnalaia mudlani
madlentji pani jurakokanali,
25 Godani kulnulu, ngaianani Kulanipirnali, Jesulu Chris-
tulu ngaianani Kaparali, nunkangu pirna ngundrala ja
pirnala ja ngurula ja jirijiribanala karari ja nguralia
warupotuja nganaiatimai! Amen.

Johannini Tinkari ngankani jaura.

1 Jesuni Christuni tinkari ngankani, ninaia Godali
nunkangu jinkina wonti, nunkani milini wondrala, mina
wolja pantjinanto, ja Nulia jenia malkali wondrana wonti,
ja angelali jinpana wonti nunkani milini Johanningu,
2 Nulia morlalu kurana wonti Godaia jaura ja Jesuni
Christuni tinkari ngankani, pratjana mina nulia najina
wonti.
3 Murlali pirna naupini nganai, nulu warapai, ja tana,
tanali talpadakani jaura ngarai, ja ngamalkai, mina
nunkangu dakana parai; ngangau miljaru karakara nganai!
4 Johannes mili wolara mara wora ja mandruni Asiani:
Manjula jurangunto nganaiatimai ja murla nunkangundru,
Nauja nganala wapaia ja nganana wonti ja wokarai, ja jaola
mara wora ja mandrundru, tana nunkani ngamani piria
mudlani nganala wapaia,
5 Ja Jesu Christungundru, Nauja tinkari ngankanietja
talku nganai, Nauja Panturu narindru, ja mitaia kaparaia
jirijiribanietja. Nulia ngaianana ngantjana wonti, ja nga-
ianana kulirkana wonti ngaianani madlentjandru kumarali
nunkanali,
6 Ja Nulia ngaianana kapara ja Priesta ngankana wonti
nunkani Godani ja Ngaperani: Nunkangu pirnala ja ngurula
nganaiatimai nguralindru nguralia. Amen.
7 Mai, Nauja wokarai talara palkujeli, ja milki warupo-
tujeli ninaia najila nganai, ja bakana tanali, tanali ninaia
dakana wonti, ja nunkangundru mitaia nguja warupoto
juajuangala nganai. Kau, Amen.
8 Ngani A ja O nganai, Wonini ja Mudani, Kapara ja Goda
jatai, Nauja nganala wapaia ja nganana wonti, ja Nauja
wokarai, warupotuja Jirijiribani.
9 Ngani Johannes, jurani neji ja ngampu mara ketjaket-
janani ja mililani ja Jesuni Christuni manjulani; ngani
watiwatini, tala nunkani Patmos, nganana wonti, Godaia
jaurandru ja Jesuni Christuni tinkari ngankanandru.
10 Ngani jaolali Kaparaia ditjini nganana wonti, ja ngakani
tokuni ngato ngaiala pirna ngarana wonti, wima koko
jeribaka,
11 Naupini jatana wonti: „Ngani A ja O nganai, Ngoperala
ja Mudani, ja mina jundru najiai malkali dakamai, ja

ninaia jinpamai mili wolara mara wora ja mandruni: Ephesusungu ja Smrynangu ja Pergamumungu ja Thyatirangu ja Sardesungu ja Philadelphiangu ja Laodicäangu.“
12 Ja ngato najina karitjina wonti ninaia ngaiala najila, nauja ngakangu jatanani; ja ngani matja najina karitjina, ngato praitjaia poto mara wora ja mandru marda maraljendru najina wonti,
13 Ja praitjaia poto mara wora ja mandruni terti Kulno, Nauja Kanaia Ngatamura jeribaka, Nauja kati wirdi matja widmaterina, ja munambirini matja ngampina tala mandamandali marda maraljendru;
14 Nauja mangatandra ja para bulu nganana wonti njurdu bulu taleri jeribaka, ja mili nunkani turujaola kulno jeribaka;
15 Ja tidna nunkani mintjini marda jeribaka, turupirini maralje matja ngankana jeribaka, ja ngaiala nunkani ngapa marapuja tutungana jeribaka;
16 Ja Nulia mara ngunarani ditji waka mara wora ja mandru ngamalkana wonti, ja nunkani manandru mardakirra tiri tjerkara mandrunto dunkana wonti, ja Nauja mudla ditji pirna jeribaka nganana wonti nauja mintjinani nunkani ngurulali.
17 Ja ngato ninaia najinani, ngani nunkangu tidnani nari jeribaka purina wonti; ja Nauja mara ngunari ngakangu kuraterina wonti ja jatana wonti: „Wata japali nganau, ngani Ngoperala ja Mudani nganai
18 Ja Tepi. Ngani nari nganana wonti, ja mai, ngani tepi nganai nguralindru nguralia, ja ngato naria ja turuja mana ngamalkai.
19 Dakamai, mina jundru najina warai, mina nganala wapaia, ja mina pantjinanto ngadani,
20 Ditji waka mara wora ja mandruja kurukurula, tanana jundru matja najina ngakani mara ngunarani, ja praitjaia poto mara wora ja mandru marda maraljendru. Ditji waka mara wora ja mandru mili wolaraia mara wora ja mandruja angela nganai, ja praitjaia poto mara wora ja mandru, jundru matja najina, mili wolara mara wora ja mandru nganai.“

2

1 Mili wolaraia angelani Ephesusungu dakamai: „Jenia Naupini jatai, Nulia ditji waka mara wora ja mandru ngunarani nunkanani ngamalkai, Nauja wirariai praitjaia poto marda maraljendru mara wora ja mandruni terti:
2 Ngani milkila ngankana ngumu jinkani, ja ngankana jinkani, ja manjula jinkani, ja jidni ngandandariai mandrala

kana madlentji, ja tanana wontjana warai, tana Apostel
dikateriai, ja jenia wata nganai, ja jundru tanana jedikantji
mankamankana warai,
3 Ja jundru manjula ngamalkai ja mandrana warai
ngakani talandru, ja jidni wata walturina warai.
4 Windri ngato jenia jinkangu ngamalkai, jundru ngopera
ngantjani worani patana warai.
5 Ngundrau, worangundru jidni purina warai, ja madlen-
tjandru karitjiau, ja ngankana ngopera ngankau! Pani kara,
ngani jinkangu wokarala nganai wolja, ja ngato jinkani
praitjaia poto nunkani pirindru taribala nganai, jidni wata
madlentjandru karitjinani.
6 Ja jenia jundru ngamalkai, jidni Nikolaitalani
ngankanani kalakalariai, tanangu bakana ngani
kalakalariai.
7 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai,
mina Jaola mili wolarani jatai: «Kalalu ngankanietjani
ngato jinkila nganai tepia pitandru tajinanto, nau Godaia
Paradiesini terti nganai.»
8 Ja mili wolaraia angelani Smyrnangu dakamai: «Jenia
jatai Ngoperala ja Mudani, Nauja nari nganana wonti ja tepi
pantjina wonti:
9 Ngani milkila ngankana jinkani, ja ketjaketjana jinkani,
ja wangiwangila jinkani, — ja poto pirna jidni nganai —
ja ngirkibanila tanangundru, tana jatai, tana Juda kana
nganai, ja jenia wata nganai, a-ai, Satanani jaura punga.
10 Wata kulnundru japali nganau, mina jidni ketjaket-
jananto. Mai, kutjieli palpa jurangundru kanjangari pun-
gani widmala nganai, jurana wontjananto, ja jura ketjaket-
jana ngamalkala nganai ditji marapratjana. Wonkitalku
nganau narielu, jeruja ngato jinkangu tepia pirapira jinkila
nganai!
11 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina
Jaola mili wolarani jatai: Kalalu ngankanietjani wata
ketjaketjani pantjinanto nari mandrulandru.»
12 Ja mili wolaraia angelani Pergamumungu dakamai:
«Jenia Naupini jatai, Nulia mardakirra tiri tjerkara man-
drunto ngamalkai.
13 Ngani milkila ngankana jinkani, ja woderi jidni nga-
mai; woderi Satanani ngamani piri nganai, ja jundru tala
ngakani wonki ngamalkai, ja morlalu ngundrana ngakani
wata kutikutibana warai, tanangupini ditjini, tanangu
tanali Antipas, tinkari ngankanietja talku ngakani nandrana
wonti, woderi Satan ngamai.
14 Windri ngato jinkangu palpa ngamalkai, jundru jerra
palpa ngamalkai, tanali Bileamani ngujangujara patai, nulu

Balakangu ngujangujara jinkina wonti, Israel ngatamurani
kintjakintjarini kurananto, muramuraia poto ngumu tajila
ja palakantji ngamala.
15 Jeruja jundru bakana jenipara ngamalkai, tanali Niko-
laitalani ngujangujara patai, ninaia ngani kalakalariai.
16 Madlentjandru karitjiau; pani kara, jeruja ngani
jinkangu wolja wokarala nganai, ja tanangu tirimalila
nganai manaia mardakirrali ngakanali.
17 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina
Jaola mili wolarani jatai: Kalalu ngankanietjani ngato
Manna kurukurundru jinkila nganai, ja ngato nunkangu
marda bulu jinkila nganai, ja nunkangupini marda buluni
tala marra matja dakana, nina wata kulnujeli ngujamai,
windri nulu, warle nina maniai.»
18 Ja mili wolaraia angelani Thyatirangu dakamai: «Jenia
Godaia Ngatamura jatai, Nulia milki ngamalkai turujaola
kulno jeribaka, ja tidna nunkani mintjini marda jeribaka.
19 Ngani milkila ngankana jinkani, ja ngantjana jinkani, ja
morlalu ngundrana jinkani, ja ngamalkijiribani jinkani, ja
manjula jinkani, ja mudani ngankana jinkani morla nganai
ngoperalani.
20 Windri ngato jenia jinkangu ngamalkai, jundru ma-
nuni kurai Jesabel widlani, nani dikateriai Propheta kulno
nganala, ja milini ngakanani ngujangujara jinkiai, ja tanana
karkarkai palakantji ngamananto, ja muramuraia poto
ngumu tajinanto.
21 Ja ngato nankangu miljaru jinkina warai, nani madlen-
tjandru karitjinanto, ja nani wata madlentjandru karitjiai
nankani palakantjindru.
22 Mai, ngato nana turarani pirini worala nganai, ja
tanana, tana nankangunto palakantji ngamai, ketjaketjana
pirnani, tana wata tanani ngankanandru karitjinani.
23 Ja kupa nankani ngato naria nandrala nganai. Ja mili
wolara pratjanali ngujamala nganai, ngani Nauja nganai,
Nulia kalu ja ngara wontjai, ja ngato jurangu jinkila nganai
pilki ja pilki jurani ngankanandru.
24 Jurangu, tana Thyatirangu pinpani ngamai, jeruntjajeli
ninapini ngujangujara wata ngamalkai, pratjanani, tanali
Satanani mikiri wata ngujamana warai, worderu tana jatai:
Ngato jurangu wata juditji pilki kurala nganai.
25 Windri jenia, mina jura ngamalkai, parparali patau,
ngani wokaranantulu.
26 Ja warle kalalu ngankai, ja ngankani ngakani nga-
malkai mudanajelu, nunkangu ngato ngurula jinkila nganai
kana koni.

27 Ja nulu tanana ngamalkala nganai marda pitali, ja
buluru koko jeribaka tana wokarila nganai, worderu ngato
ngakani Ngaperandru maninala.
28 Ja ngato nunkangu ngamaturukuru jinkila nganai.»
29 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina
Jaola mili wolarani jatai.“

3

1 Ja mili wolaraia angelani Sardesungu dakamai: „Jenia
Naupini jatai, Nulia Godaia jaola mara wora ja mandru ja
ditji waka mara wora ja mandru ngamalkai: Ngani milkila
ngankana jinkani, jundru tala ngamalkai, jidni tepi, ja jidni
kantji nari nganai.
2 Tepiriau, ja pinpani, jenia nari kupiri nganai, ngurun-
guru ngankamai, ngangau ngato ngankana jinkani wata
manamiri mankamankana warai Godani ngakanani.
3 Jeruja ngundramai, worderu jundru maninala ja
ngaranala, ja jenia ngamalkamai, ja madlentjandru kar-
itjiau! Jidni wata tepi ngamanani, jeruja ngani wokarala
nganai kurikantji jeribaka, ja jidni ko nganala nganai, mina
ditjini ngani jinkangu wokarala nganai.
4 Jundru tala palpa Sardesungu ngamalkai, tanali tanani
kati wata murumuru ngankaterina warai, ja tana ngakangu
jela kati buluni wirarila nganai, ngangau tana talku nganai.
5 Kalalu ngankanietja kati bulu widmaterila nganai, ja
ngato tala nunkani wata kalingala nganai tepia dakani
jaurandru, ja ngato tala nunkani dikala nganai ngakani
Ngaperani ja nunkani angela wolarani.“
6 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina
Jaola mili wolarani jatai.
7 Ja mili wolaraia angelani Philadelphiangu dakamai:
„Jenia Kulikirila ja Morlalula jatai, Nulia Davidani mana
ngamalkai, Nulia walto ngankai, ja wata kulnujeli nguru
ngankala nganai, ja Nulia nguru ngankai, ja wata kulnujeli
walto ngankala nganai.
8 Ngani milkila ngankana jinkani. Mai, ngato jinkangu
mana walto jinkina warai, nina wata kulnujeli nguru
ngankala nganai; ngangau jundru ngurula waka ngamalkai,
ja jaura ngakani ngamalkana warai, ja tala ngakani wata
kutikutibana warai.
9 Mai, ngato jinkangu Satanani jaura pungandru palpa
jinkila nganai, tanangundru, tana jatai, tana Juda kana
nganai, ja jenia wata nganai, a-ai, tana jediai: Mai, ngato
ngankala nganai, tana wokarananto, ja jinkangu tidnani
ngatjinanto ja ngujamananto, ngato jidna ngantjanala.

10 Ngangau jundru ngakani manjulaia jaura ngamalkana
warai, jeruja ngato bakana jidna ngamalkala nganai wont-
jani ditjindru, nau wokarala nganai mita maruni, tananaw
ontjala, tana mita maruni ngamai.
11 Mai, ngani wolja wokarala nganai; ngamalkamai mina
jundru ngamalkai, wata kulnujeli pirapira jinkani mani-
nanto.
12 Kalalu ngankanietja ngato kurala nganai marda tjilpi
ngakani Godaia pungani, ja nau wata morla dunkala
nganai, ja ngato nunkangu ngakani Godaia tala dakala
nganai, ja ngakanaia Godaia ngura tala Jerusalem marraia,
nau pariwilpandru ngakani Godandru ngariai, ja ngakani
tala marra.“
13 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina
Jaola mili wolarani jatai.
14 „Ja mili wolaraia angelani Laodicäangu dakamai: Jenia
Nauja Amen jatai, Nauja tinkari ngankanietja morlalu ja
talku nganai, Godaia pantjinani wonini.
15 Ngani milkila ngankana jinkani, jidni wata kilpa ja wata
turuturu nganai. Jakajai, jidni kilpa kara turuturu kara
nganananto!
16 Jeruja, ngangau jidni waruwaru nganai, ja wata kilpa ja
wata turuturu, ngato jidna ngakani manandru ngokuworal-
kala nganai;
17 Ngangau jidni jatai: Ngani poto pirna nganai ja poto
pirnarinala, ja ngato panila ngamalkananto, ja jundru wata
ngujamai, jidni tjunduru ja dapadapa ja wangiwangi ja
butju ja balu nganai.
18 Ngato jidna kurukurubai, ngakangundru buru
ngankala marda maralje, nina turujeli matja wontjana, jidni
poto pirna pantjinanto, ja kati bulu, jidni widmaterinanto,
jinkani baluja ninta wata tinkari pantjinanto; ja wiribani
gildi, milki jinkani wiribala, jundru najinanto.
19 Jeruntjaia ngato ngantjai, tanana ngato kurukurubai ja
nandrai. Jigleri pantjiau, ja madlentjandru karitjiau!
20 Mai, ngani manani terkala wapaia ja nandranandrala
wapaia; kulnujeli ngaiala ngakani ngaranani, ja mana walto
ngankanani, nunkangu ngani wirila nganai, ja nunkan-
gunto tajila nganai, ja nulu ngakangunto.
21 Kalalu ngankanietjani ngato jinkila nganai ngakangu
jela ngamani pirini ngakanani ngamana ngarila, worderu
ngato bakana kalalu ngankana wonti, ja ngakani Ngaperaia
ngamani pirini ngamana ngarina wonti.“
22 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai, mina
Jaola mili wolarani jatai.

4

1 Nunkangupini ngadani ngato najina wonti, ja mai,
mana walto pariwilpani; ja ngaiala ngoperalali, nina ngato
ngaranala, wima koko jeribaka ngakangu ngankamalina
wonti ja jatana wonti: „Taramai ninkikani, ja jeruja ngato
jinkangu wondrala nganai, mina nunkangupini ngadani
pantjinanto.“
2 Ja nurujeli ngani jaolali nganana wonti. Ja mai, ngamani
piri pariwilpani terkana wonti, ja ngamani pirini Kulno
ngamana wonti.
3 Ja Nauja naka ngamana wonti, nunkani mudla Jaspis ja
Sardis marda jeribaka nganana wonti, ja kurikirra ngamani
pirini parana karitjina wonti Smaragd jeribaka.
4 Ja ngamani pirini terkana karitjina wonti marapratjana
pota mandru ja mandrumandru ngamani piri, ja tanan-
gupini ngamani pirini pinaru marapratjana pota mandru
ja mandrumandru ngamana wonti, kati bulujeli matja
widmaterina, ja tanani mangatandrani pirapira marda
maraljendru.
5 Ja ngamani pirindru dunkana wonti talara praitji wora
ja piltripiltri wora ja ngaiala wora, ja turu jaola mara wora
ja mandru ngamani piria mudlani jerkina wonti, tanapini
Godaia jaola mara wora ja mandru nganai.
6 Ja ngamani piria mudlani milkitjeri panto pirna
nganana wonti Krystall jeribaka; ja ngamani pirini terti
ja ngamani pirini watiwatini nganti mandru ja mandru
nganana wonti, tana milki paruparu ngopera ja ngadani.
7 Ja nganti ngoperala pandipandi jeribaka nganana wonti,
ja nganti mandrula nganti kuparu jeribaka nganana wonti,
ja nganti parkulula mudla ngamalkana wonti kana jeribaka,
ja nganti mandru ja mandrula tarani karawara jeribaka
nganana wonti.
8 Ja nganti mandru ja mandrujeli, pilkipilkieli, ngaru
mara wora ja kulno ngamalkai, ja tanali paruparu palarani
ja mandrani milki ngamalkai, ja tana wata ngara ngamai,
a-ai, ditjini ja tinkani tana jatai: „Kulikiri, kulikiri, ku-
likiri Kapara Goda, warupotuja Jirijiribani nganai, Nauja
nganana wonti, ja nganala wapaia, ja Nauja wokarala
nganai.“
9 Ja nganti worali kulikiri ja pirna ngundrani ja ju-
rakokani nunkangu jinkinani, Nauja ngamani pirini nga-
mai, Nauja tepiriai nguralindru nguralia,
10 Jeruja tana pinaru marapratjana pota mandru ja man-
drumandru nunkangu worateriai, Nauja ngamani pirini
ngamai, ja nunkangu ngatjiai Nauja tepiriai nguralindru

nguralia, ja tanali tanani pirapira ngamani piria mudlani worai ja jatai:

11 „Talku jidni nganai, Kapara ja Goda ngaianini, kulikiri ja pirna ngundrani ja ngurula manila, ngangau jundru warupoto pantjimana wonti, ja jinkani jertapaterinandru tana nganana wonti, ja jundru tanana pantjimana wonti.“

5

1 Ja ngato najina wonti nunkangupini mara ngunarani, Nauja ngamani pirini ngamai, dakani kulno, mandrani ja tokuni matja dakana, nau kandri malka mara wora ja mandrujeli matja ngurunguru ngankana;

2 Ja ngato angela ngurunguru najia wonti ngaiala pirnali maritjinani: „Worana talku nganai ninapini dakanila pirakala ja kandri malka nunkani walto ngankala?“

3 Ja wata kulno pariwilpani ja mitani ja mitani ngarinalu ngurunguru nganana wonti ninapini dakanila pirakala ja mandrani najila.

4 Ja ngani pirna jindrana wonti, ngangau wata kulno talku nganana wonti ninapini dakanila pirakala ja najila.

5 Ja pinarandru kulno ngakangu jatai: „Wata jindrau! Mai, pandipandi Juda mardundru, Davidani kaparali, kalalu ngankana wonti, ninapini dakanila pirakala, ja nunkani kandri malka mara wora ja mandru walto ngankala.“

6 Ja ngato najina wonti ngamani pirini terti, ja nganti mandru ja mandruni terti, ja pinaru worangu terti, tjipi kuparu terkanani, matja nandrana jeribaka, jurietja mara wora ja mandrunto, ja milki mara wora ja mandrunto, tana Godaia jaola mara wora ja mandru nganai, tanana matja jinpana mita maruni.

7 Ja Nauja wokarana wonti, ja dakani manina wonti nunkangupini ngunarandru, Nauja ngamani pirini ngamana wonti.

8 Ja Nulia dakani matja manina, nganti mandru ja mandru ja pinaru marapratjana pota mandru ja mandrumandru tjipi kuparani woraterina wonti, tanali ngamalkana wonti pilki ja pilkieli wilpini poto, ja koko marda maraljendru jerkini poto manamiri, jenia nganai kulikiria ngatjini.

9 Ja tanali wima marra wonkai, ja tana jatai: „Talku jidni nganai ninapini dakani manila, ja kandri malka nunkani walto ngankala; ngangau tanali jidna naria nandrana wonti, ja jundru ngaianina Godangu burungankana wonti kumarali jinkanali mardu ja tali ja kana wolara ja nguja warupotundru;

10 Ja jundru ngaianina Godangu kapara ngamalkijiribani
ja Priesta ngamalkijiribani ngankana wonti, ja ngaiani
mitani jirijiribala nganai.“
11 Ja ngato najina wonti ja ngarana wonti angela mara-
puja ngaiala, tana ngamani pirini ja bakana ngantini ja
pinarani terkana karitjinani, ja tana nganana wonti 1000
mara pratjana, ja 1000 pota 1000,
12 Tana ngaiala pirnali jatana wonti: „Talku Tjipi kuparu
nganai, ninaia matja nandrana, ngurula ja poto pirna ja
kirila ja ngurungurula ja pirna ngundrani ja kulikirila ja
jurakokani manila.“
13 Ja pantjimani warupotujeli, mina pariwilpani ja mitani
ngarinalu ja panto pirnani ngamai, ja pratjana, mina tanan-
gupini parai, ngato ngarana wonti jatanani: „Nunkangu,
Nauja ngamani pirini ngamai, ja Tjipi kuparani, jurakokani
ja pirna ngundrani ja kulikirila ja ngurula nganaiatimai
nguralindru nguralia.“
14 Ja nganti mandru ja mandru jatana wonti: „Amen.“
Ja pinaru marapratjana pota mandru woraterina wonti ja
ngatjina wonti nunkangu, Nauja tepi nganai nguralindru
nguralia.

6

1 Ja ngato najina wonti, Tjipi kuparali kandri malka
kulno mara wora ja mandrundru walto ngankanani, ja
ngato ngarana wonti, nganti mandru ja mandrundru kulno
jatanani piltripiltria ngaiala pirnali jeribaka: „Kaparau, ja
najiau!“
2 Ja ngato najina wonti, ja mai, nanto bulu, ja dukaterini-
etjali wara ngamalkana wonti, ja kulnujeli nunkangu pi-
rapira jinkina wonti, ja nau dunkana wonti kalalu ngankani
jeribaka, kalalu ngankala.
3 Ja Nulia kandri malka mandrula walto ngankanani,
ngato ngarana wonti nganti mandrula jatanani: „Kaparau!“
4 Ja nanto nguru dunkana wonti, nau maralje nganana
wonti, ja kulnujeli dukaterinietjani jinkina wonti murla
mitandru manila, tana naria nandramalinanto; ja kulnujeli
nunkangu mardakirra pirna jinkina wonti.
5 Ja Nulia kandri malka parkulula walto ngankanani,
ngato ngarana wonti nganti parkulula jatanani: „Kaparau!“
Ja ngato najina wonti, ja mai, nanto maru, ja dukaterinietjali marali wontjani pita ngamalkana wonti.
6 Ja ngato ngarana wonti ngaiala kulno nganti mandru
ja mandruni terti jatanani: „Koko kulno buka tandra pilki

mardatandra kulnundru, ja koko parkulu buka tandra pilki
mardatandra kulnundru, ja gildi ja waina wata patibamai!“
7 Ja Nulia kandri malka mandru ja mandrula walto
ngankanani, ngato nganti mandru ja mandrulaia ngaiala
ngarana wonti jatanani: „Kaparau!“
8 Ja ngato najina wonti, ja mai, nanto pututuru;
ja dukaterinietjaia tala „nari“ nganai, ja turu nunkangu
karipateriai. Ja kulnujeli tanangu ngurula jinkina wonti
mitaia buru mandru ja mandrundru kulno mardakirrali ja
mauali ja narieli ja mitaia ngantieli nandrala.
9 Ja Nulia kandri malka mara worala walto ngankanani,
ngato najina wonti Altarani ngarinalu tanani mungara,
tanali tanana nandrana wonti Godaia jaurandru ja tinkari
ngankanandru, nina tanali ngamalkana wonti.
10 Ja tanali ngaiala pirnali maritjina wonti ja jatana
wonti: „Wintaranaia, jidni Kaparajai, jidni Kulikirilajai ja
Morlalulajai, jundru wata kalala ngundrai, ja ngaianani
kumarandru wata kalala jinkiai tanangu, tana mitani
ngamai?“
11 Ja kulnujeli tanangu pratjanani kati bulu jinkina wonti,
ja tanangu jatana wonti, tana miljaru wordu morla ngara
ngamananto, tanangu ngokanantulu, tanani jelamili ja
tanani ngatata, tanana tanali bakana naria nandrananto,
tanangu jeribaka.
12 Ja ngato najina wonti, Nulia kandri malka mara wora
ja kulnula walto ngankanani, mita wiltjiwiltjina pirna
pantjina wonti, ja ditji pirna maru pantjina wonti billi
parala jeribaka, ja pira kumari jeribaka pantjina wonti,
13 Ja pariwilpala ditji waka wolara wora mitani purina
wonti, worderu tandra pitali tandra nunkani worai, watara
pirnali nina wijiawijiabanani.
14 Ja pariwilpa tildaterina wonti, worderu kanali dakani
jaura piltai; ja mardawonpa pratjana ja watiwati pratjana
tanani pirindru tiringana wonti.
15 Ja mitaia kapara wora, ja kana pirna wora, ja kapara
wora, ja kana poto pirnanto, ja kana ngurunguru, ja mili
pratjana, ja kurakanila pratjana minkani, ja mardawonpaia
taltani kurukurumalkaterina wonti.
16 Ja tana mardawonpani ja marda taldrani jatai: „Nga-
ianingu purianau, ja ngaianina walpadakanau nunkan-
gupini mudlandru, Nauja ngamani pirini ngamai, ja Tjipi
kuparaia tirindru;
17 Ngangau pudlani tiria ditji pirna wokarana warai, ja
worana terkala nganai?“

7

1 Ja nunkangupini ngadani ngato najina wonti angela
mandru ja mandru terkanani mitaia buru mandru ja
mandruni, tanali mitaia watara mandru ja mandru patana
wonti, wata watara mitani kara panto pirnani kara pita
warupotuni kara pulkananto.
2 Ja ngato angela nguru najina wonti, nau ditji dunkanan-
dru dunkana wonti, nulu tepia Godaia kandri malka kulno
ngamalkana wonti, ja nau ngaiala pirnali angela mandru
ja mandruni karkana wonti, tanangu kulnujeli ngurula
jinkina wonti mita ja panto pirna patibala,
3 Ja jatana wonti: „Wata mita, ja wata panto pirna, ja
wata pita worana patibamai, ngaiani ngaiananaia Godaia
mili tanani milbirani malka kuranantulu.“
4 Ja ngato ngarana wonti worderuntjani nulu malka
kuranala. Kana malkanto 144,000 Israel ngatamura mardu
pratjanandru.
5 Juda mardundru 12,000 malkanto; Ruben mardundru
12,000 malkanto; Gad mardundru 12,000 malkanto;
6 Asser mardundru 12,000 malkanto; Naphthali mardun-
dru 12,000 malkanto; Manasse mardundru 12,000 malka-
nto;
7 Simeon mardundru 12,000 malkanto; Levi mardundru
12,000 malkanto; Isaschar mardundru 12,000 malkanto;
8 Sebulon mardundru 12,000 malkanto; Joseph mardun-
dru 12,000 malkanto; Benjamin mardundru 12,000 malka-
nto.
9 Ngadani ngato najina wonti, ja mai, wolara marapu,
tanana ngandandarina wintamangula, ja warupotundru ja
mardundru ja kana wolarandru ja talindru, tana Godaia
ngamani piria mudlani ja Tjipi kuparaia mudlani terkana
wonti, kati bulujeli matja widmaterina, ja palma tanangu
marani,
10 Tanali ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti:
„Murla ngaianani Godani, Nauja ngamani pirini ngamai, ja
Tjipi kuparani!“
11 Ja angela warupoto ngamani pirini ja pinaru worangu
ja nganti mandru ja mandruni terkana karitjina wonti,
ja ngamani piria mudlani woraterina wonti, ja Godani
ngatjina wonti,
12 Ja jatana wonti: „Amen! Jaura ngumu ja kulikirila
ja kirila ja jurakokani ja pirna ngundrani ja ngurula ja
ngurungurula ngaianani Godani nganaiatimai nguralindru
nguralia. Amen!“
13 Ja pinaru kulnujeli kalabana wonti ja ngakangu jatana
wonti: „Tanapini, kati bulujeli matja widmaterina, warle
tana nganai, ja wodajerindru tana wokarana warai?“

14 Ja ngani nunkangu jatana wonti: „Kaparajai, jidni jenia milkila.“ Ja nau ngakangu jatana wonti: „Tana ketjaketjana pirnandru wokarai, ja tanali kati tanani kulirkana warai, ja tanana bulu ngankana warai Tjipi kuparaia kumarali.

15 Jendrangundruja tana Godaia ngamani piria mudlani terkala wapaia, ja ditjini ja tinkani pungani nunkanani nunkangu mili nganala wapaia. Ja Naupini, Nauja ngamani pirini ngamai, Nulia tanana walpadakala nganai.

16 Tana wata morla mauali nganala nganai ja wata morla tertieli, ja ditjieli ja woldrali tanana wata morla dakala nganai.

17 Ngangau Tjipi kuparali, Nauja ngamani pirini terti nganai, tanana ngamalkala nganai, ja tanana tepia ngapa jukaraia wapalkala nganai, ja Godali milkigildi pratjana tanani milkindru kalingala nganai.“

8

1 Ja Nulia kandri malka mara wora ja mandrula walto ngankanani, pariwilpani dalpura pirna pantjina wonti ditji karitjini jurrawirdi.

2 Ja ngato tanana angela mara wora ja mandru najina wonti, tana Godaia mudlani terkanani, ju kulnujeli tanangu wima koko mara wora ja mandru jinkina wonti.

3 Ja angela kulno nguru wokarana wonti, ja Altarani wapana wokarana wirina wonti, ja nulu kuli ngumuja koko ngamalkana wonti; ja kulnujeli nunkangu kuli ngumu marapu jinkina wonti, nulu nina kulikiria ngatjinani ngokananto marda maraljaia Altarani, ngamani piria mudlani.

4 Ja kuli ngumuja ngankijiribani kulikiria ngatjinaia tarana wonti angela marandru, Godaia mudlandru.

5 Ja angelali kuli ngumuja koko patana wonti, ja nina manamiri ngankana wonti Altaraia turundru, ja nina mitani worana wonti. Ja ngaiala ja piltripiltri ja talara praitji ja mita wiltjiwiltjini pantjina wonti.

6 Ja angela mara wora ja mandru, tanali wima koko mara wora ja mandru ngamalkana wonti, ngankingaterina wonti wilpinaia.

7 Ja angela ngoperala wilpina wonti, ja marda buru ja turu, kumarali tuldruwana, wokarana wonti, ja kulnujeli nina mitani worana wonti. Ja mitaia buru parkulandru kulno jerkina wonti, ja pitaia buru parkulandru kulno jerkina wonti, ja kanta kuljakulja pratjana jerkina wonti.

8 Ja angela mandrula wilpina wonti; ja nulu turujeli jerkini mardawonpa pirna jeribaka panto pirnani worana

wonti; ja panto pirnaia buru parkulandru kulno kumari nganana wonti.

9 Ja pantjimani, tana tepi ngamalkai panto pirnani, buru parkulandru kulno palina wonti; ja bota pirnaia buru parkulandru kulno nulu teribana wonti.

10 Ja angela parkulula wilpina wonti, ja ditji waka pirna pariwilpandru purina wonti, nau manja jeribaka jerkina wonti, ja nau ngapakaiari buru parkulandru kulnuni ja ngapajukarani purina wonti.

11 Ja ditji wakaia tala nganai „kaldri pirna“ ja ngapaia buru parkulandru kulno kaldri pirna pantjina wonti. Ja kana marapu palina wonti ngapali, ngangau tana kaldri pantjina warai.

12 Ja angela mandru ja mandrula wilpina wonti. Ja nulu ditji pirnaia buru parkulandru kulno ja piraia buru parkulandru kulno ja ditji wakaia buru parkulandru kulno nandrana wonti, jeruja buru parkulandru kulno ngalpuru pantjina wonti, ja ditjia buru parkulandru kulno wata morla mintjina wonti, ja tinka jeribaka.

13 Ja ngato najina wonti ja ngarana wonti karawara pariwilpani terti taranani ja maritjinani ngaiala pirnala: „Jakakai, jakajai, jakajai tanangu, tana mitani ngamai, angela parkulaia pinpani wima koko ngaialandru, tana wilpila nganai.“

9

1 Ja angela mara worala wilpina wonti, ja ngato ditji waka najina wonti, nau pariwilpandru mitani purina wonti; ja kulnujeli nunkangu mikiraia kutuja mana jinkina wonti.

2 Ja nulu mikiraia kutuja mana walto ngankana wonti, ja turutupu kutundru dunkana wonti turupiri pirnaia turutupu jeribaka; ja ditji pirna ja ngarana ngalpuru pantjina wonti kutuja turutupundru.

3 Ja turutupundru pindri dunkana wonti mitani; ja tanali ngurula ngamalkana wonti, worderu katninuntieli mitani ngurula ngamalkai.

4 Ja Nauja tanangu jatana wonti, tanali wata mitaia kanta, ja bakana wata kuljakulja, ja bakana wata pita patibananto, a-ai, windri tananapini kana, tanali wata Godaia malka tanangu milbirani ngamalkai.

5 Ja Nulia tanangu ngurula jinkina wonti, tanali tanana wata naria nandrananto, a-ai, tanana jupananto pira mara worawirdi; ja tanani ketjaketjana jenia ketjaketjana jeribaka nganana wonti, katninuntieli kana dakanani jeribaka.

6 Ja tanangupini ditjini kanali nari wontila nganai, ja
ninaia wata mankamankala nganai; ja tana ngantjala
nganai palila, ja nari tanangundru japa mindrila nganai.
7 Ja katninuntia malka nanto jeribaka nganana wonti,
tirimalinaia matja ngankingana, ja tanangu mangatandrani
pirapira marda maralje jeribaka, ja tanani mudla kana
mudla jeribaka.
8 Ja tanali para ngamalkana wonti widla para jeribaka,
ja tanani manatandra pandipandi manatandra jeribaka
nganana wonti.
9 Ja tanali tirimalini kati ngamalkana wonti tirimalini
marda kati jeribaka, ja tanani ngaruja kirara nanto wilpara
marapuja ngaiala jeribaka, tana tirimalinaia mindriai.
10 Ja tanali nura ngamalkai katninunti jeribaka, ja dilka,
ja tanani nurani tanani ngurula parai, kana patibala pira
mara worawirdi.
11 Ja tanani mitaia kapara kutu mikaraia angela nganai;
nunkani tala nganai Judala talini Abaddon, ja Griekala
talani Apollyon.
12 Ketjaketjana ngoperala matja wiringana; mai, ketjaket-
jana mandru nunkangu ngadaia nganantiai!
13 Ja angela mara wora ja kulnula wilpina wonti, ja ngato
ngarana wonti ngaiala kulno marda maraljaia Altaraia
jurietja mandru ja mandrundru Godani.
14 Naupini angela mara wora ja kulnulani jatana wonti,
nula wima koko ngamalkana wonti: „Tanana angela man-
dru ja mandru kurakau, tana dupudupu nganai Euphrat
ngapa kaiari pirnani.“
15 Ja nulu angela mandru ja mandru kurakana wonti, tana
matja ngankingaterina nunkangupini karitjini ditji kulnuja,
ditjia, piraia ja kilpawoldraia, kanaia buru parkulandru
kulno naria nandrala.
16 Ja tana dukaterinietja wolara nganana wonti 20,000
pota 10,000; ngato ngarana wonti tanani windamani.
17 Ja jeruja ngato nanto woranaia mudla najina wonti, ja
tanana, tana dukaterina wonti, tanali tirimalini kati turu
jeribaka maralje ja bulu ngamalkana wonti, ja nantuja ma
ngatandra pandipandi jeribaka, ja tanani manandru dunkai
turu ja tupu ja turukandri.
18 Tanalipini ketjaketjana parkulali kanaia buru parkulan-
dru kulno naria nandrana wonti, turundru ja tupundru ja
turukandrindru, nau tanani manandru dunkana wonti.
19 Ngangau nantuja ngurula tanani manani ja tanani
nurani parai; ngangau tanani nura tjutju jeribaka nganai,
ja tanali mangatandra ngamalkai, tanalipini tanali patibai.

20 Ja pinpani kana, tanali tanalipini ketjaketjanali wata
naria nandrana warai, wata madlentjandru karitjina wonti
tanani maraia ngankanandru, tanali wata morla kutjini ja
mudlamalkani marda maraljandru ja marda bulundru ja
mardandru ja bulurundru ja pitandru ngatjinanto, tanali
bulu najiai ja bulu ngarai ja bulu wirariai;
21 Ja tana wata madlentjandru karitjina wonti tanani di-
akantjindru, ja tanani kunkindru, ja tanani palakantjindru
ja kurikantjindru.

10

1 Ja ngato angela kulno ngurunguru najina wonti pari-
wilpandru ngarinani talara palkujeli matja widmaterina, ja
kurikirra nunkani mangatandrani, ja mudla nunkani ditji
pirna jeribaka nganana wonti, ja tidna nunkani turutjilpi
jeribaka.
2 Ja nulu marani nunkanani dakani jaura waka kulno
ngamalkana wonti matja pirakana; ja nulu tidna ngunari
panto pirnani ja tidna worangantju mitani terkana wonti;
3 Ja nau ngaiala pirnali maritjina wonti, worderu pandi-
pandi kaldrintjariai; ja nau maritjinani, piltripiltri mara
wora ja mandrujeli ngaialali tananali kaukaubana wonti.
4 Ja piltripiltri mara wora ja mandrujeli matja
kaukaubana, ngani jertapaterina wonti dakala, ja ngato
ngaiala kulno pariwilpandru ngarana wonti ngakangu
jatanani: „Kandrieli ngurunguru ngankamai, mina
piltripiltri mara wora ja mandrujeli matja kaukaubana,
ja wata jenia dakamai!“
5 Ja naupini angela, ninapini ngato panto pirnani ja mitani
terkanani najina warai, mara ngunari ngutaterina wonti
pariwilpaia,
6 Ja nulu jaura morlalu kurana wonti nunkangu, Nauja
nguralindru nguralia tepi nganai, Nulia pariwilpa ja mina
nunkangu parai, ja mita ja mina nunkangu parai, ja
panto pirna ja mina nunkangu parai, pantjimana wonti,
kararindru miljaru wata morla nganala nganai;
7 A-ai, angela mara wora ja mandrulaia ngaiala
ditjini, nau wilpinani, bakana Godaia kurukurula mudala
nganai, worderu nulu milini nunkanani Propheta worangu
kaukaubana wonti.
8 Ja naupini ngaiala, nina ngato pariwilpandru ngarana
wonti, nakaldra ngakangu jatana wonti: „Wapau, pirakani
dakani jaura waka angelaia marani, nauja panto pirnani ja
mitani terkai, maniau!“
9 Ja ngani angelani wapana wonti ja nunkangu jatana
wonti: „Jinkiau ngakangu ninapini dakani jaura waka!“

Ja nau ngakangu jatana wonti: „Maniau ja tajiau ninaia,
nauja kaldri nganala nganai jinkani mandrani, ja manani
jinkanani nauja mardu nganala nganai pitjambu jeribaka.“
10 Ja ngato nina dakani jaura waka angela maran-
dru manina wonti ja nina tajina wonti; ja nau manani
ngakanani mardu nganana wonti pitjambu jeribaka, ja
ngato nina matja tajina, nau kaldri nganana wonti man-
drani ngakanani.
11 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Jundru nakaldra
talpadakananto kana wolarani ja ngujani ja talini ja mitaia
kapara marapuni.“

11

1 Ja kulnujeli ngakangu pita kanta pita jeribaka jinkina
wonti ja jatana wonti: „Terkala tarau ja wontjau worderunu
Godaia punga ja Altara ju tanana, tana nunkangu ngatjiai,
2 Ja ninaia piri, nauja Godaia pungani palarani, worani
patau, ja ninaia wata wontjau, ngangau nauja kana koni
parai, ja tanali ngura kulikiri tidnali nankala nganai pira
marapratjana pota mandrumandru ja mandru.
3 Ja ngato ngakani tinkari ngankanietja mandruni jinkila
nganai, pudlali talpadakala nganai ditji 1260, billi matja
widmaterina.“
4 Pudlapini mani nindri mandru ja praitjaia poto mandru
nganai, pudla mitaia Godani terkala wapaia.
5 Ja kulnujeli ngundranani pudlana patibala, jeruja turu
pudlani manandru dunkai, ja pudlani talpala tajiai; ja kul-
nujeli ngundranani pudlana patibala, nau jeruja palinanto.
6 Pudlalipini ngurula ngamalkai pariwilpa ngurunguru
ngankala, wata talara godananto pudlani talpadakanaia
ditjini, ja pudlalipini ngurula ngamalkai ngapani, ninaia
kumaraia karitjimalkala, ja mita ketjaketjana pilki ja pilkieli
nandrala, jeruntjaia pota pudlali ngantjanani.
7 Ja pudlali pudlani tinkari ngankani matja mudana,
jeruja naupini nganti, nau kutu mikarandru dunkai, pud-
langu tirimalila nganai, ja pudlana nari ngankala nganai.
8 Ja pudlani nari palku ngura pirnani paltuni parala
nganai, nina tanali dikai Sodom ja Egypta, wodajeri bakana
tanali pudlani Kapara kunarkuni katibana wonti.
9 Ja palpali kana wolarandru ja mardundru ja talindru
pudlani nari palku najila nganai ditji parkulu ja ditji jura,
ja tanali pudlani nari palku wata nari kutuni kurala nganai.
10 Ja tanali, tana mitani ngamai, pudlangundru mankila
nganai, ja jurakokala nganai, ja jinkini poto jinpijiriba-
malila nganai, ngangau pudlalipini Prophetali tanana ju-
pana wonti, tana mitani ngamai.

11 Ja ditji parkulani ja ditji jurani Godandru tepia jaola
pudlangu wirina wonti, ja pudla tidnali terkana wonti, ja
japa pirna tanangu pantjina wonti, tanali pudlana najinani.
12 Ja pudlali ngaiala pirna pariwilpandru ngarana wonti
pudlangu jatanani: „Taralumai ninkidani!“ Ja pudla pari-
wilpani tarana wonti talara palkujeli; ja pudlani talpali
pudlana najina wonti.
13 Ja nunkangupini ditjini mita wiltjiwiltjina pirna
wokarana wonti, ja nguraia buru marapratjanandru kulno
tampurina wonti, ja mita wiltjiwiltjinali 7,000 kana pali-
mana wonti, ja tana pinpanila japali pirna pantjina wonti,
ja pariwilpala Godani pirna ngundrana wonti.
14 Ketjaketjana mandrula matja wiringana; mai, ketjaket-
jana parkulula nurujuli wokarai!
15 Ja angela mara wora ja mandrula wilpina wonti, ja
ngaiala pirna marapu pariwilpani pantjina wonti, tana
jatana wonti: „Mitaia milila ngaiananaia Kaparaia ja
nunkanaia Christuja pantjina warai, ja Nulia jirijiribala
nganai nguralindru nguralia.“
16 Ja pinaru marapratjana pota mandru ja mandru, tana
tanani ngamani pirini ngamala wapaia Godaia mudlani,
tana mudlali woraterina wonti ja Godani ngatjina wonti,
17 Ja jatana wonti: „Ngaiani jidna jurakokai, Kaparajai,
Godajai, warupotuni Jirijiribaniai, jidni nganala wapaia
ja nganana wonti ja wokarala nganai, ngangau jundru
ngurula pirna jinkani manina warai, ja jirijiribani matja
wonina!
18 Ja kana wolara tiri pantjina wonti, ja tiri jinkani ja
naria ditji wokarana warai kalala jinkila, ja kalala jinkila
jinkani milini Propheta worangu ja kulikirini ja tanangu,
tana jinkani talandru japali nganai, wakani ja pirnani, ja
teribala tanana, tanali mita madlentji ngankai!“
19 Ja Godaia punga pariwilpani piririna wonti, ja
nunkanaia Testamentaia pirra kulikiri nunkani pungani
wondraterina wonti, ja talara praitji worana ja ngaiala
worana ja piltripiltri worana ja mita wiltjiwiltjina worana
ja mardu buru pirna pantjina wonti.

12

1 Ja malka pirna pariwilpani wondraterina wonti: Widla
kulno, ditji pirna matja widmaterina, ja ditji pira nankangu
tidnani, ja nankangu mangatandrani pirapira ditji waka
marapratjana ja mandrundru.
2 Ja nani mandrantju nganana wonti, ja kupa dankani
ketjaketjanani nani maritjina wonti.

3 Ja malka kulno nguru pariwilpani wondraterina wonti,
ja mai, Dracha pirna maralje turu jeribaka, nau mangatan-
dra mara wora ja mandru ja jurietja marapratjana nga-
malkana wonti, ja nunkani mangatandra worani Diadema
mara wora ja mandru;
4 Ja nulu nurali nunkanali pariwilpaia ditji wakaia buru
parkulandru kulno tarpana wonti, ja tanana mitani worana
wonti. Ja Dracha widlani mudlani terkana wonti, nandru
dankananto, nulu kupa nankani julkananto, nandru matja
dankana warai.
5 Ja nandru kupa kanku kantji patana wonti, nulu kana
wolara warupoto marda pitali ngamalkananto. Ja kupa
nankani ngaramarlarina wonti Godani ja nunkani ngamani
pirini.
6 Ja widla pitaraia japa mindrina wonti, naka nan-
dru piri kulno ngamalkana wonti, nina Godali nankangu
ngankingana wonti, nani naka tepirinanto 1,260 ditji.

(Dakani jaura Michaelis ditjini.)

7 Ja tirimalini pariwilpani nganana wonti; Michael ja an-
gela wolara nunkani tirimalina wonti Drachani; ja Drachali
ja angela wolara nunkani tirimalina wonti,
8 Ja tana wata ngurunguru nganana wonti, ja wata morla
piri tanangu pariwilpani nganana wonti.
9 Ja Nulia Dracha pirna, nina tjutju waru, jenia wondrai
kutji ja Satan, nulu mita maru karkarkai, mitani worana
wonti, ja bakana nunkani angela nunkangunto worana
wonti.

10 Ja ngato ngaiala pirna pariwilpani ngarana wonti
jatanani: „Karari murla ja ngurula ja milila Godaia
ngaiananaia ja ngurungurula nunkani Christuja pantjina
warai; ngangau ngaiananaia ngatataia ngulkuterkanietja
matja teribana warai, nau tanangundru ngulkuterkai Go-
dani ditjini ja tinkani.
11 Ja tanali nina kalalu ngankana warai Tjipi kuparaia
kumarandru, ja tanani tinkari ngankanaia jaurandru, ja
tanali tanani tepi wata ngantjana warai narielu.
12 Jendrangundruja jurakokanau jura pariwilpa worajai,
ja jura, jura tanangu ngamai! Jakajai mitani ja panto
pirnani, ngangau kutji ngarina warai jurangu, tiri pirna,
ngangau nulu ngujamai, miljaru nunkani wordu nganai.“
13 Ja Dracha najinani, Nulia nina mitani matja puribana,
nau nankangu widlani tirikaripaterina wonti, nandru kupa
kanku matja dankana warai.
14 Ja widlali karawara ngaru mandru manina wonti, nani
pitaraia nankani piria tarananto, naka nani tepirinanto

miljaru kulno ja miljaru mandru ja miljaru jura, tjutjuni
mudlani kurukuru worita.
15 Ja tjutjujeli widlani ngadani nunkani manandru ngapa
dunkalkana wonti ngapa kaiari jeribaka, nana ngapa kaiar-
ali waltananto.
16 Ja mitali widlani marangokana wonti; ja mita mana
terkana wonti, ja ngapa kaiari julkana wonti, nina Drachali
manandru dunkalkana warai.
17 Ja Dracha widlani tiri pantjina wonti, ja wapana
wonti tirimalila nankanani kupa wolarani, tanali Godaia
jirijiribani jaura ngamalkijiribai, ja Jesuni tinkari ngankani
ngamalkai.
18 Ja ngani panto pirnaia dirkalani ngalarani terkana
wonti.

13

1 Ja ngato najina wonti panto pirnandru nganti kulno
dunkana taranani, nulu jurietja marapratjana ja mangatan-
dra mara wora ja mandru ngamalkana wonti, ja nunkani
jurietjani Diadema marapratjana, ja nunkani mangatandra
worangu ngirkibani tala.
2 Ja naupini nganti, nina ngata najina wonti, kintala tiri
jeribaka nganana wonti, ja tidna nunkani kintala nguja pilki
tidna jeribaka, ja mana nunkani pandipandi mana jeribaka.
Ja Drachali nunkangu ngurula nunkani ja ngamani piri
nunkani ja pirnala nunkani jinkina wonti.
3 Ja ngato najina wonti, nunkani mangatandra kulno
matja naria nandrana jeribaka, ja nunkani naria tapa tepi
pantjina wonti, ja mitala warupoto pirna ngaruparana
wonti ja ngantini karipaterina wonti.
4 Ja tana Drachangu ngatjina wonti, ngangau nulu ngan-
tini ngurula jinkina wonti, ja tana ngantini ngatjina wonti
ja jatana wonti: „Worana nunkangupini ngantini jeribaka
nganai? Worana ngurunguru nganai nunkangu tirimalila?“
5 Ja kulnujeli nunkangu mana jinkina wonti poto pirna
ja ngirkibani jatala, ja kulnujeli nunkangu ngurula jinkina
wonti, pira marapratjana pota mandrumandru ja mandru
jenia ngankala.
6 Ja nau mana piririna wonti Godani, ja nunkani talani,
ja nunkani pungani, ja tanana, tana pariwilpani ngamai,
ngirkibala.
7 Ja kulnujeli nunkangu ngurula jinkina wonti kulikirini
tirimalila, ja tanana kalalu ngankala; ja kulnujeli nunkangu
ngurula jinkina wonti mardu ja kana wolara ja tali ja nguja
pratjanani.

8 Ja pratjanali, tana mitani ngamai, nunkangu ngatjila
nganai, tanani tala wata dakani parai mita pantjimanandru
Tjipi kuparaia tepia jaurani, ninaia matja nandrana.
9 Warle talpa kulno ngamalkai, nulu ngaraiatimai!
10 Kulnujeli kanjangari pungani widmanani, nau kanjan-
gari pungani wirila nganai; kulnujeli mardakirrali nan-
dranani, nau mardakirrali palinanto. Ninkida kulikiria
manjula ja morlalu ngundrana.
11 Ja ngato najina wonti nganti nguru mitandru dunkana
taranani, nulu jurietja mandru ngamalkana wonti tjipi
kuparali jeribaka, ja nau Dracha jeribaka jatana wonti.
12 Ja nulu nganti ngoperala ngurula pratjana nunkangu
mudlani ngankai, ja nulu ngankai, mita ja tanana, tana
nunkangu ngamai, nganti ngoperalani ngatjinanto, nunkani
naria tapa tepi pantjina warai.
13 Ja nulu malka pirna ngankai, ja bakana turu pari-
wilpandru ngarilkai kanani mudlani,
14 Ja nulu karkarkai tananapini, tana mitani ngamai,
tanangupini malkandru, tanana nulu maninala, tanana
ngankala nganti mudlani, ja nulu jirijiribai tanangu, tana
mitani ngamai, mudlamalka ngankala nunkangupini, nulu
marda kirraia tapa ngamalkai, ja tepi pantjina warai.
15 Ja kulnujeli nunkangu ngurula jinkina wonti nganti
mudla malkani jaola jinkila, jeruja ngantia mudla malka
bakana kaukaubana wonti, ja nulu ngankai, pratjanali,
tanali nganti mudla malkani wata ngatjinani, palinanto.
16 Ja nulu ngankai, pratjana, wakali ja pirnali, poto
pirnantali ja wangiwangieli, kurakanilali ja milieli, malka
kulno mara ngunarani kara, milbirani kara, kuraterinanto,
17 Ja wata kulnujeli buru ngankananto kara jinkinanto
kara, windri nulu, warle ninapini malka ngamalkai: Ngan-
tia tala kara, ngantia wintamani malka kara.
18 Ninkida kirila nganai. Warle tjuru ngamalkai, nulu
ngantia malka mindamaiatinimai, ngangan naupini kana
windamani nganai, ja nunkani windamani 666 nganai.

14

1 Ja ngato najina wonti, ja mai, Tjipi kuparu Zion
mardawonpani terkana wonti, ja nunkangu jela 144,000,
tanali tala nunkani, ja nunkanaia Ngaperaia tala milbirani
dakani ngamalkana wonti.
2 Ja ngato ngaiala pariwilpandru ngarana wonti ngapa
pirnaia ngaiala jeribaka, ja piltripiltri pirnaia ngaiala jerib-
aka, ja naupini ngaiala, nina ngato ngarana, wima kata

ngankanietjandru jeribaka nganana wonti, tanali wima
katali tananali jadijadibanani.
3 Ja tanali wima marra wonkai ngamani piri mud-
lani, ja nganti mandru ja mandru mudlani, ja pinaru
worangu mudlani, ja wata kulno ngurunguru nganana
wonti nina wima kiririla, windri tanapini 144,000, tanana
buru ngankanala mitandru.
4 Tanapini nganai, tanali widlali wata murumuru
ngankatarina wonti, ngangau tana ngameri nganai; tanap-
ini nganai, tana Tjipi kuparani karipateriai, wodajeri Nauja
wapai. Tananapini Nulia kanandru burungankana wonti
ngoperala Godangu ja Tjipi kuparaia.
5 Ja tanani manani jedini pani mankamankana wonti,
ngangau tana madlentji pani nganai Godaia ngamani pirini.
6 Ja ngato angela nguru najina wonti, nau pariwilpani
terti tarana wonti, ja nulu ngantjani jaura ngurali nga-
malkana wonti, tanangu kaukaubala, tana mitani ngamai,
ja kana wolara pratjanani, ja mardu pratjanani, ja tali
pratjanani, ja nguja pratjanani;
7 Nau ngaiala pirnali jatana wonti: „Godandru japali nga-
manau, ja nunkangu pirna ngundranau, ngangau nunkani
kalalaia ditji wokarana warai, ja nunkangu ngatjianau,
Nulia pariwilpa ja mita ja panto pirna ja ngapa jukari
pantjimana wonti!“
8 Ja angela kulno nguru karipaterina wonti ja jatana
wonti: „Matja tampurina, matja tampurina, Babylon ngura
pirna, nulu nunkani palakantjia tiria wainali kana wolara
warupoto kaljura ngankana wonti.“
9 Ja angela kulno morla, parkulula, nau pudlangu kari-
paterina wonti ja ngaiala pirnali jatana wonti: „Kulnujeli
ngantini kara nunkani mudlamalkani kara ngatjinani, ja
nunkani malka milbirani kara marani kara maninani,
10 Nulu tapala nganai Godaia tiria wainandru, ninaia
Nulia nangana wonti, nauja talku nganai, nunkanaia tiria
kokuni, ja turujeli ja turukandrieli nina jupala nganai
angela kulikiria mudlani ja Tjipi kuparaia mudlani.
11 Ja tanani ketjaketjanaia tuputupu tarai nguralindru
nguralia, ja tana ngara ngamani pani ngamalkai ditjini ja
tinkani, tanapini, tana ngantini ja nunkani mudla malkani
ngatjinani, ja warle nunkani talaia malka maninani.“
12 Ninkida kulikiria manjula nganai, ninkida tana nganai,
tanali Godaia jirijiribani jaura ja morlalu ngundrana Je-
sungu ngamalkai.
13 Ja ngato ngaiala ngarana wonti pariwilpandru
ngakangu jatanani: „Dakamai: Murlali pirna tanapini

narila nganai, tana Kaparani paliai kararindru; kau, Jaola jatai, tanana tanani ngankanandru ngara ngamananto, ngangau tanani ngankana tanangu karipateriai!“

14 Ja ngato najina wonti, ja mai, talara palku bulu, ja talara palkuni kulno ngamana wonti kanaia ngatamura jeribaka, nulu mangatandrani pirapira marda maraljandru ngamalkana wonti, ja marani nunkanani kirra tjerkara.

15 Ja angela nguru morla Godaia pungandru dunkana wonti, ja nau ngaiala pirnali karkana wonti nunkangu, nau talara palkuni ngamana wonti: „Jinpamai kirra jinkani ja kampamai, ngangau kampani ditji wokarana warai, ngangau mitaia kampani matja talkurina warai.“

16 Ja naupini, nau talara palkuni ngamana wonti, kirra nunkani mitani worana wonti, ja mitani matja kampana warai.

17 Ja angela nguru pariwilpaia Godaia pungandru dunkana wonti, nulu bakana kirra tjerkara ngamalkana wonti.

18 Ja angela nguru Altarandru dunkana wonti, nulu ngurula ngamalkana wonti turuni, ja nulu ngaiala pirnali karkana wonti nunkangu, nulu kirra tjerkara ngamalkana wonti: „Kirra tjerkara jinkani jinpamai, ja waina tandra mitaia waina pitandru wokaribamai, ngangau nunkani tandra talkurina warai.“

19 Ja angelali kirra nunkani mitani worana wonti, ja nulu mitaia waina pitandru kampana wonti, ja nina Godaia tiria nankani punga pirnani worana wonti.

20 Ja tanali nankana wonti ngura palarani, ja kumari nankani pungandru dunkana wonti nantuja manajelu Statia 1,600 worita.

15

1 Ja ngato malka nguru pariwilpani najina wonti, nau pirna ja ngaruparani: Angela mara wora ja mandrujeli, tanali mudani ketjaketjana mara wora ja mandru ngamalkana wonti, ngangau tanangu Godaia tirila mudana warai.

2 Ja ngato panto pirna milki tjerindru jeri najina wonti, turujeli matja dultruwana; ja kalalu ngankanietja worana ngantini ja nunkani mudlamalkani ja nunkani talaia windamani panto pirnani milki tjerindru terkanani, tanali Godaia wima kata ngamalkana wonti.

3 Ja tanali Mosini Godaia milia wima ja Tjipi kuparaia wima wonkai ja jatai: „Pirna ja ngaruparani ngankana

jinkani nganai, Kaparajai, Godajai, warupotuja Jirijirib-
aniai, talku ja morlalu palto jinkani nganai, jidni kana
wolaraia Kaparajai!
4 Worana jinkangundru wata japali ngananantо, Kapara-
jai, ja tala jinkani wata jurakokananto? Ngangau jundru
kulnulu kulikiri nganai. Ngangau kana wolara warupoto
wokarala nganai, ja jinkangu pantjaterkana ngarila nganai,
ngangau jinkani talkula tinkari pantjina warai.“
5 Ja ngadani ngato najina wonti, ja mai, Godaia tinkari
ngankanaia punga pariwilpani piririna wonti.
6 Ja angela mara wora ja mandru Godaia pungandru
dunkana wonti, tanali ketjaketjana mara wora ja man-
dru ngamalkana wonti, kati kulikirieli ja kintjalkurujeli
matja widmaterina, ja munambirini ngampina manta-
manta marda maraljali.
7 Ja kulnujeli nganti mandru ja mandrundru angela
mara wora ja mandruni marda maraljaia koko mara wora
ja mandru jinkina wonti, tana manamiri nganana wonti
Godaia tirieli, Nauja nguralindru nguralia tepi.
8 Ja Godaia punga manamiri nganana wonti turutupujeli
Godaia pirnalandru ja nunkani ngurulandru, ja kulno
ngandandarina wonti Godaia pungani wirila, angela mara
wora ja mandruja ketjaketjana mara wora ja mandru
mudanantulu.

16

1 Ja ngato ngarana wonti ngaiala pirna Godaia pungan-
dru, angela mara wora ja mandruni jatanani: „Wapanau, ja
Godaia tiria koko mara wora ja mandru nanganau mitani!“
2 Ja ngoperala dunkana wonti, ja nulu koko nunkani
mitani nangana wonti. Ja tanangupini kanani kima madlen-
tji ja ketjaketjani pantjina wonti, tanali ngantia malka
ngamalkai, ja tana nunkani mudlamalkani ngatjiai.
3 Ja angela mandrulali koko nunkani nangana wonti
panto pirnani, ja nau kumari pantjina wonti kana narindru
jeribaka, ja nganti tepi warupoto panto pirnani palina
wonti.
4 Ja angela parkulali koko nunkani nangana wonti ngapa
kaiarani ja ngapa jukarani, ja jenia kumari pantjina wonti.
5 Ja ngato ngapaia angela jatanani ngarana wonti: „Talku
jidni nganai, jidni nganala wapaia, ja jidni nganana wonti,
jidni Kulikiriai, ngangau jundru jenipara kalala jinkina
warai,
6 Ngangau tanali kulikiria ja Prophetaia kumari nangana
wonti, jendrangundruja jundru tanangu kumari jinkina
warai tapananto, jenia tanangu talku nganai.“

7 Ja ngato Altara jatanani ngarana wonti: „Kau, Kaparajai, Goda ngurungurujai, morlalu ja talku kalala jinkani nganai.“
8 Ja angela mandru ja mandrulali koko nunkani nangana wonti ditji pirnani, ja kulnujeli nunkangu jinkina wonti kana turujeli wiriwiribananto.
9 Ja turu pirnali kana wiriwirina wonti, ja tanali Godaia tala ngirkibana wonti, Nulia ngurula ngamalkai tanangupini ketjaketjanani, ja tana wata madlentjandru karitjina wonti, nunkangu pirna ngundrala.
10 Ja angela mara woralali koko nunkani nangana wonti nganti ngamani pirini, ja milila nunkani ngalpuru nganana wonti, ja tana tali matateriná wonti ketjaketjanandru,
11 Ja tanali pariwilpaia Goda ngirkibana wonti tanani ketjaketjanandru ja tanani kimandru, ja tanali wata madlentjandru karitjina wonti tanani ngankanandru.
12 Ja angela mara wora ja kulnulali koko nunkani nangana wonti Euphrat kaiari pirnani, ja ngapa nunkani mujarina wonti, ngangau mitaia kaparaia palto ditji dunkanandru ngankingananto.
13 Ja ngato najina wonti Drachaia manandru ja ngantia manandru ja jedikantji Prophetaia manandru kutji murumuru parkulu kalatiri jeribaka dunkana wonti.
14 Tana kutjia jaola nganai, tanali malka ngankai, ja tana dunkai mita maruja mitaia kaparani, tanana kampala Godaia ngurunguruja ditji pirnaia, tirimalinaia.
15 Mai, ngani wokarai kurikantji jeribaka. Murlali pirna naupini nganai, nau tepi ngamai, ja kati nunkani ngamalkijiribai, nau wata balu wirarinanto, ja tanali ninta nunkani wata najinanto.
16 Ja Nulia tanana mapana wonti nunkangupini pirini, nina tanali Juda kana talini dikai: Harmageddon.
17 Ja angela mara wora ja mandrulali koko nunkani nangana wonti ngaranani, ja ngaiala pirna Godaia pungandru ja ngamani pirindru dunkana wonti jatanani: „Matja mudana warai.“
18 Ja talara praitji ja ngaiala ja piltripiltri wora pantjina wonti, ja mita wiltjiwiltjina pirna pantjina wonti, jenipara wata pota kulno pantjina wonti jendrangutandru kana mitani ngamai, jeruja pirna naupini wiltjiwiltjina nganana wonti.
19 Ja ngura pirna buru parkulu pantjina wonti, ja kana wolaraia ngura tampurina wonti, ja Godali Babylon pirna ngundrana wonti, nunkangu tiri pirnaia waina koko nunkani jinkila.

20 Ja watiwati warupoto japa mindrina wonti, ja marda-
wonpa warupoto wata morla parana wonti.

21 Ja marda buru Talenta jeribaka pariwilpandru godana
wonti kanani; ja kanali Goda ngirkibana wonti marda
buruja ketjaketjanandru, ngangau ketjaketjana nunkani
pirna nganana wonti.

17

1 Ja angela mara wora ja mandrundru kulno, tanali
koko mara wora ja mandru ngamalkana wonti, ngakangu
wokarana wonti ja jatana wonti: „Kaparau, ngato jinkangu
palakantji widla pirnaia kalala wondrala nganai, nani
ngapa marapuni ngamai,

2 Nankangu mitaia kapara palakantji ngamana wonti,
ja mitaia kana wolara kaljura pantjina wonti nankani
palakantjia wainandru.“

3 Ja nulu ngana jaola pitaraia wapalkana wonti. Ja ngato
widla kulno najina wonti nganti maraljani dukaterinani,
naupini manamiri nganana wonti ngirkibani talandru,
ja nulu mangatandra mara wora ja mandru ja jurietja
marapratjana ngamalkana wonti.

4 Ja widla matja widmaterina warai kati ngumujeli ja
maraljali, ja tokuni marda maraljali ja marda ngumujeli
ja kaldratieli matja wiribana, ja nandru marani marda
maraljaia koko ngamalkana wonti, nankani palakantjia ja
murumuruja tjautjaundru manamiri,

5 Ja nankani milbirani tala parana wonti, kurirpi kulno:
„Babylon pirna, palakantjia ja mitaia tjikatjikaia ngandri!“

6 Ja ngato widla najina wonti parawaranani kulikiria
kumarandru ja Jesuni tinkari ngankanietjaia kumarandru;
ja ngani pirna ngaruparana wonti, ngato nana najinani.

7 Ja angela ngankangu jatana wonti: „Minandru jidni
ngaruparai?“ Ngato jinkangu wondrala nganai widlaia
ja ngantia kurukurula, nulia nana mandrai, nulia man-
gatandra mara wora ja mandru ja jurietja marapratjana
ngamalkai.

8 Naupini nganti, ninaia jundru matja najina, nauja
nganana wonti ja wata nganai, ja nauja kutundru dunkala
nganai, ja turuni ngarila nganai, ja tanapini ngaruparala
nganai, tana mitani ngamai, tanani tala wata tepia dakani
jaurani parai mitaia pantjimanandru, tanali nganti naji-
nani, nauja nganana wonti, ja nauja wata nganai, ja kantji
nganala nganai.

9 Ninkida tjuru nganai, nulu kirila ngamalkai: Mangatan-
dra mara wora ja mandru mardawonpa mara wora ja
mandru nganai, tanangupini widla ngamai,
10 Ja tana kapara mara wora ja mandru nganai. Mara
wora matja purina warai, kulno nganala wapaia, kulno
morla wata wokarana warai, ja nau wokaranani, nau
miljaru wordu ngamananto.
11 Ja naupini nganti, nauja nganana wonti ja wata nganai,
nauja mara wora ja parkulula nganai, ja nauja mara wora
ja mandrundru kulno nganai, ja nauja tintateriai.
12 Ja jurietja marapratjana, jundru matja najina, mitaia
kapara marapratjana nganai, tanali wata milila manina
warai, a-ai, ngurula mitaia kapara jeribaka tanali manila
nganai ditji kulno ngantini jela.
13 Tanapini manu kulno nganai, ja tanani ngurula ja
pirnala tanali ngantini jinkila nganai.
14 Tanapini Tjipi kuparani tirimalila nganai, ja Tjipi
kuparali tanana kalalu ngankala nganai, ngangau Nauja
kaparaia Kapara ja mitaia kaparaia Mitaia Kapara nganai,
ja tanali, tana nunkangunto nganai, karkani ja kalkalkani
ja talkula nganai.
15 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Ngapa pirna, tanana
jundru matja najina, wodajeri palakantji widla ngamai,
kana wolara ja wolara ja mardu ja tali wora nganai.
16 Ja jurietja marapratjana, tanana jundru matja najina,
ja nganti, palakantji widlani kalakalarila nganai, ja nana
pitaru ja balu worarala nganai, ja palku nankani tajila
nganai, ja nana turujeli japila nganai.
17 Ngangau Godali tanangu ngarani jinkina wonti, tanali
nunkani jertapaterina ngankananto, ja jertapaterina kulno
ngankananto, ja tanani milila ngantini jinkinanto, Godaia
jaura mudanantulu.
18 Ja widla, nana jundru matja najina, ngura pirna nganai,
nulu jirijiribai mitani mitaia kaparani.“

18

1 Ngadani ngato angela kulno nguru najina wonti pari-
wilpandru ngarinani, nulu ngurula pirna ngamalkana
wonti, ja mita praitji pantjina wonti pirnalali nunkanali,
2 Ja nulu ngaiala pirnali karkana wonti ja jatana wonti:
„Matja nani tampurina warai, matja nani tampurina warai,
Babylon pirna, ja nani kutjia punga ja kutji murumuru
warupotuja ja kalakalarini paia warupotuja kanjangari
punga pantjina warai.

3 Ngangau nankani palakantjia wainandru kana wolara
warupotujeli tapana wonti, ja mitaia kapara nankangu
palakantji ngamana wonti, ja mitaia jinkimalinietja poto
pirna pantjina wonti nankani jertapaterinaia ngurulali.“
4 Ja ngato ngaiala nguru ngarana wonti pariwilpan-
dru jatanani: „Ngakani kana wolarajai, nankangundru
dunkanau, jura wata nankani madlentjaia ngampu pantji-
nanto, ja wata nankani ketjaketjanandru maninanto.
5 Ngangau madlentji nankani pariwilpajelu tarai, ja Go-
dali tjikatjika nankani ngundrana warai.
6 Kalala jinkianau nankangu, worderu nandru kalala jink-
ina warai, ja nankani ngankanandru kalala pota mandru
jinkianau; ninaia koko, ninaia nandru duldruwana warai,
pudlamandru nankangu duldruwanau!
7 Jeruntjaia nani pirna ngankaterina warai ja pirna
ngundraterina warai, jeruntjaia nankangu ketjaketjana ja
ngaurongaurola jinkianau; ngangau nankangu ngarani
nani jatai: «Ngani mitaia kapara widla nganai, ja wata
mangawaru nganai, ja ngaurongaurola ngato wata najila
nganai.»
8 Jendrangundruja ditji kulnuni ketjaketjana nankani
wokarala nganai: Nari ja ngaurongauro ja maua, ja
turujeli tanali nana japila nganai; ngangau Kapara Goda
ngurunguru nganai, Nulia nankangu kalala jinkiai.“
9 Ja mitaia kapara wora nankangundru jindrala nganai ja
juajuangala nganai, ngangau tana nankangunto palakantji
ngamana warai ja pirna ngundraterina warai, tanali naji-
nani tuputupu, nani jerkinani.
10 Worita tana terkala nganai japali nankani ketjaket-
janandru, ja jatala nganai: „Jakajai, jakajai! jinkangu ngura
pirna Babyloniai, jidni ngura ngurungurujai, ditji kulnuni
kalala jinkani wokarana warai!“
11 Ja mitaia jinkimalinietja wora nankangundru jindrai
ja ngaurongauro nganai, ngangau wata kulnujeli tanani
jinkimalini poto buru ngankai,
12 Jinkimalini poto marda maraljandru ja marda bulun-
dru ja marda ngumundru, ja kaldratindru ja kati ngu-
mundru, purpur, pangaia kati, kati maralje, ja pita kuli
ngumu pilki ja pilki, ja koko pilki ja pilki mokundru, ja
koko pilki ja pilki pita ngumundru ja marda bulundru,
mardandru ja marda balundru,
13 Ja turara tajini kuli ngumu, ja paragildi, ja kuli ngumu,
ja gildi ngumu, ja waina, ja gildi, ja buka turara, ja buka
tandra, ja nganti, ja nanto, ja tjipi, ja wilpara, ja kana palku,
ja mungara.

14 Ja pita tandra, tanali mungarali jinkanali ngantjana
warai, jinkangundru kutingana warai, ja jinkani poto madu
ja ngumu jundru tintana warai, ja jundru nina wata morla
mankamankala nganai.
15 Tanangupini potuja poto jinkimalinietja, tana nankan-
gundru poto pirna pantjina warai, worita terkala nganai
japali nankani ketjaketjanandru, ja jindrala nganai ja
juajuangala nganai,
16 Ja jatala nganai: „Jakajai, jidni ngura pirnajai, jidni
widmaterina warai kati ngumujeli ja purpurali ja kati
maraljali, ja tokuni marda maraljali ja marda ngumujeli ja
kaldratieli matja wiribana, ngangau ditji kulnuni jenia poto
pirna ngurawalparina warai.“
17 Ja botaia kapara wora, ja kana botala wora, ja bota
ngamalkanietja wora, ja pratjana, tanali panto pirnani
ngankai, worita terkana wonti
18 Ja maritjina wonti, tanali nankani jerkini turutupu
najinani, ja tana jatana wonti: „Mina ngura nunkangupini
ngura pirnani jeribaka nganai?“
19 Ja tanali puturu tanani mangatandrani tutiterina wonti,
ja maritjina wonti jindranali ja juajuanganali, ja jatana
wonti: „Jakajai, jakajai, ngura pirnajai! nunkangu poto
pirna pantjina warai pratjana, tanali bota panto pirnani
ngamalkana wonti, nankani poto pirnandru, ditji kulnuni
nani ngurawalpa pantjina warai.“
20 Mankianau nankangundru, jura pariwilpa worajai,
ja jura kulikiriai, ja jura Apostel worajai, ja Propheta
worajai, ngangau Godali jurangundru nankangu kalala
jinkina warai.
21 Ja angela ngurungurujeli marda patana wonti, turara
ngankani marda wati jeribaka, ja nina panto pirnani
worana wonti ja jatana wonti: „Jeruja nguna walpaterini
kulnujeli, tanali Babylon ngura pirna worala nganai, ja
nankani piri wata morla nganala nganai.
22 Ja wonkanietjaia, ja wima kata ngankanietjaia, ja
wilpanietjaia, ja wima kokoetjaia ngaiala tanali wata morla
jinkangu ngarala nganai, ja mangini pilki ja pilkia walpara
wata jinkangu ngamala nganai, ja turara mardaia tari tanali
wata morla jinkangu ngarala nganai.
23 Ja kokuja praitji wata morla jinkangu mintjila nganai,
ja noangantjani pirnaia ja talpadakani noaia ngaiala tanali
wata morla jinkangu ngarala nganai, ngangau jinkani poto
jinkimalinietja mitaia kana pirna nganana wonti, ngangau
jinkani kunki ngankanali jundru kana wolara warupoto
karkarkana wonti.“

24 Ja tanali nunkangu Prophetaia ja kulikiria kumari,
ja tanangu pratjanandru, tanali mitani matja nandrana,
mankamankana wonti.

19

1 Ngadani ngato ngarana wonti kana wolaraia ngaiala
pirna pariwilpani jatanani: „Halleluja! Murla ja kulikirila
ja pirnala ja ngurula ngaiananani Godani nganai;
2 Ngangau morlalu ja talku nunkani kalala nganai, ngan-
gau Nulia palakantji pirnani kalala jinkina warai, nandru
mita madlentji ngankana warai nankani palakantjieli, ja
Nulia nankangu marani milia kumarandru kalala jinkina
warai.“
3 Ja nakaldra tana jatana wonti: „Halleluja! Ja nankani
turutupu tarai nguralindru nguralia.“
4 Ja pinaru marapratjana pota mandru ja mandrumandru,
ja nganti mandru woraterina wonti ja Godani ngatjina
wonti, Nauja ngamani pirini ngamai, ja jatana wonti:
„Amen, Halleluja!“
5 Ja ngaiala kulno ngamani pirindru dunkana wonti ja
jatana wonti: „Jurakokanau Goda ngaianani, jura nunkani
mili wolara worajai, ja tana nunkangundru japali ngamai,
waka ja pirna!“
6 Ja ngato ngarana wonti ngaiala, kana wolaraia ngaiala
jeribaka, ja ngapa marapuja turtungani jeribaka, ja piltripil-
tri ngurunguruja ngaiala jeribaka, tana jatana wonti: „Hal-
leluja! Ngangau Kapara Goda ngaianani, Nauja warupotuni
ngurunguru, milila manina warai;
7 Ngaiana mankinanto ja jurakokananto ja nunkangu
pirna ngundrananto, ngangau Tjipi kuparaia noapatamalini
ditji wokarana warai, ja noa nunkani matja ngankingate-
rina warai.
8 Ja Nulia nankangu jinkina wonti kintjalkuruja ja ku-
likiria katieli widmaterila, ngangau jenia kati ngumu ku-
likiria ngankani talku nganai.“
9 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Dakamai: Murlali pirna
tanapini nganai, tanana Nulia Tjipi kuparaia noapatama-
lini ditjia bukaia karkana wonti!“ Ja nau ngakangu jatai:
„Tanapini jaura Godaia jaura morlalu nganai.“
10 Ja ngani nunkangu tidnani woraterina wonti nunkangu
ngatjila. Ja nau ngakangu jatai: „Ngamalkateriau, jenia
wata ngankamai, ngani jinkanaia ja jinkanaia ngatataia
jelamili nganai, tanali Jesuni tinkari ngankani ngamalkai.
Godani ngatjiau! Ngangau Jesuni tinkari ngankani tal-
padakanaia jaola nganai.“

11 Ja ngato najina wonti pariwilpa piririnani, ja mai, nanto
bulu, ja dukaterinietjaia tala nganai talku ja morlalu, ja
talkujeli Nulia kalala jinkiai ja tirimaliai.
12 Milki nunkani turujaola jeribaka nganai, ja Nulia
nunkani mangatandrani pirapira marapu ngamalkai, ja Nu-
lia tala dakani ngamalkai, ninaia wata kulnujeli ngujamai,
windri Nulia muntali;
13 Nauja katieli widmaterina warai, ninaia kumarani
matja multibana, ja tala nunkani nganai „Godaia jaura.“
14 Ja wolara pariwilpani nunkangu karipaterina wonti
nanto buluni, kati bulujeli ja kulikirieli matja widmaterina.
15 Ja nunkani manandru mardakirra wirdi tjerkara
dunkai, Nulia nunkanali kana wolara nandrananto, ja Nulia
tanana marda pitali ngamalkala nganai, ja Nulia Godaia
nguruja tiria waina tandra nankai.
16 Ja nunkani katini ja nunkangu kapani tala parai jeruja:
„Mitaia kapara Mitaia kapara, ja kaparaia Kapara.“
17 Ja ngato angela kulno najina wonti, nau ditji pirnani
terkana wonti, ja nau ngaiala pirnali karkana wonti ja
jatana wonti paia pratjanani ngaranani: „Kaparanau, ja
mapaterianau Godaia buka pirnaia,
18 Jura tajinanto mitaia kapara worana palku, ja kana
kapara worana palku, ja kana ngurunguru palku, ja nanto
worana palku ja dukaterinietja worana palku ja kurakanila
ja mili worana palku, ja kana waka ja pirna worana palku.“
19 Ja ngato najina wonti ninaia nganti, ja mitaia kapara, ja
tanani mili wolara matja mapaterina, nunkangu tirimalila,
Nauja nantuni dukateriai ja nunkani mili wolarani.
20 Ja (tanali) patana wonti ninaia nganti, ja nunkangu jela
ninaia jedikantji Propheta, nulia malka nunkangu mudlani
ngankana warai, tananali nulu tanana karkarkana wonti,
tanali ngantia malka patana warai, ja nunkani mudla
malkani ngatjina warai, tanali pudlana tepi turuja pantuni
worana wonti, nau turukandrieli jerkiai.
21 Ja nulupini marda kirrali, nau dukaterinietjaia manan-
dru dunkana wonti, tana pinpani naria nandrana wonti, ja
paia warupoto tanani palkundru jerturina wonti.

20

1 Ja ngato najina wonti angela kulno pariwilpandru ngari-
nani, nulu kutuja mana ngamalkana wonti, ja kanjangari
pirna nunkani marani.
2 Ja nulu nina Dracha patana wonti, nina tjutju waru,
naupini kutji ja Satan nganai, ja nina workamandrana
wonti kilpawoldra 1000.

3 Ja nulu nina kutuni worana wonti, ja nina ngurunguru
ngankana wonti, ja nunkangu miri kandri malka kurana
wonti, nulu wata morla kana wolara karkarkananto, kilpa-
woldra 1000 mudanantulu; ja ngadani Nulia nina miljaru
wordu dukarala nganai.
4 Ja ngato ngamani piri najina wonti, ja tana, tana
tanangu ngamana ngarina wonti, ja Nulia tanangu kalala
jinkini ngurula jinkina wonti: ja ngato najina wonti tanani
mungara, tanana tanali Jesuni tinkari ngankanandru ja
Godaia jaurandru mangatandra wokaribakana wonti, ja
tanali wata ngantini ja nunkani mudlamalkani ngatjina
wonti, ja nunkani malka wata milbirani ja marani manina
warai, ja tana tepi pantjina wonti ja jirijiribana wonti
Christungunto kilpawoldra 1000.
5 Pinpani narila wata tepi pantjina wonti, kilpawoldra
1000 mudanantulu. Naupini narindru jiritjini ngoperala
nganai.
6 Murlali pirna ja kulikiri naupini nganai, nau narindru
jiritjini ngoperalani ngamai; tanangupini nari mandrulali
wata ngurula ngamalkai, a-ai, tana Godaia ja nunkanaia
Christuni Priesta nganala nganai, ja nunkangu jela jirijirib-
ala nganai kilpawoldra 1000.
7 Ja kilpawoldra 1000 matja mudana, Nulia Satan nunkani
kanjangarindru kurakala nganai,
8 Ja nau dunkala nganai, tanapini kana wolara, tana
mitaia wondiri mandru ja mandruni ngamai, karkarkala,
Gog ja Magog, tanana mapala tirimalinaia. Tana jeruntjaia
nganai, panto pirnaia dirkalani tirtji jeribaka.
9 Ja tana dunkana wonti mita maruni, ja kulikiri wolara
ja ngura ngantjalu kapikapina wonti; ja turu Godandru
pariwilpandru ngarina wonti, ja tanana julkana wonti.
10 Ja Nulia kutji, nulu tanana karkarkana wonti, turukan-
dri panto pirnani worana wonti, wodajeri bakana nganti
ja jedikantji Propheta nganai, ja tana ketjaketjala nganai
ditjini ja tinkani nguralindru nguralia.
11 Ja ngato ngamani piri pirna bulu najina wonti, ja ni-
naia, Nauja nunkangu ngamana wonti, nunkani mudlandru
mita ja pariwilpa japa mindrina wonti, ja pudlangu wata
morla piri parana wonti.
12 Ja ngato nari najina wonti, pirna ja waka, ngamani
pirini terkanani, ja Nulia dakani jaura worana pirakana
wonti. Ja Nulia dakani jaura nguru pirakana wonti, naupini
tepia dakani jaura nganai. Ja narieli kalala manina wonti
nunkangundru, mina dakani jaurani parana wonti, tanani
ngankanandru.

13 Ja panto pirnali tanana nari jinkina tikana wonti, tana nunkangu nganana wonti; ja narilali ja turulali tanana nari jinkina tikana wonti, tana pudlangu nganana wonti; ja tanali kalala manina wonti tanani ngankanandru.

14 Ja Nulia nari ja turu turupanto pirnani worana wonti. Naupini nari mandrula nganaii ja turuja panto pirna.

15 Ja Nulia kulnuja tala wata tepia dakani jaurani manka-mankanani, ninaia Nulia turuja panto pirnani woranani.

21

(Dakani jaura jaura punga kulikiri ngankani ditjini.)

1 Ja ngato pariwilpa marra ja mita marra najina wonti, ngangau pariwilpa waru ja mita waru mudana warai, ja panto pirna wata morla nganai.

2 Ja ngato, Johannili, najina wonti ngura kulikiri, Jerusalem marra, pariwilpandru Godandru ngarinani, matja ngankingana warai, worderu talpadakani noa tjirkatjirkaraterina warai noani nankanani.

3 Ja ngato ngaiala pirna pariwilpandru ngarana wonti jatanani: „Najianau Godaia punga kanani jela, ja Nauja tanangu jela ngamala nganai, ja tana nunkani kana wolara nganala nganai, ja Nauja Goda munta tanangunto nganala nganai.

4 Ja Godali milkigildi pratjana kalingala nganai tanani milkindru, ja nari wata morla nganala nganai, ja ngauron-gauro ja maritjini ja ketjaketjani mudala nganai, ngangau ngoperala mudana warai.“

5 Ja Naupini, Nauja ngamani pirini ngamana wonti, ngakangu jatana wonti: „Mai, ngato warupoto marra ngankai.“ Ja Nauja jatai: „Dakamai, ngangau tanapini jaura morlalu ja ngurunguru nganai.“

6 Ja Nauja ngakangu jatana wonti: „Matja mudana warai. Ngani A ja O nganai, Ngoperala ja Mudani. Ngato tanangu, tana tertieli nganai, tepia ngapa jukari bakujeli jinkila nganai.

7 Warle kalalu ngankai, jenia maratunka manila nganai. Ja ngani Goda nunkani nganala nganai, ja nau ngatamura ngakani nganala nganai.

8 Japakantjia ja morlalu ngundrani pania ja murumuru etjaia ja diakantjia ja palakantjia ja kunkia ja Goda mu-ramura wodatarana ngamanietjaia ja jedikantji pratjanaia buru nganala nganai panto pirnani, nau turujeli ja turu kandrieli jerkiai. Naupini nari mandrula nganai.“

9 Ja angela mara wora ja mandrundru kulno wokarana
wonti, tanali koko mara wora ja mandru ngamalkana wonti,
tana manamiri nganai mudani ketjaketjana mara wora ja
mandrujeli; ja nulu ngakangu kaukaubana wonti ja jatana
wonti: „Kaparau, ngato jinkangu talpadakani noa wondrala
nganai, Tjipi kuparaia noa.“
10 Ja nulu ngana jaola taralkana wonti mardawonpa
pirnaia ja miria, ja nulu ngakangu ngura pirna, Jerusalem
kulikiri wondrana wonti, worderu nau pariwilpandru Go-
dandru ngarinani,
11 Godaia pirnalali matja widmaterina; ja praitji nunkani
marda ngumu pirna jeribaka nganana wonti, Jaspis marda
bulu jeribaka.
12 Nulu wotini paiari ja miri ngamalkana wonti, ja mana
marapratjana ja mandru ngamalkana wonti, ja manani miri
angela marapratjana ja mandru, tala tanangupini matja
dakana, tanapini Israel marduja marapratjana ja mandruja
tala nganai.
13 Tiriwani mana parkulu, tidnankarani mana parkulu,
kunankarani mana parkulu, jendakarani mana parkulu.
14 Ja nguraia wotinali marda kapara marapratjana ja
mandru ngamalkana wonti, ja tanangupini tala maraprat-
jana ja mandru Tjipi kuparaia Apostel marapratjana ja
mandru.
15 Ja nulupini, nulu ngakangu kaukaubanani, wontjani
pita marda maraljandru ngamalkana wonti, nulu ngura ja
mana nunkani ja wotini nunkani wontjananto.
16 Ja ngura buru mandru ja mandru ngamalkai, ja wirdi
ja maru jeribaka nganai. Ja nulu ngura pitali wontjana
wonti Statia 12,000. Nunkani wirdi ja maru ja miri jeribaka
nganai.
17 Ja nulu nunkani wotini wontjana wonti tintipidi wirdi
144, kanaia wontjani naupini angelaia wontjani.
18 Ja wotini marda Jaspis nganana wonti; ja ngura marda
maralje kulikiri nganai, milkitjeri murumuru pani jeribaka.
19 Ja nguraia wotini marda kapara marda ngumu pilki
ja pilkieli matja tjirkatjirkana: Marda kapara ngoperala
Jaspis, mandrula Saphir, parkulula Chalcedoniala, mandru
ja mandrula Smaragd,
20 Mara worala Sardonyx, mara wora ja kulnula Sardis,
mara wora ja mandrula Chrysolith, mara wora ja parkulula
Beryll, mara wora ja mandru ja mandrula Topas, mara-
pratjanala Chrysopras, marapratjana ja kulnula Hyacinth,
marapratjana ja mandrula Ametyst.

21 Ja mana marapratjana ja mandru kaldrati marapratjana ja mandru nganai. Mana pilki ja pilki kaldrati pilki ja pilki nganana wonti. Ja nguraia palto marda maralje ngumu nganai, milkitjeri jeribaka.
22 Ja Godaia punga pani ngato nunkangu mandrani najina wonti, ngangau Kapara, Goda, Warupotuni ngurungurula ja Tjipi kuparu nunkani Godaia punga nganai.
23 Ja ngurali wata ditji pirna ja pira ngundrai, pudla nunkangu mintjinanto, ngangau Godaia kulikirila nunkangu mintjiai, ja praitji nunkani Tjipi kupara nganai.
24 Ja kana wolara wora nunkani praitjani wirarila nganai, ja mitaia kapara wolara tanani pirnala nunkangu wirilkala nganai.
25 Ja tanali mana nunkani wata ngurunguru ngankala nganai ditjini, ja tinka naka wata morla nganala nganai.
26 Ja tanali kana wolaraia kulikirila ja pirnala nunkangu wirilkala nganai.
27 Ja nunkangu wata murumuru ja warle tjautjau ja jediai wirila nganai, a-ai, windri tanapini, tanani tala Tjipi kuparaia tepia dakani jaurani matja parai.

22

1 Ja nulu ngakangu tepia ngapa kaiari wondrana wonti, milkitjeri Kristall jeribaka, nau Godaia ja Tjipi kuparaia ngamani pirindru dunkai;
2 Nunkani paltuni terti ja kaiari dirkala wulangu tepia pita terkai, tanali pota marapratjana ja mandru tandrariai, ja pira pratjanani tana tandrariai, ja pitaia talpa ngumu nganai kana wolaraia tepia.
3 Ja madlentji pani morla nganala nganai, ja Godaia ja Tjipi kuparaia ngamani piri nunkangu nganala nganai, ja mili nunkani nunkangu wodatarana ngamala nganai.
4 Ja tanali mudla nunkani najila nganai, ja tala nunkani tanangu milbirani parala nganai.
5 Ja tinka wata morla nganala nganai, ja tanali wata praitji ja ditji pirna ngundrai, ngangau Kapara, Goda, tanangu mintjila nganai, ja tanali jirijiribala nganai nguralindru nguralia.
6 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Tanapini jaura mutulu ja morlalu nganai, ja Goda, Propheta jaolaia Kaparali angela nunkani jinpana wonti milini nunkanani wondrala, mina pantjinanto wolja.“
7 Mai, ngato wolja wokarai! Murlali pirna naupini nganai, warle nunkangupini talpadakani jauraia talpadakani ngamalkai.

8 Ja ngani, Johannes, ngato jenia ngarana wonti ja najina wonti. Ja ngato jenia matja ngarana ja najina, ngani angelaia tidnani, nulu ngakangu jenia wondrana wonti, woraterina wonti nunkangu ngatjila.

9 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Ngamalkateriau, wata jenia ngakamai, ngani jinkanaia ja jinkanaia ngatataia Propheta woraia ja tananaia, tanali ninapini dakani jaura ngamalkai, jelamili nganai. Godani ngatjiau!“

10 Ja nau ngakangu jatana wonti: „Nunkanipini talpadakani jaura talpadakani wata ngurunguru ngankamai, ngangau miljaru karakara nganai.“

11 Warle madlentji ngankai, nulu morla madlentji ngankaiatimai, warle murumuru nganai, nulu morla murumuru ngankateriatimai, kana talkujeli morla talkula ngankaiatimai, ja kana kulikiri morla kulikiri ngankateriatimai.

12 Ja mai, ngani wolja wokarai ja kalala ngakani ngakangunto, pratjanani kalala jinkila, worderu tanani ngankana nganai.

13 Ngani A ja O nganai, Ngoperala ja Ngadaia, Wonini ja Mudani.

14 Murlali pirna tanapini nganai, tanali kati tanani kulirkai; tanali ngurula ngamalkananto tepia pitaia, ja tana manani wirinanto nguraia.

15 Palarani nganai kintala ja kunki ja palakantji ja naria nandrani ja Goda muramuraia mili, ja pratjana, tana jedi ngankai ja ngantjai.

16 Ngato Jesujeli angela ngakani jinpana warai, jurangu jenia tinkari ngankala mili wolaraia. Ngani Davidani kapara ja mardu nganai, Ngamaturukuru kulikiri.

17 Ja Jaola ja talpadani noa jatai: „Kaparau!“ ja warle jenia ngarai jataiatimai: „Kaparau!“ ja warle tertieli nganai, nau wokaraiatimai, ja warle ngantjai, nulu tepia ngapa bakujeli maniatimai.

18 Ngato morlalu kurai pratjanani, warlenulu ninapini dakani jauraia talpadakani ngarai: „Kulnujeli palpa ngokanani, nunkangu Godali bakana tananapini ketjaketjana ngokala nganai, tana nunkangupini dakani jaurani parai.

19 Ja warle palpa dukarai, nunkangupini talpadakani dakani jauraia jaurandru, Godali bakana nunkani buru dukarala nganai tepia pitandru ja ngura kulikirindru ja nunkangundru, mina nunkangupini dakani jaurani parai.“

20 Naupini, Nulia jenia tinkari ngankai, jatai: „Kau, ngani wolja wokarai.“ Amen, Kaparau,

Kapara Jesujai!

21 Kaparaia Jesuni Christuni manjula jurangunto prat-
janani nganaiatimai!